JAN NERUDA

DROBNÉ KLEPY

IV

KNIHOVNA KLASIKŮ

KNIHOVNA KLASIKŮ

SPISY JANA NERUDY

Svazek třicátý třetí

JAN NERUDA

DROBNÉ KLEPY

IV

KNIHOVNA KLASIKŮ
ODEON
Praha 1967

SPISY JANA NERUDY

řídí Ústav pro českou literaturu Československé akademie věd

Hlavní redaktor Jan Mukařovský

Redakční rada: Aleš Haman, Miloslav Novotný, Miloš Pohorský, Rudolf Skřeček, Felix Vodička

Výkonní redaktoři Aleš Haman a Jarmila Víšková

Svazek připravila Zina Trochová

Graficky upravil František Muzika

△ *V Praze 4. ledna*

Rozumím, proč jste změnili hlavičku Národních listů. Doufáte, že při hrozící dani „z hlav“ budete míň platit, — no pro mne! Myslíte-li ale, že já, z lichometného jakéhos přátelství, změním snad také hlavu *svou*, mýlíte se bolestně. Vypadejte si teď kulatě a uhlazeně a skromně jak chcete, já zůstanu při své hranatosti a neučesanosti a neskromnosti dřívější. Jediné, co mohu učinit, je, že vzdám se některých oblíbených témat dřívějších. Slibuju tedy a ukrutnou přísahu na to skládám, že za prvé nebudu letos mluvit ani jednou o počasí — protože než se to vysází a vytiskne, naše české počasí je už dávno zase jiné; za druhé že se nezmíním letos ani slůvkem o městském parku, protože takové mluvení městská rada nemá nějak ráda; a za třetí že nechám staré mládence naprosto na pokoji — jsouť také hodní lidé mezi nimi, já to vím. A tu přísahu dodržím až po konec všech letošních dnů, přísně, svatě — ledaže by přišlo mezi to něco, o čem teď nevím.

Vlastně mne přísaha ta mrzí už teď. Ne snad že bych nevěděl, o čem psát, a byl nucen jako ostatní Pražané živit se přehřívanými zbytky po svátcích. Ale proto, že to počasí je právě teď vskutku zajímavé. Liják mně bubnuje do oken, po tabulích se hrnou potůčky vody a sotvaže omžeností vidím až dolů na ulici, jak se tam lidé hmoždí, aby fůry umouněného, ucouraného ledu naházeli do sklepů. Máme sice počátek ledna, ledu může být ještě dost — ale lidstvo ztratilo už veškerou důvěru v matku přírodu. To je velmi smutné, když děti už ani vlastní matce nevěří! Zdětinštěla sama, chová se jako malé dítě, chvilku se rozpustile směje a chvilku brečí. Skáče denně přes dvacet stupňů tepla jako přes příkop — a lidstvo si přitom láme nohy, churaví, umírá. Alespoň kdyby

při tom umírání bylo něco nového, nějaký pokrok, kdyby se například už přec zavedlo to spalování mrtvol a umírající člověk mohl se tedy těšit na nějaký jux — ale lidstvu se to zdá být naprosto jedno, přijde-li na svaté pole nebo do svatých kamen. Zajímavé je však to počasí přec, už jsem řekl. Včera byl májový den a navečer prosincový mráz. Sněhu plno, chodníky učiněné mýdlo. Jak známo, existuje přísný rozkaz, aby v takovém případu chodníky byly pečlivě zasýpány. Vyšel jsem si, abych spočítal domy, kde rozkazu vyhověno, — v počtech jsem silný, odvážil jsem se na to. — *Ani jediný dům jsem nenašel!* Pak ovšem je obecnímu zastupitelstvu hej, když je podporováno občanstvem tak uvědomělým!

A co se týče starých mládenců — ten, který mne zajímal nejvíce, už umřel. Totiž *mně* umřel — a je pochován v náručí buclaté, černooké ženy. Stával dole na Václavském náměstí, nebyl posluhou, nebyl vozejčkářem, ale na každého se díval, mnohého pozdravoval a něčím se patrně živil. Přesvědčil jsem se, že nejsem tak duchaplný, abych vystudoval *čím*. A proto mně byl zajímavý a já měl k němu neobmezenou úctu. Také jsem trochu žárlil — nic nedělat bylo odevždy mým ideálem. Tu se však něco stalo, co se nemělo, ach, nikdy stát. Čtenář zná ty čajové, pouliční ambulance, které se od dvou let usídlily také v Praze. Čajový vozejček zastavil u kašny, má mužská hádanka si koupila za tři krejcary, usedla se sklenicí v ruce ke kašně a srkala. Vozejček přijel podruhé a — kde se vzala tu se vzala — u kašny seděla se sklenicí také buclatá ženská, opodál hádanky. Potřetí už seděli vedle sebe. Počtvrté už pili z jedné sklenice. A je tomu asi čtrnácte dní, co od jindřišského kostela odjížděl velkolepý svatební průvod o dvou drožkách, — jsou svoji, já jsem osiřel. Čtenář řekne, že je to povídka zcela jednoduchá a téměř hloupá. Čtenář, zná-li se v literatuře německé, řekne, že je ještě pitomější než Klochova povídka Thés dansants als Heiratsstifter. Čtenář má zcela pravdu, ale — mám *já sám* mít zlost?

Kdybych čtenáře nemiloval, mohl bych ho „při této vhodné příležitosti“ snadno maltretovat obšírnou přednáškou o čaji.

Mohl bych mu sdělit, že dle zcela věrohodné pověsti vyrostly první dva čajové keře z očních klapek, které sobě uřízl a zahodil zbožný poustevník, aby při modlitbách neusnul. Mohl bych zde v známost uvést naprosto novou věc, že totiž čaj k nám přichází z Číny, z oné říše, která z naší kultury přijala jen kanóny a odpažnice a v které panuje copatý císař tolika miliónům čaj chlemstajících hub, kolik máme dní v roce. Že se tam pěstuje čaje nesmírné množství, od „cihlového“, který slouží zároveň co peníz (peníze, které se mohou hned jíst a pít!), až do oněch druhů s pěknou vinětou vyrábitele, které tam mají týž sladký zvuk jako u nás Roederer nebo Veuve Cliquot. Když poprvé poslala kdys královna anglická králové francouzské trochu čaje darem, že jej francouzští kuchaři vařili a předložili co salát, atd.

Teď už čaj zvítězil skoro všude nad kávou, jež vyšla od pramenů Nilu, a nad šokoládou, již nám Aztékové zůstavili v dědictví. Co jen na čajový servis je potřebí peněz: lesklé samovary, porculánové koflíky, stříbrné lžičky — a teď patří do „nádobí“ také ještě čtyrkolý vůz, pár koní, kočí v plášti a kapuci! Snad budem brzy po něm vypadat jako Číňané sami: s neforemnými břichy, s drápy na rukou místo nehtů! Čaj prý ale sděluje také mnohé vlastnosti dobré: spokojenost, veselost, důmysl, soudnost, podnikavost. Též tělesně prý účinkuje dobře, proti nezáživnosti a proti bolení hlavy, což tedy hlavně teď v masopostě může být důležité.

Proti bolení hlavy jsou ale i jiné prostředky steré. Některé velmi jednoduché. Zeus, bůh starých Řeků, měl-li bolení hlavy, vzal například sekeru a udeřil se jí vší sílou do čela. Ale neodporučuju nikomu z čtenářů prostředek ten — ať jej přenechají některým Zeusům české politiky.

NÁRODNÍ LISTY 5. ledna 1879

O MASOPOSTNÍM ZVÍŘETI

△ *V Praze 9. ledna*

Devět „červených“ dnů během pěti neděl — kalendář křičel jako posvícenský šátek — bylo to jídla a pití! Poezie a jídlo — ždibek, zcela malý ždibek poezie a ukrutné balvany jídla, sotvaže se člověk, zhasiv svíčičky vánočních stromků, přes Nový rok převalil! A také už minul den svatých tří králů, bez zvláštního vzrušení. Ledaže když jsme seděli v hostinci, byli jsme najednou z rozpravy vyrušeni „nuselskými“ sladovnickými, zpívajícími a vykuřujícími, nebo že u našich dveří něco zazvonilo, a když jsme byli otevřeli, že to z trojích úst najednou žebralo o krejcar. Ostatně byli letos o Tři krále pražští kluci nápadně hodni a mírni, i ti kluci, kteří stojí výš a mají právo už i na jmeno „uličník“. Arci jsou naši pražští uličníci celkem snad nejhodnější dotýční tvorové na světě. U nás není žádný „lou verni“, despota ulic marsílských, jenž s policií je ve věčném boji a pravidelně nad ní vítězí, žádný „gamin de Paris“, jenž se honosí i politickým významem a jmeno své do světové historie vryl, a žádná „černá banda“, před níž se celý velký Londýn třese.

Přešli jsme do nové doby, do masopostu, doby plesu, kdy je jídla sice zase dost, ale poměr už zvrácený: ždibek jídla, ukrutné balvany poezie. Však přijde zakrátko doba, kdy se to zas napraví, — doba masopostních ovarů, zabíjení všeho vepřového atd. Budem se mít „zase dobře“, a po venkově mají kvůli tomu vepříci „dnes už dobře“. U nás není ale pro ta hezoučká, miloučká zvířátka přece nikdy pravý ráj. Jejich rájem je Itálie. To, co o tom vypravují manželé Düringsfeldovi,* je jedním z nejrozmarnějších „masopostních listů“, jaký byl kdy napsán. Článek je nadepsán významně: Společen-

* Etnographische Kuriositäten.

ské postavení prasat v Kalábrii. Neváháme sdělit jej zde ku všeobecné zábavě. Düringsfeldovi píší:

Třeba by prase bylo v přemnohých krajích italských v plném slova smyslu „domácím zvířetem“, tak, jak v Kalábrii, není milováno a váženo nikde. Tam zvolal kdysi kázající mnich nadšeně: „Se il porco avesse l'ali, sarebbe simile al angelo Gabriele!“ (Kdyby mělo křídla, rovnalo by se archanděli!) Jako ve Flámsku, také v Kalábrii zdají se zvířata ta být potomky pověstných „vepřů svatého Antonína“, kteří měli právo veběhnout všude. Alespoň se s nimi setkáš, jdi kam chceš. Po náměstí procházejí se od rána do večera, vstrčí rypák svůj do každé kavárny, a zachce-li se jim, vejdou si i do kostela a tráví tu, jak dlouho chtějí.

Vejdem-li ale do bytu rolníkova, najdem beze vší výminky vpravo osla, který spokojeně svého sena požívá, vedle něho ohniště bez ohně a bez hrnků s prašivou kočkou v popeli, přímo naproti vchodu okno bez tabul, vlevo zpráchnivělý slamník, kterému se říká postel, a pod ním koryto a u něho prase.

Uprostřed jizby běhají a kdákají slepice, prase pod postelí hrochá a na posteli řve nemluvně. V Kalábrii spějí jen manželé na postelích a nemluvně leží vedle matky tak dlouho, až se objeví nemluvně druhé. Pak se vykáže prvorozenému místo v nohou, načež při třetím dítěti vandruje na skříň, při čtvrtém na ohniště, a později spí za zimy na stlaní vedle osla, za léta venku pod širým nebem. Prase ale podržuje místo své napořád, a toulá-li se příliš mnoho, vytrhne se mu z krku sedm štětin a zahrabou se pod koryto, čímž je mu „uděláno“.

Churaví-li prase, propíchne se mu ševcovským šídlem ucho, vstrčí se tam kořen čemeřice (radicchia) a odříkává přitom zcela pošeptmo:

Blahoslavený kořene čemeřičný,
v zemi jsi narozen, na nebi ale zapsán:
teď tě hodlám zakořenit já
mezi třemi sty šedesáti šesti chorobami.

Zaříkání to je sice trochu nejasné, ba temné, jako každé zaříkání podobné, ale nesmírně osvědčené a prase se uzdraví ihned.

Hůř je, když sviňka je v „naději“ a den její již se blíží. Aby se jí usnadnilo, zároveň aby se ale pro ni vyprosilo potomstvo četnější, nestačí více prostředky domácí — muž i žena modlí se přímo za přispění nebeské královny a svatému Antonínu přislíbí se sele, aby byl také získán. Muž a žena jdou pospolu do kostela ke kapucínům a modlí se vroucně:

Madono drahá,
učiň, aby má sviňka „slehla“
zdravě,
šťastně,
ať má selátek sedm,
čtyry mužská a tři ženská,
a ďáblu navzdor
slibuju přinest jedno svatému Antonínu.

Již ze slova „slehnout“ (figliar) vysvitá, že Kalábrové prase kladou, ne-li naroveň, tedy alespoň poblíž člověku, a nesmíme se divit, zní-li tam pořekadlo: „Miegliu è crisciari un puorcu ca un figliu“ (líp vychovat prase než syna). Připomíná to naše naivní české „Buď prase, nebo studenta“ a hrubě holandské „Vychováváte děti? Raděj selata, máte alespoň každých šest neděl peníze!“ K čemuž Kalabřan dodává: „Pak jedno zab a omasť si jím hubu!“

Zabíjení je ovšem pak slavností všeobecnou. Kapucíni a františkáni chodí již předtím od domu k domu, přinesou každé hospodyni po pěti hlíněných hrnéčcích, jež hospodyně pobožně políbí, a přicházejí sobě o čtrnáct dní později zas pro jeden z nich, naplněný již sádlem.

Obyčejně se na sádlo přiloží ještě nějaká jitrnice. Aby zbožní mniši necítili trpkosti pořekadla:

Amaru chi lu puorcu non s'amazza,
Ca' i biddi e li disiddera i sazizzi!

(Smuten, kdo prase si nezabíjí, neboť vidí jitrnice a je trápen touhou!)

NÁRODNÍ LISTY 10. ledna 1879

△ *V Praze 11. ledna*

Skláníme nehodnou šíji svou před králem Masopůstem MMMMCLII! Neboť tolik prý jich skutečně již ve světě panovalo jmena a rodu Masopůstů, jakož dopodrobna vypočetl pilný zkoumatel Culdeplomb. Předpokládaje ovšem, že jen ten „náš svět“ je „světem“, že na nebožtících Saturnu a Uranu nebyli lidé jako my, a byli-li, že alespoň neklesli tak hluboko jako my, až na bály.

Přišel a je zde, více se prozatím o něm říci nedá. Servilní lidstvo ho vítá hudebními fanfárami, rozsvěcuje mu na Žofíně elektrická slunce a přijíždí ve stech fiakrů a drožek, aby se mu klanělo. A jako na pověstném obraze Makartově jedou také v průvodu jeho krásné dívčiny, ne sice zcela nahé, ale alespoň dopola — jak náš bálový referent napsal. Není to ale hezké od našeho bálového referenta, že jim to „dekoletování“ vytýká. Za prvé se pořád ještě dekoletování neděje v míře tak velké, že by stydlivá guvernantka musila o našich bálovnicích napsat snad na červenajícím se papíru, že jsou „bosy až po krk“. A za druhé je to dekoletování věc hezká, činí člověku radost, a činit svým krajanům radost je *vlastenecké*. Beztoho se pořád našim damám vytýká nedostatek vlastenectví.

Masopůst vjel Praze do všech údů. Nároží jsou pokryta bálovými plakáty. Krámy jsou plny maškarních obleků, sestavených tak bláznovsky, že něco nechutnějšího není ani lze sobě myslit. A na Žofíně bude již zítra odbývána první reduta — letos jich bude docela sedm, pravá „masopustní sedmikrása“, za niž račiž bůh gospodina Šrůta, hlavu redut, požehnat a odměnit četným potomstvem! Ať má dětí dost a dost, třeba sedm — nebuďme špinavi! Dnešního, tak pokročilého času není beztoho krásnějšího daru nad mnoho dětí! Četli jste o tom, že tyto dny na novém podskalském mostě narodil se

kluk? Mají to teď ty děti nápady! — co? Zdalipak by bylo kohokoli *z nás* napadlo narodit se na podskalském mostě, nebo docela už někoho z našich praotců! A on takový drobný, zcela nepatrný dnešní kluk si vyčíhá příležitost, překvapí vlastní svou matku a narodí se uprostřed mostu, který nás stál přes milión! Trochu drahá kolíbka, ale Praha „to může dělat". Uprostřed mostu zrovna pod Vyšehradem — když z toho kluka nebude nějaký Lumír!

Nebo jsem se přeslech a přečet a nebyl to kluk, nýbrž holka? Dobrá, také neškodí — ať je z ní Lumírka! Je to všechno jedno, mužský nebo ženská. Beztoho se my mužští, kdykoli se jedná o uvážení významu obojího pohlaví, ukrutně nadceňujem: My prý jsme fyzicky silnější, my prý máme o čtvrt libry mozku víc, my prý — ech což je do všeho toho šplechotu! Také jsem tak mluvíval, také; jsem vyléčen. Říkal jsem: my, kteří píšem spisy přetrvávající věky; my, kteří vydáváme časopisy, které mají sto tisíc odběratelů, atd. Ale přišel obtloustlý mužík s úsměvnýma očima (přítel Dattel odpustí, že jeho fotografii podávám zde u veřejnost), držel malý, zcela malý papírek v ruce, vyzdvihl pravý ukazováček a četl:

„Německý Bazar má osmdesát tisíc odběratelů."

„Anglický The Young Ladies Journal má jedno sto osmdesát šest tisíc."

„Německá Modenwelt má dvě stě čtyřicet pět tisíc..."

Zahalme si nehodnou hlavu svou, pojďme ven a zaplačme si trpce! My se chlubíme vynalezavostí svou a poukazujem k technickým časopisům, z nichž každé číslo přináší alespoň jeden vynález nový? Všimněm sobě listu módního, vezměm kterékoli číslo jeho do ruky — sto ženských vynálezů za náš jeden! My chválíme velké své listy, které umožnily, že Stanley mohl nalézt Livingstona? Ech kdyby byl Livingstone hledal něco moudřejšího než prameny Nilu, kdyby tam uvnitř Afriky bylo vskutku lze nalézt něco, co má váhu, například nový krejzlík, nový vzorek na podvazek nebo tak něco, ne jedna — deset spolupracovnic Bazaru by tam už bylo vniklo!

Je to smutné pro nás, takové přiznání, ale zoufat si proto přece ještě nemusíme. Pracujme, snažme se, buďme bdělí toho, co přináší doba. Teď prozatím nepřináší ovšem nic jiného než masopůst. Noviny jsou ho plny. Bohemie přinesla vysoce zajímavou zprávu o jakýchsi vojenských kapelnících v Praze. Jeden z nich, při „hudební zkoušce“ prý, vynechal z dané mu skladby prostě konec, poněvadž v ní byl — motiv ruské hymny. Druhý prý jinou skladbu nepřijal vůbec, poněvadž měla — jmeno Čerňajev. To je zajisté velmi hezké od pánů kapelníků, že „korigují politické smýšlení“ Pražanů. Pražané prý ale podivným způsobem nesouhlasí s takovým „natahováním politiky na turecký buben“ a hodlají užívat teď kapel civilních. Pouhé masopostní škádlení patrně.

Až na ulice sahá masopustní rej! Zcela novým druhem zábavy je například to opakovavší se již střílení do oken, na Ovocném trhu, na Václavském náměstí. Daleko to působivější zajisté nápad než například masopostní házení konfetů na římském Korzu — jenže ani v jednom, ani v druhém případu nebylo lze se dopídit duchaplného vynálezce. Někdy se ovšem taky masopostně mýlíme. Tyto dny padl uprostřed Václavského náměstí člověk. Děti ho obskakovaly, děvečky přibíhaly s hlasitým smíchem — myslelo se, že člověk slavil někde v hospodě masopůst a nyní na zábavu svých spoluobčanů se tu svalil do náručí Bakchova. Ale zklamal nás, člověk ten nehodný své doby — byl padl jenom z hladu!

Jen když při všem tom nezapomínáme na pobožnost a na povinnosti křesťanské! Malý Nepomuk, rodiště patrona mého, dá zítra skvělý příklad celé vlasti. Jeť tomu nyní právě sto padesát let, co byl slavný patron můj prohlášen za svatého, a Nepomučtí to oslaví *taneční zábavou*. Bude odbývána ve prospěch zbudování svatojanské kaple. Už se ve světě tančilo pro ledacos a na ledačem, *na kapli* ale budou tančit Nepomučtí první.

NÁRODNÍ LISTY 12. ledna 1879

△ *V Praze 18. ledna*

Nic není v těch novinách, pranic, co by zajímalo! Trochu moru v Asii. První sněm v osvobozeném Bulharsku. Nějaké nové ministerstvíčko ve Vídni. Nějaký nový zákoneček Bismarckův na zadrhnutí německé svobody. Co s tím? — hotové zneužívání telegrafie! Jen někdy, ale málo — málokdy přinese telegraf zprávu, nad níž se alespoň trochu zastavíme.

Například že lord Beaconsfield už také se rozstonal na „suché lámání". Kupodivu, co v Anglicku vyniklo, ať v politice, vědě, nebo poezii, všechno dostalo nakonec „suché lámání". Lékaři říkají káravě, že prý od příliš dobrého a výdatného jídla. Myslivý člověk se ale domnívá, že výdatné krmení vyvolává také výdatné plození, že je dobře, nabývá-li někdo síly, aby jí mohl posloužit vlasti jako Beaconsfield, Bulwer, Newton atd., a že na trochu suchého lámání pak už záleží pramálo. A týž myslivý člověk se modlí zbožně, aby na naše vlastence přišlo *tohohle* suchého lámání ach hodně mnoho!

Nebo se nám telegrafuje, že ve Vídni umřel neštovicemi doktor — doktor — už jsem to jmeno zase zapomněl! Také jsem to jmeno ani jaktěživ neslyšel — ale v tom leží právě ta pikantnost! Vezmu ráno noviny, čtu tu zprávu — co všechno si mohu přitom myslet! Fantazie tu nemá žádných pout, žádných mezí — kdežto kdyby přišla zpráva, že umřel Voltaire, Cavour, Humboldt, fantazie vězí okamžitě v okovech jako v botě, a jeden člověk *musí* si zcela totéž myslet co druhý.

Nebo že umřel „jenerál Tom Pouce", trpaslík. Člověk si vzpomíná ihned, jak byl Tom Pouce v Praze, jak se do něho zamilovala ta dlouhá černooká kupcová, jak svedla v Stromovce skandál a my se jí smáli. Ano — takový trpaslík! Důmyslní Helénové byli malí, také Římané byli malí, a přece

se dlouhánským německým barbarům koukali přes hlavy; zato je blbý Patagonec pravý obr. A počítám-li dobře, umřel Tom Pouce už jedenáctkrát, a je možno, že napřesrok umře ještě jednou — ať to udělá někdo po něm, po cvrčkovi!

My se máme starat o Vídeň, o Berlín, o Bulharsko! *Teď*, když jsme celí strnulí nad tím, že bílá a světlešedá glasovaná rukavička najednou není už prý „bálová“. Když zčistajasna zavládla rukavička růžová, se šesti knoflíčky — se *šesti*, ne s osmi nebo čtyrmi! *Teď*, když se z Paříže roznesla světem zvěst, že podařilo se konečně vynajít ty pravé vějíře bálové! Obsahují prý celé toaletní zřízení. Obě zevnější, a tedy nejsilnější žebra mají v sobě uzounké dutiny, a v těch je zrcátko, hřebínek, tři jehly do vlasů, šest špendlíků, tři navlíknuté jehly s hedvábem černým, modrým a bílým, tři nitě jiné barvy, několik kousků anglické náplasti, drobné nůžky. A dole u vějíře je malá, perletí vykládaná kulička, v níž nalezá se pudr. Kam my to ještě přivedem — lidská vynalezavost nemá skutečně žádných mezí! A pomyslíme-li si, že lacinější druhy vějířů těch lze dostat až i za směšnou cenu 150 zlatých, škube nás to v kolenou, spíná nám to mimovolně ruce — a zdá se nám, že žádná děkovací modlitba nemůže být dost vroucí, dost upřímna!

Co jsou naproti tomu všechny ostatní novověké vynálezy! Čím je naproti tomu vynálezu francouzskému vynález Němce doktora Nitze! Drážďanský ten doktor, prý ještě mladý, vynalezl zrcadlo na osvětlování živých lidských žaludků. Nechtěl bych mladému muži tomu ublížit, je patrně snažlivý a nadaný, a konečně může mít myšlénka jeho i některé výsledky praktické. Když muž přijde z hospody domů, může žena se přesvědčit, za co tam vyhodil peníze. Když diurnista podá prosbu za přídavek, může k žádosti přiložit soudním lékařem zhotovenou fotografii svého žaludku. Když vídeňský Čech přijde navečer domů, může si prohlídnout žaludek, mnoho-li mu v něm německých nadávek zůstalo vězet. Ať však počká dr. Nitze alespoň přes masopůst, až se vydáme z peněz, — v postě dá žaludek už spíše „s sebou mluvit“ — uvidíme!

Teď ale, když zítra bude v žofínské redutě „velkolepý zá-

vodní běh v pytlích“ a celé město je v rozechvění, který as pražský pytlík vyhraje první cenu! *Teď*, když taneční hudba vjela i nejstarším lidem do nohou! Cech pražských prýmkářů například uspořádá zvláštní ples na oslavu svého 250letého trvání. To je dobrá myšlénka, měly by to činit všechny cechy, když dosáhnou jistého stáří, a pozvat k tomu vždy jeden druhý. Některé pražské cechy jsou už hezky stary. Bylo by to rozkošné podívání, kdyby vzal 250letý prýmkář 500letou zlatnici u „tremblante“, mezitímco si 600letý švec tamhle u stolu připíjí se 400letým krejčovským kloučetem na bratrství.

Teď! — Marné je všechno namahání, aby se naše pozornost odvrátila od masopostu jen nějaký okamžik! Zkouší se ovšem všelicos, a dost chytře, ale my se nedáme. Nadhodili nám například, že prý záškrt pochází — z mlíka! Blázni! Z toho nevinného mléka, jež slouží i za příznak svaté církve — „med a mléko jest pod její jazykem“. A docela z toho našeho pražského mléka, v kterém *žádné mlíko ani není!* Možná ostatně dost, že je *něco* přec na tom pravdy. Pak bych ale lékaře upozornil na starou anekdotu. Kdysi byl kravař v noci náhle vyburcován: nejlepší kráva jeho prý scípá, „spolkla hadr“. Kravař vstal a nalezl hadr — na dvoře v pumpě — pánbůh mně rač za tu starou anekdotu všechny hříchy odpustit!

I kněží mluví proti masopostu — rovněž marně. Zdalipak jste už slyšeli, že máme prý v Praze nového Abrahama a Santa Clara? Mluví prý proti každé lásce světské, varuje ženské před mužskými, líčí jim nebezpečí, praví: „S velikým se začíná — a s *maličkým* se končí.“ Má patrně talent na převádění německých pořekadel na původně česká. A při zpovědi je prý rovněž přísný a musí zvědít všechno. Dle toho uloží pak buď modlitbu k Panence Marii „o udržení čistoty“, nebo k svaté Maří Majdaleně „o nápravu“. Já, být zpovědníkem, bych se s vyptáváním nezdržoval a kvůli jistotě bych vždycky uložil „melanž“.

NÁRODNÍ LISTY 19. ledna 1879

△ *V Praze 25. ledna*

Už dávno nezajalo mysle našeho obecenstva nic tak jako ta velká krádež u zlatníka na Příkopech — bohudík, naše obecenstvo dovede se ještě pro něco velkého nadchnout: Janke nebo Junke nebo Jonke — jmeno toho oslavence není ještě nade všechnu pochybnost zjištěno a lehkomyslní žurnalisté píšou je každý den jinak — Janke nebo Junke nebo Jonke je ve všech ústech. Je ale také pravda: ať se mu někdo vyrovná! Od tří let nebylo v Čechách nic podobného, od oné krásné doby, kdy se v míře co nejvelkolepější u nás kradlo dobré jmeno a čest, denně, za bílého světla, za schválení předních autorit. Je věru ku podivu, jak velké činy mívají téměř paralelní osudy své. Jakkoli se tenkráte kradla čest v míře co nejrozsáhlejší, ti, kteří tak činili, nepodrželi z uzmuté cti pro sebe přece nic; a zrovna tak zdařilo se teď i hrdinovi příkopnímu. Nebohý Janke nebo Junke nebo Jonke! Dřel se. Nespal. Obsypal své milé v pravém slova smyslu zlatem a klenoty. A okrádali ho ihned za to a vlastní krev se na něm dopustila černé zrady. Ani dvanáct hodin se netěšil z pracně nabytého bohatství! Nejsem právník — když ale tohleto není polehčující okolnost! Jenže není měkkosti a citu ve světě více, co nejdříve přijde Janke přec jen na „mlejn“ (hlavní přelíčení), bude „odhákován“ (odsouzen) a stráví několik krásných let ve „velké Lhotě“ (ve svatováclavské trestnici), kteroužto obraznou stylizací dokazujem, že hantýrka uveřejňovaná teď v Humorech nezůstává bez blahého vlivu na literaturu.

Humory budou teď mít plné ruce práce. S morem totiž, který dle jedněch spolehlivých zpráv už se blíží a dle druhých spolehlivých zpráv už se neblíží. Už také dávají Humory svou věhlasnou radu: že prý poslat mu všechny lékaře vstříc a on uteče ze strachu před konkurencí. Dle novinářských zpráv

zdá se, že je strachu už všude věru dost. To je to, že lidská řeč má svou fyzickou sílu. „Vysloví-li se slovo ‚růže', budí se v každém člověku ihned pocit líbezný," stojí v čítance pro nižší gymnasisty a zrovna tak by se mohlo, ovšem cynicky, říci, že také slůvko „mor" má svou sílu a budí se jím ihned pocit nelíbezný. Mnohý, jakmile to slůvko uslyšel, považuje se, ač záhadná ta nemoc je ještě vzdálena na sta mil, již za Joba a v myšlénkách oškrabuje si už své tělo hlíněným střepem jako on. Jdem-li do minulosti zpět, kdy ta nemoc po Evropě vandrovala jakoby na výdělek, nalezáme, že již tenkráte připisovalo se strachu velmi mnoho, a jakmile vzdor útrapě zavládl humor, objevil se posměch, povstala karikatura, že nemoc ihned valně slábla. Tedy bylo by snad nejlíp udělat kordón ze samých humoristických a satirických listů a na hranicích vykuřovat vtipy místo kořením! Jen že by se u nás zvolil Kikeriki a Figaro a že by se objednal vídenský vtip a ten nevydá. Je chudák ukrutně na psu.

My teď můžem být se svým domácně českým vtipem jak náleží spokojeni.

V politice samé hravé vyrovnávací škádlení, skoro až dětinsky hravé, v literatuře samá humoreska, v životě samá reduta. Kdo by tohleto byl o nás řekl! Když po mnohých desítiletích zas jednou se objevila myšlénka pražských redut, bylo všeobecné kroucení lidských hlav. Reduty ale začly a udržely se. A nejenže se udržely, nýbrž staly se i slušnými a zábavnými a vtipnými. Ba staly se pro mnohé lidi již i potřebou a — „nebýt dnes redut, museli bychom si je my pražští Slované zbudovat," říká dnes pan Šrut volně dle Palackého.

První známkou, že společnost, země, národ je vskutku spořádán, jest zajisté, že má svůj „pořádný zákoník". Když v letech šedesátých si sestavili Černohorci svůj první šestnáctistránkový zákoníček, napsala Presse, že Černá Hora vstupuje už v řadu států kulturních. A vy snad ani nevíte, že pražské reduty už jsou také „kulturními", že už taky mají svůj zákoník? Ještě menší sic než černohorský, značně menší, ale zato je méně krvavý a mnohem vtipnější. Místo handžáru

a pušky zvoní v něm rolnička. Ejhle kytičku uvitou z jeho paragrafů:

§ 1 — „Po zaplacení vstupného může každý s plným vědomím duševní své váhy vstoupit dovnitř, neboť: ‚Dnešního dne musí člověk být už zatrapeceně chytrý, aby si mohl na blázna hrát,‘ dí Shakespeare, Cokoli chcete, akt III, sc. 1.“

§ 2 — „Klobouk a všeliká jiná poklička může se nechat na hlavě, aby rozum neutek.“

§ 3 — „Tančit se může dole všude a není vyjmut koutek jediný, neboť bláznovství je jako slunce, kteréž svítí všude.“

§ 4 — „Jíst a pít se může zas nahoře, kdež je o ceny jídel a nápojů postaráno co nejnáležitěji.“

§ 7 — „Stane-li se ti, že v rozmluvě proneseš náhodou něco rozumného, nezoufej si proto: neboť věz, že líp být moudrým bláznem než bláznivým mudrcem.“

§ 10 — „Chceš-li se tu zamilovat, učiň to raděj dnes než příští neděli; odkládání oželel už mnohý blázen.“

§ 11 — „Miluj děvčata, miluj vdané, a vidíš-li nějakou dámu starší, odpusť jí to; neboť věz, že nemůže za to.“

§ 12 — „Miluj jich raděj hned více najednou: neníť pravým zahradníkem, kdo pěstuje kytičku jen jednu.“

§ 14 — „Nikdo, ať je mladý, nebo starý, ať je jakéhokoli stavu a rodu, nemá práva býti uražen, zamiluje-li se do něho děvče třeba sebehezčí.“

§ 20 — „Nesměj se nikomu, kohož víno porazí snad na zem; neboť věz, že zejtra zase vstane.“

§ 24 — „Setkáš-li se zde s nějakým kapucínem, františkánem nebo jiným řeholníkem, nehleď na něho s pohrdáním; pomni, že se musil nadobro zbláznit, nežli se stal tím, čím jest, a že je tobě tedy roveň.“

§ 25 — „Koho by zajímalo zvědět, kdo je zde bláznem největším, smí ku zkoumání svému užít kteréhokoli z četně rozvěšených zrcadel.“

Kdybychom se s čtenářem zejtra večer náhodou setkali na Žofíně snad u některého zrcadla — —

NÁRODNÍ LISTY 26. ledna 1879

△ *V Praze 8. února*

U pana Kabuňky vypadá dnes všechno jako za výmínku. Vzorný jindy pořádek je zpřevracen. Dámy, matka a dcera, s bálovými frizúrami na hlavách, sedí u vedlejšího stolku, na němž hoří menší svítilna, mají na sobě jen župánky. U hlavního stolu, vprostřed pokoje, sedí za velkou lampou pan Kabuňka, vysvlečen z kabátu, a chystá se k večeři. U velkého trumeau hoří dvě svíce a na křeslech vedle leží bálové šaty, černé pro maminku, modré pro dceru.

Je nápadné ticho. Dámy šermují jehlami, a sdělují-li si něco, děje se to polohlasně. Pan Kabuňka mlčí jako zařezaný.

Jindy bývá pan Kabuňka v tuhle hodinu už dávno ve své hospodě a nadává magistrátu. Ale — to čert ví! — jak je bál, nedostaneš pana Kabuňku živou mocí z domu, dokud jeho „ženské“ neodjely. Zato stojí před ním k večeři studená šunka, a on navečer nejradš něco zadělávaného. Ostatně je pan Kabuňka dosti dobře vychovaným manželem a nenamítává proti zábavám a přípravám k nim alespoň příliš mnoho. Občas nějaká pichlavá poznámka — „vtip“, jak on si myslí —, to je vše. Dnes však zdají se být panu Kabuňkovi jeho ženské naprosto jiné než jindy, skoro jako by byly trochu v rozpacích; nerozumí jim dnes, a proto mlčí.

Pan Kabuňka jí — jí — konečně ho ale ticho už přece mrzí. „Hm,“ začíná a sahá po oleji, „to s těmi poštovnicemi není tak špatná myšlenka. Když může mít uniformu poštovník, proč ne poštovnice? Čtly jste? — V novinách se tomu smějou, jaký prý bude střih sukně, jaký živůtek, ale já — já bych dal *všechněm* ženským uniformu, aspoň by konečně všechny ty pra- (lituju, že musím poznamenat, teď že pan Kabuňka zcela neslušně zaklel) módy přestaly! Co říkáte?“

Dámy neříkaly sice nic, ale mamince se přece zdálo, jako by

téma manželovo bylo dle toho, že by se z něho mohla vyvinout rozprava zcela rozumná. „Ani jsi neřekl, mužíčku," začala po nějaké pomlčce, „zdali se ti líbí ty moje nové černé šaty. Jak se ti líbí?"

„Dobře — dobře," a pan Kabuňka si na talíř přilil trochu octa, „kdybys si vzala s sebou škrabošku, mohla bys v nich pak jít hned do reduty dělat ‚černou ženu' — mor —" Paní Kabuňkové vypadly nůžky z ruky do klína. „Ale je pravda — nežertujme si s takovou věcí — ať nás pánbůh netrestá! Už se mně nelíbí, že teď dávají v divadle Ginevru čili Mor ve Florenci — oni půjdou ještě s muzikou moru před bránu naproti! A v Itálii chtějí slavit letos nějaké jubileum, je prý tomu letos zrovna 1800 let, co bylo Pompeji zasypáno, — jen ať nás pánbůh netrestá!"

Paní Kabuňková, ač bylo vidět, že se zlobí, chtěla nebálovou rozpravu honem uvést na něco jiného. „Nezapomněls ale opravdu na fiakra, mužíčku? — Ty býváš trochu zapomenliv..."

„Nezapomněl," a pan Kabuňka si přilil ještě víc octa. „Čtly jste, že nějaký doktor ve Vídni si utržil neštovice v takovém voze, který byl dříve nemocného zavezl do nemocnice?" Náhle se teď ale odmlčel; zdálo se mu samému, že nejedná dosti důstojně. „Prosím vás," obrátil pojednou, „pročpak se neoblíkáte, vždyť už je čas?"

Žádná odpověď.

„No — proč se už neoblíkáte?"

„Ještě tu nebyl — malíř," plynulo jen polohlasně a jakoby velmi nerádo ze rtů paní Kabuňkové.

„Malíř — jaký malíř?"

„No malíř."

„Výbor?"

„No — copak může Hilda jít s tím okem do bálu? Má je celé zelené a modré, jak se chudák předevčírem o almaru ducla."

Panu Kabuňkovi vypadla vidlička z ruky. „A on jí má — udělat jiné?" zakoktal. Oči jeho byly jako talíře.

„Udělat — udělat! Gábinka Zunovic si spálila včera ráno

v kuchyni celou bradu — a on jí to na večer všechno zamaloval. Já jsem ráda, že nám ho dohodily!“

„Ach tak! To on tedy chodí před každým bálem po domech a spravuje pražské panny?“ a pískavý, syčivý smích se dral z páně Kabuňkova hrdla.

Vtom cinknul venku zvonek. Pan Kabuňka rychle vstal a začal přecházet pokojem. Paní Kabuňková sepjala k němu ruce a hleděla co nejprosebnějším pohledem.

Byl to malíř, služka ho uvedla. Pan Kabuňka chytil kabát, přehodil si jej přes ruku a šel pomalu do vedlejšího pokoje. Paní Kabuňková sprovázela ho ouzkostlivým pohledem. Dvéře zůstaly trochu pootevřeny — paní Kabuňková rychlým, ale tichým krokem se k nim přiblížila a pomalu je dovřela.

„Aha, rozumím,“ začal malíř, muž elegantního zevnějšku, as třicetiletý, „předsudky!“ a odložil klobouk a postavil na stůl lesklou černou skříňku. „Je to něco nového — to je to celé! — Tedy očičko, milostivá? — no račte jen usednout sem do křesla — tak.“

Slečna Hilda, blondýnka vlasů krásně žlutých jako len, usedla.

„Hlavičku takhle vzhůru — tak,“ a malíř nalil trochu lepkavé tekutiny z lahvičky do bílé mísky. „Jak povídám, jen předsudek — jako u všeho nového! Hned jsem hotov — trochu jsem se opozdil, byl jsem u paní kupcové... má trochu kropenatá ramena — nevím od čeho — také mi není nic do toho, umělec jako já musí být předně mlčeliv. Prosím, ještě trochu výš — tak —,“ a nanášel jemným pemzlíkem tekutinu na choré místo. „Hned to uschne a hned jsme pak hotovi. Ano — za rok už se nebude pranikdo divit — bude u nás jako v Americe, kde se už dávno nikdo nediví. Přinesl jsem své umění z Ameriky. Tak!“ a malíř začal na malé paletce míchat barvy. „Krásná pleť, slečinko, velmi krásná, račte odpustit, já to ale smím říci — člověk musí k pleti trefit vždy pravý tón — to je ovšem moje věc.“

Teď vzal jiný pemzlíček a začal nanášet barvu. Paní Kabuňková z něho nespouštěla očí, hltala takřka každý z jeho hbitých pohybů. Malíř pracoval a nezavřel přitom úst. „Copak má být na tom divného, he? Když se pokryje choré oko nevin-

nou koženou klapkou, nediví se nikdo — pročpak se divit nevinné barvě? A moje barva při tanci nepustí prosím. Za tři dny to pak opryská samo a choré místo je zdrávo jako dřív. — No už je to — už je to všechno.“

Třeba říci, že správka byla vskutku dokonalá, k nerozeznání od míst vedlejších, muž svému umění rozuměl.

„Teď už jen slabý šedivý proužek pod každé očko — forma oka tím vynikne — tak — tak! Je to pouhé ‚corriger la nature‘ — napomáhání přírodě. — A k tak krásným zlatým vláskům hodí se nejlíp obočí popelavě tmavé — napomůžem přírodě — hned — hned.“ —

„A teď se račte podívat, jemnostpaní!“

Slečna Hilda se dívala do trumeau, paní Kabuňková se dívala na slečnu dceru: obě byly zúplna spokojeny.

„Jakpak kdybychom zamalovali taky tohleto maličké znamínko?“ a prst malířův ukazoval na pravou tvář paní Kabuňkové. Na tváři, zrovna uprostřed, sedělo maličké, přirozené znamínko, jako uvařená čočička.

Už byla paní Kabuňková v křesle.

Také tato operace brzy skončena a paní Kabuňková hleděla do zrcadla s velkou spokojeností.

Vzpamatovala se však. „Prosím, co jsme dlužny?“ a ruka její sáhala po peněžence ležící na stole.

„Devět zlatých.“

Ruka paní Kabuňkové sklesla. Mimovolně, ale s bleskovou rychlostí zaletěl paniččin zrak ku dveřům vedlejšího pokoje. Byly pootevřeny. Snad je prve přece nebyla dobře uzavřela.

S nápadnou rychlostí začala paní Kabuňková teď vyndavat peníze.

„Jemnostpaní ráčí mít také tak jemnou pleť. Nabízím své služby k jaru — snad přicházejí pihy? Zavedu abonmá na pihy —“

„Pošlu ji k vám na čtrnáct dní, můžete ji celou přemalovat — už potřebuje moc reparatury —,“ znělo to hrubě od vedlejšího pokoje.

Paní Kabuňková sklesla do křesla.

NÁRODNÍ LISTY 9. února 1879

△ *V Praze 15. února*

Proto má lidský pokrok takovou cenu, že pomocí jeho lidstvo teď nesmírně mnoho užije. Dejme tomu, že by dnes ještě nejezdily lokomotivy, že by elektrická jiskra dřímala ještě někde nevynalezena. Steré, tisíceré rozkoše by ušly člověku, ba člověk by byl chud a nešťasten a hlup téměř jako zvíře. Skvělý příklad nám dává nynější mor. Je sta a sta mil ještě od nás a my užíváme ho a máme z něho už zcela tutéž rozkoš, jako by byl někde zrovna u Vysočan. Nebýt telegrafu! Byli bychom dnes jako nebozí praotcové naši, kteří o blížícím se moru nevěděli, dokud je nesklof do šachty. Byli bychom jako slepice, které hloupě ještě po dvoře kdákají a běhají, když na vedlejším dvoře mor už všechny jejich družky zrubnul. Byli bychom — ech, nač si vymalovávat všechnu tu bídu, těšme se prostě z toho, co je vskutku radostné!

Telegraf pracuje, časopisy vypravují přítomné i minulé a my se dovídáme těch nejpodivnějších věcí. Tyto dny konstatoval například také jistý český list historické faktum, že prý *roku* 1347 trval mor *celých pět let*. Nepopíratelný důkaz, že smrt vskutku všechno „natahuje“! Což je zase rovněž nepopíratelným důkazem o jejím vtipu a její čtveráckých nápadech.

Letos zdá se věru, že bude neštěstí chválabohu dost a dost, rok začíná zcela slibně. Arci snad nesplní veškeré oprávněné očekávání naše — vždyť člověk vždycky doufá ve víc, než osud mu pak dopřává! Tak například jsme očekávali letos najisto v Čechách nebo alespoň v Praze řádnou povodeň. Důkladní znalci přírody ji předpovídali. Na veškerých „ohrožených místech“ ležely ochranné kocábky, nejspíše co volavky. A jednoho večera už duněla výstražná děla a vysocí hodnostáři jezdili ulicemi v největším chvatu sem tam a dávali rozkazy, aby způsobili při takových příležitostech nutně potřebný ne-

pořádek. Ale voda nepřišla. Zato přišla jaksi v náhradu teď ta zpráva z Teplic, že tamější vřídla zanikají. No — alespoň něco!

Teplice jsou v rozechvění. Z německé trikolóry, která tam přednedávnem ze všech domů vlála, zbyla tam po všech těch domech jen barva černá — smutek. Už si teď zoufalí Tepličané malují, že budou musit vrátiti se k dávnějšímu svému zaměstnání, k hrnčířství, a živit se jen děláním pověstných „teplických hrnečků“ na kávu. Jsou postrašeni důkladně. Od roku 762, kdy urozená svině pana rytíře Kolostoje ráčila si o hlavní vřídlo opařit svůj rypák, je to teprv třetí případ, že teplická vřídla zanikají. Dřív ale zanikly vždycky jen na chvilenku — letos to vypadá hůř. Tepličané prý doufají, i kdyby vřídla zůstala skleslá, že spotřebě lázní odpomůže se pumpováním. Nebozí — v naší době si chtít si ještě pomoci *pumpováním!* Ostatně není ještě snad zcela zle. Některé prameny, a to krásnodolské či šenavské, vrou prý pořád v dřívější své síle. Také známá zázračná studánka „mariánská“ v zcela blízkém Mariašajnu neutrpěla prý posud poškození ani nejmenšího. O čemž by nás měli ale tamější páteři jezovité ubezpečit veřejným a slavným prohlášením, aby duše naše byla zprostěna vší nejistoty trapné.

Tolik však je bohužel jisto, že zanikání vřídel teplických je událostí naprosto nesezónní! Co nám má býti do toho teď, majícím ještě celé tři měsíce do doby, kdy „máj nám odevzdá kvítkovanou svou vizitku, kdy svatý Pankrác nám popřeje poslední rýmy a kurs rtutě vyskočí denně o pět percent“! Teď, když jsme plně ještě v sezóně plesové a po té teprv přijdem do sezóny divadelní, a pak teprv do koncertní a zcela naposled do té sezóny lázeňské! Nečiním rád někomu výčitky, zvláště po jiných, — ale přece musím přírodě připomenouti, že jí už Glasbrenner vyčetl přísně sice, ale zcela spravedlivě, že ona má napořád jen své staré „selské“ manýry a našim sezónám že vůbec ani nerozumí.

Dámám bude as ta aféra teplická naprosto lhostejná. Teplice nejsou žádné „ženské“ lázně. A především nejsou žádné módní lázně. Jsou jen tak pro lidské neduhy a léčí prý z čet-

ných neduhů, které od Hippokrata až po Hamrníka byly vynalezeny, teměř všechny. V té univerzálnosti leží ale právě fadesa Teplic. Ostatně se podobá, že dámy teď už ani nestojí o takzvané rozkoše lázeňské. Dámy se teď stávají nápadně spořivými, skromnými. Snad četl každý z našich čtenářů tento týden inzerát: „*Co potěší dámy?*“ Překvapující odpověď zněla, že: 1 vkusný vějíř, 1 pás k tomu, 1 hedvábná šňůra, 1 korálové náušnice velepěkné, 1 jehlice k tomu, 1 medalión tvaru srdce, 1 pár *hedvábných červených podvazků*, 1 fialková voňavka, 1 šicí náčiní — „vše jen za 3 zl 60 kr“. Dejme tomu, že nejsou přece všechny zcela tak skromny a že některé světských věcí žádoucnější těšily by také ještě: 1 drátek na zapínání rukaviček, 1 zelená pentlička kolem krku, 1 lot ajbišových cukrlátek, 1 kapesní šátek s tištěnou obrubou — „vše pak s dřívějším dohromady za 4 zl“, není zajisté tahle suma ještě tak přílišná, aby milující manžel nebo bezohledně obětovný milenec musil si pro ni zoufat.

Stáváme se teď všichni skromnějšími, hodnějšími, ženské i mužští. Jdem do sebe. Hrozivý začátek roku 1879 námi zachvěl. Člověk neví, kdy už nadejde hodinka jeho poslední, a zpytuje svoje svědomí. Přiznám se, že jsem se dle Biltzova předpisu také zpytoval. Pročetl jsem veškeré spisy, které jsem posud spáchal, — a zhrozil jsem se, co jsem se v nich natropil už zločinů, přečinů a nechvalných skutkův ještě jiných. Nemohu je všechny zde vyčíst, ač by to mé stísněnosti zajisté ulevilo, — jen tak některé uvedu ze svých povídek a takzvaných básní — ty nejčernější:

9 lidí jsem utopil: 3 mužské a 6 ženských (vesměs brunety, s černýma očima);

2 jsem nechal se oběsit;

1 dámu jsem nechal docela bídně uhořet (brunetu);

1 ženskou jsem z pouhé nouze nechal zavřít do kriminálu (item);

2 děti jsem od prsou mateřských smrtí oderval, jedno z nich podloudně, mezitímco si matka trochu zdřimla (zase bruneta);

ba 1 dívku, už mrtvou, vzbudil jsem galvanismem takzvané poezie opět k životu a trápil ji pak ještě po celé tři dny;

i žebráka jsem nechal zmrznout a jinému i dal jsem ukradnout poslední košili. —

Nemohu dál. Nemám výmluvy — spisy moje jsou usvědčující.

Nevím, jak bych to napravil a zbývá-li mně k nápravě v životě vůbec ještě dosti času. Ale zbývá-li, — to zde slibuju svatosvatě, že od nynějška budu v povídkách a v básních svých co možná mírným, rozvážným a nestranným a že budu od nynějška mordovat jen blondýnky. Chci se polepšit, nechci, aby se jednou řeklo: Byl nespravedliv.

NÁRODNÍ LISTY 16. února 1879

△ *V Praze 22. února*

Začínám sám už věřit v léčivou moc teplických pramenů. Od té doby, co zmizely, je mně nesmírně dobře. Revma, které mně od poslední návštěvy císaře Viléma v Teplicích vězelo v celém těle, zmizelo pojednou, krok se stal zas elastickým, kolem úst mně zahrává úsměv — nevím ani, jak bych jej honem charakterizoval — říkáte „impertinentní“ —? — nu dobře, třeba! — Jsou to prameny hodné, účinné, vřelého vlasteneckého citu. A působí na každého, jakož je vidět na Teplicích, jež rozehřály teď až k vroucím modlitbám, vzdor konci masopůstu. „Uvidíte, oni se budou naposled ještě učit česky!“ pravil kdosi, ale ten kdosi má ovšem fantazii, že sahá až na nejnemožnější věci. Ostatně bych rád slyšel takového Tepličana, jak se modlí! Není to tak lehké — v modlitebních knížkách, jež mám pro vlastní potřebu svou, nenalezá se ani jediná „Modlitba o navrácení se zámeckého pramene“, a v jiných nejspíše také ne. Rovněž je tu těžko něco improvizovat — „modlitba se daří nejlíp, když díla boží vidíme před sebou“ — když ale dílo boží zmizelo?

Snad bych se přece dovedl vmyslit v takovou teplickou modlitbu z roku 1879. Vsadil bych se — přijímám ale vzdor sázce každou oprávněnou korekturu rád —, že zní asi takto: „Panebože! Prosím tě z hlubokosti duše své vroucně a horoucně, vyveď mocnou rukou svou prameny naše znovu z bludiště neznámého, do něhož se dostaly v osudné spletenosti své. Zachovej nám je, nezanedbej laskavě ničeho a neodkládej s pomocí svou, neboť sezóna už je přede dveřmi. Povolaní z Vídně a z Uher geologové jsou přece dobří a lepší než všichni geologové nenáviděného kolena českého — viď že? Místo, kde oni šachtu káží vrtati nám, je přece pravé? Neuškodí ještě spíš pramenům, než by jim prospěli? Opravdu ne?

Nechcem tě namáhat přílišně, věru že ne! Chceš-li, navrátiv nám prameny naše, vzíti si za ně například prameny šenavské, spánembohem! Nebo libo-li ti vřídlo karlovarské — je také pěkné! —, vezmi si je.“ Atd.

Tepličané se ale činí i mimo kostel. Ještě nevydaly „bohaté Teplice“ na znovuzískání zmizelých pramenů svých téměř ani groše, a už volají ne o státní půjčku, nýbrž hned o „subvenci“. Že prý platí přes 200 000 zl daní ročně — ovšem velká suma — co se as mnozí cizinci namozolí, než mohou do Teplic, čeho si musí as mnohá rodina odříci, aby tam mohl churavý člen její! A — divné se ozývají zprávy — byla-li by naposled ještě i subvence vůbec něčím platna! Že prý tam na severozápadu českém děje se jakás celá revoluce podzemní, budovy se propadávají náhle někam do středu země, kus zemského povrchu pojednou zmizí a černá propast zeje vzhůru. Aby se propadli takhle pojednou veškeří naši severozápadní němečtí krajané a my jich více ani nenašli! Jak dobře, že jsme se s nimi smířili ještě v hodince poslední — — —

rok, jaké je zimničné rozechvění za dnů před nimi posledních! Není valné radosti ze života u nás, ale na šibřinky pražského Sokola těší se přece celý český svět. Jako také sám otec a pěstitel jich, pražský Sokol, drží prapor českého sokolstva vysoko a pevně, byť takto sokolstvo to po vlastech usínalo kdekoli. Kmen zdravý, kořen nevývratný!

Šibřinky jsou vrcholem pražského masopostu. Vše před nimi i po nich je menší než ony. A je toho v Praze chválabohu dost! Den co den řinčí sta bálových povozů a „Hájkovo elektrické slunce“ mění na Žofíně noc co noc „v bílý den“ nebo tak v něco. Sotvaže to staré slunce na nebi zajde, musí už to Hájkovo mladé na světelné své nožičky a svítit jako blázen. Je právě v módě, bez něho by to letos ani nešlo. A také si tak brzo ani neodpočne. Půst bude zase jen pokračování masopostu. Muzikanti budou foukat o několik neděl dýl, než foukávali otcové jich. Báloví výborové budou mít nadál plné ruce práce a plnou hlavu starostí o to, jakouže posud v planetární naší soustavě nevídanou neslýchanou formu dát tanečním pořádkům. Jsou nesmírně vynalezaví. Viděl jsem jeden taneční pořádek, který měl formu máselničky, jiný, který měl formu ženské botky — tužka se strkala za šněrování, ještě jiný, který měl formu lidského oka — mohly se v něm všechny slasti té bálové noci číst. Obdivuhodné!

Zcela nová móda dere se ale teď do našich plesů, alespoň do kostýmovaných. Každý bál vydává si „svůj časopis“. Jsou rozmarně psány a vyhovují svému okamžitému účeli. Mohly by být ale přece ještě praktičtější. Jako ty nejnovější některé americké. Tam vychází jeden — Kapesní šátek se jmenuje —, jejž může abonent po přečtení užít dle titulu. Jiný, zlatem na hedvábí tištěný, Kravátl, jenž prý velmi pěkně na krku se nosí. Obsah jich je však opravdový. Pokyn pro naše časopisecké podnikatele české vůbec. Zcela dobře by posloužil vlastenecký list Čamara, jejž po přečtení by bylo možno oblíknout — beztoho je čamar už jen málo vidět. Svobodomyslný Čapka — k nošení hezky hrdě do týla. Klerikální Punčocha s humoristickou přílohou Podvazek atd.

NÁRODNÍ LISTY 23. února 1879

△ *V Praze 1. března*

V českých šibřinkách se objevil průvod koček — bylo jich deset nebo dvanáct nebo kolik. Tétéž noci odbýval se ples německé Concordie a týž průvod se tam objevil zas. V českých časopisech nato stálo, že prý ty kočky byly „samá němčina“. A německý Tagesbote zase napsal, že již i dle jejich mňoukání bylo lze rozeznat slovanský jich původ. Politování-hodná to pletenice názorů dotýčných pozorovatelů, jaká může původ svůj míti jen v nevzdělanosti vůbec, zvláště ale v nedostatku vědomostí přírodopisných, vědy to u nás bohužel dodnes až přespříliš zanedbávané!

Rovněž i výklad, cože „krásné maškary“ ty představovaly, je podnes naprosto rozdílný. Jedni praví, že to „kočky domácí“ (Felis domestica). Druzí, že „kočky divadelní“ (Felis theatralis). Třetí, že docela „*bohyně koček*“, jakáž u starých Egypťanů jmenovala se Past, u Řeků Bubastis nebo i Aeluros. Třeba by ale nebyla pražádná pochybnost, že každá ta krásná maškara pro sebe by chtěla, ba snad i mohla být „bohyní“, byla ta egyptská kočkohlavá Past přec *jen jedna* — a zde bylo jich hned dvanáct — patrno, že *do mytologie maškary ty tedy nepatřily* a výklad třetí že patří jen do učeného haraburdí.

Nemiluju toho, když v obecenstvu šíří se náhledy klamné. Rád také přispívám k ponaučení obecnému, a vím-li něco víc než jiní, sdělím to s nimi beze vší pýchy a nadutosti. Proto tedy pravím krátce a jasně: byly to „*kočky divadelní*“, odrůda „koček domácích“. Je to odrůda toho času nejoblíbenější, moderní a často velice drahá. Avšak *jen* odrůda: „Felis domestica“ a „Felis theatralis“ mají dodnes skoro tytéž přírodopisné znaky a celou řadu stejných vlastností duševních.

Jakož při našich domácích zvířátkách často bývá, nemůže

také zde věda zcela určitě udat, kdyže druh ten nový vlastně se vyvinul. Dle starých rukopisů zdá se, že „divadelní kočky“ byly v Indii už před 2000 lety známy. Do Evropy přišly mnohem později, staly se tu ale brzy velmi oblíbenými, takže i papežové a mnozí potentáti se s nimi láskyplně zanášeli. Dnešního dne jsou po známém nám světě rozšířeny už všude, vyjma centrální Afriku. Také na vysokých alpách, začínaje od čáry sněhové, se nedaří. V Americe objevily se teprv po příchodu Španělů. Slouží-li někde také co oblíbená potrava (jako v Číně se pekou „kočky domácí“), není známo, ačkoli se jejich maso pro svou obzvláštní jemnost a lahodu vysoce chválí a milovníků by as dosti našlo.

Co se týče znaků přírodopisných, poučil jsem čtenáře již, že u „domácí“ a u „divadelní“ kočky jsou znaky téměř tytéž. Je naprosto jedno, mluvíme-li o tomto či o onom druhu, cokoliv řeknem, je na oba přítrefné. Vezměm napřed vlastnosti tělesné. Předně zrak. Oči koček jsou výborně vyvinuty a stály by za zvláštní kapitolu, která by jednala o jich zvláštnostech a přednostech. Nejdřív je nápadna jich značná velikost, která o sobě již výmluvně poukazuje k noční jich službě. K tomu se pojí obdivuhodná schopnost přizpůsobení všem změnám a poměrům světelným. Dovedou je náhle „udělat velké“ a zase stáhnout až „do urážlivé nedbalosti“. Je to zrak bystrý a všímavý; na poslední galerii vidí, kdo aplauduje, a jakmile se kdekoli vzadu v parteru upře na ně divadelní lorňon, už jej pozorují. Barva očí je různá, ostrost vždy stejná. O Petrarkově „domácí kočce“ se vypravuje, že básníkovi svítila navečer očima při psaní. Oči „divadelních koček“ svítily při psaní básníkům už mnohým.

Sluch je rovněž bystrý, ačkoli zevnější útvar ouška bývá velice jemný. Co se o nich vypravuje, slyší na sto mil (ty „divadelní“). Známo je jejich nadání muzikální; také je známo, že se z nich na housle dělají nejlepší kvinty (z těch „domácích“). Čich jejich je vyvinutý, o čemž svědčí jich vybíračnost; „domácí“ milují zvláště odolen (Valerianum officinalis), „divadelní“ mají i jiné parfémy rády. Rovněž jemný je jich hmat, když chtějí; a velejemna je jejich chuť. Tak

jemna, že se stává až mlsotou. Dobrotu a hodnotu mléka rozeznají líp než kterýkoli magistrátní čtvrtní, a byť bylo třeba s kávou smíšeno. Viděl jsem sám „jednu domácí“, jak pohlavkovala z vánočního stromku cukroví dolů. A „divadelních“ znám celou řadu, které pomocí své vyšší inteligence dovedou samy i k cukrářům chodit.

Jejich chůze je tichá, klidná. Celé tělo je přitom v pohybu elegantním, každý úd elastický — chůze to zcela zvláštní důstojnosti, radost na takovou kočku se podívat! Milují čistotnost a pohodlí a každý okamžik pucují se svými roztomilými, hebounkými pazourky. Rády se protahují v slunci, a když je pak hladíš, srší z nich elektřina. Ale přijdeš-li jim proti srsti, jsou ihned zlé. Jsou-li něčím uvedeny v příjemnou zadumanost, předou (Markétka); to je jejich zvláštnost, žádné jiné zvířátko nepřede. Staří přírodozpytci (například Plutarch) srovnávali kočku s měsícem, pro její pestrost srsti, pro její činnost večerní a její plodnost; máť prý nejprv jedno mladé, pak dvě, tři, čtyry a pět a šest a pak najednou sedm, celkem tedy osmadvacet, což se srovnává s počtem dnů měsíčních. Podobá se ale, že to spíš jen nějaký mýtus.

Co do duševní stránky jsou až vysoce zajímavy! Obyčejně je lidé podceňují, ubližují jim, ale jen z neznalosti jich povahy a z předsudku. Duševní život jejich je velmi hluboký, a právě proto mu rozumí jen málo lidí. Zpočátku kloní se kočka více k hravosti, třeba by ale i později náruživě ráda hrála, stává se přece přitom povaha její znenáhla melancholickou. Je klidně opravdova, neunavna a pevna v předsevzetí svém, a to jí dodává ráz svévolnosti, umíněnosti, tvrdohlavosti, ovšem jen u pozorovatelů povrchních. Umínila-li si kočka jednou něco, provede to také, a byť se i někdy zdálo, že od předsevzetí svého nadobro upustila; však ona vyčkává jen vhodného okamžiku. Při nahodilých překážkách stává se nevrlou, což se jí vykládá za nestálý rozmar nebo zlobu. Trochu rvavá je, je pravda — ale cožpak se nepere i holubice? Také je trochu zvědava, což zdá se být v odporu s jejím klidem, avšak zakládá se ve vnímavosti její duševní. Vypravuje se o ní také, že má víc příchylnosti k místu než k osobám, že odstěhuje-li se rodina, zůstane

ta „domácí“ v navyklém domě, a odstěhuje-li se ředitel, že ta „divadelní“ zůstane v navyklém divadle. Jsou ale známy i případy, že šla za ředitelem.

Kočka je aristokratka, samostatně myslící a samostatně jednající. Ona nepotřebuje k existenci své pomoci žádné a protluče se životem sama. To se ovšem nelíbí mnohým tyranům, například manželům, kteří žádají naprosté podrobení vůle a takzvanou psí oddanost. Kočka potřebuje lásky a opětuje ji láskou celou. Jen zacházejte s nimi dobře, v dobrém porozumění tomu, jaké právě jsou, a budete mít z nich pravou, velkou rozkoš!

Že prý jsou *všechny* falešny! O tom by přec měli hlavně přírodozpytci rozhodnout? A co ti nám vypravují? Michel znal dvě, Rotan také dvě, Perty čtyry, Martin docela *pět věrných* koček!

NÁRODNÍ LISTY 2. března 1879

△ *V Praze 8. března*

Dr. Gray, autorita, praví, že touha po bohatství není pražádným znamením duševní choroby. — Zaplať pánbůh! Mohu tedy klidně spát. Moje nesmírná rozhořčenost nad tím, že jsem předevčírem v „dobročinné loterii“ nevyhrál 60 000 zlatých, je tedy zcela rozumná. Jakpak by člověk také nebyl rozhořčen, když se mu nedaří ani nejčistší, nejšlechetnější úmysly jeho! Čtu na rozích, v průjezdech, za skly, v novinách samý jen nápis: loterie dobročinná. Čtu to po půl roku. Konečně si myslím, dobrá, buď dobročinným! Znáš jednoho českého literáta — hodný člověk, dobrý člověk, a 60 000 zl potřebuje jako sůl v očích. Pomoz mu šlechetně, kup mu za dva zlaté los. A šel jsem tedy a koupil jsem sobě v trafice los. Nevyhrál jsem nic, pranic — krásná „dobročinnost“!

Co teď? Vynalézt elektrické slunce, které by svítilo vždycky, když to „stvořené“ slunce zajde, a půjčovat ho zeměkouli za slušný paušál? Nebo si zařídit prodej řádů a šlechtických titulů jako ti dva — jakpak se honem jmenovali? — ve Vídni? Nebo si dát naočkovat evropský mor, jemuž se říká „defraudace“, a něco, co už by za to stálo defraudovat! Ale co? Ach bože, je tak těžko dostat se k něčemu? Je tak těžko být šťastným! Ve světě je tak málo lidí, kteří jsou opravdu šťastni! Že prý člověk musí jen opravdu chtít být šťastným a pak prý jím také je — to je k smíchu!

Za nejšťastnějšího, vpravdě a čistě šťastného člověka považuju teď pana knížete Adolfa Auersperga. Pracoval po několik let neunavně na blahu rakouských národů a nyní sestoupil z úřadu svého, aby si odpočinul. Ten šťastný! Co by mu bylo bývalo platno, kdyby byl takhle umřel při úřadování svém a nebyl více slyšel, jak nám národům rakouským z prsou a ze rtů kypí chvála jeho! Teď ale naše nelíčená chvála dochází

jeho sluchu, on slyší obdiv, kterým překypujem, a čte sám v dějinách list jemu blahořečící. Čestný jeho sloup roste před jeho vlastníma očima zrovna ze země — jak je mu asi přitom — „auch das Glück hat seine eigne Wehmut“. Přesto přese všechno jsou lidé, kteří tvrdí, že prý nástupce jeho, pan hrabě Taaffe, nemá po svém velkém předchůdci *příliš* těžké postavení. On prý, říkají, potřebuje jen všechno dělat jinak a bude to dobře. Také prý mu to, říkají dále, nebude ani tak příliš těžké, poněvadž prý to, co se dělo před ním, neláká právě k padělání. Uvidíme — už se všelijak zkoušelo to bušení do národů rakouských, ale kotel pořád ještě není hotov. Je teď jaro — půda kyprá, vděčná — —

Ale nestarejme se o to! Máme domácích *κατ' ἐξοχήν* pražských záležitostí na starosti dost. Předně náš nynější velkolepý boj o „příční štítky“. Je to boj památný, vysoce zajímavý. Nejprve jsme my celá Praha byli vražedně proti nim, že nám ubírají světla plynového, že nás bodají do deštníků, že nejsou pro nic za nic na světě než pro zlost. Dobrá, teď se musí sundavat. A sotvaže se tím začlo, už každý, ale každý z nás se diví, proč se té nebohé, na píď široké, praněmé tváři nedá pokoj! Najednou je nám jich všem nesmírně líto, loučíme se s nimi ukrutně těžce a nejspíš že si každý koupíme jeden takový sundaný štítek na památku a budem jej nosit co joujou u hodinek. Pak máme svůj rovněž tuhý boj o maso. Pokročili jsme, už se nám nejedná jen o chléb, ale také o maso, a to hned o dobré. Přidávám se úplně k nespokojencům pražským, jsem sice pro úplnou rovnost všech a všeho, co se ale týče masa, lhal bych, kdybych lícoměrně tvrdil, že je mně jeden vůl jako druhý! Pak máme otázku „ústředních jatek“, aby líp vychovaní, vyšší tedy požadavky činící volouškové přece věděli, kde jednou hlavu složit. A pak nám hrozí v nejblíže příštích již dnech boj zcela nový, boj snad krvavý, a ku každému z nás přistoupí otázka opravdová, nalehavá, nebude vyhnutí a každý z nás se bude musit rozhodnout zřejmě a poctivě, je-li — pro „cirkus Salomonsky“ nebo pro „cirkus Renz“.

Přitom je arci to smutné, že oba ty cirky jsou „cizácké“,

německé. Ach — hynem! Kde jsou ty časy, když jsme za domácí desetník putovali na galerii cirku vlastence Beránka! Když vlastenec Beránek na Karlově náměstí, tam, kde za leta teď platány šumí a anemonky květou, vystoupil doprostřed arény a den jak den zaznělo jeho věčně stejné: „Choche und choechere Heršoften!“ Když jsme čtli, že náš Beránek produkuje se až v Cařihradě před Turky a až v Egyptě — to jsme nevěděli ani před kým, a prsa se nám dmula vlasteneckou pýchou! Sláva českého rajteráctva téměř vyhynula, dnes už se ozývá leda tenkrát, když žokej ze země vyskočí rovnýma nohama na kalupujícího koně — skok „à la Slezák“.

Časy vše mění, každá věc se reformuje. „Hudba bývala pouhým rámusem, satira pouhým paškvilem, a tam, kde se dnes řekne: ‚Račte laskavě dovolit,‘ dostal člověk svého času prostě pohlavek.“ A z „rajteraj“ se stal „cirkus“, se všemi prostředky moderní agitace. Dnes už jsou pražské krámy kněhkupecké naplněny brošurkami Was sich der Cirkus erzählt, které připravují cesty Renzovi. Za 25 kr se tu člověk doví, že umění rajterácké je tak dobře uměním jako umění herecké a že přinejmenším stojí výš než umění taneční. Že Renz býval velmi hezký člověk, do něhož byly ženské jako zbláznény, že jednou někde v Rusku musil před žárlivým manželem utéci z třetího patra po deštní rouře dolů a že jednou zas žárlivý Francouz mu ustřelil dva prsty pravé ruky. Že měl věrného šimla Solimana 24 let a posud že má kůži z něho u své postele. Atd.

Salomonský bude mít tedy těžký stav, velmi těžký! Bude-li chtít vyniknout, bude se musit o něm vypravovat, že unesl alespoň z Kanárských ostrovů královnu. On bude musit přinejmenším mít obě ruce pryč. A ze svého věrného šimla, který mu sloužil 48 let, bude musit u své postele mít alespoň dvě kůže.

NÁRODNÍ LISTY 9. března 1879

△ *V Praze 15. března*

Nerad teď chodím po ulicích, velmi nerad. Je smutné podívání na hemžící se lidstvo a dojemné a vybízející k nejtrudnějšímu přemýšlení. Jeden drží šátek na pravé tváři, druhý na levé, třetí má šátkem podvázánu bradu dokola, a každý z nich hledí do světa, jako by byl právě vypálil stodolu. Patrně je pánbůh navštívil troškem bolestí zubů, patrně si pánbůh myslil: počkej, trochu je bolestí rozoráš, jako rolník ostrým železem v poli vybrázdí hluboké rýhy, a pak do čerstvě zoraného nasiješ símě nové dobroty, aby vzešlo a rostlo při nastávajícím novém jaru, — ale hloupí lidé se přitom škaredí a nejsou pranic vděčni. A přece je bolení zubů pro diváka věc tak příjemná a milá! Tvář našeho bližního nabývá netušených a velice zábavných tvarů. Obličej nejveselejší mžikem přibírá výraz noční sůvy. A dobře vychovaný člověk děkuje vroucně nebi, že dalo milovaným bližním do čelistí zuby, kteréž bolí, když se rodí, bolí, dokud sedí v ústech, a bolí, když se vytrhují. Nehledě ani k tomu, že bolením zubů liší se člověk od zvířete víc než čímkoli jiným.

Zdalipak už jste slyšeli o nejnovějším vynálezu medicínském, o *vsazování* zubů? Ne těch slonových pomocí zlatých drátků, ale skutečných, které srostou s masem a nervem a pak zcela zas tak dovedou bolet jako zub původně vyrostlý? Medikové, věčně v lidském těle šťourající, zanášejí se teď s tím v Paříži velmi pilně. Byl-li někomu násilně vyražen zub, oni mu jej vsadí zase do úst. Nemocný zub vyndají, očistí jej i ozubici i dáseň a vsadí rovněž zas. Také jeden zub přesadí sem a druhý tam, aby to vypadalo pěkněji. K tomu ovšem ještě nepřikročili, aby zuby přesazovali z jedněch úst do druhých, ačkoli historie zná už i případy podobné. Za Jindřicha III. dala si jakás princezka francouzská vsadit

zub jedné z dvorských svých dám. V minulém věku dávaly si francouzské dámy vsazovat zuby chudých Savojardů. V Alžíru prý totéž činily dámy se zuby, které se vytrhovaly lidem právě umírajícím. Až se ale takové přesazování z cizích úst vyvine a rozšíří, nabude lidský život zajisté mnohých zcela nových stránek. Ponížený dvořenín poslouží knížecímu svému pánu. Milenec své milence, a je-li ta milenka od divadla, bude se pak z jeviště do parteru usmívat na něho vlastní jeho zoubek. Chudý lid bude mít nový pramen výživy a postoupí alespoň něčím do vyšších kruhů — nehledě již opět ani k tomu, že v nastávajících nám nyní sociálních bojích vůbec to bude dobré, vylámou-li se zuby chudému lidu.

Ale — pozor, krásné dámy, na ty vynálezy nejnovější medicíny! Páni lékaři mají na vás teď něco nesmírně úkladného. Jmenuje se to „sfygmofon“, je to aparátek zcela malý a slouží k tomu, aby tlučení srdce bylo slyšet — kamkoli chcete. Nebezpečný aparátek, přiloží se k lidskému tělu, aniž by dotýčný měl o tom sebemenšího tušení. A náhle se někdo ve společnosti zeptá, kteráže z přítomných svobodných dam je zamilována, a hlasité „bumbumbum“ zatřepetá se ve vzduchu jako skřiváňčí píseň.

Co se nabuší to lidské srdce během života! Měrně jako kyvadlo natažených hodin, tiše a jako zamlkle a zas skotačivě, nebo hlasitě a úzkostlivě, že hrozí až prsa rozbít! Je tomu málo neděl, co přinesly Národní listy zajímavý výpočet, jakouže srdce vykonává práci. Vypočtěno, že by jediné srdce prací svou vyzdvihlo kilogram tíže za rok na výši Montblanku. Aby se tak jednou spojila všechna lidská prsa dráty a nasadil pak sfygmofon — světový okeán musil by se do dna vzbouřit děsnou bouří tou! Nebo jen spojit národ jediný a měřit city jeho v dobách osudných! Nebo si jen trochu zahrát a nechat vjedno zabušit všechna srdce za noci bálové!

Vzpomněl jsem si na takovou společnou srdeční bouř teď při děsném neštěstí segedinském. Zprávy odtamtud jsou kruté, tam skutečně a plně musí být dle slov Jobových: „Jak voda hučí nářek můj.“ Živel se uvolnil, voda porvala všechny hráze, zahrála si domy a věžemi jako hračkami, odpláchla

z lidských očí spaní, a za okamžik bylo, jak stojí v proroctví, že „lidské mrtvoly budou ležet jako bláto na zemi“. — Bohužel, že v našich dnech bouř politická je ještě hlučnější než všechny bouře přírodních živlů! Litujem nešťastníků a jsme hotovi k všemožné pomoci a oběti. Ret se pohnutím chvěje, mysl se zanáší s přeneblahým osudem obyvatelů potisských — ale tentýž ret by zároveň rád pošeptal Maďarům, národní rozkol hlásajícím, výstražná slova Písma: „Kdo rozkol volá, hráze vodám protrhává.“ A musí a musí přijít záplava. —

Zato je v domácím našem životě českém klidno, ticho, k usnutí! Baví se někdo? Má někdo podnět k myšlení? Mají lidé, když se sejdou, o čem by mluvili? Zajímavo je naslouchat, o čem se lidé baví. Před čtrnácti dny mluvili jsme aspoň o tom stříbře, které najednou cinkalo ve všech kapsách. Ale už nás to nějak omrzelo. Snad jsme příliš dobří křesťané a rozpomenuli jsme se ještě včas, že nejsme spaseni tím pomíjejícím zlatem a stříbrem. Snad nám také stříbro trhalo kapsu — zkrátka, staré, ušpiněné zlatky jsou nám najednou nesmírně mily a tisknem je vroucně k sobě, jako když se matka o své dítě bojí. A dnes se už o stříbře ani nemluví a předmětem pražských rozprav, důležitým, světoborným, je — cirkus Renzův. Devět stop dlouhý Číňan Chwang-In-Sing — a „dělá klauna!“ Vážné otázky namítají se Pražanům. „Mnoho-li spotřebuje Chwang-In-Sing denně jídla?“ — „Najdou v Praze dost — dlouhou postel pro Chwang-In-Singa?“ Pak ta žena nebo slečna plovačka, která vydrží pod vodou nevím ani jak dlouho, a dole na dně jí, píše atd. Dole na dně! Pak prý je plování jediným uměním, které musí člověk provozovat *povrchně*, aby se mu dobře naučil! Je ale již zase vidět pravdu slov, že „žena je sesazena ze samých kumštů.“ Kdo by to byl myslil, že ženy se také hodí do vody! Arci — arci — jejich srdce je jako vodní polyp — rozkouskují je na dárky pro celou řadu mužů, a přec je každý kousek zas prý srdce celé. A němy jsou také jako ryby.

Ach — nastává těm nebohým teď doba zlá! Nám ovšem s nimi — to nešťastné, pro neštěstí světa stvořené Rusko — Maďaři mají pravdu! Mor ve Vetljance přestal, nový mor

propuknul v Trubčensku. Nejedná se tu snad jen o nějaké bouličky, následkem jichž může člověk nanejvýš umřít, v Trubčensku je hůř — tam panuje epidemie svatební! Na ulicích prý se nevidí nic než samý svatební průvod. Brzy už prý tam nebude jediný vdovec nebo mládenec, jediná vdova nebo panna naživu. Ba stalo se, že jistý kněz, který párky oddával, unavením omdlel a padl jako špalek. A nákaza prý už se rozšířila i na osady sousední! Ví o tom naše vláda? Činí patřičné prostředky, aby zabránila zavlečení moru k nám? Děsná myšlénka — musit se oženit z epidemie! Ne z lásky, ne kvůli penězům, ne kvůli dobré polívce, ne kvůli knoflíčkům u košile, ne kvůli tomu, aby člověk, když už leží v posteli, nemusel vylezt zas ven, a mohl poslat ženu, aby se podívala, jsou-li dvéře dobře zavřeny, — ne, ne, nýbrž z epidemie!

Děsné! A můžem být zchváceni v několika málo nedělích! Nejdřív všeobecná svatební zimnice. Pak společný, zející, velký manželský hrob. A umlkne i poslední inzerent, který ženu hledá v novinách proto, poněvadž „nemá času, aby se staral o ženské“.

NÁRODNÍ LISTY 16. března 1879

△ *V Praze 22. března*

Zima již pominula,
pominula prška, pominula,
kvítí ukázalo se v zemi naší,
hlas hrdličky slyšán jest v zemi naší,
fík vypustil svoje větvice,
kvetoucí zavoněly vinice...

Tak nějak, ale ovšem ne zcela tak krásně jako já v těchto verších, opěvuje bláznivý Šalomoun jaro ve své Vysoké písni. Pak prý je bible knihou pro všechny věky platnou! Sotvaže minulo nějakých dva tisíce mizerných let, a Šalomounův popis jara už je zcela a z gruntu falešný! Píšem dnes už druhý jarní den a zima nepominula, prška nepominula, kvítí se neukázalo, hrdlička nehlesla a vinici ani nenapadlo, aby voněla! Naše moderní jaro je jako naše moderní manželství, „bez laškovně teplých dnů, bez libánek, a začíná hned s hromobitím".

Byl tohleto například nějaký „svatý Josef"? Krásný den — i pražští Josefové se za něj styděli! Bylo tak zima, že i ty gratulační inzeráty josefovské byly v časopisech stlačeny po čtyřiceti na jednu stránku, jen aby se alespoň trochu zahřály. Na ulici nebylo vidět Josefa ani jediného — jistě ne, vždyť jsou tak snadno k poznání: buď má Josef „květoucí hůl" v ruce, jak ho maluje Ghirlandajo, nebo nese pilu a je sprovázen andělem — dle Rafaela Mengsa, nebo nese hoblík, jak lze vidět u Annibale Carracciho, nebo konečně drží v ruce rozkvětlou bílou lilii, na znamení své čistoty. Či stydí se naši Josefové za svou „čistotu"? Nebo se dali také už všichni k lidem moderně bezbožným? Ach ano, bojím se toho! Téhož dne, ve středu dne 19. března, bylo tomu právě sto a pade-

sáte let, co byl milovaný můj patrón, svatý Jan z Nepomuku, prohlášen za svatého, — vzpomněl si na to v celých Čechách někdo? Byl prohlášen nějaký sváteční oktáb? Stál o tom nějaký úvodní článek v našich novinách? Nařídil pražský magistrát nějaké slavnostní procesí? Ovšem — náš pražský magistrát má „důležitější" věci co dělat! On musí půlbírům jich ven do ulice vystrčené misky strhovat. Ty misky nevinné, tu lesklou ozdobu našich ulic, ten výmluvný znak náš, zvěstující, že jsme my Pražané „půlbírováni"!

Konečně — nějakou zvláštní výhodou to ovšem není, jmenovat se Josef. Ani česká národní píseň nekultivuje jmeno to přílišně, to je Janek, Vašek, Jirka, ba i Petr a Havel v ní zcela jiný pán! A když už národní naše píseň Josefa do sloky vplete, vybraně krásného úkolu mu právě nepřidělí — „Půjč, Josefe, půjč plinčičky", „Nenajde-li Matěj pilu, najde Josef širočinu" atp. Širočiny letos arci nepotřeboval, proto ale není pořád ještě žádné jaro — abych se zas vrátil k tomu, co mne dnes nejvíce bolí. Ach bože, bože, kdypak konečně letos nastanou už tak krásné dny, abychom mohli na pivo chodit zas ven za bránu, kde litr je o dva krejcary lacinější, a vraceli se pak odtamtud domů s milým sebevědomím, že máme v kapse uspořený dvoušesták! Smutné dny, chladné a šedivé! Místo housenek, na něž nás noviny pro letošek už naváděly, sbíráme „ze stromu života" jiný hmyz, lichváře. Bylo by jich ale škoda, kdyby vyhynuli. Je to starobylý, ctihodný druh lidí, skoro tak starý jak lidstvo samo, a skoro od počátku světa pronásledovaný — soucitný člověk by nad jich bídou zplakal! Už Mojžíš vydal zákon: „Bez lichvy půjčíš." A evangelista Lukáš docela káže: „Půjčujte, *ničeho* se za to nenadějíce." Dobří věru lidé, ti lichváři: pracují úsilovně proti moderní nádheře šatstva, hledí k tělesné čistotě svých bližních — „svlíknou z člověka poslední kabát a půjčí mu za to kartáč", jakž už Komenský spravedlivě uznává. Tím „kartáčem" prý míní Komenský směnku, tvrdil Rubeš. Nu dobře, tedy míní směnku, co na tom?

Smutné dny! Člověk sedí napořád doma, a odloživ knihu vezme do ruky časopis, a odloživ časopis vezme knihu.

Byl jsem tyto dny v rozmaru napolo samovražedném, a proto jsem sáhl k svazku básní, jejž sepsal Oskar II., král švédský. Četl jsem je v překladu německém — „zu der Russen Schande“ — „Czarenknechte“ — pěkné výrazy! Zato ale vyhnul se vznešený básník ve svých verších vší poezii co nejobratněji. Má pravdu, nač se namáhat! Já být králem, budu psát básně, že je jaktěživ nikdo nevezme ani do ruky! Pak jsem vzal do ruky časopis a vylovil z něho zajímavou zprávu, že v německém vojště je také jeden „třínohý kanonýr“. Ten druh by neměli nechat vymřít, ať ho spáří s nějakou třínohou ženskou! Vždyť je to beztoho ukrutná fadesa, jak teď lidstvo vypadá, člověk jako člověk! Za dávných věků znali alespoň rozmanité druhy lidí: „skyapody“, kteří měli jen jednu nohu a skákali na ní vesele kolem bažin, „pygmeje“, na píď dlouhé, „cynokefaly“, kteří měli psí hlavu, „ušaté“, kteří měli uši tak velké, že se celí mohli do nich zabalit, „bezhlavé“, „bezústé“, kteří se živili jen vůní, atd. Některé ty druhy by se mohly snad s prospěchem pěstovat podnes — které? I vždyť to čtenář uhodne sám! Jen na ty bezústé bych si dovolil poukázat zcela zvláště. Dnešního dne, když je tak nutné dát si na hubu pozor, když je mimoto strava tak drahá a když ke všemu ještě propuknul dobytčí mor — jenže arci, kde vzít v Praze pak k výživě potřebnou *vůni*!

Praha tedy od včerejška patří k „zamořeným krajům“. Dle magistrátního nařízení nesmějí už ani pejskové na ulici, sic propadnou ihned palici pohodného. Také tekly skutečně již proudy nevinné krve — včerejšího dne ubil jediný jen pohodný 32 pejsků! Dále si přeje magistrát, aby také kočičkám se vyložilo, že nesmějí po střechách a z domu do domu běhat jen tak jako dřív. O vrabcích ještě neusnešeno ničeho, a viděl jsem jich dnes po ulicích se popelit zrovna ještě tolik, mnoho-li včera.

Mor! A pak prý to „strašidlo na pražské radnici“ nic neznamenalo! Ó — já v to „strašidlo na pražské radnici“ věřím. Byli ovšem někteří, kteří chtěli tvrdit, že prý se na naší radnici vlastně objevil nějaký *duch*. Ale tomu nevěřil v celé Praze nikdo!

NÁRODNÍ LISTY 23. března 1879

△ *V Praze 12. dubna*

Jen kdybych nechtěl být při všem tak náramně důkladný — pak se nedostanu vlastně k ničemu! Tak jsem se chtěl například co nejdůkladněji také připravit na tu velkonoční sedmidenní válku s pohněvaným prý nebem. „Napřed duševně," povídám si a postavím se před výkladní skříň „křesťanského" kněhkupectví. Pěkné věci, dobré zbraně, že jim ani nejpevnější nebe neodolá, to musím říci! „Olivová ratolest hříšníkům", „Duševní medicína pro duševně choré", „Křesťanský laufpas, platný až do smrti" (je německý, vydaný od Albana Stolze ve Freiburku, kdyby někdo chtěl), „Poučení pro děvečky" a j. j. Mne ale nejvíce vábila Svatá Alžběta, ta portugalská totiž, protože je patronkou věrných žen. Jenže tu byly dvě, jedna v „obyčejném" vydání a druhá ve „skvostném". Tu obyčejnou jsem nechtěl, a na slušné pohostění nějaké skvostně vydané dámy mně zas nestačí gáže, byť ani nebyla svatou — ta dáma totiž.

Šel jsem tedy do kostela bez Svaté Alžběty. Přede mnou kráčí tlupa pánů páterů; velebné postavy s hedbávnými rouchy, hedbávnými spodky, bílými punčochami, stříbrnými přazkami na kolenou a dole na nohou. Počítám je, je jich zrovna dvanáct. Kterýpak je z těch dvanácti asi Jidáš? Začnu je prohlížet, kterýže má na sobě tedy kus falše, a začínám zdola od opatků. Dva mají falešná lejtka, šoupají se jim sem tam — teď který? — Vejdu dovnitř. Rád bych se modlil. Ale jak se dívám na krucifix, vidím na něm naznačeny krvavé rány, a krev ta je — červená! Copak neřekl neomylný Pius IX. k šlechtické deputaci výslovně, že také Ježíš byl šlechticem, a že měl tedy krev modrou? A tady — už jsem chtěl vyděšen zvolat: „Ale panebože, vždyť ty se mýlíš!" — vtom jsem se naštěstí ještě zadržel, já vím, že laik v kostele nesmí pranic

volat. — Rád bych se byl také vyzpovídal. Ale ty zpovědnice jsou tak tmavy a mají klekátka po obou stranách. Člověk nevidí, kdo tam sedí, a nemůže vědít, kdo zároveň přiklekne na straně druhé. Aby tam takhle seděl Karlach. A aby tam na druhé straně přiklekl J. S. Skrejšovský a chtěl od něho absoluci. To by byl rámus! — Samé myšlénky, samé nápady, samé pak pochybnosti — ne, ne, není s tím nic, když je člověk příliš důkladný!

Škoda! Mám velkonoce tak rád. Velkonoční prapory jsou bílé a červené — naše české barvy. A ve velkonočním témdni zhasí se starý, opotřebovaný oheň a vykřeše z křemene zcela nový a čerstvý. Ano, i oheň se během časů „opotřebuje“, a já kojím se k jaru, k velkonocům, vždycky tajnou nadějí, že snad místo toho našeho, ukrutně už opotřebovaného národního ohně se přec zase jednou vykřeše oheň čerstvý, vesele český. Zato co vlastenec nenávidím z gruntu srdce ta červeně malovaná velkonoční vajíčka! Že prý — starožitníci to povídají — je to prastarý německý zvyk, červená barva prý je na počest červených vousů německého boha Donara. Nemiluju ale také vůbec natvrdo vařených vajec, nejen těch červených. Za prvé sobě vzdělaný člověk dovede dnešního dne už jinými věcmi a mnohem líp žaludek zkazit. A za druhé, když se takové tvrdé vajíčko rozbije, je v něm na jednom konci dutá mezera — šizuňk v přírodě, to bolí. Náš lid sobě vypravuje, když tu dutinku spatří: „Vidíš, to mně vyjedla Panenka Maria.“ Načpak nám ale potřebuje Panenka Maria vyjídat naše vajíčka — ne? — Pokud vím, hodí se ta velkonoční vajíčka vůbec jen k jedné věci s naprostou spolehlivostí. Pošle-li totiž děvče hochovi, do něhož je zamilováno, červené vajíčko, je k ní připoután už navždy. Musí být ale v noci z Bílé soboty na Boží hod uvařeno na hřbitově, a to při svěceném ohni. — Samé německé zvyky a náhledy, povídám. A pořád se jich k nám sype víc a víc. Podívejte se jen na naše cukrářské krámy. Vedle cukrového beránka, skromně, ale věrně stojícího pod starobylým praporečkem svým, panáčkuje tu ve výloze arogantní cukrový zajíc — německý „Osterhase“, tentýž, který německým dětem snáší ty malované vejce. Jednu vhod-

nou novinku měli ale letos pražští cukráři přec, je pravda. Velká cukrlata, jichž sladký střed měl podobu vejce, a to vejce zas portrétní tvar císaře Viléma. Nemohu si pro cukrlátko myslit skutečně příhodnějšího tvaru než císaře Viléma.

Ach — být tyhlety dny v Římě dole, to by člověk užil! Slyšet, jak Cantori Capellani svými staře dětinskými soprány zpívají modlitbu od Aneria, Miserere od Allegriho, Magnificat od Marenzia, Improprii Palestrinovy. Vidět, jak o Velký pátek papež zříká se „*všeho světského*“ a na pravé vyznačení toho hodí hedvábný sáček se sto dukáty do stříbrné mísy. Být přítomen, když generální vikář v sakristii lateránské z několika židů, pohanů a jiného lidského hmyzu vyhání ďábla. My takový jux v Praze nemáme, my tu na oslavu božích svátků vyháníme ďábla letos leda z lichvářů, mezi nimiž jsou ještě k tomu někteří zcela dobří křesťané. My — ale mně se zdá, že jsem zmínil se už jednou o proroctví Slepého mládence, že Václavské náměstí bude vysázeno stromky, a až ty dorostou, že na každém z nich bude viset po sedmi „pánech“. Dnešní Humóry odvozujou lichváře dle Darwina od šibenice. Kolik as teď chodí bledých postav po Václavském náměstí a děkujou pánubohu a slavnému magistrátu za ty tenounké, drobounké proutky, jež by neunesly ani vrabce!

Také to ani na pořádné stromy jaktěživo nedoroste, když budou pořád takováhle jara. To si dalo, to jaro — kredit jeho je pryč, burza jeho na Vaječném trhu je samý krach, v „efektech“ jeho je všeobecná baisse, skřivani například se zaznamenávají po 2 kr kus — skandál! A to teď, když je tu skoro už přede dveřmi první máj, emauzská pouť, Slamník, Fidlovačka, a jaro mohlo své teplo, své sluneční paprsky a svá kvítka odbýt zrovna hravě. Neumí to, neumí, činí všechno v nepravý čas. Pamatuju se na rok 1849. Byl stav výminečný. *Vzdor tomu* překrásné jarní dny — Stromovka ale prázdna, Nusle prázdny — nikdo z krejčí a ševců se ani netroufal ven. Letos by mohl i státu nejnebezpečnější ševcovský učedník směle si vyběhnout až do Nuslí, on ale nepůjde — je to už vidět. — Letos, při té zimě, si myslím, když slavná policie přikázala Pellegrinimu, aby nahé sochy řeckých bohyň odstra-

nil z výlohy někam dovnitř svého krámu, že i to se stalo jen ze zdravotních ohledů. Můžem si pomyslit Venuši, která — má rýmu? E fuj!

No — no — snad se vrátí přece zas zlaté, dávné časy! Výtečný Dotzauer — dej pánbůh německým našim krajanům hodně mnoho tak výtečných mužů — prolomil odhodlaně milostný led, který jižjiž začal pokrývat oba národní proudy v Čechách, volil k tomu velmi obratně schůzi *plovárny*, a už vidíme dřenici zcela pěknou. Také polemiky mezi českými listy začínají zas utěšeně — samé známky blížícího se přece jara — brzy snad již se budem prát, až se budou hory zelenat!

Kdo o půlnoci z Bílé soboty na Boží hod lehne si na křižovatku, po níž se po celý rok vozí mrtví na hřbitov, a vydrží zde ležet hodinu bez vykřiknutí při tom, co všechno spatří, bez zasmání a bez modlitby, nabude zázračné síly a vyhraje v každé pračce.

Jen kdyby dnes tak nepršelo!

NÁRODNÍ LISTY 13. dubna 1879

△ *V Praze 19. dubna*

Léta a léta jsou tomu, co z vládní strany neujal se nás ve Vídni nikdo. Nekonečně dlouhý a smutný plynul čas a my odtamtud nezaslechli slova lásky. Ani sebemenší uznání naší platnosti nesvlažilo naše zprahlé srdce. Až nadešel konečně den 17. dubna 1879.

Byl to vcelku den nevlídný a trochu špinavý. Při 6°R pršelo na Vídeň od božího rána. A k dovršení nevlídného dojmu měl dr. Kronawetter v říšské radě zas jednou řeč. Nejprv mluvil proti vysokým úrokům, jaké berou státní zastavárny — byloť jeho cituplné srdce nejspíš pohnuto vzpomínkou na blížící se svatojiřskou činži. Pak promluvil o tom, že prý předměstí vídeňská přispívají 15 procent na státní policii, kdežto jiná města v Rakousku nepřispívají praničeho. Ale tu se náhle vzbouřila krev v panu hraběti Taaffovi, vřelý cit pro nás zneuznávané triumfálně zahlaholil a v uši Kronawettrovy zadunělo to hlasem hromovým: „Na státní policii *platí Praha* ještě víc než sama Vídeň!“

Jsme pohnuti. My Čechové platíme v Rakousku tedy přece ještě něco. Ba Praha platí ještě víc než sama Vídeň. Praha tiskne bodrou pravici hraběte Taaffeho.

A ode dneška budem hledět na policii svou zajisté jinak než posud, budemť na ni hledět co na původ svého znovuzrození. Není bohužel pochybnosti, že jsme jí posud trochu zneuznávali. My jí dobře nerozuměli myslím. My sobě nedali snad ani dost práce, abychom řádně přemýšleli. Před třemi dny například šel jsem Václavským náměstím a vidím, jak na širokých stupních sochy svatováclavské usedlo několik mužů, dělníků. Pracovali tu někde ve vůkolí a teď měli krátký odpočinek a usedli zde, aby pojedli z toho, co jim ženy byly k obědu přinesly. Ale neseděli dlouho, přišel strážník a odehnal je.

Přemýšlel jsem. Čemu a komupak vlastně překáželi? Nemůže si svobodný občan zasednout, kdekoli nepřekáží? Či je skutečně pravda, že praošklivá ta socha proto se nemůže odstranit, že je u „pražského lidu nesmírně oblíbena“, a chtějí tedy snad „lid“ té soše znenáhla odvykat. Přemýšlel jsem ale o tom jen necelé dvě hodiny, a nedivím se tedy, že jsem otázku nerozluštil. Jiný případ! Kdykoli jdu úzkou uličkou z Perštýna do třídy Husovy, vzpomenu si vždycky na Vídeň. Tam, kde je úzká pasáže a nebezpečí tedy pro pěšáky i povozy, musí *každý* vozka jet krokem. Jeť určeno takřka až na dlaždičku, odkud až pokud kočí musí krokem, a žádný povoz se ani neopováží, aby tak nejel. Čemuž se říká jízdní řád. Pročpak my nemáme jízdní řád? Nebo jej máme? Povídá se, že například tramvaj má co nejpřísněji nařízeno, aby Ovocnou ulicí jela krokem. Ona však jede přec vždycky kalupem — co to? Ale přiznám se opět, že o jízdním řádu pražském přemýšlím teprv nějakých dvacet let, — patrně to nestačí.

Mluvím o zajímavých věcech, ne? Ale tím je vinen pražský magistrát — pardon! —, tím je vinno to hanebné počasí (člověk už tak navyk strčit všechno na pražský magistrát)! Prší jen se lije, mrzne jen to praští, nebe jako pytel a my jako medvědi. K tomu se nám zdá, že se ozývá ze všech stran jizlivý posměch. Kalendář zvěstuje už čtyry neděle jaro a má na to — c. kr. kolek! Po ulicích nám luzné šedesátileté víly nabízejí fialky — místo flanelových obvazků a doverských prášků! V časopisech se odporučují různá lázeňská místa a uvádějí co největší výhodu, že prý — jsou tam *stinné* lesy a výtečná *studená* voda! Člověk přijde do kavárny, aby se povyrazil, a v kavárně se u všech stolů nemluví o jiném než o tom, že slečna Lurlina, proslulá hastrmanka páně Renzova, chodila po Příkopech — s roztaženým deštníkem. Nikdo nepochopuje, nač potřebuje slečna Lurlina deštník, — celá Praha o tom mluví! Ale nejposměšněji už si počínají pražské lahůdkářské krámy. V Praze — patrně to ještě zbytek naší staroslovanské pohostinnosti — lze za peníze všechno dostat, a ty lahůdkářské krámy mají teď už čerstvý chřest, dvacatery saláty, letošní brambory, ba už i letošní třešně! Lidé se

před těmi krámy zastavují a zapřádají zajímavé rozhovory.

Nad košíkem s brambory je nápis „Lisbonská zemčata“.

„Lisbon — kdepak to v Čechách leží?“ ptá se muž z lidu.

„To snad ani neleží v Čechách,“ praví druhý muž z lidu.

„Jakpak by neleželo — vždyť jsou to brambory!“

Dobrý muž! Ba já myslím sám, že Lisbon musí tak někde v Čechách ležet! Prosím vás, kdopak honem pronesl následující? —:

„Brambory můžeš — jako každého také pravého Čecha — potřebovat všemožně; vařený, pečený i smažený, s pepřem a solí, s octem a olejem — rozřezaný nebo třeba i rozmačkaný — vždycky je chutný a stalo se už, že i největší státníci pochutnali si na něm s největším apetýtem.“ —

Ale nejvíc bolestí mají z krámů as dámy. Ne z lahůdkářských, ale z módních. Tam jsou vystaveny co nejpůvabnější toalety jarní. Ve výkladech kyne a vábí celá řada „falešných boků“ — nejnovější to vymoženosti pařížské módy. Ne snad jen známé již, velice skrovné „honzíčky“, nýbrž boky majestátní, z nichž by každý ve skutečnosti vážil svých deset kilo. Bude to krása, jak se píše. Život nad tím tenounký, štíhlý, šaty pod koleny zas stažené, uzounké, a uprostřed nádor jako káď!

Prosím, nezoufejte si ještě, drahé dámy. Já sice vím, že nepřijdu do nebe — vždyť jsem žurnalista, a žádný žurnalista nedělá nic „pro věčnost“. Ale vzdor tomu se vsázím s vámi o své spasení, že budeme mít letos přece několik krásných dní. Nic, pravím důmyslně, nic netrvá na světě věčně. O nás Češích nechtěli ve Vídni tak dlouho vědít, a čtly jste na počátku tohoto článku, že se teď pojednou obrátili a že pojednou uznávají, my že také platíme něco.

Jen abychom náhle teď nezpejchli! Jeť ostrá kritika ve světě, zvlášť na nás „mladé“ národy.

Scéna v kavárně. Obstarožný pán, smýšlením penzista, svého řemesla zuřivý Němec, čte noviny. Pojednou přijde na notici „Ludenghausens archäologische Funde in Neu--Bulgarien“. Pln vzteku praští časopisem.

„Nein, das ist doch gar zu frech! Diese Bulgaren! Sind kaum vier Monate alt und wollen auch schon archäologische Funde haben!“

NÁRODNÍ LISTY 20. dubna 1879

△ *V Praze 26. dubna*

Nejdříve jsem „se slavnostně vlnil“ od bývalé Koňské brány směrem dolů a musím říci, že jsem v široké té krásné třídě, ozářené tisíci světel, obrovskými plynovými hvězdami a ohnivými kruhy, činil „přímo imponující dojem“. Pak jsem se proudil pyšnými Příkopy a zahnul jsem na starobylé náměstí. Bengálské plameny tu šlehaly, plynové hvězdy metaly paprsky, růžence barevných lampiónů korunovaly staré věže a vyjímaly se tam nahoře jako drahokamy bájné velikosti, k tomu ty mohutné obrysy kamenných, pitoreskních budov, — obraz, v němž jsem „se vyjímal nadmíru skvěle“. Ale „pohled až uchvacující poskytoval“ jsem ze Železného mostu — nábřeží samý kmit, břehy čirý oheň, po vlnách širé řeky miliardy jisker, a v dálce někde nad Letnou, nad temným podkladem visely ve výši celé zářivé, kouzelné zahrady.

Račte odpustit — píšu trochu spleteně. Ale to je následek časopisecké lektury tohoto týdnu a pochopitelného chtíče užít krásných obrazů nejen vlastníma očima, nýbrž i z popisů následujícího dne uveřejněných, třeba by jich bylo sebevíc. Vždyť ta naše Praha, o sobě již půvabná, dovede být v slavnostním rouše tak neskonale krásná! Všechny ty pěkné fráze novinářské byly tentokráte plně odůvodněny, iluminace byla velkolepá. Nebylo náměstí, aby se pyšně neskvělo, a nebyla odlehlá ulička, aby nebyla ozářena. I nebe samo, ne temné a ne modravě jasné, přispívalo k malebnému dojmu; také měsíček se dal „hors concours“ a shlížel zcela skromně dolů, jen jako maloulinký srpeček. Pro myslitele byla ale snad nejpříjemnější procházka právě těmi odlehlými uličkami. Jaký tu konglomerát nejrůznějších svícnů a lampiček, svědků nejrůznějších dob! Byla to týž den honba po půdách, po praskajících starých skříních, po komůrkách! „Pomoz si, jak pomoz,“

znělo všeobecné heslo, a například jen mých osm (na mou čest to nepovídám kvůli žádnému řádu!), jen mých osm svícnů reprezentovalo dohromady asi jedenáct století. Putující člověk mohl zkoumat pokrok vzdělanosti od dávných dřevěných svícnů na lojové svíčky dole na Františku až k „elektrickému slunci“ nahoře na Hradčanech. To elektrické „slunce“! Podivný, prapodivný to muž, ten náš Karel Havlíček Borovský, pravý prorok! Zapěl prorocké své „Hájek jako mlíko květl“, a on skutečně pan Hájek květl; jenže v Praze ovšem jako pražské mlíko — modravé, s divnými obláčky. Od osmi do desíti hodin musil se pan Hájek dle programu namáhat a měsíček, jenž přihlížel pořád z výše nad Oujezdem, o tři čtvrtě na devátou raději se zahalil mráčkem — už ho to mrzelo. Vtip amerických Čechů, že „kdyby pánbůh byl na počátku světa stvořil také hned jedno slunce elektrické, byl by lidem teď mnoho práce ušetřil“, zdá se že má kus pravdy do sebe.

Všeobecná spokojenost. Hemžení lidstva nesmírné. Mačkanice dokonalá. Mužové lokty pracující. Děti se za všechny nohy kolemjdoucích chytající. Ženské s veselýma očima a poodevřenými ústy, přichystané hned křiknout a hubovat, kdyby se stal „případ“... A ono bylo těch případů... Ba i ten pro Prahu obligátní, v děsné tlačenici na rynku umačkaný „starý žid“ byl tu zas, a vypravovalo se o něm již — o čtvrté hodině odpoledne. Dvěma věcem se ale divil každý. Za prvé, proč se tomu, kdo má zlatku na zaplacení drožky, dovoluje, aby při takové příležitosti zaujal místo dvaceti lidí. A za druhé policejním strážníkům, že se veskrz chovali s vybranou zdvořilostí jako v salóně. Copak se jindy tak nechovají?

Ano, my to v Praze umíme! My když pořádáme slavnost, také se povede. My si dovedem i počasí zřídit podle toho. Ve Vídni jsou hotoví nešikové naproti nám. Mají slavnost a ono prší — ne! A mají meteorologický ústav a on nic neví. Sotva vydal nález, že bude stále hezky, pršelo, a sotvaže tedy vydal nový nález, že bude pořád pršet, je hezky. Zdá se, že tam nemají pro své pozorování pořádných ani nástrojů. Vskutku velmi jednoduchý a přitom velice praktický nástroj,

na nějž slavný meteorologický ústav ve Vídni upozorňuju, nalezá se vypsaný už v Bengálském tygru. Vezme se jen malé, dvanáct palců dlouhé, as na tři prsty široké a alespoň na prst silné, po obou stranách čistě ohoblované prkýnko, a to se vystrčí prostě z okna ven. Je-li mokré, tedy prší, a je-li — ale já raděj přestanu, čtenář by mne ztlouk!

Za následující výpovídačku mne čtenář snad neztluče. Čtenář pozoroval, že občas, totiž velmi často, objevují se v časopisech jistá, trochu nápadně stylizovaná „upřímná nabídnutí k sňatku“. Zlomyslní lidé chtějí tomu, že prý je ta stylizace prací společnou, ba někteří, jimž jed už z prstů kape, tvrdí docela, že to práce některých obecních úřadníků, kteříž vzdor návalu nesmírné své kancelářské práce mají přece dost ještě svěžesti, aby si trochu hráli. A stalo se před jistým časem, že v Praze, v dočasně prázdném krámě ukazovala se za šesták „královna krásy“ čili „osmnáctiletý div světa“, jejíž ukrutný kontrfej visel před krámem na plátně. Čtla toužný inzert a poslala psaníčko. A přišel vyslanec veselého kruhu do krámu a představil se. Co čert — pardón! co náhoda nechtěla — on se do ní zamiloval doopravdy! Však to bylo také děťátko rozkošné, mladistvý její půvab vážil as půlpáta centu, očička měla jako mastné talířky a malíčky samý důlek a tenounké jako voskové svíčky, z nichž jedna jde na libru. S onou hrdinností, jaké je jen pravá láska schopna, vyznal se jí vzdor tomu, že je už ženat. A byl vyslyšán — velké její srdce mělo pro něho dosti místa! Byli šťastni. Navštěvoval ji každého večera a ona přijímala od něho něžné dárky, například čtyřikrát vepřovou; nehleděla ho ale nikterak vykořistit, při devátém litru plzeňského už se upejpala. To trvalo as tři neděle, pak ji svaté její povolání volalo někam na jarmark. Rozloučili se pohnutě, slzička jako slepičí vejce splynula po její líci. Od té doby bloudí on Prahou jako zmámený, nespí, nejí, neslyší ani, když mu řekne někdo „Dobré jitro!“ Jen u některých nároží se zastavuje, kde ještě se zachoval cíp starého oznámení a na něm „4 $^1/_2$ centů“ — ach „on ví na lot, mnoho-li ztratil“! Bůhví co se s ním stane. Snad se rozhodne, pojede za ní a bude vyvolávat před krámy

a boudami. Snad vyschne na obdivuhodnou „živou kostru“ a bude se ukazovat vedle ní. Něco se stane.

Mládenci a panny, vy manželé i manželky, střežte se inzerátů, nestojí to za nic!

NÁRODNÍ LISTY 27. dubna 1879

△ *V Praze 10. května*

Německá vierzeilige má přece pravdu, že „krásný čas už je pod zemí“. Takovou slotu počasí, takovou mizernost jara, takovou hanebnost přírody nepamatuje ani těch 4752 „nejstarších lidí“, které prý po světě napočítala já nevím už která redakce. Ačkoli je mezi těmi nejstaršími nejvíce prý žen, a žena, ví-li na někoho něco špatného, třeba to bylo na matku přírodu, nezapomene to až do své smrti. Ne, není to už k vydržení. Když na vídeňské burze rakouské papíry tuhle po několik dní stoupaly a pak hned zas klesat počaly, nedivil se ovšem nikdo — to každý věděl, že se pánbůh na takového něco ani nemůže dlouho dívat. Ale když, v *pátém* měsíci, teploměr padá pořád jako pitomé dítě, kroutíme hlavou už povážlivě! Vše se zaráží, vše klesá a mizí. Tráva leze zase pod zem. Stromy stojí tu s poloodevřenými poupaty jakoby s poloodevřenými ústy. A překrásné nadšení pražských hostinských, které s úchvatnou, příkladnou silou povzneslo se mžikem až na 14 za litr, skleslo během krátkých jen čtyryadvaceti hodin zas na 12.

Věděli tohleto všechno páni meteorologové napřed? Je to chlubná věda, ta meteorologie, a protivná! Lidstvo si chválí, že prý meteorologie je jednou z největších vymožeností našeho století. Nedávno zemřelého Doveho vynášejí až do nebe, že prý vynalezl „hlavní zákon větrů“. A jak zní ten zákon? Že prý větry točí se — dokola! Nu já myslím, že co se točí, víceméně všechno se točí dokola — ne? Toho ale, že vloni narodil se v Praze Číňan, letos že se tu narodil mouřenín, a podobných povážlivých znamení nevšimne si z meteorologů ani jediný! Trdla!

Jednoho muže je mně při tom počasí zvláště líto. Papeže totiž. Byl švýcarskými spolky proti týrání zvířat jmenován

protektorem veškerého zpěvného ptactva v Evropě a teď nemá co dělat, zpěvné ptactvo šlo zase do Afriky zpátky. Už pápa Leone také skutečně se svým protežováním počal. Napomenul lidstvo, aby zpěvných ptáků alespoň nejedlo, zvláště pak napomenul své Italy, aby táhnoucích na podzim křepelek, které zemi i vzduch svým zpěvem tak okrašlují, nepronásledovali, tolik nelapali a nepožírali. Že prý se chovají jako děti, které si na cukrovou píšťalku zapískají a pak ji hned snědí. Má pravdu, je to nejen dětinské, nýbrž i nedůsledné, křepelky jíst. Jíme také ostatní zpěváky a muzikanty? Mohu s chloubou říci, že ačkoli mne náš Lev svým čarovným barytonem už tolikrát okouzlil a potěšil, mně přec ještě ani jednou nenapadlo, jak by asi chutnal s madeirským vínem. Nebo že by slečna Laušmannova, roztlučena na salmi a namazaná na osmaženou housku, byla snad pochoutkou nějakou zvláštní. Arci by operní zpěváci a zpěvačky, podle dnešních divadelně trhových cen, byli trochu drahou stravou, ale já mohu směle říci, že ani na nejstarší flašinetářku neměl jsem nikdy chutě — jaktěživ ne! —

Tolik je vůči těm hanebným klimatickým poměrům evropským jisto, že Norvégové, smějme se jim nebo ne, jsou náramně rozumní lidé. Podle nauky, že země vychládá a že jednou veškeré lidstvo shlukne se k ekvátoru, stěhují se z Bergenu už celá procesí někam ke Kanárským ostrovům. Dělají potomstvu kvartýry. Není se jim co divit, už my v Čechách cítíme to vychládání země, jakpak ti tam nahoře! Zato z Itálie chodí pořád nejslunečnější, nejteplejší zprávy. Šťastná země, šťastný lid! Tam prý je všechno plno květu a nebe jako lazurový zvon. A tadyhle přišla odtamtud zpráva, že prý národ za Garibaldiho zaplatil už zase 200 000 lirů dluhů. Překrásná země, zdravý, výborný lid! U nás je jen chudý, smutný sever. U nás by ani nebylo tepleji, kdyby jednou dle prostonárodního přání „půl hodiny pršely samé tvrdé tolary“. My dáváme na národní účely jen drobné — a český hoch si zpívá:

Jsem tak jako tvrdý tolar —
nemám žádných drobných.

Teď, po patnácti letech, dostane například Chocholoušek konečně nějaký pomník. Ale dotyčné komité, vzdor velké píli a snaze své, sebralo místo nutných 350 zl přece jenom 270 — Chocholoušek dostane tedy snad jen tři čtvrtky pomníku. Ještě skvělejším výsledkům těšily se sbírky na zakoupení rodného domku Husova a rodného domku Palackého, skoro po dvaceti zlatých se sešlo na každý z nich. Jakpak asi půjdou sbírky na můj rodný domek, až umru? Upozorňuju již napřed národ, že to zakoupení bude mít ukrutné obtíže! Narodil jsem se totiž v Oujezdských kasárnách — trochu velké, ne? Již vsazení pamětní tabulky s nápisem „Zde se narodil výtečný △ …“ vyvolává pletichy s erárem. Já bych se s národem smluvil. Kdyby takhle teď hned za mne národ zaplatil čtvrtletní činži — —

Ale naše poměry se přec jen vůčihledě lepší. Náš národ se stává pořád ráznějším, v časopisech vyskytují se fráze plny odhodlanosti, například: „Bohdá přijde také doba“… a ještě jiné. Rovněž se potěšitelně jasní celá politická situace. Teď například už víme najisto, že Beust — roku 1867 *neřekl*, že „nás Slovany přitlačí ke zdi“, a pocit všestranné bezpečnosti nám vzpružuje žíly. Ale nelíčenou a velkou radostí musí každého z nás naplnit hrozící — chci říci kynoucí smír s německými krajany. Krásný výraz mu dal onen pán, který na zalesnění Žižkova slavnostně zasadil první strom, doubek, a prál: „Německý strom — na znamení, že v Žižkově žijí ještě Němci.“ Patrně si naši krajané s rozkoší vzpomínají na všechna místa, kde byli jejich praotcové od našich praotců biti, — dorozumění je tedy velmi snadné!

Žádostiv, co tomu všemu řeknou asi naši venkovští hosté o svatém Janě! O jejich zábavu je postaráno. Výstava s krásným obrazem Brožíkovým. Krásný obraz Siemiradzkého. Velkolepá akademie Spolku českých žurnalistův, z jejíhož programu schválně ničehož neprozrazuju.* Jen to zde podotýkám, že potkáváte-li tyhlety dny lidi, kteří při chůzi na ulici dělají radostí kotrmelce, jsou to muzikanti a jdou ze

* Nalezá se po celé délce a šířce své na třetí straně našeho listu.

zkoušky na Dvořákovu Českou svitu. Škoda, že se hostům letos poněkud pokazí výstava cizího a domácího ptactva! J. S. Skrejšovský se totiž přihlásil, že výstavu obešle kachnami vlastního chovu. Následkem čehož odvolala celá řada jiných hospodářů přihlášky své, nemohla konkurovat.

NÁRODNÍ LISTY 11. května 1879

△ *V Praze 15. května*

Teď přicházíte, když má Praha svůj nejslavnější den v roce! Když všude samá hudba a zbrusu nové skladby nejslavnějších mistrů našich poprvé zde zahlaholí vzduchem! Když v každé ulici je jiná výstava a jiná zábava! Ale pobavivše se výborně zas se rozjedete po Čechách a zase si dovolí každý, ale každý mluvit o „Honzovi“, o „*hloupém* Honzovi“, o „Janku“ atd.

To *není* hezké! Ne, nechci nikomu na světě zkazit letošní svatojanskou slavnost — je beztoho dost divna. Jindy samá zeleň, samá vůně, samý bez, samý tulipánový květ, samá teplá vlna vzduchová — letos — no vždyť víme, jaké je to letos, za fotografování to nestojí! Nechci tedy kazit, nechci roztrpčovat výčitkami, třebaby co nejspravedlivějšími, ale tolik musím říci: jak se v Čechách zachází s námi — totiž se všemi těmi, kdož mají tu čest a ten malér jmenovati se *Jan*, to je infámní, to je impertinentní, to křičí do nebe! My prý jsme líní, praví peciválkové! My prý jsme vesměs hloupí! My prý nejsme k ničemu na světě! I fuj!

Mluvím trochu ostře, cítím to sám. Ale krev se v člověku zpění, když vidí bezpráví, jaké se páše na jeho soukme- a soujmenovcích. Také jsem dost stár, abych mohl snad pronést slovo trochu ostré. Vždyť jsem dosud svoboden a věda učí, že člověk ženatý žije o dobrých dvacet let dýl, že člověk svobodný o dobrých dvacet let stárne dřív, — jsem tedy teď dle vědy čtyryašedesátiletý ctihodný kmet a mohu cucáckému ostatnímu pokolení už něco říci. A já *chci* mu něco říci, byť celý svět na mne dělal: „Pst — pst — svatojanský jazyk!“ Pročpak není Alois, Vojta, Vít, Josef „hloupý“ — he? Pročpak se řekne jednou za rok „hloupý Matěj“, „hloupý Martin“ — „hloupý Honza“ ale *den co den*? A jsme-li tedy vskutku my Janové obmyšleni darem hlouposti, je to snad pěkné, křes-

ťanské, útlocitné, nám to s úšklebky pořád cpát do očí? Nechte nás přec, ať vězíme v hlouposti třeba po krk, jako „hloupý Honza“ ve sirobě — — malér! ale člověku jiné porovnání u nás ani nenapadá.

Ještě nejmírněji s námi zachází naše česká národní píseň. Nu ano, národní píseň je jako dítě — a tedy dobrá, srdečná. V ní paráduje „*Pan Jan*, Didi-Jan“ a má krásné koně a na ně zlaté opratě. V ní se mluví o Honzíčkovi, o Jeníčkovi, zkrátka, slušně se mluví. V ní stojí, že jsme hezcí, což je taky pravda, — „Honzíček rychtářojc — hezkej je!“ K našemu patrónu se obracejí děvčata hned po pánubohu, aby jim řekl, koho dostanou. „Velký bože! Svatý Jene! Prosím tebe poníženě, oznam ty mi sám, za koho se vdám.“ Ba Jeníkové jsou holkám, abych tak řekl, nejmilejší — „Komu bych se dostala, než, Jeníčku, tobě!“ Dostane-li ho, nebojí se holka pak ani pekla. V písni „Šla panenka k zpovídání“ dost se pan páter nadomlouvá: „Zanech, holka, milování,“ ale holka hrdinně na to: „Já se pekla nic nebojím, jen když já mám, oč já stojím, když mám Honzíčka svého!“ To je pěkné, to je chvalitebné! Arci mluví někde národní píseň také o tom, že prý Jeníkové jsou nevěrní, a také že prý jsou trochu skoupí a svým milenkám „nekoupí ani pár rukavic“, — ale děti člověka rády trochu škádlí. Jen jednu žalobu bych měl přec na národní píseň: že nás totiž jmenuje *příliš* často, — není dobře být pořád v lidských hubách! A pročpak nemele také Johanky? O těch ani špetu — je to spravedlivé? Německá píseň alespoň jmenovává „Jungfer Hanne“, už to je něco, třeba by pak na ní chválila, že má „braunes Haar und dudeldikke Bakk‘“, a s gustem vypravovala, že pánové z města ji po těch dudeldikke Bakk‘ hladí a za to jí po třech ludwigsdorech dávají.

Zato je česká pohádka přímo hrozná! To je už skandál, co ta si dovoluje! Pohádka o Honzovi, O hloupém Honzovi, *Sedm* pohádek o hloupém Honzovi — to to skřípe! A nejbolestnější při té věci jest, že národním pohádkám přisuzuje se nesmírné stáří, a že vše staré má u lidí příznak věrohodnosti. Vypadá to, jako by v těch pohádkách naše hloupost byla uložena zrovna jako ve špiritusu!

Copak jsme my Janové *teď* a byli jsme *vždy* skutečně tak hloupí? Nemohl nás národ nikdy k ničemu potřebovat? Nesahám ku starému vtipu, který tvrdí, že u nás každý vynikající a skutečně o vlast a národ zasloužilý člověk jmenoval se Jan, například Jan Hus, Jan Žižka, Jiří z Poděbrad atd. Ale podívejme se jen na literaturu. V české literatuře bylo už tolik Janů činno, že by to nemělo už zas ani být. Nemluvím o nepovolaných a bezvýznamných škrabalech, jako Jan Komenský, Jan Augusta, Jan Beckovský, Jan Flaška, Jan Kollár, Jan Purkyně atd., ale poukazuju na Jana Hýbla, který nám daroval Mladšího Speelhofena, na Jana Rulíka, který nás potěšil Vlasteneckým malým rekrutou a Veselým Kubíčkem, na Jana Blasia, jenž sepsal Jazyk slovo boží zpívající, a jiné výtečníky.

E — e — ty české pohádky jsou zlé! Jakmile vypravují o nějaké rodině, v níž bylo více synů, je nejmladší z nich jistě Honza a to se rozumí „hloupý". „Nejmladšímu říkali hloupý Honza, a to proto, že hloupě vypadal," praví pohádka s líčenou naivností. On je v rodině jen pro posměch a jen pro ústrk. Musí vymetat všechny kouty; musí pást zajíce; když leží nejlíp na peci, seženou ho; když má hlad, dostane popelné buchty. A ten vztek pohádky, když musí pak říci, že „královně se Honza líbil", že „princezna si Honzu zalíbila"! A když Honza nade všemi zvítězí, když se stane i sám králem, dodá pohádka kysele: „Honza se stal králem a *do smrti by nikdo neřekl*, jak spravedlivě a moudře vládl!"

Mohl bych nás proti těm zlomyslným pohádkám ubránit zcela hravě, kdybych chtěl. Mohl bych říci, že v nich ten hloupý Honza má vždy alespoň tolik rozumu, že ani nechce být chytrý. Že se mu tam vždy povede to, čeho jiní nedovedou. A že má až perníkově dobré srdce — nakonec odpustí vždy bratrům, rodičům, všem. Je to vzorně dobré dítě! V jedné pohádce se vypravuje, že hloupý Honza hlídal u mrtvého svého otce za všechny ostatní nevděčné syny a byl pak odměněn. V jiné zas, že otec byl churav a že mu nemohlo nic jiného pomoci než „živá voda" z daleké ciziny, které nebylo tak snadno dobýt; že ostatní synové vyšli, ale vody nedonesli, až vyšel Honza, donesl a otce uzdravil.

Nuž — abys tedy věděl, otče národe, my jsme ještě ti staří, my ti také odpouštíme! Už tuze potřebuješ „živé vody“, je-li pravda? Je nás tolik po národě rozseto — snad ji najde některý z nás přec. *Hledat budem!*

Ale bylo by dobře, kdyby ostatní pomáhali také trochu!

NÁRODNÍ LISTY 16. května 1879

△ *V Praze 17. května*

Ve čtvrtek 108, včera 360, dnes dodatkem 54krát se mne venkovští hosté ptali, jak prý se mám? Teď prosím vás, co mám takovému zvědavci říci? Že „znamenitě“? Že „mizerně až k oběšení se“? Co z toho má? — pořád neví nic důkladného! Abych tedy začal hezky zdaleka a vyprávěl hezky podrobně. Abych sdělil, kdy a z jakých rodičů jsem se narodil, jakého jsem doznal vychování, mnoho-li jsme kdy dědil, a vylíčil vůbec běh svého života, neboť není přece pražádná pochybnost, že každá věc předchozí měla rozhodný vliv na to, jak se *nyní* „mám“; rovněž abych upřímně se rozhovořil o všech svých vyhlídkách do budoucnosti, kteréž způsobují, jsem-li teď vesel nebo truchliv. Abych sdělil, mám-li suchý byt, dobré spaní, je-li můj krejčí ke mně zdvořilý, mnoho-li mám dluhů (a/ nalehavých, b/ čekavých), co platím za oběd, jaké je u Knoblocha pivo atd. Přiznám se, že jsem o tom všem zůstavil tázače v trapné nejistotě. Odbyl jsem jich až příliš povrchně a teď toho upřímně lituju. Napřesrok *nesmí* se to více opakovat. Napřesrok to všechno svědomitě sepíšu, vydám brošuru „Jakže se mám?“ a co nejlaskavěji ji prodám každému tázači za 50 kr. Kdo si přinese od své obce vysvědčení chudoby, dostane ji za 45.

Bylo tu letos mocmoc poutníků! Pozoroval, studoval jsem je, a výsledek mne trochu zaráží. Totiž pro následující: Jedna z těch nejnovějších, během posledního roku vynalezených dvou tisíců lidských „věd“ učí, že v lidstvu při chůzi nadvládá zcela zvláštní chuť, a sice jít vždycky spíš *vpravo* než vlevo. Jdem-li například — což by ovšem bylo zvláště pro české politiky poučení důležité — se zavázanýma očima k cíli, že se vždycky odchýlíme vpravo. Na ulici je snaha držet se pravé strany, v tančírně se tančí vpravo. Nižší národové jdou prý

spíš vlevo, rovněž ženy, chlapci do čtyr let, starci. Vpravo jít znamená prý vyšší stupeň inteligence, v sněmovnách například jdou pokrokáři vpravo, a usednou si tedy na levici od předsedy — fyziologický výklad pokroku, levice atd. Studoval jsem dle toho včera náš lid, svědomitě, důkladně, jak na Kamenném, tak na Řetězovém mostě. Musím bohužel říci, že naši venkované, kde měli jít vpravo, šli vlevo, a drcali do mne. Bolelo mne to, a to nejen mravně.

Takto je s nimi Praha spokojena. „Nechávají tu peníze," jak se říká. To je dobře a děje se také zcela přirozeně. Muž užije přítomnosti své v Praze, aby se zásobil, a žena si tu nakoupí, čeho potřebuje, a nahradí, co jí schází. To prý je až báječné, co se tu letos odbylo falešných copů a zasadilo falešných zubů. Pak nemají naše venkovanky být hezky! Jenže není dost systému ve vykapsování venkovanů, Praha by mohla získat nepoměrně víc. Například falešnými hernami. Nebo prodáváním nějaké zázračné vodičky. Nebo kdybychom se řídili podle francouzských míst poutnických, podle Fécampu, kde se prodává červená likérka „benedictine", podle Grande Chartreuse, kde se prodává zlatě zelená „chartreuse". Copak bychom nedovedli nějakou kanovnicky fialovou „svatojanku"? Každý vpravdě zbožný poutník by si jí lahvičku dopřál.

Ovšem, ovšem, náš lid upouští trochu od svých starých mravů. Dřív se chodívalo k Halánkům hlavně na vyhlášenou samožitnou, teď se tam chodí hlavně dívat se na bohaté sbírky Průmyslového muzea. Touha lidstva jde za samými výstavami, za oční lahodou v obrazárnách, za ušní v koncertech. Všude bylo jako by nabil, u Siemiradzkého, u Brožíka, v divadle, v akademii žurnalistů. Elegantní akademie! Krásné skladby, krásné obrazy, krásné zpěvačky, krásný deklamátor, krásné obecenstvo, zkrátka: vše co nejelegantnější. A nemálo přispělo k elegantnímu dojmu, že tam scházela takzvaná česká šlechta.

Snad přišla — pozdě. Tím „pozdě" přicházením trpěla hned první skladba, Fibichova. Je to zvláštní s tímhle „pozdě" v divadlech, při koncertech atp. Jistý německý pozorovatel

konstatoval, že čím dražší je vstupenka na to které místo, tím později dostaví se majitel toho místa; kdo zaplatil dva šestáky, že přijde čtvrt hodiny před začátkem. Dále že pěšáci dostaví se nejdřív, nejpozději pak ti, kteří mají ekypáže. Je to pravda; naše šlechta má ekypáže a přichází u nás všude tak pozdě, že — že — ale já nemám chválabohu zapotřebí dělat špatné vtipy!

Zaplať pánbůh, že je po všem. Včera, předevčírem bylo takzvané pěkné počasí, chvilkami svítilo i slunce — no kvůli našim hostům, kteří se chtěli procházet trochu po Praze, bylo to konečně dobře, ale „my“ nejsme na to už zvyklí. Teď může klidně mrznout zase dál. Kéž bychom také ještě celý červen a celý červenec mohli sedět pěkně doma, obouvat se do svých buf, obalovat do svého flanelu a topit si ve svých kamnech! S úsměvem pohlížíme zpět na ty doby, kdy bývalo jaro, když zrak náš rok co rok byl urážen barevnými květy, sluch náš zpěvem slavíků, a my netušili, že to tak ani nemusí být!

Nemají to všude tak dobře, jako my ve svém výborném podnebí. V Itálii má teď právě každá obec svou „Festa di Calendimaggio“. Chudáci, zima přes ně přeletí jako krátký sen, ani jí neuzijou.

NÁRODNÍ LISTY 18. května 1879

△ *V Praze 21. května*

Jsme v „prosebních dnech“, máme den co den procesí s fánglemi a zpěvy, a člověk má opět příležitost ustrnout nad prohnaností lidskou. Není to prohnanost, že lidé se obracejí k pánubohu jen a jen *ústně*, — aby kterýkoli nebeský byrokrat nemohl žádost jich písemní snad někam založit? Není to prohnanost, že pánaboha, jenž dle vlastního přiznání „maličké“ miluje, dotýkají se při slabosti jeho a posílají mu na procesí jen samé děti, umyté, učesané, v pěkných šatičkách? Jakž může pánbůh pak jinak než kvůli rolníkům pro letošek přirazit na korci dva zlaté a kvůli jedlíkům půl kila na šestákový bochník? A není to konečně prohnanost až úžasná, že lidé prosí za zdar osení zrovna zjara a že za odvrácení krupobití není v zimě procesí ani jediné? Přísahám, že nevtipkuju, že to myslím zcela opravdově! Tak opravdově jako učený Němec Rochholtz, který chválí „vysokou inteligenci“ obyvatelstva v Oldenbursku a Glinsku a na doklad toho uvádí, že tam už od věků vzdali se „všech pověr na zahánění krupných mraků“. To přec nemůže vadit ani Rochholtzovi, ani mně, že v Oldenbursku a Glinsku pro blízkost moře nebylo žádné krupobití už alespoň 450 let! — Můžem ostatně zde s potěšením poznamenat, že co se týče krupných pověr, vymírají bez moře nadobro také již mezi naším lidem. Náš sedlák pokročil, on počítá už i některé asekurační společnosti mezi pověry.

Jarní ta procesí jsou tuze dobrá věc. Lidé přivykají ostrému jarnímu vzduchu. Lidé, pohybujíce se venku mezi polmi, dodávají kraji malebnosti a pomáhají Bretonům a jiným umělcům k nesmrtelnosti. A lidé těmi procesími zprostředkují souvislost nynějška s šedou minulostí. Už u Mojžíše (II, kap. 15, 1) nalezáme zmínku o procesích. Herodot vypravuje,

že Egypťané měli náboženské průvody a od nich že Helénové je přijali. Na starých egyptských chrámech vidíme celá procesí s nosítky, v nichž sedí nějaký bůžek. Chaldeové babylónští nosili Molocha či Áresa také na nosítkách podobných. „Zdvihány a nošeny budou," posmívá se Jeremiáš, „neb choditi nemohou — protož nebojte se jich" (10, 5). Ach — v lidstvě bývalo nesmírně mnoho pověr!

Zejtra máme tedy již zase svátek. Ve *čtvrtek*. Kupodivu, co my máme svátků zrovna ve čtvrtek! Nanebevstoupení — Boží hod — Zelený čtvrtek; ve čtvrtek prý byla večeře Páně, a ustanovena tedy v den ten svátost oltářní; a zrovna ve čtvrtek prý to bude, kdy v údolí Josafatském zazní trouby, až se vám kosti zachvějou, a pánbůh s líbezným úsměvem pokyne: „Pojď sem, můj milý △, a postav se za zbožný a ctnostný svůj život na pravici mou!" Postavím se. A budu se srdečně smát, jak vy drkotáte zuby. Já věřím upřímně v zmrtvýchvstání. Já nejsem jako vy, kteříž voláte „Věda! Věda!" a poukazujete na lékaře pitvajícího lidskou mrtvolu. Takový lékař! Ani desátý živý mu nevstane z lože, a on má věřit, že vstane někdo z mrtvých? Jen ten „čtvrtek" mne mrzí, ten je proti mému slovanskému přesvědčení. U Římanů byl to den Jovišův. U Němců byl to den Donarův „Torsdag", a představovali si den ten co kováře s měděným kotlem a kladivem. My Slované si jej nepředstavujem pranijak, pro nás je zcela prozaicky dnem čtvrtým. Navrhuju tedy, abychom my Slované vstávali z mrtvých jiný den — například abychom si snad přivstali už v neděli předtím — jak?

Jindy se slavíval svátek Nanebevstoupení v kostelích s dokonalým realismem. Chtěli děj znázornit a vskutku se vznášela figurka obrazící Krista ze země vzhůru ku klenbě a otvorem ven. Z otvoru se přitom blýskalo a hřmělo. Někde také oblétala figurku ještě holubice, známý symbol. Zbožní diváci přitom pozorovali, odkudže přijde nejbližší bouře. „Kam se pánbůh otočí, — odtud bouř se přitočí." To přestalo.

Zato se mimo kostel podnes čaruje skoro v každé domácnosti. Tolik je prý zcela zjištěno, že téhož dne, zrovna tak jako o Boží hod velkonoční, o Štědrý den a v den novoroční, slunce vychá-

zejíc si třikrát poskočí. A když to je zjištěno a žádná jen „zlá a trestuhodná superstice a pověra“, není arci divu, že síly přírodní jsou pak trochu zbystřeny. Takž například čerstvé máslo, před slunce východem navrtěné a s medem na chutný chléb namazané, je prý velmi dobré. Pomněnky před slunce východem natrhané mohou člověka učinit prý neviditelným. Šatů v ten den ušitých není prý lze ani roztrhat, a byť byly sdělány zrovna z pavučin. Lidé sami jsou v den ten, nevědouce sami ani proč, srdečnější, lepší, hostinnější. Kdysi jsem o Nanebevstoupení, co student ještě, vyšel si časně ráno do Šárky. Přišel jsem tam k dědince. Z prvního stavení vyšla hospodyně a nabídla mně sklenici mlíka. Z druhého stavení podala mně hospodyně chleba s máslem. Z třetího vynesli džbánek piva. A za to všechno nevzali ode mne ani krejcaru. Byl jsem pohnut. Mladý člověk ale, je-li pohnut, dostane se do noblesy a nezná pak mezí. Rozmlouval jsem se sousedy a zvěstoval jim, že jejich obec bude jednou slavna, z ní že vyjde celá řada velkých mužů. Ba byl jsem tak ideálně rozechvěn, že kdyby si byli stěžovali náhodou na velké platy, já bych jim byl zajisté všechny daně odpustil alespoň na třicet let!

A tak nám ty časté naše svátky, padající do téhodne, pomáhají trochu alespoň přes fadesu nynějška. Vždyť beztoho mimo důležitý ovšem telegram, že Makart složil ve Vídni slib měšťanský, nepřišla po celých čtrnácte dní ani jediná vážná zpráva! Teprv teď prý se něco stane. My Čechové se prý totiž smíříme s Němci. Čtrnáct set let šklebí se prý mezi námi „rozsedlina“ a ta se teď zasype. Jsem žádostiv — já přec mohu být žádostiv, ne?

NÁRODNÍ LISTY 22. května 1879

△ *V Praze 24. května*

Z „janských“ slavností ten měsíc už nevylezem. Sotva minul oktáv svatého, zní dodatek, který dnes jako obyčejně ku večerním modlitbám svým připojujem, již zase: „Oroduj za nás, svatá Johanko…“ Ano — Johanko — ale teď nevíme dál — jaká honem!? Český vlastenecký kalendář udává na den 24. května „Johanku kr.“(álovnu) a my modlíce se myslíme sobě ji dle ikonografie svatých tedy „korunovanou, s krucifixem a růžencem v ruce“. Poněvadž ale ve věcech tak důležitých není nikdy úplného spolehnutí se na jedinou knihu vědeckou, a byť to byl sám kalendář, vezmem do ruky zas Frenclovy legendy a tu nalezáme při 24. kv. „Johanu, ženu Chusovu“, totiž tu, o níž mluví Lukáš 8, 3. Žena Chusova šla, jak známo, s třemi Mariemi ku hrobu Kristovu, aby mrtvolu jeho pokryla mastmi. A náhle je duše naše zmítána! Nemůžem se modlit, myšlénky naše učinily kotrmelec — místo krucifixu má svatá pojednou krabici s mastmi v ruce — to přec nejde! V takových věcech by měl být přece pořádek, jakpak k tomuhle křesťan přijde!

Šťastní občané města Nepomuku! Ti si k nynějšímu 150letému jubileu krátce dekretovali „K slavnosti tohoto jubilea určen celý květen“ a nemusí se starat už o nic. Šťastní Nepomučané! Od prvního procesí z Blatné až do posledního z Kasejovic jsou samý zpěv, hlahol trub a vlající prapor. Jim káže jezovita Jan Votka, ba co víc, jim káže i dr. Karel Prucha, biskup v Joppe, jež leží až ve Svaté zemi. Kde bych si to byl myslil, když jsem kdysi z barky vylézal na rozvalené nábřeží joppenské, že biskupem tam brzy bude Čech krajan! Když jsem poprvé kladl nohu svou na práh Svaté země a v krásném, náboženském zanícení svém zpohlavkoval hned několik pohanských kluků, kteří se prali o moje vaky!

Ach bože — vědět všechno napřed! — Ne — přece ne — přišli bychom o jux tisícerý. Seneca by se byl vždycky opatrně ohlížel, než by byl přistoupil k některé kašně, a my bychom neměli dnes svou radost z toho, že šedivý filosof hubičkoval děvečky. Brutus, ten čistý, republikánský, ideální Brutus, by nebyl půjčoval na hříšná percenta a my bychom se nemohli šklebit lichvářům dnešním: „Váš klasický vzor pracoval alespoň ještě nožem, vy už bez!“ A Pompejané by byli habnebně a zbaběle utekli z města ven a my bychom letos nemohli slavit 1800leté „jubileum“ jich záhuby.

Také bychom, vědít všechno napřed, přišli o všechna ta různá překvapení, kterými nás přírodopis a fyzika obsypává dnes zrovna o přítrž. Čteme překrásné věci! Jistý doktor londýnský zkouší těm, kdož se spolu zasnoubit chtějí, krev a rozhoduje, hodí-li se ti dva lidé k sobě — kvůli příštím dětem totiž. Což povede ku zcela novému druhu „nabídnutí k sňatku“ v novinách; „on“ sdělí rozbor vědecký, mnoho-li má ve své krvi percent vody, mnoho-li percent barviva, železa atd., a prohlásí, že si vezme tu, která dle lékařského svědectví má o $^1/_4$ percenta železa víc a k tomu 30 000 zl.

Jistý doktor lipský zas osvětluje vnitřní dutiny těla, takže je v nich ale všechno vidět. Což zas povede k tomu, že se znenáhla naučíme osvětlovat i *neduté* části těla, aby byly napřed „průsvitny“, pak už „průhledny“, z čehož zcela přirozeně následuje, že se budou moci konečně osvětlit tak, že budem „skoro“ neviditelnými a chodit po Příkopech jen co obláčkové, blond nebo brunet.

A dr. Jäger ze Stuttgartu docela zvěstuje, že objevil „lidskou duši“, která prý sedí v bílkovině, a že prý ji hned nejblíže příštímu sjezdu přírodozpytců v Baden-Badenu předloží „matematicky svázanou na rukou i na nohou, k nahlédnutí, očichání i ohmatání“. To už bude největší jux! Nebohá dušička — až se bude před tolika učenými pány ouzkostí třepetat! Nebude bečet? — Konečně tedy sami uvidíme, kterýže básník měl se svým popisem duše pravdu. Ten, který ji nazývá „tónem čistým“, nebo který „magnetem“, nebo který „skořepinou osudy lidské obmykající“, nebo který „bydlištěm

Páně“, nebo který. Přesvědčíme se, mnoho-li váží „velká duše“, jak vypadá „špinavá duše, černá duše“ atd. Lékař bude moci duši vyndat, napravit ji, namazat. Bude-li duše už, jak se říká, zapáchat, vyndá se, vypere, usuší, naparfemuje a zase zandá. Budem se smát, jak mnohý chvástavý tlučhuba má vlastně zcela „malou dušičku“, nestojící ani za kopnutí. Bude-li duše naše v nebezpečí, dáme ji do „ohnivzdorné kasy“. Bude-li hladova, pustíme ji do obecního stáda a „duševní pastýř“ požene je všechny někam za ves, aby se pásly. Kdo má peníze, koupí si duší, co může, a budou se zase počítat „duše“ jako donedávna v Rusku. A to podívání, až se chytnou dvě duše, jedna mužská a druhá ženská, a začnou se bez těla, beze všech překážek najednou hubičkovat!

Ej — ej — přece jsem se nevyhnul „májové“ rozpravě! Máj a hubičky — patří něco tak dohromady jako máj a hubičky, máj a láska?

Čtu teď Vrchlického překlad z Danteho. Vrchlický vydal bohužel teprv Peklo — nemohl k máji začít s Nebem? Byť byla báseň sebevznešenější, překlad sebemistrnější, — kladu Peklo vždy zase stranou, pohlížím k modrému nebi a piju jarní, teplý vzduch. A v těch třepetavých paprscích tam venku, na těch vlažných vlnách vzduchových — vidím také Danta!

Já nevím, proč si lidé o Dantovi dělají vždy tak pošmúrný pojem. Vy téměř všichni, vzpomenete-li si na nesmrtelného toho pěvce, vidíte před sebou kmeta, vyschlého, nemluvného, samotáře s profilem ostrým, kamenným. Kolem čela vine se mu břečťan jako kolem modrošedé, pusté skály. To je ten váš Dante!

Já zato jsem v myšlenkách uprostřed italské májové symposie. Šťastní Florentiňané slaví jaro. Město je samá zelená girlanda, samý veselý prápor. Ve všech domech zpěv a zvuky strun. Ulice plny skvostně, významně oděného lidu; na náměstí vlní se davy zářící štěstím. A v té slávě vidí mladistvý Dante poprvé Beatrici, „božské dítě“ Beatrice poprvé Danteho. Kolem hudební ševel, radostný výskot, zlaté světlo, teplo, vůně — a dvě mladé duše vpíjí se zrakem do sebe

a chvějí se v nejtajnějších hlubinách! „Duch mého života chvěl se tak mocně, jako by chtěl říci: zde přichází ten bůh, jenž Tebe mocnější panovati bude nad Tebou... A od toho okamžiku Beatrice panovala v duši mé.“

To je můj zas Dante!

NÁRODNÍ LISTY 25. května 1879

△ *V Praze 31. května*

Těš se, lidstvo! Nalezen zcela *nový* způsob smrti.

Ne snad že by o různé způsoby smrti byla posud bývala citelná zrovna nouze — mimo „přirozenou“, „předčasnou“, „náhlou“, „černou“, „násilnou“, „hrdinnou“, „krásnou“, „bídnou“ měli jsme jich dosud as tak několik ještě set, ale teď je vynalezena zbrusu nová, špásovitá, praktická, prostá všech nepříjemností oněch smrtí starých, a přitom spojená se všemi jich příjemnostmi. Signor Rotura, slavný botanik australský, o jehož slávě jsem ostatně posud ničeho neslyšel, vynalezl „*smrt umělou*“. Nakape dvě kapky jakéhos rostlinného jedu zvířeti do ucha a zvíře strne; srdce stojí, tepny není ani cítit, plíce nepracují, jen oko nemá smrtelné omšenosti. Nato, *kdykoli*, vezme Rotura jed jiný, vpustí protijedu toho zase dvě kapky do strnulého těla, zvíře obživne, skáče, žere, jako by ani nebylo umřelo. *Žádný žert!* Anglické časopisy mají o tom dlouhé a podrobné zprávy ze Sydney Harbouru od svých korespondentů, kteří byli proceduře té přítomni. Rotura je ve spojení s jakýms Grantem, specialistou ve vyrábění umělého mrazu; těla strnulá dají se totiž do chladného místa, aby nepřešla v hnilobu.

Posud má vynález ten ovšem jen účel abych tak řekl řeznický! V Austrálii jsou nesmírná stáda, skoty a bravy, majetníci jich nevědí kam s nimi. Dovážení mrtvého masa přes moře posud se prakticky neosvědčilo, zkusí se to teď s těly strnulými, která v Anglii se zase oživí, poženou na pastvu, na jatky atd. Posud se věc osvědčila na psech, kočkách, ovcích, býcích atd., a jen jedna je chyba při tom: v mrazné místnosti těla zkřehnou, stanou se lámavými, a při expedici volouška se bude musit dát tedy pozor, aby se nepřelomil. Není prý ale pochybnosti již pražádné, že též lidé a zrovna tak bezpečně budou se moci umrtvovat a zase křísit. Smrt, která měla dle

básníků dosud jen jednoho bratra: spánek, dostane teď ještě sestřičku: strnulost.

Na první pohled je zřejmo, že vynález Roturův bude mít nesmírné následky pro společenský život náš.

Člověk nebude umírat „jen jednou“, jako dosud, nýbrž kolikrát mu bude libo, na „všeobecnou žádost“ vděčných spoluobčanů třeba desetkrát. Člověk si bude moci zvolit „delší“ nebo „kratší“ smrt, dle chutě. Zámožnější pražský ostrostřelec, který je při chóru jen kvůli pěknému funusu, bude si moci rozkoše té dopřát hned několikrát a zakoupit se po každém funuse do chóru vždy zase znovu. Smíškové, kteří se dodnes veteránským spolkům šklebili, že sobě dávají mezi týdnem zemřelé vždy k ledu, aby je zachovali na neděli, kdy je k parádě více času, umlknou, vždyť se tak bude dít skutečně! Člověk zemře, dá se zavést do Volšan a následujícího dne zasedne si k Flekům, aby při sklenici piva si v novinách přečetl, jak je ho škoda. Naivní gratulace k jmeninám, přející „po smrti dlouhé panování“, uskuteční se doslova. Je-li to pravda, že po smrti nastává „lepší život“, bude si i žebrák k lepšímu životu moci hned zde na zemi pomoci. Je-li to pravda, že smrt „smaže všechnu vinu“, budem sněhobílí a nevinní, kdy jen budem chtít. Otec, který dětem svým může zůstavit jen dědictví skrovné, umře několikrát a děti budou aspoň několikrát dědit!

Nesmírné následky! Kdo bude odsouzen k smrti, bude se mu moci zostřit trest několikerým umřením. Bude-li neúrodný rok a hrozit hlad, dobrá, strnem a vzbudíme se, až bude chleba zas větší. Bude-li mor, dobrá, strnem — na strnulé tělo mor nemůže. Budou-li rodiče chtít dítě své zaslat na vzdálené učeliště, pošlou je tam strnulé poštou, v dobré obálce a s nápisem: „Pozor — sklo!“ Bude-li se někdo bát mořské nemoci, strne, v Americe ho zas vzkřísí, a on na „onom“ světě vyleze na břeh, oděn nejnovější evropskou módou. Snad přitom získá zásilkou přes okeán také na vnitřní hodnotě, jako havanský doutník. Bude-li chtít někdo za ženu si vzít krásnou Kreolku, objedná si ji odtamtud zase poštou — „zlámané nebo jinak porouchané exempláry se nepřijmou“.

Zkrátka — nastává nám veselý život a co nejšpásovitější umírání. Život velice veselý — vždyť nebude od letošního května také ani žádných nemocí víc! Mám velkou jednu radost a chci ji sdílet s čtenářem. Citlivý čtenář, který bezpochyby při každé bolesti mé chvěje se jako osika se mnou a při každé mé radosti hned jako blázen po jedné noze skáče, pamatuje se zajisté, že jsem před čtrnácti dny vůči četným svatojanským poutníkům toužebně zvolal: „Copak bychom nedovedli nějakou kanovnicky fialovou ‚svatojanku'?" (rozuměj likérku). A ejhle — ona už je tu! Nebyla vynalezena sice v Praze, nýbrž v skromném Nepomuku; nejmenuje se „svatojanka", nýbrž „svatojanské kapky"; není „kanovnicky fialovou", nýbrž žlutou jako tvář hladového kaplana; není „likérkou", nýbrž „lékem". Nárožní návěští šťastného a zbožného vynálezce ohlašuje se vší rozhodností, že ty kapky pomohou při více než dvaceti chorobách, ba že jsou *ještě* působivější než upříklad samy Hofmannské kapky! Já tomu věřím. Má víra zakládá se na vědě. Požádal jsem lučebníka za rozbor kapek těch a výsledek zní: „Líhu 81,10 percent; vody 17,65 p.; látek jiných (dvou silic: skořicové a silice z ‚máty peprné', pak jakés hořčiny povahy pryskyřicové) 1,25 p." — Nikdo zajisté neupře, že *voda* je věc naprosto zdravá. Rovněž neuškodila *skořice* ještě nikomu a o *pryskyřici* lze item směle tvrdit, že spolknuta na cukru neuškodí ani nejnovějším kalhotům. A konečně *líh* — celých 81 percent líhu! Vždyť už Havlíček řekl: „Co se u nás v Čechách spotřebuje líhu! Myslím — u nás že by se výrok ‚Vezmi tento kalich ode mne' jaktěživ nebyl ozval!" — Jsou to tedy kapky nejen výborné, nýbrž i vlastenecké. Sláva!

Ach — krásné je teď živobytí — rozkoš! V novinách už od čtyr dnů není žádná více zpráva „Zmrzl v květnu". Pražané plní nový park a baví se pořád ještě přemýšlením, nač je tam ta silnice prostřední, jíž se teď říká „pěšinka pro slony". A komu to dovoluje čas, vyjde si dále ven do přírody krásné, vezme si konev s sebou a lokaje svěží vzduch sbírá chrousty. V nejbližší obci prodá je pak představenému litr za dva nové.

NÁRODNÍ LISTY 1. června 1879

△ *V Praze 7. června*

V červnu není o jubilea žádná nouze. Můžem slavit dvacetileté jubileum, že Metternich umřel. Dvacetileté, že hrabě Rechberg, rakouský premiéř, obořil se na Prusko a zapevnil rakouská „práva v německém buntu“ tak důkladně, že stačilo pak jen krátkých sedm let, abychom z téhož buntu byli vyhozeni co nejdůkladněji a navždy. Item dvacetileté jubileum překrásné písně: „Pane Gyulay — copak dělaj?“ A mimo ta krátká také ještě celý růženec jubileí dlouholetých. Ale nejen lidé, také zvířata mají letos červnová jubilea svá, a zajisté že to svědčí o vzácné nestrannosti, vysoké spravedlivosti a dojemné kolegiálnosti bohužel tak často kaceřované žurnalistiky, že sama upozornila „chrousty“ čili „babky“, že letos mohou slavit 400leté jubileum církevního svého vyobcování a vypovězení ze švýcarských vlastí.

Bylo to roku 1479, kdy k radě moudrého písaře Frikarta v Bernu biskup pronesl ve jmenu nejsvětější Trojice kletbu nade vší kreaturou chroustí, ovšem ji dříve k slyšení předvolav před stolici svou a dada jí za obhájce advokáta Perodeta, nedávno předtím zemřelého proslulého tlučhubu. Nepřišel advokát a nepřišla kreatura. Ale z kletby si nedělala pranic a zůstala zcela pohodlně, kde byla. Což zaznamenal bernský kronikář s patřičným přitom vrtěním hlavou, vykládaje jednak věc tu záhadnou tím, že kletba byla provedena po latinsku, jazykem, kterému se chroustové dokázaně učí velmi zřídka, a jednak dobře poukazuje k Wiklifu a jiným duchovním revolucionářům, kteří byli po světě rozsili neposlušnost k svaté církvi, mezi lidem i hmyzem. Jakož se opakovalo také zas roku 1516 ve Francii, kde duchovní soud troyeský se pronesl: „Napomínáme housenky, aby zmizely v šesti dnech; jinak jsou vyobcovány a proklety.“ Ale ani ty bídné housen-

ky nešly a nezmizely! Pak je panování arci ukrutně těžké!

Příští desítiletí bude se ale honosit hned několika podobně důležitými jubiley 400, ba i 500letými. Roku 1478 stíhali ve Francii soudně hlemýždě. Roku 1488 tamtéž německé myši. Roku 1389 popraven v Dijonu kůň co vrah. O něco později odsouzen v Paříži osel k smrti provazem. Je vidět, že tenkráte žili veškeří tvorové mnohem přátelštěji spolu než dnes a člověk že se tak hloupě nenadnášel. Dnes myslí člověk věru, že kriminál, šibenice a podobné společenské výhody jsou jen a jen pro něho!

Rozprava o chroustech jest přec jarní rozprava, ne? Konečně že máme na jarní rozpravy skutečné právo, trvalo to! Všechno se opozdilo, konvalinky, fialky, husičky, člověk už ztrácel radost z přírody. Oken, za nimiž jiná leta plno zeleně a květu, nikdo si nevšímal. Akvária pustla, sklenice na prorocké rosičky zůstávaly prázdny. Ostatně — já už o rosičky nestojím, nalezl jsem tvory, kteří dešť prorokují mnohem neomylněji. Proč bych své tajemství nesdělil — ať ho užije jeden každý Pražan, chce-li nabýt plné jistoty, smí-li nebo nesmí-li s novým kloboukem ven! To je totiž takhle. Nenapadne-li ani jediného správce našich obecních dvorů, aby kropil pražské ulice, je trvale hezky; jakmile ale začnou se ulice kropit, prší nejdéle do dvou hodin *jistě*. Takový obecní správce má pud naprosto neomylný, a proto se ho teď držím místo rosiček; nepotřebuju na něho žádnou sklenici, nemusím mu přinášet trávu, chytat mouchy, pranic. Ano, to kropení ulic je zařízením rozhodně dobrým! A musí se říci, že uvědomělé pražské obecenstvo sdílí snahy slavného obecního zastupitelstva a že je podporuje věrně. Kdekoli mají v domě štandlík špíny, vylejou jej za bílého dne ven na chodník; smrdí to sice, ale je to mokré.

O čemž jsem ovšem nechtěl psát. Jakož jsem nechtěl psát ani o jaru. Obcházím a obcházím — ale já se na to přec jen raději poptám přímo — prosím vás, nepozorujete také, že je letos mnohem méně hezkých děvčat než jiná léta? Pánbůhví, ale sotva pětina loňského květu! Opozdila se snad děvčátka také? Jako třešně, jako fialky, jako konvalinky?

Takto mne vlastně zajímá letošní příroda pramálo. Ba abych řekl — mám zlost na ni! Jak jsou jinde šťastni! Na Sicílii je Etna v plné práci, soptí, hřímá, vyhazuje mračna popele, chrlí proudy lávy, ba je naděje, že zasype a zalije celou řadu osad i s lidmi. V Neapolsku ozývá se rovněž slibně Vesuv. V Štýrsku je každý týden alespoň nějaké zemětřesení. Ach — i v Uhrách odvírá se prý nějaká sopka — mají ti Maďaři ve všem štěstí! Jen my v Čechách ležíme jako na kanapi. Žádné zemětřesení, žádná sopka, a byť byla třeba jen jako piksla velká! Zadrnčí-li okna, natahujem ihned radostně krk; ale hned zase svěsíme hlavu — vůz s uhlím! Ucítíme-li na ulici zvláště silný čmoud, honem rozšiřujem nozdry; ale je to jen pivovar s moderním zařízením na úplné spalování dýmu! Žádná radost. Aby takhle najednou přišla zpráva, že severní Čechy se propadávají! Takhle po kouscích, aby radost z toho trvala dýl! Nebo aby náhle Praha se otřásla, věže se zlomily, lidé padali na nosy, z rozbitých oken vyzníval zoufalý křik — ta čistá, upřímná naše radost! A Petřín aby se za děsného dunění otevřel — to se rozumí že na straně ku Praze, kvůli většímu efektu —, nebe bylo nad ním jako pytel, ohnivé rapilli aby lítaly hrůzně bouchajíce do výše a široký proud hořící lávy aby se valil dolů, přes Malou Stranu do Vltavy. Vltava, zanešená a zatopená, by se zato mohla valit zas někudy přes střechy Starého Města. Ano, pak by se naše prsa mocně vlnila ve vlasteneckém nadšení, naše vlast by byla skutečně krásna, my bychom ji milovali — a věděli proč!

Ó Étno, Étno! Dívám se na obláčky — teď už po několik dní tam všechny letí dolů! Ty šťastné oblaky — „seint immer af'n Weg“, jak chebská národní písnička říká.

NÁRODNÍ LISTY 8. června 1879

△ *V Praze 14. června*

Když jsem to uvážil včera všestranně, svědomitě a vpravdě vlastenecky, viděl jsem jasně, že do říšské rady *musíme* jít, a sice bez podmínky, neboť — dá nám někdo něco? Stojíme někomu za to, aby nám něco dal? — K smíchu! A když jsem to uvážil dnes dle nejlepšího svého vědomí a svědomí, vidím zas rovněž jasně, že do říšské rady *nesmíme* jít, leda by nám učinili koncese co nejrozsáhlejší, neboť — tak toho žádá naše čest, tak se to musí stát — ano! Teď, co toto píšu, máme už půl páté odpoledne, mohu tedy očekávat, že dnes už náhledu svého nezměněním a že navečer usnu v libém vědomí: byl jsi příkladně konsekventní! Jakého náhledu budu po zralém a všestranném uvážení zítra, arci nevím, — hm, zítra, kdopak může za zítřek stát! Také si z případné změny nebudu pranic dělat— vždyť jako mně daří se po Čechách tisícům a statisícům, a žádný si z toho nic nedělá. My činíme věru dost, když přemýšlíme a uvažujem, vše ostatní můžem zcela klidně zůstavit „ze všeobecné důvěry vyšlým poslancům národa“. Lhal bych, kdybych řekl, že čeští politikové ztratili jen špetky důvěry naší. Výsledky dvacetileté činnosti jsou příliš výmluvny — byli bychom nespravedlivi. Zato oni mohou se rovněž plně spolehnout zas na nás — nepůjdou-li do rady, my budem zcela jistě hubovat, a půjdou-li, my budeme zcela jistě hubovat taky — rád bych věděl, kdy bychom my národ nehubovali.

Jen kdyby říšská rada a volby a řeči tak přílišně nerozta-hovaly se po novinách! Časopisy tím trpí citelně, „fejeton“ — nejdůležitější část — vynechá se dvakrát týdně. „Národní hospodář“ hubne a o cenách škrobu, tureckých švestek a moravských povidel býváme někdy po celých čtrnácte dní v trapné nejistotě. Oblíbený věnec „denních zpráv“ scvrká se na chudou kytičku — dva tři oběšené, nějakou chudičkou

vraždu, praobyčejnou jednu „nelidskou matku“ a dost. Ba některé zábavné rubriky vynechávají se zcela. Například „Zemřelí v Praze“. Nevím, koho by ta rubrika ráno při kávě netěšila. Člověk čte: „X. Y. — Dej mu pánbůh nebe, byl to lump! Slyšíš, ženo? X. Y. umřel! Cože povídáš? No ano — ten má mnoho na svědomí! Že si jeho nebohá žena teď oddychne? To se rozumí — u vás je každá žena nebohá! Já říkám, když muž nestojí za nic, že je tím obyčejně žena vinna!“ — a hned je ranní zábava. Člověk čte „zmotání vnitřností“, „zánět mozkových blan“, „zbubření plic“, a rozšiřuje tím své patologické vědomosti. A je-li hypochondrem, baví se člověk teprv dobře, ohmatává si hlavu, oddychuje na zkoušku, a když čte „J. H., syn nádeníkův, 14 dní, na psotník“, vyskočí, vezme zrcátko honem do ruky a dívá se, nekroutí-li snad očima.

Některé rubriky jsou v našich časopisech naprosto špatně obstarávány. Například „Oznamovatel denních zábav“. Ani jednou tam není připomenuto, že „mezi 11. a 12. dopoledne vodí se z policejních komisariátů chudí městem na policejní ředitelství“. A přec je to hodina tak příhodná! Člověk se byl do sytosti vyspal, dobře nasnídal, vyšel si na procházku, a teď se může někde se vším pohodlím postavit na roh a dívat se na průvod. Jak zábavný pohled je na tu chudinu, na tu starobu, na tu nahotu! Stařec stříbrovousý, s vlasy jako len, hladem na louč vyschlý, nahrblý, o holi. Stařenka vetchá, stočená, sotva se šourající — jak jen sebelehčí větříček dychne na ni, už se potácí, komické podívání! Matka s dvěma dětmi, na matce i na dětech není dohromady čtvrt lokte celého šatu — velmi malebné! Jenže se všichni k sobě tak choulí a tlačí, jdou se svěšenou hlavou, němě — nemohli by trochu veseleji, trochu se smíchem tento? — hadry a veselost, hlad a smích, komika by byla úplna! A nemohli by v neděli po Příkopech být několikrát hnáni sem a tam? —

Ech! — —

Ušlechtilá choť našeho místodržitele ujala se nyní krásné myšlénky zřídit také pro Prahu „Azyl“, ústav, kam by se utekl, kdož nemá kam hlavy položit, kdož opuštěn lidmi i osudem

umřel hlady, historie by neznala jmena Nero, Arbuez, Robespierre, a my bychom ani nevěděli, proč vlastně historii čtem, když v ní nic pořádného není. Nehledě ani k tomu, že tím se ničí veškerá dětská poezie. V dětské řeči mají výroky „kdybych byl“ a „až budu velkým“ poezii nesmírnou. Sám se pamatuju, že když jsem byl malým, věděl jsem, že něco, „až budu velkým“, vynajdu znamenitého, co celé lidstvo oblaží, nebo něco napíšu, čemu se bude obdivovat celý svět. Zajisté to předsevzetí tak krásné, že bych se podnes za ně zulíbal. Ale člověk později nějak na to zapomene.

Nevynašel jsem podnes ani zouvák, přiznám se. Je to tím bolestnější, že teď vynalezá takřka celý svět a každý desátý člověk že je alespoň Edisonem. Ale jsem přece dost spravedliv, abych uznával tedy zásluhy jiných. Čtenář mně dosvědčí, že na tomto místě registruju vynálezy lidské co nejsvědomitěji, ba že podávám zprávu i o takových, které *nebyly ani učiněny* — například ondy ten vynález australský nechat zvířecí tělo na libovolnou dobu strnout a pak je zas obživit. A dnes mám zas celou kytičku nálezů a vynálezů, ale opravdových. O tom, že někde nějaký astronom zase objevil novou planetu, až asi 190tou, ani nemluvím. Taková velká, rozumná planeta si toho as všímá, jestli jsme ji už nalezli nebo ne! Vždycky si myslím, že je to tak, jako když přiběhne lesní mravenec domů plný radosti a zvěstuje, že spatřil „už zase jednoho zcela nového, dosud nižádným mravencem nespatřeného člověka“. — Druhý, značně už důležitější nález je „nový psací stroj“. Stroj má tvar kuličky, vezme se do ruky a písmo jednoho člověka je pak písmu druhého naprosto podobno. To je velmi důležité. Školství naše je dnešního dne tak výtečně organizováno, že dodává nám všem stejnou „vnitřní uniformu“; jeden cítí a myslí jako druhý. Teď obdrží ty uniformní lidské myšlénky tedy také svůj uniformní zevnější ráz. — Třetí, a sice čistě vědecký, filologický vynález učinila zdejší Bohemie. Vynalezla totiž „die bosnische Sprache“. Tak daleko od nás, v okruhu naprosto neněmeckém — ale takovou pra-zvláštní cestu už si věda oblíbila! Arabští pastevci už znali velmi dobře hvězdy na dalekém nebi, ale sousedících s Arábií

krajů pozemských pořád ještě neznali. Tak tomu bude i zde. Nejdříve Bohemie vynašla „die bosnische Sprache“ tam dole v Turecku, a teď, popřeje-li jí štěstí, budem v její sloupcích snad brzy číst, že byl Schillerův Don Carlos proveden už také „in der stuttgarter“ a Goethův Faust — „in der pfreimter Sprache“. — Čtvrtý vynález je vlastně jen zlepšením staršího, ale důležitým zlepšením. Jedná se o šicí stroje. Posud byly pohybovány jen nohama, šlapáním, a slabší šička mohla při tom nechat své zdraví. Teď bude stroj pohybován již jen tím, že člověk u něho sedí, pouhá tíha člověka stačí. Ano — stačí!? Jakpak ale, bude-li šička — příliš lehká? —

Takto žijeme vesele a těšíme se z leta. Když je pěkně, vyjdem si za bránu a opěvujem přírodu. Ne poezií vlastní — nač tu outratu! —, nýbrž pohodlně jen nějakým citátem. Nejlíp a nejpohodlněji citátem z Goetha, neboť v Menzlovi stojí: „Für alles findet man eine passende Stelle *in Goethe's Liedern*.“ Nebo si nevyjdem za bránu, nýbrž jen do městského parku, nebo docela jen do alejí na Václavském náměstí. Rozkošné aleje! Vysoký koš, z něho vyčuhuje vysoké bidlo, nad bidlem se kolíbají listy, někde až dvacet listů! Prosme pána-boha, aby jich bylo napřesrok ještě víc, — nezoufejme, doufejme! A chcem-li, můžem také zde citovat „in der Goethe-liederlichen Sprache“:

Laß! O laß mich nicht ermatten!
Nein, es sind nicht leere Träume:
jetzt nur Stangen, diese Bäume
geben einst noch schönen Schatten!

A když není pěkně a prší, sedíme doma. Pak se i někdy přihodí, že něco pracujem. Co bychom také dělali venku *teď*, když prší. Ano jindy — jindy jsme vyšli ven a dívali se, jak dámy hopkují něžně z kamene na kámen. Ale nynější generace dámská je nehospodářská, nešetrná, nechává šatičky viset do bláta dolů, ani si jich pěkně nenadzdvihne. Jen ty ze starší školy vyhovují ještě požadavkům slušnosti a ekonomie — bohužel!

NÁRODNÍ LISTY 22. června 1879

△ *V Praze 29. června*

Tyto dny začaly hodiny na dominikánské věži pojednou bít a bily — až odbily šestatřicet. Zpočátku velikánské ustrnutí po celé vůkolní čtvrti. A hned nato spokojený úsměv přes celou tvář Starého Města. Neboť náhle si vzpomněl každý, že dominikánské hodiny těší se odedávna lichotivé pověsti, že „bláznějí". Já se jim nedivím. Myslím, že jsou to jediné „lidské" hodiny v celé Praze. Upraveny podle neomylných hodin nebeských šly dosti dlouho dobře, dosti dlouho vykládaly lidem pravý čas a očekávaly ovšem, že lidé se podle nich říditi budou, když ale konečně viděly, že lidé ne podle nich, tedy ony podle lidí, a bláznějí. Nejméně se jim pak divím teď, před staroměstskými volbami. Nemohly to už vydržet a začaly do toho mlátit.

Je to čas skrznaskrz bláznivý! Nejen Rukopis zelenohorský, teď i písně Rukopisu kralodvorského jsou prý padělány — člověku jde hlava kolem. Linda a Hanka měli prý tajnou dílnu na dělání staré češtiny. Pro sebe nedovedl přec z nich žádný nic tak zvláště poeticky kloudného, a vzdor tomu jsou prý titánsky krásná romance Záboj a ten ladný Jaroslav od nich! Tu by bylo vidět, co dělají „spojené" síly! Pokyn pro následovníky! Kdo nemůže svými verši nijak proniknout, ať si přibeře ještě jednoho takového a už to půjde. Dva mazalové se mohou spojit a budou malovat jako Raffael. Dva hrnčíři budou dohromady tvořit díla michelangeleská. Rád bych byl viděl Lindu a Hanku, jak to dělali! Jak se hádali mezi sebou, má-li „sě Vojmír vzradovat" jenom „vele" nebo hned „vele a vele". A jak mezi sebou závodili. Když jeden konstatoval, že „běháše jelen po horách", vzal druhý honem péro a zaznamenal, že „poletova holub se dřeva na dřevo". Když jeden se rozpřáh a spustil: „Znamenajte, staří, mladí, o pótkách

i o sědání“…, rozpřáh se druhý ihned ještě výš a volal: „Zvěstuju vám pověst veleslavnú, o velikých pótkách, lutých bojech“ — nastojte, divte se, sbírejte veškerý svůj rozum, bude to vašemu sluchu divno, nadivno! Sbírali jsme svůj rozum po celé půlstoletí, obdivovali jsme se zcela upřímně staré poezii české, a teď prý se máme najednou obdivovat velkolepým duchům Lindovi a Hankovi — českým Macphersonům, ba větším než Macpherson. Pročpak ne, obdivování je věc zcela nevinná, ba dle Jean Paula „pro ušlechtilejší částky lidského ústrojí“ i velice zdravá — když ale nevíme, komu se obdivovat vlastně! A naši Hattalové a Gebauerové mlčí! Musím těm pánům říci, že jsou mně právě teď nejinteresantnějšími v celém národě — ba že my všichni visíme na jejich rtech!

Bláznivý svět! Teď prý se stalo najednou také zcela jasno, že ani nepotřebujem své zvláštní — české university. Neboť — vypočítal kdosi důvtipně — pak by byly v Praze university *dvě*. Z čehož by prý následovalo, že by musily být dvě universitní knihovny (pročpak?), veškeré sbírky vědecké, přírodopisné ap. rovněž dvakráte, a to prý by stálo peníze, moc peněz. Je to důvod, proti kterému není lze něco podstatného říci — kampak by to dvojení vedlo! Pak by bylo potřebí i dvojích profesorů. Ba i dvojích studentů. A dvojích vyučovacích jazyků. Není ale už na jednom jazyku dost? „Jak šťastna jsou zvířátka,“ volá filosof, „že nemají řeči! Nepomlouvají se vzájemně, nelhou, neklejou, nepřisáhají křivě.“

Jsou ovšem také někteří lidé, kteří jazyka svého užívají jen ku dobru všech. Takovým mužem byl Karel Havlíček. Letos o májové slavnosti olšanské byl na jeho hrob položen věnec jen jediný. Patrně vychází Karel Havlíček už nějak z módy.

Zato přichází do módy pan František Krásl, doktor teologie, — alespoň v posledních dnech píší noviny pořád o něm. Jemu je svěřeno vychovávání alumnů, příštích sluhů božích, a on bdí jak nad tělesní, tak nad duševní jejich stravou s přísností vzornou. Zvláště nad tou duševní, jakož se na něm chválí. Pohrdaje výrokem onoho zaslepence, který tvrdil, že „jedinou knihou, která by se na světě zapovědít měla, je —

seznam zapovězených knih“, vybral z knihovničky neopatrných alumnů celou řadu novějších spisů českých, zapověděl je a část z nich prý i hrdinně spálil. Ještě se najisto neví, proč tak činí, a výklady jsou rozličné. Každá kniha má prý svého génia, který nad ní bdí, aby se nikdy zcela neztratila, — snad chce pan doktor dotýčným p. t. géniům opatřit práci a výdělek. Každá dobrá kniha bývá prý také původem a pohnutkou pro celou řadu knih špatných — snad chce pan doktor zabránit těm špatným. Pak by se též z mnohého z alumnů mohl stát kněhožrout, a slavný lékař Reil učí ve svém spise „o zimnicích“, že „kněhožrout obyčejně je podobnější opici než člověku“ — což by beze vší pochybnosti vadilo budoucnosti mladých kněží, podnes hezounkých a buclatých. Na všechen způsob konání páně Kráslovo je české literatuře jen na prospěch — prosíme ho, aby pálil dál, co nejpilněji den co den. Vzdor literárním českým spolkům vleče se prodej každé knihy pořád jako smůla, pan dr. Krásl přivede trochu „ohně“ do toho. Kněhkupci v nerozumu svém určují náklady nových knih příliš vysoko, někdy až na dva tisíce exemplárů — rozumným pálením uvede se nesmyslný náklad na pravou míru. Zdá se, že to kněhkupci čeští přece pochopili, — od onoho dne, kdy přišla první notice o věci té, má prý pan dr. Krásl pravé soužení. Každý okamžik odevrou se dvéře a udýchaný knihkupecký sluha přináší mocný balík nabízených kněh. Na přiložené „nótě“ stojí ale místo „k laskavému nahlédnutí“ a „na objednání“ červeně napsáno: „K laskavému spálení. — Další dodávky nabízíme s desíti percenty srážky a prosíme o zákázky co nejhojnější.“

NÁRODNÍ LISTY 29. června 1879

△ *V Praze 5. července*

Vlastně jsem doufal, že budu datovat „*Ve vaně* 5. července“. A po lahodně se vlnících slovech mých že bude se houpat samá svěžest a jarost a každá myšlénečka že bude mít oči plny letní veselosti. Zatím ale to vlastenecké klima naše se vzpamatovalo a vrhlo nás někam zas do prvního jara zpátky. Na nebi pytel, ve vzduchu mráz, na ulici louže, a zámožnější občané, kteří si už mohou nějaký ten luxus dovolit, nosí zas zimní kalhoty. Příroda pozbývá už zcela svého renomé, červenec se stal dubnem, vše je zvráceno, ba ani svatý Petr letos neobstál; den jeho minul a po těch „9 utopených, 9 oběšených a 9 zastřelených“, na něž máme v den ten přec svaté svoje právo, nebylo letos ani chýru — bratří Vondrové to dovedli líp! Nejsmutněji se to má ale s našimi děvčátky. Chodí jen v šatech šedých a tmavých, a když některá přece vylítne ze svého obydlí růžová nebo modrá, vznáší se jako motýlek chvilku před domem a hledí plna strachu vzhůru, nepokropí-li a nezhanobí-li nebe její šatičky až k mizerné onucovitosti.

Konečně tedy dovoluje móda zase jednou děvčátkům, aby se nosily tak, jak jim to jedině sluší, totiž vesele! Aby ale dokázala, že je napořád tyrankou, poutá jim kolínka i nadál gumovými okovy k sobě, takže nemohou učinit ani pořádný krok, na nohy jim letos předpisuje čínsky uzounké střevíčky, že se sotva batolí, živůtky jim vtěsnala v železný krunýř a zostřila jim jich mučení prapodivným, zvláštním postem: růže nebo jiné květiny smějí si na klobouky dát, ale žádné zelené listí mezi ně! Tedy sice oběd, ale bez zeleniny! Ještě že čílka jsou letos volna, frizúry nižší a klobouček na nich že má vzletnou stříšku, ovšem někdy až zázračně prohýbanou. Že teď dámy nosí barevné hedvábné punčošky, jichž barva souhlasí se šatem svrchním, ani nepodotýkám, protože nám

mužským do toho nic není. Z loňské „pánské“ módy podržely dámy mužské kabátky, mužské vesty, ba i mužské fraky. Což zvláště líbezně sluší damám starším a hodně tlustým. Nebožtík Karel Zelinka by řekl: „Jako když egyptská pyramida kouří cigáro.“ Je to zcela zvláštní s tou světovládnou paní módou! Ona je tyranem, ale ne neuprositelným. Je poetou, ale ne nesmrtelným. Jeví stálý pokrok, ale vrací se pořád k starému zpět. A ať se tváří jakkoli, *komikem* je vždy! — Také páni se letos vzmohli na obzvláštní módu. Nosí vysoké slaměné klobouky, formované jako přílba, se sklopeným stínidlem — as takové, jaké se na výpravách do syrské pouště nosí. Velmi praktické klobouky, a nejen pro leto; v zimě se mohou propůjčit k „božím hrobům“ co historicky správná pokrývka pro žoldnéře.

Také naši advokáti budou teď „vyznamenáni“ zvláštním havem. Totiž jen v soudních budovách, co obhajci, zástanci. Budou prý mít, zrovna tak jako pařížští advokáti v Palais de Justice, dlouhý černý talár, bílý jazykový podbradek a na hlavě tak něco jako kněžský kvadrátek. Vedle soudní síně bude nejspíš zvláštní sakristie, kde se budou převlíkat. Pak se zazvoní a advokát vyjde se sklopeným zrakem a s rukou na zákoník složenou ven, aby někoho — obětoval na oltáři spravedlnosti. Jaký to řečnický efekt, když si obhájce náhle kvadrátek postrčí fešně až do týlu nebo když jej znenáhla bude sešupovat hloub a hloub, až na svraštěné, zamračené obočí! A jaká to pomůcka, jaký nátlak na měkké srdce porotců, když se objeví v taláru ošumělém, pohnutlivě záplatovaném. Také je možno, že se vyvinou zvláštní pověry. Když advokát ve svém taláru vyhraje obtížný proces, že se budou jiní advokáti talár ten od něho vypůjčovat — jako „kandidátky učitelství“, měla-li jedna z nich právě šťastný „výstup“, vypůjčí se honem od ní zástěrku. — Zpočátku ovšem budou se veškeré taláry skvít oslňujícím leskem novosti, a tu povstávají v obecenstvě zajímavé některé otázky. Zaplatí — hned *první* „strana“ celé to roucho nové? Rozdělí advokát cenu roucha na *všechny* své strany? Nebo zaplatí *každá* strana *celé* roucho? Obecenstvo se kojí nadějí, že osvědčená humanita pánů advokátů roz-

hodne věc ve smyslu otázky poslední. — Musím ještě říci, že když jsem poprvé spatřil ty kostýmované advokáty pařížské, cítil jsem úlevu a bylo mně dobře. Jsem rád vesel.

Pro tuto dětinnost něžné mysle mé mně také čtenář odpustí oděvní, řekněm třeba krejčovský ráz těchto dnešních řádků. Také zajisté to, že ročně dvakrát, v zimě a v letě, pozoruju dámské módy. Člověk musí k něčemu přilnout, musí něco milovat. Věda nás učí, že lidské srdce od 20 do 50 let pořád ještě roste, a sice o jeden krychlový centimetr ročně. Copak má člověk s takovým novým drobečkem dělat! Věnuju jej celý damám!

Měl jsem snad mluvit o něčem „opravdovém“? O tom, že naše tramvaj na Smíchově bude smít teď mít jen jednu kolej, poněvadž je nanejvýš nutno, aby Praha trochu zas maloměšťela? Nebo o tom, že mrtvý Lulu i ještě v kšaftu svém jeví se co plagiátor a jeho kšaft že zpropadeně začíná známě, as tak jako ten starý, datovaný „z ostrova Heleny“? Nebo o tom, že Bulhaři ve Srědci pomýšlejí na zařízení národního divadla, jehož „vedení svěřeno bude některému českému herci neb spisovateli“? Já si myslím, že Bulhaři ani se nemohli potázat s lepší! Ano, *my jim dáme* ředitele! My jim ponecháváme úplnou volnost, aby si *vybrali*! Neboť my si můžem bez lichocení říci, že *umíme* divadlo řídit. Vycvičit si znamenité herecké síly a nadšené obecenstvo, vypěstovat si krásný národní repertoár je pro nás zrovna hračkou. Vůbec bych radil Bulharům, aby co se týče národního jich divadla, řídili se ve všem a co nejvěrněji podle nás! Budou-li tak nadšeně sbírat a tak úsilovně stavět jako my, mohou národní své divadlo zcela nepochybně odevřít už asi kolem roku 1920. My budem třeba tak hodni, že s odevřením vlastního divadla svého počkáme na ně. Pro těch pár let!

Domnívám se, že my Čechové jsme všichni už „přes dvacet“! A že nám všem srdce přirůstá jen po centimetříčku. Škoda, že jsme to ostatní srdce své už nějak spotřebovali! Jsem žádostiv číst v novinách, jakže jsme letos oslavili den *Husův*!

NÁRODNÍ LISTY 6. července 1879

ŘEČ K MÉMU STARÉMU CESTOVNÍMU VAKU, K TOMU OLIVOVĚ ZELENÉMU*

△

Jsi rozbit, rozbouchán, rozerván, hotov — nedělej si z toho nic! Dvacet let jsi sloužil, žádný kůň to déle nevydrží! Vždyť s tebou také zacházeli, že až ouzko; šmýkali tebou, kopali tě, a když tě musili vyzdvihnout, chytli tě vždy jen za ucha, jako bys byl nějaký králík. Přece jsi vzdoroval pěstím tří dílů světa, až se stalo, co jednou se stát muselo, — a stalo se to zcela blízko, ach ve vlasti samé! V Příbrami to bylo. Chytla tě znaveného česká nosičská pěst a — s hlasitým vzdechem oddělilo se ucho od těla a bylo po všem. Ovšem tě ještě spravila neumělá ruka vesnického ševce smolou a dratvemi, ale co platno — už je po všem! Nemusíš se za to stydět; bůh můj svědek, kdyby mne všude, kam jsem přišel, byli tahali za uši jako tebe, za týden bylo po mně! Skonals ve svém povolání, na cestě. „Zřídka, velmi zřídka umře kdo co ženich mezi cestou," praví mudrc — nuže ty jsi takovou vzácnou výminkou.

Byl jsi vzorným cestovním vakem. Nikdy jsem od tebe neslyšel námítky nebo odmluvy. Když jsem dal do tebe flanelové košilky, dobře, přijals košilky, když jsem dal telecí boty, dobře, přijals boty. Byls víc než vakem, víc než sluhou, tys byl přítelem: cokoli se ti svěřilo, věrně jsi zachoval; člověk věděl, že vše svěřené je u tebe na zámek a pod přazkou. Bez tebe nebyla žádná cesta možna, a přec, sotva jsi mne byl do cizího místa věrně vyprovodil, usedls skromně do koutku a čekals, až co dál. Cestovat v noci nebo ve dne, jít na kůň nebo na moře, tobě to bylo jedno, tvoje heslo znělo: „Sloužím!" Dvacet let jsi sloužil. Tys viděl mou počáteční cestovatelskou neumělost a napotomní mnohé mé cestovatelské nehody. Tys

* Řeč tato není snad jen pouhý nějaký výmysl novinářský, nýbrž udála se skutečně mezi dvěma koženými přáteli. Redakce našeho fejetonu sděluje ji čtenářům pro přílišnou její krásu a jemnost.

byl svědkem, když jsem si poprvé lámal hlavu nad slovem „bougies“. Když jsem hleděl při italském bifsteku vystudovat, byla-li ta kráva posléz krmena „obnošenými gumovými střevíci nebo starými lodními provazy“. Když mně bylo při anglických omáčkách nanic. Když jsem s oučtem řeckého hoteliéra v ruce sklesl zdrcen na lože.

Mohu říci, že tys byl mým učitelem v umění cestovním. Tvá rozvaha, tvá imponující chladnost! Pozorovals a mlčels, žádný Angličan není mlčelivější. Tebe to nespletlo, když sklepník si počínal jako přestrojený princ, a nerozhřálo, když hostinský byl hotový fouňa. Byl jsem dobrým tvým žákem? Lichotím si, že ano. My dva myslím nenáleželi jsme v žádnou z cestovatelských tříd Sterneových, jichž spisovatel ten rozeznává osm: cestovatele prosté, zbytečné, zvědavé, lhavé, hrdé, samolibé, churavé a citlivůstkářské. My podívali se na všechno, ale nikam jsme dle Kyselákova „me saxa loquuntur“ nenapemzlíkovali jmeno své. My zavítali do zemí mnohých, ale nebyli bychom „prodali vlastní zem, jen abychom mohli spatřit cizé“, jak Shakespeare o svých krajanech praví. — Sterne, Kyselák, Shakespeare — ty vidíš, že loučení s tebou mne trochu plete! — My byli dva cestovatelé řádní a kladli jsme cestování mezi „accomplishments of a thorough gentleman“ — mezi potřeby dokonalého džentlmena. My byli také cestovatelé zbožní. Nehledali jsme sice v bedekru „modlitbu při mytí rukou“ nebo „při slézání z postele“, ale věděli jsme, že bůh vyslal na cesty Abraháma i Jakuba i Josefa s Marií a s dítětem, a cestujíce že plníme tedy vůli Páně. Ach — mít vždycky jen dost monet, co my dva bychom byli všechno provedli spolu! Abychom se takhle byli vydali spolu na cesty, když dle spravedlivých kronik byl na herberku „nocleh s dvěma pintami piva a klobásou loket dlouhou“ ještě za groš! Avšak nemajetnost byla jen chybou mou, ne tvou. Zato musíš zas říci, že tvůj pán alespoň nebyl také žádný „polský hrabě“, cestující bez peněz a na dluh.

Moh bych tě arci dát ještě spravit. Aspoň trochu olakovat, sešít, sklížit. Ale mne by bolelo srdce, kdybych se na tu tobě vnucenou lež jen podíval. Tys nedbal nikdy okras,

tys bral, pokud vím, v posměch lidi, kteří si barvili vlasy a vousy, a já bych ti měl dát nabarvit tváře barvou lži? — nikdy! Tys trpěl nanejvýš, aby ti nalepili pestré reklamní cedulky hotelní, a to kvůli hostinským, ne kvůli sobě — ale i ty odhodils časem zas sám, jakmile lpěly trochu déle a vypadaly pak už jako lež.

Jsi můj milý, dobrý, můj cukrovaný. Neboj se, já tě neprodám. Dostal bych za tebe alespoň ještě pět šestáků, zajisté — ale umístění kapitálů beztoho dělá dnešního dne starosti. Podržím tě, užívej posledních svých dnů v poklidu. Ovšem, nástupce budeš mít na dalších mých cestách, není pomoci. Hodlámť ještě mnoho po světě „číst nohama“, vždyť mudrc Plato odporučuje cestování i šedesátiletým, a do toho já mám ještě daleko. Snad bych zdřevěněl jako kedluben, když se nepřesazuje, budu se tedy přesazovat. Ale tak, jak tebe, tvého nástupce milovat nebudu, nebudemť oba k tomu dost a stejně mladí, jako my dva jsme druhdy byli.

Lež klidně v koutku svém! Na sedmi mořích jsi se houpal — vzpomínky tě rozhoupají a mysl tvoje šplíchne zpět, do minulosti krásné. Budeš slyšet bouří třesk, ale již jen přitlumený, budeš vidět nejkrásnější kraje, na něž jižní slunce svítí, ale to slunce nebude oslňovat. A do představ tvých zavane bájný šumot lesů pyrenejských a ceder libanonských.

NÁRODNÍ LISTY 7. srpna 1879

△ *V Praze 14. srpna*

Ano, poradím vám, milostivá anonymko. Ptáte se mne, *kam* máte cestovat? *Nikam*, milostivá! Jsem od čtrnácti dnů úhlavní, zuřivý nepřítel všeho cestování. Není to už ani nóbl. Doba, kdy každý, kdo byl v daleké cizině, byl tím už intresantním, a kdo viděl tři díly světa, byl přímo obdivován, ta doba už minula. Věřte mně: neuplyne ani deset let, a slavným bude ten, kdo jaktěživ nebyl nikde, ani za branou ne.

Bývávalo, bývávalo cestování něčím! Když ještě nebyly ty bláznivé železnice. Když cesta z Prahy do Vídně trvala kočárem osm dní, když navečer vjel člověk do hospody jako do přístavu, když každého zajímalo, odkud dnes jedete, když hospodský byl člověku otcem a přítelem, hospodská sestrou nebo tak něčím, a ráno pak se odbývalo dojemné loučení. Ale dnes? Příštího dne 15. října bude padesátileté jubileum, první Stephensonova lokomotiva bude oslavena — čistá slavnost! Přímo děsně se ten nešvár rozšířil, za krátkých padesáte let! Teď má Evropa už 155 000 kilometrů železnic, Amerika 146 000, Asie 14 000, Austrálie 4000, Afrika 3000 — Afrika je ještě nejpanenštější. Máme cestovat tedy snad po Africe? Prosím nač? Předně se cestuje hlavně, aby se poznal lid? To ale nemusím do Afriky, stačí cesta na Štvanici. Jeden rok jsou tam Nubiové, za tři šestáky vidím Nubii, její obyvatele, jejich honby a hry, i jejich žebrotu. Druhý rok jsou tam američtí Indiáni — zas za tři šestáky. Tak se vyvinul konečně *pravý* poměr: nevzdělanec přijde a představí se sám nám lidem vzdělaným. Když chci poznat vlastnosti pravého havanského doutníku, také si pro něj neběžím osobně do Haiti.

Jsou lidé, kteří pořád mluví, jak prý je člověku potřebna „změna vzduchu“. Odkudpak to vědí? Takzvaná „aeropatie“

je vědou od včerejška, pouhá, hloupá začátečnice — může mít člověk důvěru v recept, na němž nestojí nic jiného než „vzduch“? Jiní lidé zas křičí pořád: „Příroda! Příroda!“ Ať si tam tedy jdou — uvidí, co tam najdou! Když prší, je tam mokro, a když je hezky, nemám tam žádný magistrát, na který bych huboval, že nekropí. Když tam potkám nějaké lidi, neznám jich, nevím o nich nic špatného, a tedy mne nezajímají. Když přijdu k nějaké restauraci a je například pondělek, jsem v nejtrapnější nejistotě, mají-li nebo nemají-li tam dnes kroupovou polívku a maso s knedlíkem a koprovou omáčkou. Arci, jsou tam také příjemné věci, pěkné louky, pěkné vrchy atp. Ale obyčejně na takové louce „udává tón“ nějaký — račte odpustit! — nějaký vůl — jak sprosté! A když vylezu jednou stranou na vrch nahoru, musím pak zas druhou stranou dolů a kloužu. A konečně když takhle té „přírodě“ najednou napadne, aby člověka sekýrovala osmidenním lijákem, čtrnáctidenním mrazem atd.! Povídám: žádný napilý berlínský Louis nedovede po půlnoci na ulici být člověku tak protivným jako ta opěvaná „poetická příroda“! Člověka vzdělaného je ale přec naprosto nedůstojno, aby snášel sekatury od tvorů nepříčetných?

Neupírám, že když se cestuje, najdou se někdy krajiny takové krásy, že se až dech v prsou ouží. Ale — mohu si je vzít s sebou? Mohl bych, kdybych dovedl kreslit a malovat. Jenže to každý nedovede. Přesvědčil jsem se, že nedovede. Četl jsem, že například Kvintin Messis kvůli své milé stal se najednou z kováře malířem a že náhle uměl kreslit, aniž by se tomu byl učil. Dále West, když mu bylo teprv šest let, že unešen krásou spícího sestřina dítěte, chopil se papíru, červeného a černého ingoustu, nakreslil dítě to a od té doby že byl malířem. Domníval jsem se zkrátka, že to člověka musí „chytnout“ a pak že to jde. I koupil jsem si tedy kvůli jistotě papír, tužky a barvičky a cestoval jsem. Ale lhal bych, kdybych tvrdil, že mne to jen jednou jedinkrát „chytlo“. — Dobře, myslil jsem si, snad máš zato talent ku plastice. Napadl mně sochař Wolff — mám to štěstí, že mně vždycky napadají výborné vzory. Wolff, také ještě za

let dětských, najednou vymodeloval vzteklého psa. Dobře, ty vymodeluješ tedy například kozu, jak je žárliva. V plastice to troufám myšlenka zcela ještě nová. Šel jsem za Strahovskou bránu, usedl tam vedle cihelny, vzal vlhkou hlínu a modeloval kozu, jak je žárliva. Povedla se. Netvrdím, že byla naprosto dokonalá, ale jistou tragickou sílu by jí byl neupřel nikdo.

Bylo to v neděli odpoledne, tvořil jsem zrovna u cesty a čekal pak, co kdo z kolemjdoucích tomu řekne. Nikdo ani muk. Konečně jsem na jednoho, ve kterého jsem měl důvěru, kývnul.

„Podívejte se, co je tu tento —“

„To si tu nejspíš děti hrály. Copak je to? Vypadá to jako kufr na špalíčkách —“

Tenkráte byl ještě přírodopis ve školách ukrutně zanedbáván!

Ostatně — tvrdím — dnes máme přírodopisu zas už až příliš mnoho. Prosím vás, čtěte jen noviny! U Prahy prý se objevila na bramborech zelená housenka (latinské jmeno). U Libšic je na chmelu nová mšice (latinské jmeno). Ve Veltrusích je na jabloních nový mol (latinské jmeno). U Kostomlat ožírá burák nová housenka černá (latinské jmeno). Pak má člověk jít do přírody a procházet se mezi těmi latinskými jmeny! Když vím latinské jmeno housenky, netěší mne už ani malebnost obežraného pole! Naši otcové — ach ti byli praktičtí! „Umírali trichínami jako my, ale nevěděli o tom!“

Proto opakuju: v Praze zůstat, nikam nejít, ani za bránu ne! Tak sytý a výdatný vzduch jako v Praze nenajdem nikde. A tak pěkný a pravý prach, jaký na Václavském náměstí, není ani na žádné silnici venku.

Teď zvlášť je v Praze příjemno. Co totiž se zdá, že vyrovnání s Čechy bude už skutečně skutkem. Každý okamžik mne někdo potká a ptá se: „Vy ještě zde?“ — „Copak nejste povolán do ministerstva?“ To člověku lichotí.

Žeť ale není ve světě žádná radost, aby současně nepojil se k ní nějaký žal! Školní rada Maresch nám tedy umřel! Zdalipak to našel v ráji všechno tak německé, jak se patří

a sluší? Byl by si toho za své vezdejší namáhání věru zasloužil. Činil zde, seč byl; víc nemohl, neboť nejen kočkám, nýbrž ani školním radům nedal pánbůh křídla.

Aby se byl takhle dočkal dnů, kdy se Čechům stane konečně po právu! Chudák stará — ten by byl měl radost!

NÁRODNÍ LISTY 15. srpna 1879

△ *V Praze 23. srpna*

Prosím slavné obecní zastupitelstvo města Prahy zcela opravdově, aby už přestalo! Svatý Václav pryč, svatý Jan pryč, kašna pryč, Koňská brána pryč — copak ze Svatováclavského náměstí ještě zbude? Už je věru nejvyšší nebezpečí — jednou zrána vstanem a pověstná „pěšinka pro slony" v městském parku bude posázena stromy, Praha bude mít svůj velkolepý vodovod, bude mít překrásné dláždění, a kanály budou vzorně upraveny nebo alespoň parfemovány — nač ale prosím máme my novináři pak ještě hubovat, he? Zrovna zuřivost vjela do našeho městského zastupitelstva! Je pravda, ono bylo dlouho a krutě drážděno — právě teď už je zase někdo v novinách lechtá tou starou kovárnou na Linhartském náměstí, a nechat se starou kovárnou lechtat, to může člověka skutečně připravit o rozum — ale jen ať se nebere všechno tak doopravdy, tak hrr! — kvůli několika špásovitým novinářům hned všechno zvrátit!

Zdá se, že slavné zastupitelstvo také samo cítí, že se trochu přenahluje. Alespoň se nám za všechno, co se nám beře, hned přislibuje zase něco nového. Za kašnu rozvedení vody po všech domech — kdy? Za Koňskou bránu nové české muzeum — kdy? Za svatého Jana pěkné lavičky do alejí na Václavském náměstí — kdy? Za nepěkného a neumělecké svatého Václava jiného od umělce Seelinga — kdy? Zvláště s plněním „uměleckých" slibů to jde pomalu. Máme slíbenu kopii Mánesova ciferníku — není. Muzeum pražských památností — není. Celou řadu jiných věcí — nejsou. Doufejme, že přec *bude* vše. Jeť to tak přirozený běh věcí — co starého, klesá — „a nový život vykvétá ze zřícenin."

Ten týden, podobá se, věnován vůbec hrobům a zříceninám. A to hned v nejvelkolepější míře. Zítra zrovna tomu

bude *tisíc a osm set let*, co zasypáno Pompeji. Italský národ dal si dostaveníčko na zítřek a sejde se na úpatí osudné sopky, celý učený svět zajímá se o den ten, ba i veškeré sopečné síly našeho dílu světa ozvaly se letos na počest starého svého veterána: Etna mu ke cti zalila několik vesnic, teplické prameny pustily do světa hrůzu a Hekla zatřásla ostrovy farejskými. V posledních dnech si zasoptil trochu i Vesuv sám a u vzpomínce, že se mu to tenkráte tak povedlo, bručí si spokojeně, že jeho hromy jsou až do Neapole slyšet. Před 1800 lety, zrovna o jednu hodinu odpoledne, vznesl se náhle nad Vesuvem mrak, „nejvíc podoben pinii“. Nikdo si toho nevšímal, považovaliť Vesuv za dávno již vyhaslý a spěchali do amfiteátru, kdež odbývati se měly zápasy lvů a gladiátorů, „ať už je počasí jakékoli“. Mrak rychle rostl, najednou bylo nebe celé zahaleno — tma houštla v noc, vulkanické blesky šlehaly vzduchem — vtom propukl výbuch. Hromy řvaly, proud lávy spěchal k Herkulanum a zalil je — oblaky popele, krupobití kamenů bilo do Pompeji a zasypalo je. Krásné město, po jehož zdech všude bylo psáno „Zde bydlí štěstí“, učiněno hrobem i se vším lidem svým. A po 1800 letech bude tu zítra velká slavnost „dušiček“ a smějící se, veselá generace zatáboří si na hřbitově — „nový život vzkvétá ze zřícenin“. Po obrovitém dláždění budou skotačit drobné děti, v pustých chrámích budou dorostlí si vínem připíjet, a jinoši a mladice budou se dívat na zkamenělé, šedé postavy vyhrabaných Pompejanů a především na ten milující párek, který tenkráte vržen byl k zemi a 1800 let dlí už v objetí.

Neméně děsné „jubileum“ slaví se v našem sousedstvu. Je tomu právě 40 let, co v měsíci srpnu velké zkoušky, na pevnosti Špandavě vykonané, dosvědčily, že Dreyseova jehlovka je zbraní, jaké posud nebylo, a že jí nastává našemu válečnictví naprosto nový směr. Prusové svůj nález drželi v tajnosti jako Vesuv hromy své, až náhle rok 1866 odkryl tu tajenou sílu. Jen 40 let minulo od zkoušek špandavských a jehlovka dodnes zhubila už lidských životů více než všechny vulkány evropské za mnohá tisíciletí dohromady. A marně se ohlížíme, kdeže *zde* „nový život vykvétá ze zřícenin“?

Snad ta bláhová naděje, že čím více se zdokonalují válečnické pomůcky, tím spíše lidstvu nastává „věčný mír“ ?

A také my Čechové máme zejtra svou cestu ku hřbitovu. Ale hrob, u kterého postojíme, nepřipomíná děsů přírodních ni válečných — dřímá v něm pracovník na duševním poli národa, předčasně sice skácený, ale hrob si přece vystlavší vavřínem mnohým a mnohým. V malém Nadějkově odhalí se pomník Prokopa Chocholouška. Postavila mu jej péče generace nejmladší, láska uvědomělých našich studujících. Kruh nadšených mladíků obstoupí hrob českého básníka — jeho dědicové v lásce k vlasti, jeho synové. Ano, zde *skutečně* „nový život vzkvítá ze zřícenin“! —

Však již je také třeba, aby nám ze zřícenin nový život vzkvítal! Nadělali a naváleli jsme jich za posledních dvacet let přímo celé pohoří. Teď má zvrtnout doba, co řada bludných let byla nakupila. Nastoupíme prý činnost novou, parlamentární, všestrannou. Dej pánbůh štěstí!

Už nás také ve Vídni vítají. Bombe, Figaro, Kikeriki a jak se ty ostatní, nepochopitelným řízením božím z českých kavárен a hostinců pořád ještě nevyhozené humoristické listy jmenují, vytáhly už stavidla svého rozmaru, vzaly bubínky, píšťalky, klíče a trubičky a spustily svou muziku. Obdivuhodná harmonie. A přímo fenomenální vtip! Sypou to zrovna z rukávu, a tolik musí přiznat i nejzuřivější nepřítel jich vtipu, že kdykoli jim něco napadne, je to — vždycky to samé. Byla by zajímava sbírka všech těch humoristických vídeňských časopisů z posledních dvaceti let — vsázím se, že se tam ty vtipy opakují v tomtéž milém pořádku jako jmena svatých v kalendáři. A Vídenák se pořád řehtá jako kůň.

Už prý přicházíme z té „země bramborů“, jakž naši vlast výborně nazývají. „Der Wenzel kommt“ je nadepsán obraz jeden. Táborskou linií přijíždí povoz. Zapřažen je do něho český lev s rendlíkem na hlavě a vedle něho dr. Rieger, hezky otrhaný. Na vozíku vykukují zpod plachty „říšští radové“ ve formě dětí, kteréž se do Vídně vozívají k ševcovským mistrům do učení. Hubu mají od ucha k uchu a nos vyhrnutý jako nějaký Němec od Nekaru. Mezi nimi veze se obvázaný

hrnek s nápisem „fundamentální články“ — patrně „povidla“. Obraz, jak každý uzná, zrovna k popukání. Na jiném obraze přicházejí Češi táborskou linií pěšky; Herbst a kumpáni se na ně dívají a praví: „A my? My půjdem do českých lesů a utvoříme deklarantskou *bandu*.“ Trochu nejasné, člověk neví, proti komu ta satira vlastně čelí. V jednom časopise je vtip, že Slovák dovolává se „unsriges“ ministeria. V druhém, že Češi mají běločervené smrkací šátky v kapse. V třetím návrh, aby čeština byla na říšské radě prohlášena za řeč parlamentární. Kolosální nápady — a tolik!

Prosíme naše „říšské rady“, aby hned z prvních svých diet dali těm pánům vídenským redaktorům slušný příspěvek, by sobě tito mohli k svým psacím stolkům dát udělat nové kozlí nohy. Neboť s *takovými* starými vtipy už to věru nejde —

Witz auf Witz
auf nichts gegründet,
Blitz auf Blitz
und keiner zündet!

Jsou to jen „studené blesky“, jak náš lid říká, přímo k uzívání. Snad se to ale „svítá na lepší časy“.

NÁRODNÍ LISTY 24. srpna 1879

△ *V Praze 30. srpna*

Dnes mně to není příjemno, že mne vytrhujete. Přemítámť o velké myšlénce, praktické, vlastenecké, vědecké, poetické, hudební a malebné zároveň. To se koukáte, co? Mně je ale zrovna hej, zrodit takovou myšlénku!

Uvedly mne na ni české mapy, totiž mapy Čech. Je v nich teď strašný nepořádek, samý svěřepý výstřelek, přímo bující jednostrannost a umíněnost. Ach kde jsou ty staré, rozumné mapy české! Měly dole v koutku český znak a vedle něho nakresleny dva bažanty a hlavu divokého kance, na znamení, co je v Čechách dobrého. U Prahy, Jičína, Rakovníka a Chrudimi byl nakreslen malý zámeček, aby člověk hned věděl, kde je kriminál. Měst na nich bylo vyznamenáno zrovna tolik co dnes, zato nebylo po nich naděláno tolik čar, dráh a silnic, tolik barev, stínů a odstínů, a jen kde se nalezá pohoří, byly položeny čárky, a to tak pravidelně, že vypadaly jako housenka, která se má dobře.

Dnes — dnes máme samé mapy „odborné“. Je těch „odborných“ už celý mrak. Ombrometrické, kněhkupecké, sokolské, agronomické, lesnické, průmyslu kovového, bavlněného, plátenického a pánbůhví jaké. Člověk vejde do kněhkupectví, koupí si důvěrně mapu, jde na vandr, otevře ji konečně — tumáš, mapa je „dešťoměrná“! Nejsem tak pověrčivý, abych si myslil, že když cestuju s dešťoměrnou mapou v kapse, musí mně po cestě pořád pršet, — ale propánaboha, copak je mně usedlému muži do toho, kde sedí nějaký člověk, který si hraje a měří déšť na žejdlíky? Nebo načpak potřebuju mapu „českého cukrovarnictví“ — snad abych věděl, kde český národ přišel o peníze, a měl zlost? Nebo nač mapu „geologickou“, kde je udáno, jdu-li po porfýru nebo po vápenci, po granitu nebo břidlici amfibolové a jak vysoko

jsem „nad mořem“? Ještě mne jaktěživ nikdo nepotkal, aby se mne byl zeptal: „Prosím vás, krajane, nevíte, jak vysoko jsem teď nad mořem?“ Pro sebe ale už to docela nepotřebuju vědít! Obyčejně je na mapách těch udána výška nad Baltem, tedy nad německým mořem. Člověka to ale bolí, že je v Čechách tak děsně málo míst, která jsou alespoň čtyry tisíce stop nad německým mořem.

Naprosto nepraktické jsou ty odborné mapy, povídám. Potřebuju cigáro, a mapa mne poučuje, že tam, kde se nalezám, jsou na prodej jehly. Mám chuť na podmáslí a mapa mně praví, že je tu průmysl plátenický. Moje boty potřebují správky a já se z mapy dovídám, že obyvatelstvo se zanáší s výrobou hudebních nástrojů. Alespoň kdyby byly barevně hezky, ty mapy odborné! Ale mapa „uhelných dolů“ vypadá, jako by ji z komínu vytáh, a mapa „geologická“ vypadá jako ropucha a štír dohromady. Ba i přímo nebezpečny jsou pro občana, který je pořádný. Hickmannova mapa, vyznamenávající zboží z nastříhané *ovčí vlny* hotovené, podává zároveň obraz, jak jsou po Čechách — *daně* rozděleny! K tomu si volí barvu modrou, přecházející až do zelena — naše vlast vypadá tu jako učiněná zralá modřina — ach jak snadno se pak může zapomenout a něco probleptnout občan, který je pořádný!

Nejsem nespravedliv. Některé odborné mapy mají přec svou praktickou důležitost, například Brdičkova mapa „voleb do českého zemského sněmu“. Vzal jsem tužku a zkusil jsem, zdali se dá na ní provést oprava volebního řádu, — šlo to skutečně výborně, každý Čech by byl s mou opravou spokojen. Také Perelsova mapa „obchodní“ má svou důležitost; člověk ví, kudy se židům vyhnout. Přímo výtečná, poněvadž vskutku poučná je ale Bernatova mapa „pivovarnická“. Bernat užil na vyznačení pivní produkce velmi trefnou, žlutě hnědou barvu. Plzeň je nejbraunovatější, hned po ní přijde královská naše Praha. Ve vůkolí pražském se žlutohnědá vzdělanost šíří nejvydatněji směrem severovýchodním, východním a jihovýchodním, severovýchodně k Mělníku a jihozápadně k Berounu trochu se ztrácí. Nejsmutněji to vypadá kolem Lomnice, Hlinska, Pacova, Neveklova a Čer-

ného Kostelce. Tam je ale následkem toho také nejmíň kněhkupeckých obchodů a sokolských jednot. Lze vidět, jaký vliv mají pivovary.

I usmyslil jsem si: uděláš také jednu odbornou mapu Čech! Takovou, jakou ještě žádný národ nemá. Sestavíš ji *z národních písniček*: místo jmena místa dá se tam dotýčná písnička a vandrovník bude vědít, kde jakou zpívat. Vedla mne k tomu známá „Jedna je cestička k Táboru, druhá je od Tábora“, mající ráz vysloveně mapální.

To bude mapa pro poety jako stvořená! Hudebníkům se tam může přidat pět linek a na nich nápěv, čímž je zároveň vyhověno těm, kteří jsou zvyklí na mapách vidět samé čárky. A pro milovníky výtvarného umění může se také hned přidat drobná ilustrace dotyčného textu.

Někdo například by rád do Prahy, ale neví, kde Praha je. Dobře, hledá, hledá, až přijde na písničku „*Ku Praze* je cesta dlouhá — stromkama je sázená“. Teď jede zcela jednoduše prstem po té cestě — vtom: „Já tobě vinšuju tolik zimic — jako je *okolo Prahy* vinic“ — aha, už je u Prahy! A teď najednou: „Když jsem šel přes *pražskej* most — našel jsem stříbrnej groš,“ a vandrovník ví, že je v samém srdci Prahy a rozhlíží se vesele.

Je to, jak povídám, zcela jednoduché a velmi poučné. Kde najdu na mapě písničku „Ach bože nebeskej — copak nejsem hezkej — že mě v těch *Klatovech* — žádná nechce?“, vím, *tadyhle leží Klatovy*. Najdu-li: „Okolo *Kolína* — je pěkná rovina — okolo Kolína voda teče; — slouží tam Nanynka“ — — vím, *tadyhle leží Kolín*. Mimoto bude zajisté každého zajímat, doví-li se, kde Nanynka slouží.

Nemalou ozdobou budou ovšem ty drobné obrázky, text ilustrující. „Ty *klášterské* zvony — to jsou hodné zvony.“ Obrázek: jak jsou ty zvony hodny. Nebo: „Vzal on kozu za bradu — uhodil s ní do *Brodu* — v Brodě kozy nemají.“ Obrázek: jak v Brodě kozy nemají.

Jakmile budu mít tu mapu hotovu, předložím ji dychtivému čtenáři ihned. Ale, přiznám se, ještě jí nemám.

NÁRODNÍ LISTY 31. srpna 1879

△ *V Praze 6. září*

Ubezpečí-li tě lékař tvůj, že netrpíš organickou vadou srdce nebo plic, krátkodechostí nebo návaly krve k mozku, jsi-li zdráv, silen, nepříliš stár a v stoupání do vrchu trochu vycvičen, pak — ó milovaný čtenáři — „zapěj hospodinu chvalozpěv, neboť smíš doufat, že spatříš kus krásy tohoto světa! Požehnány buďtež kroky tvoje, slunce, měsíc a hvězdy, vítr a všeliká povětrnost budiž ti nakloněna“. A já už nepovídám nic víc než: vezmi dobré boty na nohy, deštník do ruky, dva krejcary na most do kapsy, a *jdi na Letnou*.

Ostatně — já ti nepředpisuju. Na Letné je při horku o máz piva tepleji, při chladu o celou flanelovou kazajku chladněji a v dešti alespoň o jeden deštník mokřeji — vezmi tedy dva deštníky, dvě kazajky a plnou kapsu drobných. A máš-li ženu, vezmi také ženu s sebou, neboť žena počítá se na cestách, co společnice věčně nepočítavého muže, mezi hotové úspory.

Teď když v září červen náhle vystupuje pohostinsku, s úsměvným jasem a nejteplejšími svými trylky, nemohu ti, ó jakož už podotknuto, milovaný čtenáři, ani dát lepší rady nežli: jdi na Letnou! Copak bys dělal dole v ulicích pražských? Dle úřadních výkazů máme teď v Praze o celou polovici psíčků míň a po ulicích je pusto a smutno. A prosím tě, co bys dělal dál za Prahou, někde v kraji? Tam bouchá teď rána za ranou a zajíc se kácí za zajícem. Je teď „svobodná“ honitba, jak se říká. Zajíců padá na všech stranách, jako jich padalo roku 1848, když poprvé zavládla „svoboda“. Ach — že musí zajíci každou svobodu odstonat! Chce-li mně učinit český národ nějakou radost, prosím ho: ať jen není zajícem, propánaboha ne — sic to půjde při *každé* „liberální éře“ o jeho kůži!

Mohu přemýšlet, jak chci, lepšího místa pro ,,malou cestu“ nenajdu, než je Letná. Slávy Kolumbovy, Herodotovy a Marka Pola ovšem cestovatel na Letnou nedobude, ale zato je ta cesta mnohem příjemnější než někam do velkých měst nebo do proslulých lázní a rozhodně jednodušší. Člověk nemusí pořád dávat pozor na svůj železniční lístek, nemusí dát asekurovat svá zavazadla, neunaví se tam návštěvou muzeí a obrazáren, odtamtud člověk nemusí nikomu psaní psát, tam není žádný lékař, žádný průvodce, žádný mezek, který nabízí sedlo své, žádný hráč, který ti chce pomoci od peněz, ba ani žádný muž, který ,,umí ozvěnu lechtat“. Člověk může nechat své starosti doma jako před sebevětší cestou, ba nemusí se obtěžkat ani žádným ,,dobrým předsevzetím“, beztoho každé po cestě zkyše. A je-li člověk přespříliš Pražákem a s pražskými věcmi srostlý, — židů má na Letné také dost.

Jdi na Letnou, čtenáři, pořád ještě milovaný! Prázdný stůl tam vždycky najdeš a za každého počasí je tu krásně. Letná není ani tak ,,malebným“ vrchem, jako ,,malířským“ — ne snad proto, že po něm sedí samí malíři, nýbrž že by tam *mohli* sedět. Z Montmartru na Paříž, z Fiesole na Florenc, ze St. Elmo na Neapol není tak rozkošné výhlídky jako z Letné na Prahu. Jenže tomu naši malíři nějak nerozumějí. Zacpi si, čtenáři, uši proti blízké muzice, přemoz svůj bol, že tolik mužných pravic, které by společnosti lidské mohly být jinak zcela prospěšny, zde mizerné housle škrabe, a užívej čarovného pohledu. A nejsi-li tam z té látky, abys se dostal do poetického nadšení, vezmi si s sebou knihu některého našeho básníka, který opěvuje svou vlast a krásnou Prahu — ač najdeš-li takového.

Krásný, překrásný pohled! Skoro ideální, ale ne zcela. Jakpak by asi vypadala ideální Praha? Přelítnu Prahu ještě jednou zrakem svým a teď honem zavru oči. Mžikem prostírá se před mým vnitřním zrakem Praha zdokonalená. Kouř a žlutý výpar zmizel, vzduch je jako křišťál, věže, báně, domy se lesknou. Návrší po celém okolí jsou jediný brčálový les a kosmatý sad. Od severu táhne se přes holešovickou pláň vznosná pilířová stavba, vodovod, a holešovická pláň vy-

padá jako římská campagna se svými aquaeducty. Na zeleném Žižkově září kovový, obrovský Žižkův pomník. Na Volšanech je řada nádherných mramorových budov, pece to na spalování mrtvol, mauzolea atd. Václavské náměstí pyšní se pomníkem Husovým, Staroměstské pomníkem Jiřího. Na Vyšehradě je kararská bazilika, na Petříně rozlehlý, skvoucí Slavín —

Nebo bavíte se raději lidmi? Na Letné je den co den hotová reduta. A plná tu „maškarní volnost“ — nechceš-li, nemusíš s nikým ani promluvit. Beztoho tě nikdo neosloví, leda cizinec cestovatel. Chceš-li se ho brzy zbýt, ukaž mu co na největší znamenitost pražskou tamhle na Židovské pece. A nedá-li pořád ještě pokoje, vypravuj mu o Stěmpinovi, Fialovi a jiných oběšených; však on přestane. Domácí lidé nejsou dotěrni, každý se drží kroužku svého. Jsou ale vysoce zajímavi, i když zcela mlčí. Zvláště svět mladý.

Jak krásny jsou naše dámy! Někdejší krinolína vznesla se teď do výše, doprostřed těla, a dámy vypadají kolem boků jako pohorské chalupy. Obdivuju se jim, kořím se jim — ale já nevím, co to je: kdykoli se na takovou dámu podívám, napadne mně vždycky člověk, který má žaludeční katar. Když přinese takovému člověku sklepník kuře, člověk je rozebere, pojí, a na talíři toho zbude větší hromada, než sklepník byl přinesl. A když taková dáma přijde z procházky domů a začne se rozebírat, je toho po seslích větší hromada, než jaká domů přišla.

Také naši mladí páni pokračují velmi chvalně. Pařížský švec jim vynalezl nové boty. Je totiž známo, že skoro každé boty, pokud jsou novy, vržou, což dodává nositeli jich jisté elegance a uším všech lidí kolem nadmíru lahodí. Rovněž je známo, že boty, když jsou starší a rozčvachťané, té příjemné vlastnosti pozbývají. Pařížský švec ale vynalezl něco, vkládá to do podšvů a boty vržou teď pořád a pořád. Tedy nový druh „krikri“. Ještě je ta věc ovšem v samých svých počátcích, ale není pochyby, že je schopna zdokonalení. Jedna bota může například vrzat o terci nebo kvintu výš, což dá lahodný souzvuk. Také se může kupa mladíků smluvit, dát si boty

naladit do sboru, a když jdou pak spolu po ulici, vrzat nějakou národní píseň, například „Skáčeme telátka pospolu“.

Tyhlety dny přinesly časopisy s podivením z jihoafrického bojiště zprávu, že prý tamější supi pojídají jen mrtvoly domorodců, bělochy že nechávají nedotknuty. Já se takovým zdravým, přirozeně myslícím supům pranic nedivím, že jsme jim naprosto nechutni.

NÁRODNÍ LISTY 7. září 1879

△ *V Praze 13. září*

Zejtra je neděle, pozejtří pondělek a pak už úterek — já se těším vždycky jako dítě na úterek! Nikdy není káva tak lahodná a ranní doutník tak vonný jako v úterý, když člověk drží noviny v rukou a čte, kde všude byla v neděli pranice. A kdy s rozkoší počítá, kolik očí bylo vytlučeno, kolikrát vjel nůž do zad — i jejeje to je radost, celým tělem to cuká!

Něco je pravda na tom, že dávné ctnosti, jimiž tenkterý národ slynul za šedých dob, kvetou za našich dnů zdárně už jen po horách. Když jsem byl ještě zcela malý hošík a teprv se učil obdivovati se tomu, co mužně velkého a vznešeného, bývaly nejpověstnější pranice nahoře u Vonásků, za Strahovskou branou; dnes, když jsem už muž velice moudrý a rozvážný, znající oceniti věc každou dle pravé váhy její, obdivuju se zas pranicím na vznosných Vinohradech. Nemohu si myslet dnes větší rozkoš než bydlet na Vinohradech! Občan vinohradský musí padesátkrát za noc rozkoší scvaknout jako perořízek.

„Když noc, jako kněz, důstojným krokem kráčí strnulou přírodou, shlížejíc na zbledlý svět svým řásnatým šlojířem vdovským, když tichounce tiše měsíc kruhem obchází jako dobrý otec kolem svého odpočívajícího dítěte, když spánek, s bílou berlou v ruce, němě sestupuje z výšin nebeských“, tu pojednou rozkvete na Vinohradech rámus, že mu není po Evropě rovno.

Občan vinohradský byl si ulehl s veselou tváří a s němou otázkou na rtech: „Copak bude asi veselého dnešní noci?“ Měl za dne své občanské starosti, své rodinné strasti, unavil se a zmořil, srdce jeho je navečer studené, tvrdé a suché jako

stará houska a potřebuje osvěžení. „Copak bude asi dnes?“ táže se ještě jednou, urovnávaje si noční čepici, neboť programy se tam bohužel ještě nevydávají. Teď leží, rovně jako pruský voják, připraven na vše.

Snad už usnul. Byloť dnes nápadně dlouho ticho, jednotlivé zaklení, zahvízdnutí na klíč, nic víc. Vtom: bum, buch, buch! zní to kyjem někde o vrata. Občan otevře oči a rozepne uši. „Aha!“ šeptá si spokojeně, „už to začíná!“ Buch, buch! zní to blíž a silněji. Buch — buch! hřmí to teď už zrovna naproti od vrat. Buch, buch! — buch, buch! zní to zase dále a zaniká konečně někde za rohem. Nějaký humorista jde z Nuslí domů a dává o tom vědomost všem, kohož by to zajímalo.

Okamžik ticho. Pomalu se teď vzduch líbezně rozechvívá — píseň. Dva chraplavé hlasy pějí píseň prostou, dojemnou. Melodii není sice lze dobře sledovat, ale jasně vyrážená slova kypí oplzlostí. Občan poslouchá, mne si ruce: „Nespí-li moje žena, — ta má teď asi vztek!“

Zase ticho. Jednotlivé spěchavé kroky mužské. Teď se kroky zastavily. Ženský hlas — ne, dva ženské hlasy se ozývají, mužský hlas jim odpovídá. Člověk nerozumí, o čem je řeč. Kroky zas pokračují — oba ženské hlasy počnou nadávat, nějaké dva mužské hlasy jim pomáhají — kroky se stávají rychlejšími, patrně tu hledí mužská ctnost ujít svůdným nástrahám nočních žen podporovaných nočními kavalíry — vtom řink! zaznělo okno, střepy skla se sypou po zdi, kámen platící člověku byl vrazil do okna — „Patrol! Patrol!“ křičí ubíhající — „Osle!“ bručí občan na svém loži.

Od Nuslí zní po silnici sbor „Nepůjdu domů“, od Vršovic přichází sbor „Takovou opici najdu na ulici“ — teď se oba sbory setkaly u nároží a začly sborově rozmlouvat. Rozmluva má skutečně ihned praktický rezultát, stává se vřavou, z níž vynikají jednotlivé kletby, — náhle bouchají rány, klení a řev se množí — vtom hlasité zabědování — ubíhající kroky na všechny strany, a jen dva tři hlasy zmateně mluví na místě odbytého boje. Okna v sousedstvu se odvírají, každý by rád zaslech, koho to tam bodli.

Jen náš občan se nehnul. Příjemné dojmy působí na vnímavého jeho ducha, občan sklesnul zas v dřímotu. Zvenčí zarážejí pořád ještě jednotlivé hlasy a výkřiky o jeho sluch, on je si vědom každého „Chyťte ho!“ — „Pomoc, pomoc!“ — „Moje hodinky!“ — „Patrol!“, ale vše to působí již jen jako navyklý rytmus pracujícího mlýnu. A ráno vstává občan zas osvěžen a srdce jeho je měkké a teplé jako čerstvá houska od pekaře. On prohlíží okna, ale nereptá, sezná-li, že mu nebylo rozbito ani jedno. On ví, že je v rozbíjení oken jistý zákon, sice tajuplný a nevyzpytatelný, ale spravedlivý, a že zákonu tomu neujde ani okno v poschodí pátém, když přijde jeho čas. A doví-li se, že byl soused L. v noci pobodán a pak na vysazené okenici do nemocnice dopraven, on mu to nezávidí. Však já se také jednou opozdím, pomyslí si, a pak mně to nemůže ani ujít.

Ať mně ukáže někdo po Evropě druhé místo, kde je tak mužně veselo jako na našich Vinohradech! Neříkám, že je tam naprosto ideál. Vím, že v Americe to mají ještě líp, tam že i cvakají kohoutky revolverů a vzduchem fičí zpívající kule, ale kdož by směl žádat, aby *každé* rozkoše mu bylo hned dáno po přeplněné číši, a kdož by nebyl spokojen s tím, co mu dává krásná jeho vlast? — —

Ale je podivno, kam člověka takové čtení a rozjímání o něm v myšlenkách zas přivádí!

Když čtu v úterních novinách o četných a obyčejně krvavých rvačkách, kteréž se staly minulé neděle;

když čtu skoro každodenně o smělých pytláckých kouscích, o vraždách atd.;

když čtu, jak v Americe čeští vystěhovalci svou zbůjností překonávají i pověstné Irčany;

když jsem četl, jak v Kijevě teď jistý Čech, v heroismu až šíleném, sama sebe upekl na třech svíčkách;

když čtu zas o heroismu pravém, jaký se v případech, kdy se jedná o zachování lidského života, jeví u nás téměř den co den;

když čtu o vzorném chování našich hasičů, neděsících se ani v živlu nejhrůznějším;

když čtu o skvělé hrdinnosti českého vojína, osvědčené vždy a všude;

tu se mimovolně ptám: a přec je v českém životě tolik zas při všem zbabělosti — propánaboha, odkudpak se bere ta!?

NÁRODNÍ LISTY 14. září 1879

△ *V Praze 20. září*

Buďto — ale ne, ne! vždyť to přec ani nemůže být! — nebo jsou české panny, ale nemají už žádného medu. Hlavu sjem si mohl ukroutit, oči jsem si mohl po sklenicích a lahvích vykoukat: v celé včelařské výstavě nebyla ani lžička „panenského medu“!

Ano, byl jsem na výstavě včelařské. Ne kvůli vystaveným oulům, medometům atd., a také ne kvůli včelařům. Ačkoli nepopírám, že jsou včelaři národem třeba posud nikým nepopsaným a vědecky neustanoveným, přec zcela zvláštním a zajímavým. Včelaři jsou napohled lidé jako my, nosí modré kapesní šátky, a když se dva potkají, hubičkujou se. Jsou pilní a pracovití, čistotní, zbožní, a tak horliví jako protestantský pastor: jakmile se setkají s občanem pohanem, už ho hledí pokřtít na včelaře.

Nýbrž jsem tam byl kvůli tomu „panenskému medu“, kterého jsem nenašel. Zato mlaskně kvituju, že jsem tam našel *medovinu*. Ach — když jsem se zahleděl na ty impozantní řady lahví s ní, na jich blyskot a barevnou hravost — myslím, že jsem mimovolně klobouk smeknul! Zaletěl‘ jsem v myšlénkách do těch starých časů českých, když medovina byla ještě nápojem naším národním. Když otcové naši o slavnostech, jakož v Rukopise stojí, „nosili jedění divná a nosili pití medná“. Když titéž otcové, i když nebyla slavnost, popíjeli medu v konvích, ve velkých konvích, tak velkých, že Hájek mohl zaznamenat: „Kdož se medem zpili, sedm dní slunce na nebi nerozeznali.“ Bože, musily to být krásné časy! Povídám, pánové, že Němec má pravdu, praví-li: „Wer den Dichter will versteh’n, muß in Dichters Lande geh’n,“ a že kdo se nenapil medoviny, ani nerozumí například krasám našeho Rukopisu. Napij se toho nápoje dvakrát, bratře, a ihned pocí-

tíš, že ,,bodrost se rozstúpí v mysli a síla se rozstúpí v údech". Vypij ho, bratře, jen půllitr, a bude ti slunečně jasno, proč Lubor a Zdeslav ,,hlavama v sebe vrazista", tak vrazista, že ,,aj oba s koniú spadesta". A pak se dej donest v obecní truhle domů. —

Dostal jsem se, jak vidím, do elegického rozechvění. Ale tím je vinna myšlénka, že už za týden je pražské posvícení. Bude se pít pivo, mnoho piva, ale myslící člověk se přec jenom zeptá: ,,Kam — *kam* to konečně vede!" A citlivý vlastenec s bolestným povzdechem dodá: ,,V pití piva přec jen nemůžem zápasit s Němci; my potřebujem něco národního, něco svého!" U Němců je pivo nápojem národním. V Německu má pivo 38, píšu třicet osm, různých jmen, u nás jen dvě. V Německu mají zvláštní ,,bierokratii", u nás ani nevíme, co to s ypsilonem je. V Německu mají tisícesvazkovou bibliotéku písní a spisů o pivě, u nás máme jen Hajnišovu Piviádu. Zcela beze všeho ovšem také nejsme, je pravda, vždyť máme také kus vřelého, pravého citu! Také náš národ má dojemnou svou písničku: ,,Kdyby to pivečko skonalo — co by nás, co by nás *sirotků* zůstalo!" A věru, nedej bože, bylo by to divné! Jako v Macbethu, ve scéně čarodějnic, potácely by se ulicemi postavy děsné, bledé. Padaly by jako mouchy a o každý kandelábr bylo by jich opřeno po půltuctu a žalovaly by s Monikou: ,,Ne, ne — to je proti soudům božím, to *nebylo* ve hvězdách psáno!" — Ale zápasit s Němci přece nemůžem, a to bolí. Zvlášť teď, když se tam už i nejvyšší páni, kteříž tam vůbec vše národní vždy vřele podporují, do piva kladou. Teprv před třemi dny přinesly noviny důležitou zprávu, že prý kvůli pruským princům byla v Mnichově nějaká velká hostina a že prý na výslovnou žádost dotýčných princů pilo se přitom jenom a jenom pivo. Teklo prý jim ,,jako po provázku". A čtoucí lidstvo se obdivovalo a divilo.

Komické čtoucí lidstvo — ono se pořád něčemu diví! Když nějaký markýz přijede v kočáře z Paříže do Vídně, vandruje to všemi novinami, ačkoli markýzové už po několik století jezdili v kočárech z Paříže do Vídně, — a lidstvo se diví. Když nějaký medvěd objeví se v horách vorarlberských,

kdež se objevovali medvědi už od nejstarších medvědích časů, vstrčí ho ihned do novin a lidstvo se zase diví. A teď se například lidstvo opět diví zprávě, že kdesi prý uhasili hořící petrolej pivem. Jmenují pivo proto zcela doopravdy „novým hasičským prostředkem“. *Nový* prostředek — člověk by se dal do křečovitého smíchu! Zeptejte se kteréhokoli ponocného, hlupci! Pivo už uhasilo zcela jiné věci než trochu mizerného petroleje. Uhasilo už i nejplamennější básnické talenty, nejohnivější nadšení pro umění, pro vlast. Když povstalo samostatné divadlo české, měli jsme tam obecenstva plno. Putovali tam den co den, byli by mysleli, že přijdou o spásu svou, kdyby byli vynechali dne jediného. Hledejte je v divadle dnes!

Ostatně — už se blíží svatý Václav. Studenti jsou zde, v divadlech je veselo a v kněhkupectvích to bzučí jako v oule. Ale i ti dorostlí a usedlí, kteří trávili mimo Prahu a teď se vrátili, jsou jakoby vyměněni. Rozpomněli se tam venku, že mají přec nějaké povinnosti, že zanedbávali literaturu, a teď přicházejí a kupují šmahem. A kněhkupec se sladce usmívá — „Ó ne, prosím ne! — nač byste se sám tím namáhal — račte jen udat svou adresu a my vám to zašlem.“ A nevinná duše udává svou adresu a neví —

„Ty bys ani nevěřil,“ pravil ke mně můj přítel kněhkupec, ten, který prodává ve Ferdinandově třídě, „že jsou v Praze lidé vskutku inteligentní, kteří nemají ani svého kněhkupce!“

Má pravdu můj přítel kněhkupec, ten, který prodává ve Ferdinandově třídě, — jako má každý člověk svého zpovědníka, svého lékaře, svého advokáta, měl by ovšem mít také svého kněhkupce. Jenže bych radil — trochu opatrně! Jako musí člověk dávat dobrý pozor, aby „jeho“ zpovědník ho nezbláznil, „jeho“ lékař ho neotrávil a „jeho“ advokát ho netento, ať si dá ještě líp pozor, aby ho „jeho“ kněhkupec — příliš nemiloval! Sic mu zašle každého rána svůj makulaturou obalený, špagátem obvázaný vřelý pozdrav. A o Nový rok přijde konto, že si z něho kněhkupec i *jeho* advokát mohou zaplatit dvouletou činži.

NÁRODNÍ LISTY 21. září 1879

△ *V Praze 4. října*

Pravou rukou držím péro, levou rukou držím mouchu za nožičku, a obě ruce se mně třesou zlostí. Bestie! Bzučí jako celý roj sršňů, pokoj je jí plný, desetkrát sedne člověku na nos, třikráte se člověk kvůli ní bací do tváře — ó ty obraze dotěravosti, nestoudnosti a ani nevím čeho všeho! Nevíš, že už dobrému Homérovi sluješ „vrchem nestydatosti“ ? Že Áres, když chtěl ublížit krásné Athéně, nazval ji „nestoudnou mouchou“ ? Že když pánbůh chtěl vytrestat onen lid, v němž z příčin nám naprosto nepochopitelných měl „zalíbení své“, na nebi „hvízdaje přivolal mouchy“ ? Nevrť sebou — neudělám ti nic! Pustím tě zas, leť si, ale polepš se, přemýšlej o své posavadní ničemnosti, staň se něčím pořádným — tak!

Ach — už je to tu! Už nadešla podzimní doba se všemi nepříjemnostmi svými. Mouchy štípají, člověk pohlíží na vagón s uhlím horoucněji než na jízdní lístek Prag—Wien a slunce bledne a chladne. Může blednout a chladnout jak chce, ať třeba ubledne k smrti, ať zhasne, rozskočí se a rozletí po celém nebi, my ho chválabohu už ani nepotřebujem. My se zahřejeme parou, my si posvítíme elektrickou lampou, naši električtí lampáři už dnes mění noci v dny, naši fotografové pracují už dnes při elektrickém světle — a dopálíme-li se, uděláme si velké, velikánské elektrické slunce a budem mít jaro, kdy *my* budem chtít, žně, kdy *nám* se bude líbit, — ano, to uděláme!

Už jsou tu i podzimní inzerty. Lékárny oznamují „celtle proti kašli a chrapotu“, krejčovské sklady „podzimní obleky“, semenářské obchody připomínají důležitost „podzimní setby“ a železné dráhy ohlašují svůj „zimní jízdní řád“. Kdo je pořádný, činí své opatření. Ale je až hrůza lidí lehkomyslných, kteří dnes ještě nevědí, čím si zatopí a do čeho teplého oblekou

třesoucí oudy své, — člověk by nevěřil! Ba člověk až trne nad lehkomyslností lidskou, musí-li věřit novinám. Dne 25. září neumřel prý v Praze člověk ani jediný! *Ani jediný*, povídám — a přec už máme za čtyry neděle Dušiček, příležitost ani nemůže být lepší — je to lehkomyslnost!

Také už se v inzertech objevujou „sezónní panáčkové“. Bdělý čtenář zajisté pozoroval, že rok co rok náhle vyskytují se inzerty nápadné, ilustrované, při nichž vedle textu je vykreslen nějaký panáček, nahá ženská s báječně hustým a dlouhým vlasem, pán v elegantním paletotu, jedna mužská tvář bezvousá a druhá vousatá, atd. Ty inzerty se pak opakujou pořád, ve všech novinách, vezmi do ruky pražský nebo berlínský nebo pařížský list, všude tě vítá panáček. Letos jsou panáčkové dva, mužský a ženská; jsou zády obráceni k p. t. obecenstvu, ukazují mu pěkné kšandy a vedle nich stojí: „Žádná ohnutá záda více!“ Teď bych rád věděl, proč my lidé nemáme mít „žádných ohnutých zad více“! Cožpak není právě to na nás lidech krásné, že vypadáme každý jinak? Nebo nabudou rovná záda ceny tím, že nebude žádných křivých? Či snad i v tom už je stopa sociální demokracie, vzpoura proti všem vyšším, spiknutí proti vší poddanosti a poníženosti? Jen nám berte naše zvyky milé, naše líbezné ohýbání zad před vyššími, naše příjemné sklánění se v prach, a lidský život nebude už mít pražádný půvab více! Copak je mně tedy platno, že jsem velkým pánem, když se nikdo ani přede mnou neukloní, a potká-li mne, udělá rukou jen takhle!

Myslím, když se pořád káže: „Pěstujte lidské své tělo!“, že se mají pěstovat tedy i nepravidelnosti lidského toho těla. Vídeňáci učinili v tom směru již chvalitebný počátek. Měli tam už dvě odborné výstavy, jednu „břichatých“ a druhou „nosatých“. Pánové, ta věc se musí ocenit, to může mít velký, nesmírný vliv na další rozvoj lidstva! S vlastnostmi těla jsou přec tak těsně spojeny vlastnosti ducha. Nechci věru nikoho poučovat, domnívám se, že každý má sám tolik vzdělanosti, a když potká člověka tlustého, že pomyslí si: „Hle, toť člověk skutečně vážný!“, a když luntového, že řekne: „Floutek — fanfár!“ Tlustý člověk je sám sobě nejvýmluvnějším svědkem,

že vskutku vynaložil času, píle i peněz na kulturu své osoby. Už Saphir nebo kdo řekl, že dvoucentový předseda ministerstva, blahorodý pan kníže Adolf Auersperg vzbuzuje nepoměrně více důvěry než šedesátikilový pan hrabě Taaffe. Stát že by měl na takové věci hledět. Rovněž ale obec i ostatní lidská společnost. Tlustý člověk má zajisté klidné, zrcadelné svědomí, a suchý člověk zajisté teprv se bude namáhat, aby — ztloust — kdoví, co se mu při té snaze všechno přihodí!

A co se týče nosů, mají Francouzové už dávno svou fyziognomiku zcela vědeckou. Kdo má nos kulatý jako glóbus, povídají, domnívá se být pánem světa a je povahy pánovité, náhlé. Kdo nos dlouhý, je chladný, bezcitný. Kdo nos ohnutý, ať už tak nebo tak, je živý a pohyblivý. Pánové, to má svou ukrutnou důležitost. Vezměm například výhody, jaké z toho plynou komisi při asentýrce. Z dlouhonosých nadělají se dělostřelci; klikonosí se dají k myslivcům; kulatonosí k infantérii, která rozhoduje, kdo opanuje pole. Nebo vezměm stát celý. Pojednou se vidí, že obyvatelstvo stává se nějak nehybným, líným. Dobře — vezme se sto miliónů, určí se z nich pár set tisíc výbav a věn a provdají a ožení se všichni s ohnutými nosy, aby plodili potomky živé a pohyblivé. Nebo se pojednou vidí, že státní občané nejsou nějak dosti hrdi na dotyčné své státní občanství, že nejsou dost pánovití naproti občanům států jiných, — snadná pomoc! Vezme se zase sto miliónů a ožení se všichni, jichž nos je jako glóbus. Ano, Darwinova teorie slaví již vítězství své!

Škoda, že k té vídenské výstavě „nosatých“ nebyly připuštěny také ženské! Ty, o nichž Italové zdvořile říkají, že jsou „dcery Venuše policinellské“. Ta krása! Je známo, že tlustá ženská vypadá jakýms prapodivným optickým klamem daleko tlustší než nejtučnější muž, suchá zas daleko sušší, a tři coule dlouhý ženský nos že vypadá hned jako dvanácticoulový. Škoda! Ale vždyť teď jedu do Vídně a mohu jim ještě poradit!

Mezitím opanuje podzim Prahu už úplně. Opanuje i divadlo a „zimní sezóna“ otevře své proudy. Rej ten umělecký zahájí Smetanův klasický Dalibor. Přiznám se, k tomuto dílu Smetanovu přirostl jsem celou duší svou. Mám na ně

upomínku — dojem, jaký se mně více v životě neopakoval.

Bylo to v Novoměstském divadle, při generální zkoušce Dalibora, a seděl jsem naslouchaje v osamělé lóži. Druhý akt se chýlil ku konci. Přišlo to velebné, čarovně poetické finále, jehož tónové vlny jako by houštly v překrásné sloupoví a pojily se v obrovitý gotický chrám. Vždy výš a výš rostly a vypínaly se, až se spojily v závratnou úbělovou klenbu, prozářenou vítězným sluncem.

Pěvci skončili, hudebníci odkládali své nástroje, a teprv nyní jsem pozoroval, že stojím a vyhýbám se daleko z lóže ven — aniž bych měl vědomí, že jsem byl vstal. Smetanova hudba učinila ze mne náměsíčníka.

NÁRODNÍ LISTY 5. října 1879

△ *V Praze 8. listopadu*

Také jsou — upozorňuju naši zdravotní policii na to — zdraví rozhodně škodlivy ty výlohy našich směnárníků. Mohou poškodit nejen zdraví našeho těla, nýbrž i naší duše. Člověk jde například za krásného rána pražskou ulicí. Je mu dobře, tak nějak obzvláště volně, mysl je jasna a ret si bezstarostně hvízdá „Pepíku!“ Vtom mihne se tu skleněná tabule, za ní papírová cedulka a na té nápis: „10 000 zl“. Člověk mimovolně se zastaví a vidí řadu nějakých papírů hypoteční banky, z nichž každý má cenu 10 000. „Pepík“ oněmí a přes jasnou mysl přeletí lehýnký mráček.

Noha jde ovšem hned zase dál, ale u nejbližšího směnárníka staví se již sama. Zde jsou německé bankovky, po 1000 marek, složeny ve velké slunce. Zrak vidí, že je jich as padesát, — a mrak na mysli citelně houstne. Člověk sáhne do kapsy, vyndá zlatku a srovnává ji s těmi tisícovkami — ani dost malá podobnost! A v nejbližší výloze zas houf zlata, že by se ani čínskému tomu obru nevešel do portmoné, a pak zas řada drahých losů — a mrak se stává ještě hustším, myšlénkami šlehají už blesky a ret bručí basem vzdáleného hromu: „Pročpak já to nemám — he?“

Teď si snad umíní člověk, že to „*bude* mít“. Začne sázet do všech možných loterií. *Prohraje* kabát, boty, a pak se zastřelí, čímž ublíží nejen zdraví svému tělesnému, nýbrž i na duši tu onu pohromu vezme. Nebo *vyhraje* — a co se stane pak? Buď si pak přeje všeho a ublíží si tím na těle, nebo zlakomiv nepřeje si ničeho a ublíží si zas. A na duši? Ach ty velké bankovky, ty velké bankovky! — policie konfiskuje necudné fotografie, pronásleduje kreslené dvojsmysly, a velkých bankovek si ani nevšimne. Já být otcem, jaktěživ nedám synovi stovku, a kdybych spatřil v rukou dcery své docela snad tisí-

covku, — vyrvu jí ji a nespatří jí nikdy více, bůhví že ne! Přiznám se, že jsem jednou měl skutečnou stovku v ruce. *Čtyry* nahé, buclaté postavy. Vpravo láká chlapeček holčičku nesoucí měšce s penězi. Vlevo láká jiný chlapeček jinou holčičku, dává jí ale zato peníze sám. Začervenal jsem se a od té doby jsem se na žádnou stovku nemoh ani podívat.

Ach ty velké peníze! Výborný klerikální časopis Čech za krátké čtyry neděle už tolik se namluvil o „dietách" našich říšských poslanců, o té „desítce", kterou tam berou denně, že již ze zdvořilosti musíme mu věřit, naši poslanci že vskutku šli na říšskou radu jen té „desítce" k vůli. Otcové nechali své rodiny v sirobě a šli. Obchodníci svěřili důležité své obchody cizím rukoum. Advokáti zůstavili své výnosné kanceláře. Profesoři své četně navštívené koleje. Ovšem, je to lákavé — když si poslanec k té desítce diet ve Vídni přidá jen ještě pětku ze své kapsy, může bydlet v čistém hotelu, obědvat dle jídelního lístku, každý den něco večeřet a jednou za měsíc jít i do divadla. Omluvme je — dosti dlouho, po celých šestnácte let bránili se proti tomu mamonu! Omluvme je — vždyť nemá každý tolik mravní síly, aby odolal, zůstal doma a žil skromně a nuzně co vyšehradský probošt od mizerných 40 000 zl ročně! A obdivujme se bystrozraku klerikálního Čecha. — Ta pověstná „mrtvá ruka" kněžská má jednu prazvláštní, obdivuhodnou vlastnost. Pořád ohmatává kapsy svých blížních.

Tak tedy vídenské sedání už zase započalo. Náš lid zase hledí k Bábelu nad Dunajem a ptá se: Bude něco? Jak bude? A co bude? Myslím si ale, že bude pánbůh musit ještě několik metel zlomit na zádech Izraele, než něco bude. Předně ještě uslyšíme celou řadu německopanských řečí a budem si moci asi často citovat průpovídku, že „špatné hodiny mívají nejpěknější zvonky". Nás budou ovšem vždy více zajímat řeči poslanců českých. Ty nás budou bavit, o těch budem rozprávět. Už jsme začali ve směru tom a domácí rozhovor o řeči Riegrově beře nyní na sebe bohudík již i ráz komický. Jeden list praví s dobře líčenou opravdovostí, že by byly Národní listy proti řeči té se pronesly, „*i kdyby* byla bývala diplomatickou". A druhý přináší telegram z Vídně, z Klubu, že nepřestane-li

to žurnalistické šťourání, bude to mít „následky velmi smutné“. Poněvadž se dotčené velmi smutné následky blíže nevypisují, a fantazii tedy ponecháno zcela volné pole, aby sobě je malovala přímo až do černa, má hrozba ta do sebe přímo něco hrůzného.

Ach — jsme tak jako ty nynější podzimní dny: nevíme, máme-li se jasně usmívat nebo mračně kabonit! To učinily „Dušičky“. Nevíme, máme-li se dnes za to pohladit, že jsme si v den ten vzpomněli na deset svých „velkých mrtvých“, nebo máme-li si za to vypráskat, že jsme na dvacet jiných šťastně zapomněli, máme-li chválit Prahu, že sobě připomenula těch, kteří umřeli ve zdech jejích, nebo kárat venkov, že o hroby jemu v opatrování dané ani nezavadil.

Letos byla ostatně dosud smrt dosti milostiva a k starým nepřidala příliš mnoho velkých ztrát. Některé ovšem. Tak například odňala nám pátera Škampu a bolest naše se při té vzpomínce neumenšuje tím, citujem-li si náuku „o shledání“. Také nám zemřel „následkem nevyzpytatelných cest prozřetelnosti“ náš přítel a příznivec Mareš. No — stalo se, nedostatečna je lidská síla naše proti ranám osudu — „krátký je bol, věčná ale radost!“

Obraťme se raději zas k živým. K okrase a radosti živých, k ženám. Ty prý letos budou v zimě krásny, jak ještě nebyly! Móda letošní naprosto zavrhla úzkoprsý, malicherný princip spoření a láce, a vše se bude nosit letos co nejdražší. Také se vyvinuje na základě nejnovější ženské módy v Paříži už zvláštní mužský sport. K letošní módě náležejí totiž také zvláštní botky a zvláštní punčochy. Botky se zvláštním otvorem na nártu, ve formě kola, vejce nebo srdce. A punčochy zcela těsně přilehající a kvítky opatřené. Ta kvítka tvoří zrovna nad obrubou botky kolem nohy věnec a vykukují také zmíněným otvorem. A mužští se mezi sebou sázejí, má-li potkávající je dáma na botce kolo nebo srdce a na punčoše růži, nezabudku nebo macešku. Čtenář klade hlavu do dlaně a přemýšlí, jak se ti mužští dozvědí, který vyhrál.

NÁRODNÍ LISTY 9. listopadu 1879

△ *V Praze 15. listopadu*

Budiž pochváleno jmeno svatého Martina, že nám dal sněhu! Budiž velebeno nebe, že konečně stlačilo teploměr někam k nule! Už to nebylo v redakci k vydržení. Samý kornout, samá škatulka a lahvička jako v apatyce. V jedné škatulce plno komárů, jež nám zaslal nějaký „přítel listu“ na doklad „památné teplosti letošního podzimku“. V druhé chumáč pitomých bílých motýlů — dar jiného přítele. Po prstech ti leze samý brouk, a když namočíš v kalamáři péro, napíchneš chrousta. A kdyby byl někdo někde v mezi nalezl hnízdo veselých, červených štěnic, byl by nám je nefrankovaně poslal všechny. Pravou impertinenci ale páchali ti, kteří na ukázku poslali tři nebo čtyry krásné, vonné jahody a připsali: „Mám jich celé záhony.“ Nemohli jich poslat aspoň talíř?

Ty přírodniny nejsou ale jedinou ranou, která za podzimu padá na nás nebohé žurnalisty, spisovatele atp. mučedníky. Když den se krátí, když místo nebe rozestřen nad námi šedivý plášť, po krajině se mlha válí a přírodou zachvívá třasavá zimnice, tu se český mladík, cítě v sobě nadání a nezdolný pud přispět k obohacení českého ducha, posadí k stolku, vezme papír a tužku a začne překládat Goethova Erlköniga. Kdyby bylo 5000 mladíků, všichni překládají Erlköniga. Letos jsem dostal z nich ale jen čtyry zaslány — což budí ve mně spravedlivé podezření, že poštovní zřízenci nejsou dost poctivi, a cítí-li v dopisu něco cenyplnějšího, že si to podrží. Ale milerád dosvědčuju, že všechny čtyry nebyly ani ingoustem opsány a zaslány jen tak, jak je „spisovatel“ i s prvními korekturami hned na papír hodil, — což je neomylnou známkou geniálnosti. Ach, máme my to malér s tím Erlkönigem! Už máme, tištěných, překladů alespoň dvacet a žádný nestojí za nic; z čehož by se mohlo soudit, že jsou jisté věci, kterých

přeložit ani není lze. Přece se mně překlad jeden líbí; sdělil mně jej, co práci jednoho z předních svých žáků, jistý profesor gymnasijní, a překlad dotýčný *není* posud vytištěn. Je to ten, který začíná:

Kdo jede tak pozdě skrz vítr a noc?
Toť otec a syn, a to je moc!

a končí:

Ač ho hřál otec jako uhlí,
přec v jeho rukou synek byl ztuhlý.

Ať se teď Němci namáhají přeložit si to zpět, uvidíme!

Také Němci ale mají každé podzimi svou literární zimnici, jmenujou ji schillerovskými slavnostmi. Právě byla jedna odbývána ve Vídni. Byl jí přítomen Schmerling a německé studentstvo vídenské oslavovalo ho u té příležitosti vysoce, ano stavělo ho vedle samého Schillera; a Schmerling řekl: „Pánové, to se mně zdá být přece *skoro* moc!“ Nu — skromnost je zajisté pěkná věc, zdobí pravého muže zrovna tak jako těžký zlatý řetízek, nebo třeba i brillantová jehlice, ale přehnaná skromnost — ne, ta přece není zas na svém místě! Schmerling věru se nemusí ostýchat postavit se vedle Schillera. Je mezi nimi až nápadná podobnost. Stejné myšlenky, zcela stejné náhledy — ovšem u jednoho ve směru ideálním, u druhého ve směru praktickém. „Nicht Stimmenmehrheit ist des Rechtes Probe,“ praví Schiller v Stuartce — a Schmerling stvořil únorové patenty a dal za právo menšině, Němcům. „Man soll die Stimmen wägen und nicht zählen,“ praví Schiller v Demétriu — a Schmerling si vymyslil „Interessenvertretung“. „Sei im Besitze und du wohnst im Recht,“ praví Schiller ve Vilému Tellu — a Schmerling nepřipustil změnu volebního řádu, ať jsme dělali co chtěli. „Auf Bergen ist Freiheit,“ praví Schiller v Nevěstě mesinské — a Schmerling poslal svobodu tisku na skleněnou horu. „Der schrecklichste der Schrecken, das ist der Mensch in seinem Wahn,“ praví Schiller ve Zvonu — a Schmerling, když ho stavěli vedle Schillera, mínil: „To se mně zdá být přece *skoro* moc!“ —

Pst — pomalu — dostali bychom se do politiky a mohli bychom „něco zkazit“, jak se teď říká. Co? — to já nevím, ale „něco“. Mám z našich poslanců upřímnou radost, drží se statně. Ať žádá vláda cokoli, oni povolí všechno. To je také dobře, jen žádnou polovičatost! — ne nadarmo chválil nás jednou Bach, že jsme „loajální, jako bychom byli bývali kojeni černožlutým mlékem“. A budou-li naši pořád tak hodni, až do hodinky poslední, která nás prý všechny jednou očekává, budem jim smít dát na hrob nápis: „Zemřel opatřen c. k. posledním pomazáním“ — jakož na hřbitově naivních Štýřanů stává. Mají dobře, zcela dobře — „přišlo by pak ministerstvo ústavověrné“. Tohleto nám nedá *nejspíš* nic, a ústavověrné by nám nedalo *najisto* nic.

Já hlasuju pro „nejspíš“, nechám politiky a budu se zanášet s otázkami časově domácími. Mně se zdá, že jsem řekl hned na počátku, že už máme zimu a že ji vítám — ne? Je pravda, některým lidem je zima nepohodlna, například chudým a hladovým; ale pro ty máme útulny, zahřívárny, „veřejné“ polívky atd. Vůbec je dobročinnost teď v módě a lze se i obávat, že zaběhne i do extrému. V Perugii například je teď hlad, lidé tam až umírají hladem. A svatý otec se nedal a nedal zdržet a poslal tam — celých deset pytlů fizul — „dieci sacchi di fagioli“. To je přec jen trochu mnoho — nějaké požehnání by bylo také tolik spravilo.

Zato bude těm nechudým teď veselo. Už jezdí výborové a zvou zas na plesy. Otcové se třesou. Obecenstvo hubuje. Ale mladí lidé mají radost, čímž je věc zas vyrovnána. A časopisy? Ó, my žurnalisté jsme po čertech chytří! V principu na tu bálovou neplechu a sekaturu obecenstva hubujem, říkáme, že to „zajisté“ nemá být, ne a ne — ale v praxi odporučujem každý bál zvlášť a řeknem, že „obecenstvo kvůli tak krásnému účeli zajisté atd.“ To „vyrovnávání“ je právě přední povinností naší. Někdy to při svém vyrovnávacím ohni arci zas až přeženem — letos jsme napsali například o Karlíčku Bumu víc než za celých posledních deset let o Máchovi a Koubkovi dohromady. Snad nás hnětlo trochu svědomí. —

Ach — letos bude veselá zima. Proto, že bude zrovna až

bláznovsky mnoho lidí šťastno. Skoro každý člověk nosí svou „sviňku“ — „cochon de bonheur, sviňku štěstí“ nazvanou — mužský u hodinek, ženská na parazolu nebo u pasu, ta móda je „obojího pohlaví“ — štěstí musí přijít! Konečně tedy splácí člověk prasátku ta tisíciletá, nesčetná dobrodiní alespoň tím, že nosí jeho drobný, stříbrný obraz. Neodhodlal se sice k tomu dát mu zlatou svobodu, ale zavěsil je aspoň na řetízek z ryzého stříbra. Překrásná zvířátka, mají rozmarně zatočený ocásek a rubínovýma svýma očkama dívají se na svět s tak dětskou veselostí! A když dáma jde s parazolem po ulici a sviňka se na něm skotačitě hází a houpá sem tam, je na to pohled přímo až dojemný.

Rozmnožily se úžasně rychle. Zcela dle pravidel svého rodu, jenž si navykl „produkci ve velkém“. Jsou jich už celé homérské sybosie, vzdor tomu, že slavný magistrát zapověděl „chov vepřového dobytka uvnitř města“. Teď jsem žádostiv, co udělá magistrát.

NÁRODNÍ LISTY 16. listopadu 1879

△ *V Praze 22. listopadu*

Nemýlím-li se ve vševědoucnosti své, nesmí se od svaté Kateřiny až do svatých Tříkrálů nikdo ženit a vdávat? Pochopuju to: svatá Kateřina nazývá se „nevěstou Kristovou“, a nemůže tedy ani být patrónkou hříšných pozemských sňatků; svatá Kateřina se dle legendy hádala v Alexandrii s nejučenějšími filosofy, a je tedy daleko povznešena nad všechnu pozemskou náruživost; svatá Kateřina je patrónkou studentů — a kterýpak student se žení! Pak ale pochopuju také světovou oblíbenost panenské té svaté. Děvčátka, která po celý rok, jak známo, úzkostí zrovna až umírají, že užuž budou musit s někým k oltáři, oddechnou si dne 25. listopadu, jako by jim cent z prsou spad. Mužští, choulící se po celý rok úzkostlivě v koutku, najednou zcela kurážně přistupují k damám a zvou je i do tanečních hodin.

Ta oblíbenost zasahá ale ze života i do umění. Svatá Kateřina je jedna z nejmalovanějších světic a také nejopěvanějších. I v poezii národní, například české. Arci nenechá vlastně česká píseň nikoho zcela bez pokušení, a také Kačenky, jimž lid náš přisuzuje vesměs „zlý zoubek“, musí slyšet posměšky jako například: „Ta Káča Kubíkova dlouho líhá“ nebo „Káča leze na kozu“ atp.; ale jinak je česká píseň vyznamenává jak náleží. Když „uherský král“ za ženu přestrojen někde žádá o nocleh, je to Kačenka, kvůli které to dělá. Když rytíř světem bloudí a sestru hledá, je Kačenka tou sestrou. A když Turek nad ztrátou své milé „hořem pukne“, je to opět jen pro Kačenku. Přejme jí to.

Ovšem — od svaté Kateřiny do svatých Tříkrálů není konečně žádná věčnost. A pak nastává opět stará ta svízel. Kdo je rozvážný, včas se na ni připravuje. Takovou přípravou jsou tedy například ty zmíněné taneční hodiny, zábavy to,

na něž se co moto nejlíp hodí Rubešovo klasické: „Když nechtějí, panenko, být mým šocínkem, tedy si alespoň spolu zatancujme!“ A panenka jde ráda, dnes jako před tisíci lety — „iónickým zatáčkám ráda se učí panna dozrálá,“ zpíval už starý Horác. Ano, tanec je starým, velmi starým uměním a starou, velmi starou vědou, největší filosofové souhlasí v tom, že žádná věda a žádné státnické umění nedovedou vynaleznout něco, co by lidským potřebám tak vyhovovalo jako například polka. A velký vychovavatel Basedow tvrdí, že „by lidstvo bylo daleko šťastnější, kdyby se v každé rodině *jednou za týden* tančilo“. Ale „v rodinách“ už se teď netančí a také v leckterém jiném ohledu pozbyly taneční hodiny už svého bývalého rázu. Předně jim schází ten skákavý, vychrtlý taneční mistr, s frakem, s punčochami ke kolenu a houslič-kami pod bradou. Pak se vytratil onen, ovšem praošklivý zvyk, o němž se Shakespeare zmiňuje v Jindřichu VIII., akt I, scéna 4: „Bylo by neslušno, abych vás k tanci vyzval a dříve nepolíbil.“ Nejen před tancem, nýbrž také po něm obejmul tenkrát tanečník svou tanečnici a tato zas jeho! Rozhodně ošklivý zvyk — já se divím, proč ho zase nezavedou. Takový neobratný, všestranně zelený mládeneček, ten by as vypadal k smíchu! Ti mládenečkové dnes používají tanečních hodin k tomu, aby mimo v tanci cvičili se i v jiném, například také tak trochu v hrubství. Zamluvit se s jednou a tančit pak s jinou říká se: „To jsem jí dal!“ — odpovědít dámě tak, že až se zajektá, říká se: „Ale já jí odsek!“ Německý estetik jeden teď „vynalezl“ nový druh hrubství, nazval je „hnátové“ — „Fußflegelei“ —, čímž míní dávání nohou na sedadla v železničním kupé, natahování jich pod stolem až k protějšku atd. Jiný hned po něm přidal „Handflegelei“: chytání lidí za knoflík, plácání jich za řeči přes kolena, zahrávání si v hostinci s párátky a solí atp. Estetika může k těm druhům zcela směle ještě připojit to „hrubství taneční“; je šťavnaté a dokonalé.

Ovšem, každý se baví „dle svého“. Jak tomu navykl a jak se naučil od drahých otců svých. Angličané například baví se teď v Afganistanu věšením, národní a velice oblíbenou hrou svou. Za týden pověsili padesát lidí. Co také s takovými Afgán-

ci, naprosto to inferiorní rasa naproti germánské! Ještě kdyby to byli například Japonci, vzdělanosti a pokroku tak přístupní, že dělají už i falešné bankovky, mají burzovní krach atd.!

Ale beze žertu — tihleti hranolící, kosoocí Japonci nám imponují! Mají už i „veřejné kuchyně“ pro nejchudší lid jako my, kdežto my — počkejme, jakpak je dlouho, co bylo do Prahy zavedeno rozdávání rumfordské polívky? — pánbůhví, že je tomu téměř čtyřicet let, a my vzdělaní Pražané jsme to přivedli za krátkých čtyřicet let tam, kam Japonci sotva za pět! Bylo to krásné podívání, když jezdily ty dvoukolé kotle s rumfordskou polívkou po Praze a zastavily na nejveřejnějším náměstí a hladový lid s hlíněnými hrníčky v ruce, jako španělský student se svou lžicí za kloboukem, kolem se tlačil. Zajisté, že to byla pouhopouhá náhoda, že zrovna na to náměstí šla okna pana místodržitele nebo pana místodržitelského rady, a dostal-li některý „dobrodinec“ záslužní kříž — no, on jistě na to ten dobrodinec nespekuloval. Konečně byly odkázány ty polívky do obecních dvorů a konečně se dostaly i do Prahy veřejné kuchyně pro nejchudší lid. Nestačí ale ještě, obecenstvo je pořád ještě *příliš* málo podporuje. A není to snad strojená chudoba u nás — jen se podívejte na ulice před kláštery, do dvorů větších restaurac — hodiny a hodiny tam s tím svým hrníčkem v ruce stojí mužové jako stíny, ženy jako vtělený úmor a děti s tím jak vosk bledým, a přece tak, tak milým obličejem!

A vzpomeňme si, kolik lidí v Praze na ulici klesne, kolik umírá hladem, kolik z hladu dopouští se samovraždy — vždyť se *některé* případy dostávají i do novin.

Ve dne to však pořád ještě ve velkém městě jde. Pak ale přichází noc. Doba, kdy nejen žezlo královo, kdy i hůl žebrákova odpočívá. Doba, již nazývají „nebeskou“ a „zázrakem“, jež ale také může být nejhroznější mukou. Doba, kdy člověk mladne — týž člověk, který také dovede zestárnout za jedinou noc. Kam se má uchýlit za zimní noci pak chudák, pro kterého nevystavena střecha žádná a neustláno lože nikde! Všude po městech pomýšlelo se již na to, zřídit těm nebohým pro noční dobu útulny. Ovšem jen na den, na několik dní. A je to vždy

jen pomoc smutná — připomíná ty šachty, kam společně házíme tu umírající, ale nevymírající, bezejmennou chudinu. Vždyť je ale spánek bratrem smrti — a pomoc v nejtěžším případě je tu dána přec. Buď žehnán, kdo ji dává!

Také Praha se konečně vzmohla na útulnu. Na malou, jak je vidět dle návalu, na nedostatečnou, jakž by sobě měl všimnout každý, kdož jen trochu je majetným. Ale jedna věc mne na Prahu těší. Že jsme nečtli ještě nikde „pikantní“ popis těch noclehářů, že se tedy zdá, jemnocit že nevymřel a nikdo že tam neruší těch nebohých. Také by mne ani netěšilo slyšet od nich životopisy a příhody — s malými variacemi je to stejně šedý smutek, věčně stejná bída. Ale jejich *sny* tam pod hostinnou střechou, ty bych chtěl sledovat. Jednomu je sen as balzámem. Druhému žhavou dýkou, jíž spánek proklán.

Nad vchodem útulny jest prostý nápis. Že prý tam měl přijít také malovaný štít. Proč ne, věděl bych o jednom poetickém. Ovšem ne vůbec novém — myslímť Pannu Marii. Mámeť o ní jednu českou legendu krásnou.

Marie chodila po světě a nosila synáčka v svém svatém životě. Přišla ke kováři a prosila o nocleh. Avšak kovář jí noclehu odepřel. Panna Maria odešla, porodila v pusté maštalce, a kovářovu dítěti, bezrukému a nevidomému, dala ručky a očičky. Ovšem pak kovář volal: „Kdybych já byl věděl, že je to Maria, byl bych ji uložil do zlata do stříbra. A sám byl bych lehnul hlavou na kamení, nohama do trní!“

Také Němci mají legendu podobnou, jenže místo kovářovo zaujímá hospodský. Mají ji i jiní národové, veškerý křesťanský lid, jeť ta legenda právě *nejlidštější*!

NÁRODNÍ LISTY 23. listopadu 1879

O JEDNOM ZVÍŘÁTKU

„God Nacht, gode Flochjagd!“

Hamburské pořekadlo

△

Když je člověku náhodou jednou popřáno bavit se týden doma se „strženým hákem“ — doufám, že spanilý čtenář a rozvážná čtenářka dotčený jak příjemný, tak elegantní „stržený hák“ z vlastní praxe znají! —, čítává mnoho a někdy zcela divné věci. A když mnoho přečetl, pudí ho to pak, aby o čteném také něco zas napsal. Vzdor tomu bych ale přece o bleše dnes nepsal, kdyby nebylo právě zima — bůhví že ne, v letě bych to srdce neměl!

Ostatně, abych o ní psal, nemusil jsem teprv přeletět celou literaturu a hlavně s takovou láskou prostudovat slavný nový spis vysoce učeného Philopsylla. Také já mohu s Maseniem zvolati: „Znám blechy od prvního svého mládí. Byl jsem ve společnosti jich odchován; v gymnasiu i v životě, na zemi i na moři byly věrnými mými družkami. Často sdílely se mnou i lože mé!“ Ano. A proto se nedám odstrašit pražádným nepravým studem a píšu. Také by to ani nebylo hezké, stydět se za ně, s nimiž nepopíratelně jsem v příbuzenstvě pokrevním. Že přece co mládenec nemám snad dostatečných vědomostí o nich? — oho!

Já jich věru nepřeceňuju. Nejdu tak daleko jako Voltaire, jenž v nich viděl přímo „něco božského“. Nebo jako Pigault-Lebrun, který praví, že by se jim měly oltáře stavět, spíš než prý tomu „jistému Bakchovi“. Lebrun to vztahuje k zdravotním službám, jichž blechy prokazují člověčenstvu, a má snad do jisté míry pravdu. Mladá, suchá blecha koná vskutku výdatnější službu než kterýkoli lazebník. A zajisté že to zvláště vděčně uznávají navštěvovatelé českého divadla, když na podzim stěhují se z letního zas do divadla městského, na podzim, kdy je řádná výměna tělesních šťáv člověku tak zdrava a nutna! Z čehož by se mohlo ovšem pak soudit, že

tedy pes, tak velebený, není vlastně přítelem člověka, a že se k němu tlačí jen proto, aby ho z egoismu přivedl i o blechu poslední. — Nepřeceňuju-li jich ale, také jich nepodceňuju. A s pohrdáním odvracím se od těch mluvků, kterýmž na přírodě boží nelíbí se vlastně nic a kteříž, kdyby sami měli tvořit, nedovedli by ani — blechu.

Copak se vám vlastně na ní nelíbí, prosím vás! Že je černá? Krátkozrací! Černou se stává blecha teprv od toho okamžiku, co setkává se s člověkem; neboť dokud je ponravou, malinkým červíčkem, nosí bělostné roucho nevinnosti. Teprv když s člověkem se setká, když 80 % blech padne na svíčce lidskou, bohužel že obyčejně „krásnou“ rukou, oblékne se v háv smuteční. Ostatně byla barva bleší už i velice moderní, hlavně ve Francii byly už dámy od hlavy až k patě dolů „puce“. Že je němá? Má snad, když sedí člověku v podloktí, vrzat jako flašinet? Nebo že štípe? Také to nečinívala vždy. Ale stalo se následovně. Když pánbůh Noemovi přikázal vystavět a naplnit archu, přikázal mu zároveň, aby tam přijal také každého řemesla jednoho mistra, jen žádného krejčího ne. Jistý krejčí se tam ale přece vedral. Byl to chlap zbujná, jako obyčejně, a ze samých roupů lámal špičky svých jehel a zasazoval je blechám, včelám a vosám. Z toho se strhl rámus, neboť hned první blecha štípla paní Noemku a ihned hádali, že jen nějaký krejčí zohavil tím způsobem blechu dotud tak dobráckou. Prohledali celou loď, našli krejčího a hodili ho do vody. Neutopil se ale, nýbrž zachránil na velkém vodním pavouku. Pánbůh ho však nenechal bez trestu a učinil, že od té doby musí ke každému Novému roku psát samá konta. Děsný trest, uvážíme-li naprostou bezvýslednost namáhavé té práce! — Či se vám konečně nelíbí, že blecha je lstná? Neupírám toho, nemohu. Ale měli bychom všichni vespolek jen litovat neuprosnost Darwinových zákonů — blecha je lstná, vsála tu vlastnost z krve ženské!

Vždyť je potrestána za to dost — srovnávají ji, ach, i s jezovitou. Oba prý jsou černí. Oba dělají křivolaké nevypočítatelné skoky. Oba jsou tak lstní, že s nimi není žádný poctivý disput možný. Oba se rozmnožují úžasně. Oba neušetřují

ve světě nikoho. Oba hledí vyštípat věrné sluhy člověka. Oba se drží rádi ženských. Oba, kdykoli má přijít mizerné počasí a nepohody, štípají nejvíc. Oba milují teplá a dobrá místečka. Oba nejraději pracují ve tmách. Atd.

Ne, nikdy ne! — nejsem slep pro chybičky, ale vidím-li převahu vlastností dobrých, řeknu to před celým světem! A říkám: blecha je tvor úctyhodný. Její povaha je *sangvinická*, tedy v každé společnosti stejně příjemná. Její smýšlení je až ideálně demokratické, palác a hlídačova bouda jsou jí zcela stejně vzácny. Její duch vyniká zvláštní chápavostí; už na počátku 16. věku viděl Aldrovandi jistého Holanďana a jistého Benátčana, kteří cestovali s vycvičenými blechami (pod nízkým sklem nebo v malilinké papírové skříince odnaučují se blešky velmi snadno skokům). Tělesné jich vlastnosti jsou přímo úžasné. Jen se podívejte, když cestující mikroskopista z rozestřené temné plochy nechá znenáhla vystupovat milión-krát zvětšený obraz blechy, jak vše se tu jeví dokonalé, vysoce vyvinuté. To polohlasité „brr!“, které přitom mimovolně každé slečince splyne z rubínových rtů, je zajisté jen obdiv naprosté dokonalosti přírodní. Ale i ve skutečnosti, tak jak je, je blecha obrem. Skočí 750 svých stop vysoko a 1500 svých stop daleko! A ten skok má svůj hluboký vědecký význam, užívá se ho k vyznačení nejsubtilnějších astronomických měr, alespoň ve Francii. My říkáme: „Svatá Lucie noci upije,“ a tam se říká:

à la Sainte Luce
le jour croit le saut d'une puce.

Mohl bych také k tomu poukázat, že blecha miluje krásnou Itálii tak vřele jako člověk a že to zajisté vyznačuje velkou chápavost kulturní. Ano v Itálii, tam je jakoby její pravlast. Ale nehřešme! Také my v Čechách, v mírném ponebí našem, můžem být ještě s počtem blech spokojeni. Dále nahoru k severu, kdež jako například v Berlíně „přijde na každého desátého tajného radu teprv půl štěnice“, bývá arci už citelný nedostatek. Podobá se, že původně to byla přec jen rasa kav-

kazská, u níž blecha měla výhradní domov svůj. Později se od nás rozšířila, Novozélanďan například ji nazývá „malým Evropanem“. Dnes ovšem se její společnosti těší už téměř národ každý, zvláště národové horcí. Jen se zeptejte doktora Holuba, mnoho-li jich mají Kafři!

Tak rozhodně vynikající a krásné vlastnosti, jakými se blecha honosí, musily mít při stálém styku ovšem na člověka vliv dobrý, ušlechťující. Člověk, někdy přece k vděčnosti nakloněný, uznává také jakous superioritu blechy, přisuzuje jí bystrý hled do budoucnosti, a když spatří blechu na své ruce, zvolá radostně: „Černá paní — z daleka psaní!“ Chce-li svého spolučlověka vyznačit co zvláště bystroduchého, řekne o něm: „Slyší blechy kašlat.“ Chce-li zlomyslnost něčí vyznačit nejtrefněji, řekne: „Sází blechy do ucha.“ Chce-li něčí důmysl zkoušet, dá mu hádanku: „Kolik jde blech na žejdlík?“ (žádná; všechny uskáčou) nebo: „Jak přichází blecha do postele?“ (černá).

V poezii slavila už blecha pravé triumfy. Může se říci, že ji osvěžila, zcela nové motivy do ní uvedla. Roku 1583 vyšla ve Francii knížečka básní La Puce de Mme Des Roches, která je vskutku výborna. A povstala následovně: U té paní Des Rocheové scházívali se literáti a umělci. Jednou je pozorovala inteligentní blecha, skrytá na ňadrech slečny Des Rocheovy, a vidouc, že jsou to lidé skutečně nadaní, pomyslila si: „Z těch lidí zde může něco být — počkej, hodíš do nich jiskru!“ a lezla pomalu ze záňadří ven. První ji spatřil Etienne Pasquier a prohodil něco pikantního. Slečna mu vtipně odpověděla. Nastal ve společnosti turnaj vtipů, žertovných veršů, a povstala kniha, která podnes se nazývá „nejpěknějším květem bleší poezie“. Francie má těch květů ostatně ještě více. U Němců je nejlepší taková kniha: Laus pulicis in vino suffocaturi. Goethova Píseň o bleše je známa; jí se dostala blecha do Fausta, dramatu veškerou lidskost obmykajícího, a tedy do okruhu lidskosti samy. Také my Čechové máme jednu píseň — já jsem hodný a necituju jí. — V hudbě vyvolala „bleší valčíky“, „bleší kvapíky“ atd., v umění výtvarném celé cykly: La Femme cherchant des puces — —

Pozor, člověče smrtelný a chybám, ach, tak snadno podrobený, ať tě ta svůdná „la femme“ nesvede teď příliš daleko! O ženách mluvit, při blechách, to je lechtivá věc! Když se tak nevinným okem na to podívám, zdá se na první pohled, že mezi tím a tím pokolením je nepřátelství odvěčné a nesmířitelné. Je pravda, blecha způsobuje mnohé panence mnohý žal, ne nadarmo ji nazývá Němec také „Jungfraugram“. Ale rovněž je pravda, že příliš často blecha to zaplatí životem. Dámy mají prý zvláštní sport, považují to zvířátko za zvěř zákonem pranikdy nechráněnou, vraždí je všemi možnými způsoby, ano vymyslily si už i pasti na ně. Selský hoch v Německu rád koupí své milé takovou pastičku, dírkami to posetý, uvnitř medem pomazaný cylindřík. Avšak — prosím a ptám se — když je tak krutá zášť — pročpak vede vražednice vražedný prst po vykonané vraždě hned pak k mlsnému jazýčku, he? Je pravda, jisté přísloví dí: „Bleší maso je nejlepší na světě.“ A není také divu! Blecha jí jen to nejlepší: zakousne se do nejbělejší kůže, pije nejmladší krev, saje z ňader „mléko ještě nenarozené“. Když nám nejlepší lahůdky přešly v krev, blecha si béře sám extrakt z nich. Blecha nepotřebuje pražádných zdravotních komisařů, ona na chlapa se zkaženým žaludkem, na lakomce potraviny jí falšujícího prostě ani nejde.

Zdá se, zdá věru, že ona zášť mezi obojím pokolením je vlastně tedy jen naoko strojená. Také by byla každá zášť slepá čirou nevděčností, a té nejsou ženy ani schopny. Blecha budí ráno děvečky, aby včas šly s dojičkami do stájů. Ona je udržuje při dojemném kázání páně farářově, aby neusnuly. Ona i nejlínější přivede často do tropu. Že blecha velmi, velmi často stala se původem svateb, je známo z povídek sterých, z nichž milerád nebudu vyprávět ani jednu — však já vím proč!

Třeba by učenci tvrdili, že bleše chutná nejlíp kapucín, domnívám se tedy přece, že ona miluje krásné pohlaví přec jen nadevše a že ani nemůže od něho upustit. A třeba by krásné pohlaví hubovalo sebevíc, domnívám se zase, že by bez toho milého, laškovného tvora nemohlo ani být. Vezměm jim ho

a začne světové lamento: „Nic nám ti mužští nepřejou, pranic! Všechno jen chtějí pro sebe!“

Některé dámy jsou ale přece upřímny. Například Pfeffelova Egle.

Damon:
Ha mordio! Eglo, počkej pak!
Na tváři tvé můj vidí zrak
teď blechu. Musí mojí rukou sjíti!

Egle:
Fuj! Neděláš to také tak?
Žij — a nechej žíti!

NÁRODNÍ LISTY 28. listopadu 1879

△ *V Praze 29. listopadu*

Zaplaťpánbůh, že zejtra už začíná *prosinec*, měsíc tohoto roku poslední, a ne *december*, měsíc teprv desátý, jakož bývalo u starých, hloupých Římanů! Bude alespoň brzy po něm, po tom roku mizerném! Ej — byl to rok! Samý déšť, že nám na hlavě rostla houba a po těle rybí šupiny. K tomu pak ještě letos ta děsná osobní nejistota! Pětadevadesát percent mých známých se letos oženilo a vdalo, a takového něco působí pak zrovna epidemicky — člověk vstane 1ho zdráv a vesel a 15ho třeba už více nepatří sobě. Věru, kdo takovou dobu prodělá přece bez pohromy a úrazu, zdvihni uslzený svůj zrak vděčně k milostivému nebi a modli se, modli!

Mám ale prosinec i pro jeho přírodní vlastnosti rád. Krásná je doba májová, kdy den je samý květ, samá vůně a samý zpěv, ale rovněž krásná je doba prosincová, kdy den — vůbec není, kdy sluneční paprsky vypadají jako oranžové rampouchy a ve městech o polednách svítí plyn. Krásná je letní noc, kdy nebe je samá zlatá hvězda, ale rovněž krásná je noc zimní, v níž člověk místo scházejících hvězd na nebe věsí své hvězdnaté, zlaté sny. Tak zvláštní je teď noc! Jako je zimní den beze světla, je zimní noc zas beze stínů. Bílá noc, ne „cikánovitě temná“, hotové albíno, s bílou, dlouhou na všem kosmou, a chcem-li, můžem zářící do noci lidská okna považovat za červené oči jeho.

Den se zdá stačit skutečně teď jen k tomu, aby naši kluci si svedli nějakou tu sněhovou bitvu. Páni kluci také se vpravdě činí. A nepočínají si přitom snad jen povrchně, bezmyšlenkovitě, ó nikoli, oni i při pračce pěstují vědu, a sice předkem dějepis. Svádějí například na velice výhodném bojišti, kolem Střeleckého ostrova, „bitvu u Domažlic“. Přičemž se ovšem stává, že bitevní génius zatočí si bojovníky zcela proti historické tradici a stateční táborité že bídně utekou. Nebo zajdou

kluci do světa klasického a svedou na Štvanici nové vydání bitvy u Cannae. Hannibal přijde sněhovou koulí o dva přední zuby, Scipio Africanus si rozrazí kalhoty na koleně, a Gaium Gracchum chytne policajt za límec a vede ho na karlínský komisariát — od počátku světa je policie nepřítelkyní všech „Gracchů“!

Zato jsou ty noci, pravím to ještě jednou, krásny! V prosinci jsou samá báj a samé kouzlo, jedna se druží k druhé v blysknavý, zářivý růženec.

Nejprve noc biskupa myrenského, svatého Mikuláše. Dobrý ten stareček už zaživa konal jen dobré. Rozdával chleby, zachránil matce tři děti, házel hezkým dívkám za noci oknem peníze do světnice, aby snad z nouze neupadly v hřích, ano i skutečné a již usmažené koroptvičky přivedl zase k životu — jakož lze na Avanziho obraze ve Ferraře vidět. Tak se mu zalíbila dobročinnost, že jí nemohl nechat ani po smrti a v nejrozsáhlejší míře provozuje ji každého 6. prosince až podnes. Podnes, to je všem inteligentním dětem známo, sype své dary oknem, a to — do punčoch.

Pak mám za svou povinnost poukázat na noci svaté Lucie a svatého Tómy, 13. a 29. prosince. Jsou to noci arci ve mnohém ohledu výhodné, ale také tuze nebezpečné — radím k největší opatrnosti! O svatou Lucii může ovšem dívka, dá-li o půlnoci křivý dřevěný křížek pod kůru vrbového stromu, najisto se dovědít, kterého dostane, ale propánaboha, jen ať dříve celý dům dobře zamete, ať všechny tkaničky na sobě dobře uváže, aby jí na cestě k potoku něco s těla nespadlo, a pak především ať navečer nepřede, ne v den svaté Lucie a ne v den svatého Tómy! Sice najednou, jak věrohodný Ceyp z Peclinovce v jedné ze svých balad vypravuje, naplní se světnice příšernými mrzáky a ti ji při zvuku zlomené šalměje, děravé basy a dvoustrunných houslí chytnou do kola, a nemrští-li jim holka svůj šátek včas do tváře a nevyskočí zároveň ze dveří, je ukrutně zle. Rovněž bych snažně prosil všechny p.t. pány čarodějníky, aby v noc svatého Tómy, pracujíce na křižovatkách, zvýšili svou pozornost co nejvíc. Sic je má hned zlý duch z kola venku a pak — darmo mluvit!

A mezitím je Štědrý večer, ráj malých a velkých, a pak přijde Silvestr, ráj jen nás velkých. Zahuláme si písně, zacinkáme sklenicemi, a když pak následujícího novoročního dne někdy k polednímu se probudíme a zívajíce roztáhnem ruce, abychom obejmuli ten nový rok a nový svět, spatříme,— že zas jen to staré slunce svítí na staré lidi, a ti lidé všichni že sahají do našeho portmoné. Věru, schází jen ještě, aby do prosince padl také ještě nějaký „čas“, totiž placení činže, a nebylo by příjemnějšího měsíce v celém roce!

Čarodějnost a báječnost prosincová má svůj vliv také na literaturu. Spisovatelé mozek svůj až přepínají, jen aby si vymyslili nějakou hodně divnou povídku štědrovečerní nebo silvestrovskou. À propos — těch pánů spisovatelů! Jistý přítel můj zanáší se teď s velkým dílem, jehož důležitost je v nynější době, kdy statistika plete se už do všeho na světě, přímo do očí bijící. Duchaplný přítel ten akceptoval myšlenku Biltzovu, probírá veškeré české povídky a sestavuje z nich statistický materiál. Některé výsledky, jež mně laskavě sdělil (seděl u mne tři hodiny a nešel, ať jsem se vrtěl jak chtěl), jsou vysoce poučny. Dle něho mají $^3/_4$ hrdinek v českých povídkách oči modré a jen $^1/_4$ oči černé nebo hnědé. Hrdinové jsou rovněž ze $^3/_4$ spisovatelé, profesoři, kandidáti a studenti a jen z $^1/_4$ lidé rozumní. Co se týče smrti milenců, přiznávám se, že sdělené mně číslo dává věru velmi smutný doklad o statečnosti našeho národa! Soubojem zhyne sotva $^1/_{1000}$ percento povídkových hrdin, na bojištích jen as $^1/_{400}$ %, samovraždou leda jeden ze sta, a i to obyčejně jen utopením, ne mužným zastřelením se; převážná většina hrdin zhyne bídně tuberkulemi. Co s takovou generací! Neskonalé téměř obtíže kladou statistikovi ale svatby. Obyčejně otec těm dětem nakonec prostě požehná, nebo padne holka prostě tomu člověku kolem krku, a je po všem; dají-li se oddat církevně nebo občansky, o tom není ale ani zmínky!

Smutné je však, co mně přítel sdělil ještě dále. Nemanželských dětí prý se v českých povídkách přímo hemží! Považíme-li, že daleká většina, ba že téměř všechny české povídky vycházejí na světlo boží v Praze, a že dle zákona

starost o dítě nemanželské *vždycky* přísluší obci, v jejímž obvodu se dítě narodilo — — ale já si myslím, že nemusím každý článek svůj dopsat zrovna až do posledního puntíku, ne?

NÁRODNÍ LISTY 30. listopadu 1876

△

Předpokládám, že není ani jediný pořádný křesťan na světě, který by zevrubně neznal životopis Barbory, svaté panny z Nikodémie, dcery pohana Dioskura. Který by nevěděl, že byla panem místodržitelem odsouzena k smrti a že ji sťal vlastní otec její, když to jinak nešlo, začež byl ale ihned zabit bleskem, což se stalo roku 360 po Kr. Nebo kterému bych musil teprv vyprávět, že dříve svatá panna ta byla soudcům svým unikla, že před ní skála se rozevřela, a pronásledujícímu otci že byl útulek její prozrazen jakýms hanebným pastuchou, začež zas pastucha ten proměněn v balvan mramorový a nevinné ovečky — jak nám Metaphrastes vypravuje — začarovány v brouky, „scarabeos“, kteréž podnes obletují hrob světice. Právě proto ale, že je vše tak známo, nedotknu se toho zde ani slovem, a prosím tedy čtenáře, aby těchto úvodních řádků mého *dni 4. prosince* věnovaného článku ani nečetl.

Jakž by nebylo o svaté panně Barboře vše známo co nejlíp! Žádná jiná z našich svatých — a je jich přec dost — nemá tak rozšířenou, tak namáhavou agendu jako ona. Jí v ochranu je dána celá řada řemesel a umění, celé kraje a města četná, ano i hojení různých nemocí a záštita při rozmanitém neštěstí. Čtenář se ulekne, když vypočtu například jen všechny cechy, které ve svaté Barboře ctí patronku svou. Jsou to: *Architekti. Dělostřelci. Havíři. Hotovitelé zvonkových her. Kartáčníci. Kloboučníci. Kováři. Ohňostrojci. Rachejtláři. Sanytrníci. Tesaři. Tkalci. Zbrojíři. Zedníci.*

Je těžko říci, jak k tomu všemu nebohá ta mučennice přišla. Havíři se vztahují k tomu, že před světicí se otevřela skála. Architekti asi k tomu, že svatá se vyobrazuje s věží v ruce, k čemuž pak tedy také tesaři, zedníci a *snad* i hotovitelé zvonkových her, do věží zavěšovaných. Možno ale také,

že tito mají tytéž důvody jako sanytrníci. Sanytrníci zvolili si svatou Barboru ale proto, že blesk — zabil jejího otce! S tím pak souvisí snad i ty zvonky, kterými se zvonívalo proti bouři, dále pak dělostřelci, ohňostrojci, rachejtláři, zbrojíři a kováři — jeť svatá Barbora nám zbožným a mírumilovným křesťanům totéž, co klasickým pohanům byla v Aténách *Pallas*, v Římě *Bellona*. Jak však sem přicházejí kartáčníci, kloboučníci a tkalci, věru velmi těžko uhodnout! Leda že by se v pohybu tkalcovského člunku viděl blesk, že by někdo byl myslil na elektrické vlastnosti srsti a plsti, nebo na cos podobného. Ach, svatí na nebi bavívají se asi velmi dobře tím, co vše my jim přisuzujem a čemu nemohou a nemohou porozumět snad ani oni. Bývá dost humoru v tom. Barvíři například mají patrónem svatého Morice. Ten svatý byl Římanem, rytířem legie thébánské. Avšak *staroněmecké* obrazy představují ho co — mouřenína *(Moric, Mohr)*, a proto barvíři — —

Svatá Barbora je dále patrónkou všech *zajatých* a *vězněných** — hezký počet! Dále chrání proti *zabití bleskem*. Dále, zároveň se svatým Floriánem a Jiřím, proti *ohni*. Dále proti *smrti bez kajícnosti* (dle legendy podali jí andělé, když byla v skále zavřena, svátost oltářní). A konečně jsme jí my Čechové přisoudili patronát ještě jeden, ne sice příliš pěkný, ale snad důležitý. Pomocí její říkají naše vesnické babičky „*na dobrou neštovici*“ („Svatá panna Barbora měla devět neštovic; — měla osm neštovic,“ až pak: „Svatá panna Barbora neměla žádné neštovice“ — „potom třikrát otčenáš a třikrát zdrávas; je-li zánět příliš velký, přilož na to suchou švestku.“)

Přidám-li ještě, že svatá Barbora je také patrónkou městečka *Heliopolis* v Asii, *D'Ashton under Hill* v Anglii, *Culenbourg* ve Francii, *Guastala* a *Mantova* v Itálii, *Maldeghem* ve Flandersku, *Bibea* v Istrii a *Roy* v Lucembursku, přizná spravedlivý čtenář, že dobré světici už může jít hlava trochu kolem! Zato je ale také všeobecně vážena. Velké, krásné stavby,

* Jeť svatá Barbora také místní patrónkou londýnského Toweru, zároveň s Jiřím Anglickým.

svědkové vzácného stavitelského umění, jsou jí posvěceny — připomínám jen náš chrám kutnohorský. Po všechny věky závodili malíři a rytci k její oslavě. Ital *Petr Rosa*, náš *Škréta*, pak i jiní malovali ji *stínanou* a *s kalichem* (svátost oltářní). Jiní ji malují *s palmou* (vítězství mučedníků), *pavím perem* (zmrtvýchvstání), *Frater Paolo da Pistoja* (ve vídenském Belvedéru) *s palmou* a *kopím*, *Hans von Kulmbach* s kalichem, palmou, a k tomu ještě *korunovanou červenými růžemi*. Nejobyčejněji je obrazena *s věží*, zvláště rádi ji tak malovali *Hans Memling* a *Holbein*, dle kteréhož posledního máme také pěknou rytinu svaté Barbory od svého *Hollara*. Věž ta mívá *tři okna* (svatá Trojice). Svatá Barbora je malována i ještě jinak: jak ji svaté panny mučednice přijímají do nebe (Jos. Mazzuolli), jak stojí se svatou Kateřinou Alexandrinskou vedle Panny Marie (svatá Barbora co výraz života činného = stav vojenský, svatá Kateřina života kontemplativního = stav učenců). Ale pranic se mi nelíbí myšlenka Itala Cosima Roselliho. Na obraze jeho, jenž se nalezá v akademii florentinské, je vymalována s věží a palmou a šlapající po rytíři — ten rytíř je vlastní otec její! — Rovněž sochaři a řezbáři přičinili k oslavě svaté Barbory a mnohé krásné štíty a jiná armatura vojenská je ozdobena jejím obrazem.

Oblíbenost svaté Barbory přešla také na *Barušky*. U Francouzů je jmeno „Babette“ rozhodně příznaku sladkého — „malá Babetta“, „čtveračivá“, „milá“. U Němců je „Bärbchen“ tak něco jako dívčí ještěrka, svižná, příjemná. U nás — ano u nás! Nemohu říci, že by naše „Barušky“ nebyly milé, příjemné, řekněm rozkošné, ale v české písni, přiznejme se k nápadné své chybě, se to nějak neuznává. Nějaké „Copak dělá naše Bára? — V noci šije, ve dne párá“ nebude snad nikdo vykládat za lichocení příliš zvláštní. V jičínské písni: „Hej, hej! Báro, Baruško Kulichova!“ nechce jí družka ani kudlu půjčit, že prý „by ji prokramařila“! Ano i tam — a v tom už je perfidnost —, kde se jí dává jakás chvála, přidá se na konec přece jen slovíčko darebné. „U Šohajů pěknej javor — Baruška je jako fábor, — jako fábor nejkrásnější, — Františkovi nejmilejší, — ouvej! nejmilejší“ — copak má prosím to „ouvej“

při tom co dělat? Mám k českým Baruškám snažnou žádost, aby si podobné písničkové nabírání zapověděly co nejrozhodněji. A když jim i česká píseň nabídne nějaký dar, například „Martina s kosou“, ať jím z opatrnosti *raději* pohrdnou! Beztoho na tomhle Martinu pranic není a je o něm všeobecně známo, že než „trávu nasekal, kosa mu spadla; než kosu nasadil, tráva mu zvadla!“ —

Legenda o svaté Barboře má velkou podobnost s legendou o svaté Odylii či Otýlii (německé svaté, z Alsaska). Také tato svatá utíkala před otcem, který ji chtěl za nechutného ženicha provdat, schovala se do skály a byla přívozníkem prozrazena. Svatá Odylie souvisí zas se svatou Lucií, s níž má v kalendáři vykázaný týž den (pokynutí pro ctitele paní Otýlie Malé, aby nezapomněli dne 13. prosince odevzdat své vizitky!), a svatou Odylií a Lucií souvisí zas svatá Barbora se svatou Agátou — přesvědč se z legend! Obě jsou patrónky *ohně*.

Svatá Agáta (tolik co *dobrá*) ctí se zvláště ve svém rodišti, městě Cattaneji, jež chrání proti výbuchům Etny. O výroční slavnosti nosí tam ňadra její při velkém procesí. Zcela zvláštní je ale, že se v Cattaneji již před dvěma tisíci lety, při slavnosti takzvané „*Dobré* bohyně“ (bona Dea), nosily procesím také dva obrovské ženské prsy, na znamení přírodní úrodnosti. Ó ti pohané, ti pohané!

Tu vám máte zas jinou jednu starou povídačku, která zrovna připomíná legendu o svaté Barboře. Prastarou! Tak byl jeden bůh a jmenoval se *Zeus*. Ten unesl jistou *Aeginu*. Její otec *Asopos* hledal ji, přišel do Korintu a dověděl se od *ovčáka*, jehož jmeno *Sisyphos*, že lupičem je Zeus. A bůh Zeus zabil Asopa *bleskem*.

Věru že je zde pokušení velké. Ale my jsme dobří křesťané a ani se ho nevšimnem.

NÁRODNÍ LISTY 4. prosince 1879

△*V Praze 13. prosince*

Jenom jsem ondy o statistiku zavadil — stran těch očí, vražd, sňatků atd. v českých povídkách —, a už mne ta přísná věda drží jako kleště! Teď jsem zas četl, že je v Praze více ženských obyvatelů než mužských. A když jsem ty cifry zkoumal, vypočetl jsem, že na 1 mužského přijde 1 a $^1/_{375}$ ženy.

S tou jednou — no dobře! Konečně tedy vím, že také já mám ženu svou, a když ji mám, ani se víc o ni nestarám — ať je sebehezčí a sebehodnější, jsem s ní spokojen. Ale naprosto jinak má se to s tou mou $^1/_{375}$ té druhé! Prosím, tu se ptám zcela určitě: kde je, jak vypadá a kteří jsou ti tři sta sedmdesát čtyři moji spolumanželé? Ano, *kteří* jsou to — to musím vědít, sic žárlivostí zahynu. Už nejím a nepiju. Nehraju maxla. Nespím. Moje oči jsou suché jako vypálený uhel a chvilkami cítím v nich tlačení, jakoby k slzám — ale slza mně neuleví. Ach — tedy jsem ji musil seznat i já, tu žárlivost, tu náruživost nejnerozumnější ze všech, toho tygra, ten oheň žíravý, tu jedovatou lučavku, tu vášeň všech vášní, která muže činí hloupým a směšným!

Znal jsem ji dosud jenom z kněh. Že prý žárlivý muž osten svých myšlének neobrací nikdy zas proti muži, nýbrž proti ženě, předmětu lásky a rozvášněnosti své. K smíchu ty knihy, k pohrdání ti spisovatelé, spálit všechen ten potištěný papír a vyhnat všechny spisovatele někam mezi lidojedy, kde by měli alespoň nějakou praktickou cenu! Já žárlím na 374 muže, cítím to zcela určitě! Také by mne rozšafného a rozvážného muže bylo naprosto nehodno, abych se jen trochu horšil na takovou nepatrnost, jakou je tři sta sedmdesátá pátá část ženy, která ještě k tomu je snad oškliva, snad stara, snad ještě v plénkách — což já vím! Vždyť chudinka je ve své

rozkouskovanosti sama obětí poměrů, vědy! Ale ti švagři, ti švagři! Někdo mne na ulici poprosí za oheň pro své cigáro — snad to švagr, který si mne chce přitom tak trochu prohlídnout. Někdo mně píše anonymní hrubiánské psaní — snad švagr, který se domnívá, že si smí co příbuzný už něco dovolit. Někdo se z potkávajících trochu divně, tak nějak podezřele usměje — snad chlap drží s $^1/_{375}$ mé ženy. Děsné! Ach — ten mrak, ten mrak — a žádné nebe nad ním! —

Člověk se ohlíží a v zoufalosti, aby si alespoň něčím ulevil, padne — *zase* na knihy. *Musí* na ně a přes ně padnout, vždyť teď zrovna prší. Každý český nakladatel vydává k vánočnímu trhu celou řadu kněh, samé povídky, básně, cestopisy — povídky, básně — básně, povídky — jako by pánbůhví co na tom záleželo, co kdo povídá, co kdo sní, veršuje a zpívá!

Jednu jedinou dobrou vlastnost mají ale ty knihy rozhodně, totiž tu, že jsou — až na málo výminek — vesměs velmi pěkně a vskutku vkusně vypraveny. Lahodný oku papír, úhledné písmo, elegantně barvená obálka — jsem přítel pěkně vypadajících kněh. Vždyť je každá taková kniha nováčkem a chce být teprv uvedena do slušné společnosti, na jejíž úsudku jí záleží! Nelíbí-li se společnosti hned obličej, je nováček hotov.

Česká společnost už za to stojí, aby se kniha kvůli ní namáhala, vím to, jsem sám část společnosti té, patřím také mezi čtenáře, jež kdosi, nevím ani proč, nazval „trpící církví“. Beřu s pravou českou ochotou každou novou knihu do ruky a podívám se na ni. Přečtu si titul a přemýšlím, co as vězí za ním. Pak si přečtu předmluvu — předmluva je velmi zajímavé čtení, spisovatel je v ní obyčejně tak milounce skromný, tak příjemný! A pak zas knihu zavru. Jaké to moře citů a myšlének vlní se v čtenáři, když knihu nečte! Jaká záplava duševních jisker, celé louky netušených květů, vysoká hora tušeného důmyslu! Ach, nečtená kniha má velkou poezii svou — a musíme spravedlivě uznat, že naše obecenstvo oddává se poezii té s rozkoší věru řídkou. Těch šest nebo osm set spisovatelů našich může být se svým obecenstvem vskutku spokojeno! — Teď se mně ale už zase plete statistická otázka

do pera, kterou dle právě řečeného sám nedovedu ovšem rozluštit. Statistika praví: v Čechách *umí* 78 procent obyvatelstva psát. Prosím — platí tento příznivý poměr také u českých spisovatelů? — Někdo by se měl konečně přec obětovat a ty nové české knihy přečíst. Ale kterou vzít první do ruky? Nechat spisovatele o tom odhlasovat? „Mne!“ — „Mne!“ volá to ze všech stran — —

Ale nepřemýšlejme, nešťourejme, buďme spokojeni se vším tak, jak to právě je! Buďme spokojeni s málem, když není víc. Nám Pražanům berou sice teď ze Staroměstského náměstí hlavní strážnici, ten náš mile navyklý, historický „ouboch“, ale zato nám nechávají na svatovítské věži našeho milého hlásného i s jeho historickou troubou. Vezmou nám prý teď ze středu Prahy všechny kasárny, ale můžem se pevně nadít do myslivé správy naší obce, že za ně dostanem v náhradu budovy, na nichž „estetika škaredosti“ bude moci konat studie ještě *daleko* květnatější! Vezmou teď Humórům prý Taaffeho, ale dají jim za něho prý zase Schmerlinga, na něhož Humóry navykly zrovna už jako na vlastního otce. Nedávají nám Čechům sice politických koncesí žádných, zato ale, prý na satisfakci doktoru Pražákovi, vezmou Moravanu vládní subvenci. Ano, to nejdůležitější napřed! Také se u nás následkem ledačeho o politiku ani nikdo už nestará —

nýbrž jde někam, kde ví jistě, že se bude bavit. Například na led. Je prý až úžasno, mnoho-li letos dám chodí na kluziště! Každá si chce té kluzké zábavy popřát. Ono jim to tak sluší, je to tak elegantní, tak nevýslovně půvabné — to vlání šatů, ty kolébající se boky! Ovšem, také je při tom trochu nebezpečí. Například pro srdce. Zamilovaných pánů je po kluzištích jako much, každý hned mluví o lásce „až do smrti!“ — ne, bylo by to nějakého umírání! Ještě štěstí, že dnešního dne sudičky si takových řečí už ani nevšímají nebo že potřebují snad nůžek místo na „stříhání životních nití“ spíš na stříhání kupónů. A je na ledě i nebezpečí pro zdraví. Nechci věru žádné holčičce nahánět husí kůži, mnohá z ní chudinka beztoho nevyleze po celý život svůj, ale poukazuju jenom k možnému nastuzení, k nemocem pak z toho, například *k trhání*

v boku. Ovšem si v takovém případu moderní dáma pomůže velmi snadno: vezme špendlík —

— ale já raději přestanu, bůhví kam bych se dnes zaplet!

NÁRODNÍ LISTY 14. prosince 1879

△

Chýlilo se již k večeru. Den byl paní Boháčkové věru uplynul jako voda; nikdo by neřekl, co stojí kuchyň práce! Ostatním uplynul den také ještě dosti rychle a šťastně, až na devítiletého Karlíka: byl třikrát bit. Ale nespravedlivě. Jednou proto, že nechtěl jíst panádlovou polívku; copak je do ní, vypadá jako pomyje. Pak zas proto, že vzal mamince dva krejcary, nejspíš na nějakou housku; nebyl by to snad učinil, ale před pěti dny rozbil svou hlíněnou spořitelničku, kvůli štědrovečerním darům, vydal se do posledního krejcaru a nějaká půjčka se mu dnes nechtěla nijak dařit. A potřetí, že tlouk sestru, dvanáctiletou Fanynku. Proč ji ale také dnes protežovali! Směla přebírat rozinky, loupat mandle a mlsala pořád — jí bylo hej!

Starší sestra Otylka, dvacetiletá laňka, žehlila v druhém pokoji po celý den. Otec Boháček, domácí pán a obchodník, nebyl dnes skoro ani půlhodinku doma. Stará teta, žijící v Boháčkovic rodině, pomáhala matce nebo Otylce. Nejšťastnější ale ze všech byla dnes babička. Seděla v prvním pokoji, kvůli teplu, a pokoj byl skoro pořád prázdný. Mohla vyndat kornoutek s tabákem, kdy chtěla. Jindy to činila tajně. Bylať skalopevně přesvědčena, že o jejím šnupání neví nikdo. Vždyť když šla ráno do kostela, nakoupila si šnupavého sama, a zapomněla-li, což se ovšem často stalo, poslala tajně Karlíka, ten jistě neřekl ničeho. Také nikdo jaktěživ ani nemuk, když babička obrátila se na sedadle ke koutku, když vyndala opatrně kornoutek a odevřela jej, aby nezašustěl. Kapesní šátky házela do prádla, když už se vyvařovalo.

Konečně, už byla tma, přišel pan Boháček domů. Slečna Otylka byla právě v kuchyni pro horké želízko, když šel otec skrz.

„Jestlipak jsi nezapomněla na tatínka?“ ptala se jí matka, když byl otec vešel do pokoje.

„Mm...,“ udělala jen slečna Otylka. Od nějakých čtyr neděl, co byl tatínek odmítl pana aktuára Weinera žádajícího za Otylčinu ruku, byla mezi otcem a Otylkou citelná napnutost. Ani na sebe nemluvili.

A panu Boháčkovi hned v patách přišel pan Odkolek, domácí učitel. Pan Odkolek, ač ještě student, nemá na sobě nic více studentského, je již usedlý. Studuje nyní devátý rok medicíny, bude z něho tedy výborný lékař. Byl sice letos pozván as na patera místa k Štědrému večeru, jak povídal, ale dal rodině Boháčkovic přednost.

„Milostpaní, já bych prosila,“ mínila teď služka Kačenka. „Až přinesu do zásoby piva, šla bych na Malou Stranu k sestře. Chcem spolu k Sv. Vítu na půlnoční.“

„To přijdeš někdy k ránu domů! Musíš přec taky vidět, co jsi dostala ježíškem, ne?“ odpověděla paní a šla do pokoje.

„To toho bude! Jedna košile nebo zástěrka a šátek — pražská děvečka nedostane jaktěživa nic jiného!“ zabručela Kačenka do sebe.

Večeře začla. Šla a rozvinovala se obyčejnou svou cestou. Stará babička byla s jídlem vlastně nejdřív hotova; talířek polívčičky a pak už jen kousek na másle upravené, oblíbené její tresky, při níž se babička rok co rok na nějaké kůstce zakuckala. Letos to ale odešlo šťastně bez kucků.

Řečí bylo málo. Jen pan učitel udržoval rozmluvu. Když bral karafu s octem, zavrtěl trochu obsahem, „aby prý bylo octa po celý rok v domácnosti dost“. Když krájel chleba, vyprávěl, že v Anglii je na některých místech obyčej o Štědrý večer pověsit na kostelní dvéře nevymlácený snop žita nebo pšenice pro hladové ptactvo. Že prý by se to mělo také jinde dělat. Pak vypravoval, že v Anglii nová obuv co dar štědrovečerní nebo něco z nevydělané kůže platí co věštba neštěstí. A pak vypravoval o Anglii ještě, že tam věší v ten den na strop jídelny chumáč mišpulí. Nevšimne-li si toho mladá dáma a projde pod mišpulemi, může ji zulíbat kdo chce. To prý už vedlo k mnohému milostnému poměru.

Musím vyzradit na pana Odkolka, že za svého mnoholetého informátorování vypravoval o těch mišpulích všude, kde byl na Štědrý večer pozván. Hledal přitom vždy vztah k mladé paničce, byla-li nějaká, nebo k hezké slečince. Teď měl patrně namířeno na slečnu Otylku. Ale v očích slečny Otylky byl pan Odkolek pouhý student — co s ním! Ani si ho nepovšimla.

Pan Odkolek spolkl pilulku a za chvíli vypravoval zase něco, naschvál něco jedovatého. Že prý, kdo v Štědrý večer jde na křížovou cestu, dostane tam pro svou domácnost „draka". Proto prý on, pan Odkolek, nejde nikdy na půlnoční; tam jsou prý také křížové cesty — „A dostat domácího draka — brr!" Podíval se přitom jedovatě na slečnu Otylku. Ta to ani neviděla — pan Odkolek byl jí ukrutně lhostejný.

Konečně bylo po večeři a došlo na dárky. *Byly*, víc se o nich celkem nedá říci. „Všude ve světě jsou věčně stejny," jak Fric Reuter praví. Ale podobalo se, že nad letošním „ježíškem" svítila zde nějaká hvězda neblahá. Nejdříve přikročil otec k babičce a dal jí něco malého, obaleného papírem. Papír sklouzl — piksla. A pak přišlo ještě pět piksel, od matky, od Otylky, od tety, od Fanynky, ba i od Karlíka. Babička viděla se prozrazenu, její samolibost byla uražena, a nápadný počet piksel zdál se jí být umluveným posměchem. Odmlčela se a více už dnes nepromluvila.

Paní Boháčková uštědřila panu Boháčkovi župan, a pan Boháček zase paní Boháčkové župan. Fanynka dala tatínkovi vyšívané kšandy (tatínek už jich má šest párů, ještě nenošených) a mamince vyšívaný nákrčník. Maminka Otylce štucel. A teta — zcela jak to Fric Reuter pro celý svět předpisuje — dostala od Otylky sukni dopola ušitou — „Po Novém roce ti ji došiju!" — a od Fanynky půldruhého páru punčoch a trochu bavlny — „Můžeš si je doplést!" Je podivuhodno, že teta v rodině žijící dostane vše vždy jen napolo dohotovené. Nejspíše že se na ni myslí až naposled.

Nejnešťastnější byl ale Karlík. Byl si přece vše ke dnešnímu dni dle svého rozumu upravil co nejlíp. Matce koupil tahací harmoniku, otci barevné tužky a Fanynce točivou „káču"

i s bičem — samé věci, kterých mohl dobře potřebovat. Pořád byl mluvil před otcem o stříbrných hodinkách se stříbrným řetízkem, jaké má také Výrostkovic Jozífek od Sv. Mikuláše, — a teď dostal on, Karlík, pár nových telecích botek!

„A pan Odkolek přec povídal, že nová obuv věští neštěstí!“ zavřeštěl s hlasitým pláčem.

Jediný zcela spokojený zdál se pan Odkolek. Dostal od pana Boháčka pěnovou cigárovou špičku — byl překvapen, ba u vytržení.

Jezovita! Patnáct let už informátoruje a dostal netto už patnáct cigárových špiček! — Jsou lidé, se zvláštním obličejem, při nichž, jakmile se na ně podíváš, napadně tě jistá určitá, stará anekdota. Lechtá tě to, lechtá pořád, až konečně vyhrkneš: „Snad už tu anekdotu sice znáte, ale já vám ji musím přece —“ A dotýčný nešťastník se zachvěje a pomyslí si v bolesti své: „Zdá se, že všichni lidé znají jen jednu jedinou anekdotu, a každý mi ji vrazí!“ — Rovněž tak se podobá, že lidem, kdykoli přemýšlejí o štědrovečerním daru pro informátora, napadne vždycky jen cigárová špička.

Pan Boháček, jenž posud byl zcela klidně za stolem seděl, stal se najednou teď nějak nepokojným. Pořád něco polykal, chvilkami zamručel.

„Ženuško,“ začal pak pojednou, „dej sem teď víno a sklenice.“

Paní Boháčková přinesla z vedlejšího stolku lahve, postavila je před manžela a rozdělovala pak sklenice. Manžel mrknul, aby také před slečnu Otylku sklenici postavila. Slečna sklenku prstíkem svým trochu odstrčila.

Jindy nalíval víno vždy pan Boháček sám, dnes to obstarávala paní Boháčková. Nalila všem a pak se opřela vzadu o sesli Otylčinu.

A pan Boháček trochu zachrochtnul a začal nato hlasem neobyčejně vážným: „Máme dnes svatý den — mhm — den svatý. Má být spokojenost na nebi a taky i na zemi — tak tomu chce bůh, pán náš. Ano — a pak přijde Nový rok — ale nemá být nevole mezi lidmi, ani do slunce západu. A když mně pánbůh dal děti, řekl jsem, že se budu taky o ně starat.

Otylko — já jsem se na toho Weinera vyptal“ — Otylka položila náhle čelo na stůl — „a slyšel jsem dost chvály. On nemá sice ještě mnoho, ale budeš-li hospodářská, jako tvá matka byla — víš co, Otylko, když ho tedy tak miluješ, — tedy mu piš, aby přišel k nám zejtra k obědu,“ pan Boháček byl pohnutím mezi řečí povstal.

Otylka se ani nepohnula. Teta vzlykala hlasitě.

„Já to myslím opravdově,“ a hlas pan Boháčka se zajiknul. „Tys přece jenom moje milé dítě — před měsícem jsem nechtěl a teď chci, nu tak! — pojď, Otylko, obejmi mě —“

Otylka vstala, ale chtěla uklouznout ven do kuchyně. Matka ji zadržela.

„No jdi k tatínkovi, Otylko, jdi!“

„Já nemohu, maminko!“ a Otylka obejmula matku a položila hlavinku na její rameno.

„Pročpak nemůžeš k tatínkovi, bláhová, když ti dává tvého milého —“

A slečna Otylka přitiskla ústa matce až k uchu a zašeptla: „Já už mám jiného!“

NÁRODNÍ LISTY 28. prosince 1879

△ *V Praze 31. prosince*

Někteří lidé si k Novému roku vzájemně posílají kartičky. A mívají obyčej dole v koutku připsat: *p.f.* Co znamená to „p. f.“ ? Ví někdo, co znamená „p. f.“ ? Už je mně — počkejme: jeden, dva — ale ať jsem stár jak chci, zkrátka já přemýšlím *každého* Nového roku o tom „p. f.“, a nevím pořád ještě nic zcela určitého. Pravdě nejpodobnější je ovšem, že tomu na konci scházejí ještě písmeny dvě. Jakož se zdá také nade všechnu pochybnost povýšeno, že napřed to „p“ je pouhá jen chyba pravopisná, zlozvyk těch lidí našich, kteří pořád ještě zadrhují pravopisem německým. Ale prosím, je tedy to novoroční „fuj“! na kartičkách vzájemné uznání zásluh, kterých jsme si svědomitým využitkováním skvělého svého talentu a stálým osvědčováním ocelové své povahy za minulý rok vydobyli? Či platí *roku* minulému? Nebo snad docela už roku *budoucímu*?

Je sice od okamžiku, co toto píšu, ještě plných šest hodin do okamžiku onoho, kdy se sklenicí šumivého šampaňského, nebo alespoň se šestikrejcarovou sklenicí nuselského obyčejného v ruce si s pohnutím ťukneme na „nové, lepší časy“, a do té doby pořád ještě může přijít to hvězdáři pro letošek předpovídané zemětřesení, které z celých Čech prý učiní jediný jícen obrovského vulkánu; ještě můžem se do půlnoci stokrát propadnout do plamenných ohňů a vzduch nasytit libým zápachem našich škvarků; ale tolik můžem zajisté říci už teď: zaplať pánbůh, že je po prosinci! Protivný měsíc! Pořád jen se v něm starat o děti, myslit na Mikuláše, na Štědrý večer, na hračky, na titěrnosti — a to před Novým rokem, kdy se už ani dočkat nemůžem okamžiku, kdy se začnou hrnout konta řemeslníků, celoroční oučty obchodníků, nehledě ani k příjemným gratulacím několika set lidí, z nichž každý chce

alespoň zlatku! Ach, Nový rok, to je pro nás dorostlé snad jediná doba v roce, kdy jsme vskutku a zcela šťastni. Věřitel přijde upomínat, řemeslník chce své peníze, obchodník nastrkuje prázdnou dlaň — my nedáme nikomu z nich ani jediného krejcaru — oni nadávají, ušklíbají se, jsou zoufalí — rozkoš! Věru že člověk má po celý rok se životem velkou potíž svou, přiznám se, že mne dělání dluhů přece někdy až unaví, že pak při nejlepší vůli téměř už nejsem ani s to někde se ještě něco vypůjčit; ale když konečně přijde Nový rok a já vidím před sebou řadu těch, kterým jsem prý „povinován“, a dívám se do jejich zoufalých, komických obličejů — ech, ten jediný okamžik, ten je věru plnou, krásnou odměnou za veškeré přestálé namáhání mé!

Zítra je tedy 1. január — o „*lednu*“ se dle všeho nebude smít ani mluvit — ať si! ten kousek zimy, zrovna tolik, mnoho-li jí pro léto potřebujem, máme už ve sklepích. Je tedy január. Někteří odvozují slovo to od latinského „janua“ — dvéře — že jako tedy januárem jakoby vraty vcházíme do nového času. Jiní od latinského boha se dvěma obličeji — „Janus“ — což prý znamená jeden obličej dívající se do minulosti, druhý dívající se do budoucnosti. To musil být hloupý bůh, ten Janus, dívat se do minulosti! My Čechové nejsme sice žádnými bohy — alespoň myslím, že ne —, ale chytřejší jsme přec. My minulosti nedbáme ani dost málo. Mohli bychom se z ní naposled něčemu naučit — nač to! Mohli bychom se naučit znát samy sebe, ale my si přec ani za to nestojíme, abychom se znali? Proto také se nastávajícího roku ani nezeptáme, jaký bude. Budem zkrátka roku 1880 dělat hlouposti a je dobře — copak se dá ve světě také dělat rozumnějšího než hlouposti! Půjde to, jak to dosud šlo. Naši politikové také roku 1880 nevydobudou ničeho pro národ náš — neboť prý „by se mohli na vyšších místech proto horšit“. Naši básníci budou také roku 1880 vydírat na svých nakladatelích nekřesťanské tisíce. Naše dívky —

Jestlipak jste si už všimli kalendáře, že rok 1880 bude „ve znamení měsíce“? Ano, ano, naši básníci budou mít měsíčních paprsků, že se jim do veršů ani nevejdou, a pla-

giátů budou moci nadělat, co jen libo, vždyť budem v znamení — „vypůjčeného světla“! Item budou naše dívky mít oblíbené své měsíční záře víc než sdostatek. To bude vzdechů a stonání a milování! Hlavně ale Marjánky budou nastávajícího roku hledaným předmětem lásky a štěstí chtivých mužů. Zbožná legenda vidí v měsíci obraz Panny Marie, a ty tisíceré hvězdičky kolem měsíce na nebi, to je těch „jedenáct tisíc panen“ — *samé Marjánky*.

Ovšem se nebude smít žádná z nich divit, když ti mužští budou roku 1880 trochu nestálí, — vždyť je měsíc nejvyhlášenějším patrónem nestálosti! Rovněž však nebude smít žádný novomanžel proto láteřit, když už za čtyry neděle dostane — rohy. Ať si vezme ošklivou, ta zůstane vzorně věrna, ta je napořád tak nevinna, že „není ani vinna nevinností svou“.

Ostatně ať si upraví ten rok 1880 každý, jak sám chce, — má to v rukou. Je-li milovníkem peněz, každá česká babička mu poví, že pojí-li zítra v poledne, v den novoroční, rendlík jahelní kaše s mlíkem, bude jich mít dost a dost. Chce-li ale někdo vědít všechno, co se stane, aby se mohl dobře dle toho řídit, ať si vezme dnes na noc do postele kancionál, položí jej vedle sebe, a kterou píseň zítra ráno odevře, ta mu svým obsahem poví všechno.

Co pak se týče toho panovníka měsíce, ví beztoho každý, jak se chovat. Především: ne dát si stříhat vlasy, když měsíce ubývá; sic se dají pak do nich lupy! Ne v týž čas půjčovat peníze; mohlo by se stát, že by se už k němu nevrátily! A ne v týž čas odstavovat dítě, sic se stane z něho kněz!

Především bych ale snažně prosil naše české děti, aby když měsíce ubývá, nekoupaly se v moři! Sice dostanou bočité nohy a to není hezké!

NÁRODNÍ LISTY 1. ledna 1880

△ *V Praze 3. ledna*

Je to dnešního dne kříž s abonenty. „S abonenty“ pravím — o pouhých čtenářích poctivý novinář kolem Nového roku ani nemluví! On takový dnešní abonent totiž už nesmírně mnoho četl, mnoho ví, a je bůhví už brzo tak chytrý jako my novináři sami. Vypravuj mu nejpěknější věc, on pokrčí rameny a řekne s urážlivým pohrdáním: „Staré — kamaráde, až hanba staré!“ Teď bych například tak rád vypravoval historku o jakéms muži, jenž se jmenoval Diogenes, žil před nějakým delším časem v zemi Hřecko nazvané, byl vyučený mudrc a o bílý den chodil s rozsvícenou lucernou po světě — „hledat člověka“, jak posměšně pravil. Historka to nadmíru pěkná, skoro neobyčejná, a s pěkným poučením na konci — ale věru, já se abonenta bojím — on je naposled s to říci, že už ji také zná!

I neznáš, můj milý, i s donáškou do domu 1 zl 30 kr platící abonente, neznáš! Víš její konec? Víš také, že zmíněný Diogenes byl za tu svou potměšilou výsměšnost a veškeré lidstvo urážlivost po své smrti odsouzen k věčnému nepokoji? Že musil rok co rok jednou z hrobu ven a chodit s tou lucernou svou zase po světě? A že to musil činit zrovna v noci silvestrovské, kdy potkával samé jen lidi venkoncem protivné, s klobouky na stranu, s olovem v údech a blabuňkem na jazyku?

Věru, těžké bylo jeho provinění proti nám; ale trest byl také dle toho. No — teď už Diogenes dotrpěl! Bylo mu totiž určeno obcházení tak dlouhé, až se mu jednou přihodí, že bude chodit Prahou po celou silvestrovskou noc a nepotká *ani jediného* „protivného“. Letos ho nepotkal. Letos byly sice z opatrnosti veškeré plynové svítilny pražské rozsvíceny také až do bílého rána, ale svítily do prázdných ulic — nikde nele-

žela uprostřed ulice hromádka lidských kostí, u žádného nároží nezkoušel přetrunčenec, otevře-li nárožní kámen domovským svým klíčem, všude pořádek, všude ticho — nejstarší opilci nepamatujou Silvestra tak střízlivého! Hostinští, vinárníci, kavárníci a jiní strážcové občanské střídmosti dávají se zrakem radostně uslzeným Pražanům svědectví, že za celou noc neutržili letos ani na oběd. Německé listy konstatujou smutně, že se tentokráte žádný Čech nezabil, ba že nebyl ani žádný aretován. A potácel-li se přece nějaký „Silvestran", bylo to leda jen v Palečku nebo v Humórech, a ty měly dotýčné obrázky připraveny už napřed, jako si dobrý portrétista udělá vždycky také několik podobizen už — napřed.

To by bylo ovšem velmi dobré znamení pro nastávající rok. Ale — úpěnlivě prosím — nevěřte mu! Už jsem dle povinnosti své na to poukázal, že letošní rok je v „znameně měsíce", a že to tedy bude rok velice bláznovský, ukrutně spletený. Jeť měsíc tak zrovna tím pravým patrónem čarodějnic, které — čti Erbena — pijou jeho zář, při ní tančí, mlhy spřádají a jiné ještě kouzelné věci tropí — a to víme, čeho čarodějnice jsou schopny. Jeť on také — čti Máchu — „knížetem tmy", jeho síla je náramna, on hýbe celým mořem, činí příboj i odboj, jakpak by nespletl nás, nebohé, slabé lidi! A pak dává sám tak špatný příklad svou nestálostí, svou měnivostí, který *musí* na člověka mít neblahý vliv, — už Sirach, jehož prvních čtyřicet kapitol zrovna je moudrostí procpáno, praví: „Blázen jako měsíc se mění!" Vždyť je známa ta anekdota, jak Měsíc si dal u krejčího ušít plášť, a když počestný mistr za osm dní plášť přinesl, byl tento Měsíci malý, pak, ač už nastaven, za dalších osm dní pořád ještě malý, a pak najednou zas hrozitánsky velký, takže krejčí zákazníku vypověděl úvěr i práci. Vypovězme mu také úvěr my, sic nás splete! Tím spíš nás splete, že rok začíná letos nešťastnou náhodou lednem a v lednu že jsme téměř beze vší duchovní podpory: nehledě ani k tomu, že v lednu naše svatá církev s námi nadělá nejméně „ceremonií" za celý rok, uděluje nám také hned dne 18. zas již osmidenní odpustky a činí nás tím jen troufanlivější a smělejší. Však uvidíte, že jsem měl pravdu.

Přijde masopůst, bláznivému tanci nebude konce a stanou se i svatby — ach uvidíte, stanou se! Ne, hřešil bych, kdybych varovně neozval se včas. O měšťáky ani hned tak neběží, ti jsou už sami dost ostražiti — kdypak se nějaký měšťák žení! Býval arci také čas, kdy i měšťák láskou přicházel o rozum, teď ale mají už tolik rozumu, že láska jejich je pouhopouhou nepatrností naproti němu. Zato ti nebozí venkované! Jsou ještě prostomyslní, důvěřiví, a žení se zrovna o přítrž dodnes — ach ano, dodnes!

Některé známky spletenosti už se hlásí. Z Itálie přichází zpráva, že v Římě zdržuje se teď jakás Američanka Schmittova a ta že hodlá papeži darovat osmnáct miliónů — prosím vás! A přes Německo přichází zase zpráva, také však z Itálie, že prý se zase jednou pomýšlí na zrušení celibátu. Ovšem — přes Německo, jakápak tu může být víra. Ale přál bych toho našim kněžím, upřímně! Rád bych viděl toho prvního, až půjde s červeným parapletem na námluvy. Až si přivede dudáka a houdka a dá své milé pod okny zahrát. Až jeho nevěstu povezou k faře na čtyrspřežním žebřinovém voze a družička až mu na jeho kněžský širák přišpendlí kytičku.

K duchovním starostem přibude mu pak také trochu pozemských, on bude mít pak „dvě církve“ — jakpak s nimi vyjde! Bude smít pak kázat volně, jako smí dnes? Nebude paní farářová právo na kázání vyhražovat sobě? Bude paní farářová trpět dlouhé šepty v zpovědnici? Osobní zpověď u protestantů například ovšem není, ale myslím, že kdyby nebylo paní pastorové a její žárlivosti, byla by tam věru třeba podnes!

Jednu výhodu myslím mělo by to najisto, kdyby kněz seznal slasti manželského stavu. Manželské rozvody děly by se pak obdivuhodně lehce — ne?

NÁRODNÍ LISTY 4. ledna 1880

△ *V Praze 28. února*

Na tohle pánbůh nepřišel! Přiznám se, že kdykoli padnu na nějakou takovou chybičku jeho, na nedokonalost nějakou v přírodě, vždycky mám radost upřímnou. Ach — proč jen mně Němci tu radost kazí! Proč jim uštědřeno takové množství rozumu, takový bystrý hled a tolik chutě poopravovat přírodu pořád a pořád!

Vezměm například jen slepici a její kladení vajec. Do dnešního dne prováděly veškeré slepice po celém světě kladení vajec, abych tak řekl, zcela jen nesystematicky: položily je, zakdákaly si a bylo dobře. Rovněž hospodyně a hospodáři počínali si se slepičím tím darem beze všeho vyššího rozumu: sebrali vejce, vařili je, prodali je, nakládali je do vápna — a dost! Ale teď přišel pruský hospodář se svou vyšší inteligencí a vede to pojednou zcela jinak. Jakmile slepice snese, už je tu hospodář s přístrojem a vtiskne na vejce modrý štempl, s datum dne a s jmenem svým!

Není ovšem pražádné pochybnosti, že teď teprv je vejce tím, čím dle přirozených svých schopností už dávno býti mělo. Teď má vejce i historickou cenu svou, a najdou-li se v jednom vejci dva žloutky, není důležitá ta rodinná událost pro otce kohouta zahalena víc do mhy a nejistoty. Teď se bude co nejlíp moci vyhovět předsudkům městských hospodyň, které chtějí vždy jen vajíčka „od dnešního rána“. Teď bude městský hostinský moci vyhovět i těm protivným hostům, kteří při každém jen trochu podezřelém „kuřeti“ žádají ihned křestní list. Lidské geniálnosti otvírá se pro všeliký druh podvodu nové a vděčné pole. A sám stát obdržuje vzácný pokyn, že je na povrchu zemském ještě nesmírně mnoho věcí, na něž lze vlepit kolek.

Rovněž není pražádné pochybnosti, že kdyby byl pověstné-

ho pátého dne pánbůh na ten znamenitý nápad přišel, byl by asi sám slepicím na zadeček daroval štampiglii a flaštičku s modrou barvou. Že by dále dnes kohout, když ráno kokrhá, měl schopnost ihned provolávat také datum, aby se slepičky nemýlily. A člověka že by byl učinil rovněž ihned tak chytrého, aby se u slepičky uměl abonovat na exempláře určitého dáta a odebrat si exemplář svůj hned „po vytištění".

Měl jsem za svou povinnost čtenáře upozornit na věc tak vážnou. Ovšem skvostný ten vynález ještě k nám nepřišel a bývá mým obyčejem promluvit zde jen o věcech pro Prahu důležitých, když ale za prvé zář vynálezu toho šlehá přec jen vysoko, až k nám, a za druhé vlastně se teď pranic neděje, co by bylo pro Prahu důležito! My Pražané se teď nebavíme, abych přímo řekl. Vezmi noviny do rukou — divadlo — Národní divadlo — a zase divadlo — to divadlo ale pro nás Pražany patrně nemá pražádné ceny — lze to jasně vidět na příspěvcích ku „zlatkové sbírce": obyvatelstvo venkovské se hrne, tlačí, spěchá, obyvatelstvo pražské si sbírky skoro ani nevšímá. A mimo divadlo teď přece v novinách není jediné obstojné řádky. Sotva jedna slušnější vražda za týden. Ba i roztocká dynamitka, jindy tak chvalně činná, nějak v horlivosti své ochabuje a někdy uplyne věru skoro celý měsíc, nežli k obvyklé zábavě přispěje zas novým, třeba jen malým tuctem roztrhaných lidí.

Je mně líto — ale letos jsme my Pražané neměli ani z dřenice na Vltavě své obvyklé — jak tomu říkáme — „gaude", a led odešel naprosto bídně. To není dobré — jux z lámajícího se a plovoucího ledu patří mezi naše privileje. Nežádám jako jiní Pražané, aby led šel určitě vždycky o masopustní úterek a přispěl tím již ku zvýšení všeobecné veselosti — já vím, jak těžko nám Čechům lze dosíci koncese sebemenší —, ale aby šel v pěkný sluneční den, za modrého nebe a příjemného vzduchu, no to věru skoro *musíme* žádat! Když je pěkně a z Vyšehradu zaduní první dělová rána, jako by do Pražanů šlehl kouzelným prutem! Obchodník vyběhne před krám. Řemeslník hodí práci svou na zem a sahá po čepici. Obyvatelstvo jde a jede vesměs jediným proudem. Děvčátka běží jako k tanci.

Babičky natahují své berly hned vždy kolem dvou domů. Všude švehol, smích, povídání. A kde která děvečka, chytne putnu a běží ku kašně, než vodárny zavrou svá potrubí, a kde který starý mládenec, běží tam za nimi. Letos bylo jinak. Ulice plny bláta, dešť se jen lil, nábřeží prázdná. Jen kolem kašen byli děvečky a staří mládenci jako jindy.

Mám dnes ještě jednu povinnost. Vložil ji na mne jistý osvědčený lidumil a týká se toho „Národ-sobě“ časopisu, jejž Umělecká beseda ve prospěch Národního divadla vydá po způsobě Paris-Murcia. Že prý by bylo dobře učinit zcela zvláštní vydání pro lidi — svobodné, za velké, velikánské abonmá! Tak prý asi, jak teď učinil jistý časopis v Americe. Svobodní pánové se tam abonují a svobodné dámy se přihlašují co „prémie“, z těch pak může si příští ženu svou abonent dle fotografie vybrat. Avšak dámy smějí, kvůli uniformnosti, zaslat fotografie jen hlaviček svých. Nevím, byl-li by ten návrh u nás praktický. Výběr by byl neskonale těžký, krásných hlaviček ženských je u nás bezpočtu, a je jich dnes právě tolik, jako bylo už ve věku patnáctém, kdy „Klara Hätzlerin aus Augsburg“ ve svém Liederbuchu popisovala ideál ženské krásy:

Ein Haupt *von Böhmerland,*
zwei weiße Ärmlin von Brabant,
zwei Füßlein von dem Rhein…

Zvláště ale teď, kdy dámy naše nosí klobouky tak krásné! Nosí teď vlastně dva druhy klobouků. Jeden je svislý, po stranách všelijak zohýbaný a vypadá jako nepodařená houba na nemocném ořechu. Ten se mně nelíbí. Ale ten druhý je zato vskutku krásný. Je po jedné straně směle vyhrnut do výše a vypadá podnikavě. A když dáma jde po ulici, zdá se, že mezitímco se půvabné tílko její pohybuje po chodníku, hlava si letí někam extra na flám.

NÁRODNÍ LISTY 29. února 1880

△ *V Praze 20. března*

Ne, ne — vy jste se zmýlil, milý pane, pravil-li jste včera napolo vyzývavě, napolo závistivě ke mně: „Vám je ten týden s nedělním fejetonem hej — máte kosti svatého Vojtěcha!“

Já že mám kosti svatého Vojtěcha? Ne, milý pane, vždyť jsem „od kosti“ člověk jen hříšný! Vždyť je na mně nebohém hlava hřích, pata hřích, oko, jazyk, všechno čirý hřích, a pranic svatého, ani ta nejmenší kůstka. Nebo jste se domníval, že se budu obírat s těmi kostmi už proto, že jsou tak stary? Ani mně nenapadlo, nemám pražádné chutě, a byť byly sebestarší.

Mne právě něco zajímá zcela jiného, totiž otázka: jak to asi vyvede ta zejtřejší Květná neděle, aby byla „květnou“. A jaká bude ta zejtřejší pomlázka bez „kočiček“, bez čerstvých proutků a bez metel z vrby spletených, plných přilehavé mízy a citelné svižnosti. O pány kluky nejde, ti mohou dostat své červené vajíčko i při suché metle. Ale o hochy dorostlé. „Odrostlí chasníci“ — praví Sobotkova kniha Rostlinstvo, která nám připomíná krásné, svaté zvyky otcův našich a nás vyzývá, abychom otcův těch ve všem dobrém následovali — „odrostlí chasníci hlavně o to dbají, aby mohli děvčatům pomlázkou pořádně *vymrskati*, pročež ve východních Čechách pomlázka sluje *šmerkust* či *mrskut*. Zvláště na staré panny mívají hoši namířeno.“ A dále praví tatáž výborná kniha: „Můžeme si vysvětliti, proč se mrskávají zvláště dívky, aby totiž byly stále čipernými, zdravými a veselými, staré panny aby omladly a k světu se měly a možná-li i plodnými se staly.“ Česká dívka má tedy své jasné, od pramatek zděděné, tisíciletími posvěcené právo na jarní výprask. Jakpak k tomu teď ta česká dívka přijde, aby zejtra *nebyla* řádně bita, — he, hloupá přírodo!?

Ujímám se, jak je vidět, dívek vřele a upřímně. Z čehož byste mohl, pane, soudit, že mne přece někdy zajímají „kůstky“. No víte, ano — ale musí „být něco na nich“! Takto, kdyby nebylo té spravedlivosti mně vrozené, nestaral bych se ani o dívky, ani o strnulou přírodu, o zpožděné jaro, o nic. Má dobře, ta zima, že se nehýbe, když se jí u nás tak dobře daří! Jinde by jí alespoň vynadali — my si necháme zub po zubu vylamovat, vous po vousu vyškubávat, ba my si dáme i od každého arcibiskupa a každého kasíra Severozápadní dráhy ještě sami vynadat, a je také dobře. Divné myšlenky člověka teď napadají, v té době pomlázky, či mrskutu, jak to Sobotkova kniha nazývá. Aby se takhle to dobrodiní pomlázky zavedlo nejen na dívky, nýbrž i také ještě na nějaké sto tisíc jiných nekáraných lidí! Svatý Václave, takový „šmerkust“ po celé zemi — to by bylo ňáké jarní gustíčko! Člověk zrovna cítí, jak při pouhé myšlence míza hned až do prstů, až pod nehty vstoupá! — Ale ono není pouhou pověrou, že „nesmějí se děti šlehati metlou ze starého koštěte, sice že hubnou a usýchají“! A my jsme napořád děti a napořád nás mrskají starým, prastarým koštětem, a my hubnem a usýcháme. Není síly na šmerkust. —

Jak povídám, já jara nedbám, ba ani těch ostatních jarních zvyků národních, třeba rovněž prastarých. Nejsou ani hezky. Tak například o Velký pátek vycházejí dívky někam pod vrbu se česat, aby měly dlouhé a pěkné vlasy! To by byla věc zcela nevinná. Ony si ale přitom zpívají, nahlas, že je to až přes širá lada slyšet:

Vrbo, vrbo, dej mi muže,
červeného jako růže
a bílého jako květ
a sladkého jako med —

a když to našinec neženatý člověk slyší, jak o člověka stojí, a je si vědom své medové sladkosti a své do běla prokvětalosti, červená se pak ještě víc. Což není příjemné.

Včera, 19. března, prý tedy začal „den vítězit nad nocí“.

Včera byl „první den jarní“. Od včerejška prý jaro zimu poráží slunečními paprsky místo meči, zelenou travou místo kopím a květovými poupaty místo pumami. A ono zatím v kamnech praská černé uhlí a před oknem se sype bílý sníh! Do toho by přece jen už měla policie — ale ne, vždyť příroda je *ještě* rozumnější než policie každá. Právě v Praze máme toho skvělé důkazy. Co se například jen namluvilo o vetchosti a nebezpečnosti toho Teatro italiano. Že prý jde při něm celému vůkolí „o život“. A učinilo se něco? Neučinilo. Tu si myslila tedy příroda: „Počkej, předejdeš dálšímu neštěstí,“ poslala bouř, smetla střechu, nabořila jí několik domů, pobila několik lidí, a teď je už dobře. Nebo se mluví, že pro úzké uličky pražské není přísného jízdního řádu, pěšáci že jsou v nebezpečí atd. Co tedy udělá příroda? Prožene tam několik divokých povozů, nechá několik lidí přejet — a pak tamtudy lidé už nechodí a je zase dobře. Však ona příroda také s tím jarem to zatento!

Včera — ovšem výminkou — byl již den překrásný. Slunce se usmívalo, a kdo má kožich a vyhýbal se stínu, mohl se procházet po ulicích třeba dvě hodiny a ještě dýl. Což se stalo ovšem jen a jen kvůli „Josefům“. Miluju Josefy upřímně, ze žurnalistického stanoviska. To bylo nějakých gratulačních dobře zaplacených inzertů!

Člověk věru, byť přemýšlel sebevíc, není ani s to se domyslit, jak se někdo může jmenovat například Erazim, Vitališ, Basilid nebo tak nějakým jmenem, které ani nikomu nenapadne v kalendáři hledat. Ó vy rodičové, poctiví a vlastenečtí, dbáte-li pravého blaha svých dětí, je-li také křišťálově čisté české mysli vaší záleženo na důležitém, předůležitém rozkvětu české žurnalistiky, nehledejte pro novorozeně své *nikdy* jmen neslýchaných! Bůh vám to dítě svěřil. Dejte mu jmeno Václav, Antonín, Jan nebo tak nějaké, a buďte ubezpečeni, že jste se postarali o budoucnost svého syna, že ho jednou gratulační inzert nemine, a že jste posloužili i ve směru vyšším. My pak, to vám slibujem mužně, budem vám pomáhat. Budem přemýšlet za vás, bdít za vás. My — nechci slibovat příliš mnoho — ale — ano tedy, my si to třeba roz-

myslíme, že první strana časopisu má už tvářnost příliš navyklou, zastaralou, že bychom mohli dát před telegramy něco časově důležitějšího, například:

„Upozorňujem p.t. ctěné své obecenstvo, že dne 13. června, tedy již za tři dny, je svátek všech Antonínů, kteří ve svatém Antonínu Padovanském ctějí patrona svého. Vznešený svatý, jemuž se klaníme všichni! Umění výtvarné dalo mu co symbol do ruky lilii. On budil mrtvé, hojil posedlé, křisil utopené. On přispěje všem Antonínům svým. Gratulační inzerty počítáme na řádce o půl krejcaru laciněji než všude jinde.“ — —

Tak. To jsem rád, že jsem se udržel dnes v tónu vážném a opravdovém, jaký sluší dnům nastávajícím. Jsem přesvědčen, že jsem vzbudil vážné myšlénky v každém. Budem teď osm dní tiši. Budem rozjímat společně. Jsmeť zase jednou všichni šťastně pohromadě, přibyliť už i naši říšští radové domů, každý jinou dráhou a jiným vlakem, aby dojem nebyl příliš velký. Ach, že přec jen není zejtra po Čechách ten „šmerkust“ velký, všeobecný, — či tak, odpusťte, já zapomněl, že jsem už o tom mluvil.

NÁRODNÍ LISTY 21. března 1880

△ *V Praze 27. března*

To jsem si včera pochutnal na pobožnosti, až mně zuby vrzaly! Zbožných ženských bylo po ulicích plno, oči jejich byly zkroušeně sklopeny k zemi, šaty jejich se vlékly v křesťanské poníženosti daleko, daleko po zemi, vzduch byl plný smetí, prachu, do očí to píchalo jako jehly, rty se lepily, jazyk trnul, zuby vrzaly — gusto!

Doufám, že nemusím ani teprv podotknout, *já* že kvůli ženským na ulici nešel. A když kvůli ženským, tedy zajisté jen kvůli těm nejstarším, alespoň sedmdesátiletým, „zelenočtvrtečným“, jak Pražan říká. Copak je také na mladých o Velký pátek vidět, když den ten padne za zimavého jara už někam do března! Toalety ještě žádné. Šaty tytéž jako v zimě. O nejnovější módě ani památky. Má ale ženská, sebemladší, sebehezčí cenu bez „nejnovější módy“?

Naše ženské jsou vůbec chudinky — plakal by člověk nad nimi! Vždyť nemají, nebozí sirotkové, ani určitý den u nás, kdyže poprvé obléci nový svůj jarní šat, kdy poprvé vyjít v něm na určité místo, v určitou hodinu na procházku, nechat se mužskými obdivovat, nakapat žíravou závist do duší svých spolusester, sesbírat si klepů a pikantně jedovatých nápadů na čtrnácte dní! Vídeňačka má svůj Prater, Pařížanka svůj Bois de Boulogne a Velké promenády, Pražanka nemá nic — ach pranic! „První máj“ ve Stromovce — když „letošní“ jarní pařížská móda je už dávno zastaralá a hodí se nanejvýše ještě pro hokynářky, kuchařky atd. Toť zrovna posměch!

A ona je právě ta letošní „letošní“ tak nevýslovně půvabná, přímo kouzelná! Považme jen: Zcela bílý šat! Z čistě bílé „serge“, na sukni dokola v široké řízy sebrané. Košíková tunika a kazajka „à la Louis XV.“ z bílého antického plyše,

beze všeho garnýrování a ozdobené jen krásnými stříbrnými knoflíky. Na hlavě širokostřechý Rembrandt zase z bílého plyše, ozdobený jen dvěma pštrosími pery, připevněnými stříbrnými přazkami. Zázračně jednoduchá toaleta, a kdyby nebylo na prsou té kazajkou vyhlédající hedvábné, tmavočervené vestičky, s velkými perlami ku zapínání, byla by to toaleta zas snad až přehnaně jednoduchá. „Jednoduchost — jen jednoduchost!“ je teď heslo Pařížanek, a neuprosná umíněnost jejich jde tak daleko, že tam sídlící hr. Potocki pro svou paní hraběnku obdržel tyto dny od dvou modistek za celých — opakuju za *celých šest měsíců* účet pouze na 172 541 franků!

Ještě něco z těch pařížských mód! Co pokrývky přicházejí teď do obliby zase — čepečky, a sice nosí něžné, hezounké čepce nejen vdané, nýbrž i svobodné dámy, a to nejen doma, při večerních společnostech, nýbrž i v divadle. A někdy se nasadí takový čepeček ještě i — na klobouk! Jsou z tenounce vypředeného zlatého drátu a místo krajky ozdobeny zlatými penízky. Tedy — „zlaté karkulky“ našich babiček. Ne tak drahocenné, tak těžké, tak zdobně vyvedené a granáty okrášlené, ale přec tatáž „myšlenka“. Aby tak naše babičky z hrobů vstaly! Jak by ty jejich staré oči vesele se usmívaly a bezzubá ústa by se dobrácky šířila, kdyby viděly, že ta jejich stará paráda je zas parádou nejnovější! Letos o svatém Janě bude v Praze výstava českých národních krojů; mezi nimi budou se skvít ty zlaté karkulky a tak mnohé ještě jiné, už vymírající nebo docela už vymřelé. Jedná se o to, aby alespoň pro historii české vzdělanosti a pro umění se zachovalo, co ještě zachovati se dá. Podivná náhoda! Budem se obdivovat v Praze něčemu „starému“, bývalému, a zatím je totéž tam na Sekvaně zcela nové! Aby takhle Paříženky si po staročesku také ještě začly navazovat sukně, až do dvacíti, oblékly kazajku s varhánky, vzaly do ruky „nebeklíč“ a šly na křížovou cestu do Bois de Boulogne zazpívat „Proč Maria, proč si tak naříkáš“ — —

Letos bude o svatém Janě Praha zas jednou vesela, plna smíchu a zpěvu, jak bývala za krásných let šedesátých. Přípravy se dějou na všech stranách a všechny téměř mají za účel prospět

Národnímu divadlu. Ruch divadelní se udržuje, venkov činí mužně svou povinnost, a teď už začíná i líná Praha konečně se rozkyvovat. Pražané se hlásí, pražská jmena se řadí do seznamů — ovšem ještě pomalu, velmi pomalu, a v seznamech těch je ještě ukrutně mnoho — „nejmenovaných“. Povstala už zvláštní myšlénka, uveřejnit jmena těch, kteří ještě nic nedali. Ale to bychom si na „Pražáka“ přišli, ten je prohnaný! Ten shon ve filiálkách po číslech, když Národní listy přinesou jednou v seznamu svém: „Nejmenovaný… 10 zl“ — ! „Víte, já se s vlastenectvím svým neblýskám — já o to nestojím, abych byl jmenován, — dám a je dobře!“ A dělá to efekt a stojí to jen 5 kr.

Vrcholem bude ovšem také letos Akademie českých žurnalistův. Dějí se co nejrozsáhlejší přípravy — hudební část přinese nejvelkolepější skladby české, zpěvná původní, zvláště pro Akademii složená díla a část „*živých obrazů*“ bude letos spojena s *oslavou Hálkovou*. Scéna z dramat a pak apoteóza jeho.

Spolek žurnalistů měl tak svoje myšlénky stran Hálka. Počítal: pomník Hálkův je už několik let hotov, je tedy nejvyšší čas, aby byl letos k svatému Janu už na své místo postaven. Počítal dále: postavení to visí *jen* na městské radě pražské. A poněvadž už na městské radě visí *několik let*, je naděje, že slavná městská rada konečně učiní svou povinnost. Spolek učinil tedy své kroky a — vskutku, výsledek je skvělý. Jsme nuceni vděčně uznat, že se nám přišlo se vzornou ochotou vstříc, že učiněno, co jen možného, a návrh že přidělen — nové „komisi“.

Ostatek už se ví. Domlouvej naší městské radě, jak chceš, napomínej pořád: „Pomalu — pomalu!“, ne, ona všechno kalupem! Zásobování vodou, kanalizaci, všechno!

Ach ta mládež, ta mládež!

NÁRODNÍ LISTY 28. března 1880

△ *V Praze 3. dubna*

Zámecké naše hodiny odbily si šestou a pak jim lidé vyvěsili závaží a sundali je z věže dolů. Budeť se spravovat proslulá naše zámecká věž, aby se jí nepřihodilo něco podobného jako rovněž proslulé sedmé věži cařihradské, která se teď sesypala — ,,beze všeho platného důvodu,“ jak noviny řekly. Ostatně je arci ta naše zámecká příliš rozumna, aby vyvedla kousek tak nepředložený, a proto také se dává teď řádně prohlédnout, a kde toho třeba, podrobí se mileráda i spásné chirurgické operaci.

Takové věžní hodiny mají věru kus poezie do sebe! Majíť ji hodiny vůbec, zdají se žít, dýchat, cítit se svým vůkolím a mít i teplé srdce v těle! Celá literatura ,,hodinářská“ existuje již, novel, arabesk, fantazií je o nich legie. A dle účele, ba i dle velikosti své jako by vskutku měnily svou povahu celou. Hodinky kapesní jsou jako to portmoné: ráno jsme zastrčili s nimi tolik právě času do své vesty, mnoho-li ho téhož dne nutně potřebujem, řídíme jimi veškeren výdaj kroků a práce své, a stane-li se nám, že jsme bezstarostně vydali více, než prostředky naše dovolují, začne spoření, nuzování se, spěch za novým výdělkem. Hodiny nástěnní srovnal kdosi zas se spořádanou hlavou, s otcem rodiny — a vskutku, ony řídí veškeren domácí život, budí k práci, volají ke stolu, posílají nás spat. Hodiny věžní jsou ale ,,velcí páni a ve dne v noci naslouchá jich hlasu město i kraj“. Shlížejí na všechno shůry. Člověk se na ně dívá jen zpovzdálí. Ale jsou milovány, člověk má v ně důvěru a spravuje se dle nich. Ba člověk na ně hledí zrovna s týmž předsudkem jako na velké pány jiné a myslí si: ,,Pánbůh už tak učinil, aby byl rozdíl stavů.“ Napadne nás, že mají takové vznešené hodiny vnitřní ústrojí jako hodiny jiné? Že se také prostě natahují, namazávají? Aniž bychom si

toho byli vědomi, máme je za jakés perpetuum mobile: jdou, poněvadž mají od boha vzácnou tu sílu k tomu!

Byli jste už někdy samotni ve staré hodinové věži? Když zvenčí zalehá jen někdy vlna městského hluku dovnitř, nejasná, snivě utlumená. Když to chvilkami ve stěnách zapraská, tajuplně si vzdychne, pak zaharaší, jako by tu někde ležel a stenal ten starý čas na řetězích?

Ty naše pražské zámecké hodiny jsou ale teprv velkými pány! Panují královskému městu. Bijou celému kraji — za tiché, jižní pohody slyší i rolník na úpatí Řipu, jak Praze srdce bije. No — zakrátko budou tam nahoře pod oblaky sídlet zas, úsměvny, vyleštěny, prodchnuty novou silou. Ale příliš zajímavý nebude ten čas, jejž nám budou pro letošní potřebu rozemílat a rozbíjet. Ach, jak smutně hledíme my citliví, poctiví novináři do letošní své, teď ještě devítiměsíčné budoucnosti! Nikde žádná slibná válka, která by sklátila několik set tisíc lidí a potěšila naše srdce! Nikde snad žádné zhoubné povodně, děsné požáry, velké revoluce, propadání se celých kontinentů pod oceán a podobné milé, hezounké věci, při nichž řádným novinářským okem tak upřímná si radost šlehne! Už to vidíme: budem musit lhát, po pražsku řečeno „jako pulbír lhát“, lhát až do unavení! Budem musit vše vystrojit krásným, šumným slohem nejnovějšího střihu a naše články budou vypadat jako ty panenky ve výložních skříních módních skladů: zevnitř samý bohatý hedváb a lesklá vosková larva, a uvnitř jen dřevěný věšák. Budem musit učit se od hospodských malilinké porcičky upravit tak, aby vypadaly, jako by „za ty peníze stály“. Budem se učit od vinárníků, jak se to míchá a dělá, aby chuť byla pikantnější, i když do nápoje takto pranic není. Budem o každém zemřelém, jen aby naskočilo půl řádky, tvrdit, že byl „řádný vlastenec“ a že „se nestyděl za svůj původ“, — aniž bychom se přitom zastyděli sami za to, co píšem. Budem si každých čtrnácte dní myslit znovu, že je 1. apríl, a zvěstovat dychtivému lidu, že už „vyrovnání“ je na cestě, koncese že už jsou všechny potvrzeny, spravedlnost že už jede rychlovlakem k nám — — Ach bože, bože, je ten život těžký!

Ale nezoufejme si! Vždyť můžem také psát úvodní články o „státním pruském pravopisu“. Můžem obšírnějším pojednáním schválit, že slavná městská rada dala pobít všechny divoké holuby, kteří beztoho nebyli na nic jiného než na okrasu Prahy, a spravedlivě uznat, tím že je to nejdůležitější v naší obci tedy už vykonáno. Můžem s dávnou láskou sledovat pražské ostrostřelce na jich manévrech, při jich divosmělých potýčkách a činech skvěle zdobných. Teď právě byl statečný ten sbor trefně vyznamenán uměleckým darem. Jeden z jeho členů čestných překvapil jej darem krásným: pohárem, na němž scény z Viléma Tella. — Vskutku ale, ať člověk přemýšlí, jak chce, případnějšího obrazu není pro pražského ostrostřelce než Vilém Tell!

Chcem volni být, jak otcové vždy byli,
chcem raděj smrt než žíti ve porobě —

(akt II, scéna 2) ano, ano, toť živoucí heslo jejich! A proto zvolena scéna první, jak Vilém Tell ne a ne se poklonit a ponížit před nějakým pánem, a druhá scéna, jak Tell silnou nohou žene loďku s Gesslerem zpět do zmítajících se vln a nedal by se uprosit ani za milión! Je to divné — v domácím životě každý klidný, dobrý, jako holubice, a v „chóru“ neoblomný, neúprosný, jako ze železa!

A rovněž děkujme milostivému nebi, že jezovité se vypovídají z Francie, že se stěhujou k nám a my že — mnouce si potěšením tajně ruce — můžem veřejně proti nim články psát. A přijdou k nám nejen vypuzení jezovité, nýbrž také prý ještě členové jiných vypovězených řeholí, jmenovitě „maristé“, jichž zakladatelem byl svatý Petrus Nolascus, „pauláni“, kteréž založil svatý František de Paula, jenž uměl na svém plášti přes moře plout, a jeptišky „oblaty“, kteréž založila svatá Františka Romana, s níž chodíval vždy anděl strážce, každému viditelný. Bude to radostné vítání!

Černý šat, plášť a kapuce tétéž barvy — paulán (abych dychtivé obecenstvo už napřed poučil).

Šat, škapulíř, plášť, límec s kapucí — vše bílé; na prsou štít, na němž bílý kříž v červeném poli, — marista.

Černý šat a dlouhý, bílý šlojíř — oblata. Jen to mi není známo, smí-li řeholnice oblata chodit s nějakým viditelným, hezkým strážcem.

NÁRODNÍ LISTY 4. dubna 1880

△ *V Praze 17. dubna*

Skvělé vítězství lidské vůle! A kdyby trvala zima jedenáct měsíců a dvě neděle, máme-li pevnou, neuprosnou vůli, alespoň na dvě neděle dostane se nám v Čechách přece vždy jara a leta! „Jen si nezoufej!“ pravil ke mně před čtyrmi dny na Václavském náměstí přítel, vida mne v kožichu, „kdybys nosil kožich ještě dva tři měsíce, najednou přijde den, kdy jej odložíš. Vzpomeneš si na mne!“ Netrvalo to žádné dva tři měsíce, trvalo to krátké dva tři dny a já si už s obdivem vzpomínám na zázračně geniálního svého přítele. Odkud to jen věděl?

Slunce vyskočilo zrovna jako ve slovenské pohádce. Tak náhle, že příroda je celá zpitomělá a neví, co honem dělat. Stromy a keře jsou bez pupenců, země hnědá, drn mrtvý, bez brčálu, bez kvítků. Jen po pražském dláždění rozkvětlo pojednou holčiček jako prvosenek, ty se ale nesmějí škubat. Škoda — tvářičky jako růže, na čele plno lesku a na rtech hubiček „na milión“, jak v Hálkově písni stojí, — co je ale do toho, když se sebemenší pych trestá třeba až doživotním vězením! Ostatně není znalcům přece ještě zcela jasno, jsou-li dívky letos mocmoc nebo jen tak ucházeje krásny. Jeden den se podobá člověku tak, druhý zcela jinak. Jeť to s hledáním hezkých dívek po ulicích tak jako s hledáním hub po lesích. Choď někdy celý den, podívej se pod každý klobouk a nenajdeš ani jednu. A někdy je jich náhle jako hříbků po dešti, a všechny kulaté a do červena a vzduch je pln nejpůvabnější vůně! Mám v tom ohledu zvláštní jednu zkušenost. Kdysi se přihodilo, že v témž témdni přibyli do Prahy dva moji známí, Maďar a Němec. Každý se tu pozdržel tři dny a v době té jsem se s nimi bavil a sprovázel je milou svou Prahou, od pondělka do středy jednoho, od čtvrtka do soboty druhého.

A jeden pak napsal do listu peštského, že „v Praze na sto dám přijde teprv jedna *trochu* hezká“, a druhý napsal do listu berlínského, že „v Praze krásných dám je víc než v *kterémkoli* jiném městě“.

Ach to rozkošné jaro! Přes město i vůkolí rozložen jediný, šťastný úsměv. Obyvatelé se hrnou z domů ven, do sadů a zahrad, na něž Praha je tak známě bohata. Do sadů na Karlovu náměstí navezeno už půl sta for nejkrásnějšího nového prachu a v parku městském rozkládá se několikrát za den zase uhelný čmoud, že si plíce v těle radostí až poskočí. Býval tam sice také za právě odbyté, dlouhé zimy ochotným a denním hostem čmoud ten, ale neměl tu pravou vůni. Ta se dostavuje, teprv když slunko se do toho vloží.

Jenže my toho nedovedem, abychom jaro uvítali jen trochu slušně! Máme sice takzvané „jarní“ slavnosti, Slamník, Fidlovačku, ale co je to například jen naproti mnichovskému Salvátoru, při němž referent jednoho jen tamějšího časopisu napočítal 2341 „zmožených“ a 41 větších a přes půldruhého sta menších rvaček! My neumíme žít. My se neumíme ani bavit. Proto si nás také ale nevšímá na širém světě nikdo. Děje se nám ve světě jako v divadle, kde jsou „první místa už abonována“, — sedíme zcela vzadu a nikdo o nás neví.

Takový šťastný, velký národ, jakým jsou například Francouzi! Vše na nich zajímá, vše se obdivuje, vše také napodobí. My sami čtem o událostech pařížské každé kavárny, jako by vskutku na té kavárně visel veškerý pokrok lidstva. Příklad! Amerikán Slosson přijel teď schválně z Nového Yorku do Paříže, aby zde vyzval Francouze Vignauxa do zápasu — na kulečníku. Jeť Slosson nejproslulejší biliárista — karambolář — zaokeánský a Vignaux je zas nejproslulejší hráč celé Paříže. Jejich zápas má takovou důležitost, že velký New York-Herald vyslal zvláštního žurnalistu přes moře a přináší denně sloupcové telegramy. A my sami, jakmile přijdou ráno noviny, hledáme především, kolikže pointů udělal včera Vignaux — my totiž přejem Francouzům —, a sázíme mezi sebou na něho jako blázni. — Vloni v srpnu vyzval karlínský občan A., nejproslulejší tamější kuželkář, pražského hostinského K.,

rovněž znamenitého kuželkáře, také do zápasu. A. je své věci tak jist, že sází po padesátce „na roh“; ale rovněž silným je K., „brandejs“ vyrazí, kdy chce. Byl to boj, trvající celý týden! Děly se při něm divy statečnosti, třicetkrát „roh“ za sebou, toť byl zjev každodenní! Všiml si toho ale New York-Herald? Ano všimly si boje jen časopisy naše domácí, jichž to byla přímo svatá povinnost? Ach — osud malých národů! — opouštějí i samy sebe!

K jedné dobré věci nás Paříž přece teď svedla. Vydala pro dobročinný účel své Paris-Murcia a u Němců, Italů, Poláků, ano i u nás Čechů rodí se samy Paris-Murcie. Náš Národ sobě, jak se dotýčný pamětní list náš bude jmenovat, je však věnován Národnímu divadlu. Můžem zde již sdělit, že je nejen vyjití listu zabezpečeno, nýbrž i že bude rozhodně skvělý. Obětovnost impresních, kněhkupeckých a papírnických firem je vzorna, příspěvky umělců a spisovatelů docházejí co nejhojněji. Národ sobě bude ozdoben kresbami téměř všech našich umělců výtvarných a v literární části naleznem rovněž skoro všechna jmena, která kdy v nynější krásné naší literatuře zazněla.

V *Národ sobě* zápas výtvarníků a spisovatelů, v *Akademii českých žurnalistů* zápas nejpřednějších zas hudebníků. Akademie ta, podvakráte již ku dni svatojanskému vypravena, byla dosud vždycky skvělá. Letos se její hodnota ještě stupňuje. Smetana, Dvořák, Fibich, Rozkošný, jmena miláčků našich. K tomu přinese akademie novou, velkou skladbu v cizině meškajícího našeho Karla Bendla, od něhož již tak dávno nepřišla žádná skladba nová. K tomu je to skladba ryze z národního našeho života vyprysklá. Její název je Švanda dudák; text napsal Jaroslav Vrchlický a velké sbory i půvabná sóla střídají se v skladbě co nejefektněji. Na konec akademie pak také zase velkolepé živé obrazy — tentokráte z děl Hálkových — a k nim slova od Adolfa Heyduka, jež přednese paní Malá!

Jen aby pěkná pohoda přivedla Praze k svatému Janu hodně hostů! Aby venkované nebyli něčím poplašeni, aby snad nezachvátil je nějaký náhlý, dosud nepředvídaný strach! Čtliť

jsme tyto dny, že k letošnímu 16. květnu položen do Prahy také sjezd českých přírodozpytců a lékařů. Přijde prý lékařů hned několik set. Praha ale sluje už při obyčejném počtu lékařů svých nezdravotou přímo děsnou, a když…

NÁRODNÍ LISTY 18. dubna 1880

△ *V Praze 8. května*

Jdu lesem šumivým a úsměvným jdu polem,
květ, květ a květ je, kam vzhlédnu kolem —
stal se to zázrak z večera do rána? —

i ty trdélko poetické! Račte odpustit, ale on je věru takový poetický klacek s to s bufami na nohou a třemi flanelovými košilemi pod soukennou vestou nám vyprávět, jak dýchá vonný, vlažný vzduch, a když zemdlen celodenní rozkoší navečer se vrací z jarní přírody domů a dveře jizby své zastrčí rozkvětlým karafiátem místo závorou, jak pak lehá na bílé lože ze samých lilií a vytáhne si pokrývku z růží spletenou až ku bradě! Zatím, to se rozumí, sedí celý den doma, dívá se oknem ven na protější mokrou střechu a repetá se zimou. Prsty má zmrzlé a nos modrý. Banda!

Samé hloupé řeči o „máji“, o „květnu“, o „měsíci rozkoše“, „měsíci lásky“ atp.! „Celý máj je jedinou hubičkou vtisknutou přírodě i lidstvu,“ napsal zas jiný „bázník“, jak se teď v Praze říká. Divná, ta letošní *hubička*! Trochu mokrá. Jenže si po ní neutíráme ústa, nýbrž nohy, o rohožku a želízko. „Snubní doba nebe a země“ — možná! Tak si ale myslím, že mezi nebem a zemí musí být tedy ňáká mrzutost; vypadají oba dva, jako by se chtěly spolknout. Vždycky se květen brává za obraz příštího našeho života, takhle prý se člověk obrodí jednou zas po smrti své a nově rozkvětlý vejde do ráje! Je před rájem také rohožka?

Včera jsem se bavil o tom tématu s jistou příjemnou, duchaplnou dámou.

„Podívejte se jen na ten květen,“ pravila. „Když jsem zestárla“ — ta dáma se totiž domnívá, že už není mlada, ačkoli

je teprv osmapadesátnice — „byla jsem proto dlouhou dobu smutna. Nebožtík můj muž mne těšíval. Deklamovával mi perského básníka Džamiho báseň o staré ženě. Znáte ji přec? Stará žena přišla k prorokovi si stěžovat. Prorok jí vyprávěl o životě příštím a že prý bude pak zase mladá a hezká, jak bývala, ba ještě hezčí. A od té doby byla žena zas veselá a čekala. Myslím, že můj muž v to věřil. Říkal, že obrození je železným zákonem přírody, a ukazoval na jaro, na výroční květen. Zdá se ale“ — dodala pak dáma, ukazujíc prstem ven do šedivého vzduchu — „že se to přec nepovede *každému* květnu — a snad také ne každému člověku!“ —

Kdepak je ten letošní máj?

Jediná skutečně ohnivě zbarvená, svěží a *vonná* kvítka, jichž nám dosud jaro poskytlo, nalezají se na jídelních lístcích pražských hostinců, porce za 45 nových! Říkáme jim „husičky“. Rád bych se byl viděl, když sklepník přinesl lístek, položil prst vpravo nahoru, kde se u Knoblocha nalezají pečeně, a poprvé letos řekl: „Snad dnes husičku, pane △?“

„Husičku,“ odvětil jsem pološeptmo, se sladkým povzdechem, v němž se chvěla láska i naděje, touha i zbožnost zároveň. A pozamhouřil jsem oči.

„A snad s hlávkovým salátem?“

„Ach ano, ano — husička tuze ráda lístky jemného salátku!“

„A vajíčko naň, je-li pravda?“

„Ovšem, můj drahý, dle moudré náuky o rozdílnosti chutí!“

„A potom snad šparglíček?“

Teď už jsem mohl jen mlčky přikývnout. Neměl jsem síly, abych ho byl objal, neměl jsem slov, abych mu byl poděkoval.

Odvolávám všechna hanlivá slova, jichž jsem se byl proti jaru dopustil. Cítím trpce, jak nedůvěra má byla nepodstatna — řeknu to přímo: bídna. Ano — jaro *jest* zde, vždyť jest tu už jeho nejvznešenější dítko, jeho démant: špargl! Když ho stojí na stole podlouhlá mísa, s dukátově zlatým máslem, s úsměvně osmaženými, vonnými drobty, se stonky vedle sebe položenými a s těmi hlavičkami, tak zovoucími, laskomnými, — tu člověk nelituje prožitých zimních měsíců dlouhých,

nelituje ubíhajícího života — „ach, královno, ten život je přece krásný!“

„Chřest je zhustěný slavičí zpěv. Chřest je jedlá vůně květů. Chřest je jarní vzduch v štangličkách,“ praví nadšenec. Ano, poetové čeští, máte-li sílu, zde máte předmět! Ale vy jí nemáte! Od Máchy začínaje až do Čechových nejnovějších básní není o šparglu ani jediného verše — není! Ba zpřevracej i Kosmické písně — běda, on není ani v těch! Vezmi — ne, nevezmi, chtěl jsem říci, abys vzal Slávy dceru, ale marně bys i v její znělkách pátral, on zde také není! A jak by se byl hodil zvláště Máchovi, pro Máj! Při popisu jarní přírody. Nebo Hynkovi do žaláře, na úlevu jeho bídy. Teď už třikrát nešťastný Hynku!

Zvlášť pro měšťáka má špargl půvab naprosto poetický. Protože je pro něho oděn v kouzelné roucho háje. Tisícátý měšťák ani neví, jak špargl roste. Znalť jsem jej já sám již dlouho z mís i polívek, požíval jej s upřímným nadšením, a pamatuju se na své ukrutné podivení, když mně poprvé ukázali vzrostlý šparglový keř, košatého semenáče!

Ach, kdo tak má šparglovnu vlastní! Vůbec nějaký vlastní kus země, jenž je zahradou. On vidí salát, jak vylézá ze země, pase se na jeho vzrůstu, jí ho očima denně — stokrát ho jí, než ho konečně s octem a olejem sní k hnědé vepřové ledvince. On vidí bílý květ hruše, ruměn třešně a jabloně, a každou šťavnatou hrušku, každé ringlo jí bezpočtukrát. Šťastní majetní!

U Němců byla jednou básnířka, dobrá básnířka, ta se jmenovala Bettina. O té Bettině se vypravuje, že ve své zahradě lezla po stromech a jedla ovoce hned ze stopek. „Jak líbezně mluvila“ krásná Bettina k hrušce, jak ji svými prstíky hladila a jí lichotila, než do ní kousla!

Mým ideálem vždy bylo a *jest* mít svou zahradu, třeba dost malou zahrádku, jen když *svou*. Ale jak si k ní pomoci?

Hodlám již dosti brzy slavit pětadvacítileté jubileum svého chvalného fejetonizování. Mně je to naprosto jedno, hodlá-li národ co celek chopit se té vítané příležitosti, učinit sbírku a koupit mně zahradu s domkem, nebo hodlá-li třeba jen

některý majetný jednotlivec odloučit pro mne kus zahrady své, — zcela jedno. A pranic se nemusí národ bát, že polezu snad po stromech, — jak se znám, já nepolezu. Snad by ale mohlo být o to postaráno, aby v té mé zahradě byly oblíbené nyní zákrsky. Člověk se k nim postaví — jak radí Anthus —, zakousne se do hrušky, přešlapuje mezi jídlem z nohy na nohu a je to zcela tak, jako by se na větvi mezi nebem a zemí houpal.

Národe — zde příležitost pro tebe! Dej mi jen to, co dodnes jsi ostatním — dlužen; to stačí.

Já čekám.

NÁRODNÍ LISTY 9. května 1880

△ *V Praze 22. května*

Už nám svatojanští venkovští hosté z Prahy zase odjeli — no, spánembohem! Proto „spánembohem“, protože jich bylo na naši klidnou, tichou Prahu příliš moc a že to nemá být. 35 000 jich přišlo za jediný den! 35 000 lidí venkovských s veselýma očima, červenýma, zdravě osmahlýma tvářema a pevným krokem, vypadajících zrovna jako hotový posměch na nás rozechvělé měšťáky! 35 000 lidí, kteří jsou zvyklí časně vstávat! A tohleto už je věc přec nejhrůznější, neboť dejme tomu, že kvůli každému z nich vstával známý nebo příbuzný jich Pražan jen o čtvrt hodiny dřív, než jak byl navyklý, dělá to už 8750 hodin za jediný den! Příliš, příliš mnoho na Prahu, která teď, když naši říšští radové vrátili se z Vídně zase sem, nabyla mžikem znovu dávné ospalosti své.

Podívali se na všechno a všechno se jim líbilo. Viděli Národní divadlo a pochopí teď, když my pražští novináři mluvíme o něm s nadšením. Viděli hospodářskou výstavu a mnohému se v ní naučili. Viděli výstavu uměleckou, a jakmile teď přijdou obvyklé výroční zprávy v novinách, že také letos koupil hrabě Clam-Martinic za osm tisíc, kníže Lobkovic za deset tisíc obrazů od těch a těch českých malířů, budou vědít, ku kterýmže uměleckým předmětům zprávy ty se vztahují, a z gruntu svého upřímného srdce blahořečit mecenášům našim, bez nichž by domácí umění věru musilo zrovna jen krnět. Viděli pyšné naše krámy kněhkupecké v předních ulicích pražských a pochopí, že se nejen spisovatelům českým daří výtečně, nýbrž již i českým nakladatelům. Viděli výstavu českých národních krojů ženských, okřáli pohledem na krásu jejich a mohou od nynějška na německý Bazar abonovat se zcela jiným ohněm a uvědoměním.

Jen kdyby také nechtěli kritizovat! Sám jsem slyšel, jak si

jich hlouček sem tam vandrujících stěžoval, že prý Praha dosud nastavěla tak málo pomníků „historických“. Například Husovi — „Už přec měl zde někde pomník Husovi *dávno* stát!“ pravil vysoký, kostnatý stařec. — „Zde někde“ — rád bych věděl kde! V kterémpak pražském farském okrsku myslíte že by byl strpěn, vy nebozí venkovánkové? Kterépak městské zastupitelstvo by mělo a chtělo učinit návrh, he? Neříkám, že by se mělo na Husa snad tak *naprosto* zapomínat jako dosud a zacházet s ním zrovna jako s člověkem, do kterého nám ale pranic na tom božím světě není. Nepravím také, že Hus byl naprosto bez významu pro historii českou, že neměl i některé vlastnosti zcela pěkné, vzdor své trucovitosti, své neposlušnosti k panským rozkazům, své české umíněnosti a jiným ještě podobným, politováníhodným chybičkám svým. Ale v Praze pomník? — zač? Copak udělal Hus pro Prahu? Ó, Praha *není* nevděčna! Má-li někdo zásluhy o ni skutečné, ona je dovede uznat, dovedla by odměnit třeba tedy i pomníkem. Dnes píšem 22. května — ještě sedm let, a budem dne 22. května roku 1887 slavit stoleté narozeniny knížete Alfréda Windischgrätze. Jsem přesvědčen — dost malý návrh, a hrdé městské zastupitelstvo odhlasuje mu třeba deset pomníků! Windischgrätz má ale o Prahu své nezapomenutelné zásluhy, to je to!

K svatému Janu uspořádali si letos i čeští lékaři a přírodozpytci *první* velkou schůzi svou. Patrně chtějí dle toho mít těch schůzí tedy příště ještě víc, a snad vždycky v květnu a v Praze. No proč ne, květen je měsíc zcela vhodný, padá do něho síla pamětních dní, narozenin a úmrtí slavných přírodozpytců a lékařů, Koprníka, Jennera, Linnéa, Agassize, Mesmera, Fahrenheita, Cuviera, Humboldta, Lavoisiera, ano i velkého Guillotina, který kdysi, když už ho psaní receptů pro nemocné nudilo, vynalezl si svou proslulou, výtečně pracující gilotinku. Také Praha se konečně hodí zcela dobře ke schůzím lékařů, Praha je velké město, a jako to „mlynáře vždycky táhne tam, kde je voda, moc vody“, zas lékaře to přirozeně „táhne“ tam, kde jsou lidé, moc lidí. Ale žalostně se páni přírodozpytci a lékaři mýlí, domnívají-li se, že mně

jejich první schůze snad imponovala. Nebylo nějak skladu v tom, žádného pravého rozmyslu. Udělají si například výlet do bezvýznamné Chuchle místo do Volšan nebo do Košíř — co je v tom za rozum? Také si počínali trochu až příliš výlučně, aristokraticky. Z lékařského oboru se nesměl nikdo zúčastnit, kdo nebyl aspoň graduovaným doktorem, — apatykáři, hrobníci byli vyloučeni, ba ani žádná milosrdná sestra nesměla mezi ně, pravilo se tak aspoň. A ten jejich banket! Myslel jsem si: Bude to podívaná! Sál černě vyložený. Světlo modravé. V koutech překrásné kostry co ozdoby. Tamhle v snivém koutečku, v jeskyňce umělou plísní se skvějící, mramorová skupení sudiček přestřihujících nitě lidských životů. Z kruchty se snášejí veselé zvuky nějakého rekviem. Hosté, sedící v rubáších, sedí na elegantních rakvích. V číších se perlí nejvzácnější a nejchutnější medicíny. Zmrzlina se objeví v lákavé formě rodinné krypty. A pěkně rostlí „myslivci“ od pompes funèbres roznášejí pečivo z měsíčních paprsků. A oni zatím sklepníci ve fracích, hosté samý veselý hovor, v číších samé praobyčejné šampaňské, po stolech mastné pečeně, všude žert, všude smích, nadšené řeči, ještě nadšenější přípitky lidem nejen mrtvým, nýbrž i *živým*, „sláva *živé* vědě“ — žádný program, žádný rozmysl!

Ještě že každý z nich koupil si forku Národ sobě — jinak věru nevím, čím by nám byli bývali v Praze platni. Nebozí pražští kněhkupci, ti budou na letošního svatého Jana pamatovat! Dvéře jich krámů mají vylámané skoby, okna jsou vymačkána, na prstech prodavačů je plno mozolů, a co takto ještě od netrpělivého obecenstva dostali, nu — to je jim z celého srdce přáno! Kupec za kupcem, každý hodí tři zlatky na stůl, sebere pět exemplárů, stočí je, a už odnáší pod páždím sto spisovatelů, padesát malířů, deset muzikantů, čtyřicet zesnulých oslavenců, sto padesát inzerentů atd.

„Dobrý spisovatel je pro národ aspoň tolik, mnoho-li velké panství s dvanácti dvorci,“ praví Tyl. Sto spisovatelů tedy = sto panství a ta stovka mně připomíná povídačku o knížeti Lichtensteinovi, často slýchanou v mládí. Že prý má ten kníže Lichtenstein devadesát devět panství, to sté si

ale nesmí koupit, sic prý by tím nabyl práva na vlastní vojsko a směl i své peníze razit. My ale v tom stu máme už tedy vojsko své a všichni ti spisovatelé vojáci jsou zároveň mincíři, razící český, duševně lesklý peníz.

Přece se mně něco na Národ sobě nelíbí, je-li týž svým obsahem totiž vskutku obrazem národa. Se zármutkem obracím listy jeho — národe můj milý, ty bys nemohl být fejetonistou! Ne, jsi *příliš málo samolibým*, nemohl bys! Věř mně, národe, samolibost je ta nejzvučnější rolnička, kterou si člověk může na svou čapku přišít, nejpěknější kohoutí péro, které si může za ni zastrčit. Myslím to upřímně, národe. Dosti dlouho jsem se koukal na svět, za „které ucho jej chytit“, až jsem nalezl kámen mudrců: samolibost. Samolibost ve formě jakékoli, třeba tedy ve vhodné fejetonní. Čekat snad na chválu jiných, docela snad na potomstvo, to bych si škodil! I schoulil jsem se, usedl pod čáru, a brzy jsem s radostí pozoroval, že je tu místečka dost i pro samolibost největší. Také jsem to v ní skutečně přivedl daleko, to musím sám uznat — ať mně upírá kdo chce co chce, samolibost mi neupře *nikdo*! Mluvím pořád „já“, jakmile začnu o sobě, žádám neuprositelně pozornost celého světa, jakmile začne se mluvit o někom jiném, zívám. Nu a vidíš, národe, pánbůh mně zato požehnal na statcích a na všem.

Národe, prosím tě, udělej mi to k vůli, zkus to, buď také trochu fejetonistou! Mluv „já“ — „já“ — pořád „já“ — s celým světem jen a jen „já“. Buď samolibým, nebo chceš-li to jinak a pěkněj nazvat: *buď pyšným!*

NÁRODNÍ LISTY 23. května 1880

△ *V Praze 5. června*

Domnívám se, že je tomu už alespoň pět neděl, co jsme nečtli o žádném novém vynálezu. Ani Edison nevynalezl v té dlouhé době ničeho nového a to je už trochu moc. To je to, že se podobné věci teď *nevyplácejí*. Prosím vás, vždyť jste četli, že kdosi — lituju, že jsem zapomněl jmeno jeho — například vynalezl „umělý dešť". Může být vynálezu hybnějšího, do podrobností zakulacenějšího a ještě více osvěžujícího? Nu a — já ani dále nemluvím, jenom zdvihám prst a ukazuju oknem ven: podívejte se! Tolik očekávám od spravedlnosti lidské, že nebude jediného člověka, který by neřekl: „Ano, to se děje jen ze zlovolné konkurence! Ta stará příroda by se mohla věru stydět!" Nikdo na světě nám nedokáže, že ty letošní, každodenní, lijákové, sršící, naši zeměkouli skrznaskrz rozčvachtávající deště nejsou už schvální a umělé, že jsou pořád ještě „přirozeny"! Kdepak by se jich příroda také nabrala!

Co teď má geniální onen muž s tím svým skvostným vynálezem dělat! A tak se děje i s jinými vynálezy posledních let — lidstvo z nich nemá radosti ale pražádné. Jedinou slibnější věcí je známý „celuloid", ač nezklame-li nás bídně i ten. Celuloid je masou, jejíž složení je pro mne, jakož i sklad několika tisíců jiných ještě „mas", zahaleno rouškou naprostého tajemství. Vím jen, že se z něho dělají koule na kulečník, hřebeny, jehlice do vlasů ap. A že ty celuloidové předměty úžasně rychle chytnou a shoří. Hráč se přiblíží s hořícím doutníkem ke kouli a koule shoří na popel. Krasavice se přiblíží hřebenem k lampě a hřeben hoří, vlasy hoří a celá krasavice hoří. Ano, stalo se prý už, že některé dívky i docela uhořely, jenže se bohužel přihodilo podobně zábavných případů v poměru k dychtivosti vzdělanějšího novinářského čtenářstva dosud

málo. Nyní smíme ale přece doufat, že se ty případy platně rozmnoží. Jsouť prý teď celé továrny, které z celuloidu vyrábějí již věci steré, broše, slintáčky, manšetky, šátky, pouzdra ke kapesním hodinkám, ba i podešvy. Podobá se tedy, že hlavně ve velkých městech vyvine se bohdá co nejdřív zcela nový druh pouliční zábavy, a hořící cigáro v ústech kuřáků že nabude důležitosti dosud ani netušené. Voják galán půjde s chůvou galánkou po městském parku, přiblíží se trochu těsněji, slintáček chovaného nemluvněte chytne a chůva odevzdá pak doma škvarek místo dítěte rodičům rozradovaným, kteří jsou náhle zproštěni všech starostí o budoucnost synkovu, všeho nákladu na něho a zajisté i mnohé duševní bolesti nad nezvedeností jeho. — Švihák si od šviháka zapálí doutník — chytne manšeta, rukáv, a nejbližší policajt postaví hořícího někam do kouta, kde týž klidně a obdivován pozorujícím obecenstvem dohoří. — Dáma šlápne v Ovocné ulici na doutník odhozený, podešev její chytne, a dva tři okamžiky nato zazáří dáma jako nejskvělejší meteór; trubky dobrovolného hasičského sboru, jakýž naši pražští mladí pánové na všechen způsob zřídí, zavíří vzduchem, ruční stříkačky sboru začnou ze všech stran pracovat, a bude po Ovocné ulici jux, jakého tam ani nejstarší lidé nepamatujou. — O jiných případech ani nemluvím, poněvadž mně žádné nenapadají.

Nedivte se mé horoucnosti, s jakou tu romantickou zábavu přivolávám. Vždyť jsem, třeba do jisté míry, člověk dosti dobrý, přece jen novinář. A „mrtvá sezóna“ na nás novináře přikvačila vzdor únorovému počasí letos dřív než kdykoli jindy. Jsme v ukrutné bídě. Marně se ohlížíme světem po události trochu romantické, abychom jí ukojili hlad letního čtenáře, — nikdo by nevěřil, co takový letní čtenář při dlouhých teď dnech za 24 hodin všechno spotřebuje! My vidíme jeho křečovitě hladem se svírající rty, jeho po vláze prahnoucí jazyk — srdce nám to rozrývá — ale nikde, nikde sousto novinek, nikde jen kapky svěžího klepu. Někdy se nám ve vzduchu kmitne klamná fata morgána, ženem se jako žíznivý Arab za ní — zklamání je tím bolestnější. Tuhle například zmizel z jednoho vídeňského kláštera mnich. Náhle zmizelý

mnich je na všechen způsob pro novináře už něco. Mohu ho nechat skočit v náboženské šílenosti ze štěpánské věže dolů. A pak přinést zas zprávu, že neskočil ze štěpánské věže dolů. Mohu ho nechat uvěznit v tmavém klášterním sklepě a udělat z něho jakéhos Ubryka. A pak zas přinést úřední opravu, že dotýčný klášter nějakých sklepů vůbec ani nemá. Mohu z něho, dle míry svého kuchařského umění, hladovému čtenáři vůbec upravit krmíčko, že se mu až srdce v těle směje — ale hned druhý den, nežli jsme se jen rozhodnout mohli, přišla už zpráva, že dotýčný mnich nezmizel, že prostě odjel s nějakou hezkou švadlenou po druhé třídě do Švýcar, že se tam s ní ožení a stane se nejen manželem, nýbrž i několikanásobným otcem. Hodí se mi *takový* mnich? Není on nejpádnějším důkazem, že kláštery, vůbec veškeré mnišstvo je věcí už nadobro teď přežilou, zcela neprospěšnou, do moderní doby se ani nehodící?

Je pravda, my jsme chytří. My máme jistou svou zásobičku, která nám vypomůže konečně rok co rok, vždycky když už je nejhůř. Máme toho „raubířského hejtmana“ — myslím, že se jmenuje „Tomášek“ —, kterého slavní úřadové se vzornou horlivostí pronásledují už nějaké století, který vzdor tomu „ve Slezsku a Moravě“ šíří nevýslovnou hrůzu a kterého dáváme „konečně letos“ šťastně přepadnout a ubít, dopřávajíce mu, aby před svou hrdinnou smrtí postřílel ještě dva tři četníky, jeden rok víc, druhý míň. Máme toho „ztraceného syna“, který byl po mnohá leta v cizině, pak se vrátil, rodiče své o nocleh prosil a jemuž nepoznanému vlastní matka (následujícího roku pak otec) z peněžité lakoty v noci krk podřezala. Máme toho hrobníka, který své dítě z trestu přes noc do kostnice zavřel a ráno je tam nadranc rozbité a rozšlapané nalezl. Máme tu hrdinnou mlynářku, která přepadena celou bandou postaví se ku vratům se sekyrou v ruce, a jak loupežníci průkopem pod vraty prolézají, jednoho ubíjí po druhém — velmi pěkná historie! Máme těch 208 uchazečů o katovo místo v X., mezi nimiž „jeden frizér a jeden herec“. Máme ještě některou jinou historku — ale letos uhodila na nás bída trochu předčasně, „syna“ jsme si už podřezali,

zrovna tyhle dny, „frizéra a herce“ jsme už také poslali do X. — a rok je ještě tak dlouhý — sám pánbůh ví, čeho se dopustíme ještě letos!

Zdá se, že i samo obecenstvo to cítí a hledí nám dobrácky trochu vypomoci. Nalezl jsem tyto dny v jistém moravském listu vysoce pozoruhodnou věc, kterou ovšem ani okamžik neváhám sděliti zde čtenářům našim. Věc ta zněla:

„*Proč jest pěna bílá?* — V jednom zdejším hostinci namítnuta ona otázka, jejížto zcela správné rozluštění nikomu z přítomných hostů nepodařilo se podati. — Proč jest pěna piva, vody a jiných tekutin *bílá*?... Že barva tato původ svůj v lomu paprsků má, jest takřka zřejmé, proč ale jest právě barvou *bílou*? Otázku tuto klademe přátelům fyziky, prosíce zároveň sl. redakci... atd.“ — Podepsáno: „Několik milovníků pivní pěny.“

Je to otázka do očí bijící důležitosti, otázka čistě česká, která neopomene všude po vlastech našich vzbudit senzaci neobyčejnou. Mohu říci, že mně od tří dnů, co jsem notici tu četl, pivo ani více nechutná, i když má nejpěknější pěnu, — jakpak mohu něco pít, když si „toho“ nejsem ani zcela vědom.

A teď nám v samých Čechách kyne ještě jiná otázka barvičková. Pařížské dámy barví si vlasy, ale rozmanitě, v pruzích. Jeden pruh bíle, druhý černě, třetí červeně, čtvrtý žlutě, pátý modře, šestý zeleně. Neobyčejně šťastný to nápad, a není pražádná pochybnost, že duhová móda přijde do Prahy co nejdřív.

Jsem zimničně žádostiv potkat na ulici už první pruhovanou dámu.

A dal bych nevímco za to, kdyby byla ta móda k nám přišla už před čtrnácti dny a pražské dámy byly teď své hlavičky dekorovaly jako pražské domy fasády své. Češky výlučně česky uvědomělé, Češky s českým i rakouským vědomím, Němkyně s výlučně rakouským vědomím, Němkyně s vědomím „všeněmeckým“...

Žlutavé a kaštanové a černé vlasy jsem už hladil, ano i hezky červené — ale jakpak se hladí například vlasy modré?

NÁRODNÍ LISTY 6. června 1880

△ *V Praze 12. června*

Hodné obecenstvo, hezké obecenstvo!

Minulou neděli jsem zde citoval otázku v moravském časopise položenou: „Proč je pivní pěna *bílá*“ — a během osmi dnů nahromadilo se zásilek a odpovědí, že je jich houf. Leží tu přede mnou. Hledím na ně a vidím, jak z každého slova zrovna šlehá plamenná touha být vytištěnu. Dobře — vyhovím!

Tedy: Proč je pivní pěna *bílá*?

Odpovědi:

1. — Aby se zdála míra větší. Je v tom fyzikální ouskok, milý pane! Kdyby byla pěna například černou, zdála by se darebná míra mnohých hospodských ještě darebnější. Pročpak vypadá „zatemnělý měsíc“ (v konjunkci) o celou pětinu menší než „světlý měsíc“ (v opozici, v ouplňku)? Pročpak černý holub vedle stejně velkého bílého na střeše zdá se menší? Pročpak se tlusté paničky oblíkají nejraději černě? — *J. B. v Praze.*

2. — Jen s pýchou shlížím jiné na nápoje:
jsem *českým* pivem, znáte *barvy moje*?
A je-li *dole* barva *rudě* milá,
nuž jaká můž být *svrchu* nežli *bílá*! —
To třeboňské.

3. — Damit Sie Ihr naseweises Gesicht hineinstecken können! — *Eine deutsche Antwort. Prag.*

4. — Prajednoduché! Kdyby pěna tvořila jen jednu velkou bublinu, byla by tato průhledna a barvy namodralé. Ona ale skládá se z tisíců bublinek pramalinkých, stěsnaných, které co těleso jediné jsou neprůsvitny a bíly, — každá ta bublinka *o sobě* byla by opět průhledna a namodralá. Vařte

vodu v hrnku: dokud je pára nad hrnkem ještě stěsnána, je bílá. Rozbijte bezbarvé, průhledné sklo na prášek, a prášek je bílý. — S úctou *L. v Brně.*

5. — Ze zdvořilosti. Když chce někdo k nám vejít návštěvou, také si vezme bílé prádlo. — *Váš soused odnaproti.*

6. — Má to své příčiny politické. Když v 14. věku vzbouřilo se měšťanstvo flanderské a francouzské proti šlechtě, nosilo na hlavě co odznak čepici *bílou*. Drahé víno znamená vládu šlechty a peněžníků, laciné pivo znamená občanskou rovnost. Sláva svobodě, sláva rovnému právu všech, sláva běločepičatému pivu! — *O. M. v Berouně.*

7. — Sděluju vám, že je mně to ukrutně lhostejno, proč asi je pěna na pivě bílá. Jako mně věru ani nikdy nenapadlo přemýšlet o tom, proč asi starý Napoleon, ten první, jezdil vždycky na šimlu. Pěna je na mém pivu jen proto, abych ji odfouk, a dost.

Co je pivo, synu milý,
pochopí i rozum kusý —

dobrému pivu *rozumím* a do ostatního mně nic není. — *O. K. v Náchodě.*

8. — Poněvadž tam dávají kamenec a vitriol. — *L. H. v Hamburku.*

9. — Aby se v nás utvrdila mysl vpravdě křesťanská. Abychom věřili, byť šly naše hříchy až do krvava, že *nahoře* jednou přece se stanem bílí. Zcela dle slov Písma: „A kdyby hřích tvůj byl červený jako krev, musí přec zběleti nad sníh padlý.“ — Jenže nevím, cituju-li zcela správně, — odpusťte! — *A. P. ve Vinohradech.*

10. — Pane △!

„By kontrast tvořil zpuchlý ret,
když piva na něm síla,
červánek nosu by trochu zbled:
proto jest pěna bílá!“ —

N. E. Malostraňák

11. — Kvůli harmonii barev. U pijáka rty červené, zuby bílé — v sklenici pivo červené, pěna bílá. — V hluboké úctě

A. F. v Plzni. (Nějaký řádný muž, jediný, který napsal „v hluboké úctě“.)

12. — Copak je to už dokázáno, že *jest* ta pěna na pivě bílá? Neučí nás nejnovější věda, že veškeré smyslné dojmy jsou *v nás*, a *ne mimo nás*? — Mohl bych zde učinit špatný vtip a říci: „Pojďme do hospody, zkoumejme, a také vědecky méně vzdělaný pochopí dosti brzy, že ta pěna i se svou bělostí je v něm, a ne mimo něho!“ — Já ale vám nepíšu proto, abych dělal jakékoli vtipy, já to myslím upřímně. Již pivo anglické — myslím že se mu říká „pale-ale“ — má pěnu *čokoládovou*. A vsázím svůj krk, že v Africe už je docela jinak než u nás bělochů a tamější ležák že má pěnu *černou* jako saze. — *V. D. v Králové Hradci.*

13. — (Duševně trochu spříbuzněný s předešlým.) — Poslouchejte, není ta bělost vlastně *bledost*? Jenom odlesk vlastního našeho *strachu*? Já aspoň

když si k plzeňskému sednu,
pochybností celý blednu,
zdali *pravé* dostanu! —

Souhlasíte-li, pošlete korešpondencku poste restante na *K. S. v Brandýse n. L.*

14. — Vždyť znamená pivo *svatbu* chmele se sladem a ta tichounká pěna je jejich hezká družička, a tedy v *bílých* šatičkách! — Vaše *Kačenka P. zde.* (Moje? *Jak to?!*)

15. — Z pouhého ouskoku vytyčuje pivo tu pěnu bílou, jako kriminál prapor bílý! Zkušenost nás ale učí, že sotva kriminál ukáže ten svůj prapor bílý, *už je* někdo v ňom, — a sotva pivo ukáže svou pěnu bílou, *už je* někdo v ňom! — *J. T. v Jindřichově Hradci.*

16. — Abychom mohli soudit o stáří piva, neboť bílá pěna — toť šediny ctného chmele! V době mládí — ach ano, tu je chmelíček kadeřavý a plný zelených vlásků, ale když zestárne, když jej život pročesal drsnými rukami lidskými a prohnal varem kypících náruživostí — inu, kdož z nás dovede být věčně mlád! Mějme úctu k starému, vyleželému pivu! Já aspoň, dřív než přijde, smeknu už klobouk a pověsím jej na hřebík. A ochotně bych v jeho přítomnosti stál jako spartánský

mladík v přítomnosti ctihodných kmetů — jen kdyby ono chtělo si sednout. Ono ale nechce! — *Dnes opravdově rozpoložený spolupracovník Humórů.*

17. — Abychom poznali, je-li v pivě dost sladu. Pravý stupeň je: dva centimetry vysoká pěna hned po nalití. Čím *bělejší*, hustší, souvislejší a trvalejší pěna, tím více sladu. — *Znalec v Brandýse n. L.*

18. — Dávám vám ochotnou zprávu, že jsme se včera někteří myslitelé kvečeru sesedli k plzenskému, abychom prozkoumali a zodpověděli otázku navrženou, ale že jsme skutečně nepřipadli na nic. Prohlídli jsme Pivovarnictví, jež sepsal Antonín Bělohoubek, pročtli Piviádu, již složil Hajniš, seděli do půlnoci, do jedné, do druhé — teď právě už se bije čtvrtá, my nevíme ale pořád ještě nic. A už nás bolí hlava. — *A. F. v Litoměřicích, za ostatní.*

Hodné obecenstvo, hezké obecenstvo!

NÁRODNÍ LISTY 13. června 1880

△ *V Praze 19. června*

„Sedím“ — „hledím“ — hokynářský rým. Jeden z nejošumělejších, nejozpívanějších, nejotištěnějších rýmů naší i na ošumělé rýmy bohaté češtiny! Chtěl bych mít jen tolik zlatek, kolikrát už čeští básníci si na ten rým zasedli, a — já neříkám nic určitého, ale domnívám se, že bych vyvedl nějaké dobrodiní, že by se měl některý nemajetný literát český najednou dobře, neboť já se znám: od 15. do konce měsíce bývám náramně dobrosrdečný!

O čemž jsem ale nechtěl mluvit — na samochválu mám po celý rok času dost —, nýbrž o tom, že ani tento „ve své kráse věčně stejný“ rým nemá teď platnosti. Teď se rýmuje „sedím“ — „klímám“, „sotva jsem used“ — „už jsem v limbu“, „parno“ — „líno“ atp. Totiž u jiných „lidí poetů“, bohužel *ne právě teď* u mne.

Já „sedím“ právě teď na Střeleckém ostrově, na zelené lavičce, mám na klíně elegantní — desky, ne dámu!, na deskách fejetonní papír, v ruce tužku, a „hledím“. Hezky by se to tu klímalo, lavička pohodlná, stín chladný, vzduch vonný, vodička šplounavá, a také člověk jak náleží líný — ale mám vztek! Hledím a zlobím se na dámu. Dáma chodí cestičkami sem tam, za ní běží černý pejsek — „Caro, Caro!“ volá dáma každý okamžik, pak jako by se plaše ohlédla, zde se sehne, onde vystoupne na špičky, a už utrhla nějaké kvítko. Vidím zcela dobře, jak sebou přitom rostliny zmítají a stromek se ještě dlouho bolestí chvěje, — ale žádné slitování, žádné!

Ach ty ženské! Nemohou přes žádnou lučinu, aby jí neporvaly, kolem žádného květoucího keře, aby ho neoplundrovaly, kolem žádného záhonu, aby ho neokradly — jen to nazvem pravým jmenem! Červíci a plže jsou zlá věc, krupobití

ještě horší — ale horšího nepřítele nemohou mít veřejné sady žádného, než jsou ženské! Ona za to arci nemůže, je to nemoc, „kleptomanie kvítková“ se jí myslím říká. Tadyhle putovala novinami zpráva o zvláštním zahradnickém nápadu jakéhos frankfurtského bankéře. Dal prý zahradu svou upravit v záhony podobné obligacím a po stranách těch záhonových obligac byly vysázeny i květinové kupóny. Kupóny jsou ale, jak známo, pro ustřihování nebo uškubávání, a tu povstala u našeho městského zahradníka myšlénka upravit ve veřejných sadech pražských také kupóny podobné, na ochranu ostatního. Bláhová myšlénka! — dámy si kupónů ani nevšimnou a otrhají zapovězený záhon vedle.

„Caro, Caro!“ volá zase dáma. Caro stojí přede mnou a čumí na mne. Dívám se zas vzájemně na něho a rezultát mého pozorování je, že je jmeno Caro pro něho velmi přítrefné, že se tohle čtyrnohé individuum ani *nemůže* jmenovat jinak než Caro. Teď si poskočil a běží za svou paní.

Myslím, že se pejskům dávají vždy jmena jen zcela přítrefná. Že bych, když se dobře podívám na pejska, ihned mu přišel na jmeno. Zrovna triumfy že bych v tom slavil. Počkejme — zde je hned příležitost. Dlouhý, nápadně suchý, divně se klátící pán — za ním vpovzdálí velký honicí pes. Zamlaskám rty, zaluskám prsty, pes se zastaví a dívám se na něho. Není pochybnosti — to je „Hektor“. Pán se ohlíd, hvizdnul — „Linda!“ — Konejším se, že jsem se mýlil jen z nevinnosti, neuměje rozeznat pohlaví.

Dáma stojí s kyticí v ruce na břehu a hledí do vody. Copak asi chce? Snad vyleze vedle na topol jako Ofelie na vrbu, bude plést vínek, zpívat, a pak spadne dolů. Pán se klátí pořád cestou kolem ní, sem tam, sem tam. Snad klíčící se něco, posud dušené nesmělostí? Jakpak abych k nim přistoupil, oslovil je, seznámil je spolu a domluvil jim, aby se vzali! Bude-li nějaký ostych, vymluvím jej. Potřebují-li peněz, dobře, sáhnu do kapsy a dám jim vše, co právě u sebe mám. Mnoho toho sice nebude, myslím že jen něco málo přes tisíc zlatých, ale pro počátek jim to snad stačí. Vtom přichází jiný pán. Pozdravuje toho dlouhého, podávají si ruce. Pak se

zavěsí a jdou spolu směrem k restauraci. Nejspíš na „milínské“, je dobré.

Za chvíli se také dáma ztratí. Co teď?

Je tu ale krásně! Cytisus laburnum vypadá pyšně jako frizérský krám, plný zlatých kadeří, Robinia pseudoacacia je plna květů a voní. Že prý, kdo chce, může akát hypnotizovat; prstem deset- až dvacetkrát silně klepnout na lístek poslední, a ostatní lístky na společné šťopce sedící se po chvilce zavrou, jako navečer, když jdou spat. Dobrá, zahrajme si na Hansena. Klap — klap — patnáctkrát klap! Vskutku, za pět minut nato se lístky k sobě schoulily. Tak, vidíme — myslil jsem, že se tomu budu divit, a teď se nedivím ani dost málo! Co má také takový ubohý akát dělat než se schoulit, když nemá pěst, aby mne jí za mé klepání praštil patnáctkrát přes nos, jen třeba ze zvědavosti, co budu já zas dělat. Já znám celý jeden národ a ten má pořádnou pěst, moc pořádných pěstí, a dá se na světě ale od každého klepat a mlátit. V Znojmě, při biřmování, zpo-rážejí němečtí zuřivci děti na zem, až jim údy přelámou, *jen* proto, že jsou to „české“ děti, a ti, kterým byly nebohé děti dány do ochrany, — napíšou do novin list, že prý budou k budoucímu biřmování musit zavolat na pomoc četníky! (Prosím čtenáře, kdyby mu bylo z té statečnosti trochu nanic, aby pozoroval chvilku statečnost našich „politických vůdců“, a okřeje.) V Brně a v Praze samé dráždění a vyzývání, a pražský časopis jeden napíše: „Oni chtějí, abychom jim natloukli. Ale to se tuze mýlí, že jim natlučem!“ Ano, to se tuze mýlí. Naši nepřátelé nás vůbec neznají. Oni nás mají za statečné, nebo aspoň za chytré — hehe, jsou to oslové!

Kam mne ale zaved přírodopis! Co je do něho! Co do přírody. Co do slunce a do všeho. My ani slunce už nepotřebujem a dovedem si například jahody uzrát pouhým elektrickým světlem sami. My dovedem už všechno, i „umělé slepičí červy“ dělat, po nichž scípají slepice právě tak jako po svých pravých. Dřív aspoň, kdo chtěl vidět svět, musil cestovat; teď nemusí ani to. Týž pan profesor, který vynalezl telefon, vynalezl teď zase „diaphot“, pomocí něhož se může telegrafovat světlo a teplo. Někde se postaví zrcadlo, například u Sor-

renta, a v něm se tedy zrcadlí Sorrento, golf neapolský, Vesuv atd. To zrcadlo se spojí s telegrafem a na druhém konci drátu, kdekoli po světě, je také zas zrcadlo, a v tom je tedy pak vidět Vesuv, golf — —

Já například budu sedět na Střeleckém ostrově, zdehle na té zelené lavičce. Telegrafická bidla budou stát už všude, tedy i zde na ostrově. Najednou si vzpomenu: „Hrome, vždyť je dnes na Novém Zélandě bitva mezi Angličany a odštěpenými kolonisty! Podívej se přec na to!“ A vyndám kapesní svůj přístrojek s kapesním zrcátkem, přikročím k nejbližšímu bidlu —

Šust — šust — zas je tu ta dáma, ta paní Carová. Jde rychle, hedvábné šaty její šustí a praskají jako papír.

Že prý v Americe už dámy nosí skutečné papírové šaty.

V příštím masopustě objeví se tedy nejspíš šaty ty již také na bálech pražských, alespoň v několika exemplářích. A na každé z těch tanečnic bude tabulka:

„Pánům tanečníkům! Exemplář pomačkaný nebo jinak pokažený nebeře maminka více zpět.“

NÁRODNÍ LISTY 20. června 1880

△ *V Praze 26. června*

Vlastně — snad je to ode mne neopatrnost, říci tak zcela zřejmě „v Praze“. Na všechen způsob by stačilo také nějaké opatrné: „P.“ — teď, když časopisy naše i továrníky likérek, kteří prodávají dokázaně otrávenou vanilku, ostychavě naznačují jen písmenkami počátečními. Ale já za vrozenou kuráž svou nemohu, a byť bych se exponoval ještě víc a dal největšímu nebezpečí všanc, zde stojí mužně a zjevně ještě jednou psáno: „V Praze.“ Aspoň čtenář ví, kdeže tedy přihodilo se osobní setkání a rozvinula zajímavá rozprava, o níž chci teď vypravovat.

Je tomu zrovna teď 48 hodin.

Najednou jsem se potkal, procházejícího se dlouhým krokem po pokoji. S udivením jsem pozoroval, že krok můj je nějak dlouhý, prsa se mi vypínají, zrak leskne, rty chvějí a občas že si zahraje na těch rtech polohlasné slůvko. Chvilku se znepokojen tím neobyčejným zjevem na sebe dívám, pak se krátce rozhodnu a pojednou si zarazím krok.

„Poslouchej — tobě něco je!“

„I nic,“ odpovídám si vyhýbavě, jsa vyrušením poněkud nevrlý. Ale jediný plachý pohled mne přesvědčil, že sobě takhle as neuklouznu. Honem jsem tedy s lehýnkým úsměvem přidal: „Nic, můj drahý, nic! Jen jsem si vzpomněl na krajany Chebany, víš na ty, kteří o nás Češích teď řekli, že jsme ‚asiatští barbaři‘. Jsem tím potěšen, je to zvláštnost, naplňující mne pýchou: v samém středu Evropy narodit se co barbar Asiat — ať to někdo udělá za mnou!...“

Chtěl jsem ještě něco dodat, ale pojednou jsem zarazil. Pozorovalť jsem zcela dobře, jak za té řeči káravě na sebe pohlížím, a četl jsem sobě v očích němou sice, ale bolestnou výčitku, že sebe hledím klamat.

„Řekni mně pravdu!“

Opravdovost mého hlasu mne pohnula. „Řeknu! Jsem rozechvěn. Nemohu se už dočkat dne, kdy na českém sněmě bude se jednat o opravě volebního řádu. Ej — bude to zas den české slávy! Řečnické hromy zachvějí českým vzduchem, hluboké myšlénky, plamenná slova zatřesou českou hrudí“ — hlas můj se stával pořád chvatnější — „svět pozná, jakého nadšení že jsme schopni, když se jedná o obranu přirozených našich práv! Závidím těm poslům národa, těm řečníkům bohem posvěceným.“

„Ty — si to — vskutku myslíš?“ vyrušil jsem se vtom náhle, položil sobě ruku na rameno a zahleděl se tázavě sám sobě do očí. V mém hlase, monotónně se nesoucím, bylo přitom tolik chladu, že mne to věru až urazilo.

„Myslím, myslím — já jsem přesvědčen!“ vyhrknu ohnivě.

„Ty — si to — vskutku myslíš?“ ptám se ještě jednou sama sebe a hlas můj zněl mně ještě chladněji a pomlčky mezi slovy byly ještě delší.

„Já na to přísahám! Národ tak dávno okamžik ten očekává, řečníci naši jsou naň tak důkladně připraveni —“

„Nesmysl!“

Čtenář mne omluví, řeknu-li, že jsem byl tou svou bezohledností teď už zcela doopravdy roztrpčen. „Zapovídám si podobných výrazů — mezi vzdělanými lidmi myslím netřeba užívat nikdy podobných slov!“

„Jinochu!“ a na mém pořád stejně chladném tónu bylo znát, že mne má rozhořčenost pranic nedojímá. „A já ti zas povídám, že nebudou, až nadejde okamžik, ani na řeči své připraveni, a všechno mluvení že bude jen improvizace, nevýznamná —“

„Vsaďme se!“ volám v největším rozhorlení. Přiznám se, řekne-li mně někdo „jinochu“, že nemůže mne ničím už dopálit víc!

„Vsaďme.“

„O dvě lahve bordó!“

„Třeba. Ale naše hádka je *politická*. Kdybychom byli Američané, mohli bychom dle tamějšího zvyku vsadit se

o nový klobouk. My dva —“ a prohlížel jsem se zpytavě od hlavy k patě — „my dva se vsaďme o novou kravatu.“ —

— —

Dodávám k tomu jen následující:

Hned včera večer, po prvním dni debaty o volebním řádu, zaplatil jsem si dvě lahve bordó. Prohry ze sázek jsou záležitostí čestnou. Kravatu si ale koupím až po prvním. Myslímť, že mohu sobě počkat! Již samo vědomí výhry přec — —

Z čehož ze všeho ale následuje, že není doba politickým rozvahám valně příznivá. Také to náš lid cítí a raději se o politiku ani nestará — kteréžto negativní snaze dávají pak poslanci toho lidu výraz vskutku věrný.

Náš lid stará se zato o věci jiné, a to velmi důkladně — jakož bylo vidět na těch 18 odpovědech k otázce „Proč je pěna na pivě bílá“. Těmi 18 odpovědmi se ale zimničně činný duch našeho lidu ještě daleko a daleko nevyčerpal! Naopak — on v řídké zkoumavosti své vymyslil si již sám i otázky nové a zasílá je do redakcí v pevné naději, že se otisknou. „Proč měsíc vycházející zdá se větší než v zenitu stojící?“ — „Jaká je nejlepší definice hubičky?“ a podobných leží přede mnou zas celý růženec. Jsou vesměs takové kvality, že očekávám k nim dnes zejtra ještě dodatkem otázky: „Proč je mouřenín černý?“ — „Proč nenosí mužští sukně?“ — „Proč se burzovníci tak rádi pohlavkujou?“ apv. Ke všem těm otázkám „denním“, „časovým“, „palčivým“, „všeobecně důležitým“, „nerozluštěným“, „životním“, „právním“, „mezinárodním“, „státním“, „kabinetním“ a sterým ještě jiným, které právě veřejností a časopisectvem zmítají, přijde tedy ještě několik tisíc ryze českých. Hned několik tisíc, a my bychom byli spokojeni, kdyby se už rozřešila jen ta jedna jistá otázka česká, ale *dobře!*

Daleká většina zasílaných otázek zdá se mi být pohlaví ženského. Soudě totiž dle písma. Najisto to ale platí stran té otázky o „hubičce“. Snad byla vyvolána událostí americkou, o níž některé listy teď vyprávěly? Tam někde prý za okeánem prodal prý totiž jistý klenotník slečince krásný šperk „za sto hubiček“. 31 hubičku ale už nechtěla slečinka na ústa, nýbrž

jen na tvář. A teď tam bude zajímavý proces, při kterém se bude jednat o správnou definici: „Co je vlastně hubička?“

Těch definic už bylo také dáno na tisíce a snad žádná nedává odpověď zcela správnou. *Nejvědečtější* je tu odpověď *právnická*: „Hubička není pranic. Někteří sice chtěli ji přiřknout právu rodinnému, ale přiřknutí to nemá místa. Nejspíš ještě mohli bychom ji pojmout co *dar mezi osobami živými*.“

A *nejkomičtější* ta, kterou dal náš Štěpánek v jednom kuse svém: „Hubička je *mládě*. Když se k stavu manželskému spojí člověk s člověkem, povstane z toho človíček, a když se spojí huba s hubou, povstane z toho hubička.“ — Trochu neotesaný byl ten náš Štěpánek starý!

NÁRODNÍ LISTY 27. června 1880

△ *V Praze 17. července*

Čtyřicet studentů jisté americké university se usneslo, že po čas prázdnin pronajmou se v některém velkém hotelu, ležícím na „letní rútě cestovatelské“, za sklepníky. Ne snad z oné bujnosti studentské, z které mimo Divotvorný klobouk Klicperův a téhož Rohovína Čtverrohého povstalo již několik set českých veseloher a frašek a poctivě počítáno asi 7000 českých novel, nýbrž z nouze. Jsou prý chudi. Už si také našli místa. Dostanou byt, stravu, prádlo, 30 dolarů měsíčně a doufají, že si ušetří přes prázdniny 100 dolarů, pomocí jichž budou pak moci studovat dál.

Zcela praktické a mohlo by se zavést i jinde, například u nás. Ne snad že by u nás byli také studenti chudí, to každý ví, že nejsou, ale proto, že obyčejně studenti naši ani nevědí, co s prázdným časem a jak prázdniny ubít. Pak ovšem připadají jen na hlouposti. Hrajou divadlo, to se rozumí že mizerně. Pořádají besedy, jimiž zcela zbytečně dopalujou velectěné pány okresní hejtmany. Item aranžujou věnečky, na nichž hodným a nevinným děvčatům pletou hlavy. Ano, to dělají! Kdyby se ale stali na dva měsíce sklepníky, uvidí kus světa, poznají lid, naučí se všemu pořádku a ještě si ušetří aspoň tolik, aby mohli po prázdninách hrát nějaký týden karambolář, „o krejcar point“. Nehledě ani k tomu, že by jim mohl mezi cestujícími hostmi podběhnout také profesor, kterého náhodou nemohou právě cítit, a že by se mu mohli při table d'hôte pak řádně pomstít: polít ho omáčkou, postavit mísu hodně daleko od něho, aby si nemohl vzít dvakrát, odporučit mu se sladkým úsměvem nejhorší kousky, také ráno ho „omylem“ vzbudit o dvě hodiny dřív, boty mu odnést do druhého patra a vyvést jiné ještě kousky duchaplné pomsty. Leda, že by titéž nenávidění profesoři užili prázdnin způsobem zcela podobným a také se oddali sklepnictví.

Ach, že nejsem profesorem ani studentem, abych se řídil také tím krásným amerikánským vzorem! A druhé „ach“: že jsem jen žurnalistou a ten že nemá o vagacích ani ponětí! Čas nezaráží krok svůj ani na okamžik, den jde za dnem a se slunce východem musí i hotové nové číslo časopisu neuprosně vždy ven, na oblažení lidstva. Žurnalista nemá prázdnin nikdy, ani při nejděsnějším vedru, ani při největší novinkové prázdnotě, a vyjede-li si přece na čtrnáct dní na tři neděle někam ven — jako učiním já právě teď —, má to účel již zase novinářský, časový, nejčastěji i vědecký.

Ano, Praho, rozluč se se mnou, já jdu. Ne snad abych pookřál v přírodě, příroda se může zcela beze strachu zelenat dál, může šumět a zpívat a být krásna jak chce, mně dle redakčního usnešení do ní pranic není. Rovněž klidně mohou veškerá místa historická snít dále o své důležitosti a o své slávě, co jen chtějí, ani si jich nevšimnu. Mne vysílá redakce jen za českými děvčaty. Ne snad — i kdopak by hned na něco takového myslel, a to docela právě dne 17. července, v den vzneseného patróna všech starých mládenců, svatého Alexia, který utekl z domu svých rodičů přec *jen* proto, aby se nemusil oženit, — ó ne! Česká děvčata mohou zcela klidně nechat košíčky své na hřebících viset, mne vysílá redakce jen za účelem časově nalehavým, abych honem ještě spočítal, kolik je v Čechách dívčích očí modrých a černých, šedých a hnědých. Dřív než bude po nich.

Ono je to totiž takhle. Holandskem teď právě cestuje jistý lékař — německý prý —, který zcela doopravdy umí přebarvit lidské oči, a sice na barvu *jakoukoli*. Přičemž prý netrpí zrak ani dost málo. Na důkaz svého umění má při sobě psa s očima růžovýma, kočku s očima pomerančovýma, mouřenína s jedním okem černým a druhým modrým a mouřeninku s jedním okem zlatým a druhým stříbrným. V jedině městě holandském dalo si během čtyr dnů přes dvě stě ženštin přebarvit oči. Věc ta se stane, to se rozumí, blesko-rychle po celém světě módou a my bychom česká děvčata a paničky přímo urazili, kdybychom předpokládali, že se dají zahanbit a zůstanou v čemkoli za módou světovou. Tedy

honem ještě sebrat pro redakční archív statistická dáta o tom, jak to *posud* bylo!

Vlasy už se barví po tisíciletí, nehty ještě dýl, lidská pleť nejdýl. Také už se barvilo obočí, řasy, koutky oční, klapky, teď tedy došlo i na samo oko, na to „zrcadlo světa“, na ten „obraz boží“, na tu „výkladní skříň lidské duše“. Bude-li ta „výkladní skříň“ už trochu sluncem „vytáhlá“, dá „se teď natřít“ znovu. Bude-li mít děvče nehezky zbarvené oči, „špinavé“, jak se říká, dá si je omalovat, a to v rozumném, dobře promyšleném souladu s celým obličejem. Bude-li hezký hoch mít zálibu v očích modrých, dá si černooká, do něho zamilovaná dívčina oči své honem udělat „namodro“. Bude-li hoch blondýn, dá si modrooké jeho děvče oči „očernit“, aby pohlížeje jí do nich viděl se tam v slušícím mu rámečku. Mladá vdova bude na počátku svého smutku nosit oči černé, v polosmutku pak už jen šedivé. I české pořekadlo „Zlaté oči, které vás uvidí!“ nebude žádným pouhým pořekadlem více. Rovněž ne výroky „růžový okamžik“, „zlatý okamžik“ atd. A bude-li mít baletka, když k ní „ten její“ přijde, například *zlaté* oči, vzpomene si ten její ihned na životní pravdu, „že zrak tlumočí nejtajnější přání duše“.

Jeden týden budou v módě oči hnědé, druhý modré, třetí růžové. Dnes se na tebe bude usmívat tvé milky oko „modré-bodré“, a zítra už „černé-věrné“, ledaže by konečně vyšel již policejní zákaz na ty oči černé, pro jejich dokázanou svůdnost k hříchům, ano i k zločinům, jakož nás učí sama prostonárodní balada naše o „Václavíčkovi“, který vzdor vzorně cituplnému svému srdci — přejeť si i šibenici zlatem pobitou — přece „u Benešova tři lidi zmordoval“, a to jen a jen „pro děvče černooké!“ Vždyť již starý básník Háfiz rýmuje asi: „Oko šedé — chytře si vede; oko hnědé — šelmovství přede; oko modré — věrné, bodré; ale oko, oko černé — jak boží soudy je nezměrné!“ Pak ale, až budou oči každý týden jiné, — aby teprv čert ženám rozuměl — račte odpustit, ctěné dámy!

Poezie — ach poezie! Jako se ze ženských očí narodila, tak z nich dozná nyní zase svého znovuzrození. I poezie

naše národní bude se musit přičinit, zdokonalit — takovou, jako je dnes, se svým klinkáním: „Modré oči, černé oči, které jste hezčejší?“ — takovou jednotvárnou v té novodobé oční směsici přece nebude chtít zůstat? Jakž teprv poezie umělá! To je známá věc, že básníkovi líbí se všechny ženské oči, ať už jsou barvy jakékoli, jenže bohužel on se nelíbívá všem ženským očím. Což teprv teď! Ta síla nových básní! To bohatství nových rýmů! „Zlaté — svaté“, „stříbrné —“ ano to jsem žádostiv, jakéže rýmy najdou naši básníci na „stříbrné, stříbrně“ atd. Jeden už máme, ten Havlíčkův: „Měsíc, ještě malé mrně, shlíží na mne tak stříbrně“... budem ho moci použít.

Ovšem, tím přebarvením nebude, doufejme v lidskou vědu, věc ještě ukončena. Budou smít slzy mít pak ještě posavadní jen vodovou barvu svou? Zůstane pro ně „démant“, „perla“ jediným přítrefným obrazem básnickým? Nebylo by to překrásné, kdyby dámy plakaly „růžové slzy radosti“, „zelené slzy naděje“? Ale dejme tomu, že slzy zůstanou, jaké jsou, — nedají se aspoň různými kombinacemi barev pro oči samy vyzískat efekty ještě jiné, mnohonásobné?

Dejme například tomu, že muž přijde domů. A že nalezne ženušku svou v plném, štkavém pláči. Hlavička její leží na rukou, ruce na kraji stolu. On se jí táže — ona neodpovídá. On sice ví, že se jedná jen o letní byt ve Všenorech, kterého jí dnes ráno odepřel, ale je držgrešle, tváří se, jako by nevěděl, a ptá se. Ona zas dobře ví, jakou sílu má ženský pláč, ví, že pláčem svým zvítězí, a je dle toho již na vše připravena.

Konečně je obměkčen.

„No, ženuško zlatá, už neplač. Zítra jedem do Všenor a najmem to. Jen už neplač!“

A ona zdvihá hlavičku a vlhkým ještě šlojířem usmívají se na něho oči v sedmi barvách.

Duha míru!

NÁRODNÍ LISTY 18. července 1880

△ *V Praze 9. října*

Já jsem náramně prohnaný! Po devět neděl myslí čtenářstvo, že jsem někde na dalekých cestách, a svíjí se ouzkostí, že cesty ty co nejobšírněji popíšu, a „cestovní štrapáce“ že dle známého vtipu bude mít tedy vlastně ono, to čtenářstvo totiž, — a já zatím ležím zcela klidně doma a stůňu. Myslím, to že se mi povedlo, — výborný nápad!

Ale když má nemoc už po devět neděl *ze mne* nepopíratelnou svou radost, nenahlížím, proč bych já *z ní* nemohl mít aspoň fejeton! Tak to tedy bylo takhle: „Poslouchej,“ pravil přítel doktor, „s tímhletím nemůžeš chodit. Na tři neděle aspoň si musíš lehnout.“ — „A kdo bude zatím za mne psát?“ — „Piš leže — snad dostaneš šibeniční humor!“

Dobře! Šel jsem tedy, nakoupil mouky a oleje do zásoby, omluvil se u svého faráře, psal všem svým věřitelům v naději, že pomocí jich vroucích modliteb nebezpečí bude brzy odstraněno, a ulehl na tři neděle. Na „doktorské“ totiž = 3×3 — člověk by za tu dobu mohl vlastně prozkoumat vnitřek Afriky, nebo se smířit s Němci, nebo se naučit na fagot hrát, nebo tak něco! Je to s těmi doktorskými nedělemi zkrátka jako s tou cestou do Ameriky — „z Prahy do Chuchle to ještě jde, ale z Chuchle do Ameriky se to už pak trochu vleče“.

Tak. Tedy jsem stonal. Ale cituplní přátelé moji nepotřebovali mít pražádného strachu, že tento… „jako nedokončená píseň“… nebo že „již ho není! již dožil se své nesmrtelnosti!“… nebo tak nějak a černá obruba kolem! Ó ne! Za prvé nebylo přec na nebi ani jediné z předepsaných velkých znamení. Za druhé by bylo všech pět miliónů českých ženských (na tu cifru myslím páčíme teď národ svůj?) musilo se křečovitě rozplakat a ronit slzy s velikosti pštrosích

vajec — což by nebylo bývalo snad ani hezké. A za třetí by mně samotnému takový rodinný případ nebyl slušel. Neboť jakkoli, dokud jsem živ, hořím jako tlustá svíčka, světlem svým objasňuju vlast a září svou těším veškeré lidstvo, bojím se přece jenom, že bych po zhasnutí šířil jen kouř nepěkný a čoud nelibý, právě zas tak jako ta tlustá svíčka. A konečně — já nevím, co to bylo, ale s kšaftem jsem taky nemoh a nemoh z místa! Ne — a začal jsem věru několikrát! První puntík byl arci snadný: „Pánubohu svou duši.“ Také druhý puntík ještě šel: „Spolku českých akademiků židů svou modlitební stolici v kostele sv. Mikuláše“ (je výborná, vlevo hned první pod kazatelnou). Ale na další kusy jmění svého, ze spisovatelských honorářů a podobných studní během života nahromaděného — kdybych si byl hlavu zlomil — jsem pak už připadnout nemoh, takže musím věru souhlasit s náhledem lékařů, že při chorobě těla trpívají často i vlastnosti naší duše, paměť například. — Ach — křehkým zbožím je člověk — tuze křehkým, povídám! Ba je jako ty hrací hodiny: zatáhneš za šňůru, a už hraje písnička zcela jiná, a místo cinkavé polky „Jean qui rit“ už se klepe dudlácká „Jean qui pleure“ a je to smutné. A povídám vám dále, že lidský duch je, ach, vskutku jenom ženského pohlaví a padá ukrutně lehko do mdlob. Prosím vás, *já* a nemoct si vzpomenout na nějaké své jmění! Vždyť mne přece znáte!

Ale já raději pokračuju. Tedy jsem ležel a věnoval svůj čas zčásti modlitbám k svatým Antonínovi Poustevníku a Benediktovi, kteří jsou z nepochopitelných příčin patróny chorobných noh, zčásti pak různému přemýšlení. Například o té nemoci, která se mně, abych tak řekl, zdála být celkem trochu slaná (sousední můj hostinský to dosvědčí). Někdy se mi přece jakžtakž líbila. Souhlasil jsem pak s těmi, kteří praví: „Nemůže být nic na světě ošklivějšího než takové ty obličeje nadělané, tučné, červené, které o železném zdraví svědčí a již pouhým zjevem svým jsou hotový posměch a urážka těžká. Člověku se ty tváře protiví jako šarlatový kabát a jako přemaštěná rýžová kaše.“ — A někdy zas, když počasí bylo v Praze tak obzvláště krásné a z venkova docházely

nejluznější zprávy, například že brambory jsou den ode dne, zrovna od oběda k obědu pořád větší, tu — zapomenuv slovanské pohostinnosti — jsem nemoci své až nadával. Přiznám se k tomu. No ano — copak mně mohla také za to učinit — nanejvýš se dopálit a jít — ne? — A když i to mne omrzelo, přemýšlel jsem o tom doktorem mně poraděném „šibeničním humóru“. Ale nešlo to. Na šibenici byl bych co poctivý Čech ovšem snadno přišel, ale na ten humór jsem nemoh.

Načež se domnívám, že jsem vám toho o své nemoci navyprávěl už dost. Neděkujte se mi — neučinil jsem toho věru pro lidský dík! Jako já neděkuju také vám za ty věci, které jste mně mezitím sdělovali v novinách. Za tolik neděl jedna jediná zpráva rozhodně potěšitelná: v Teplicích se ze školských dětí přihlásily k české národnosti *celé* dvě — slzy mně vstouply do očí, tedy už nám svítá, už se probouzíme — a ret můj šeptal slova žalmu: „Bělí se noc a hlásí den — vstávej, vstávej!“

Račte odpustit, že tak rád užívám citátů z poezie hebrejské, — ale vždyť my jsme Židům, těm starým, tak podobni — oni se už spokojili, když se jim něco — „zaslíbilo“, a my přec zrovna, zrovna tak! Proto také jsem byl tak hluboce zarmoucen, že srpen ubíhal a září se blížil, ba byl již zde, a o nějakém výročním „jubileu“ nebyla v novinách pořád ještě ani zmínka. Copak se skutečně zapomnělo, že v září tomu rok, co jsme zasedli v říšské radě a dlouho postrádané „koncese“ začaly se na náš národ sypat? — A vzbuzený špatný rozmar můj rostl a netušeně se zhoršil, když přišla zpráva, že Maďaři obdrží teď už „universitu *třetí*“. Bojím se věru, že jich už nedohoníme! Tu první českou universitu svou mohli jsme arci snadno dostat za Hohenwarta, když Jireček byl ministrem, — byli bychom také bývali moc na hlavu padlí, kdybychom jí byli tenkrát nedostali. Rovněž bychom byli musili být na hlavu padlí, kdybychom si nebyli vloni dobyli tu druhou universitu svou, když povolení miliardy peněz a miliónu vojska bylo zcela v našich rukou. Ale taková dobrá příležitost hned zas nepřijde — ta třetí česká universita — ach

uvidíte, my zestárnem, my zbělíme jako mlíko — třetí českou universitu ale pořád ještě nebudeme mít!

To všechno míním, vypravuju a povídám ale jen proto, abych nějak šikovně potměšilým způsobem slavné redakci dal na vědomost, že se přihlašuju zas k práci. Nad čímž radostí řehtám jako veselý drožkářský kůň. Vždyť už lítám zas po pražských ulicích zrovna jako vlašťovka! Jako kulhavá ovšem. Ale nemyslete si snad, že to nečiním originálně. Kdežto Vulkán (dle mýtu), Mefisto (jak jsem sám viděl) atp. kulhají nalevo, činím já to vpravo, což je hezčí. A musím vám říci, že vlastnost ta má i vědeckou svou cenu, zvlášť co se týče statistiky národní. To je tak: belháš-li se chorý po pražských ulicích a někdo se ti vyhne slušně, odvrať se od něho, je to Němec. Vrazí-li ale do tebe, až bolestí zatrylkuješ jako skřivan, podej mu radostně ruku, toť bratr tvůj! Konstatuju tedy na základě vděčně nabytých zkušeností, že Praha je napořád ještě daleko, převážně českou! A prosím, abyste si pamatovali, že děje se konstatování to dne 9. října 1880. Neboť porostou-li úspěchy české politiky, díky věhlasu našich vůdců (sláva jim!), tak úžasně jako posud ještě dále...*

NÁRODNÍ LISTY 10. října 1880

* Konec rukopisu schází. Snad tím vinna choroba spisovatelova. *Pozn. redakce fejetonní.*

△ *V Praze 16. října*

Vyzdvihuju levý ukazováček do výše — pravý nemohu, vždyť musím přec pravou rukou tuhleto psát — a pravím: „Kolegové z Národních, poděkujte pánubohu vřele, co nejvřeleji, že mne zase máte. Neboť což je nyní hlavním úkolem českého žurnalisty? Je-liž to co jiného než psáti o pražském dláždění! A kdo je nejschopnější, nejzpůsobilejší psáti o dláždění tom? Zajisté ten, komu chůze dělá obtíže všeliké! A komu je dělá — he? Považuju se nyní za nejschopnějšího českého žurnalistu vůbec, a když to pro redakci není výhoda nemalá, tedy... (teď mně nenapadá honem, co ‚tedy'). — Tak už jste se poděkovali pánubohu? Dobře.“ Mohu sundat ukazováček zas ze vzduchu, beztoho se mně to špatně píše, když si levičkou nepřidržuju papír.

Inu je to přec jen prach.....ské dláždění, to pražské! Malebné je, to je pravda. Rozmanité, bohatě profilované, bizarní, groteskní, vše, co na světě jen chcete, ale myslím, že pro nás se nehodí, my že mu ještě nerozumíme. Neumíme po něm chodit, kroky a čas si náležitě rozložit. Jsem přec rodilý Pražan a sám to neumím. Mám například dovoleno vyjít si denně na celou hodinu na procházku. Dobře. Ale než projdu údolím mezi dvěma pražskými dlaždičkami, uplyne půlhodina, a pak abych se tedy obrátil a šel zase domů.

Inu prachprach — atd.! Tadyhle jsem učinil výlet delší; z Betlémského náměstí celou Škořápkovou uličkou až na Uhelný trh. Zde jsou dlaždičky zvláště malebné; pomalu jsem se tedy jimi procházel a oči se pásly na jich pitoreskních, přerůzných formách. Vtom mne někdo volá jmenem. „Pane N.! Pane N.!“ a vidím, jak mi dobrý známý můj, profesor, běží v ústrety. Podává mi radostně obě ruce, chvěly se mu zimničně, a oči se mu tetelily jakous nejistotou. „Konečně že

tu vidím člověka! Prosím vás, kde to propánaboha jsem!? Domníval jsem se, že jsem někde poblíž Ferdinandovy třídy, šel jsem v myšlenkách zabrán a v roztržitosti své jsem nejspíš vyšel městskou branou docela ven. Najednou jsem se nalezl zde v té pusté krajině — kolem mne samá nebetyčná skála, nevidím nic než skály a nebe — dvě hodiny už bloudím sem tam a nemohu se dostat nikam, kde bych se orientoval. Pomozte mi odtud, prosím vás pro všechno!“ — Laskavě jsem se na něho pousmál, vzal ho za ruku, dovedl ho znenáhla až na temeno nejbližší dlaždičky a ukázal mlčky prstem k straně jihovýchodní. — „Jejejé — toť Platejz!“ zvolal profesor všecek překvapen, „teď už si budu směr pamatovat — díky!“ a běžel druhým svahem dlaždičky rychle dolů. Profesor je ženat, má čtyry děti — vrátil jsem ženě manžela, dětem otce. Byl jsem pohnut. — Ale myslím si, kdyby tohleto vypravoval Rabelais, bude to as mnohý považovat prostě na pantagruelovsky obrovskou lež. Ovšem je u mne jinak — vždyť povídám, kde se to stalo.

Inu třikrát prach — atd.! Člověk vidí například nějakou extrapěknou dívčinu. Chce se ještě jednou a dobře na ni podívat — ano jen kdyby nebyla zmizela už za nejbližší dlaždičkou — ohlížej se, jak chceš, více jí nespatříš! Ovšem je těch extrapěkných teď ještě pořídku. Jejich toaleta je dosud neurčita, polo letní, polo zimní, vypadají jako brouček, když právě teprve napolo vylezl z kukle a křidélka mu ještě nedorostla. A pak — ta hlavní, ta fenomenální móda letošní není vlastně ani zimní a objeví se u nás teprv na bálech. Míním módu „trikotovou“ — viděli jste už módu trikotovou? Visí v krámech a vypadá pro běžného pozorovatele jako splasklá rybářská síť. Ale podívejte se na ten pyšný „manekýn“ ve výloze hned vedle, kde je „šat“ ten natažen přes poprsí a boky ženské pupy! Základní myšlenkou té nové módy je: šatů co nejmíň. Už jich bylo arci při letošní módě jarní, při té „šálové“, pokrývající ženské tělo jen jakoby lehkým hedvábným šátkem a dovolující pátravému našemu oku studium forem co nejpodrobnější, už při té módě bylo šatů co nejmíň, ale teď je jich ještě míň. Oskar Blumenthal míní, že

„o krok dál, a dámy si pak už dají ‚vzorek' jen vytisknout na vlastní kůži svou". Možná, ale neviděl bych v tom rozumu ani důslednosti. Není čistá pleť lidská nejpěknějším, nejzářivějším „vzorkem"? Pročpak malujou Makartové ty své známé postavy ženské? Nepřicházíme bez šatů na svět a není v tom vyšší pokyn? Není známo hluboké slovo mudrce, že „dívka je už skvostně oblečena, když ji kryje roucho nevinnosti"? Nu tak tedy! Ovšem by naznačený pokrok měl některé své obtíže — ne policií, ta je bezmocna naproti módě — ale naším i v letě poněkud nevlídným počasím. Ale ony by dámy hrdinně podstoupily už zápas ten, vzdor „husí kůži"! A jak výborně by se hodily k tomu ty nejnovější pařížské „klobouky stydlavé", které mají na skráních ty ocelové přazky — skloní-li nebo nakloní-li dáma hlavičku svou, tisknou přazky do spánků, krev se vežene do tváří a tvář se růmění „studem a rozpaky". Pěkný, časově už přímo — zvláště pro masopůst — nutný vynález, a přece tak dlouho nám scházel! Dávno už umějí dámy kvůli tenkým kotníčkům dát si nějaký týden před bálem pustit nad chodidlem žilou. Nebo kvůli jemné pleti zůstat čtrnáct dní doma a mít na tvářích pšeničné těsto. Nebo kvůli velké panence v očích sedět tři dny před bálem v tmavé komůrce. Uměly užívat falešných kytek, vlasů, boků a ňader — ale teď, teď to začervenání, když přistoupí tanečník, když něco lichotivého řekne tanečník, když zašeptá „A smím doufat?" tanečník — ne! (vsadí-li některý z talentovanějších našich hudebních skladatelů tento můj fejeton do hudby, jako učinil prý Offenbach se Sardouovou řečí akademickou, jsem žádostiv, jak vyvede tohleto „ne"!)

Oni ale ti naši hudebníci (vztahuje se k tomu v těch závorkách) nemají v mých očích ceny žádné. Pouzí „šťopkáři", jak jim v naší hospůdce výborně říkáme — dle té jejich čmáraniny, která vypadá jako samé šťopky od višní, s peckami na nich. Já, být hudebníkem, mně by věru nešel právě *dnes* poslední činžovní náš svatý ze světa, abych já mu byl nesložil a nezahrál nějaký tuze krásný marš! Copak si toho od nás nezasloužil? Copak činžovní svatí neměli pro nás význam vždy zcela slušný? A zvláště svatý Havel, miláček můj mezi

nimi! Skromný ve všem, i v tom, že se postavil co poslední v roce. On nebyl zaživa pyšným „rytířem“ jako svatý Jiří, aniž se dal po své smrti razit jako svatý Jakub na penězích španělských, brunšvických, pesarských, lutišských a j. j.; on zaživa, když vůbec něco dělal, zakládal kláštery a tahal dle legendy medvědům trny z nohou, a po smrti — no to nesmí přec nikdo říci, že když přišla jeho „čtvrť“, nevytáhl on nám peníze zrovna tak dobře z kapsy jako kterýkoli z obou ostatních, trochu zpejchlých svatých!

Ani není vhodnější vůbec doby pro placení činže, než je tahle svatohavelská! Je po žních, kapsy jsou natřískány. Je doba stříhání kupónů a každý může přec stříhat tak dlouho, jak chce. Je sklonek roku, a celoroční úspory naše jsou už tedy nahromaděny. Také arci je to bohatství všude vidět, i v těch inzertech nabízejících zásoby, šaty, uhlí, vše možné na zimu. Jenže musím tolik říci, že jako po celý rok jsou mně také teď kněhkupci a nakladatelé ze všech obchodníků nejkomičtější! Jmenují nynějšek „svou sezónou“ a vydávají k ní houfně nové spisy. Počítají: jsou dlouhé večery, více se čte; jsou nepěkné dny, méně se koná procházek a pohybu, méně je celodenní únavy, a na večer berou si lidé knihy ještě do postele s sebou. Ach ti bláhoví! Bývalo, bývalo, že se v Čechách do nocí čtlo, ano že se braly knihy i na lože s sebou. Naši praotcové například když si šli po bitvě bělohorské na delší čas lehnout, vzali si aspoň spisy Komenského s sebou. Ale my už nepotřebujem věru knih do postelí, my — „my spíme už nazpaměť“.

NÁRODNÍ LISTY 17. října 1880

△ *V Praze 6. listopadu*

Komu se letošní Dušičky líbily, — ne ten nemá ani špetky gusta! Do duše protivné Dušičky — větrné, zmouněné, ucouraně. Hřbitovy byly prázdny — nu ano, mužští tam beztoho nechodí, a kterápak ženská půjde na hřbitov, když už podle počasí vidí, že tam nikdo nebude, že ji nikdo neuvidí, jak pláče, — nikdo, s kým by si o své bolesti promluvila, nikdo, na kom by viděla kus poctivé zimní módy, — pro pouhý pláč tam nejde, plakat může také doma! Až prý hanba prázdny byly ty hřbitovy volšanské, které jsou dle úřadního rozkazu už také jen tak „na vymření“. U nás nepanuje ale způsob vídenský, že se najmou žebračky, „plačky“ — dle Humorů „bečky“ —, a ty že se za diurnum padesáti krejcarů posadí k náhrobku, výmluvní obrazové lidské nicoty, dojemní důkazové bezcennosti lidského života. U nás by jich tam nový náš pan policejní ředitel ani nevytrpěl.

Nový náš pan policejní ředitel je nesmírně na ně přísný. Když přišel do Prahy, chválily ho časopisy, že se nám co ředitel výborně hodí, že umí nejen dobře česky, nýbrž že je také vůbec proniknut moderními zásadami a brzy učiní všem zastaralým nešvárům u nás konec. No to mne nezmýlí — já budu hubovat zcela klidně dál! Prozatím hledí prý tedy přísně, aby pražské žebráctvo — za nynějších dobrých časů ovšem trochu přebujelé — nebylo obecenstvu nadál obtíží. Poněvadž si ale dosud na obci naší nevymohl kýžených pro ně dopravních povozů, vodí se ti nebozí nazí, zimou a hladem se tetelící žebráci dosud houf za houfem Ovocnou a Ferdinandskou třídou — my se ale nepamatujem, že bychom si byli tak obzvláště přáli vidět těchhle smutných procesí ještě víc než dřív! Člověku ten pohled trochu překáží, zvláště když se člověk právě dobře naobědval. — Pak prý hledí pan

ředitel k tomu, aby policejní strážníci byli k obecenstvu zdvořilí. To je toho! Copak chci, když se ptám strážníka: „Kdepak je vlastně Jalovcová ulice?“ —, aby se líbezně na mne usmál, viržinku mně nabídl, řekl: „Prosím tadyhle...,“ a pak mně na rozloučenou tisk přátelsky ruku? Moje svaté právo je, aby mne chladně změřil, aby řekl jen tak koutkem úst: „Tamhle!“ a obrátil se ke mně zády — tak jsem si na něho od dětinství navykl, tak ho chci mít! Ostatně — ono nebude ani s tou zdvořilostí tak zle, doufám! A konečně prý hledí pan ředitel na přísný jízdní řád. Hehe! Tramvaj má například co nejpřísněji zapovězeno jezdit rychle Ovocnou ulicí. A teprv předevčírem se stalo, že se rychlým drkotáním jejím tam trochu poplašili dva prostě vedení koně; jeden z nich si poskočil na dláždění a málo scházelo a byl by mně k radosti mé překopnul nohu. — Ne, ono *nebude* tak zle! Však on pan ředitel se svou přísností zase přestane. A hubovat — jak už jsem upřímně řekl — budu beztoho, ať dělá tak nebo tak.

Ale když už jsem dnes o chudinu zavadil! Domnívám se — sbírky na pražskou útulnu že nějak letos nejdou? Ačkoli už je zima zase tu. Nebojte se — nechci snad vyzývat teď k dobročinnosti! Já vím, jaké to stojí namahání, když dal někdo jeden rok zlatku, aby dal druhý rok zase jednu; o pětce ani nemluvím. Také nač se starat pořád o chudinu. Hadry musí být, sic by ztratil dobrý šat všechen význam. Hlad musí být, sic by se ani nevědělo, co je dobré živobytí. Nebo bychom snad chtěli, aby dobré živobytí nebylo?

Chci se však dnes na něco jiného zeptat. Jak totiž časopisy „*se mnou sdělily*“, byla teď konvertována pražská půjčka, a věru — to „je mi s *podivením*“. — Koukáte se, jak brzy jsem zachytil tu nejnovější žurnalistickou češtinu, co? Velmi pěkná řeč, a tuze vhodná! Vždyť řeknu-li například: „Podivno je mi,“ rozumí mně *každý* a nemá to ceny. Když ale řeknu: „Je mi s podivením,“ zakouká se zas každý, zavrtí hlavou a myslí, že dělám vtip. Já ale nedělám vtip, nýbrž obohacuju český jazyk. Pranikdo tomu nerozumí, alespoň v Čechách, jinde nevím. Zcestujte ekvátor, navštivte oba póly českého

glóbu — mluví tak někdo? Nikdo, a to je právě to krásné. Jsem rád, že jsem se tomu tak rychle naučil, — neboť musím co žurnalista hledět, abych mohl jako ten Pražák v Jungmannově rozmluvě s Adamem Veleslavinou (v podsvětí) chlubně říci: „Ó — můj jazyk ja mlufit tobše!“ A mou vznešenou povinností jest, abych jej ještě zdokonaloval. Místo „Je mi dnes nějak divno, přineste mi skleničku slivovice“ řeknu k sklepníkovi „Je mi dnes s divením atd.“ — ať sklepník čuprní! Místo „Nasadil jsem si čepici“ napíšu „Nasadil jsem si na čepici“, místo „Dohoň ho“ — „Dohoň do něho“ atd., správně dle „sděliti se mnou“.

Ano — ale prosím vás, copak to je tedy, tohle „konvertování půjčky“? Co je půjčka, to vím. Půjčka je dluh, a dluhy jsou „ty peníze, které člověk neplatí“. Ale to konvertování! Nemýlí-li mne moje latina, je to asi tolik jako chytit věřitele con amore za límec, obrátit ho zády k sobě, nasadit mu nohu o něco níž, než anatomicky leží ledvina, a vykopnout ho ze dveří ven. S kterýmžto způsobem placení bych ovšem souhlasil, totiž chce-li se mermomocí myslit na takovou zbytečnost, jakou je placení dluhů.

Avšak — prosím — odkudpak vzala Praha právo platit za nás dluhy? Kdypak jsme jí je dali? Přemýšlím o tom již několik dní, vmyslil jsem se až v rozechvění — ať si dělají ostatní Pražané, co chtějí — moje mužnost mně nedovolí, abych mlčel. Napsal jsem dopis velice rozhodný, k měšťanostovi pražských měst, a kladu jej sem. Čtenář má tu výhodu, že jej čte už teď, kdežto jej pan měšťanosta bude číst teprv až zejtra.

Dopis zní (opis zcela věrný):

P. T. blahorodému pánu a panu Em. Škramlíkovi, měšťanostovi měst pražských. — Zde.

Vysoce ctěný pane!

Ráčil jste vždy býti ke mně velice laskav. Nechť jsem přišel kdykoliv se záležitostmi veřejnými nebo soukromými k Vám, vždycky jste byl ochoten, vzorně přívětiv. Tím více mne bolí, že musím dnes právě k Vám, co hlavě obce naší, adresovati list, jehož obsah — těžce to cítím — nemile se Vašeho

šlechetného srdce dotkne. Odpusťte mně — já jinak nemohu!

Dovídám se totiž z novin, že slavné obecní zastupitelstvo naše „konvertovalo“ pražskou půjčku, jinými slovy, že chce za nás Pražany srovnat, snad docela zaplatit veškerý náš dluh. Nevím, co v tom případu učiní občané ostatní. Co se však týče osoby mé, já tuto prohlašuju slavně a veřejně: obec pražská nemá *pražádného* práva platit za mne dluhy, ať již jakékoliv! A pakli se obec domnívá, že na základě nevímčeho práva podobného kdysi, snad mlčky, ode mne nabyla, odvolávám všechno a všechno zde, co nejhlasitěji!

Pane měšťanosto, řekněte těm pánům obecním starším, domluvte jim, třeba-li, poproste je i jmenem mým, aby mně nechali mé dluhy! Mám už je tolik let, rozmnožuju je co nejpilněji a doufám, bůh že mne neopustí a že mi požehná ještě nových a hojných. Potřebuju jich, věřte! Jsouť pružinou mého ducha, jedinou mou nadějí do budoucnosti. Nenašel Kolumbus, když pro dluhy ujel z Evropy, Ameriku? Nevynalezl Congrève, když dluhy ho tísnily, rachejtle? Vidíte, já ale dosud ještě nevynašel nic, pranic, a přec jen tak rád bych něco vynašel!

Mimoto — já musím Praze nadobro odepřít i jen *talent* k placení jakýchkoli dluhů, ať už za mne, ať za jiné. Vidíte, velectěný pane, když jsem se narodil, kontrahoval jsem hned prvního dne — člověk je v tom věku trochu nerozvážný — dluh jeden velký: k vlasti a národu. Po nějaká dvě desítiletí, přiznám se, ani jsem na uplácení nepomýšlel; pak jsem ovšem začal, ale podivno — ať splácím, jak mohu a mnoho-li chci, dluh zůstává pořád stejně velký. Směla by snad chtít splácet jej za mne Praha? *Ta Praha, která je sama vlasti a národu tolik dlužna a na splácení...*

Končím. — Vím, velectěný pane, že laskavě omluvíte tento dopis můj, vynucený na mně nejen naléhavostí věci, nýbrž i sobotou. Vždyť mi rozumíte, a já znamenám se v dokonalé úctě Váš atd.

NÁRODNÍ LISTY 7. listopadu 1880

△ *V Praze 18. prosince*

Teď je tomu už několik neděl, co pálíme den co den množství petroleje, — přišla posud jedna jediná zpráva, že by tam a tam v Praze byl petrolej explodoval, svítilnu roztrh, lidi popálil, někoho zabil? — Teď je tomu už tři neděle, co prší pořád, co voda roste, — ale dorostla za kterýkoliv den na pořádnou povodeň? Měli Pražané tu rozkoš, hledět z nábřeží na plovoucí trámy, na unášené „zlobným živlem“ mrtvoly, na porvané chalupy, na živá nemluvňata ve zmítajících se kolébkách? — Teď už je tomu třicet devět hodin, co bylo překrásné zatmění měsíce, zatmění úplné, jako by někdo špinavý pytel byl na měsíček hodil, — zažili jsme v Praze sebemenšího zemětřesení, v něž jsme doufali skalopevně, na něž jsme měli přec nepopíratelné, svaté právo? — No, myslí-li si Praha, že nás baví, to se ukrutně mýlí! — Máme prý počkat až na 13. listopad roku 1899, pak prý velká kometa, ta z roku 1866, dle hvězdářského rozpočtu, najisto s naší zemí se srazí, liják hořícího petroleje spadne na nás, usmaží nás všechny, zničí všechno. „Prý!“ Copak je ale někdo z nás povinen čekat až do roku 1899?

Nikdo ve světě nesmí se nám pak divit, když z dlouhé chvíle děláme hlouposti. Mně například, že čtu kalendáře. Celé dva dny tohoto téhodne jsem jim věnoval. Ale buď jsem sám co do citu již otupěl, nebo neumějí už spisovatelé kalendářů hnout lidským srdcem — zkrátka, já přečetl povídku „Poctivost nad zlato“ a povídku o „Věrném služebníku“ (s portrétem), aniž bych byl naplněn býval zvláštním mravním uspokojením, o „Ztraceném dítěti“ (s věrným vyobrazením) beze všeho soucitného pohnutí, ano i „Šlechetného vysvoboditele“ jsem přečetl, aniž bych se byl vyrušil a zvolal: „Tohleto já udělám taky! Uvidíte, já někoho vysvobodím, a šle-

chetně, tuze šlechetně!“ — Ba ani ilustrovaným vtipům „Před kolekturou“, „Ukradená hubička“, „Věřitel a dlužník“, „Hospodský a pumpa“ jsem se víc nezasmál — pánbůhví, co to je, — není tomu snad ani ještě čtyřicet let, co jsem se moh nad nimi zrovna popukat smíchy!

Konečně ani tomu se nesmí nikdo divit, když člověk z dlouhé chvíle pomýšlí pak třeba i na všelijaké špatnosti. Jako já teď například přemýšlím o štědrovečerních darech, pro oboje známé mně pohlaví — totiž o hodně mizerných darech. Čtenář by nevěřil, co to dá za lámání hlavy. „Errat, si quis existimat, facilem rem esse donare,“ praví Seneca, čili po česku: „Mýlil by se, kdo by myslil, že je tak snadno dávat dary.“ Totiž již upřímně myšlené dary, které mají obdarovaného doopravdy těšit, — jakpak teprve dary hodně mizerné, které ho mají bodnout, dopálit, až z kůže vyletí! Podařilo se mně skutečně dosud najít jen dva, ovšem dobré, jak náleží mizerné.

Za první jsem povděčen německému spisovateli Hamerlingovi. Kolik je v Praze mladých, hezkých děvčat, tolik nakoupím kytic, skvostných a nákladných. Kytice rozešlu, aniž bych se co dárce jmenoval. Je to ovšem trochu krutý, takřka nemilosrdný žert — ale já už jsem takový! Cože se stane? Co by se mohlo stát! Děvčátko si myslí: „Aha, to je od toho hezkého blondýna (nebo bruneta), který vždycky může oči na mně nechat! — Líbí se mi, hezký — roztomilý člověk! První krok patrně na přiblížení se, chudák je ještě stydlavý, netroufá si!“ Děvčátko tone v rozkoši. Teď ale vystoupím já, řeknu, že kytice je ode mne — děvčátko má po snech. A musí se mi za dar ještě k tomu poděkovat — dvanáct neděl nestačí na umírnění její zlosti!

Copak mne to může stát, pár tisíc zlatých! A rozkoše z toho budu mít za milióny.

Druhý dar je vymyšlen ode mne. Měří na moje dobré známé — tadyhle je mám sepsány, na jedenácti arších. Koupím každému z nich los. Totiž už vytažený, ale s nejmenší výhrou, kterou nevyzdvihnu. O tom dobrému známému neřeknu ovšem praničeho. A podaří-li se mi udržet cíl mých štědrovečerních dárků v tajnosti, mám pro leta zábavu. Při každém

tahu budou moji hloupí přátelé sahat po tažební listině, zlobit se na svou smůlu a hubovat: ,,Ani ta nejmenší výhra — kdyby přišla alespoň ta!“ A já jen budu krčit takhle rameny a vtipně odpovídat: ,,Ale to přec není ani možná, aby na tvůj los nebyla už přišla tedy aspoň ta výhra nejmenší. Vsaďme se o tisícovku!“ — A hloupý přítel se vsadí, to se rozumí. Čímž se budu nejen bavit, nýbrž vydělám ještě kus mamonu.

S kterýmžto mamonem půjdu pak do Paříže, na tu licitaci francouzských korunních klenotů. Bude tam as velká konkurence, seženou-li se všichni korunochtiví Macbethové, Richardové III., Závišové atd. Všichni, kteří budou chtít se přesvědčit, je-li to pravda, co se běžně vypravuje o ,,tíži“ každé koruny, a nemýlil-li se Milton, když praví ve svém Ztraceném ráji:

Koruna,
jež zlatou zdá se být, je přece jenom z trní.

Přijde-li pak Rotschild, který si koupí jedny korunní klenoty pro neděli a jedny pro všední den, jedny pro zimu, jedny pro leto a jedny pro nejisté počasí, — přijde-li vídenský Figaro, který má například o korunách tak divné ponětí a kreslívá je co rendlíky, — přijdou-li ještě jiní, jen aby mohli brát ty klenoty do ruky, s Hálkovým Závišem deklamovat:

Ha, kdo mi řekne, že již nejsem král? .
Necítím v sobě sílu královskou?
A bije srdce mé nehodně koruny? —

nebo s Carem a tesařem zpívat:

S žezlem jsem si hrával,
s hvězdou a korunou.

Bude to rumrejch — na jedné straně ti licitanti a na druhé ti zcela noví ,,služebníci koruny“, kteří budou prodávat! Bojím se, přijde-li také nebožtík Saint-Just, že řekne: ,,Hrome, to jsem se ve svých Discours politiques mýlil, když jsem tvrdil:

‚Hluboké mlčení panuje kolem trůnů,‘ — jen aby mne tu teď nikdo nepoznal!“

Já si tam koupím ale jen přehoušli trochu větších vyloupaných diamantů, nic jiného. Žezlo vzít do ruky se bojím, pravíť se, že „žezla přitahují jiskry“. A koruny zas bývají drahy, já jsem ale hleděl v životě věru vždy více ke „kráse vnitřní“ než k lesku zevnějšímu, a dostanu „korunu věčnou“ zcela zdarma! V té prý se může i spát.

Ostatně tam jedu hlavně kvůli tomu, abych přece jednou na své oči viděl a vlastníma rukama hmatal, jak vypadá proslulá koruna „občanských ctností“. *Musí* tam být. Vždyť ji měl ještě sám Napoleon III. — já se nemýlím, četl jsem to v básních, dokud Napoleon III. ještě panoval, — ten by byl dal básníkům, kdyby byli lhali!

NÁRODNÍ LISTY 19. prosince 1880

△ *V Praze 24. prosince*

Jsem po večeři a dívám se na kliku, přijde-li „Ježíšek“. Jeho povinnost je to ovšem — ale ručit nemohu ani za něho. — Nu počkám a budu se zatím probírat v dezertu.

Večeře má byla ovšem zcela jednoducha. Vůbec jsem nedovolil, aby se činily velké k ní přípravy. Ba kdyby nebyly rozsvíceny po všech pokojích velké lustry — mám to rád, když kamkoli člověk vejde, všude v zlatých nástěnních zrcadlech a po zemi stojících elegantních trumeaux hrají si přehoušle světel —, snad by ani nikdo v mém bytu nepoznal, že je dnes svátek. Co se jiní lidé nadělají na svátky příprav! Věru že bylo až nechutno dnes včera vyjít na ulici! Elegantní dámy, jimž jindy i vějíř činí očividné obtíže, běhaly s balíky s velikosti pořádné matrace ulicemi jakoby nic. Pána jsi žádného ani jinak nespatřil než s balíčkem v náručí; vypadali všichni jako chůvy. Nebylo pomoci: nechtěl-li jsi sám vypadat zas jako z jiného světa, musil jsi vejít k cukráři, koupit si dvě kobližky, dát si je dát do šesti archů papíru — „Jen tak kvůli žertu, paničko, chci tím rozbalováním někoho pozlobit!“ — a chodit po ulici také jako chůva.

Po večeři jsem byl, jak už naznačeno, brzy. Načpak celou řadu jídel! Polévka z mlíčného kladivouna — odporučuju tuto polévku z ryby k nám ovšem zdaleka přiváženě. Pak kousek pečené mořské štiky, trochu smažených ustřic a japanského kapříka namodro — letos přišel druh tento do Prahy poprvé. K tomu několik skleniček španělského vína. Nu ano, piva jsou na ryby těžká a voda — nerad páchám satiry, nerad někomu ubližuju — co by ale byla voda *smažené* rybě platna? Musila by ji zrovna bolet! A bylo již po rybím oddělení. Z mas ale pak už také ne mnoho, jen kousek černé zvěře, štýrský kapounek, několik kousků proslulých modenských

paznýhtků a tak dvakrát do úst boloňské mortadely. Nic víc Ovšem — „po rybě ořech, po mase sýr“ — tedy ořechy vlašské a oříšky malabarské, pak sýr gorgonzolský, romadúr a žervé. A teď si hraju s mískami dezertu. „Pangiallo“ z Říma, „torrone“ z Neapole, sladká „mostarda“ z Kremony — co je to platno, nad italské ty příkusky není! — Vypsal jsem vám to, vidíte, tak věrně, jako bych to zrovna teprv před vámi tuhle na papíru jed, — sám dr. Tanner nemůže se postit líp. Hlavní částí večeře zůstanou v ten den všude arci ryby. U nás ještě víc než jinde. Mají do sebe tak něco andělského — člověk nerozezná na nich pohlaví. A něco tak českého — studenou krev, ledově — pardon! — ne, *dnes* mne nedostane věru nikdo do politiky!

Na vedlejším stole válí se ještě na hromadě dary, jichž jsem už neumístil. Nakoupím toho vždycky tolik, že pak ani nevím, komu to dát! To bych si měl odvykat, všechno má se dít v míře pravé a rozumné. — Hromada knih pro děti. Hm — máme-li pak jen doopravdy nějaké „knihy pro děti“? Nevím — nečetl jsem spisů těch — ale tolik vím, že dobrou knihu pro děti napsat je dosti těžká věc. Neboť není pro děti snad všecko „*dosti* dobré“! Taková kniha má mít tolik pravé, přirozené poezie, aby ji i dorostlý mohl číst s rozkoší! — Vedle houf kalendářů. Z našich kalendářů se mně málo líbí. Zdají se mně většinou jen tak slátány. Domnívám se, že by takhle František Pravda musil dovést *český* kalendář sám sepsat a z příspěvků jiných sestavit, že by český lid měl pak skutečně v něm pro celý rok, ano i přes rok ten milé čtení! Nebo Karel Tůma že by dovedl sestavit a napsat kalendář, který by byl vskutku doplňkem pro každého skoro čtenáře novin a zapevňoval v lidu našem politické vědomí, rozšiřoval světový jeho obzor. Ale poručme Františkovi Pravdovi a Karlovi Tůmovi! — Pak zase houf hraček — *dřevěné železnice*, armatura hasičská, škatulky s olověnými vojáky atd. atd. Nemohl jsem dostat nikde nic českého. Ani už těch plechových „sokolů“, kteří za doby probuzení seděli u našich kamen, není prý v krámech nikde. Tím méně nějaká škatulka pěkných „sokolů“ olověných; na pochodu, v prostocviku,

na bradlech, na hrazdě atd. Kdyby náš národní život nebyl klas... — pšt! —

Klika pořád ještě necvaká! — Kolikpak je hodin? Sedm. — Teď asi ve většině rodin odvírají se dvéře, dětem pojednou uvízne v hrdle hlas — vánoční strůmek, jesle! — Šťasten, kdo vidí štěstí bytostí těch drobných! — Škoda, že není u nás jako jinde. Například v Berlíně, kde v Krollově místnosti první umělci výtvarní budují rok co rok velké jesle, každému dítěti přístupné. A lidí velkých nahrne se obyčejně víc ještě než těch lidí malých a radost je u starých mladých veliká. Nemohla by u nás jednou Umělecká beseda zřídit Praze takové jesle? Chaloupky v českém slohu, jak jej teď naši umělci studují po našich vesnicích. Teď teprv — když jsme ale tak dlouho spali — a sotva se probudíme, usnem vždy s největší rozkoší ihned zas — právě teď jsme spali nových zas deset let — a pořád je ještě noc — ne — vždyť já nepolitizuju, já jen chci říci, že je to divné: ať se probudí člověk v noci kdy chce, ví vždycky zcela určitě, spal-li dlouze nebo krátce — nepřemýšleli jste ještě nikdy o tom úkazu? — Ano tak — vždyť chci mluvit vlastně o českých jeslích! Po skalách tedy — copak honem po skalách? — po skalách nějakou provedenou pohádku českou. Například tu pohádku o českém Honzovi, dle nákresů Krejčíkových s veršíky od Quisa. Zrovna doprostřed rozkošnou baladu poslední, jak sobě náš Honza vedle Němce dobude svého místa v království nebeském, a na tabulce zlatým písmem verše:

Na svém on stoje *vůlí svou*
dobyl si říši nebeskou.

Tak je to! Kdybychom my v pravý vždy čas — ech pardon! — A nahoru na jesle tedy nějaké město. Například Prahu. Zrovna k ní po vídeňské silnici přicházejí zpět naši říšští radové; obyvatelstvo jde jim s písničkami vstříc — no tak! — je možno politice se vyhnout — — ? A v tak svatý den — —

Snad ale politika není věcí přece jen tak zcela nesvatou! Kdysi mně jistý Němec — Němec z české matky rodilý —

na moje výtky řekl: „Prosím vás — národnost jest zrovna tak jako náboženství!“ — Zcela malinký kousek pravdy je ovšem v tom. Ale pak by měl být také vypracován „národní katechism“, aby se každý hned v první škole učil, kterýže je náš „dědičný hřích“, které jsou „hříchy proti českému duchu“ a jakéže „desatero“ přikázání dal nám pánbůh vzhledem k našemu národu.

A — snad by se tedy mohl našemu národu také — narodit vykupitel?

Co by nám ale byl platen! Kdyby náš národ rub na rub se obrátil, nevyskytnou se tři mudrci, kteří by ho našli! —

Inu — šťastné a veselé svátky!

NÁRODNÍ LISTY 25. prosince 1880

V Praze 31. prosince

Víš co, panebože, dělej si roku 1881, *co sám chceš*! — Bude to zítra ráno nějakého divení se v nebi, až naše rozsečka novoroční číslo Národních podstrčí pod nebeská vrata, svatý Petr si je chytne, honem rozestře — „Copak asi letos máme tady —," a ono ode mne nic, nejmenšího pokynu ne! Divení se a sem tam hádání. Jen ať mně nepodkládají malicherných nějakých příčin! Jsem ovšem trochu roztrpčen, přiznám se, zdáloť se mně, jako by zrovna navzdor bylo se vždy během roku vše a vše stalo jinak, než jak jsem po nejzralejší úvaze a věru že vždy s nejpoctivější vůlí byl radil. Ale to by mně nevadilo. Příčina je prostě: mne ten nový rok netěší.

Je pěkně lesklý, pravda, hezounký jako nový dukát. Ale takový byl ten loňský v den 1. ledna také. Už ta fadesa, že nový rok začíná s pedanticky směšnou přísností vždy zrovna 1. ledna! Kdyby běžel aspoň jako novoroční den turecký času proti srsti, od konce prosince přes listopad až k lednu zpět. Nebo kdyby jako u Číňanů jednou byl v červenci, pak v říjnu, pak v květnu, vůbec jak to kdy slavné úřady určí. — A pak ta okolnost, že člověk i při největší lhostejnosti naproti těm bláznivým rokům stává se přec jen pořád a pořád — starší! Divný to lidský obyčej: stárnout! Vždyť se člověku mladému život tak líbí — proč tedy stárne!? —

Copak nám asi přinese, ten rok 1881! Vypadá napohled dosti souměrně — jednička napřed, jednička vzadu a dvě osmy uprostřed — dost šikovné! Nu co se například týče osoby mé vlastní —

Rien je demande en ma vie
que bonne santé et belle amie,

or et argent quand je voudrais,
et le paradis quand je mourrai —

(v nediplomatické češtině: dobré zdraví, hezkou přítelkyni, zlata a stříbra, mnoho-li chci, a po smrti nebeské království) — nic víc! A to poslední ještě k tomu ani tak tuze nespěchá! Zato slibuju, že pak nedám ani čertu pokoje, — andělíčkové na nebi se rozpukají smíchy!

Ostatní lidé ovšem nevědívají zcela tak určitě, co chtějí a čeho si vlastně přejou. Ti musí být za dobrou radu, za pokyn, cože mají v nastávajícím roku tedy dělat, zajisté vděčni.

Když se tak po tom českém národě rozhlížím, vidím především sílu roztomilých modrých a černých, šedých a hnědých očí, jež vesměs upínají se na mne a nedočkavostí se přímo chvějou, jakéže skane ze rtů mých teď slovo moudré. Kéž by chtěly i něco jiného sáti ze rtů mých než moudrost!

Jsem vám, hezké holčičky, upřímnou radou: milujte roku 1881 mnoho, co nejvíc, vůbec mnoho-li jen můžete. Věřte mi: na lásce spočívá požehnání. Tak mnohá holčička, dokud milovat nezačala, neměla ani jediného „hocha“; a sotvaže začla, bylo již požehnání zde, a měla milenců pak hned tolik, že si až na nohy šlapali. A nebuďte mně skoupy s hubičkami — neskrbte s nimi, vždyť jich takto k ničemu nepotřebujete! Ubezpečuju vás, že na tom říkání o „dostání vousů“ není ani slůvka pravdy. Kdyby bylo, musila by každá jen trochu hezčí dáma, když je přes dvacet, vypadat už jak arcibiskupův kožich. Pak se také snažte, abyste hubičkovaly slušně: hezky zavřít přitom očka a pousmát se, aby na tvářích udělaly se dolíčky, to sluší. Vůbec si ze všech řečí o „slabosti“ vašeho pohlaví nedělejte pranic! Věřte mi, že by pranic neškodilo, kdyby takzvané slabé pohlaví bylo ještě slabší a takzvané silné pohlaví bylo ještě silnější, než je. A pak — teď mně ale napadá, že nemusím snad ani dále ještě poučovat, že holčičky jsou beztoho vesměs z těch „7000 chytrých“ a —

To jsem se lekl! Zrak můj, po národě se rozhlížející, pojednou zavadil o houfec očí tak divokých, tak žárných — — Psotník by mohl člověk dostat z našich politiků, již z pouhého

vzezření jich! Ne, ne, pánové, — musíte si nechat říci — nesmíte být tak bujní, tak hrr! Pořád jen se hnát kupředu, všechno před sebou zporážet, nepřátely naše přímo do země zadupávat — to nejde! Trochu pomaleji, pánové, o dobré poznání pomaleji! Když nám nedají universitu, no dobře, copak na tom — nemáme ji už tak dlouho, a jsme přece živi! Když nám nedají vůbec nic, no také dobře — tím zřetelnější ponaučení pro nás, že musíme žádat pořád míň a míň. Když se nám ještě ke všemu vysmějou — výborně! Zahanbíme je, povolíme jim budžet, vojsko, všechno — ti se budou koukat! — Já vím, jsou lidé, kteří vás popichují a navádějí k *ještě větší* ráznosti, než jakou se přepínáte už teď, a také takoví, kteří se vám dokonce smějou. Například naši básníci. Ti jubilují v modré výši vesele jako skřivan a pohlížejí hrdě na vás dolů jako na plže lezoucího po zemi. Vy ale mějte milý pocit „pevné půdy“ v náhradu a nedělejte si z nich nic — já s nimi ostatně soukromě ještě promluvím. To bych rád věděl, nač bychom činili víc, než jsme činili dosud! Copak nemůžem poukázat na otce, na předky své, kteří v historii sobě vydobyli místo už tak slavné? Když můžem klidně ležet na vavřínu, — proč by vavřín *musel* ležet na nás!? —

A teď k vám, vy oči ustarané, zemdlené, vy postavy shrbené prací, zbědované starostí — starostí o jiné! K tobě, ty houfku statečných našich pražských obecních starších! Tobě nemusím dát rady arci žádné, tobě musím jen vysloviti nelíčený svůj obdiv. Co bych ti také mohl poradit pro rok 1881! I bez rady mé budeš předlažďovat Prahu, krok za krokem a s citupIným vzhledem k dlaždičům, „kteří přijdou po nás“. Beze mne a bez rady mé budeš odbývati zajisté zas komisí alespoň dvé o „nejnalehavější“ potřebě Prahy, o zdravé vodě „pitelné“. I bez rady mé ponecháš v městském parku nadál slavnou tu „pěšinku pro slony“, tuto největší hádanku našeho věku. My jsme v rukou tvých všichni uloženi jako v bavlnce. Ohřívej nás dále oteckým dechem svým, střež kroky naše okem svým — ach když pohlédnu do oka toho, je mi vždycky tak divno u srdce, jsem vždycky tak pohnut! Tak — tak starostí zemdlelé! Věru že mi připomíná zrak pražského obec-

ního staršího přímo až zrak českého herce — od učení se úlohám obyčejně tak mdlý — ach tak mdlý!

A teď bych měl ještě poprosit zakladatele spolků po našem národě, aby roku 1881 založili spolků těch zase řadu novou a bohatou. Neboť jen stálým rozptylováním sil můžeme — ale já nechám už všech výkladů, já již končím, věda, že také naši páni sazeči mají svá svatá silvestrovská práva.

Jen bych si dovolil ještě kratičké přání, to výroční: přeju totiž každému našemu čtenáři — je-li abonentem —, aby roku 1881 žil ještě dýl než vloni. Třeba o celý kvartál — v Praze i s donáškou za 3 zl 60 kr.

NÁRODNÍ LISTY 1. ledna 1881

△ *V Praze 15. ledna*

„Snad nám už pánbůh hříchy minulého roku spáchané odpustil a dá nám v roce novém co nejmilostivěji příležitost k novým!“ — Už nám bylo ňák moc nevolno v těch starých! Takový hřích se zrodí hlaďounký a měkounký, zcela bez ostnů jako mladý ježek; ale pak ostny rostou, a trvá-li to po celý rok, po čertech už takhle kolem 24. prosince, v den arci-hříšníka Adama, píchají. Co platno — hřešit musíme, jsme lidé — tedy! — ale mírně, prosím mírně!

Ba už se nám zdá, že uplynula věčnost od Nového roku. Skoro již se ani na něj nepamatujem. Novoroční účty jsou už dávno vesměs zaplaceny, vyjma ty větší; novoroční diškrece už jsou zapomenuty, novoroční ztráty peněžité zahojeny, a budou-li vůbec ještě někoho bolet, — nás ne, leda naše domácí pány. Ale také ti to mají teď daleko líp: dřív musili čekat celých čtrnácte dní ještě po hromnicích, teď se ale dovědí hned 1. února, do dvanácté hodiny polední, že nedostanou nic. Všechno jde k lepšímu.

Celá věčnost, povídám. Ruka má se hrabe v novoročních kartičkách poštou na stolek můj naházených — a já dnes už mnohé z nich ani nerozumím. „P. f.“ — „P. f.“ — samé „P. f.“ — jak k tomu přichází A. a B. a C., že se opovažuje přáti mně štěstí! A k tomu francouzsky — „Pour féliciter!“ Mně se líbí přítel D… Paroduje ten písmenkový zlozvyk, rozesílá o Nový rok své vizitky a napíše tam třeba celou řádku puntíkovaných písmen — ať si ten, kdo je obdrží, láme hlavu! Například: J. t. kv. d. v. — což znamená: „Jen tak kvůli dobré vůli“; nebo: Kv. V. h. p. — „Kvůli Vaší hezké paní.“ On je ale chytrý, to se rozumí, ten můj přítel D.! Má pro případ vždy pohotovu výklad. Napíše příteli, u něhož obědvává: A. s. z. n.! („Abych se zas najed“) a vykládá to: „Ale

se zdravím novým " — své staré bohaté tetě: B. j. d.? („Budu již dědit?") a vykládá: „Budeš jako dosud?" — totiž „milostivá"? — Tuze chytrý člověk!

Celá věčnost — už od 1. ledna vyzněly a domlkly v duši naší i ty nejdojemnější tóny novoroční hudby! Ach ta krásná hudba po domech v den 1. ledna! Je to nejkrásnější dar, který skytá český venkov matičce Praze, tyhlety muzikantské bandy, a významno je, že zrovna v den novoroční dar ten přichází k nám — jako modrý oblak snese se lehýnce na Prahu lahoda zvuková a vzduch jako by byl naplněn vzdechy andělskými. Tak prostě vypadají ti hudcové venkovští, tak neúhledny jsou jejich nástroje — a přece takové zvuky! K tomu je člověk právě v ten den také zcela zvláště naladěn. Když přišla ta banda z Michle a služky celého domu se ihned seběhly, pochopil jsem, že Tyl má pravdu, praví-li, že „hudba je zlatý klíč k srdcím ženským". Když přišla pak ta od Libně, porozuměl jsem zas poprvé, ale zcela Máchovu „A sladkým *bolem* hudba srdce rozedírá". A když přišla po ní ta od Motola, svíjel jsem se již sladkým bolem tím a zrovna jako by sám Koubek ke mně shůry volal:

Dvě má tóniny ta hudba svatá:
prvá radosti je skočnou dcerkou,
druhá dcerkou trpka utrpení.

Když ale přišla konečně ta z Budislavi, tu mne už chytla Čelakovského „hudby *touha* neskonalá" — já vyskočil a chytil hůl. Ale nestalo se nic. — K tomu však jsem došel téhož památného dne nezvratnému přesvědčení, že není možná, aby „božská muzika" byla údělem jen nás pozemčanů. Ne, ne, na jiných planetách — tamhle v „Lýře", v „Apollinu" — *musí* znít také hudba! Jakpak by chudáci tamější obyvatelé k tomu přišli — takovéhohle nemít nic o Nový rok!

Celá věčnost — a ono se od té doby nestalo pranic. Ledaže v Pešti chtěli zavraždit listonoše, následkem čehož nosí tamější listonoši teď kapesní revolvery. Bude-li toto ozbrojení zavedeno také v Praze, nesmí mně žádný listonoš přes práh.

Psaní a jiné zásilky budu brát jen pootevřenými dveřmi, ale i to opatrně: jakmile sáhne listonoš ke kapse, třeba jen pro šátek, dám ho ihned sebrat.

Celá věčnost — a teprv dnes přišla konskripční komise k nám do domu, aby se podívala, je-li na mně všechno v pořádku. Neřekli mi sice nic, ale lichotím si, že jsem se jim líbil. Taky jsem měl k těm pánům některé otázky, které mi leží na srdci — tak například bych ukrutně rád věděl, co a jak udal asi pražský kat p. Piperger za svoje „zaměstnání *hlavní*“ —, ale ti pánové měli nějak moc s jakýmisi archy co dělat a na to nejdůležitější nezbylo času. Kdypak se asi už dovíme, kolik je v Praze, a tedy nás „malých pánůbohů“ (dle Sokrata), čili „nejušlechtilejších červů“ (dle Schillera) čili „zářících korun tvorstva“ (dle Shakespeara, mne a paní Örtlové)? A je-li to pravda, že teprve každý „devátý“ žid je v Praze Čechem? — dle čehož se přec člověk musí i při chůzi po ulici řídit: osmkrát drcnout, podeváté se vyhnout! A že nám Němci předělali Čechů tolik a tolik? — Víte, já se Němcům ani nedivím! Sám jistý spisovatel jejich, a byl to člověk na spisovatele neobvykle moudrý, řekl, že německý národ skládá se z velmi mnoha preparátů, mrtvol a vycpaných lidských kostí, ale z velmi mála lidí. A kde tedy nestačí příroda, musí pracovat kumst, to se rozumí.

Alespoň nemohou Němci říci, že Čechů neznají. Jsou v tom asi jako kvebečtí lidojedi. Do Kvebeku přibyli kdys noví Angličané a ihned se ptali po misionáři biskupu. „Znáte pana biskupa?“ — „Jakpak by ne,“ odpověděli páni lidojedi, „včera jsme ho dojedli.“

A tomu se už nejmíň divím, že mají Němci hlavně chuť na takové „kůstky“, jako jsou Celestýnky, Filomenky, Toničky, Markytky a Pepičky. Zrovna tak jako se nedivím vám novinářům, že si takové pěkné kůstky zas chráníte. Zvláště ale, prosím vás snažně, nepropusťte jim žádnou Markytku a žádnou Pepičku! Pro prvější by se třeba pohněvala na nás její patrónka, svatá Markyta, která, jak známo, u nás „vodí žence do žita“, a vůbec nám Čechům dává „dobrý líto — na pšeničku, na žito“; a co se týče Pepiček — ty mně obzvláště při-

rostly k srdci. Nejen proto, že jsou hezky a příjemny, a že jsem vůbec neseznal ještě žádnou Pepičku, aby nebyla rozkošna, ale pro osudy jejich. Považme jen: Pepičky jsou jediny ve světě, které nemají žádnou patrónku, žádnou nebeskou přímluvkyni svou! Svatá Josefína — alespoň pokud já vím — *žádná není!* Pepičky nemohou nikam k „svaté Josefíně“ do kostela. Nemohou si koupit obrázek patrónky své a vložit si jej do modlitební knihy, zalepit jej dovnitř víka svého kufru. Nemohou —

Jen kdybyste mne pořád nevytrhovali a nevyrušovali svými otázkami! To věčné ptaní teď, co to bude a jaké to bude, až nás excelenc-Jireček opustí a povznese se z této české země do výšin panské sněmovny. Jaké to bude! Jaképak to může být? Bude to jako vždy, kdykoliv je nějaký velký „prorok svého národa“ povolán „k světlejším výším“. Jakpak to bylo s prorokem Zoroastrem? Jakpak s prorokem Eliášem? A jakpak s celou řadou známých proroků ještě živých? Zoroaster za velké bouře vznesl se na oblaku do výše a na zemi zůstala po něm v skále stopa obrovská. Eliáš rovněž v bouři vstoupil na nebesa, ve voze ohnivém, a stopy kol vozu toho viděl jsem ještě sám. Jenže excelenc-Jireček nemiluje věcí podobných. Až půjde od nás, nebude bouře žádná. A co se stopy týče — on zmizí beze stopy.

NÁRODNÍ LISTY 16. ledna 1881

V Praze 19. února

Škoda, že Národní listy pořád ještě nevycházejí s ilustracemi! Už jsem několikrát učinil v redakčních schůzích návrh, ale posud jsem vždy propad. Však ona přijde doba! Bude to tak hezké! Dnes bych například dal vysázet zde na počátek svou podobiznu, „dnešní“ podobiznu totiž, a čtenář by ihned na ní viděl, že jsem vesel. Jakž také nebýt — začal jsem užívat masopostu.

Vlny masopustní do mne bily a bily, až mne povalily v proud. Dlouho dost jsem se díval denně na večerních procházkách svých k Žofínskému ostrovu, kde zářilo elektrické slunce. Denně ubíraly se kolem mne s tak příšerným půvabem vojenské ty hudební bandy — jdou ulicemi vždy tak mlčenlivě, jako by cestou šetřily plic, a drží basy tak strašidelně do výše, jako by užuž chtěly jimi do lidstva praštit. Konečně jsem se ale rozhodl: „Mám trávit čas napořád o samotě? Jediný neužívat rozkoší žádných?“ A rychle do toho, jako vždy! — a již o sokolských šibřinkách oblékl jsem o pár punčoch víc a postavil se ve Ferdinandově třídě na chodník, abych pookřál pohledem na vozy jedoucí na Žofín. Byla to zábava vskutku vzpružující, jeden z „nejkrásnějších okamžiků“ mého života, jak se říká. Byl nás pěkný houfec. As dvacet děveček, s rukama založenýma, zástěrkami obalenýma. Několik učedníků bez čepic. Domovník s dýmkou. A já. Mluvilo se ledacos. „Tadyhle je jeden červený.“ — „Tady sedí celá bílá“ — a ještě i rozhovory jiné. A když se konečně stala zácpa vozů a uvnitř sedící „blázni-byli-kordy-měli-ové“ nemohli z místa, kývali jsme do vozů a maškary zas kývaly z vozů ven. Rozkoš! Časopisy přinesly následujícího dne dle plné pravdy zprávu, že vozů stálo až do polovice Ferdinandovy třídy. Mám z toho radost, když časopisy mluví někdy pravdu.

Také jsem vesel ještě z příčin jiných. Pro ten náramný pokrok lidstva. Vynálezy se teď zas jenom sypou a noviny nestačí ani o nich psát. Kdosi nalezl, že elektrický proud, ženoucí se telegrafním, kolem země sepjatým kruhem, má příboj a odboj jako voda. Druhý nalezl, že mají dělníci v gotthardském tunelu pracující v těle zvláštní červy. Třetí vynalezl zas zvláštní pilulky proti těm zvláštním červům. Atd. Ovšem mne zajímají jen vynálezy nejvážnější. Například elektrická pošta. Vedle obyčejných kolejí železničních nebo mezi nimi postaví se ještě jedna kolej, jen as 10 centimetrů široká. Na tu se postaví malý vláček s malými vagónky, naplněnými dopisy a zásilkami, avšak bez mašinistů, konduktorů, vůbec bez lidí. Hnán pouze elektrickou silou poběhne vláček vedle osobního vlaku jako pejsek vedle svého pána, jenže ovšem pána daleko předběhne. Bude to pěkné podívání z oken vagónů. A pěkné čtení v inzertní části novin: „Včera se zaběhl... nejspíše někde poblíž Pardubic... měl na krku marku číslo... kdo jej přivede k portýrovi na hlavní poště pražské, obdrží přiměřenou...“ — Nebo vynález Amerikána Mr. Bradleye, od něhož máme nový prací stroj. Jediné otočení tohoto výborného stroje stačí, aby všechno prádlo, co ho v něm, rozlítlo se na hadry. Když si tak pomyslím, že moje pradlena musí tucet nových kapesních šátků někdy až čtyrykrát vzít do prádla, než docílí stejného výsledku! — Nebo vynález Francouze pana Delaunaye. Pán ten vynalezl stroj na dobré služky kuchařky, totiž na posouzení jich. Stroj je zcela jednoduchý a může se postavit v domácnosti každé, i sebemenší: vezme se služka, špinavý talíř a mokrý hadr — utírá-li služka talíř hadrem od levé strany k pravé, je to dobrá kuchařka, utírá-li jej od pravé k levé, nestojí za nic.

Největší počet vynálezů přichází ovšem napořád z Ameriky. Tam také nyní zavádějí nové rozdělení denního času. Totiž vlastně rozdělení tuze staré, dokazující, že naši praotcové měli už také, a to zcela slušný rozum. Bude se zase — začínaje od půlnoci — počítat až do čtyradvacíti. Každý z nás si koupí hodinky nové. Kdo bude v hospodě sedět vždy jen do „dvanácti“, bude pojednou vzorem pořádku. Kdo teď neměl

ještě o hodině druhé apetýt pořádný, bude jej mít snad najisto už o hodině čtrnácté. Každý ples bude trvat přes 24 hodin. A já budu moci sobotní svůj fejeton směle začít psát teprv o tři čtvrtě na sedmnáct.

Ale vesel — a to doopravdy — jsem z dvou příčin ještě jiných. Předně, že městská rada naše zakoupila Mánesovy kartóny co základ toho budoucího městského muzea. Ovšem co číselně ještě nevelký základ muzea „tuze budoucího“! Snad ale je to počátek, po němž nepřijde zas pomlčka až příliš dlouhá. Snad se nám povede skoupit ještě jiné věci Mánesa Josefa, snad i některé z nejlepších žánrů Quidona, některé krajinky Kosárkovy atd. Dnes ještě lze věci ty dostat lacino, za dvacet let —

A pak, že konečně uskuteční se přání dávné, na tomto místě často dotýkané: Praha že dostane konečně také svou zoologickou zahradu.

Teď konečně věřím, že seženou se potřebné prostředky. Takový podnik potřebuje do počátku mnoho peněz a někdy i později mnoho peněz. Jeť známo, že zvířátka „umírají i bez lékařů“. A české muzeum už by mělo své advokáty začít hned teď cvičit, jak „se stahují kůžičky přes hlavu“, aniž by se jim ublížilo.

Ostatně může zoologická zahrada — abych dnes nezakončil opravdově — často dobře si vypomáhat i zvířenou naší domácí.

Lvíků na výběr a všichni ještě „k zadání“.

Paroháčů skvostných jako všude jinde.

Medvědů hojnost, pravých českých.

I velbloudy máme, kteří ještě „klekají před tím, kdo na ně nakládá“.

A „rajských ptáků“ (samiček) plné Příkopy. Jenže obyčejně hned po svatbě pelichají.

Copak asi ta rozumná zvířátka řeknou těm našim poměrům českým, až se u nás trochu porozhlídnou! Či tak — že prý nemají rozum — a také ne řeč — nejméně ale nějakou „řeč obcovací“. Aby jich ale, když jsou tedy němy, neužili k agit —

Ale já už utíkám. To by byl na konec pěkný vtip!

NÁRODNÍ LISTY 20. února 1881

△ *V Praze 26. února*

Ó! —
Ó! — ó! —

Tluče to do mne. Vražda v lesích černokosteleckých. Převedení Labe od Čelakovic ku Praze. Jakkoli vražda na Strejčkovi spáchaná pojednou vrátila černokosteleckým lesům děsnou jich romantiku dávnou, skoro již v zapomenutí upadávající, a jakkoli bych Praze přál také ještě Rýn a Dunaj, — noviny o dvou těch záhadách příliš mnoho mluví, veřejnost se s nimi mnoho zanáší — a v současnosti jich je náhoda tak hrůzná, tak děsná —

Bičuje to neviditelnými metlami neviditelnou mou duši. Jako kyvadlo dělá to před mýma očima sem tam — pořád sem tam. To je svědomí. Často jsem ho oklamal v životě — mnohem častěji než každou milenku svou, přísahám! Ale teď se ono už oklamat nedá a pořád říká: „Tak vidíš!“ — „Mlč,“ říkám zase já; ale ono nemlčí. — Ech co — já se přiznám!

Chodil jsem také kdysi po lesích, černějších, než jsou černokostelecké. Přemýšlel jsem o vykonání zákeřnického činu, mnohem děsnějšího, o jé! Chtěl jsem matce ukrást dcerku — řekněm třeba jen dítě: byť nevinný ten tvor ještě v tom záhadném stáří, kdy se u dětí dobře neví, je-li to už chlapeček nebo ještě holka. Bylo mladounké a tak hezounké! Ba chtěl jsem je vlastně zcela zničit. A omluva není žádná! Ne že zůstalo při pouhém úmyslu. Ne že jsem byl vlastně sveden. Ba *ani snad* to není omluvou, že jsem dítě chtěl ukrást Němcům. Jmenovalo se *Ilza* — krásné jmeno, ne? Toulalo se chudinka lesem, hravě od stromu k stromu, a broukalo si písně. Pak si vyběhlo na louku a hrálo si s travičkou a květinkami. Vše to mnou nepohnulo.

Můj souviník byl inžinýr Václavík — už je nebožtíkem.

Chodili jsme pralesem šumavským, kolem pramenu Vltavy. Ohledali jsme jej, popíjeli z něho, a Václavík, výborný hydrograf, mne přesvědčil, že lze Vltavu hned v její počátcích znamenitě zlepšit, a sice vínem a salámem. Pak řekl: „Pojď — vyvedem něco zlého!“ a šli jsme. Ale ne daleko. Pojednou skočil Václavík kupředu jako rys — totiž z kořene na kořen skočil, protože mezi nimi bylo bláto. Já hned za ním. On zas, a já zas — a tak jsme několikrát zas. Náhle se zastavil — oči se mu divoce jiskřily a trochu třesoucím se prstem ukazoval kupředu: „Vidíš?“

„Vidím.“

„To je Ilza.“

„Ilza!“

„Ukradnem ji. My ji vlastně neukradnem, ale vidíš — ona povstává na české půdě, sto kroků od Vltavy, a pak teče do Bavor: já mám plány zcela hotovy, tadyhle ji podchytnem — tadyhle vykopem malý průplavek a ona jim zmizí ve Vltavce — he?“

„A co matka — bavorská mapa?“

„Co je nám do ní!“ řekl hlasem tak drsným, že jsem se až zachvěl. Ale styděl jsem se říci: „Chvěju se.“

Vykládal, zasvěcoval mne ve plán svůj — byl jsem získán.

Snad bychom byli přikročili ihned k činu, ale měli jsme už zase hlad a pospíchali do Kvildy, kde byl objednán oběd: uzené maso s knedlíky. Maso bylo dobré, uzené na pralesním jalovci; také knedlíky měly zcela zvláštní svou chuť, bylyť — myslím — sdělány ze šťavnaté trávy, porcelánové hlíny, trochu říčního písku a maštěny černou kolomazí.

Ó — Václavík byl zlý muž! Také to bylo hned na něm vidět: měl husté zrzavé vousy, škrabal se často na čele a pil sifony, které syčí jako hadi. Tak jaký plán vám měl ještě jiný! Za Děčínem chtěl Čechy zazdít. Uvnitř Čech, blízko hranic, chtěl kolem celé země vykopat průplav, obrovský kruh, v němž by se seběhly všechny vody české a běhaly zde kolem dokola, pořád kolem dokola, pořád. Až by se vypařily zas v Čechách a zůstavily v něm všechnu prsť a úrodnou splávku svou. „To by měli Němci vztek!“ říkal. No — nebyl

diplomatem, a zvlášť o „politické vděčnosti“ neměla jeho duše ani tušení. My jsme teď už v Rakousku jiní, my ani na německost pražské university nesáhnem, protože by se Bismarck hněval. On nám udělal Králové Hradec, my mu musíme taky udělat někdy ňákou radost.

Co je ale naprosti tomu zpráva mého kolegy o Labi, vylovená z kruhů našich poslanců vídeňských! A přece v Pokroku a Bohemii tolik rámusu proto! Pouhá závist — to bych rád věděl, proč by si mladý, snaživý muž nemohl převést Labe, kam chce, — ať si Pokrok převede Labe také někam, a Bohemie item, třeba přes „Kratzigbaude“ na „Pfeifferhaüsel“. Však ono si Labe („Od labám, labati, chlemstati: Já chlemstám všechny ostatní řeky české,“ vysvětlovával Krolmus), však ono si Labe zvykne, uvidíte, jako zajíc na nový vexl. Bude-li pak Labe křičet, až ho povedou? Dle bible řeky křičí. Ostatně — v těch úšklebcích všech zrcadlí se jenom hluboká inženýrská nevzdělanost, nic jiného. Pánové, přečtěte si Gallašovo dílo Upravení řek v Čechách nebo čtěte, co napsal Michaelis o průplavu mezi Labem a Vezerou, co Grosse o průplavu mezi Labem a Sprévou, prostudujte Bauerovo Fluß-Korrektionen im Hügellande — a budete mluvit snad jinak. To se koukáte! Právě jsem si v kněhkupectví opsal ta jmena a tituly na papírek — kvůli vám! To je noblesa — tak jednáme *my*.

Chvilku se mně už zdálo, že Pokrok zabočuje na cestu pravou. Zcela věcnatě stran toho Labe poukázal totiž na Ústřední matici školskou. Ale Národní listy patrně intenci jeho nerozuměly, ač mohly trefně zas odpovědít pojednáním o „významu řečtiny na školách středních“, k čemuž byl by pak Pokrok nejspíš odpověděl pojednáním „o fabrikaci brumajzlů ve městě Štýru“. Nato by byly Národní třebas zas přinesly veršovaný Chvalozpěv českého lidu na daň petrolejovou — a průběhem jen několika neděl byla by bývala záležitost Labe probrána tak všestranně, že zrovna až k udivení. — Pokrok má vskutku fyzikální talent, dokázal to právě dnes, zcela novým použitím telegrafu k účelům praktickým. Jednalo se o to, dokázat, že Národní listy nemají rozvahy politické, zkrátka že nerozumějí politice. Co učinil Pokrok? Dal si

z Vídně telegrafovat, že NL skutečně politice nerozumějí. A poněvadž telegraf, jak známo, sděluje jen fakta, tedy je to faktum. Zázračné!

Ale je mi tak neskonale volno, že jsem ulehčil svému svědomí! Cítím se znovuzrozen, obrovskou mravní sílu teď cítím. Vím, že bych odolal teď jakémukoliv pokušení. Skutečně jedno takové na mne už nalehá. Vím totiž nový vtip. Zlý, to se rozumí — kdybych jej řekl, budou se lidé na mne hněvat, a to láká. Ale já odolám. Pořád to do mne ťuká — ťukej si! Cítím, jak už věru odolávám. Ano jak triumfálně už vítězím —

Jak se nazývají nynější potomci mistra *Husa*?

Husaři Taaffovi.

NÁRODNÍ LISTY 27. února 1881

△ *V Praze 5. března*

Co je to platno, Praha je přec jen „hnízdo“ a Vídeň „sídlo života“. Tam mají například i společnost na „využitkování privilejí a na systematické provádění nezralých idejí“ — máme my něco takového? Dnes bych například poslal ku společnosti té posluhu s lístkem: „Mám ideu nezralou: fejeton na zítřejší neděli; myšlénka pomocná: že musí být hotov do šesti hodin; odměna dle taxy; oddaný △“ — a v šest hodin přišel by sluha v dlouhém modrém kabátě, s listem a s kvitancí, a bylo by to. Tak ale tu sedím a je mi nějak hloupě.

Měl jsem myšlének několik, také už skoro zralých, ale v redakci mi řekli, že prý se nehodí. Z důvodů rozumových prý, ne politických. Chtěl jsem napsat například nějakou pěknou fantazii, jak by to bylo, kdybych v uvážení mých přímo nezměřitelných zásluh o stát rakouský byl náhle povýšen do stavu šlachtického, takhle na hraběte — ne, jen baróna. Na vizitkách: „Barón...“ Na dveřích bytu: „Barón...“ Před fejetonem: „Barón △.“ A každý známý, který by šel se mnou po ulici, už kvůli sobě by pořád říkal: „Poslouchej, baróne!“ — hlasitě, že by to letělo ulicí jako rána z hmoždíře... „Něco praktického, ne fantaz!“ řekli ale v redakci. — Tedy jsem chtěl dnes na tomto místě založit akciovou společnost pro to převedení Labe od Čelakovic ku Praze. Akcie po jednom stu zlatých. Peníze mohou se zasílat mně. Nota bene: Přijímá se i míň než sto zlatých, a vděčně se kvituje... Ale v redakci řekli, že to taky ne. Tak co?

Ale tou mou spleteností dnešní je vinno jen čtení. Já bych neměl nikdy a nikdy číst nic cituplného, jsem pak pitomý, což trvává vždy tak asi 48 hodin. Četl jsem dnes pohnutlivé pojednání německé — ach jenom Němci mají dnešního dne

ještě kus pravého citu! — o „Mauerblümchen“ — ách — jakpak se to honem skloňuje?! „Mauerblümchen“ — kytička na zeď přirostlá — jak poetický to výraz pro nebohé panny, pro něž na plese nikdo nejde, jež jsou jakoby ku zdi přičarovány! My nemáme pro ty chudinky ani jediný výraz pěkný. „Sedačky“ — co je to? „Tamhle se srazil octový škraloup“ — fuj! Máme se držet německého a říkat například „netřesk“? (dle Jirečka „nebotřesk“, tolik co „hromotřesk“; ale já tomu nevěřím, Jireček je ve všem samý hrom). Držme se německého, avšak toho nejnovějšího! Tedy — onen poeta, který mnou dnes v poledne o tři čtvrtě na jednu tak pohnul, navrhuje, aby se jim také už u Němců neříkalo více „Mauerblümchen“, nýbrž „Vergißmeinnicht“! Ach — „Vergißmeinnicht!“ — „pomněnka!“ *Pomni*, ó člověče, který jdeš na bál, abys tančil, že ta „pomněnka“ také přišla, aby tančila! *Pomni*, co zkusí ta nebohá, zahnaná do koutku, přitlačená k studené zdi, jak se jí prsa svírají, jak jí to srdéčko bolně bije! Připni si jednu z těch „pomněnek“ jen na několik minut k prsoum svým, jen na taneček jediný — a získal jsi sobě pro celý život dušičku věrnou! Buď lidumilem, každý ty člověče na bál jdoucí, a nebude po zdích pomněnek a na místě rozkoše nebude bolu!

Jsem pohnut — to je to, že jsem tuze měkký. A pak že se mně to nestane příliš často, abych konal skutek dobrý. Také teď to mnou škubalo a pořád mi něco říkalo: „Počkej ještě několik neděl — teď se tančí také ještě v postě vesele dál, počkej, až bude odbyt bál i nejposlednější, a pak si spusť svou lidumilnou řeč na celé kolo!“, ale já odolal, jak je snad vidět. Arci bude má řeč teď už přec jen málo platna. Hlavní proud taneční už odšuměl. Alespoň pro chudý, „pravověrný“ lid. Ten lid měl vůbec letos masopustní koneček až příliš tichý! Ani na bachusy nemohly se děti a děvečky běžet ku průjezdům nákladnických domů podívat — byliť bachusové i s jinými průjezdními maškarami zapovězeni. Proč? Že prý se děly rok co rok některé nepřístojnosti při tom. Nu tak se snad mohly ty nepřístojnosti zapovědít a bachus a maškary nechat. Také ti malí „třikrálové“ nesměli letos po domech a červený husárek z „Řehořova vojska“ nesměl ani přes ulici.

Bývalo mně těch maličkých, suchounkých, ospalých husárků tak líto, když sebou dle předpisu praštili na pošpiněnou podlahu hospodskou, ale když jim teď vojenské jejich řemeslo zabráněno, bylo mně jich ještě lítěji. Čekám, že bude letos také Fidlovačka zapovězena. Dějí se tam rok co rok nějaké rvačky, některé krádeže — krátce pryč s ní, ne?!

Ale nechci přehánět, nebojte se, naše Fidlovačka nám zůstane, opakuju: *naše* Fidlovačka! Je to slavnost, kterou lid dává sám sobě, tedy *pravá* slavnost. Má pro nás sílu magnetickou. Pražskou dcerku nezdržíš, aby tam nešla. A já sám — na svatbu jsem sobě nešel ještě ani jednou, ale na Fidlovačku jsem si šel skoro rok co rok. Často jsem si už řekl: „Letos ne — hlouposti!“ Ale později odpůldne pak jsem se oblík: „Půjdeš trochu lidem naproti — jen tak kousek cesty, podívat se na ty blázny“ — a šel jsem dál — „naproti“ — dál — až jsem byl sám mezi „blázny“.

Když už tak o policii — nemluvíme, slyšeli jste už o nejnovějším vynálezu? Já nevím, co to je, že tak rád lidstvo poučuju, o nových vynálezech, o věcech všech vůbec nových! Tedy ten vynález se jmenuje „policejní automat“. Ne snad figura na nároží, umělý policajt, s kolečky a celým strojem v prsou, nýbrž takový automat jako náš „automat hasičský“. Tedy po ulicích ve zdi skříně, jež si může obecenstvo odevřít a pomocí telefonu odevšad policejní pomoc přivolat. Ten policejní automat může se upravit pak i v každém soukromém bytu, a to je ta nesmírná důležitost vynálezu.

Ležím například v pozdní noci na posteli a spím. Vejde do pokoje chlap.

„Má úcta!“

„Má úcta!“

„Já jsem vrah.“

„Těší mne. Čím mohu posloužit?“

„Jdu vás zabít.“

„Počkejte chvilku, milý muži!“

A přitisknu prst na elektrický zvonek. Pak přiložím rty své k telefonu a mluvím do policie: „Má úcta. Právě přišel ke mně chlap, který tvrdí, že je vrah a že mne jde zabít. Snad

byste ráčili v té věci něco učinit. Odpusťte ale, pakli obtěžuju. Srdečný pozdrav.“

A pak už se nemusím o chlapa starat ale pranic, obrátím se na posteli klidně k němu zády a …

A plácám a plácám a nepočítám řádky a nevím ani, že je fejeton už hotov. Je to lehkomyslnost!

NÁRODNÍ LISTY 6. března 1881

△ *V Praze 12. března*

Je veselo — jako v Macbethu: „Kdo hlásá neštěstí, jež před hodinou se zběhlo, hlásá něco už starého: každý okamžik rodí neštěstí nové.“ Tuze veselo! Člověk ráno si zasedne k vonné kávě, a sahá-li po oblíbených novinách, je už napřed bezpečen, že mu sdělují několikero zas zcela pěkných neštěstí: zemětřesení u Neapole — 200 lidí mrtvo; povodně v Uhrách — šest měst zatopeno; sněhové bouře v Skotsku — také několik set lidí tento — pokaždé jiná pěkná scenérie, obdivovaný záliv neapolský, rázovité pusty uherské, romantické hory skotské atd. Nikdo nesmí říci, že nesnášíme neštěstí svých blížních s oddaností vzornou! Ba my jsme přitom až „bohorovni, neboť snášíme to neštěstí přímo *vesele*“. Je vidět pravda slov, že neštěstím se ocelují povahy! Jsme už věru tak vyocelováni, že nějaká rusko-turecká válka s 300 000 mrtvých působí nám nepohodlí už jen zcela nepatrné, zrovna ani za řeč už nám ta maličkost nestojí! Zdalipak také letos pánbůh popřeje nám a dobrému stařečkovi Moltkovi dobrodiní nějaké válčičky? Už jsme ovšem trochu pokročili do jara — není právě mnoho naděje — ale doufejme, možno!

Živme se zatím menšími nepříjemnostmi svých bližních. Já například už se těším, jak se vysměju našemu pražskému policejnímu řediteli stran toho jeho „zostřeného“ zákazu, namířeného proti chytání zpěvného a užitečného ptactva. Pane řediteli, pane řediteli — jste patrně mlád a nezkušen — dejte si radit ode mne, „pražsky“ zkušenějšího! Takové zákazy „zostřené“ byly v Praze dávány rok co rok, a rok co rok nebyly nic platny! Copak si dají ptáci nebeští, zvyklí neobmezené svobodě, úplné volnosti osobního jednání, něco poroučet? Zákon dá se pro věčné časy, zákaz se „zostří“ každého

jara, a za týden jsou opeřenců u ptáčníků zas plné klece a oškubanců na trhu zas plné ošatky. To je těch ptáků dávné právo a oni si je nedají vzít.

Pak se těším na novou nynější dobu koncertní. Ne snad že bych sám do koncertů chodil, mne i nejlepší koncert přivede už „do kalupu“, a například koncert na piano, ten by mne, kdyby nebylo jiného z něho spasení, přiměl snad, že bych vskutku vynalezl plavbu vzduchem. Ale kvůli tomu, že koncertní doba přináší obecenstvu tak mnohé a vybrané trápení. Také jsem to trápení prodělal všechno, také. Ó, já jsem býval výborný „koncertista“! Ne snad že bych hudbě dost málo jen rozuměl, ó ne, já jí nerozumím pranic a počítám si tu neznalost mezi nejpěknější duševní své dary, ale koncerty jsem uměl navštěvovat jak málokdo, to musím sám říci. Stálo to čas, několik let, ale přivedl jsem to vysoko. Při orchestrálních skladbách, když například přišel najednou pořádný tuš a zvukový hřmot, uměl jsem tak, jako bych ani nechtěl, aby to někdo slyšel, jako bych byl unešen krásou, už říkat: „Výtečná tónomalba — výtečná!“ Při pianu pianissimu uměl jsem dát hlavu stranou a s úsměvem nejvyšší blaženosti kejvnout na někoho, o kom jsem věděl, že hudbě vskutku rozumí. Při přednesu nějaké písně uměl jsem dokonce říkat: „Ach Jenny Lind — když tohleto zpívala Jenny Lind!“ — a to jsem říkal a obrněl tím každého, i když píseň byla zcela nova. Že jsem sám ovšem Jenny Lindovu jakživ ani neslyšel, to přec nevadilo? Později ale už jsem chodil jen a jen na symfonie. To proto, že jistá panička chodila do koncertů také jen tenkrát, když čtla na nároží slovo „symfonie“, a že ta panička uměla vařit přímo znamenitě ragú z kuřat. „To je pravda, milostivá paní, kdyby vás chtěl člověk hledat, potřebuje jít jen, kde se provozuje něco klasického!“ — „Ano, ano, to je můj život! Vy jste ale už dávno u nás nebyl, pane N., přijďte v neděli k obědu, jak? Udělám vám vaše zamilované jídlo!“ — „Ó prosím, rád přijdu, abych se ve vzácné vaší společnosti pobavil. Budem trochu zas mluvit o hudbě.“ — Arci jsme o hudbě nemluvili pak nikdy, neboť ona jí rozuměla zrovna tak jako já. Teď však už nechodím ani na symfonie. Panička

se odstěhovala z Prahy — co bych tam vyzískal? — Ale neumí každý zažívat písně s jennylindovským humorem a symfonie s rozsekanými kuřaty, k tomu je potřebí už síla vzdělanosti, suma zkušenosti — lidé do koncertů chodí, nudí se tam k smrti, trápí se k umření — a to dělá člověku dobře.

Pak mám také napořád ještě radost z té zahrady zoologické, která prý bude ve Stromovce, a z toho ústavu psího, který prý bude někde u Libně. V jakémpak asi „směru" budou se tam pejskové vychovávat! Doufám, že v rozumném. Že se bude více hledět na čistotu plemene — chci říci kmene, rodu, na ušlechtilost krve, na slavné předky než na takzvanou stránku duševní. Ta stránka duševní má beztoho své meze — uzeninu jíst pejska neodvykneš, rodit slepá štěňata také ne, a hrubé české pořekadlo docela dí: „Byť psa nejvíce kořenil, nebude z něho zajíc." Co je pejskovi platno, naučí-li se vodit slepé jako pejsek Tobiášův, hledat pomrzlé jako bernardýn, lovit tonoucí jako pes londýnských nábřeží, aportovat, stát na stráži, a třeba být u opičího divadla „prvním milovníkem" — je-li proletářem, nevypadá-li nóbl, nevšimne si ho přece nikdo! Chce-li urozený pejsek stát se slavným, však on toho dovede i bez učení se! Například slavný „Berezillo", kterého Španělé na Indiány štvali a který měl za to žold „půldruhého muže" — do světových dějin je zapsán a provždy!

Zdalipak těm chovancům z libeňského konviktu ukážou někdy Prahu? Jako dle Storma Bedřich Velký dával svým pejskům ukazovat Berlín. Na kozlíku kočí, uvnitř otevřeného vozu pejskové, vzadu lokaj co stráž a obsluha, kteréž přikázána nejvybroušenější zdvořilost.

„Afinko, račte zůstat po koních — prosím!"

„Ale Diano, sedněte si přec zrovna, vždyť Vandame nemá už ani místa!"

„Pročpak pořád dnes tak štěkáte, Lione? Tamhle kouká Belinka pana generála z okna — copak si pomyslí?"

Ó — pes za to stojí, aby člověk s ním — nezacházel jako se psem. Snad není šíře známa anekdota, kterou němečtí živo-

topisci vypravují o našem Bendovi. Týž měl psa. Kdysi vešel do jeho bytu přítel. „Pozor, pozor, příteli, na mého psa," napomenul ho honem Benda. „On je úskočný, zrovna jako člověk!"

NÁRODNÍ LISTY 13. března 1881

△ *V Praze 19. března*

Obdržel jsem velmi lichotivý přípis: „Pane! Jak lze z každého dotýčného slova Vašeho soudit, máte zcela zvláštní talent, totiž jasný smysl pro četné a důležité vynálezy, jimiž věk náš tak slyne. Račte ve své snaze seznamovati s nimi nás méně vzdělané pokračovat, račte bleskem svého slova ozařovat také nadál každý zjev takový, abychom jej spatřovali ve světle spravedlivém a pravém. V dokonalé úctě L + S + F, čeští dychtivci.“ — Kladu ten přípis sem, ne ze samolibosti, nýbrž proto, že s ním souhlasím. Je to zcela zvláštní dar boží! Jen se na vynález podívám, a už je mně důležitost jeho až na milimetr jasna. Proč bych svoje pozorování nesdělil jiným. A proč bych je neupozorňoval na novotiny v tom oboru, i když nemám při nich žádnou myšlénku zvláštní. Snad ji má pak někdo jiný.

Mezi nejdůležitější vynálezy počítám ovšem ty, které rok co rok v počtu bohudík tak hojném činí pařížská ženská móda. Sděluju a popisuju čtenářkám našim zjevy ty vždycky s prostou upřímností, beze všech myšlének svých zvláštních. Odkud také nabrat myšlének vůči ženské módě, která je *vždycky* dokonalá! Zprávy o jarních módách třeba čísti s myslí vždy jen zbožnou, vždyť se tu jedná o „kněžky“ krásy, o „bohyně“ lidské společnosti! Nemluvě ani o nesmírném národohospodářském, průmyslovém a jiném významu mód. Bohužel nemohu laskavým čtenářkám — a máme dnes již první jarní den! — říci ještě pranic „letošního“. Zdá se, že se připravuje něco nesmírného, velkolepého, snad docela pro dobu celých měsíců rozhodného! Ale trápit se zatím nejistotou, hynout nedočkavostí — toť děsné — ne? Kohož by nedojala truchlivá zpráva, kterou včera přinesl Frankfurter Zeitung: „Až do okamžiku, co vám toto píšu, není ‚v rukavičkách‘ pranic

nového.“ Kdo by hluboce necítil s dopisovatelem do NS Bazaru, jehož rozechvělá ruka napsala: „Počítáme 10. března — korzáže loňské, střihy posavadní, mimo španělské černé krajky nového *dosud nic!*“ A kdož by s pocitem tonoucího nesáhl po stéblu — po zprávě nejnovější: „Od úterka dne 15. března spatřují se na kloboucích staré zlaté a stříbrné mince.“ Ale na *jakých* kloboucích? Mají formu ohnivzdorné kasy, kapesní tobolky, misky, punčochy, čeho?!

Někdy čte člověk v tom oboru věci, že neví, má-li se zlobit nebo se rozplakat nad dosavadní nevědomostí lidskou. Tak tedy vynalezl někdo teď modré vějíře, totiž vějíře s modrým sklem či želatinou modrou, skrze něž možno zároveň pohodlně hledět. „Jsou dobry v zimě proti sněhu a větru, v letě proti horku a světlu. Hodí se obzvláště do divadel a koncertů. A mladé dámy upozorňujem, že mohou vějířem tím výborně každého pozorovat, aniž by byly samy pozorovány,“ píšou noviny o tom. Tak! — tedy podnes nevíte, vy novináři, že mají ženy své vlastní vědy, svou „ženskou filosofii“, svou „ženskou antropologii“, tedy také svou „ženskou fyziku“? Nevíte, že v modrém světle vypadá suchá ženská jako smrt, hnědá jako mouřenín a stará ihned ale k utečení? Že červeně nalíčená tvář by pod modrým vějířem ztratila veškeru „mladost“, a tvář rejžovou moučkou napudrovaná že by vypadala, jako by ji zedník byl natřel štětkou? Člověk by se rozchechtal, čte-li: „Vynálezce dal si svůj vynález patentovat od všech evropských vlád.“ Mnoho štěstí! —

V ostatních oborech lidských snah je za poslední doby vynálezů také jen málo. Nový způsob, jak plavat vzduchem, hnát balón. Totiž odstřelováním prachových patron — vystřelený z předmětu prach odstrčí, jak známo, předmět ten. Ale není na tom vynálezu pranic: patrony se číslujou, takže vědí zcela pohodlně, která po které, a najednou vybouchnout nesmějí, to se rozumí, nikdy, poněvadž by tím pokazily špás. Důmyslnější jest vynález jiný: „Jak se dá rozluštit palčivá otázka židovská?“ Důmyslný vynálezce — nerad přiznávám, že je to Němec — přišel delším pozorováním na zajímavé faktum, že židé mají peníze. A dokazuje nám pak způsobem

téměř nepochybným, že právě na té zvláštní okolnosti, na penězích, zakládá se jejich moc. Jakmile by pozbyli peněz, je po moci, a „otázka židovská“ je rozluštěna. I učinil tedy vynález — zcela krátký „říšský zákon“: „Židé mají vydržovat veškeré lajtnanty německé říše; platit jim gáže a platit jejich dluhy.“ Na vřelejším či chladnějším vlastenectví německých lajtnantů by pak viselo, bude-li otázka rozluštěna dřív či později. Výborné! —

Takto ale — člověk se tragickému ovzduší plynoucího právě téhodne věru neuhne! — samý dynamit bílý, dynamit černý, prach střelný, nitroglycerín trhavý, látky třaskavé, pumy smrtonosné — světem to otřásá. Je to divoké století, nejdivější ze všech posavadních, plné varu a dýmu. Porodilo také novou vědu, statistiku, a ta zaznamenává i vzrůst samovražd a rostoucí počet kralovražd. *Padesát devět* atentátů zaznamenáno v tomto století. Alexandr II. podlehl šestému proti němu namířenému. Proti Napoleonu III. osnováno jich devět. Proti německému císaři pět. Proti Louis Filipovi šest. Ano i proti královné Viktorii čtyry! —

Mysle ještě nejsou utišeny a neutiší se tak brzy. Přece již všude rozumuje se o následcích a čtou se „pohledy do budoucnosti“. Očekává se, že nový car uvede národ svůj k plné svobodě. A ze všech stran se volá: „Ne ústavu po střihu evropském, nýbrž ústavu ze samého ruského lidu vzrostlou!“ Z dávných jeho zvyků, z dávných náhledů, z přirozených potřeb. Obrovitá tíže leží na Rusi a tu tíži má vyzdvihnout lid sám. Bude to tedy jako v ruské pohádce. Bohatýr Světohor na cestě své vidí poutníka, ale nemůže ho dohonit, ať jede seberychleji. „Stůj, dobrý muži,“ žádá konečně bohatýr, „zastav se, sic tě nedohoním ani na svém oři dobrém!“ Poutník se zastavil a sundal s ramena vak, jejž byl nesl. „Co máš v tom vaku?“ ptá se bohatýr. — „Zdvihni jej, uvidíš.“ Ale bohatýr nemůže s vakem z místa a při namáhání svém zapadá do země až po kolena. „Co je v tom vaku? Mám velkou sílu, ale nepohnu jím z místa.“ — „Mám v něm tíži celé země.“ — „Kdo jsi a jak se jmenuješ?“ — „Mikula Seljaninovič“ (syn selský).

NÁRODNÍ LISTY 20. března 1881

△ *V Praze 26. března*

Kdybych chtěl, mohl bych teď čtenáře jak náleží rozzlobit. Mohl bych například upozornit, že „jaro už se blíží“. A měl bych přec jen pravdu, jako vždycky. „Neodvírá se už země?“ — „Nevycházejí bylinky zelené?“ — „Nenadešel čas, kdy pták zpívá a hrdlička cukruje?“ — zkrátka není už to skoro všechno tak, jak to Šalomoun v Písni a Příslovích každému pořádnému jaru předpisuje?

Ostatně — abychom měli z jara zrovna bláznovskou radost — no, to zrovna ne! Ledaže se mu těší ještě ten takzvaný „chudý lid“, kterému je už všechno na obtíž, i to, když má uhlí kupovat, když má teplejší šaty nosit atp. (upozorňuju slavnou vládu na promrzelost toho chudého lidu, snad by se dalo něco proti ní učinit, například ještě několik nových, pěkných daní, jakou je ta petrolejová), my ostatní pokročilé lidstvo už ani jara nepotřebujem. Také ne podzimu, vůbec ničeho. Teď máme teprv březen, je-li pravda? Nu a za skly našich delikatesních krámů válí se už podzimní brambory! A měli jsme až doposud zimu, nemluvím už zase pravdu? Nu a za skly našich květinářských krámů byly po *všechny* mrazné měsíce fialky, růže a jiné plody letní! Mám ty nové květinářské krámy rád, dodávají Praze rázu velkého města. Zvláště ty velké, skvostné, tam na odiv vystavené bukety, v překrásných formách, jeden jako kulatý polštář na kanapé, druhý jako dětská peřinka, třetí jako nůše, zkrátka vždycky věrně, jak to příroda dělá! Nejnovější tvar jich je ale přímo přerozkošný: velký buket kulatý a na jeho kraji někde sedí pak ještě jiný jeden bukýtek, malý kulatý, jako když má matka dítě u prsu. Někdy je ten bukýtek pouhé ještě embryo — snad co naznačení požehnaného teprv stavu. Jak povídám, tuze rád dívám se na ty kytičky. Jsou prý to dle Písma sestřičky

nás lidí: rostou jako my a pak je taky někdo řeže jako nás; ony jsou podobny nám a my jim. Já jsem tedy například jako růže — ne, počkejme, to ne — myslím, že jsem přec trochu jiný v barvě, ve tvaru. Spíš bych se snad tedy podobal takhle lilii, pro štíhlost vzrůstu, a také pro nevinnost.

Teď je u nás Čechů vskutku „doba květin“, po celý rok, a po roce zas. Není jediného pohřbu, aby na voze se nehoupalo dvacet věnců, ni jediného benefičního divadelního večera, aby ulicemi neputovala celá procesí s věnci, kytkami atd. Rozumí se, že samý vavřín, samá palma — od té doby, co my Čechové nestojíme za nic, spotřebujeme pro sebe náramně mnoho vavřínů a palem! To byla dobrá a šťastná myšlénka, aby u příležitosti pohřbu Jablonského spolky a jednotlivci dávali *peníze* místo věnců a z těch peněz aby se složil fond na stipendia pro syny chudých spisovatelů!

Prosil bych, až umru, aby se udělalo také něco takového. Ale ne teprv pro děti, nýbrž aby stipendiem obmyšlen byl hned sám nějaký spisovatel, ovšem spisovatel rozhodně, totiž „uznaně“ dobrý. Tolik doufám sejde se přece, aby zmíněnému uznanému spisovateli mohly se jednou vždy za měsíc uvařit škubánky. Výtečné jídlo to zúrodňuje fantazii a napomáhá umělecké tvořivosti: ať se spisovatel pořádně nají a pak ať chlap něco za to píše. Škubánkům máme už dosti mnoho co děkovat v českém životě. Václav Levý byl po nich jako posedlý. Mistr Smetana každému co nejochotněji se přizná: „Já, když chci volně a s plnou chutí pracovat, dám si uvařit škubánky.“ Ano já znám i jednoho fejetonistu, který si je dává vařit vždycky v sobotu. Podle toho, jak vypadnou škubánky, vypadne pak také fejeton. Dnes byly dobry.

Hotových peněz bych spisovateli do rukou nedal. „Na výšinách lidstva stojící, nad páry lidských náhledů povznešení“ lidé neumějí s nimi zacházet. Tuze se mně líbila jedna z četných anekdot, které se teď vypravují o nebožtíku carovi — já vždycky vypravuju čtenářům, když se mi něco líbí, už proto, že se mi — to tak líbí. Byl na jihu evropském deposedován král a neměl pak dostatek peněz. Jeho přátelé sbírali příspěvky u bohatých mocnářů a přišli také k caru Alexandru II. Vy-

slechl je, byl pohnut a dal jim — sedm imperiálů. Později se vysvětlilo, že car se domníval, jeho dar že je velmi značný, a sedm imperiálů vyměněno za sumu jinou a velkou. Carové a básníci nemají pro peníze pravého smyslu. Kdyby kterýkoli český básník dal na nějaký dobročinný účel sedm, třeba jen pět dukátů, kdoví, zdali by si rovněž nemyslil, že dal na své poměry velmi mnoho!

Ach to jaro — to jaro! Už nás volá ven a nám se chce i nechce..Zdalipak se uskuteční, že Praha dostane les, že krásná Krč bude železnou dráhou posunuta takřka až ku branám pražským? Myšlénka to příliš rozumná, než abychom se nemusili strachovat o ni! A zdaližpak je pravda, že také městská rada hodlá letos něco pro Pražany učinit, totiž: *nedat* zřídit za Václavským náměstím park pro děti a *nedat* také letos ještě zrušit ve „velkém" parku známou „pěšinku pro slony"? Má pravdu, mohl by pak v parku nastat citelný nedostatek prachu. A zdalipak bude přec ta kýžená zahrada zoologická? Pražané by pak měli o jednu rozkoš, Praha pro cizince o jednu přítažlivost více. Ale my neumíme s cizinci zacházet, my tomu nerozumíme, co v Německu nazývají „Fremdenindustrie", — my nejsme „průmyslní".

A copak asi dělají naši poslanci ve Vídni! Je jaro — to jim asi bouří krev, ta ohnivá, sopečná, téměř bezuzdná krev jejich! Bijme se v prsa, přiznejme se: my svým poslancům už ani nerozumíme! Nejspíš oni také už ne nám. Zdalipak umějí ještě česky?

Když člověk některého z nich náhodou v Praze potká a s ním „o té politické situaci" promluví, slyší: „Pšt, pšt — doba přechodní, však ono to tento!" a poslanec vypadá přitom zamlkle a náramně prohnaně, jako liška.

„To je jen přechod," pravila liška, když jí myslivec stahoval kůži přes hlavu.

NÁRODNÍ LISTY 27. března 1881

△ *V Praze 2. dubna*

Kdybych se netřás zlostí! Zcela marně si říkám: Nezlob se, sic „opadne tvář tvoje“ jako Kainova, a pak bys už ani nebyl hezký! Nebo bys zčervenal jako rak, a tobě sluší spíš intresantní bledost. Vzpomeň si na Saula a Achába, Námana a Asu, a nech toho. Když mám ale vztek! Od neděle, kdy jsem se ve fejetonu zmínil o „škubánkách“, dostávám denně šest „škubánkových“ dopisů, v nichž mne p. t. obecenstvo škube. Tak se mně děje vždy, kdykoli pronesu nějakou myšlénku vznešenou; poněvadž ale bez vznešenosti to ani neumím, jsem škubán každý týden. Mám toho dost. Chci mít jednou pokoj. Jinak to ale nejde, než když krátce nenapíšu *nic*: tedy dnes nenapíšu skutečně nic! Ani slůvka. Ani hlesu. — Ech — to je mi volno!

Poznamenání (jen tak pro mne). Péro mi věru až skáče po papíru, jak se zlostí třesu. Nebudu psát dnes — a ne!

Ovšem bych byl blázen, abych se vzdal svého dvacítiletého práva: každou sobotu odpoledne se bavit. Ale budu bručet jen tak do sebe.

Takoví lidé! Naposled jsou jim *škubánky* snad „příliš české“. Snad „málo nóbl“. Snad jaktěživi žádných pořádných ani nepojedli. Bodejť — jedli někde nějaký ledabylo namíchaný kucmoch, snad se ztuchlou prachandou, že zapáchal plísní, nebo nerozumně zasypaný mákem, že chuť byla až olejovitě trpká, — tak to bude! Jen kdyby byli pojedli nějakých škubánků mistrně z moučné a zemákové části zkomponovaných, lžicí do lahodného oválu, po kraji jakoby s bruselskými krajkami vyformovaných, do rubínů vyškvařeným čerstvým máslem maštěných, nastrouhaným syrečkem jakoby drobnými lesními konvalinkami posypaných! Beztoho že jich nejedli!

Copak ti lidé vědí! Ať se posmívají, ať říkají škubánkům „ševcovské ústřice“ a že prý „si jimi člověk darmo zaplácá žaludek“, — nebo ať si říkají vonné jáhlové kaši „tkalcovská pečeně“ — nevědomci! Ne, já nejsem věru vlastenectvím tak zaslepen, abych zbožňoval nějaký *svítek v mlíce* jen proto, že je to jídlo české, nebo abych z téže příčiny horoval pro modré

knedlíky ze syrových zemčat nebo pro placku z nich, vypadající jako ouplňkový měsíc, když je mu nanic. Přísahám při všem, co je mi svaté, že bych mohl sto let být živ, aniž by se mi jednou jedinkrát zastesklo po českém „*kyselu*“, té zapražené polívce z kyselého zelí a trhaných krupek, že bych také spíš se uživil třeba jen vanilkovými piškoty než českými vejražkovými „*piskorky*“, napečenými v peci po chlebě a povidly pak politými. Mámť také pro chyby a nedokonalosti českého národa zrak bystrý a pronáším soud svůj o nich zcela bezohledně. Ale ať mi nikdo zas nepřijde například s frází o „nebohém českém lidu“, který „chudák(!) musí se spokojit s *oukropem*“. Byl někdy takový plácal při tom, když veselá společnost pila do dvou s půlnoci plzeňské, pak až k ránu šampaňské a pak, když už nemohla a nemohla dál, najednou přišel kouřící se oukrop? Viděl, jak zvadlé tváře najednou zas oživly, oči znovu zajiskřily, nos zdaleka sál do sebe tu zvláštní, báječně sílící vůni česnekovou, když jazyk s nevýslovnou rozkoší do pepře a husího sádla se zrovna zavalil, a společnost, náhle zas jako poupě čerstvá, znovu pak pila až do večera příštího dne? Pak se řekne „ten nebohý český lid“!

Oukrop patří ke kuchyňské poezii české zimy. Ach ta krásná doba zimní! Když ze strychových hrnků sype se na stůl hromada *bramborů na loupačku* a vedle už stojí talíř s čerstvě pro ně natlučeným máslem. Když se co nejpečlivěji komponují *pražené polívky* z chleba, kmínu, krup a másla, z bramborů, krupek a hub, z krupice, vajíčka, másla a v lahvích uschované petržele, když ku svému právu přichází polívka „*skleněná*“ z rozmačkaných zemčat, marjánky, česneku, všeho koření a másla. Když v troubě brambory se pekou, jablka syčí a *topinky* se smaží. Ach topinky! Naplňují dům libou páchní chlebovou, sádlovou a česnekovou, a člověka novou silou životní. Kdybych přirovnal oukrop k svěží rose letní, jsou topinky zas jarním teplým paprskem slunečním. Trávil jsem kdysi zimní čas u lesníka v moravském pohoří. I stalo se, že jednoho dne byl náš lesník v lese postřelen pytlákem. Lékař mu pak vyřezával broky a každý si může pomyslit, jak bylo lesníkovi při výhlídce na několik „ležmých“ neděl. A téhož dne pekly se topinky. Lesník huboval, huboval, a pořád se díval ke kamnům. A když snědl topinku první, bas jeho hluboký a drsný pojednou změknul, a když snědl druhou, dal lesník synovi už pohlavek za to, že mu nepodal dost rychle k posteli karty na bulku.

Česká kuchyň! Ty padesatery druhy vdolků, koláčů a lívanců! Žil takový pražský posměváček někdy na venkově? Držel někdy na špičkách prstů, do širokého věnce sestavených, horký *lívanec z ječné mouky*, pomazaný povidly, politý hustou kyselou smetanou? Pak ty prarůzné kompozice *knedlíků*, od knedlíků se zelím po slávou zasypané knedlíky švestkové, od bramborových po krupicové a tvarohové! A naše *kaše*! *Jahlová* zavařená do mléka, jemnou vůní svou omamující *pražená krupicová*! Zajisté nebude nikdo tak nestydatý, aby zapíral, že kaše jahlová a ta krupicová mají mnohem jemnější a právě tak určitý buket svůj jako například nejproslulejší vína rýnská, jako „haute Sauterne“ nebo „château Yquem“! A což

krouhanka — he? Kdepak by měl hloupý měšťák pojem o krouhance? Hloupý měšťák přijde na ves leda v letě; prochází se líně po hospodářově dvoře, s rukama v kapsách, nevidí nic a neptá se nic. Tamhle v koutku u zdi je opřen kus starého mlýnského kamene, vedle něho leží kousek jiný, malý. Snad na to měšťák pohlédne a myslí si, že je to z rozvaleného brusu na kosy, snad a nejspíš ale si toho nepovšimne vůbec. Když ale nadejdou nejtužší, dlouhé mrazy, když řeky a potoky zamrzly, mlýny nemelou a mouka v domě došla, tu vezme hospodář ty kameny, upraží pšenici, žejdlík po žejdlíku, a rozetře a rozkrouhá ji na kamenech v moučku. Z té moučky se upravují knedlíky — o ty nestojím, jsou tvrdy, zato ale *krouhanka*, kaše s dobrým sádlem! Ta je tak vonná, tak jemná, tak lahodná, že by se na ní umlaskali i andělé!

„Ach — to je dobré-é-é!“ řekne bývalý venkovan, dlouholetý pak obyvatel města, při pouhé vzpomínce ještě po desítiletích. A těch dobrých jídel českých, která i při vzpomínce ještě chutnají, je tak mnoho!

Polívka ředinová — z pivních patoků, vajíčka, kousku másla, krapínku smetany — „To je dobré!“

Kaše z krupek do mlíka zavařených — „To je dobré!“

Trhané krupky s houbami (každé vařeny zvlášť a pak teprv smíchány) s marjánkou, pepřem, hodně česneku, hodně sádla — „To je dobré!“

Musím přestat — rozplynul bych se!

Činívají se tři výčitky české kuchyni. Nemohu z nich spravedlivě uznat ani jedinou. Že prý polívky jsou všechny téměř *z vody*. Ano, ale myslíš, že pojídáš extrakt celé přírody — vzácné kuchařské umění! Pak prý je v ní úplný nedostatek jídel *postních*. To je to, že český národ má moje mravní zásady: „nejlepší půst — zdržení se ode všech hříchů“, a to mu chválím. A konečně prý má příliš málo jídel *masitých*. Zato přec tím více mastí a vajíčkuje! Ostatně — upeče někdo na světě husu tak zlatě jako česká hospodyně? A což „zabíjení“? Když se udí maso. Když se vaří vepřové s křenem. Když se jí *jitrnicová polívka* — má svoje zvláštní jmeno, ale nemohu si na ně teď vzpomenout. Když na pekáči zpívá deset *jitrnic* a kuchyně jako by byla hájem plným sedmihlásků; když tlustá *jelítka*, tak fialově červená jako kanovník, spokojeně si founí a odprskávají; když ze zbylého náděvu peče se na pekáči *prejt*, tak silný, tak chutný, tak...

Poznamenání sazečovo. Konec rukopisu naprosto nečitelný. Podobá se proti světlu, že je papír zamaštěn.

NÁRODNÍ LISTY 3. dubna 1881

△ *V Praze 16. dubna*

Doufám pevně, že je všechno v nejlepším pořádku. Že nikdo neopomenul minulou neděli spolknout tři svěcené „kočičky“, aby byl do příštích velkonoc prost všeho škrabotu v krku, a odpůldne sníst půl jablka, aby také ostatní zažívací části hříšného jeho těla byly jak náleží v pořádku. Že minulý pondělek, hned po slunce západu, vypráskal domácímu psu, aby se zvýšila příchylnost jeho k domu a domácím. Že ve středu v spravedlivém hněvu mazal — jidáše medem. Že na Zelený čtvrtek každá pořádná a rozumná hospodyně vařila „zelenou polívku“, jež se skládá z „kraplí“ se špenátem, a „Ven hosti bez kosti!“ vyháněla ze stavení blechy, což se děje zas svěceným proutkem klokočovým. Že také na dnešek o půlnoci každý hospodář třepal svými ovocnými stromy, dal lízat kravičkám sůl zbylou po Štědrém večeru, a že je tedy skutečně všechno v pořádku nejlepším, — vždyť jsem o všech těch věcech poučoval rok co rok svědomitě, důkladně, a byla by to hanba pro český lid, kdyby se byl ničemu nenaučil. Mnu si tedy spokojeně ruce a upozorňuju jen ještě na pondělek.

Ovšem pojídá u nás skoro každý v den ten vajec natvrdo vařených, ale děje se to namnoze se strašnou lehkomyslností! Tedy: hezky škořápky hned rozmačkat! Nechat jen jednu jedinou půli vyjeděné škořápky celou, dát do ní svěcenou vodu a vynest pak na pole. A kde jsou Němci — oni také jedí vejce —, dát na ně pozor: opomenou-li škořápky rozmačkávat, hned ty škořápky vstrčte do kapsy, to má zázračnou moc a couravý náš národní psotník přejde na Němce. A vykonavše takto veškeré povinnosti své, můžete celé pondělní odpůldne věnovat pak už jen své zábavě a do samičkého večera psát: „Platí deset zlatých“ — popište si desítek, co chcete.

Ostatně mne něco na tyhle svátky mrzí. Totiž že jsou vždyc-

ky stejny, rok co rok tentýž pořádek, Škaredá středa padne vždycky na středu, Zelený čtvrtek na čtvrtek, Boží hod na neděli — modlitby stejné, obřady stejné, všechno. Skutečně jsem doufal, že alespoň letos bude něco nového, doufal jsem, že něco skutečně svátečního, například trochu tak zabíjení židů. Bylo by to tak hezké: o židovských svátcích zabíjeli by oni křesťanské děti, jakož se aspoň povídá, a o svých svátcích zabíjeli bychom zase my židovské děti — ale také dorostlé, protože křesťanská láska je větší. Já sám bych sobě byl teď nějakou dorostlou dopřál, mám jich v Praze několik v oku, jsou hezky. S dychtivostí pozoroval jsem tedy už od Nového roku vzrůst té takzvané „antisemitické" — protižidovské bouře, zvláště jsem ovšem hleděl k velkým městům. Ve Vídni nebylo arci nic, vídenští židé jsou dle Saphira „katoličtí", ale zato v Berlíně, kde jsou ti zlí židé „luteránští"! Také tam skutečně už i po ulicích do nich prali a mohlo něco z toho být. Ale zrovna před svátky bouře se nějak utišila — škoda! Ovšem se děje alespoň něco: o Velký pátek metá papež vždycky u Sv. Petra proti všem nevěřícím, a tedy také proti židům svou velkou kletbu, ale ta nějak už nevydá. Zrovna tak, jako jsme už dávno necítili žádných zvláštních bolestí z kletby, kterou prý zas židé pronášejí v modlitbě jednou za rok proti nám.

Přiznám se, že jsem chtěl pro letošek čtenářům upravit něco zcela apartního. Počítal jsem: roku 1781 byl dle zcela spolehlivých zpráv spatřen Ahasverus, Věčný žid, v Kutné Hoře — toť přijde roku 1881 najisto tedy zase do Čech. A sice přijde as do Prahy, vždyť jsme mu v moderní své literatuře vykázali skutečně už místo, s nímž může být zcela spokojen. Tedy jsem ho hledal. Po Praze, v páté čtvrti, po vůkolí. Až jsem došel k Libni — tady chlap stojí u silnice a žmoulá makovou housku! Zcela dle popsání: as padesátiletý, dlouhý, hubený, s rozcuchaným špinavým vousem, v šedivém děravém plášti. Jenže nebyl bos, a nemohl jsem tedy vidět, má-li dole pod nohou kůži „na dva palce silnou", jak mu předepsáno v kronice Reinhardově. Vzal jsem ho k sobě. Snědl mi osm „hořických trubiček", půl velkonočního bochánku, vypil žejdlík vanilky a poznenáhla mně vnutil malovanou porculá-

novou dýmku za 1 zl 20 kr (za 20 kr snad přece stojí), půl tuctu širtynkových šátků a hru „průhledných“ karet, s divnými věcmi uvnitř. Když už jsem nechtěl nic kupovat, šel zas. A teď vskutku nevím: byl to on, nebo to nebyl. Jsem v rozpacích naproti čtenářům.

Já v něho věřím. Vždyť pánbůh činil tak divné věci kvůli židům. Dvakráte zastavil slunce. Rozdělil před nimi moře. Učinil, aby v poušti na nich vydržely šaty po čtyřicet let. Proč by tedy žid sám nevydržel nějaká dvě tisíciletíčka!

Cožpak nejsou zaručení příkladové zjevů podobných? Nemluvím o praotci Jakubovi, o Metuzalému a jiných, jdu blíž. Nezemřel zbrojnoš Karla Velkého, Joannes de Tempore, teprv roku 1144, doživ se 361 roku?

Nevypravuje nám Angličan Rogerius Baco o muži jmenem Artephius, jenž žil 1025 let?

Netrval jen *spánek* Epimenida Kretenčíka 57 let?

A což známí ti tři kutnohorští havíři, kteří žili zasypáni pod zemí ani nevím jak dlouho?

A nebyl Ahasver zcela najisto roku 1542 v Hamburku, roku 1572 v Madridu, roku 1781 v Kutné Hoře? Neřekl tenkráte lidem sám: „Já jsem Ahasver?“ a nevydal tenkráte rovněž sám tiskem podivuhodné své Napomenutí ku křesťanským čtenářům?

Nečetl jsem to sice, ale prosím tebe, čtenáři milý, čti to alespoň ty. Nepochybuju, že to bude pravé posilnění pro tvou duši hříšnou. Máš ho teď zapotřebí, je jaro, krev se v člověku rozváří a člověk je k všelikému hříchu nakloněnější než jindy. Nechť sobě nezoufám alespoň nad tebou, já sám — nechci se sice s nikým hádat — ale já sám se už asi nepolepším!

Achich!

Šťastné a veselé svátky!

NÁRODNÍ LISTY 17. dubna 1881

△ *V Praze 23. dubna*

Ubezpečuju čtenáře, že kdyby čtenář ze samé dlouhé chvíle spáchal samovraždu, pranic bych se s ním nehuboval. Já ho nenutím, ale povídám. Vždyť je to pravda: život lidský — vím to z vědeckých časopisů — je průměrně pořád delší, přitom člověk spotřebuje všeho pořád víc a víc, například i časových novinek, nu a co se nám od několika neděl podává? Ždibíček zápletek tunisko-francouzských, špetka bojechtivosti řecké a hrstka ruských nihilistů, to je všechno! Či zajímá čtenáře nynější řinčící zápas mezi měnou zlatou a stříbrnou?

Mne zajímá. Ne snad že bych byl snad straníkem ve věci té, že bych nadržoval zlatu nebo stříbru — bůh mne opatruj! Já také v této věci jsem spravedliv, jako skoro vždy. Copak je mně například zlato! Nepraví Job, že „moudrost nekoupí se ani za všechno zlato z Ofíru“ —? A nestojí v Žalmech: „Spravedlivý miluje přikázání boží víc než ryzé zlato, než tisíce zlata a stříbra“ —? Nu tak teda! Mimoto — copak je mně platno všechno zlato a stříbro tohoto světa, když — ho nemám!

Hezké je ovšem to „nestárnoucí zlato“, jak Homér praví. Každé srdce se na něm ohřeje, ano celému tělu je dávno osvědčenou, dokázaně působivou „minerální“ lázní. Takový zlatý peníz je jakoby malé sluníčko, kolem něhož se stříbrňáky točí jakoby planetky jeho. Tuze pěkné! Ale copak je do toho! Jsem v boji stříbra se zlatem vskutku jenom divákem zcela nestranným, dívám se, naslouchám, a tvořím si svůj soud. Přitom se arci někdy zlobím. Jako dnes, když jsem četl, že prý se těží tak málo zlata, že spotřebě lidstva už ani nestačí. Copak si vskutku nedovedete pomoci? Nevíte, odkud zlata nabrat, že ho neodvezete ani na desíti tisících forách — he? Což nestojí, bláhoví, v Písmě černé na bílém, že „ulice nového Jeruzaléma“ jsou z něho? Že z něho je celé „město boží“?

Je tedy třeba jen to „město boží“ — nalezt a — ale já raděj už ani dál nemluvím!

Já nemám teď dlouhé chvíle, lhal bych. „České desítky“ mně dělají nevídaný jux. Kdybych věděl, kdo vymyslil ty desítky německo-maďarské, které poprvé zaignorovaly si všechny ostatní národy rakouské, stisknul bych mu ruku — musí to být veskrz hodný muž. Kdysi byl na Tuilleriích pařížských, v mramorové tabulce, zasazen svobodomyslný nápis, ale napsaný jazykem latinským, takže mu jen málokdo rozuměl. Toho byla ovšem škoda. Ale přišel nějaký velmocný pán a poručil zamazat svobodomyslný nápis ten latinský — a od té doby rozuměl zamazanému nápisu *každý* kolemjdoucí, i když neuměl ani číst. Na starších desítkách byla čeština ovšem také jen pastorkem, ale *byla* tam, a málokdo myslil dál. Při těch nových, bez češtiny, musí člověk myslit, i kdyby si dal rozum na závoru.

Zcela pěkně si mohu představit fanatického Němce, například brněnského nebo vídenského, když dostane desítku už čechizovanou. Chytne ji, honem si hřbetem ruky vytře ještě zrak — ruce se mu zkroutí — oči převrátí bílým vzhůru — psotník — lékař — zoufající žena, plačící děti — zmatek náramný! A když mi ten obraz vyvstane na mysli, chytnu několik balíků ještě nepopsaných desítek a „Platí deset zlatých“ — „Platí deset zlatých“ — péro jen lítá. Já vím, že to není ode mne hezké, pořád si přitom říkám: „Nehledej pomsty, aniž pamatovati budeš na křivdu spoluměšťanů svých,“ a pak, že „z koho pohoršení pochází, líp by mu bylo, aby mu mlýnský kámen tento —“, ale přece píšu pořád dal. Někdy mne z toho až ruce bolí.

Že prý jsou lidé, kteří „českých desítek“ neberou. Slyšel jsem to také a měl jsem už tak lecjakou naději. Vyprázdnil jsem svou tobolku, nechal v ní jen jednu jedinou desítku „českou“ a šel do hostince nebo do kavárny. Myslil jsem si: najíš se, napiješ se dobře, naporoučíš si toho skoro za deset zlatých, a budeš to mít všechno zdarma — neboť desítku od tebe pak nevezmou. Ale vzali a já měl vztek. — K smíchu — nebrat! Pravím tímto zcela upřímně, že vezmu každou „českou“ desítku, ať mi ji daruje kdo chce! A že z každé — počkej-

me, opatrně, člověk nesmí ani ve vlastenectví jít *příliš* daleko! — ano že z každé darované mně desítky „české“ počítám *padesát krejcarů láže*, takže kdo mně daruje desítku, bude mít příjemné vědomí, že mně daroval vlastně 10 zl 50 kr. — Je to ode mne trochu lehkomyslné, vím to, ale už se stalo. Nával bude nesmírný. Vyprázdním čtvrtý a pátý pokoj svého bytu a —

Hezky nám to jaro už začíná. Drn se zelená. Stromy vyrážejí. Ptáci už jdou do párků — vždycky jeden sameček a jedna samička — to je divné! Tyhlety dny putoval po časopisech popis Tibetu a vypravováno tam, že prý v Tibetu panuje „polyandrie“ čili mnohomužství, každá žena má prý tolik manželů, kolik její muž má příbuzných. Četl jsem kdysi v jistém, tuze učeném díle, že prý polyandrie není vlastně tak nerozumná věc, jak by se na první pohled zdálo. Zdalipak by tato „rozumná věc“ byla také u nás možna? Přišlo by na všeobecné, ale naprosto svobodné hlasování všech žen a —

Pořád to jaro pokračuje. Už jen čtyry neděle a otevřem brány pýchy své, Národního divadla. Zdalipak je to čirá pravda, že prý proti dramatu Lipany jsou pochybnosti, v ten smysl, že by Lipany nebyly snad české šlechtě vhod? Je-li to pravda, pak byl velký náklad, jakého vyžadovaly bleskosvody nového divadla, naprosto zbytečný. Do toho divadla neuhodí shůry žádný „blesk“, aspoň ne tak brzy!

Je to teď „dramatická“ čilost! Není ani jediného z těch 5000 spisovatelů, z nichž se těšíme, aby nepsal nějakého dramatu. A pak běda každému, s nímž je nadějný dramaturg znám!

Vypravuje se o jisté paní, jejíž duchaplný vtip je znám, že k ní také přišel literát mladý, aby jí předčítal tragédii svoji. Dáma dobrosrdečně svolila, že vyslechne čtení jeho. Básník četl — četl s oním zanícením, jakého mimovolně každá poezie mohutně vzletná vyvolává.

Než dočetl akt první, zpozoroval, že dáma si zívla.

„Snad vám působím dlouhou chvíli, milostpaní?“

„Ech — *to neškodí* — jen čtěte dál!“

Zapovídám co nejpřísněji, aby někdo řekl: to že je anekdota už stará!

NÁRODNÍ LISTY 24. dubna 1881

△ *V Praze 30. dubna*

Celé dopoledne mluvil dnes do mne kněhkupec Dattel: „Prosím tě, co ti to udělá, začni dnes fejeton slovy: ‚Byl první máj, to lásky čas!‘ a popiš pak rozkoše máje hodně pěkně!“ — „Ne!“ — „Tedy slovy: ‚Radujme se, zpívejme — máj! máj! máj!‘ “ — „Ne!“ — „Tedy: ‚Héla, Héla, helilalou!‘ “ — „Ne!“ — „Aha, nelíbí se ti počasí — nu tak začni: ‚Jiří a Marek — mrazem nás zalek!‘ “ — „Ne a ne!“ — Mrzut se obrátil Dattel ode mne a šel za pult, ale ne — aby prodával, a v tom to vězí! Daleko dřív, než svět ostatní zabřídá do duševního láku, ano i dříve ještě, než pro nebohé časopisy nastává ta chvalně známá doba „kyselých okurek“, vězí v ní už kněhkupec, „pionér pokroku“, hezky po krk. Kousá péro, dívá se na prázdné stránky denní kasovní knihy, hledí okny ven, zívá, přemítá — není pak ani divu, že připadá na myšlénky zlé, že svádí nevinnost, ano že by si nedělal svědomí ani z toho, kdyby svedl nejnevinnějšího fejetonistu. Prosím vás každého, kupujte v letě pilně knihy! Prodejte kabát a kupujte, máme teď už českých kněhkupců snad sto, snad víc, pánbůhví, co by nám během leta vyvedli!

Chtít svést pořádného člověka, aby psal podle kalendáře! Mluvit takhle do mne v den svaté Kateřiny ze Sieny, kterou ze všech sedmi svatých Kateřin, jichž nám nebe uštědřilo, miluju nejvíc! Nejen pro krásný její obraz Fra Bartolommea, před nímž jsem ve Florencii stál a stál a zapomněl na oběd, ale hlavně proto, že se vyznačuje jen trnovou korunou, ne jiným ještě příjemným náčiním mučednickým. Řídit se týdenně kalendářem — pěkná, veselá procházka! Svatý Petr — s nožem ve hlavě. Svatý Vitáliš — v jámě upálen a kamenován. Svatý Zikmund — sťat. Svatý Florián — utopen s ka-

menem kolem krku. Kalendář by člověka s divným rozmarem uvedl v „krásný máj!“

Laskavý čtenář snad pozoruje, že můj dnešní rozmar je čistě časový, totiž „mrazivý“. Není divu — kdyby laskavý čtenář věděl, co jsem tento týden zkusil! Ovšem ne zcela sám, také ostatní kolegové z Národních dostali svou pořádnou část. Ta „kletba veřejnosti“, o níž jednou páter Greuter mluvil, ležela s olověnou tíží na nás.

Sedím v redakci a saju plným douškem moudrost listů vídenských. Ostýchavé zaklepání. Vejde venkovan, s pytlem v náruči. Aha — abonent — „Pěkně vítám! Přejete si?“ — „Prosím, nesu toho kocoura.“ — „Jakého kocoura?“ — „Vždyť jste měli v novinách, že se hledá trojbarevný kocour a že se dá sto zlatých za něho. Já ho nesu.“

Jsem v rozpacích, vím, že jsme to měli v novinách, nevím ale nic bližšího — co teď odpovědít!? Venkovan chce rozvazovat pytel. „Nechte, nechte,“ prosím honem. „To není tady — ani vám nemohu říci, kde to je — zeptejte se někde u ptáčníka.“ — „U ptáčníka?“ ptá se nedůvěřivě, „copak by ptáčník dělal s kocourem?“ — „Ale ví, kdo ho hledá — ano — spánembohem!“ — „Dal bych vám ho za padesátku,“ otálí zkoumavě, zdali bych si nechtěl tak snadno vydělat tu padesátku druhou. „Děkuju — děkuju!“ — Odešel.

Sedím a tiše se usmívám. Papež Řehoř Velký měl miláčka kocoura, Pio Nono se potěšoval hezkými kocourky nad ztrátou světského panství — snad jsem si měl trojbarevňáka přece koupit sám. Ale ještě mám na petrolej, ještě nejsem tak chud jako Petrarka, kterému musila kočka očima svítit, když verše psával, — až budu tak chud, koupím si kocoura za stovku. Vtom — mňoukání za dveřmi.

Jiný venkovan. Pošoupne čepičku a rozvazuje hned pytel — „Pojď, Josífku!“ Josífek vylít a vyskočil na stůl. Utíkám k druhému pokoji. „I prosím, on nic nedělá! Tak tady ho máte!“ — „Ale já ho nechci!“ — „Jakpak ho nechcete? Vždyť jste to dali do novin!“ — „Já — už včera koupil dva —,“ koktám a červenám se po uši nad vlastní svou lží. — „Hm, ale je tak pěkný — dám ho laciněji. Je-li pravda, že je pěkný?“

— Vskutku pěkné zvířátko! Tlustá hlava tak krásně kreslena, jen ty světle žluté oči v ní nejsou pěkny — „trojbarevné“ kočky mají všechny světle žluté oči.

„Kdepak by ho koupili?“ Už mám na jazyku, že v „zoologické zahradě“, ale je mně dobráka líto. Spasná myšlenka! „Vždyť ani není trojbarevný!“ — „Proč?“ — „Podívejte se: hnědá skvrna — šedivá — váš kocour má pět barev, takoví nemají ceny.“ Smutně cpe si dobrý venkovan vzpírajícího se, mňoukajícího Josífka zase do pytle a odchází.

Jako by byly místnosti redakční vystlány pojednou baldriánem na loket s výše! Ze všech stran české vlasti sbíhají se kocouři. Požehnaná vlasti! — trojbarevný, takzvaný „španělský“ kocour je skutečnou vzácností, vzdor tomu, že jeho kůže nemá ceny, ale čehopak bys „mimo sůl“ nenalezl v Čechách! — dej do novin, že ještě nebyla narozena nikdy žádná lidská čtrnáctčata, a navezou ti čtrnáctčat, že fůry budou stát od Zlaté lodi v Mariánské ulici přes celé Svatováclavské náměstí dolů! Za tři dny bylo nám přinešeno tolik kocourů, že jsme jimi mohli zásobit veškeré ženské kláštery, naplnit veškeré četné „kočičí špitály“ cařihradské a káhirské, vyvést několik nákladů lodních od Nového Zélandu, kde je o kočky strašná nouze, a pak ještě potáhnout všechny housle tohoto světa nejpěknějšími „kvintami“.

Zpočátku jsme to snášeli ještě jakžtakž s humórem. „Včera v šest hodin ráno někdo najednou silně u mne zvoní. Poděšená služka přiletí — ještě jsem arci spal —, že prý se někdo ptá, nebydlí-li tu ten pán od novin, který kupuje ty kocoury,“ vypravoval jeden. — „A mne zas navečer vyvolal sklepník z hostince, že prý mne nějaká paní hledá. Stála tam ženská s kocourem.“

Ale o den později jsme už umlkali. Kdykoli zapraskaly elegantní dřevěné schody vedoucí k redakci, běželi jsme všichni honem do zadních pokojů.

Ještě o den později říkaly už naše služky doma každému, kdokoli přišel: „Zrovna odešel!“ a v redakci jsme pracovali už jen za dveřmi zavřenými na klíč.

A pak jsme usychali — vadli —

A to se nám musilo stát zcela krátce po tom, kdy byla

zpráva v novinách, že „se hledají krejcary z roku 1873 — *jeden za šesták*“, — kdy — ale —

Ještě jedna taková zpráva, a Národní listy vyjdou s velkou černou obrubou a nebude v nich nic než deset umučených podobizen a pod nimi nápis:

„Totoť jest číslo poslední — my už raděj umíráme.“

NÁRODNÍ LISTY 1. května 1881

△ *V Praze 21. května*

Letos se svatý Jan na Prahu nezaškaredil. Činí tak dle hradčanské pověsti jednou za deset let, kterýkoliv totiž rok z těch desíti, letošek si ale nevybral, vzdor tomu, že mu vyměřen kratší „oktáv". Bylo teplo, slunečno, úsměvně, krásně, jenže se slunce usmívalo jen na málo lidí a na malou radost — „Co platna všechna krása světa, když v ní nejsou veselí lidé!" řekl jednou Havlíček a díval se přitom na Čechy.

Často jsem si už myslil, co asi by vše byli udělali již jinde, kdyby měli takovou jarní slavnost, spojenou s návštěvou tolika venkovanů! Ovšem, otázka se dá rozšířit — co by byli jinde už vyvedli s Prahou vůbec! S tou Prahou, která má zelený Petřín a Letnou a Vítkov v sousedstvu svém bezprostředním. Širokou, krásně vinutou řeku. Ostrovy na ní jako plovoucí zahrady. Vůkolí co nejpestřejší. Ale nechme otázky té širší, vždyť ani odpovědi k otázkám nejužším nebývají nic platny. Tolik je jisto, že by jinde starost o venkovské navštěvovatele nebyla ponechána jen několika spolkům, a tedy vlastně náhodě. Že by také jinde nebylo hleděno jen k přicházející venkovské inteligenci, nýbrž ke všem příchozím. Že by jinde pomýšlelo se pilně i na venkovana nejprostšího, který přichází jen kvůli pobožnosti, aby téměř mimovolně a mimochodem byl pobaven, k opětné návštěvě váben a zábavou k poučení veden, k *českému* poučení.

Pro *lid* není u nás učiněno *nic*. Jedině ten ohňostroj u řeky, na nějž se věru nevynaloží žádné tisíce, jenž ale přece tisíce lidí vábí a o němž se pak vypráví po dědinách celé české země. Nejbližší myšlenka vůči *českému* lidu by byla zajisté poskytnouti mu rozkoší dobré *hudby*, ve veřejných sadech, na náměstích, v ostrovních sálech. Svatojanský poutník ale, jde-li za lakadlem hudebním, zapadne jen do dusu a dýmu

zájezdných a nákladnických hospod. Kdekoli je hudba druhu lepšího, brání mu vstupné, na poutníkovy prostředky a návyky příliš vysoké. Praha se v uměleckém ohledu teprv probouzí, nebudem od jejího zastupitelstva v nevčas žádat mnoho, ale o trochu dobré, bezplatné hudby ve veřejných sadech pro naše venkovany bychom přece prosili. Nežádáme, aby obec pražská snad jako obec pařížská vynakládala po 40 000 francích na odměny za hudební skladby, ale dát kapelám našich městských sborů stovku nebo dvě by ji zajisté neumořilo. Snad by později i některý zpěvácký spolek náš se připojil a zazpíval veřejně dvě tři čísla.

Zdarma — má znít první heslo, a druhé: *organizovaně!* Sbírky muzejní jsou ovšem přístupny, ale i tam platí se v ty dny vstupné. Tedy tam, kde má lid náš jedině příležitost, aby rozmnožil své názory přírodopisné, aby spatřil památky dřevního písemnictví, dávné historie naší a zvěděl, co má důležitost, čím popřípadě sám může přispívat a platným se stávat. Rovněž jiné výstavy, v tu dobu odbývané, vyžadují vstupného. Zato zase je ovšem například obrazová „vlastenecká galerie“ otevřená, ale nikdo o ní nezví, schází reklama. O historických a jiných znamenitostech Prahy nezví venkovan rovněž ničeho, není upozorněn, a podívá-li se mimo do Svatovítského chrámu vůbec ještě někam, je to dle staré své tradice „do Židů“.

Ejhle pole dosud téměř nedotknuté, krásné a zajisté plodné! Není věru potřebí zakládat proto nový spolek, vypisovat nové sbírky, věc tu by mohl podniknout kterýkoli odbor Umělecké besedy, provést ji hravě a získat sobě nový obor působnosti, nový kruh přátel a popularitu co nejširší. Čehopak by bylo k tomu vlastně třeba? Včas se smluvit s hejtmanstvím královského našeho hradu stran návštěvy starobylých sálů, s kapucínským řádem stran loretánského pokladu, s hejtmanstvím Lobkovicovým stran Daliborky atd. a pro určité ty hodiny postarat se o znalého vykladače. Zažádat kvůli tomu dni majitele zahrady Valdštýnské, Lobkovicovy, Kinské a jiných krásných zahrad pražských. Jednat se zastupitelstvem městským a s některým spolkem zpěváckým. Smluvit

se správou divadelní pěknou hru za lákavě laciné vstupné. Některý rok by kvůli případným okolnostem vymezila se snad ta ona věc z programu, zbylo by ale jiných dost důležitých. Především se ale přitom postarat o řádnou *reklamu*. O předchozí zprávy ve *všech* časopisech českých. O plakáty pak v den předchozí a v den svatojanský všude po rozích, o plakáty nápadné, také po ulicích nošené, a o programy a výzevy lidu všude rozdávané. To jsou samé věci laciné, vydání na ně by ani nemohlo přesahovat nějaké tři stovky, a ty lze sehnat soukromou sbírkou hravě.

Četná návštěva, jaká je o svatém Janě rok co rok, vybízí jasně k činnosti programní, pak návštěva ta bude vždy četnější. Letos ovšem byla slabší jiných let, máme ale také rok výminečný. Dobrá polovice těch venkovanů, kteří Prahu jarně navštěvují vždy co nejvěrněji, odložila návštěvu svou o několik dní, na prozatímné, ale slavnostní odevření divadla. Škoda, že se vyskytly neshody stran zamýšleného průvodu a také že hned do prvního představení nedostane se dosti velký počet lidu, jenž po vstupu do národního svého chrámu již tak dychtí. Ale roztrpčit se nemůžeme ani pro jedno, ani pro druhé. Divadlo potřebuje ještě dalších obětí národa a ty se složí — nenecháme Národní divadlo své v něčem nedokončené, nedovršené!

Ty „diplomy divadelní“, které teď dáváme za rámy a zavěšujeme v obydlích svých, budou ještě pozdním potomkům upomínkou krásnou na obětovnost otců. Jsou cennější než řády a než erby.

NÁRODNÍ LISTY 22. května 1881

△ *V Praze 4. června*

Včera mně řekl šéf: „Poslouchej, Jene, letos se musíš někam podívat. Ne, neodmlouvej mi, musíš mi to udělat k vůli! Dlouho jsi churavěl, pak jsi mnoho pracoval — prosím tě, jdi! Vyhledej, vymysli si nějakou pěknou cestu, a jdi. Jenom mně řekni kam, abych mohl posílat peníze za tebou.“

Když si něčeho přeje šéf, jsem hned samý oheň. Udřít se mohu! A proto ležím teď natažen na pohovce a přemýšlím. Ano — kam! — Svatý Juliáne Hospitátoře, patrone vandrovnický! Svatý Maklovie, patrone druhý!

Nejraději bych arci hodně daleko. Kolem světa třeba. O peníze na to by tady nebylo, a kdyby — člověk už si nějak pomůže cestou. Všelijak, rozličným zaměstnáním. Ovšem už nejsem snad zcela tak mlád, aby mne přijali na koráb za lodního učně — tak cestovat jsem si druhdy totiž vždycky přával, s tajnou tak nějakou nadějí na ztroskotání korábu, na robinzonádu, s koženým slunečníkem, Pátkem, lamou. Ale od loňska si už robinzonády nepřeju, přesvědčil jsem se na koze v Chuchli, že bych lamu nedovedl dojit. Pak také musí učeň lodní mnoho pracovat, a já když jsem na korábu, nejraději od rána do večera pořád jen piju a jím, za prvé kvůli mořské nemoci a pak že na korábech je kuchyň vždycky příkladně dobrá. Ale kam tedy „hodně daleko“? Severní Amerika je fádní, a Jižní je moc jižní, že prý i v stínu je tam pořád 40°R, totiž v zimě, v letě je prý tam (v stínu) pořád 79°R, nebo mnoho-li — Austrálie je mně zas příliš plochá, a pak tam skáčou vačice a ty vypadají jako veliké německé myši, to není hezké. — Tedy snad dovnitř Afriky? Proč ne — ale já hledím, abych všude, kam přijdu, reprezentoval český národ co nejdůstojněji, a připadám si teď, přiznám se, pro středoafrické lidojedy ještě ne dost tlustým — až tedy snad za dvě za tři leta. — Nej-

líp by snad ještě bylo „sklouznout“ takhle z Bayonnu kolem Španělska, Kanárských ostrovů a západní Afriky, stisknout Pacltovi na předhoří Dobré naděje ruku, vypít u krajana kupce Vyskočila na Madagaskaru koflík dobré kávy, navštívit dr. Cardu na Sumatře, dr. Feistmantla pod Himálajem atd. A spojit to trochu s Ústřední maticí školskou, vyžádat si od Paclta pro ni přehrštli diamantů, od Vyskočila pytel zlatého prášku, od Cardy sbírku velkých safírů a od Feistmantla — Feistmantl ať dá, co chce. Ale příliš mnoho času všechny ty cesty vyžadujou, to je to. Ono to není pravda: „za 80 dní kolem světa“, vzdor Vernovi, ó ne! A pak má člověk dnešního dne brát všechno důkladně, ne jen lítat! Potřeboval bych přec několik měsíců a redakci by se stýskalo, snad by plakali.

Tedy někam blíž, jenom tak v Evropě. Škoda že jsem nepomýšlel na to trochu dříve, ale do Itálie už je teď věru pozdě, už je horko. Do Francie — v letě? — ne, to není fashionable! Do Anglie — já se na Angličany hněvám — dokud se nesrovnají s Irčany, já tam nejdu. Také ne do Ruska — ptal jsem se v kněhkupectvích a řekli mi, že prý není ještě vskutku *žádná* mapa Ruska, na kteréž by věrně a spravedlivě udány byly dynamitové podkopy všechny. — Do Holandska? — Tam je živobytí tak laciné, že slušnější člověk musí se stydět, — s Holandskem není tedy nic, řekli by: „Přichází k nám na výdělek!“ V jižním Německu považovali by mne zas kvůli cizímu mému přízvuku za bratra Severoněmce a natloukli by mně; mohl bych se pak arci odškodnit cestou na německý sever, kdež by mně zas natloukli co bratru Jihoněmci. — Jakpak tedy do Dánska, Švédska, Norska? — Myšlénka není špatna — ale už se blíží červenec, doba, kdy tam slunce ani nezapadá, kdy svítí po celých 24 hodin a pak zas — člověk vyjde ze všech svých zvyků, nevěděl bych ani, kdy „navečer“ jít do hospody, a rozstonal bych se snad. — Také Španělsko by nebylo zlé, ale netroufám si: poměry jsou tam teď zcela nezvyklé, nespořádané, revoluce například už tam nebyla alespoň tři leta.

Zbývají z Evropy skutečně jen Čechy. No — zcela slušná země, mnoho řek, ještě také někde nějaký strom, hory kolem

jako krejzlík, všechno v pořádku. Do těch hor ale nepůjdu, člověk tam klopýtne každý okamžik přes nějakého cizího cestovatele, a pak tam není zdrávo, rostou tam Němci. Také jejich nejbližšímu vůkolí se vyhnu — ani se nenadáš a potkáš nějakého Krejčího, Kořistku, Čelakovského, Vejdovského, který prý „vyměřuje a prozkoumává“ Čechy — teď, když už je i Svatá země vyměřena na coule a vnitřek Afriky každému znám jako mně ostrov v mém akváři, — člověk by se zlostí roztřás! Ostatně vždyť není ani třeba jít daleko, uvnitř Čech, dosti blízko Prahy, jsou také krajiny krásné. Křivokláty, Všenory, Závist, Veltrusy — jen kdyby nebylo těch nedělních výletníků pražských, ba i codenních! Mám tam sedět, „v zatiší“ sedět, a najednou mne potká taková pražská tvář —

Ne, to jsem věru daleko více v zátiší, vyjdu-li si ve všední den do Stromovky, hned ráno a přes oběd do večera, nebo usednu-li v neděli, když Pražané jdou všichni někam dál, na východní konec Štvanice, na severní konec Žofína nebo kamkoli na ostrově Střeleckém. Nepotřebuju alespoň předtím skládat prádlo do kufru, trmácet se po železné dráze, doprošovat se v hotelu pokojů s „pěknou výhlídkou“ atd. — Ta naše čarovná, krásná Stromovka! — škoda že tam ještě nejde tramvaj! Drožky jsou trochu drahy, a člověk než tam dojde, přece jen je už pořádně unaven. — Také Štvanice je, vzdor všemu pustošení, pořád ještě pravým skvostem — škoda zas, že tam na jednom konci pradleny suší prádlo, plný ostrov je zápachu z mydlinek, když je právě vítr západní, v Praze je ale pořád vítr západní! Zbývá pyšný Žofín, stinný, šťavnatý ostrov Střelecký. — Jen kdyby nebyla v té řece vedle voda! Jak snadno si člověk, při dost malé neopatrnosti, utrží rýmu, a pak vypadá jako ubrečený. — Je to s tím se vším, hlavně s tím zotavováním se na ňadrech přírody, s tím vandrem za ní náramně těžká věc —

Myšlénka — božská myšlénka! Koupím si dva hrnky s rezedou a postavím je do okna. Služka dostane rozkaz, aby je zalívala vždycky hned v hodině nejranější.

Já pak si den co den — to si přísahám — časně zrána při-

vstanu, takhle už v devět, půjdu z postele hned přímo k oknu a přivoním si. Taková vůně z rezedek má něco náramně osvěžujícího —

A pak si ještě na hodinku lehnu.

NÁRODNÍ LISTY 5. června 1881

△ *V Praze 9. července*

Držím právě teď „královnu“ ve své demokratické ruce a ona se chví a z jejího oka roní se slza těžká, temná. Jedna — a teď už druhá. Bytost přímo ocelová, a přece tak měkká! Ó královno, ku všem, kdož s tebou zacházeti umějí, tak dobrotivá, dovol svému dlouholetému otroku, aby se kořil síle citu tvého: vímť, že se nechvěješ snad v ruce mé proto, že je to ruka demokratická, ó ne! — ta nynější česká demokracie by ti tak zrovna za strachy stála! —, nýbrž že se poddáváš vskutku jen a jen citu, bolně roztouženému, mocně rozvlněnému.

Právě jí nebohé umřel vynálezce-otec (mluvím o „*jednooké královně moderní literatury*“, jak se ocelovému péru říká). Mr. Mason se jmenoval a jenom dělníkem prostým byl — tím krásnější je zajisté tedy smutek dceřin, kteráž přec směle o sobě říci může, že vládne světem! Prostý dělník, syn chudého nádeníka z Birminghamu, sám chud, s rukou plnou mozolů, a opovážil se, právě tak jako Stephenson a jiní ještě takzvaní „dobrodincové lidstva“, učinit vynález, za který by se nemusil ani žádný kníže stydět! Copak teprv, kdyby začali vynalezat takhle knížata! Oni ale nechtějí, nejspíš pro nepochybnou ohromnost těch vynálezů jejich a že by šel pak pokrok lidstva zas až nezdravě rychle! —

Měl bych se ovšem vlastně nejprv omluvit, že jsem té „královně“ po několik už neděl ani nejnepatrnější poklonky nesložil. Ne, nebyl jsem letos ještě nikde na prázdninách venku — ani vlastně o to nestojím! Že jsou tam stromy zeleny, vím už od dětských let. A co se týče čistého vzduchu, zdraví atd. — od těch dob, co jsem četl, že teď i kněhkupci nakladatelé dosahují stáří celých sto let, nestojím věru ani už o to, být sám také hodně stár. Ano, celých sto let! Do padesáti

let nakladatel tedy pracuje a pak padesát let užívá: bydlí ve svých čtyrech třípatrových domech, jí čtyrykrát za den po pěti jídlech a chodí pohodlně ze salónu do salónu po měkkých, dobře vydělaných spisovatelských kůžích. Tak co je mně platna moje skromnost v jídle, pití a výdělku, bohem mně daná a lidmi schvalovaná! —

Jen tak jsem seděl v Praze a nechal bezmyšlenkovitě týden po týdnu mezi prsty prokluzovat, jako babička kuličky svého růžence. Co tu všechno mezitím přelétlo přes nebohou hlavu mou! „Aby mně byl někdo před desíti lety řekl, že bude odevřeno Národní divadlo a já že ku dni tomu nepřijedu do Prahy!“ pravil tyto dny přítel z venkova. Aby mně byl někdo řekl, když jsem na tomto místě před několika nedělmi litoval těch, kteří se zahájení her v Národním ani nedožili, že také já sám nespatřím her těch prvních, — mohu říci zase já. Jen jsem tak z novin vyčetl, že byla úprava a píle znamenita a to že tak bude teď už napořád, starostlivost že je tam při správě teď tak velka, že — myslím — jednají například už i s Dufaurem stran jeho nového scénáře k Moliérovým hrám, s Irvingem stran jeho nového zpracování Hamleta, — a zavzdychl jsem si něco o dětských snech. A jen jsem tak kolemchodem četl na dveřích divadla něco o zvýšených cenách a o zvláštním zápisném a vzdychl sobě: „Jakpak to divadlo užijvíme, až vzroste, když už co novorozeně má apetýt tak zdravý!“ A jen jsem tak něco zaslech o velké eleganci obecenstva, která teď zavládne, a byl bych nahlas zvolal: „Ó nechte mně ty prosté kapišonky a vikléry, na které jsem navykl, bez nichž si nedovedu české divadlo ani myslet, a nechte je taky českému divadlu, sám pánbůh ví, kdyže místo nich do něho ty pyšně obnažené šíje, pokryté brillantovými riviérami, přijdou!“

Jen tak jsem seděl a nechal svítit kometu, jak chtěla. Tak krásny jako za Mithridata, kdy kometa svítila jasněji než slunce, a ještě v století 16., kdy svítily alespoň ještě jako měsíc, komety dnešního dne už beztoho nejsou. A co se týče účinků, ty jsou mně už ze čtení Nerudových spisů známy: Za prvé strhne se někde najisto rvačka, ať už je to „v glinské hospodě“, nebo „v chuchelské restauraci“, — příčina tedy astronomická,

nebeská, čistě vědecká, ne politická, národní nebo lokální, jak se dnes rádo tvrdí. Za druhé snese se vždycky téhož času v Římě vejce „za prapodivných okolností“, jak kronikáři se vyjadřují. A za třetí zrodí se téhož roku víno, které se o sedmdesát let později pije znamenitě. Roku 1681 očekávali v Římě, že se z tehdejšího kometového vejce narodí Antikrist, ale nenarodil se — letos, v dvoustěleté jubileum, očekávají zase, že se z něho vylíhne nesvornost slovanská, ale ona se nevylíhne! A co se týče toho letošního vína — tedy roku 1951 — no jsem věru žádostiv!

A když jsem konečně vstal a vyšel ven na ulici, zasmály se na mne slovanské trikolóry českých děvčat a českých studentů. Pěkně to té mládeži sluší, bez rozdílu pohlaví! Jasně, slibně svítí ta slovanská trikolóra do dálky, pyšně skví se na ní znak stříbrného lva — a celý mladík musí sobě spíš hledět elegance, aby bylo vše s odznakem v souladu na něm. Také ho vedou přímě vyznané barvy k větší statečnosti osobní, a té je v národním životě zajisté všude třeba. Krásny jsou ty vědecké spolky naše, slučující síly mladé, ale mně by se rovněž líbila co nejhojnější součinnost v Sokole, pilnost v tělocviku, v šermu atd. Učenců jsme měli v národě vždycky dost, ale mužů bývalo málo.

A děvčátka — jakpak by k slovanskému typu neslušely ty veselé slovanské barvy! Zvláště při letošní módě, hledící sobě prostých, jednobarevných jenom látek, přišla zdobná trikolóra jakoby na zavolání. Pařížské dámy doplňují ty látky umělým, drahým vyšíváním květin v přirozených barvách, skvostnými krajkami, zlatými, démanty posázenými přazkami — naše dámy zůstávají, co se módy týče, vždycky někde už na polovici cesty stát a nesáhly dosud k drahým krajkám, k démantovým přazkám — nevím ani proč.

Vůbec se stane skutečně někdy i mně, že pojednou něčemu na dámských módách u nás ani nerozumím. Nerád se k tomu přiznávám, ale pravda je to.

Dnes jsem seděl v hostinci při obědě. U všech stolů bylo plno, ale nevšimnul jsem si nikoho — nejsem-li právě v sdílném rozmaru, dovedu být v největší společnosti sám. A dobře

poobědvav, rozhlížel jsem se po stole, kdeže jsou nějaká párátka na zuby. Jiný, vsázím se, byl by býval v směšných rozpacích — o párátkách ani stopy. Ale člověk, který zcestoval půl světa jako já!

V Řecku byl jsem se dosti často obdivoval praktičnosti hoteliérů a čistě národním tamějším párátkům — přehoušli nějakých klásků neznámého mně jmena, z nichž sobě host prostě několik vyškubne a stébly jich se tedy v zubech párá. Popsal jsem to již kdysi — a věru, tadyhle na konci svého stolu to teď vidím! Tedy už i v Čechách — a snad mou zásluhou! Jen trochu větší je to, jako dorostlý rozčepýřený ježek.

Sáhnu po tom a začnu to pohodlně škubat. Vtom něco přišustí, rychle, až se zatočí vítr kolem mne, a dámská ruka mně vytrhne mou přehoušli parátek.

„Račte nechat můj klobouk na pokoji!“ zní to velmi rozhodně. — „Býval jste druhdy galantnější k dámám, pane N.!“ dodává pak a pyšně zas již odfičela.

Tedy klobouk! „Ein Stachelschweinhut“, jak Němec krásně říká. Myslím, že jsem se trochu začervenal. A ta dáma mne zná!

Dívám se stranou k dámě. Vidím ji dobře v profilu — už ji znám také!

Ještě se patrně zlobí — kolem její úst to šlehá, jako by tam sebou mrskaly pijavky. Nevídáno — taková žába! Před dvaceti lety, když jsem chodil za — chci říci, když jsem chodil na návštěvu k její rodičům, lezla mně na klín a brala mne kolem krku.

Je hezka, jako její maminka bývala! — Však ono ji to za chvilku bude bolet, že si na mne tak vyjela! — Snad má ještě hlad — hladoví lidé jsou jedovatí, jak lučebník Pasteur dokázal. — A pak přijde, sedne mi na klín a vezme mne zase kolem krku. —

Přidával jsem čtvrthodinku a zase čtvrthodinku.

Nepřišla. — Ty děti nemají ale dnes už pražádného vychování!

NÁRODNÍ LISTY 10. července 1881

△ *V Praze 16. července*

Praštil jsem jídelním lístkem o stůl a spustil na sklepníka hrubě, hruběji, co nejhruběji. České názvy jídel byly ovšem vytištěny, ale veškerá jídla „du jour“ byla vepsána jen po německu. Banda — a já musím teď z pražské zahradní restaurace do restaurace — čeho zkusím všeho já nebohý, než poznám všech těch 78 způsobů, jimiž prý se falšuje pivo! A poznat je přec musím, to nahlídne každý!

Lístek letěl do písku na zem. Zdvihám pomalu hněvivé své oči — na druhém konci stolu sedí člověk a usmívá se na mne. — Pročpak se ten chlap usmívá?! — Patrně nějaký vlastenec — má radost, že láteřím, sám by neotevřel hubu — ó bože, mel nás, mel, co se do nás vejde, věř mi, národ s tak zasloužilým hřbetem nenajdeš hned tak brzy, a —

„Erlauben Sie einem Fremden ein paar Fragen?“

Tak — Němec — z říše. Musil jsem se své mýlce usmát. Bral to ale za zdvořilé pozvání, přisedl o sedadlo blíž a začal hned o Praze. Že prý ji dobře nezná, že prý teprv před dvěma hodinami přijel a že prý doufá se zde mít dobře. Mně se dosti líbil; jeho chování jevilo muže zkušeného, jeho šat byl veskrz šatem praktického turisty. I ta vlna, vyčuhující zpod rukávů košile, i ten cípek bílého šátku, kývající se zpod slaměného klobouku na čele, svědčily o muži v cestování praktickém. Však on řekne, čím je, — aby Němec vydržel půlhodinku a nevychlubil na sebe všechno!

„Pozoruju, že ráčíte asi mnoho cestovat,“ pravím a zrak můj přebíhá po jeho štíhlé, skoro útlé postavě, až spočine zas na hubené jeho, ale veselé tváři.

„Ano, a žiju z cestování, ačkoli nejsem cestující obchodník. Také ale musím raděj hned podotknout,“ dodal s hlasitým

smíchem, ,,že se neživím snad garottou ve vagónech nebo vypadáváním z vagónu, jako ten Pařížan, který za své vypadnutí ‚špatně uzavřenými dvířky' žádá pak vždy peněžitou náhradu od železničních správ!"

,,To je arci pak uhodnutí dosti těžké —"

,,Ó není — vždyť jsem Němec — a každý desátý Němec živí se literaturou."

,,Tedy cestopisec —"

,,Pánbůh mne zachraň — to neživí!" Vyňal malou tobolku, z ní vizitní lístek a podal mi jej.

Čtu: ,,A. F. B. — Apodemiker."

To jsem ještě nečet a neslyšel. Tolik tedy jako *cestovatel umělec*. Člověk, který to v cestování přived až na umění. A tím se živí —

Pozoroval moje rozpaky. Nahnul se ještě blíž a skoro šeptal: ,,Cestuju a sbírám materiál pro Baedekry, Meyery, Gsell-Felsy, Busche atp. — vždyť je znáte — ne?"

,,Ach ovšem!" a díval jsem se na něho nyní s opravdovou zvědavostí.

,,Ale teď necestuju na výdělek," začal honem zase. ,,Užívám letních férií — usadím se na několik neděl v Praze, odpočinu si zde, jak náleží."

,,Chcete se tu zabít?" zvolal jsem.

,,No tak zlé to snad tady není?"

,,Není, není! Praha patří mezi nejnezdravější města ve světě, vzduch jako starý sýr, puch k umření —"

,,Do toho mi nic není," odtušil lhostejně.

Zůstal jsem jako přimražen. Komické — do toho mu nic není!

Vyndal cigáro a škatulku švédských sirek. Povytáhl šuplátko sirkové dopola, škrtnul a užíval té duté půl škořápky co ochrany proti nepokojnému vzduchu. Pak sundal slaměný svůj klobouk, vyňal z kapsy u vesty železný háček, zakotvil jej v kůře vedlejšího stromu a pověsil klobouk na něj. Dokonalý cestovatel! Pravý odchovanec božské apodemiky, od Platóna až po Buckleho vynášené všemi mudrci tohoto světa!

A pak přisedl až zcela ke mně, vyhrnul si trochu rukáv,

bafnul a začal důvěrně: „Pravil jste prve, chci-li se snad zabít. Kdypak to dnes začne? — A kde?“

„Co?“

„No rvačka Čechů s Němci.“

„Copak vás napadá — vždyť je Praha dávno dnes už zas ticha jako dódónský háj!“

„Dnes — tedy bude snad zejtra něco — nebo pozejtří —“

„Doufejme, že ani za léta ne!“ — Obličej apodemikův byl náhle jako strnulý, nevýslovně smutný. „Copak jste se sem přišel s námi Čechy prát?“ ptám se zase.

„I toto! Ani bych se na to nepodíval — na sto mil bych se vyhnul. — Je to ale opravdu pravda, že teď už tady nic není?“

Přiznám se — mně teď stál rozum.

Apodemik opřel loket o stůl a vložil hlavu do dlaně. Chvilku snad přemýšlel, pak si zhluboka oddech, zdvihl pomalu zas hlavu a zahleděl se smutně na mne. „Já už nemám v životě teď ale pražádné štěstí!“ vzdychnul.

„Jak to?“

„A není teď v Evropě vskutku nikde žádná revoluce, nebo alespoň nějaký pořádný, hezky nebezpečný ‚hec‘?“

„Jemuž ‚byste se na sto mil vyhnul‘, jak jste řekl? — Copak cestujete za revolucí?“ dodal jsem s náhle propuklým smíchem. Chvilku jsem se obával, že tu sedím s nějakým „provokujícím agentem“, ale zapudil jsem myšlenku tu a napadlo mně, že spekuluje divný muž ten asi jen na dobře placené korespondence pro časopisy nebo tak na něco.

„Já vám to povím — ale veselé to není!“ odhodlal se. „Tak já jsem — ale odpusťte, zde je komárů!“ Sáhl do náprsní kapsy a vyndal láhvičku. „Znáte to? Jeden díl Zacherlova prášku a dva díly alkoholu — výtečné!“ Nalil na bavlnku a potřel si trochu ruce, uši a krk. „Je také libo?“ a podával mi láhev a bavlnu.

„Děkuju — raději vypravujte!“

„No tak vám to řeknu upřímně: jsem na útěku. Hledám ochranu, azyl!“ a odšoupl zlostně sklenici s pivem doprostřed stolu.

„Stalo se takhle. Byl jsem vždycky zdráv jako ryba — pravá skála, povídám vám. Najednou mně tuto zimu a zjara — inu zkrátka, umínil jsem si před třemi nedělmi, že jsem nemocen a že se musím vyléčit. Že ale půjdu jen do lázní, kde panuje potentát nejnovější: čistý vzduch.

Vybral jsem si malé lázně Z. a W. Jsou to ovšem hlavně lázně ženské, i diplomovanými doktory jsou tam ženy — ale co mně to vadí, mně starému mládenci! Budu tedy tím osamělejší tam, okřeju v té samotě, a ženský doktor mne bude snad trochu bavit.

Šel jsem napřed do W. Jen kdybych nebyl šel alespoň také hned prvního dne tedy k té doktorce! Vyptala se mě na všechno, kývala hlavou. ‚Inu ano,‘ pravila pak, ‚starý mládenec! Musíte se oženit!‘ A nato hned dodala: ‚To víte, lékař je zde v takových lázních jako na vsi, aby měl také hned celou apatyku se všemi potřebnými léky. Myslím to s vámi dobře. Až teď půjdete odtud, jděte vrchem dolů k lázeňské promenádě, těmihle alejemi zde, a v poslední besídce vpravo najdete dvě dámy, matku a dceru. Roztomilé, tuze solidní dámy, povídám, však se přesvědčíte. Za chvíli jsem tam a představím vás, neučiníte-li si již dříve známost sám. Zde v malých lázních nebeře nikdo oslovení za zlé!‘

Rozumí se samo sebou, že jsem šel *druhou* stranou svrchu dolů, přímo do svého hostince, a ještě téhož dne odjel do Z. — Kéž bych byl ale jel raději někam na Vesuv! Ženský lékař měl zde pro mne *tutéž radu*, jenže odporučoval svůj lék jen všeobecně, ne se vzhledem na dámu-medicínu určitou. — Nebývám věru nikdy zlý, ale teď do mne vjela tvrdošíjnost, chtěl jsem v Z. vytrvat, odolat, všechno překonat. — Mžikem se rozlítla místem zpráva, že jsem přišel, abych se oženil, — mžikem roznítil se divoký, ukrutný — marný boj —“

Hlava nebožákova sklesla na prsa. Po chvíli pokračoval, alc jako by již jen šeptal.

„Za týden jsem byl na útěku. Napřed do Mnichova, tam mne nalezly dvě dámy-medicíny ze Z.; pak do Stuttgartu, tam mne nalezly tři. — Od té doby jsem pořád na dráze, spím ve vagónech.

Konečně jsem slyšel a četl o výtržnostech v Praze. Po celém Německu náramné povídání — zrazování každého, kdo chce do Prahy, — a mně přišla spasná myšlenka: Počkej, tam se neodváží za tebou tedy žádná —

A teď je tu prý už pokoj! —

Já vím, ony přijdou — ach, několik jich přijde —“

Teprv po několika minutách šeptem a jakoby ve snách ještě dodal:

„Najmu si kočár — budu jezdit dva tři měsíce po Evropě v kočáře — a za kočárem bude, jako v Rusku proti vlkům a medvědům, provaz napuštěný sanytrem a sírou a ještě jinými věcmi zápalnými a prskavými — a —“

Nedomluvil. Vzal sklenici, vypil a poroučel se. Snad abych ho popřípadě neprozradil, kamže se s provazem tím zacourá nejdřív.

NÁRODNÍ LISTY 17. července 1881

Totiž v *Praze*, to se rozumí — jinde v těch nynějších parnech člověk ani nemůže být tak „na samotě“. Hotová poustevna je teď v Praze! A já žiju v ní jako její poustevník. Žiju? No tak trochu — prozatím, až „do uschnutí“. Do včerejška jsem horkem uschnul až na kost, od dnešního rána schnu za kost, — zítra už najdou mne nejspíš v mé jeskyni (druhé patro, dvéře vpravo) seškvařeného v koutku, vedle mne „její fotografii“, sbírku jídelních lístků z nejbližšího hotelu, pár tisíc dukátů — a nic víc! — Ještě jsem ale bohužel neuschnul. Ještě jsem si bolestně vědom, že „samota má pro mladého člověka nebezpečí všeliké“ a v poušti že má svůdný Satan největší kuráž, a přemýšlím, jakou tedy špatnost vyvedu asi nejdřív.

Co to stojí bavorského krále Ludvíka „samotáře“ práce, aby se lidem všude vyhnul. Nám to zde šlo hravě. Studenti odjeli, a kdo má peníze, také odjel, a zbyli jsme my dva tři ostatní. Bavíme se psaním článků do novin, co všechno mají studenti venku teď na prázdninách pro národ dělat, abychom my „dorostlejší“ pro národ nemuseli dělat už pranic, a pak čtením dopisů našich milých, drahých známých, trávících venku po letních bytech. Puknout můžem závistí při čtení tom! Pan A. píše, že prý kolem jeho sídla na dvě míle není ani stromu, zato prý místo kýžené pláně (pan A. silně kulhá) samá skála a hora, po nichž on tedy denně „leze na procházku“. Paní B., že písemně najatý byt nalezli v skutečnosti beze všeho nářadí; že jim ale něco zaštěničeného za dobrý peníz půjčil místní žid. Paní C., že tam na vesnici není ani hospoda, kde by něco uvařili, ba ani řezník, u něhož možno něco koupit. Pan D., že v novinách oznámený byt „o jednom velkém a dvou menších pokojích“ vykázal se co byt o třech bídných

komůrkách, takže on sám musí na večer vždycky do sousedního, jen malou míli vzdáleného městečka na nocleh. Pan E., že prý ho komáři někdy s neděle už dojedí. Pan F., že — jako Sandová proti cestování — píše on právě teď obšírnější spis proti „stěhování se do letních bytů“. Paní F., že prý muž její už zuří, a když mu včera dobromyslně řekla: „Proč bychom nepřijímali věcí také zlých z rukou Jeho,“ že prý by ji byl věru brzy ztlouk. Pan G. — paní H. — ale nač prozrazuju svou závist!

Ti se baví! Zato nebozí my zbylí! V pokojích dusno. V domech nikdo. Ulice prázdny. Teprv po půlhodině potkáš člověka — oba se leknete jakoby zjevu z jiného života, zarazíte v udivení krok, díváte se němě na sebe, dlouho, předlouho, a nedostanete se do večera z místa. V hostincích jsou sudy vyschlé, kuchyně plny pavučin a sklepníci vypadají jako staré šaty, prosící, aby byly pověšeny do jarmary. Jenom pejskové naši mají zase prý ráz veselosti a spokojenosti nelíčené. To bylo od slavných úřadů vskutku „humánně“ jednáno, že sundaly pejskům náhubky zrovna teď, před jejich velkými svátky, před staroslavnými, už v klasických dobách vždy od 23. července do 23. srpna respektovanými „psími dny“! Vstoupliť jsme teď už do znamení Síria čili „Psí hvězdy“ a pejskové to vědí. Radují se, skáčou humoresky a provádějí v houfech po ulicích veselohry — ale lidé jim nerozumějí. Lidé už nejsou tak cituplní jako svého času byla například Mademoiselle Deshoulières, která následkem žalostného úmrtí pejska pana maršálka de Vivonne napsala celou tragédii La Mort de Cochon. Zajisté nejdivnější to tragédie, co jich kdy napsáno ve světě! A kdo by chtěl nynějších parných „psích dnů“ dobře použít a například se zbláznit, tomu vřele odporučuju sebrané Oeuvres de Madame et de Mademoiselle Deshoulières, Nouvelle edition. Paris 1790. Ať se nerozpakuje ani dost málo, právo na zbláznění se teď má! Vždyť to dokázal — Němec, muž tedy důkladný, profesor Wildvogel, který napsal disertaci „O tom, co ve psích dnech po právu stává“ („De eo quod justum est circa dies caniculares“).

„Její fotografii“ — jsem řekl. Jakpak bude asi vypadat, ta „moje“, ta, kterou — až ji jednou najdu — budu nešťastně milovat! Už jsem si ji tolikrát myslil, a pokaždé jinak. Vždycky ale, tolik musím sám sobě ku chvále říci, zcela a přísně dle nejnovější módy.

Tedy teď:

Odložila ta moje už špalíčky u botek?

Nosí čtyrrohý slunečník, se žebry navrch, nad látkou, a s držadlem ze slonové kosti?

Užívá moderního vějíře z peří, který se vyznamenává hlavně tím, že nezpůsobuje vánek ale pražádný?

Šatí se v „cendres de Pompée“?

Nosí široký klobouk, ověšený krajkami, cetkami a kytkami tak hluboko, že člověk, když chce vidět obličej, musí to dříve rozhrnout jako na skále kvůli výhlídce křoví?

Nebo snad ten zcela moderní klobouček z borových šišek? Doufám, že tento, neboť jej nosí jen dámy zcela mladé. Ovšem, kterápak není dnes zcela mladá? Dnešní móda dala damám heslo „vypadat co možná lehce a mladistvě“, a ony se snaží tedy být jedno i druhé.

Pak jsem se také, abych alespoň něčeho z letní sezóny užil, abonoval zas na všechny lázeňské časopisy. Je to čtení! Plno pikantností, klepů, skandálků, takže pořádnému člověku radostí až srdce v prsou skáče! S vlasteneckou pýchou sděluji, že dosud, do 23. července, Karlovy Vary zrodily letos klep nejpěknější. Tadyhle jej sděluju — krátce, jak se na žurnalistu vůbec a na to parno zvláště sluší. Tedy:

Otec boháč. Dcera krasotinka. Cizí kavalír, mladý šlechtic. Otec se šatí a rád si počíná mladě — takto už není třeba žádné vypravovatelské poznámky zvláštní.

Dcera vídá kavalíra na lesní promenádě své, kavalír vídá ji. Kavalír ji pozdravuje, pak oslovuje, pak kdysi i obejme. Vtom ale, hned při prvním obejmutí, vyrazí otec z křoví.

„Pane, vy dáte zadostučinění!“

„Ano,“ praví kavalír odhodlaně.

„Vy si vezmete zde tuto mou dceru!“

„Vaši dceru — si vzít?“ zasteskne si kavalír. „Ne, to nemohu.“

„A proč?“

„Protože jsem už ženat.“

„A vy jste ji přece objímal? Pro vaše jednání není tedy omluva žádná — *žádná*!“

„Ó přec!“ vzpřímí se kavalír v pocitu své nevinnosti. „Já měl vaši dceru — za vaši paní.“

A byl ovšem omluven.

NÁRODNÍ LISTY 24. července 1881

△ *V Praze 8. září*

Stál jsem uprostřed Příkopů, bradu opřenu o hůl, oči o zem. A najednou jsem zvolal: „Dobře, tedy budu psát dnes o *holích*!“ Myslím, že nad velkostí a rychlostí mého rozhodnutí v témž okamžiku užasly celé Příkopy, Praha, Čechy, Evropa. Ale svatý Pavel byl zrovna takový: honem se rozhodnout, honem, honem!

Ostatně není hůl maličkost a věc téměř ničemná, aby se nemohlo o ní psát. Co měšťák, to hůl — chci říci, že dnešního dne měšťák bez hole ani si nevyjde. Hůl stala se nám „životní potřebou“, už dávno, třeba bych já si počítal za zásluhu, že pravdu tu ve světě dnes první vyslovuju. My se o hole zpravidla neopíráme, je pravda; my jich nepotřebujeme k obraně života, je rovněž pravda — ale hole se nám staly pramenem nespočetných, nenahraditelných radostí. Jak často se mně už přihodilo, když jsem šel s kamarádem a živě mluvil, že jsem mimoděk některého kolemjdoucího holí pořádně bacil nebo mu klobouk na zem srazil, — není to pěkné? A už se stalo (četl jsem to v novinách), že měšťák měšťákovi na ulici holí vyrazil i oko! Mně se to ovšem ještě nepodařilo. — Arci, ve druhém městském tvaru, „ve způsobě deštníků“, zdá se hůl skutečně sloužit jen „prospěšně a prakticky“, ne také zábavně — ale to se věru jen zdá. Jak často už jsem se zapletl svým deštníkem do deštníku některé hezké dámy — rozumí se, že zcela náhodou. Jak často se mně vodou prosáklý deštník pojednou v ruce zatočil tak, že z něho celý věnec krápějí letěl na obličej některého přítele, s kterým se stejnou snad jen náhodou už po několik let ani nepozdravujem! A kolikrát už jsem pod záštitou deštníků lidem šloupl na nohu, bodnul je při větrném dešti přímo do krku, rozbil jim výkladní skříně! Vděčně si na to vzpomínám.

Ovšem bývaly doby, kdy hole sloužily jen potřebám praktickým a vypadaly také dle toho: chudě a naze jako životní praxis sama. Vandrovník měl svou sukovitou „hůl vandrovnickou“. Poutník zahnutou „hůl poutnickou“, obyčejně dutou, na uschování peněz. Žebrák „hůl žebráckou“. Kaprál „hůl kaprálskou“, na vyplácení „hotovými“. Také „hole opatské,“ „jenerálské“, „ceremoniářské“, „heroldské“, „konšelské“, „biřicské“ byly přec jen holemi naprosto praktickými, sloužilyť k vyznamenání pánů svých, k označení jich od ostatního, mizernějšího lidu. A praktickými službami svými vydobyly si některé hole i místo v dějinách takzvané vzdělanosti lidské. Ta, v jejíž vnitru hedvábník z Číny tajně do Evropy putoval. Ta, v níž rovněž tajně přešel šafrán z Řecka do Itálie. Ba mytologie nás učí, že i umučená* „jiskra Prométheova“ vandrovala z nebe k zemi v jakés stromové duti, tedy v „trochu větší“ holi. Ale dokud sloužila hůl jen všem těm účelům praktickým, nepřivedla to vlastně nikam; doba jejího květu začíná teprv dny našimi, moderními, kdy slouží jen *zábavě*. Teď je rozmanitější, hezčí, cennější a předmětem čilého průmyslu. Důležitý pokyn pro nás: nehleďme v ničem k praktičnosti, k užitku, užívejme všeho jen ku své zábavě, a uvidíte, jak „všechno“ vzkvete!

My v Čechách jsme s fabrikací holí arci ještě náramně pozadu — alespoň neznám žádný dotýčný fabrikát, který by stál za řeč. Leda ty dosti oblíbené jihočeské hole „trnkové“, které dělají — z buků. Nebo ty hole „lufťácké“, jež sobě Pražáci na venkově meškající zcela vlastnoručně z jalovců, divizen a jiných košťálů vyrábějí a pak v Praze už jen olakovat dávají; pěkné hole — nestojí sice za nic, ale v tom je právě jejich cena. — Jak povídám, my dosud nemáme ničeho. To je to, že venkovan také, co se holí týče, kryje si svou potřebu sám — řezník si uřízne kus lísky, učitel kus hlohu, vandrovník kus javoru, sadař do háčku kus višně, a je to. A měšťák že se opatřuje prostě zbožím z ciziny. To se ale děje zas takhle: tisíce mladých doubků, boučků, jasanků atd. vandruje také

* básníky

z Čech ročně přes Hamburk do Londýna, tam se zpracují a vracejí se pak co vzdělané hole „olívové“ a „oranžové“ zase zpět k nám do siré své vlasti. Odnárodňují se nám. To je ale to, že „hůl“ je pohlaví ženského. Račte odpustit, ale — to není ze mne, to byl někdo zcela jiný a dávno už přede mnou, který ukázal na podobnost holí s moderními damami vůbec. Že prý se s nimi vodíme na procházku, s holí i s damou. Do jistých muzeí a galerií nesmíme prý ani s jednou, ani s druhou, pro přílišnou jich „zvědavost“. A dolů do parlamentu mezi poslance už prý docela ne. A ještě jiné věci řekl ten člověk. Při kterémžto hloupém, zcela neužitečném a zbytečném žvástu byl bych ale brzy zapomněl učinit poznámku učenou, že slovo „hůl“ znamená vlastně háj nebo les, o čemž se můžeš přesvědčit dle dosavadních názvů některých lesů v Prácheńsku, dle německého „Holz“, řeckého „hylé“ atd. A že jsem tu poznámku učenou opsal zcela jednoduše z Jungmannova slovníku.

Dříve bývaly hole jen rostlinné nebo nerostní (například stříbrné opatské), dnes jsou už i animální čili živočišné. Nejvíce je rostlinných. Dává nám je předně strom hřebíčkový, Pimenta vulgaris, a dává nám je z jednoho dřeva velmi laskavě co myrtové nebo olivové, pomorančové nebo citrýnové, vůbec jaké chceme. Pak nám je dává jakýs zcela sprostý dřevnatý kolník, rostoucí na ostrovech průplavu La Manche, jejž — abychom se zaň v ruce nestyděli — kupujem draze co palmu „borneánskou“. Pak australský Eukalyptus, africká Phoenix dactylifera, asijský Calamus scipionum, a jiné ještě palmy, o nichž si můžete vše bližší přečíst, kde chcete — mohlť bych se snadno už zase zdát příliš učeným. Nejdražší rostlinná hůl je ale z posléz jmenované palmy, z Calamus scipionum. Jmenujem ji „Malaga“, poněvadž je — ze Sumatry, a že má cenu *jen* tenkráte, když je vyvedena z kusu jediného, — není z něco vyvedena obyčejně nikdy.

Přejděm teď k holím živočišným. Zhotovují se z rybí kostice, ze slonové kosti, z kostí nosorožcových, hrochových...

Anebo k nim raději ani nepřejděm! — Ono mne to nějak divně svádí. Pořád je mně, jako bych měl český lid pře-

mlouvat, aby nechal holí rostlinných a užíval jen těch živočišných. Totiž — ať nosí, jaké chce, ale ať jich užije jen — *na něčem* živočišném. Lidská záda jsou přec snad také něco živočišného a…

Český lid teď stojí uprostřed cesty, bradu opřenu o hůl, oči o zem. Přemýšlí, kdo byl dosud jeho přítelem. Kdo mu co rádcové pomohli k té nepřehledné řadě dosavadních neúspěchů. A hůl se zdvihá pomalu od brady vzhůru, pomalu…

Tak vidíte! A mně bylo skutečně pořád, když jsem psal o těch holích, jako bych psal o něčem časovém.

NÁRODNÍ LISTY 8. září 1881

△ *V Praze 10. září*

Ó dobo švestek — dobo kyselých okurek — ó !—

Nikdo ve světě by neřekl, co zkusí jemný, citlivý muž, když v srpnu a září je pivo špatné, — nikdo, co zkusí dobrosrdečný žurnalista, když od 15. července do 15. září není nového nic, pranic.

Od 15. července do 15. září rok co rok potácím se světem jako pitomý. Od 15. července do 15. září cítím, že mám přec jen srdce v těle, krásné srdce! Od 15. července do 15. září pochopuju otce, který spáchá zločin, jen aby moh nasytit hladovou rodinu svoji. Dvacet tisíc drahých mně rukou abonentských zoufale se ke mně vzpíná — do statisícův a statisícův k nevyslovení toužných, k nepopsání bolestných očí čtenářských hledím se zimničným rozechvěním — a sluch mi prorývá, srdcem mi škube úpěnlivé, umíravé volání: „Něco nového — tys naše naděje jediná — milost!“ — Zde stojím — zde jsou rozjizvená prsa moje — vyrvete si z nich to srdce škubavé — vypijte si z něho tu vířivou, horkou, pro ideály vůbec a každého abonenta zvlášť nadšenou krev — —

Ale nač se namáhám — nového tím přece nic nevytluču! Je to ukrutná mizérie teď, ať se podívá člověk věru do časopisů jakýchkoli chce, pražských, vídenských, berlínských, pařížských — jakýchkoli. V Berlíně píšou články o tom, že prý se lidé už vracejí zase ze svých bytů letních — bůh jim to co nejmilostivěji odpusť! A ve Vídni píšou články o samých jen divadlech. Že prý tam budou mít o jedno zas divadlo více. Že prý u všech divadel tam je postaráno o příští repertoár zimní přímo znamenitě. A že prý konečně se rozhodne, kdo bude ředitelem činohry dvorské, a to prý není lhostejno po ředitelích, kteří byli takovými kapacitami jako Laube a Dingelstedt, to prý je otázka důležitosti nesmírné. Blázni! My

máme mít divadlo jedno jediné, ale bude-li divadlo to brzy nebo nic, to je nám jedno. My se také blížíme letos zas zimě, ale je-li pro ni uchystán celý dobrý repertoár nebo není, to je nám ještě jedněji. A kdo stojí a bude stát „až-na-věky-amen" v čele divadle, to je nám už nejjedněji!

Ó švestky — okurky — ó! — Proti špatnému pivu je přec ještě pomoci — otčenášek a zdrávas k svatému Ludvíku Franckému, jemuž je svěřen nad pivem patronát, a je to. Ale ke komu se mám modlit, když nevím, co dát do novin? Kdo je patronem novinářů, novin, novinek? Hlava nám klesá na prsa — pocit opuštěnosti, siroby rozkládá se nám po údech jako mráz — my nemáme nikoho! *Služebné děvečky* mají velmocnou patronku svatou Zitu, *pradleny* svatou Hunnu, *kojné* svatou Trifénu — my také sloužíme obecenstvu od kolébky do smrti, my od ledna do prosince den co den pereme lid a do lidu, my kojíme čtenáře mlékem svým nejlepším, a *my nemáme nikoho!* Jak krásně by se nám například hodila právě svatá Zita! Jejím atributem je kniha a pytel — kniha by byla symbolem naší moudrosti, pytel symbolem něžného našeho poměru k obecenstvu — ale můžeme nebohé chudé děvečky přivest ještě o to poslední, co mají, o jejich patronku?

Bude to nesmírná obtíž, až konečně také Spolek českých žurnalistů bude musit vyhovět nutnosti, již nyní naléhavé, a vysvětí si spolkový svůj prapor! Koho na prapor dát vymalovat, kterého svatého si zvolit za patrona, když *z nás* novinářů skutečně ještě není *žádný* svatým! Ještě nejlíp by se nám hodil takhle svatý Martin, ovšem kdyby si chtěl dát říci, nechal hus a stal se patronem kachen — ale kdoví, zdali by byl ochoten! Bojím se, že se věru tak snadno nerozhodnem. Snad abych proto, jako jsem předevčírem dle učených spisovatelů a novinářů napsal pojednání o holích, dnes napsal zas dle legend, martyrologií atd. pojednání, kdože by nejspíš ještě mohl být tedy tím novinářským naším svatým? Či měli bychom se obrátit na autoritu jinou? Například na pana státního návladního? Ten by nám, vzhledem k našim záslu-hám, odporučil nejspíš svatého Dismasa, patrona zločinců

vedených na popravu. Hezký svatý, dobrý svatý — ale jak už praveno: nám se příčí mít patrona, který by nepatřil *zcela* a *jen* nám.

Ó, kdyby nebylo ohledu toho a ohledů ještě jiných! Svatý Řehoř Velký se například maluje, jak *sedí* a *píše*, hodil by se nám tedy zcela — ale už ho mají patrónem *učenci*, nu a my jsme příliš skromni, než abychom se stavěli vedle těchto. Také svatý Jan Evangelista vyobrazuje se obyčejně, jak *píše* (Apokalypsu); ale toho už mají *papírníci*, pouzí pomahači žurnalistů — a tu přec kumpanie nemůže být! A to nám snad už nebude docela nikdo radit, abychom si vzali svatého *Víta*? Má sice symbolem *knihu* a na ní *kohouta* (budiče, rváče), jak lze na mincích pražského biskupství vidět, hodil by se nám tedy sice výtečně, ale už je patrónem — herců — tedy komediantů —

Bude vůbec potřebí opatrnosti nesmírné, všestranné. Abychom se vyhnuli také posměškům (kdybychom si například zvolili svatého Theobalda, patróna *příštipkářů*, nebo Mauricia, patróna *lakýrníků*). A předně: abychom se vyhnuli všelikému i hmotnému poškození žurnalistického svého obchodu — pozor! Jeť celá řada svatých, kteří jsou osvědčenými, po sta let usedlými patróny „*proti*“ něčemu. A tu by se věru mohlo zázračně snadno stát, že by nám takový svatý, vzdor nejpoctivější vůli své, zkazil obratem ruky kšeft náš celý! Vezměm například svatou Jenovéfu Pařížskou. Nikdo ze svatých by se nám tak nehodil za patróna jako právě ona: malují ji s rozžatou svíčkou, s knihou a s malým démonkem, který jí sedí na rameni a měchem jí nafukuje „nápady divné“. Mohl by symbol žurnalistiky se zvolit líp? Ale ta svatá Jenovéfa od staletí už se přimlouvá, aby nebyla žádná *vojna* — mám mluvit dál? — Nebo můžem si vzít svatou Barboru, která je proti *nehodám z blesků*, svatého Emydia, který je proti *zemětřesení*, svatého Floriána, který nepřipouští *požárů*, Deodata, který zahání *bouřky*, Pavla apoštola, který odvrací *krupobití*, Antonína, který potlačuje *mor**, Liborína, který

* Právě teď se ohlašuje jeden velice nadějný, mladý morek z Adenu v Arábii. To není od nás ani tak daleko.

překáží *zátopám vodním* — o čempak bychom měli pak psát? Nebo snad docela si vzít svatého Ondřeje, který je proti *klepům*, svatého Jana Nepomuckého, který je proti *pomluvám*, — a zavřít krám, ne?

Já myslím krátce a dobře, abychom si za patróna žurnalistiky (alespoň české) vzali — *anděla strážce*. Je to skvělý nápad, co? Patrónem být, člověka střežit je beztoho nejvlastnějším a jediným úkolem jeho. A každý máme strážného anděla „svého", a není tedy žádné to dělení se s jinými. A pak — ten krásný obraz na spolkovém praporu! Anděl strážce, sličný jako panna, vede mne za levou ručičku, oblečeného jen v košilce a dundajícího paleček, k psacímu stolku; ve vzduchu je vidět, že je sobota a že se mně nějak nechce.

Nebo abychom si snad vzali „*čtrnáct pomocníků*"! Je jich hned „celá redakce".

NÁRODNÍ LISTY 11. září 1881

△ *V Praze 17. září*

Jakož jsem už minule řekl, že se nesmí pranikdo divit, děláme-li my žurnalisté v letní mrtvé době všelijaké hlouposti. Ale někdy nás ta mrtvá doba přec zas přivádí i na věci zcela rozumné. Tadyhle vypočítal kýs učený novinář německý, že prý my všichni lidé jsme vlastně „*kapitální* lidé“, že totiž každý z nás reprezentuje zcela určitý *kapitál*, který se dá vyznačit zcela určitou peněžní cifrou. Na mne například co na člověka studovaného a tak a tak starého by dle jeho přesně vypočtených tabulek mohl každý solidní, dobré pověsti požívající ústav (spořitelna, záložna atp.) směle půjčit 20 000 zlatých. Sděluju to dotýčným ústavům, podotýkaje jen ještě, že je vždycky dobře si přispíšit, aby peníze dostaly se do hypotéky první. Pak jsou naprosto jisty.

Ale přiznám se, že jsem si sám nemyslil, že mám tak kapitální cenu. „Peníze po ulicích“ — „peníze po ulicích“! Člověk jde a nestačí počítat potkávající ho milióny. Na chodníku konkuruje kapitál s kapitálem. Pán s paní se vedoucí reprezentuje jakoby peněžnickou firmu „Homo & Comp.“ a vedle nich capou tři- a pětiletá procenta. Z Příkopů mohou se v neděli v poledne tak dobře rozesílat do celého světa telegramy jako z kteréhokoli jiného peněžního trhu! To je pěkné! Vypočetl jsem dle dotýčných tabulek, že například jen s těmi 6000 studenty, kteří teď veběhli do Prahy, veběhlo nám tedy do pražských kapes 70 miliónů zlatých! Jakou mají cenu „studentice“, nevím. Podle jednoho inzertu, že se tam a tam přijmou „3—4 malí studující *nebo* 1 mladá dívčina“, soudil bych, že jedna holčička stojí za 3—4 chlapečky. Podle toho ale zas, že v inzertech žádá se od děvčat vždycky ještě něco vedlejšího, totiž aby ta děvčata byla také „slušná“,

soudil bych opět na osobní cenu menší. Neboť: od hochů se slušnost nežádá. Ach — je to teď rej a po těch kapitálních studentech zuřivá honba! I „zcela slušné“ rodiny hledí nějakého lapnout, a tak mnohá rodina jindy „tichá“ volá dnes hromovým hlasem přes statisíce inzertních čtenářů: „Piano v domě!“ Některé rodiny hledí na studenty jen co na malý „životní příspěvek“, jiné žijou docela z nich. Znám jednu mladou vdovičku, která, ačkoli je teprve asi čtyřiadvacet let stara, přece již asi po tři leta stojí v tom širém chladném světě beze vší podpory. Musí se ohlížet chudinka vpravo vlevo, a proto si beře vždy na počátku školního roku něco studentů — jen 2—3, ale odrostlejší (kus ke kusu v statistické ceně po 16 000 zl). Jen 2—3 povídám, ale vdovička ta je jak hezka, tak skromna, a ona s nimi, jak se říká, „vyjde“.

Duchaplní lidé a bystří pozorovatelé tvrdí už od nějakého téhodne zcela určitě, že prý „je v Praze teď po ulicích mnohem větší hemžení lidstva“ než předtím. A ještě duchaplnější, takoví, kteří navykli každé věci přijít až na grunt, tvrdí, že je to „od toho studentstva“. Ba, je to teď na ulicích kříž! Každý okamžik vrazí do člověka nějaká 10letá venkovská 6-tisícovka, šloupne člověku nějaká 15letá 11-tisícovka na kuří oko, vypíchne mu viržinka nějaké 20leté 16-tisícovky jedno oko z obličeje a vyrazí otcovský loket nějaké usedlé 20-tisícovky 3—4 žebra z těla. Copak musí ti venkované zrovna po Příkopech chodit? po Ovocné a Ferdinandově třídě? A když už tedy neumějí chodit po Praze, nemohou se nějaký den dříve cvičit na Vinohradech, u Svaté Markyty, nebo tak někde? Pane policejní řediteli!

Co dříve stálo vychovávání té drobné lidské mládeže, těch „dvounohých zvířátek bez peří“, práce! Dnes mají páni učitelé ku pomoci vědy a jde to hravě. Pomocí těch berghauských tabulek (dr. A. Berghaus jmenuje se učenec dotýčný) ví učitel na krejcar, mnoho-li přijal na počátku školního roku do své třídy „kapitálu“, a ví, mnoho-li se od finančního jeho talentu žádá, aby za rok do vyšší třídy z toho odved. Tolik tedy co do vychovávání „celku“, co pak se týče „individuí“, ať si pan učitel vezme jednoduše fyziognomiku Sopha Schacka,

prostuduje ji, ať pak prostuduje svěřené mu kluky, tvar jejich lebky, ráz jejich obličeje a kterýmže zvířatům jsou podobni, a už ví, co z kterého udělá! Kluka, který „vypadá jako lev“, bude pan učitel vychovávat tak, aby se z něho (dle Schacka) stal generál Kléber nebo neohrožený řečník Mirabeau. Z kluka, který vypadá „jako orel“, udělá Bernadotta, z „pudla“ pedagoga, z mladé „opice“ Voltaira, z „hyény“ Robespierra, z „lišky“ Talleyranda, z „chrta“ špicla, a takž bude postaráno během snad jen několika málo let, aby v národě našem dobře obsazeny byly důležitosti veškeré.

Ať ale nezanedbá také těch, ovšem řídkých, kteří mají „tvář vrány“. Jsou z nich pak výborní zloději a stanou se pilnými, spokojenými občany humánních ústavů, jakým je například pražský „Svatý Václav“. Kdykoliv potkám několik těchto, zdaleka už dle jejich pohnutlivě prostého roucha znatelných občanů, hledím na ně a vidím, co vidím: na tvářích jejich klid, tak úplný, blahý klid, jakého venku v životě, mimo ústav, na žádné ach tváři nezahlédneš! Klid je ale vždycky známkou plné spokojenosti vnitřní, nejvyššího tohoto statku lidského života.

Malé nedokonalosti lebky a tváře dovede myslící učitel, za pomoci Sopha Schacka, odstranit hravě. Hlavní pravidla jsou asi tahle: Ústa má žák jen jedna, ta se mají do jisté míry tedy šetřit. Zato jsou dobrému vychovateli na každém klukovi k službám dvě tváře, obyčejně „napapané“, a dvě uši, velmi úslužně od lebky odstávající a ctěné ruce páně učitelově se přímo vnucující. Pan učitel račiž sobě laskavě povšimnout, že čím zralejší (duševně) mladý člověk, tím ploštějšími se stávají jeho dříve dětsky buclaté tváře, že tedy náramně pomáhá duševní zralosti, když pan učitel ty tváře někdy splácne. Že dále odstávající uši jsou známkou velké, instinktivní srdnatosti. A že když ruka vjede do pačesů a cítí, že jsou tyto tvrdy, není to známka snad — ale ať si to pan učitel přečte sám! —

Je tedy počátek školního roku a — universitu nemáme. Ani ty dvě fakulty ne. Co jsem povídal? „Dávají nám je jako dvě klapky na oči, aby se bujný koníček neplašil.“ — Když

ale viděli, že koníček není pranic bujný, — sundali je honem zas a nedali nám nic.

Už by byl snad jednou čas, abychom si zrevidovali tu galerii výtečníků, kterou jsme si sestavili v letech důvěry, v letech šedesátých! Snad abychom si ji vydali znovu. Ale ne už s těmi ošklivými ráznými hesly! Místo hesla dal bych každému teď do ruky hezounkou „josefskou hůl“: lilii, narcisku. Na znamení nevinnosti — *úplné*.

NÁRODNÍ LISTY 18. září 1881

△ *V Praze 24. září*

„Na podzim lžíce vody
a konev bláta“ —

říkávali p. t. vysoce ctění otcové naši. Ach ano — podzim je zde, dešť se lije jako z konve, a my, poslušni příkazu otců svých, chodíme blátem až po pás. Jsem přesvědčen, že vysoce ctění otcové shlížejí tedy z jasných svých výší spokojeně na nás, že se jim úsměvně krabatí koutky úst a z věčných jich rtů že splývá: „Ejhle — synové dobří!“ A my, dítky dobré, hladíme si bradu, neboť víme z Písma, že máme hojnou odměnu k očekávání nejen v životě onom, nýbrž „často již v tomto“. Například 28. tohoto o posvícení.

Jsou ovšem lidé, kteří na posvícení hubují, kteří každý takový, lepšímu jídlu věnovaný den považují za obtíž, moření a útrapu všestrannou. A kteříž praví: „Ne, ne — naši otcové naložili toho na nás příliš mnoho! Ještě kdyby bylo jen *tohle* posvícení — ale o týden později máte už zase ‚posvícení mladé‘, netto jen o týden později! Jakpak dlouho ale to pak trvá do posvícení třetího, do ‚havelského‘? — sotva nějakých deset dní! Ono se řekne ‚otcové‘ a ‚povinnosti dětské‘! Po svatém Havlu už je zas Všech svatých — synu, jez ‚kosti všech svatých‘; pak Dušiček — synu, peč ‚dušičky‘; a pak, synu, jdi hned na trh a vyhlídni si nějakou tu husu k svatému Martinu, a pak už nedělej ale pranic jiného než den co den nakupovat mouku na vánočky, křížaly na muziku, ocet a rozinky na ryby — kdypak má člověk tedy vlastně trávit!“ A oddychnuvše si zhluboka praví titéž dál: „Příliš, mnoho! Neníť oddechu po celý rok! Od novoročního selátka přes masopustní koblihy až na ‚zabíjení‘ o ostatcích, od hromničních ‚svíček‘ po velkonočního beránka, od májových husiček až do pečinek a hnětinek obžínkových!“ A pak

už svěšují hlavu a jsou smutni. — Vzhůru brady, nedovařenci! Víc srdnatosti, nestatečníci! Je pravda — uloženo toho na naše bedra snad mnoho, ale trpme, nepodlehejme! Zvláště ale věnujme se tomu svému *posvícení* s duší celou! Naši otcové nám je založili, sama matka církev nám je schválila — „zachovej přikázání otce svého, neopouštěj zákona matky své!“

Beztoho ani nemůže být příhodnější doba pro posvícení, nežli je podzim! Když příroda po dusivých parnech volně si zase oddychuje, když člověk dříve stísněný znovu se vzpružuje, když krev se mu červená na rubín, když duch zas pracuje silou plnou a veškeré dřímající, vznešené vlastnosti lidské zaskvějí se v nové svěží kráse, tu — ano tu rozkvétá, do veselosti se rozbují také zas ta naše chuť k jídlu! Podzim, může se říci, je doba vyvolená. Na podzim vydávají se nové kuchařské knihy. Na podzim vždy zase objeví se někde nějaký obšírný, předúkladný spis, věnovaný jen a jen gurmánům, gourmandise, gastrosofii a jiným vznešenostem. Na podzim neobejde se žádný časopis ve světě bez „jedlických“ článků. A každý čtenář po nich sáhne a vždy najde v nich zas pikantní sestavení nové. —

Známý kulturní historik August Storm také teď zas uvařejňuje nové studie o gurmánech, a tu lze věru vidět, jak u věci té smýšleli mužové v dějinách lidských zaznamenaní pro věčnost, „nejlepší synové“ národů svých. Hluboce jsme pohnuti, čtem-li, jak jeden ze vznešených Ptolomejců ještě na smrtelném loži s osudem svým zle se hadroval, že mu nebylo popřáno, aby v životě alespoň jednou jedinkrát pojedl bažanta. A když zas čtem, jak jistý Angličan, vydav celé jmění své za tabule labužné, koupil si ještě za poslední guineu oběd dobrý a pak se oběsil, tu zvoláme zajisté se spisovatelem všichni: „Krásná smrt!“ — Ano, krásná smrt, vábný příklad pro nás všechny! Ale my už neumíme umírat, neumíme ovšem také ani žít a jíst. Kdykoliv se dával nějaký divadelní kus Řeka Agathóna, pohostil znamenitý ten básník vždycky veškeré diváky velkou hostinou. Teď jsme měli v *českém* divadle také znamenitost: *české* večery. Dáván Kolár

a Vlček, Sokol a Krajník, Smetana a Bendl — pozval nás některý z nich třeba jen na drštky se šunkou?

Vůbec jsou teď časopisy daleko už zas zajímavější — díky podzimu! Člověk teď zas s rozkoší béře do ruky noviny, domácí i cizí, každé číslo přináší něco, o čem lze říci: „Důležito!“ V cizích například čteme o tom, že vynalezena nová dámská stínidla, ne pro den, nýbrž pro noc, ne „do“ slunce, nýbrž do měsíce — tedy že teď se budou nosit nejen „slunečníky“, nýbrž také „měsíčníky“. Přišlo se totiž konečně na to, že záře měsíčná náramně vysušuje kůži, vyběluje ji do choroby. — Nebohé matky naše, neměly o tom ani zdání!

Člověk zpočátku je ustrnut, pak se diví, pak už myslí sám zase dál. Vždyť nejen slunce a měsíc, vždyť září i každá mizerná lampa! A není známo, že v září nočních lamp vysušuje se kůže ještě víc, že žloutne, vráskovatí? Není propánaboha tedy už nejvyšší čas, aby se vynašly pro nebohé dámy naše také raději hned „lampníky“? Kvůli jistotě raději tedy rozmanité: plynové, petrolejové, řepkové? Zbohatnout může, kdo sestrojí a zhotoví lampníky první! — předkládám ale úrodnou tu myšlenku průmyslníkům k libovolnému použití, věnuju ji vlasti.

Člověk myslí mimovolně pak ještě dál, stran té ochrany a okrasy ženské pleti. Známo, že například brillantové náušnice vyjímají se nejlíp navečer, a pak zvláště tenkráte, když mají podklad černý. Nemohly by se tedy zhotovovat na ženská ouška futrálky, takhle z černého aksamitu? — Také ale tuto výbornou myšlenku prostě věnuju důležitému rozvoji národního hospodářství. A možno, že mne napadne ještě něco.

A v domácích časopisech nalezáme zase den co den zprávy, jak se Němci rakouští v národním ohledu činí. Jak žádají, aby z veřejné správy odstraněn byl Neněmec každý. Jak němečtí sedláci ani netrpí, aby byl předčítán zaslaný jim zdvořilý telegram český. Atd. Stojí na svém, neustupují ani od nejmenšího národního požadavku svého, chrání i nejdrobnější drobet německý — ačkoli by toho přec věru neměli zapotřebí. Věru, že kdyby byl někdo s to svést nás ze stanoviska našeho posavadního, vlít nám do žil tu pravou statečnost

a bdělost národní — ti Němci by toho dovedli! Ale my se nedáme — my máme své tvrdé palice, my umíme ctít toto vzácné dědictví otců svých — my se neprohřešíme na něm nikdy! — Kdykoliv někdo myslí, že už nás svedl k statečnosti, dovedli jsme to s chytráckou podšitostí vždycky tajně nastražit tak, že svůdce je zahanben pojednou. Když teď už celý svět myslil, že Praha zavedla si s jinými obcemi řízení jen české, musila i Vídeň, nejjizlivější přece nepřítelkyně naše, sama veřejně přiznat, že ne, že pražská obec jí píše jenom německy, ano že se neopovažuje mít na svých přípisech ani pečeť českou! Stojíme tu pak — he? A když svět už najisto tvrdí, že jsme Prahu počeštili už celou — —

Viděli jste teď ty nové cihly, kterými se má vydláždit Praha celá? Jsou pěkny a mají co rozumné cihly také nápisy, ovšemže *jen* německé. A ty nápisy přicházejí opatrně vespod, aby se jim neublížilo. Až budou cihličky už trochu obnošeny, dáme je obrátit jako starý kabát, a Praha bude najednou — —

NÁRODNÍ LISTY 25. září 1881

△ *V Praze 8. října*

Čím se bavit! Je po procházkách, člověka mrazí. Je po denních radostech, večery se dlouží. Jedni praví: jít do hospody. Dobrá, proč ne, ale od té doby, co jsem četl, že papež pije pivo, už mně ten nápoj vůbec ani nechutná. Tedy — praví druzí — číst, například noviny číst. Hm — copak v nich stojí? Ještě kdyby uměly prorokovat! Vykládat politické „karty“, cože má Bismarck „v hlavě“, co Ignatěvu „leží na srdci“ a přijde-li konečně z Vídně „do domu nějaké psaní“, stran té hloupé university totiž*; nebo chytit kteréhokoli českého poslance za ruku a číst z ní „planetu“, co všechno on, ten český poslanec, národu vydobude. Snad by to ani nebylo tak těžké — a čím se vede lidem hůř, tím je prorokování hledanější — a ono by to vyneslo časopisům dneska hezký groš — když ale — — „Nu tak tedy,“ volají ještě jiní, „sesedněte si, bavte se, plácejte něco!“ — Propánaboha, copak už neplácám?

Číst noviny! Tedy ať přinášejí něco veselého, něco pro zasmání, když je máme číst. Ale málokdy se povede českým našim časopisům něco takového jako ondy to o ústředních jatkách v Praze — četli jste? Že prý jatky jsou proto nutny, aby nás opatřovaly „živým“ masem. — Zato ach — časopisy cizí, například vídenské, ty jsou! Samá a samá veselost! Já čtu ovšem v nich jen inzerty — dál se neodvážím, bojím se, že bych se usmál — ale už ty inzerty tedy! „Blondýnce té krásné, kterou jsem včera až na roh Vysokého trhu pronásledoval, nabízím v nejpoctivějším úmyslu dostaveníčko. Abychom přitom nemohli být pranikým vyrušováni, najal jsem

* Teprv tyto dny jsem slyšel: také ještě prý cikáni nemají universitu svoji. Nevím.

pro příští neděli dvě místa v člunku balónu páně Godardova. Hodina a místo dle návěštních cedulí. A. B.“ — „Panu A. B. Lituju velice. Mám v týž čas dostaveníčko s někým jiným ve Veslavě. Ponese-li vás čert a vítr náhodou tamtudy, bude mne to upřímně těšit. Blondýnka.“ — „Nabídnutí. Hezká a velice příjemná mladá dáma nabízí se pánům, kteří by se chtěli učiti novořečtině, za učitelku. Neumí sice novořecky dosud sama ani slova, ale domnívá se, že společné…“

A jen jsem včera trošičku nahlíd dál dovnitř jednoho z časopisů těch, — poslední má hodinka že to už bude, jsem si myslil! Tak vám tam stálo, že byl jeden spisovatel a jeden nakladatel — kde, na tom nezáleží, nakladatelové jsou všude stejní. A ten spisovatel dal tomu nakladateli manuskript, a ten nakladatel mu řekl, že si jej přečte a aby přišel jako zas za měsíc. To mu ale řekl pak za měsíc zas, a za dva měsíce zas, a za tři měsíce ještě pořád tak. „Tak?“ — myslil si ten spisovatel, „no počkej!“ A nakladatel nemusil čekat vskutku ani tuze dlouho: jednou přijde domů a zasedne si k večeři; vtom vstoupí vám spisovatel, s ním dva přátelé — chytnou nakladatele, přivážou ho k stolici, spisovatel vyndá rukopis a začne předčítat a nepřestane, dokud volně a řádně nedočetl! Nevím, jak to skončilo, — nemohl jsem smíchy čísti dál. Pořád jsem ho viděl, toho nakladatele, zrovna před sebou: dívá se na stydnoucí večeři, slyší mizerně předčítajícího spisovatele — klapky mu konečně zapadají, oni ho píchnou, on vzkřikne — spisovatel čte klidně dál! Konečně tento dočetl; všichni tři se nakladateli uctivě poroučejí, ale nerozvážou ho — pro všechno na světě, jen to ne! A on tu sedí svázán dál, pozdě do noci — ještě tu sedí, když já se kladu už spokojeně do postele — a já už dávno spím a sním, a on tu sedí pořád ještě — už jsem leta neměl noc tak velice příjemnou!

Kampak naproti téhle fešnosti, svižnosti a štíplosti s tím těžkým krokem našich novin! Ty jsou asi tak zajímavy jako česká politika nebo jako pražské nedělní odpoledne. Dlouhý dopis z venkova slavnému výboru Národního divadla. V něm asi třicatera punkta, co prý všechno má slavný ten výbor dělat. Ucpat průvan. Udělat praktickou ventilaci. Udělat galerie

k vidění a slyšení skutečně způsobilé pro lid. K smíchu! Pánové nám prokazujou už tím náramnou čest, že vůbec sedí ve výboru, a mají ještě k tomu jít a ucpávat průvan! A pěkné, docela pohodlné galerie mají být pro „lid“, který má přec stát dole před divadlem a křičet „Sláva!“ Ať položí slavný výbor jednoduše ty dopisy do šuple a nechá stran toho Národního lid křičet, až se vykřičí. Jako se dělá s našimi požadavky v politice, a je také dobře.

Nebo jiný dlouhý dopis z venkova, žádající, aby dosavadní povinnost návštěvy školy obecné *nebyla* zkrácena. Že prý to není pravda, že je po dobu letní dětí na venku potřeba hlavně k pasení dobytka. A že prý vůbec to celé pasení nestojí za nic. Tak! Kdepak mají pak naši kluci hnízda vybírat, učit se prakem házet, umlouvat se na vpády do sousedovy zahrady a poprvé se do nějaké holčičky zamilovat? Kde mají zas děvčata zpívat naše pastevské národní písně? Právě v tomto oboru jsme my vskutku bohati, my máme nadmíru, my máme přímo překrásné pastevské písně! Například ta jičínská o telátku, které „má nohu zlámanou, třema pentličkama svázanou“ — co? Nebo ta hluboce dojemná táborská! *První* sloka: „Sluníčko zachází za hory: — pasáci pečou brambory.“ *Druhá* a *poslední* sloka: — „Sluníčko zachází za kostel: — pasáci lezou na postel.“ — Či máme přijít i o tu naši ještě národnější, ba nejčeštější píseň: „Přišla na nás dřímota — ?“

A pak zas dlouhý dopis z Prahy na venek, že prý je teď všude „honba na české děti“. Nevídáno, pro pár kluků! A aby prý dávali rodiče pozor, by děti jejich nepřišly o svůj „mateřský jazyk“. Nešťastná politika, do všeho se dnešního dne plete! Dříve se říkávalo, že prý neštěstím naším v Čechách jsou:

karty, flinta a ženské,

pak zas, že:

kuželky, kulečník a ženské,

teď najisto ale:

politika, politika a ženské.

„Jazyk!“ Nikdo ho zajisté nepodceňuje, a je přec známo, že už naši praotcové přikládali mu jistou cenu. Když někdo

někoho zchromil na noze, platil trestem tolik a tolik; když na ruce, tolik a tolik; když na jazyku, tedy hned tolik, mnoho-li za všechny ostatní údy dohromady. Ale dělat dnešního dne s „jazykem“ tak přespřílišný rámus! Když to tedy naše milé krajany Němce, s nimiž žijeme po tolik set let v samé lásce a upřímnosti, vskutku těší, tak ať si těch českých dětí na podzim, kdy zákon beztoho honby dovoluje, trochu nachytají — ne? Vždyť jim přece takto, mimo na tom „jazyku“, neublíží snad ani; ba ještě jim dávají pak zdarma pěkné školní knihy, pevné zimní kalhoty, holínkové boty atd., zcela podle známého honebního zákoníku humoristy Glasbrennera, § 11: „Zajíci, kteří si bez reptání dají kůži přes hlavu stáhnout, odporučují se péči zcela zvláštní.“ Já být humoristou, a mít tedy zákonodárnou moc, vydal bych například zákon, že na podzim mají se čeští učitelé odstřelovat co „škodná“. Vidíte, a nebojím se, že bude pro tuto spravedlivou myšlénku mou zvláštní schůze nějakého politického našeho klubu a ten že řekne, že se mnou nesouhlasí!

Teď panuje mezi vzdělanými lidmi zas móda ne sice nová, ale silně obnovená: zrovna zuřivě sbírá každý „autografy“. Autografy znamenitých lidí platí se dnešního dne přímo báječně. Mít takhle tedy teď autografy všech nynějších „hlavních“ politiků českých — to by byl kšeft!

NÁRODNÍ LISTY 9. října 1881

△ *V Praze 15. října*

Četl jsem tyto dny o pařížské schůzi ateistů a — jaký už jsem — ihned mně něco přitom napadlo. Mluvilť tam jistý doktor Coudreau o jakýchsi „prvních počátcích lidského náboženství“. Pravil, že mohl být kdysi například člověk, který první cítil, že ho kuří oko bolí vždycky před deštěm, a lidem pak jednou řekl: „Bude pršet.“ Že pak lidé, když dlouho někdy nepršelo, prosili ho za dešť, on že co chytrák odebral se do samoty, čekal tam, až ho kuří oko zabolí, atd. — Nevím, zdali upřímná bolest nad blamáží kolegy neznaboha či zdali snad přípomínka nastalých zas podzimních tanečních hodin a blížících se plesů, nebo konečně snad pohled na nově dlaždičům všanc vydané ulice pražské — ale ať už mne pohnulo tedy cokoli, zkrátka: sedím tu dnes a píšu časově — o kuřích očích.

Kuří oko (lat. clavus, něm. Leichdorn, franc. oignon — v jiných řečech zase jinak) je věc abych tak řekl prapodivná. Dosud se neví zcela dobře, pročže prozřetelnost vlastně prstům na nohách „odevřela oči“, když ty prsty vzdor tomu přec tedy jen nevidí. Ty oči „odevřené všem bolům, a přece slepé k veškerým jemným citům lidským!“ — Jedni tvrdí, že prý jsou kuří oči právě tak přírodninou jako pomeranč, slon a diamant. Druzí zas, že jsou vymožeností vzdělanosti lidské; že jest kultura jich matkou, samolibost vychovatelkou, nedbalost ošetřovatelkou. Já se kloním k těmto druhým. Pamatuju se *zcela určitě*, že dokud mne nosili v peřinkách a nechávali růžové mé nožičky bosy, nesáhl jsem ani jednou k perořízku, abych si jím vyřezal kuří oči. Také se ale tvrdí, že nejen takoví zcela malí, nýbrž již i dorostlí lidojedi a divoši o kuřích očích podnes ani nevědí. Že na vyhrabaných sochách antických není ani stopy po kuřím oku. Herodot že o něm

neví, rovněž že na starých deskách ninivských a babylónských není slůvka zmínky. Odysseus, ačkoliv vandroval z Tróji až do Ithaky, že jich byl prost; apoštolé, ačkoli přešli kraj světa, že měli dle bible na nohou jen mozoly, ne oči. Ovšem — to nám vše ale přec ještě neříká, *proč* je máme.

Řeknu-li, že pro náramnou zlost, neřekl jsem ovšem o původu nic, ale mám pravdu. Kuří oko je to „oko“, do kterého čert chytá pro člověka útrapy nejrůznější. Jen se podívejte na takového kuříma očima hojně požehnaného muže! Boty jeho jsou hrbol samý, člověk mu vidí skrz nejtlustší juchtu zrovna na nahou nohu a počítá mu ty „vypoulené“, „vytřeštěné“ oči jeho. Ta chůze ubožákova! On má cestu svou stále „před očima“, „bedlivé oko“ na maličkost každou, a byť nebylo nebezpečí pražádné, on se přece „po očku“ dívá vpravo vlevo — věčná ouzkost, napořád oči „navrch“ — nohy! O nikom věru jiném nemůže se tak oprávněně říci, že „zdvihá oči k nebi“, jako o něm. Nikdo nedovede tak „mluvit očima“ jako on — ba on jimi křičí, na každého jej potkávajícího člověka křičí: „Nechoď mi na oči!“

Krok za krokem bolest, den po dni mrzutost — a co má nebohý kuřoočka za to? Povrchní pozorovatelé říkají si o něm: „Trpí na játra.“ Zlomyslní lidé se ho ptají: „Kdypak dostaneme dešť?“ A impertinentní básník mu chválí do očí krásu kuřího oka, že prý „je jako květ leknínu“ — to sklené, blbé, mizerné kuří oko! Není pak divu, že i nejlepší člověk béře si vlastní své kuří oko v nenávist. Ano, on je před lidmi zalhává, on se za ně stydí, on — jako se mluví také o „kuřím oku na mozku“ — považuje je přímo za hloupost nohy své. Nikdy a nikdy nemluví k němu přívětivě a sladce: „Očko!“ „Očičko!“ A kuří oko zas, zatvrdlé v nejzuřivější pomstychtivosti, sáhá pak téměř až k otcovraždě, mučí otce, trýzní matku svou. Kde který ostrý kámen, ono hned po něm jako po zbrani své. Ono podráží nohy ploditelů svých, takže krok jejich je nejistý, že musí ploditel jít, „kam ho kuří oči nesou“. Ono si vysedí právo své a více už nehne se, ne a ne! Boj na nůž strhne se mezi otcem a dítětem, a obyčejně dítě zůstane pánem! Když ale přece někdy musí pryč, když musí ven

i s kořenem — viděli jste již, jak vyroní pak kuří oko slzu, jen jedinou, ale falešnou, vodnatou, velkou — —

Kuří oko pronásleduje člověka všude. Právě tam, kde si mají lidé nejvíc zaplesat, na plesu, zaúpějí nejčastěji. Ach, je *velmi* nebezpečno při tanci po holkách „očima házet“! Věř, jinochu nevinný, že je-li už „pěst na oko“ říkadlem zlým, je „opatek na oko“ faktem ještě horším. Už tak mnohý hoch přišel o holku pouhým šloupnutím, třeba to bylo bývalo „jen tak na oko“, a tak mnohá holka si už hocha nevzala, ačkoli jí „padl do oka“. — Ano, ano, ve všem a všude v společenském našem životě cítíme útrapy, kuří oko opletlo nás celým růžencem bolů žíravých — svatý Kryšpíne, patróne ševců, svatý Blažeji, patróne dlaždičů, pros za nás!

Vždyť cítíme kuří oko i v životě politickém, ano zde teprv je cítíme řádně. Co asi již spáchalo na lidstvě hříchů! — vždyť se už stalo, že národové vytrhali i dláždění ulic, tak už je tlačila bota! To prý má dle doktora Katzenbergra důvod v tom, že se dělává národům bota na kopyto, které není podle jich nohy. Tenkráte, když doktor Katzenberger psal, byla například právě otázka šlesvicko-holštýnská v květu; Šlesvičané a Holštýňané bolestí křičeli a nemohli z místa — „poněvadž musí,“ praví moudrý ten pán, „nosit střevíce z tvrdé dánské kůže, udělané na kopytě příliš pro ně krátkém.“ Kdyby každý národ postavil svou nohu na arch bílého papíru — „carta bianca“ říká se mu myslím v politické ševcovině — a muž řemeslný kreslil tužkou dle té nohy — —

Statistika bohužel nepočítá kuřích očí, historie nezaznamenává, co vše způsobily právě ony. Kolikrát, náhle vzbuzenou bolestí a nevolí, uvrhly ministry v nemilost, rozhodly o svobodách národů, vyvolaly války atd. A když něco historie zaznamená, je to až děsné. Jen sobě vzpomeňme na ukrutného francouzského krále Ludvíka XI. a na ještě ukrutnějšího jeho holiče Oliviera Le Daim. Král trpěl kuříma očima, Le Daim mu je dobře vyřezával, vládl králem a katanoval národ.

Člověk myslivý, kdyby byl jen tisíc let živ, porozuměl by všemu.

Vždycky jsem vytýkal například nynějšímu tančení degeneraci a zlobil jsem se na tu ,,duševní i tělesní lenost", která se teď v tanci jeví. Ale dnes hledím tanečníkům na hrbolaté boty a rozumím už tomu šoupání a šourání se dobře.

Nebo jiný příklad. Je teď právě sněm. Naši poslanci jsou na něm a jsou rozladěni, mrzuti, náramně rozmyslni, pohodlni, tiši a němi. Jako by ,,nosili dvoje punčochy, natahovali nohy na stoličku a přikládali si nějaký slibný, mírnící flastřík". Jindy — jakž bych byl hartusil! Dnes — dnes jim rozumím. Mají kuří oči.

Pozoruju, že jsem se konečně dostal tam, kde jsem chtěl být hned na počátku. Ale —

Ale zítra je neděle, a když je nedělní číslo konfiskováno, pobožného žurnalistu to bolí.

NÁRODNÍ LISTY 16. října 1881

△ *V Praze 5. listopadu*

Ať se slavná městská správa pražská nebojí, já neříkám: „Tohleto, co teď povím, musí se stát ale hned!“ Povím totiž následující: slavná městská správa obmyslila nový park náš městský už beztoho přemnohým zařízením vysoce praktickým — nebudu vše vypočítávát, vděčné obecenstvo to zná — ne? —, ale něco tam přece *ještě* schází. Něco zcela novověkého: *povětrný domeček*. Totiž nějaká slušná budka, určená, aby se obecenstvo na ní poučilo o povětří, a to ve všech možných směrech. Neboť ve vídenských sadech městských právě se takový už domeček staví a v sadech malého Štýrského Hradce stojí už dávno. A obecenstvo, kteréž dříve považovalo za šosácké, mluvil-li někdo o počasí, a smálo se naivnímu člověku, který do přátelského dopisu vepsal: „U nás jsme už měli první sníh,“ čte dnes s dychtivou udiveností, že v Sibíři mají teplejší podzimek než my, a včera že měl nad mořem v Haparandě barometr milimetrův 773 a v Neapoli jen 751. Venkovan je abonován na denní telegrafické zprávy Ústředního říšského ústavu meteorologického a měšťák žádá od svého časopisu, aby mu denně přinesl vzdušnou mapku včerejší Evropy, a studuje na ní „izobary“ čili linie stejného tlaku, a dívá se, kde byl * čili sníh a kde △ čili krupobití.

Ale, jak povídám, ten domeček nemusí být snad hned a hned. On by beztoho nebyl. Já jenom nechci, aby potomstvo jednou řeklo o mně: „To je to, že byl nedbalý!“ Já teď to přání slavné městské radě jen tak vyslovuju, vyslovím jí je pak rok co rok asi dvacetkrát, zůstavím pokračování po své smrti svým dědicům, a věc se zajisté naplní, jakmile nadejde zralost její: v době *jediného* lidského věku, jenž jest pánembohem a statistikou vyměřen na rokův 33. Vypočítal jsem si to dobře, bude pak rok 1914. Bude už století dvacáté, totéž

století, v němž dle spolehlivých poetických zpráv přemění se všechny meče už v radla, stane se sbratření všech národů, bude vynalezena větroplavba, budem pomocí Frauenhoferových skel si vyměňovat znamení s obyvateli „Alfy v souhvězdí Centaura“ atd. Od národa k národu pak poletí jásavá zvěst: „V Praze mají už domeček!“ Jupiter a Saturn pošlou nám gratulace a měšťanosta Emilián Škramlík V. zatelegrafuje do skupení Plejádek: „Je-li tam náhodou △, řekněte mu, že už to je!“ — Bojím se, že budu hluboce pohnut.

Bude to zrovna 33. jubileum mého pohnutí letošního. Činí se ten listopad — co? Jako by nám už všechnu a všechnu poezii urvat chtěl! Byly to nějaké slušné Dušičky? Nějaké úsměvné „jaro mrtvých“? „Ani té *radosti* mně není dopřáno, abych se mohla jít vyplakat na hrob svého nebožtíka!“ stěžovala si mně mladá, pěkná vdovička. Byl liják, vdovička držela v jedné ruce deštník, v druhé koupený věnec, a listy a květy jeho vypadaly už tak nehezky, tak ucouraně!

Díval jsem se na něj — takový ucouraný, pomáčený a poblácený věnec může člověku vzít skutečně všechnu radost z přírody květné! Beztoho už teď květy ztratí i poslední nádech poezie, který pro nás posud měly. Četli jste nejnovější poučnou zprávu z Austrálie? — že tam užívají květin (Hibiscus *rosa* siniensis) na cidění bot? Ach jakž živě nám připomíná ta svou prozaičností až děsná zpráva cituplného našeho Rubeše a krásnou jeho báseň „Na pavlači“! Básník stojí na pavlači, snivé jeho oko hledí do dvora. Tam stojí služka Kačenka, děvče „jak růže“, a v jedné ruce drží kartáč, v druhé botu. Žhavý pocit zachvěje náhle duší básníkovou, bohorovné rty jeho se vzdechem se odevrou, a verš za veršem kane na papír, líčící bol člověka —

když člověk vidí,
jak růže botu cidí!

Listopad je ale pravým měsícem květů, snad více ještě než sám květen. Totiž květů „upotřebených“. Na počátku měsíce Dušičky a statisíceré věnce jejich; pak po celý měsíc vínky a bukety svatební, až po svatou Kateřinu, v den 25. listopadu, kdy se

svateb strhne teprve pravý liják. Že prý — dle Hanuše — světívala se dnem tím za dávných časů jakási slavnost panenská; teď jsou její stopy tedy už jen hojné bály a ještě hojnější svatby.

Letos bude svateb teprv hrůza. Je-li to pravda, co psaly berlínské listy, že se totiž po Evropě utvořil tajný spolek dám, který sobě obral za účel přimět svobodné muže k ženitbě (dávají prý lhůtu šesti neděl — nevím, proč právě šesti neděl), je to spolek vskutku velice činný. Podobá se, že sobě nejdřív obral vdovce — „vdovci jsou v tajnosti ráje manželského zasvěceni, mohli by mluvit“. A že nešanujou ani mužů nejstarších. 72letý Lesseps, vdovec už dvojnásobný, žení se potřetí; 75letý Schmerling rovněž; 78letý jakýs ministr italský rovněž —

Děsné myšlénky ovládají člověka. Když tihle mladí starci — což tedy staří mládenci? Mám o ně upřímné strachy. Právě v pozdějších letech bují prý samovražedné myšlénky nejhojněji. Starému mládenci, ať se brání jak chce, přicházejí prý konečně přece jen na mysl poetické obrazy o „osamělém stromě v poušti“, o „nahé tyčce bez objímající révy“ atd. A když se pak náhodou dostaví ještě smutně pověstný „utržený knoflík“ a neméně proslulá „špatná hospodská polívka“, tu prý pak nepomůže už ani Wenglerovo právě všudy v novinách odporučované „zdravotní portmoné“, ba ani žádná modlitba k svaté panně Teréze, a samovrah dozrál. Reclam vypravuje, že kdosi letos zjara proto sáhl si na život, že nemohl nikde v krámě nalézt pro sebe — pár dobrých bot, a já sám jsem znal muže, starého mládence, který se oženil proto, že si byl v licitaci koupil snubní prsten a nevěděl pak co s ním. Po způsobu „všech starších samovrahů, kteří si vyhledávají k činu svému se zálibou lesní a skalní samotu a volí noc“, měl vskutku můj známý svatbu v pět hodin ráno, a to v Šárce nahoře u Svatého Matěje.

Ovšem — žádná svatba pak tedy bez věnce! „Skroucený, svázaný — přec na svatbě skáče.“ Jenže u nás Slovanů věnec skáče i jinde než na svatbách. Vázaný z fialek skáče po vlnách Váhu, aby mladým Slovenkám ukázal, z které strany ženich přijde; svázaný z brslenu tančí ve snách po hlavách českých

panen, z trávy po prstech panen srbských, aby opět o ženichu zaprorokoval; z černobýlu skáče přes svatojanské ohně, aby zvěstoval neštěstí či štěstí příštího manželství; z polních klasů tančí při obžinkách atd.

Ale téměř napořád je údělem jen ženským. Mužský nemá s věnci pranic co dělat. Česká národní píseň, v níž se každou chvíli o věnci mluví, zná jen jeden pozoruhodný případ, že muž se věnčil — muž „Václavíček", tentýž, jenž „za Benešovem" tři lidi zmordoval a pak z vězení své milé o dva věnce vzkázal — „v růžovém budu seděti, v zeleném budu viseti".

Děvčata to mají v písni tisíckrát líp. Pro ně láme se v samém ráji na věnce zlato a stříbro. Pro ně znamená věnec z růží čirou svatební rozkoš, pro jejich věnce „je kvítí, až se louka třpytí". A když i „na vršíčku sobě sedla — ze *slziček* věnce vila", vezme to v písni přece jen dobrý konec.

U starých Židů, v středověku ještě u křesťanů, podnes pak u Řeků obdrží oba, ženich i nevěsta, věnec. U nás má teď jenom už nevěsta věneček myrtový. Znamená panenskou její zachovalost.

Na venkově dosud velmi přísně se na to hledí, aby si ho neosobovala žádná nehodná. V Praze —

To je velmi rozumné zařízení, to teď po městech amerických, že se svatby odbývají — v povětří v balónech! Kdyby pak povstala dole na zemi nějaká hádka — nu tak tam nahoře tedy snad vítr ten věneček roznes!

NÁRODNÍ LISTY 6. listopadu 1881

△ *V Praze 26. listopadu*

Tyhlety dny řekl kdosi velmi trefně... Ale počkejme — mám trochu zlost, nemohu hned jen tak vstoupit. Příčina je mnohem menší než ta Mefistova „muří noha“, která mu vadila vstoupit přes práh, ale je to také něco psaného — to „26. listopadu“ totiž. Jaká to fadesa, psát: „△ V Praze 19. listopadu — 12. listopadu — 22. října“ — copak to dá myšlenku na fejeton? Což jsme my moderní lidé tak malouncí, chuďouncí! Jaké míval takhle fejetonista například u starých Egypťanů asi časy! — Já totiž nepochybuju, když měli pyramidy mezi stavbami, že měli také podobné velikány mezi lidmi. Sedl si, napsal: „△ V Thébách 16. paophi, v němž panuje bůh Hapi, o druhé hodině odpolední, kdy Orión má vliv na levý loket člověka“ — a jaká to hned tedy spousta motivů, myšlenek, podnětů! Měli bohy pro každý měsíc, každý den, každou hodinu. Zato takový nebohý fejetonistický nynější — jakpak bych to honem řekl — „nedělní jezdec“? — ne, to ne — „nedělní střelec“? — také ne — „nedělní křesťan“? — to už docela ne, vždyť jsem přec křesťanem i ve všední den, a zajisté všedním! — nechme ho ale raději běžet bez jmena!

Odpusťte, chtěl jsem to jen předeslat. A teď začínám tedy: Tyhlety dny řekl kdosi velmi trefně... tuze trefně... copak teď ale propánaboha honem ten kdosi tak trefně řekl!? — To je dobré — teď jsem to zapomněl — a s tím odplaval celý fejeton, naposledy zajímavý! — No, jednejme jako jindy, když jsme v nouzi. Vezměme noviny za poslední týden, sedm čísel —

Tyhlety dny řekl kdosi velmi trefně: „Noviny nejsou pranic víc než velké psaní o 4—6—8 stranách, kteréž jistá jednatelská kancelář, nazvaná redakce, napsati musí mnohohlavému svému zákaznictvu, nazvanému abonenti.“ Když abonent zašle své čtvrtletní předplatné, je to právě tolik, jako by zaslal

napřed už honorovaný dotaz, co kdy v devadesáti po sobě běžících dnech učiní národové a jich knížata, čeho svede věda a umění, jaké se stane zase už jednou neštěstí atd. Pak je ovšem abonent náramně netrpěliv na odpověď, zrovna tak jako jiný jakýkoli tazatel, který byl přílípl dovnitř svého listu čistou pětikrejcarovou marku. A proto platí redakce řadu telegrafistů, půl kumpanie referentů, stará se o rychlý tisk před odjezdem ranních vlaků, má hbité roznášeče atd., jen aby abonent to „psaní“ obdržel včas. Roznášečka podstrčí exemplář pod abonentovy zavřené dveře nebo hodí jej do vyvěšené před dveřmi skříně, a letí zase dál, jako lítá vánoční anděl se závratnou hbitostí od domu k domu, rozsévaje štěstí a blaženost.

Ale abonent neslyšel, jak „psaní“ padlo venku na dno plechové skříně, čeká a nadává. Nenadávej, abonente slíčný a veskrz půvabný! Kup si nově vynalezený elektrický aparát od inženýra Montelara v Paříži, upevni jej na tu svoji skříň a máš po vzteku. Jakmile časopis dopadne na dno, zazvoní ti elektrický zvonek zrovna u ucha. Co? — to máš teď radost! Nebo počkej, až Montelar splní svůj slib a přístroj ještě zdokonalí. Pak ti elektřina zároveň rozsvítí na stolku stojící svítilnu, zatopí v kamnech, zapálí líh pod mašinkou na kávu, a nebudeš-li chtít hned vstát, vyhodí tě z postele.

To se koukáš! Ano, ano, my lidé to umíme. Ostatně není ten vynález ani tak příliš veliký. Elektřiny se *pro* dodávání časopisů užívá již po delší dobu, ovšem *poněkud* ve směru jiném. A zrovna my v Čechách můžeme s chloubou říci, že pokrok ten u nás došel rozšíření největšího a nejutěšenějšího. Sotvaže my v Praze jsme ráno například konfiskováni, už elektrická jiskra ve služně slavných úřadů letí na všecky strany, páni četníci poctí veškerá venkovská nádraží zrovna v tom okamžiku svou návštěvou, kdy přijíždí vlak, vezmou celý novinářský balíček v laskavou ochranu svoji — a abonent může klidně ještě nějakou chvilku spát dál. To jde jako v hodinách.

Pan Montelar je arci vynálezcem non plus ultra. Jeho motem je: každý okamžik něco! Tak vynalezl teď už zase

přístroj jiný, čelící k tomu, aby člověk i v nejodlehlejších částech měst byl životem a jměním za noci jist. To je zase takhle: na střechu se dá kanón. Ne snad bláznovsky velký, ale slušný. Jakmile zloději vniknou do domu, stiskne člověk elektrický knoflík, kanón bouchne a zároveň se na střeše rozsvítí lucerna, jejíž barevné písmeny křičí: „Pomoc!“ — „Nepostradatelné i pro lidi méně zámožné,“ jak v novinách stává.

Ostatně — kdyby abonent ta naše „psaní“ nechal takhle někdy po celý týden v skříni ležet — ! Někdy by ani snad tak mnoho neztratil. Počítejme výsledek například tohoto téhodne. Noví pairové pro vídenskou sněmovnu panskou — povídáte něco? Nový klub „pravého středu“ — pěkná věc! Zpráva, že v Severním moři citelně ubývá velryb — to víme, že pravá velikost je ve světě tuze řídká! Že židé se teď postěhujou do Palestiny — tedy už i ta země, jediná, která byla ještě poetická, má být znešvařena! Dále zprávy o nějakém tuctu hubených vražd, o dvou tuctech zcela obyčejných loupežných přepadnutí, o nějakém stu chudých krádeží. Pak pojednání, že české děti nemají se učit němčinou — tím krásným jazykem, dle úsudku všech Němců nejkrásnějším ve světě! A konečně truchlivá, vskutku žalostná zpráva, že kdesi za branou pět osmiletých německých Fricků sepralo se s pěti osmiletými českými Vašíky. Děsné! Ach Kotzebue má pravdu, když praví: „Fanatism žízní po krvi občanské a bratrské!“

Co to bude — co to bude! Člověk už těm dětem ani nerozumí. Je arci pravda, my, když jsme bývali dětmi, právali jsme se také. Ale my měli k tomu *vždycky* své spravedlivé příčiny. My se prali proto, že „my“ jsme chodili „do normálky“ a „ti“ ostatní „k maltezákům“. Nebo že knihy na dlouhém řemeni se houpající, ostrý linyál v ruce a tvrdý rohový kalamář v kapse musily mít přece nějaký rozumný účel. Nebo že jsme chtěli.

A je rovněž pravda, že se tenkráte prala i mládež již odrostlejší. Vzpomínám si na proslulé „traufy“ Smíchováků s Podskaláky, odbývané před třiceti lety každou neděli v zimě na

vltavském ledě. A — pokud se pamatuju — už tenkráte bydleli po pravém břehu Vltavy národové rakouští, a po levém břehu Vltavy také bydleli národové rakouští, a Bohemie už také tenkrát vycházela a neříkala nic, zcela jistě nic — — Ne ne, tomu člověk teď už nerozumí, to dnešní už přerostlo přes naše zastaralé pojmy! My stárnem. Rád bych věděl, jak to dělá Bohemie, že je dnes tak — „náramně mláda!“

Ale něco bylo za týden v novinách přece, co stojí za řeč. Slovutný Palmieri nalezl spektrální analýzou v lávě vesuvské kov „hélium“, o němž se dosud myslilo, že je jen na slunci. Tedy kov dražší nade všechny kovy drahé, nad zlato a karbunkul i démant, nad všechno!

Snad už v příštím masopustě budou mít naše krásné tanečnice na plesích šperky z hélia. Pozemská sluníčka ve šperku slunečním!

Dojem arci báječný! Ale dávám jim k tomu otcovské své svolení.

NÁRODNÍ LISTY 27. listopadu 1881

△ *V Praze 24. prosince*

Dnešní den patří „nám dětem“. My tedy můžeme dnes, chcem-li, mluvit třeba o svých rodičích, o praotcích, o pramatkách atd. A chceme-li, můžeme o nich mluvit dobře nebo zle, zrovna tak, jak rodiče zas mluvívají o nás dětech.

Nu — já věru nebráním nikomu, aby mluvil o našich prarodičích například, o Adamovi a Evě, dobře; ať si je ctí a miluje, jak chce, dnes nebo vůbec. Ale já — já nemohu. Ne a ne, je to proti mému přesvědčení! Otče Adame, matko Evo — vidím vás jasně, jak sedíte v předpeklí, s věncem fíkových listů kolem pasu, zrovna tak jak vás Dürer tam do mědi vryl! — pohlédněte tedy sem, položte si ruku na prsa a řekněte sami upřímně: zasluhujete, abychom vás ctili? — Nu tak tedy!

Naši prarodiče mohli být ještě jednodušší, než byli, nemusili mít ani groše v kapse, nepotřebovali umět ani německy — já bych je ctil. Jen kdyby nám nebyli aspoň ráj, naše dědictví „prohnali krkem“! My ovšem dnes už ani nevíme, jaký ten ráj vlastně byl. My jen víme, že tam lidé chodili nazí. A také o této blaženosti panují náhledy naprosto již rozlíčné. Zaccheri dokázal svými „rajskými“ obrazy, že nahota dovede být nechutna ažaž! A Raffael zase dokázal svými Múzami, že nahota budí city přímo vznešené. Já to rozhodovat nebudu, já jsem mládenec, a tedy takovým věcem nerozumím.

Držme my se Adama a Evy. Je dnes jejich „čestný den“, perme je tedy. Jednoho po druhém.

Nejen bible, nýbrž i náš Dalemil tvrdí, že byl *Adam* „první člověk“. Bible k tomu dodává: „Žil 930 let — a zemřel.“ Směšně málo toho o něm ví! Známe-li dle učeného Casaubona, že Adam pokusil se i co spisovatel — Casaubonus o něm tvrdí, že napsal dva žalmy —, musíme ještě jednou říci,

že za tak dlouhou dobu toho učinil pro svůj životopis zrovna až *směšně* málo. To jsou smutné *úspěchy* za tisíc let! Dnešního dne by mohl Adam věru být leda politickým vůdcem českým.

Jak Adam vypadal, nedovedl bych dopodrobna snad ani říci. Lev Abarbanel, největší rabín 16. století, vypravuje o něm: První člověk měl dvě hlavy, čtyry ruce a čtyry nohy, a byl „androgynem“, „obojcem“ čili „čtyrou“, mužem a ženou zároveň. Prohlížel si všechny tvory, a když viděl, že mezi nimi nemá kamaráda, měl hanebně dlouhou chvíli, až usnul. Tu pak Hospodin ho rozdělil ve dvě půle, v muže a ženu, kteréžto dvě půle ale do dnešního dne podržely touhu spojiti se zase vjedno. A tak prý povstala láska, ta „Janusova hlava z éteru a bláta“, ta „diamantová socha na hlíněných nohou“. — Že by byl býval Adam vskutku celé sto stop dlouhý, tomu se vysmál učený Francesco Loredano už roku 1640. Ovšem ale tvrdil týž, že Adam velkým byl, i zanášel se zase otázkou, zdali ten obraz boží nosil v ráji snad už také střevíce. Potěšil nás odpovědí, že ano.

Příliš chytrý nebyl Adam, vzdor svému stáří a své tělesné délce. Zrovna do očí jsem se mu musil jednou zasmát v benátském kostele svatého Marka. Pánbůh mu tam na obraze podává duši, kterou pro něho byl právě stvořil, a Adam má z ní takovou radost, že — ji hubičkuje! Vlastní svou duši — je to samolibost! — Což ale teprv v Uffiziích obraz Cranachův! Eva, blondýnka, podává Adamovi stydlivě jablko, a tento neví honem co dělat a — škrabe se ve vlasech! Pravý Honzík! Pak arci není divu, že mu nenapadlo říci Evě: „Sněz si jablko sama!“, a bylo by to bývalo přec tak pěkné —

ženy pozvolna by umíraly
a my mužští bychom vždy si nové brali,

napsal kdys do Humórů jakýs pozoruhodný anonymus. A „zákon svatého Adama“ — manželství — by teprv pak byl nabyl u mužských obliby pravé.

Nu — „Adámku náš, ty *nic nedbáš*!“ zpívá náš národ do G dur (totiž v sopránu a tenoru; v altu nebo basu /což podo-

týkám milerád na poučení Smetany, Bendla, Dvořáka a Fibicha/ musil by zpívat do D nebo Es dur) a ten náš národ dokazuje tím, že si pana praotce váží neskonale málo. Velmi rozumný národ!

Ovšem ještě vyšší míru posuzovacího talentu dokazuje náš národ, že sobě pramatky *Evy* ve svých písních už vůbec ani nevšimne. Má pravdu, Eva byla ještě horší — prosím vás, ženská! Ale to bylo to, že s ní Adam příliš dobře zacházel! Před pádem byli samé „Adášku!“ a „Evulko!“ a po pádu, jak u Erbena čteme, jenom chladné „Tu máš, Evo, z tvého smíchu“, a nic víc, ani jediná rána! Snad si Adam myslil: „Jsme jedno tělo,“ a netlouk tedy.

Inu — „pro trest lidstva stvořena jest žena,“ zpívá už starý Hesiod. Je arci pravda, že také o dědičném hříchu jsou v lidstvě náhledy dosti rozdílné. Filosof Feuerbach například má z něho upřímnou radost. Ještě upřímnější radost má z něho ale jistý současný náš poeta český, kterého miluju zrovna „jako sama sebe“. Ten napsal na dědičný hřích celou báseň. Libuje si, jak prý je to dobře, že nás milý pánbůh vyhnal z ráje, i žehnáme prý otcům, praotcům, že podědili nás hříchem!

Tak vesele se to vandruje,
ve uzlíčku hřích dědičný —
ach, bez hříchu by ten květný svět
již zpola tak nebyl sličný!

praví. Bez hříchu toho prý by zjara se neozval ani zpěv. Bez něho prý by nás netěšily ani kypré růže, ani kypré panny. Bez něho by si prý hoch při muzice nezavejsknul, nezachvěl by se štěstím, když děvu si k prsoum vine. A pak poeta končí:

A ptejme se pánů nebo sluh,
z měst slečinky, dívky veské,
a každý nám chvějně přišeptne,
že hřešit je ach tak hezké! —

Náramná pletenice v pojmech! To je to, že je tomu už dávno, co šel Adam „k satanáši na svačinu“, a my že starým hříchům nějak nerozumíme. „*Hřích v porobu dáti šíji*,“ praví například Rukopis kralodvorský, a my tomu hříchu nerozumíme dnes už taky!

Ať je tomu už, jak chce — hezké to od naší pramaminky přece jen nebylo, že nám svedla našeho pratatínka!

Jakž mohli být spolu šťastni! V ráji. Bez tchýně. Bez domácího přítele. Ovšem bohužel i bez kněží — vždyť kněží přišli do světa teprv právě s tím hříchem! Beztoho dotýčný Feuerbach tvrdí, že prý to všechno Adam učinil jen teologům k vůli. Bůh odpusť oběma, Adamovi i Feuerbachovi! Teď si my potomci počkáme, než dle zjevení svatého Jana vejdem znovu do ráje, do nového Jeruzaléma! Snad to bude až zase „na svatého Adama“ — nikdy! —

Co se stalo dále, po snědení jablka, je známo.

Dal jim pánbůh po motyce
a poslal je na vinice.
Než se chleba dokopali,
dost se oba naplakali.

Museli z ráje ven a smrt — jak Holbein to věrně vymaloval — šla před nimi a hrála jim na cello smuteční marš. Místo nahé nevinnosti přišel fíkový list. Místo rajské zahálky hloupá práce. Místo dřívější moci nad zvířaty pračka s nimi.

Myslíte, že naše prarodiče se tím polepšili? Vy bláhoví! Zvlášť Eva ne! Nejprve, to se rozumí, mrzel ji fíkový list. Proto, že byl tak jednoduchý, věčně stejný. Eva pomýšlela tedy ihned na změnu, a na jednom z nejstarších mozaikových obrazů benátského svatého Marka vidíme, jak pánbůh naši pramaminku překvapil v témž okamžiku, kdy si oblíkala — první košili. Na košili ale také ještě nepřestala! Přemýšlela, až vymyslila „první módu“: na hlavu noční čepec a na tělo modré šaty dle střihu 13. století. Viz miniatury našeho Bohuše v Bibli jaroměřské.

Vůbec byli Adam a Eva moc a moc vymýšliví co do svého

pohodlí! V jmenovaném již kostele benátském vidíme také, že měli už i svou manželskou postel. A sice ozdobenou záslonami a dřevěnými sloupy v románském slohu!

A pak — nu a pak vychovávala Eva svoje děti. Ovšemže divně. A pomáhala přitom pánubohu, aby napravil některé chyby, jichž se při stvoření byl dopustil. Jeť známo, že Clam-Martinicové, Lobkovicové atd. vzdor svému „osvědčenému politickému rozumu“ nikdy nejsou s to pochopit, a vzdor své ještě osvědčenější zbožnosti nikdy nejsou s to pánubohu odpustit, pročže, když stvořil v pátek Adama, nestvořil už ve čtvrtek nějakého *pána* z Adamů. A té citelné mezeře v tvůrčím plánu božském odpomohla náhodou Eva. Vypravuje nám o tom Hans Sachs, německý švec a básník, a prosím, aby mu každý věřil, neboť ševci mají dle našeho Rubeše zcela zvláštní svou „spravedlivou kroniku“.

Bylo to tedy takhle. Eva měla celou forku dětí. Jedny byly „subtil gliedmasiert“, pěkných totiž oudů, hezky, chytry, obratny atd. Druhé byly jako blbé, hrubé, neforemné atd. Prvních si Eva hleděla a druhé tloukla. Tu přišel jednou anděl a vyřizoval, že pánbůh přijde jako na návštěvu. Eva ukrutnou radost. Drhla podlahu, nastrkala po všech koutech kytky a ratolesti, a pak chytla děti. Ty hezké vykoupala, učesala a dala jim čerstvě vyprané košile; potom je učila se klonit a pac dávat. Ty ošklivé schovala do slámy, do kamnovce, do chlévů a ještě jinam. Přišel tedy pánbůh a hezké děti poklekly a odříkávaly modlitbičku. Pánbůh měl z toho, to se rozumí, radost a pravil prvnímu: „Ty budeš králem;“ druhému: „Ty knížetem;“ třetímu: „Ty hrabětem;“ čtvrtému: „Ty barónem;“ pátému: „Ty rytířem;“ a pak sáhl do kapsy a dal jim hned po erbu. Když Eva to viděla, běžela pro ty ostatní, aby dostaly také něco. Ale těch ježatých se pánbůh lekl a honem určoval: „Ty budeš sedlákem — ty rybářem — ty krejčím — —“

Ech! — tedy my, kteří nejsme knížata, ba ani baróni, my pocházíme nástrahou Evinou z těch ošklivých, blbých, hrubých, neforemných — —

Pánbůh učinil náramně dobře, že řekl jen: „Cti otce svého

a matku svou“ — a ne také: „Cti praotce svého a pramatku svou“ — —

Čtenář mně ale doufám laskavě odpustí, co jsem tuto spáchal. Když jsem už tak dlouho byl nepsal, musil jsem přece dnes „začít až od Adama“!

NÁRODNÍ LISTY 24. prosince 1882

△ *V Praze 31. prosince*

Kdyby byly Národní listy začaly vycházet hned při Kristovu narození — jakož by bylo bývalo jen spravedlivo —, byl bych dnešního dne p. t. ctěným čtenářům našim gratuloval už 1883krát k Novému roku. Jinými slovy: 1882krát byl bych už nadával roku „právě minulému“ a 1883krát byl bych už vítal rok „ejhle nám kynoucí“.

My lidé jsme přec jen komičtí blázni! Když přijde nový rok, řinčíme sklenicemi, hulákáme, smějeme se, oči se nám svítí a jsme vůbec náramně veseli, skoro tak jako pražský ostrostřelec, když jde na funus. A když se blíží rok ten pak svému konci, vypadáme zase, jako když týž ostrostřelec jde odněkud z parády: hlava nakloněna, záda nahnuta, ruka se chytá vzduchu a lejtko se třese.

Jsme blázni, povídám! Smějeme se starému roku jako velbloudu, že dal na sebe nakládat věci tak nesmyslné a neřest tak velikou, a zapomínáme, že mezi tím nesmyslem seděli jsme na něm my sami. A vítáme rok nový jako nějakého nebeského okřídleného oře, ačkoli nevíme, neshodí-li nás už za týden. Pohlížíme na starý rok jako na makulaturu, na neskonale hloupou knihu, a zapomínáme, že je nám jen proto fádní, že jsme v ní čítali 365krát po sobě, den co den. A hledíme na nepopsané listy nového roku s pravým nadšením, ačkoli spisovateli Času přece v těch silvestrovských párách nepřibylo talentu ani za mák. Odvracíme se od roků minulých, ačkoli jsou to samí „staří dobří známí“, a běháme vstříc rokům novým, třeba jeden po druhém vcházel k nám cize jako do redutního sálu, zahalen v neproniknutelné domino a se škraboškou na svojí tváři. A tak to jde pořád a pořád, nový rok přichází právě tak neuprosně každého 1. ledna jako krejčí se svým oučtem — a my nemáme nikdy dost rozumu,

chci říci dost peněz, abychom jeho i sebe mohli spokojit.

A právě proto, že to tak půjde pořád — a právě proto, že z nás každý do každého nového roku vchází vždy a vždy *jen* zas co „ten starý člověk“ — a právě proto, že nemůžeme poprvé zrovna snad o letošním Silvestru jen tak se svléknout ze svých starých bláznovských cárů, vlézt do „proudu času“, přeplavat na druhý břeh a obléci si tam šatičky bílé a nové, nechme my už toho novoročního žvastu a — —

Já, upřímně řečeno, ani nevím, jaký ten minulý rok vlastně byl. „Léto mine a pomine,“ a člověk leží například pořád natažen na posteli a říká se tomu nemoc. A kouše si nehty a zrak jeho bloudí po malovaném stropě a ucho jeho naslouchá zvěstům, jež zvenčí ze světa se zanášejí až k cípům polštářů jeho. Ze všech letošních zvěstů mne ale, pokud se pamatuju, zajímal jen jeden jediný, totiž ten, jenž vyprávěl o „ventilaci v divadle německém“. Že tam mají náramné ventilace zapotřebí, to jsem chápal vzdor těžké nemoci své; ale tomu jsem nevěřil a uvěřiti nemoh, že by věda byla už tak pokročila, aby jim mohla odpomoci doopravdy. Vyhazování peněz, myslím dodnes.

A když jsem pak směl přece zas poprvé z domu ven, spatřil jsem hned před domem vojáka kanonýra, kterýžto za bílého dne držel kolem krku děvče jako lusk a s očičkama jako trnky. Byl jsem tím nevýslovně mile překvapen a z prsou se mi vydral radostný vzdech: „Konečně tedy ta pravá svoboda tisku!“ Bral jsem setkání to ovšem za znamení dobré. A vskutku, potkával jsem se pak už jen se samičkým přátelstvím a se samou láskou! „Ale hlupáku, pročpak stůněš pořád?“ ptal se mne laskavě přítel jeden a podával mi ruku. — „Bratře, ty vypadáš bídně!“ těšil mne hned nato přítel druhý. „I vždyť já ti taky pořád stůňu!“ dodal a v krátkém, sotva půl hodiny trvajícím náčrtku mně sdělil, že měl tři dny rýmu. Ve světě jsou velmi dobří lidé, povídám, a šťasten člověk, jenž smí o sobě říci: Já mám přátel dosti!

Alespoň jsem mezi jeho vypravováním mohl pohodlně se rozhlížet a pozorovat. Hrome — to je krásná móda, ta nejnovější zimní dámská! „Všechno má svůj čas,“ říkával mi bohatý,

poněkud však lakomý můj strýc a měl pravdu. Vždyť tedy i ty až na zem dlouhé, šosaté kabáty polských židů se mimo nadání „svého času“ už dočkaly a staly se nejnovější módou nejelegantnějších dam! Také jim sluší! Když jde dáma „po starém“ ještě oblečená s dámou oblečenou už „po novém“, vypadá to, jako když se paní hraběnka vede se svým kočím. Tuze pěkné!

Takto — nu takto jsem zporoval, že za ten rok zůstalo u nás všechno hezky při starém. Každý den v českých inzertech nějaké odprošení pro urážku na cti — předevčírem kdosi tam kdesi venku komusi na cti hrdinně ublížil a dnes zahazuje zbaběle vlastní čest, jen aby ušel soudu. Čest má skutečně ještě kurs až hanba nízký! A každý týden v českých lokálkách nějaká zpráva, že tam a tam „jen umírněnosti a taktu přítomných Čechů bylo co děkovati“, že jakýs, českou národnost drze urážející chlap „nedostal ihned citelně za vyučenou“. Prokletá — chci říci milounká, zlatá ta umírněnost česká!

Tak zůstalo vše nezměněno ve věcech drobných — a všechno i ve věcech velkých, a to je hůř! Řeknu-li celému mladému národu: „Ty jsi se neproměnil za ten dlouhý čas ani dost málo!“, — je to myslím po čertech malá poklona. Vždyť mu to ale přece jen mohu říci, patřím k němu, jsem sám také „národ“. — Snad by to konečně ani tak mnoho nevadilo, kdyby se za to alespoň naši nepřátelé trochu měnili! Ale ti si zůstávají bohužel teprve věčně stejni! Před sto lety nedovolovali v Sasku lužickým dětem ani do škol, protože jsou prý „nepoctivého, slovanského původu“. A letos ve Vídni českým dětem atd.

Ohmatávám se — je mně, jako bychom byli nějak zrovna už hadrovití. Proto snad mohou také tak hravě dělat z nás ty státovky s německým jen a maďarským textem!

Ale tu hadrovitost českého masa zaviňují myslím jen ty náramně živné vídenské „koncese“ —

V Soestu býval proslulý klášter žebravých mnichů, totiž bosáků dominikánů. Ke klášteru tomu byla přidělena velká ves a ta měla povinnost dodávati konventu rok co rok — celé jedno vejce. Ale musel s ním přijeti hospodář sedlák s velkým

vozem a mít zapřaženy čtyry koně. A když přijížděl ku klášteru, začal vždy točit bičem, pobádal hlasitým křikem koně, aby pořádně zabrali, a vstříc mu vyšli dominikáni všichni, s opatem v čele, a radostně pomáhali tlačit — —

Tamhle za vodou
čtyry koně jdou —

pan hrabě Taaffe točí bičem, my žebraví bosáci běžíme vstříc — tlačíme — sláva, sláva, už za celý rok zase celé jedno vejce! —

Bojím se věru, že letos už nevykonám tu poetickou práci, kterou jsem si byl svatosvatě předsevzal. Že nenapíšu už vzletnou ódu na hraběte Taaffa, opojnou dithyrambu na doktora Pražáka, překrásnou hymnu na barona Conrada a duchaplné třicet dva epigramy na —

Prosím vás, pročpak tak pořád hubujete, když jsou vypsány zas nějaké nové volby do říšské rady!? Copak to nejsou samí hodní lidé, které tam teď volíme? A neměli by je také všude jinde za lidi velmi slušné a zcela řádné? Do říšské rady by je ovšem snad neposlali — —

Ale copak by bylo i platno, kdyby to byli samí řečníci znamenití, samí opozičníci nepřekonatelní! Copak je nám těch několik opozičníků platno, které tam už máme? To je to krásné, že je naše „delegace“ navenek jako jednolita! Že jakoby jedinou pěstí mává praporem, na němž hrdé heslo: „Pro národ — ni zisk, ni sláva!“

Ano, ano! Mívali jsme druhdy „Kovářskou“, ale nějak se v lidu nezachytla. Nechtěl byste nám, pane doktore, napsat teď „Příštipkářskou“? Snad se zachytne líp! —

Inu — šťastný tedy a veselý nový rok! —

Pardon — byl bych zapomněl na patřičnou modlitbu! Tedy:

„Pane Ježíši, pomoz nám, abychom rovnýma nohama mohli do nového roku! Spasiteli náš, zachraň nás před našimi spasiteli!“

NÁRODNÍ LISTY 31. prosince 1882

△ *V Praze 6. ledna*

„Telegram je zde. O jedenácté hodině přijde velká voda, vzrostla Otava. Tedy pozor!“

„A proč?“

„Proč — proč! Ví člověk, co se stane? Já už prodělal několik velkých vod! Roku 1845, když jsem bydlel na Hradčanech. Roku mně se zdá 1873, když jsem se díval na Labe z podmokelské Sněžky —“

„Ale —“

„Nic ale! Takového něco je pojednou. Voda vystoupne, zahne kolem rohu do Poštovské ulice, zas kolem rohu do Konviktské ulice, běží ulicí vzhůru a máme ji. Nebo se o rohy ani neotlouká, vystoupne z kanálů a je to. Rozumný člověk je na všecko připraven. Jakpak, kdybychom nemohli pak jinak z domu než po lodičkách? Máme nějaké potraviny?“

„Máme. Za 3 krejcary krup, za 4 rejže a za 6 krupice —“

„To je dost. Dále!“

„21 bramborů a šest jablek.“

„Stačí. Jakpak kupováváme dříví?“

„Na tři dny za šesták.“

„Dnes ho tedy nakoupíte za dva šestáky. A kupte taky libru mouky, libru másla — nějaké vejce —“

„Máme jich pět.“

„Výborné. A nezapomeňte: za 4 semence pro ptáky a za krejcar oplatky pro zlaté rybičky. Kořalku taky — ano za šesták kořalku, při velké vodě je dobra. — — Tak, to je všechno. — A pak si dáte v kuchyni necky na zem, vlezete do nich a budete se učit veslovat.“

A pak jsem si spokojeně lehl a čekal jsem, až vzdálený, vždy víc a víc se blížící, vždy víc a více rostoucí hukot mně

oznámí, že voda už jde. Já mám velké hukoty tuze rád! Hukot větru, hukot vody, hukot děl, hukot lesů, huk —

A hučelo mně to vskutku pojednou příjemně hlavou, vždy ale vzdáleněji a vzdáleněji — já pozavřel oči —

Kdybych chtěl lhát, vypravoval bych teď poetický sen. Jak jsem seděl na Vyšehradě, s harfou v ruce. Jak jsem rozechvělým, neskonale sladkým hlasem zpíval:

Aj Vltavo, proč rmoutíš svou vodu,
proč rmoutíš svou vodu stříbropěnnou.

Jak mně odpovídaly vlny zdola, ve kvartetu. Ale čtenář ví, že nelhu skoro nikdy!

A když jsem ráno vstal, bylo po radosti. „Voda už je pryč!“ — Šel jsem až k řece — fi donc! Ta vypadala! — Má-li básník pravdu, že každá kapka vody je slzou, kterou vycedí anděl, pohnut krásou tohoto světa, musí být andělé dnešního dne náramně umounění!

Vidíte, ať si třeba říká hloupá mládež, že je to jen fádní řeč všech nás starších lidí; ale za mých mladých let jsme se bavívali přece jen zcela jinak! Co to bývaly tenkráte v Praze a ve vůkolí za krásné požáry, skoro každý měsíc! A jak šel k jaru led, byla vždycky povodeň, a pokaždé *velmi* slušná, povídám! Led bouchal jako z děl, kry sebou házely, až se břehy třásly, voda hučela, až se vítr kroužil. Zrovna uprostřed řeky ale plavala kolébka — kolébka s nemluvnětem. Nemluvně natahovalo pravou ručku k Starému Městu, levou ručku k Petřínu, — ale nikdo mu nemohl pomoci, ani Staré Město, ani Petřín. Když přiletělo zrovna až ke Kamennému mostu, viděl každý, jak se uklonilo před sochou svatého Jana. A když už proplavalo obloukem, volaly na ně z mostu ženy dobrosrdečné: „Kampak jdeš, děťátko?“ — „Do Drážďan! Do Drážďan!“ volalo nemluvně.

A na Císařské louce, mezi vrbinami, chytli pokaždé živého hastrmana. Vlastně ho nechytli — jen ho honili; on jim ale uskočil do vody, přeplaval na druhou stranu k Vyšehradské skále a odtamtud „nadával Čechům“. — Za chlapeckých let

mne ta zpráva bavívala tuze. Když jsem se stal mladým, učeným mužem, hledal jsem pak v ní „mýtus“. Ale teď už bych sobě jí snad ani nevšim. Vímť, že — ať ho zanese k nám velká voda, velký vítr nebo třeba železná dráha — každý flamendr nadává nám Čechům.

Bývávalo líp, povídám. Příroda slabne, a s ní lidé, že je to až nápadné! Bylo by to ještě před málo lety například bývalo možno, aby poslední silvestrovský opilec šel už prvního ledna k šesté hodině navečer domů? Tři dny a tři noci bývala tak pravá mužná míra, a kdo měl v sobě jádro, vydržel až do Tří králů. Žena ani nemukla, jen dvakrát nebo třikrát přinesla v tom čase čistou košili za ním! A teď — *poslední*, a už 1. ledna, v 6 hodin navečer! Viděl jsem ho sám, chlap jako hora — člověk by tu slabost ani v něm byl nehledal!

„Prosím vás, pane, snažně — dejte to do novin,“ pravil, zastaviv se přede mnou.

„Znáte mne?“

„Neznám, ale já mám ten dar, že o každém uhodnu hned na první pohled, čím je. — Vyhodili mne, dnes o Silvestru v noci mne vyhodili! A to bylo takhle: Zašel jsem si před půlnocí do nákladnického domu u ***. Sedím a svěřuju se svému sousedu s tím svým darem. To prý není možná, abych prý to tedy dokázal. A přivedl mi nějakého pána. Já se na pána podívám a povídám: Ten pán je *vodák*! A byl to tamější sládek a vyhodili mne.“

„Prosím, milostivý pane, ráčejí něco dát nám svatým třem králům!“ zazněl vtom tenký hlas vedle mne. Stojí tu dva kluci a jeden z nich drží plecháč s děsně čadícím uhlím. Zdvihl jsem hůl — kluci i opilec ubírali se dál.

Pořád aby měl člověk kolem Nového roku ruku v kapse! Ale letos jsem na to vyzrál — výborný nápad jsem měl, to musím sám říci. Vyměnil jsem si dvě desítky na zlatníky a dával jsem je Nového roku lidem, do kterých mně nic, ale pranic na tom božím světě nebylo! To byste neřekli — ani jediný z nich nezmerčil mou satiru, každý ten zlatník vzal! Jsou to hloupí lidé — ne? —

Takto není ve světě příliš mnoho novinek, totiž opravdu

důležitých. Skoro jen jedna jediná: že má ředitel cirku Franconi učeného vepře. Je prý to, dle úsudku všech soudných lidí, zvířátko přímo roztomilé, malé, černé, s chytrýma očičkama a čarovně zakrouceným ocáskem. Pochází ze Španěl, z Pyrenejí; mělo celou řadu bratří a sester, ale duševními svými vlohami vyniklo nad ně nade všechny. Paňáca pana Franconiho, jenž vepříka cvičil, tvrdí, že týž potřeboval jen šest neděl, aby se naučil skákat obručemi, přes zábradlí atd. — Teď arci nastává nám celá řada vážných otázek: Je ten chytrý vepřík výminkou nebo pravidlem? Nevychováváme my své vepře příliš jednostranně, hledíce jen k rozvoji jich tělesnému, nikoliv však k lesklým vlastnostem jich ducha? — A kolikrát asi jsme každý z nás již v životě svém omastili si brambory své sádlem nějakého vepřového génia!? Kolikrát uvařili v tuřínu svém maso z talentu, jemuž se mohl klanět svět!? — A teď již zase nadešel osudný masopust, přijdou „ostatky“ — po člověku jde mráz!

Druhá zprávička je, že prý hvězdáři našli na slunci novou, a to tuze velkou skvrnu. A sice vlevo od centra, kdyby ji někdo z čtenářů hledal. Z toho ale mají hloupí lidé náramnou radost. To jasné slunce prý, to nebeské „drahé kamení“, ten pravzor vší čistoty, — a samá skvrna, samá — ach protivní lidé!

A konečně třetí zprávička je, že prý v Kanadě nechtějí už studovat na universitě mladíci s mladicemi, studenti se studentkami. Důvod se neudává, ale myslím si, že jsou ty studentky nejspíš jak náleží hezky. A pak mají studenti zcela pravdu. Já bych s hezkým děvčetem také nikdy *nestudoval!*

NÁRODNÍ LISTY 6. ledna 1883

△ *V Praze 13. ledna*

Domnívám se, že můžete být od Nového roku se stříháním kupónů, rovnáním losů, ukládáním novoročních výher atd. dnes již hotovi. Pak ale byste mohli věru už sáhnout k něčemu zas opravdovému, neboť to nejde pořád a *pořád* se jen bavit! Zdvihám prst a pravím: „Opravdově se rozkládá život před duší opravdovou, dí Schiller."

Mohli byste například hrát (v karty). Nebo hubičkovat (ženské). Nebo tančit. Nebo smát se. A všechno to za určitou taxu, a tu taxu pěkně sbírat a zasílat ve prospěch Ústřední matice školské! — Jak?

Nebojte se, nebudou se nám německé noviny pranic proto vysmívat! Ani nemuknou pro „nemravnost", že se má kvůli Matici za hubičky vybírat poplatek! Vždyť opisuju celé vyzvání — z Berliner Tagblattu. Německo je stiženo povodněmi, poplašné zvony tam hlučí přes půl říše — a druhá polovina říše hledí pomoci: „Man spielt, küßt, tanzt, ja man lacht sogar für die Notleidenden," jak jmenovaný časopis píše. Nu a u nás je přec také povodeň, ta němčourská totiž, — hrejte, hubičkujte, tančte, smějte se ve prospěch nás tonoucích!

Tedy *smějte se*! Při divadelních představeních ve prospěch Matice, při besedách pro ni atd. Ale prosím snažně, smějte se „hahaha" nebo „hohoho", smějte se, jak vůbec chcete, — jen ne „hehehe"; zní to ostře, jako jízlivý posměch, a čeští politikové jsou dnes tuze — —

Tančte! Neboť sám pánbůh dle české písně miluje pěkný taneček, a už král David, když se mu chtěl zalíbit, „modlil se nohama". Ale hezky rychle tančte, kalupem, zvláště vy zcela mladí. Vždyť pohroma na vás již se blíží. V rezidenci nizozemské, v městě Haagu, vydal právě pan purkmistr rozkaz, že nikdo, kdo není plných 21 let, nesmí tančit ve veřejném

plese. Jakpak je ale daleko z Nizozemí k nám, jakpak to dlouho může trvat, a pan baron Conrad, do jehož kulturního odboru patří také tanec, předloží říšské radě zákon, že kdo není plných 21 let, atd. A staročeské listy začnou kývat hlavou, že má pravdu, neboť vlastní radost z tance že začíná teprve od let padesáti, kdo má na bále v kapse vstupenku a portmoné, že může v ní mít také křestní list, leckterému panu výboru že může být zcela důležito, aby se dověděl, jak je slečna Berta vlastně stara, a my že píšem v Národních listech proti tomu jen kvůli abonentům, což je hanba.

Hubičkujte! Pořádejte zábavy, a kdo si bude mít nějakou zástavu svou vykoupit hubičkou, nechť obdrží za ni příspěvek pro Matici. Alespoň budou v tom mít spoluhrající mužští nějakou náhradu za smrtelné ouzkosti své. Ti se něco napiště-jí, nabrání, načervenají, ti mužští totiž, než dají třeba při hře před lidmi některému děvčeti hubičku! Ona je ale takhle styd-livost nynějších mužských hezka, půvabna, to se musí říci; svědčí o dobrém mravu, o pečlivém dohledu mateřském.

Jak povídám, je to půvabné. Tadyhle teprv jsem četl inzert:

„Pro milováníhodného pána, povahy výtečné, starého něco přes třicet, zaměstnaného v úřadě s platem 2000 zlatých, hledá starší jeho příbuzná hodnou družku života, která atd.“...

Člověk ho vidí zrovna před sebou, to milé třicetileté kotě! On by rád, tuze rád, ale stydí se. Jeho „starší příbuzná“, nej-spíše teta, táhne ho za levou ručičku, pravou ručičkou hrabe on se rozpačitě v hustých svých vousech. Konečně ho příbuzná postaví zrovna před nějakou tu „družku života“... „A teď dej pěknou pusu, slyšíš!“... Rámus, řvaní, bekot ukrutný! — To je hezké, o jé, to je tuze hezké!

Ale jakmile byl jednou ochutnal — jako při plzenském pivě: žízeň pořád větší a větší! A pak se již naučí i rozeznávat. Mění časem chuť a chce „z jiného pivovaru“. A hubuje, že to tak strašně dlouho trvá, než se děvče naučí hubičkovat pořádně. Nu — má pravdu, každý zkušený mu přisvědčí! Vinu mají ale stejnou měrou matky jak dcery. Matky, že

dcerám nedopřejou včasného a obšírného návodu. Dcery, že nemají samy dost touhy po zdokonalení se, že nejdou a necvičí se někde tajně. Ta radost matčina, kdyby zdárná dcerka pojednou přihopkovala —: „Maminko, maminko — já už umím hubičkovat!“ Vždyť je to sice hanba, když holka stojí tu přitom jako sloup, s poloodevřenými ústy! Nebo s ústy zas zamčenými, nehybnými, chladnými. Z toho jsou pak jen hubičky takzvané „biblické“, chutnající, jako když arciotec Jakub obejme strýce Labana.

Já tu však plácám a mám zatím — odpusťte mi ale, ještě slovíčko! Prosím totiž jen o jedno: při hubičkování mi nemlaskejte! Sic bude po Čechách rámus k nesnešení a každý přec ví, že heslo našich vůdců je: „Ticho jako v hrobě.“ Pánbůh je požehnej, ty naše milé vůdce! A dej nám ve svrchované milosti své, aby se naplnilo vroucí přání doktora Riegra a my abychom měli pro politickou arénu užuž nějaký dorůst! Vždyť by byla přec věčná škoda, kdyby mělo se to politické umění našich vůdců pojednou ztratit! —

A konečně tedy — *hrajte*! V kulečník, v karty, v kuželky — nejraději ale v karty, to vynese nejvíc. Nebojte se, nebudete mít pražádných mrzutostí s tím, naopak: všestrannou chválu. Již odedávna byl karban považován za výborný prostředek pro vychovávání mládeže. Jinoši učí se při něm „obratnosti. Vidí zápas různých náruživostí. Nabývají pokory v štěstí, trpělivosti v neštěstí. Nerozptylují sil svých a věnují tyto vytrvale cíli jen jedinému.“ Zkrátka, dobrý bankéř, například při farao, je lepší než celý sbor nejlepších učitelů.

Ovšem, na „královské“ farao jsme my národem příliš demokratickým. A na jiné hry hazardní jsme rovněž chudi. Zbývá skoro jen maxl. Hra tuze krásná! Je-li pravda, že národ lze „posuzovat dle jeho her“ a že každá hra je přípravou nebo následkem mravného nebo politického stavu jeho, měli bychom si oblíbeného u nás maxla dobře povšimnout. Nejzajímavější je při něm „žebrota“, to víme.

Jenže s hrou budou zcela jiné obtíže než s hubičkami nebo s tancem! Člověk hraje, aby vyhrál a výhru strčil do kapsy. A má-li ji nechat ležet, musí zato dostat přec nějakou náhra-

du. Nejlepší náhradou — jak naše lidi znám — by bylo, kdyby ten, kterému „nařezali“, mohl pak dojít do některé redakce si požalovat. Kdyby „celý český svět“ dověděl se o jeho „smůle“. Kdyby černé na bílém stálo, že hrál „betla“, odložil eso, zapomněl se a vynes krále. Že hrál „ve čtyrech“, oznámil max a denáry, měl pět a pět s třemi esy, dostal „flek“, dal „re“ — a zaplatil pak 1 zl 68 kr.

Proč ne! Také my žurnalisté máme konečně nějaké vlastenecké povinnosti a přinášeli bychom ty historky ve své inzertní části „o něco laciněji“. Počítaliť bychom, že se hráči často asi vzájemně urazí, pak soudně zažalují, pak v inzertech odprosí, a to že nám vynese také něco. Beztoho potřebují české inzerty už zase něčeho nového, nějakého osvěžení. S jakou závistí prohlížím inzerty v listech berlínských! V Berlíně se nenarodí jeden jediný kluk, aby ho rodiče nedali do novin! U nás se tam dají leda lidé mrtví. A přec by byla stylizace tak snadna, skoro stejna jako při úmrtí! Zvláště ten „potahmo otec“ vyjímal by se při novorozeněti dobře!

Já ale končím. Klekám na holou zem, rozpínám ruce k nebesům a děkuju jim z hloubi duše za to, že jsem dnes o politiku ani nezavadil. Jen jsem tak lidsky všeobecně vtipkoval a žertoval — nu a vidíte, také to šlo! Pardon — na jeden vtip byl bych přece ještě zapomněl!

Otázka: „Co je ještě rychlejší než myšlenka?“

Odpověď: „Berlínský drožkářský kůň. Když člověk myslí, že kůň padá, — kůň už leží!“

Člověku vstoupnou smíchy až slzy do očí. Tuze dobrý vtip, ne? — hehehe!

Čtenář ale snad řekne, že dnes nějak nápadně berlínčím. No — já se přiznám. Rád bych, aby se zdálo, že jsem jako taky „politicky zralým“.

NÁRODNÍ LISTY 14. ledna 1883

△ *V Praze 20. ledna*

Odpusť, panebože, ale teď věru nemohu na tebe myslit — musíš už trochu počkat! Vždyť to stojí v Písmě svatém zřejmě psáno a praví to za prvé svatý Matouš, za druhé svatý Lukáš, že — „Žádný nemůže dvěma pánům sloužit; nemůže bohu sloužit i mamonu.“ A já teď sloužím mamonu, tomu „poštovskému“.

Ano, já teď *spořím*. Dosud mívaly u mne peníze vždycky jen „pohostinsku“ co dělat, teď s nimi uzavírám celé smlouvy a beru je na „pevný engagement“. Řídím se jen dle všeobecné módy. Založil jsem si ruce na prsou, svěsil hlavu jako Hamlet, upřel snivé oko do neurčita a spustil — „Mít či nemít?“ — „To se rozumí, že *mít*, hlupáku,“ odpověděl jsem si předevčírem radostně, a od toho okamžiku tedy spořím. — V lednu arci není doba tomu zvláště příznivá. Teď jsou nejchutnější ústřice. A k ústřicím se pije nejlíp burgundské. Ale kdo má dosti mravní síly — já například už mám dnes 1 zl 50 kr a začínám se cítit!

Ten pan doktor Dunajewski je všemi mastmi mazaný pán! Jaktěžívi jsme neměli tak výborného finančního ministra, tak cituplného, tak lidsky smýšlejícího! Nové daně nám musí arci dělat rok co rok, to je jeho svatá povinnost. Ale přitom si šeptá: „Ne — svlíknout vás nechci! A když už musí stát tadyhle vlevo na té erární budově ‚C. kr. úřad berní‘, stůj zde vpravo, na druhé erární budově zase ‚C. kr. poštovský úřad spořitelní‘. Jdeš-li někdo, abys zaplatil stovku daně, dobrá, přejdi pak přes ulici a vlož si do poštovské spořitelny také stovku, co záštitu své budoucnosti, co podporu své rodině, co pomůcku svým dětem.“ — Náramně chytře, dopodrobna chytře je všechno promyšleno! *Nikdo nesmí* víc daní zaplatit, než mnoho-li je mu právě předepsáno, aby tedy „to ostatní“ mohl si dát do spořitelny; a *nikdo nesmí* do spo-

řitelny vložit si ročně víc než jeden tisíc zlatých, aby mu najisto „to ostatní“ zase zbylo na placení daní.

Posud jsme arci ve všem národohospodářském, a tedy také ve všem, co se spořivosti týče, jako malé děti, a pan dr. Dunajewski musí s námi dle toho zacházet. Napřed nám, spořivým slabikantům, dává do ruky jen „lístek“. Na lístku je kratičký, *jenom* jedenáct slov čítající titul: „Poštovský lístek úsporný, aby uspořeny býti mohly obnosy menší 50 krejcarů.“ Ještě by tam měly být také nějaké veršíčky; například:

Pamatuj si, hochu, rozum ten:
krejcárek je samo*hláskou jen;*
pakli k němu ještě krejcar dáš,
tedy z něho sou*hlásku pak máš —*

nebo tak něco pěkného.

A kdo lístek máme, smíme si na něj pro radost nalepit devět hezounkých červených známek listovních, což je náramný jux. Pak už dostanem za něj ve spořitelně „knížku“.

Koupil jsem si tedy lístek, koupil devět pětikrejcarových známek, přidal zlatku = 1 zl 50 kr. Ještě si dám dnes k tomu 5 zl = 6 zl 50 kr. Máme teprv dvacátého ledna, mohu to udělat; budu-li později tu pětku potřebovat, vypůjčím se ji od některého známého. Rozumí se samo sebou, že ji neoplatím nikdy, — to bych sic nespořil.

Ale na tom nezůstanu já stát — cítímť, že moje mravní síla sahá dál! Příští měsíc se vypůjčím do poštovské spořitelny hned celou desítku — v březnu už dvacet zlatých — pak pořád víc, po desítkách víc, až tak na stovce měsíčně zůstanu asi snad stát. To by člověk ani neřek, co je peněz mezi lidmi!

Pořád si sice říkám: „Snázeť jest velbloudu skrze díru jehly projíti nežli bohatému vjíti do království nebeského,“ — ale copak je to platno, už neodolám! Nebyl Abrahám bohat? Izák? říkám si zas, a nejsou snad v nebi?

Však ona by nás slavná vláda zajisté nepřidržovala k penězům, kdyby byly tyto něco nemravného! Ó, peníze mají náramný vliv mravný, povídám! A dnes vám to už dosvědčí

každý tatínek a každá maminka v Praze, že spořivost ušlechťuje i děti, zcela malé děti, jakžpak teprv lidi velké. Každý František, každá Pepička, a byť byli třeba jen pětiletí, dnešního dne už „spoří“. Jsou teď náramně hodni, jen aby dostali o krejcar „víc“. Když dostává František pravidelné své dva denní krejcary od tatínka, neletí s nimi jako jindy hned pro bonbóny — ó ne! —, on si je pěkně uloží, jde pak k mamince, objímá ji a vyžebrá si od ní na mlsky *zcela jiné* dva krejcary, jež si ovšem pak poctivě u kupce utratí. K nesmírné radosti otce, který v něm vidí pravzor všech mravů, a matky, která se ani nemůže vzpamatovat z obdivu, jak je ten Frantík „chytrý“!

A takž musíme uznat, že je pan doktor Dunajewski — nebo to způsobil pan barón Pino? já už to teď tak dobře nevím — vpravdě a vskutku regenerátorem české rodiny, křisitelem domácího našeho štěstí. Se slzami v očích, se srdcem vděčností naplněným hledíme k českým svým poslancům na radě říšské, kteří slavnou a tak otcovskou vládu podporují vzdor všem nájezdům Národních listů, vzdor — — Ale nerozplačme se!

Ano, dnešního dne není šťastnějšího tvora na světě nad muže, který je „hlavou rodiny“. Zvláště například takového, který má ženušku ještě dosti pěknou, ale dcerušky také už na vdavky nebo alespoň do bálu. Dvě tři takové dcerušky stačí už k dokonalému štěstí. Co dříve zkusil otec a manžel různými požadavky, jež mu rok co rok kladla *móda*! A letos už ani žádná móda není! Vskutku: *není!* Marná otázka, cože „se letos nosí?“ Letos se nenosí *nic*!

Totiž nic „módou“ přikázaného. Četl jsem o tom náramně důkladné články. Dámy letos nosí *jenom* to, co je krásné. Co odpovídá krasochuti a v čem je harmonie. Každá nosí, co jí sluší. Žádná není otrokyní svých šatů, nýbrž paní a vládkyní jejich. Přirozenost je hlavním a jediným pravidlem, z přirozenosti plyne jednoduchost, z jednoduchosti láce. Šťastný manžel, šťastný otec!

Maminka jde s dvěma dceruškami na procházku. V zimních šatech, protože je zima. Ale na těch šatech není ani jediná nitka neharmonická, vše je jednoduché ažaž! Kulatá černá

róba z atlasu s dlouhým, hranostejlovým pláštěm — vtělená grácie! Trochu dražší je na těchto šatech jen ten plášť, jenž stojí u paní Müllerové 250 zlatých; vše ostatní je lacinější.

Na večer si sezvala maminka malou společnost. Dcerušky mají na sobě jen prostičké šaty z růžového hedvábu, jak se tak při domácích pracích nosí. Rovněž jednoduše je arci oblečena i matka. Šaty ze saténu „fraise ecrasée“, v charakteru doby Ludvíka XV. Zvláště pěkně se vyjímají na těch šatech malé ty vlašťovky, jež na matčině bělostném ramenu nalezly „hnízdečko tak půvabné“.

Následujícího dne, v poledne, jdou na led. Dcerušky mají bruslařský kostým „Agnes Sorel“, z tmavočerveného kašmíru des Indes, s garniturou činčilovou. Kolem celých šatů je premování z různých, ale vždy „harmonických“ kožešin. Maminka nejezdí na bruslích, baví se jen s pány a má přitom šaty z vydělané hebounké kůže, tak hebounké jako hedváb. Jednodušších šatů už není lze si ani vymyslit, škoda jen, že se musí dosud objednávat až v Paříži!

Navečer bál. Slečinky v cizelovaném bílém aksamitu; napřed bílý atlas, zářící bílými voskovými perlami, vzadu vlečka z aksamitu „zlatorudého“. Maminka v toaletě černé, na prsou zlatem prošívaný damašek, za sebou zlatem prošívanou aksamitovou vlečku černou. Maminka i dcerušky zrovna k nakousnutí.

A tak vše jednoduché!

Mám v Praze bratrance, několikanásobného domácího pána. „Ty máš štěstí,“ pravím dnes k němu, „mít tak hezkou ženušku a tak hezké dvě dcery a nemusit za masopůst vydat pro ně na šaty téměř nic! Toalety jsou teď tak zázračně jednoduchy!“

„To je pravda,“ odpověděl a podíval se na mne kosou; „musíme však vyčkat součet celého masopustu. Byli jsme letos teprv na jednom bále, a ten stál mne už o 320 zlatých víc než pět lonských!“

Můj bratranec je škrob. Přesvědčil jsem se sám o tom asi už dvakrát.

NÁRODNÍ LISTY 21. ledna 1883

△ *V Praze 27. ledna*

Velectěný hříšníku, vroucně milovaná hříšnice!

Nevrť sebou, neohlížej se sem tam, čtenáři, neotáčej svou hlavičku nazad, čtenářko, abys viděla, s kýmže to tak vlastně mluvím, — s vámi samými mluvím, ano, s *vámi*! Snad nebudete chtít tvrdit, že jste hříšnými nikdy nebyli a také podnes nejste? To by bylo pěkné! Vždyť ani já, já △, nesmím se opovážit zvolat: „Suď mne, Hospodine, neboť já v *nevinnosti* kráčel jsem.“ To by mne moh Hospodin hezky přimáčknout všemohoucím prstem svým, a já bych nesměl ani mrknout! Jsme všichni, všichni jak náleží hříšní. A poněvadž je hřích dle Písma „skvrnou na duši i na těle“, vypadáme všichni jako strakaté slepice.

O čemž jsem ale nechtěl mluvit. Chtěl jsem se prostě optat, zdali jste si všimli v novinách té zprávy o Armádě spásy? Která začla původně v Anglii, v houfech zaplavovala ulice a náměstí, veřejně se modlila a kázala, napomínala ku kajícnosti a obracela nejen hříšníky, nýbrž i hříšnice? A zdali jste si všimli, jak armáda ta pokračuje? Už obsadila velkou část Severní Ameriky. A přerazila v Holandsku i na pevninu evropskou. A přichází k nám blíž a blíž.

„Brzy bude“ — jak se pronesl Scot Emrich, první „jenerál té Armády spásy“ — „celé lidstvo armádou jedinou.“ Za rekrutu ovšem bere se k ní každý, ale každý, jen když za prvé už hřešil, a za druhé říká, že chce být jako člověkem kajícným. Pohlaví nevadí, i ženská může být třeba kyrysníkem. Stáří je rovněž lhostejno: tak mnohý šedivec je beztoho v hříších statečný jako lev. Ano, ani „nedorostlost“ není překážkou, asentní míra hříchů je zcela nízká, a také ten hlupáček, který dosud ani nehřešil jinak než „z nevědomosti“, může vstoupit alespoň jako kadet. Když se pak přičiní, v hříších

i v kajícnosti, tedy postoupí. — Už se těším, že armáda tedy přijde brzy taky k nám. Soudím dle svých hříchů, že vstoupím tak asi za hejtmana. Chodím proto teď po Příkopech a dívám se už, kdo by v stáří od 18 do 24 hodil se mi pak za „burše". Včera jsem si jich vybral pět — hezounkých žabiček! —, ale bojím se, že vrchní komando mně jich tolik nepovolí.

Nejpokročileji, to je pravda, daří se Armádě spásy v Americe. Tam se dávají do toho s plnou upřímností. Kdo jsi hříšník, *přiznej se k tomu veřejně!* Nosí na klobouících žluté „kokardy hříchů". Tabulky na prsou s nápisy hříchů svých hlavních. Na slunečnících a deštnících vyobrazení jich. A kdo je zámožný, postaví si boudu a polepí ji těmi obrazy celou.

Já neříkám, že se musí u nás nosit kokardy zrovna žluté. Blondýnce bude slušet růžová. Brunetce modrá. Mužští se snad sestoupí ve zvláštní spolky, dle hříšných odborů, a zvolí si svou barvu spolkovou. Snad se celý náš národ dle hříchů svých rozstoupí na dvě velké strany, snad na více stran. Ale nechme toho — tolik je jisto, že společenský náš život změní se naprosto, lidé se budou odlišovat, naše ulice vypadat zcela jinak — —

Na Příkopech — už jsem zase na nich, já se z těch Příkopů ani nedostanu! — je živo a hlučno. Nedělní poledne. Lidé se ale tlačí mnohem víc než kdy dřív, jeden se ohlíží po druhém, mužští chodí za každou krasavicí zrovna houfně, ústa všech brebentí jako v Židech. Jednoduchý výklad! Holčičky mají na zádech tabulky a na tabulkách svoje hříchy. Buď vyobrazeny, buď v slovích. — „Já mlsám." — „Já pomlouvám." — „Já si namlouvám najednou tři." Částečně jsou ty tabulky majetkem dotýčných hříšnic, částečně jsou jen vypůjčeny z podnikavého galanterního závodu Landa & Švanda, za tři šestáky na hodinu.

Tak asi na každých padesát kroků lidé se zarážejí ve velké skupiny. Stojíť zde as $2\ ^1/_2$ metru vysoké, architektonicky sestrojené, elegantně natřené pranýře. Na pranýři, to se rozumí, hezounká hříšnice, s tabulkou na krásných svých zádech. Neníť přece každou hříšnici dole v tlačenici hned a dobře vidět, mnohá cítí bolestně, že zůstává nepovšimnuta, a tu

připadl známý ingeniózní průmyslník český, pan Balabáneček, na myšlénku postavit podél chodníků ty pranýřky pěkné a pronajímat je za pětku na čtvrt hodiny. Která není vskutku hezka, ani tam nevyleze — kdopak by si jí všiml, a kdyby stála až na věži; kolem nejhezčí je ale v ulici dole také tlačenice největší. Když býval do roku 1848 v městech pranýř z trestu, stával pod ním dole strážník a dával provinilci znamení, že se má obrátit zas na jinou stranu, aby odtamtud také mohli lidé tabulku číst. Teď už jsme pokročili, hříšnice stojí na dřevěném kroužku a hodinový stroj otáčí tím kroužkem sám.

Dole ale, mezi lidem, stojí šťastná maminka a se slzami v očích naslouchá, jak kolem se obdivují dcerušce její. „Hrome — je to krásná hříšnice — gusto!“ — „Té bych udělil ale okamžitě odpuštění všech možných hříchů!“ — A pak se čtou hned v časopisech inzerty: „Čarokrásnou blondýnku, která minulé neděle stála na pranýři číslo 9 po 10. hodině ranní a snad zpozorovala mladého muže, jenž se zlatým cvikrem na očích a s tmavočervenou karbanickou kokardou na klobouce od protějšího ševcovského krámu nepřetržitě se jí obdivoval, prosí týž co nejupřímněji — —“

Najednou se spustil déšť. A v okamžiku je na sta deštníků roztaženo — podobá se, že ty deštníky už na to čekaly. Mají vesměs novou formu „příklopovou“, pocházejíť ze skladu privilegovaného jich vynálezce A. B. Jandourka. Střecha celkem malá, ale nazad a k oběma ramenoum visí po širokém kuse látky. Ta látka slouží arci co ochrana proti dešti, zároveň ale také co plocha obrazová. Člověk vidí prarůzné obrazy: jak mužský mužského přepadá a o dobré jmeno olupuje, jak jiný koketuje do oken se ženou sousedovou, třetí jak se pere, čtvrtý jak při jedenadvacítce tahá eso z boty atd. Obrazy jsou většinou malovány krásně, mnohé z nich mistrně — konečně se stalo tedy také pro výtvarné umění v Čechách něco!

Já sám ovšem z toho všeho užiju pramálo. Já si budu svou kajícnost — počkejme, kdepak si budu svou kajícnost odbývat? ano, zrovna za Oujezdskou branou! Tam je ještě kus volného místa. Dám si tam vedle cesty postavit podlouhlou boudu, v nejčistším slohu jarmarečním, a do ní umístím své

hříchy. V klecích a za mřížemi. Venku budou, jako na každém jiném zvěřinci, flandat se obrazy velké. Jak se několik těžkých hříchů, pravých ohav, válí v pekelném močále po způsobě krokodýlů, kdežto nad nimi, ve větvích palem, poskakují a houpají se někteří hříchové lehcí, náramně veselí. Jak v šíré poušti stojí hřívnatý hřích, „do nebe volající“, a strašně řve. Jak pod šmolkově modrým nebem, na nějakém prapodivném drnu, stojí muž, po pás obnažený (můj portrét), a pere se s hadem ho otáčejícím, s děsně to velkým a náramně divokým svědomím.

Nadpis nad vchodem: „Umejte se, čisti buďte, obraťte se ke mně, dí Izaiáš.“ Vedle vchodu plakáty: „Ve čtyry hodiny odpoledne velké krmení. Známý a proslulý krotitel, pan △, vejde do klece svého africky divokého svědomí a překvapí p. t. obecenstvo drezúrou přímo obdivuhodnou. Svědomí se chová v jeho přítomnosti pojednou jako boloňský pejsek, žere z ruky a je náramně hodné. Vstupné dva šestáky, slavný militér (od Armády spásy) platí polovic, šlechta zdarma.“ —

Ano, veškeré společenské poměry naše budou jevit pojednou tvářnost naprosto změněnou! V novinách, na zadní straně, bude všude bohatá rubrika: „Malý kajícník. — Drobné, pět řádek nepřesahující přiznání se k hříchu stojí 50 krejcarů.“ — Na nárožích plakáty jako: „Přiznávám se tímto veřejně, že jsem v dosavadním svém obchodu s kožemi kupce své šidil. Ale zanechal jsem již obchodu toho hříšného a prodávám nyní o dva krámy dál výtečný ruský maz na boty, škatulku za šesták. Větším odběratelům rabat.“ — V žofínském sále veřejné přednášky pro lid: „Dějiny takzvaného hříchu dědičného“, „Mikroskopická anatomie hříchů lehkých.“ A —

A neračte mne mít za blázna. Já snad, když jsem četl o bláznech Amerikánech, šel jsem ve své fantazii jenom o droboulinký kousíček tedy dál.

NÁRODNÍ LISTY 28. ledna 1883

△ *V Praze 3. února*

Čtenářstvo mně odpustí, zapomenu-li dnes na širý svět a rozmanité jeho běhy, budu-li jednou zcela jen člověkem, s měkkým srdcem a vřelým citem. Vždyť má i to hloupé, milující srdce svoje právo, myslím.

Jsem hluboce pohnut: věrný pan Bochníček, poslíček zemského soudu, dán na zasloužený odpočinek a odměněn vyznamenáním za výtečné služby své. Tedy je to přece pravda, že ctnost dochází odměny již i v životě tomto a pravá zásluha že skví se nad veškerý statek lidský!

Jak mu asi musí býti teď, jemu, dobrému Bochníčkovi! Když již se domníval, že hvězda jeho dávno zapadla, že doba jeho skvělé činnosti sklesla v zapomenutí úplné. A když teď může říci s básníkem: „Ach, jak krásné jest činiti věci velké a nesmrtelné — ó jinochu, ciť to!“

Copak ale ví dnešní generace o panu Bochníčkovi! Jakpak může někdo posuzovat naše srdce, jež bylo s ním srostlé! „Byl tu dnes už Bochníček?“ tázali jsme se, když jsme ráno vstupovali do redakce. — „Ale ten Bochníček dnes nějak dlouho nejde!“ — „I vždyť on ti přijde, copak se ho nemůžeš dočkat?“ — A on přišel! Zpočátku „se“, později už „bez“ zaklepání. Rozhlédl se, jako když dobrý ovčáček zkoumá ovečky své, postrčil brejle na nose, setřel si pot z mužného čela — „Není tu N. N.?“ — „Není.“ Kupodivu, ten tu nikdy nebyl, kterého pan Bochníček hledal! Ale to nevadilo, však pan Bochníček ho někdy a nějak našel přec. Spravedlivý jako spravedlnost sama dal každému, co mu patřilo: Tu máš ty předvolání pro zločin. — A ty máš zde oznámení, že zejtra se bude díti s tebou slavné líčení pře. — A ty zde dorozumění, žes obdržel pět let v paláci sv. Václava. — Šest měsíců, rok, tři, čtyry leta — pan Bochníček roznesl, rozdal několik století, a pro sebe z toho ze všeho nepodržel praničeho!

Ovšem jsou už ty časy, kdy dr. Herbst na nás žurnalisty dohlížel, za námi daleko — tak daleko, že jich patrně nepamatuje už ani sám dr. Herbst. Teď máme svobodu tisku úplnou, a kdybych se nebál konfiskace, řekl bych o té dávno minulé době ještě něco. Ale člověk neví, co může přijít znovu a zas! Jakpak asi bylo dobrému Bochníčkovi teď, když došla zpráva z Vídně stran těch novinářských filiálek, když všemi rakouskými listy zašuměla radostná zvěst o novém „dohledu přísném“? Nešlehla mu náhlá touha bojechtivým srdcem? Necukaly mu chrabré nohy, aby již již rozběhl se zase do Mariánské ulice? Neslinil si mimovolně prsty, jako by se hrabal ve svazečku nejpěknějších předvolání? Statný bojovníče, již minuli dnové tvoji! „Nový regiment žádá nových lidí,“ jak dí Schiller ve svém dramatu Piccolomini, jednání 2, výjevě 7. Jen aby nového regimentu nový Bochníček sloužil své věci také tak pilně, chutě a neunavně, jak starý činil den co den! A získal si rovněž tolik zásluh o nás!

Zdalipak by starý ten, dobrý Bochníček, kdybychom mu takhle na důkaz svého uznání aranžovali nějaký banket, poctil nás — ale ne — ne, ta myšlenka je příliš smělá! —

„Uvolněte tisku! — Uvolněte tisku!“ volají Národní dnes už zase. Nesmysl! *Tisk* a *volnost* — jakpak se to snáší? Já povídám: tisk musí být pořádný — sic není tisk pořádný. A ani se nedomýšlím, že jsem tím řekl nějakou prazvláštní moudrost.

Copak jsme my zralí pro takzvanou „svobodu tisku“? Už ji, tu svobodu tisku, máme chválabohu 23 roky — po 23 roky už se těšíme neocenitelné volnosti, že si smíme například za svoje peníze dát do inzertů vytisknout, co chcem, — nu a čtěte ty inzerty dnes! Olomoucké syrečky, Nerudovy balady, pytle sto kusů za 17 zl, hořký likér — a zítra olomoucké syrečky, Nerudovy balady — den co den stejné zboží, po celý rok ta samá jména, titéž lidé — strašné! — Ach jak mnohý žije třicet čtyřicet let, umře, pochovají ho — a za celou tu dobu, za celičké živobytí nepřivedl jmeno své u veřejnosti ve spojení ani s olomouckým syrečkem, neučinil pro nesmrtelnost svou praničeho, nevěnoval si na inzeráty ani zlatku!

Jsme pozadu, přiznejme se. Jinde, u národů skutečně

pokročilých, například u Němců, používají příležitosti každé, aby si pomohli ku cti a slávě. „Upozorňuju," čteme v listu badenském, „že já, V. Fischer, nejsem onen Fischer, který si vloni život vzal. Já žiju, bydlím v čísle 11 a léčím oči, krtice, svrab, zlámaniny a jiné škodnosti lidské." — Jaký to pokyn pro nás Čechy! Pan Čermák trochu se napil, dostal se na led, probořil se, vylovili ho a dali do špitálu a do lokálek. A den nato po novinách inzeráty od 17 932 Čermáků, že oni to nejsou, kteří atd., že ale bydlejí atd., prodávají jed na krysy atd. — rozkoš! A cožpak tedy zase Novotní, Nováci, Černí, Jirásci — bože, o talenty u nás vskutku není nouze, ale — —

A čteme zase: „Mé roztomilé ženušce, paní Kačence Fröhlichové, rozené Anně Hesekielově z Karlsruhe, bydlící... Před svým odjezdem dávám Ti upřímné ‚sbohe!m'" — Dobře, možná že jí ujel do světa. Nebo že se s ní dává rozvést. Ale není také možno, že ho s pláčem doprovodila včera do nádraží a že on dříve se byl již postaral, aby ženuška, jakmile ráno vezme do rukou noviny, měla už zas pozdrav jeho? A není v tom vůbec zase pokyn?

Jak často manžel naříká, že znenáhla se stane každé manželství fádní — ale každé! Ty drobné starosti, ty denně se opakující domácí rozmluvy! Nu dobrá.

„Panu Kiliánu Vonáskovi, finančnímu radovi
na odpočinku;
Vinohrady 1 107, II. patro

Drahý mužíčku!

Copak bys dnes papal k večeři? Prosím Tě, řekni mi, je to kříž s těmi večeřemi doma! Člověk nikdy neví co.

Tvá tě milující Klárka"

— stojí ráno v Národních listech. Pan Vonásek to přečetl a v „odpoledním vydání Národních listů" stojí už zas:

„Paní Klárce Vonáskové, choti finančního rady
na odpočinku;
Vinohrady 1 107, II. patro

Cukrlátko!

Papriku. Ale kup od nohy, to víš, že já klihovatku rád. Pusu.

Tvůj Kiliánek"

A nepotřebujou se tak hloupou věcí, jako je večeře, nudit, a mohou spolu mluvit jen vzletně, vznešeně a poeticky.

Kolik ale prosím je v domácnosti věcí, aby se nedaly takhle odbýt? A kolik je záležitostí v životě lidském vůbec, aby jim nevyhověl inzert? Co se nás novinářů týče, my jsme zajisté ochotni ve prospěch všeobecné vzdělanosti, na pravý zdar lidské společnosti přinést všemožnou oběť. Chce psát student domů o peníze? Dobrá, my mu na ten inzert dáme trochu větší písmo, kvůli krátkozrakému tatínkovi. Chce se někdo peníze dlužit? Dobrá, my ho vytiskneme na místě co možná nápadném. Chce diurnista panu přednostovi svému přát nejponíženější dobré jitro? Dobrá, my na deset dobrýter dáváme jedenácté zdarma. Chce nám snad sám pan státní návladní sdělovat milé vzkazy své touto „nikoli už neobyčejnou cestou“? Dobrá, my dáme 20 percent — ne, my nedáme nic — nebo počkejme — to bych se musel přec jen dříve v administraci optat!

A tak —

Vidím ale, že čtenářka na mne co nejtázavěji hledí. Že krásné její rtíky se odvírají, že sladký šepot se jí line z úst: „Neplácej dnes pořád! Něco konečně nového!“

Miloušku, když nic nevím! Vlastně vím — ale když je to náramně smutné! Nemáme štěstí, děťátko, nemáme!

Konečně totiž móda přece letos něco si vymyslila. V Anglii. Jmenuje se to „Dual Skirt“, jsou to kalhoty a měly je dámy místo sukní a jiných šatů nosit při klouzání na ledě.

Kdo ví, co znamenají takzvané „kalhotkové úlohy“ v divadle, kdo zná, jaký rámus udělá často jediná dáma v úloze takové na jevišti, může si tak asi pomyslit, co by byla geniální ta móda způsobila rámusu v životě skutečném!

A když se móda narodila — není ledu — děsné!

Ovšem, kdoví, co by se bylo stalo! Snad by byla móda zahynula jinak, třeba i rukou krejčí a krejčířek. Možná například, že by byli na ty kalhotky brali — příliš mnoho látky — —

NÁRODNÍ LISTY 4. února 1883

△ *V Praze 10. února*

Tyto dny jsem si vzpomněl na nebožtíka Karla Zelinku, nejprvnějšího lokálkáře české žurnalistiky — co do času totiž. Uměl znamenitě například pařížské události převádět jakoby na pražské a staré vtipy tak obrátit, vyprat a vyžehlit, že vypadaly zrovna jako novy.

„Kdes byl dnes tak dlouho?“

„I na tom oratorium Stvoření světa!“

Všeobecný, kolosální obdiv kolem celého stolu, nedůvěřivé úsměvy, prskavé e-hm!-y — Zelinka a na velkém oratoriu! — „A jak se ti to tedy líbilo?“

„Ne tuze. Když jsem si byl myslil, že bude slečna*** zpívat v kostýmu.“

„A co zpívala*** ?“

„*Evu.*“ —

Zrovna jako teď v Berlíně! Aranžován tam velký bazar ve prospěch povodní poškozených. Prodavačkami byly co nejochotněji herečky, divadelní krásky. Rámusové tedy cedule nárožní, bouchavé inzerty, pochlebné denní zprávy v časopisech — ano, když že takový půvab působí, tu že ovšem výsledek pro znešťastnělé atd. — A je po bazaru, peněžitý výsledek zůstal pod vším očekáváním, a s neomaleností, pro niž my čeští barbaři nemáme vskutku nejmenšího smyslu, praví *tytéž* časopisy — ano, to prý není žádný div, když dámy od divadla prodávaly! Že prý přišel věru ten a onen bohatý synek, s plnou kapsou, ale podržel si všechno hezky zase v ní — dámy se mu nelíbily. Myslil prý si je podle večerních efektů hezčí. Denní světlo prý jim náramně uškodilo.

Tedy jsou to nejspíš — můry. No ano, když se musí denního světla bát!

Teď nevím: jsme my Češi peněžitě nóblejší než Němci,

nebo jsou české herečky daleko, daleko hezčí než německé? Už z galantnosti musíme připustit to poslední. Měli jsme za posledních let bazarů několik a také u nás prodávaly české herečky a zpěvačky — ale u nás dokázala se jen zas stará pravda, že jsou to pravé „pomocnice satanášovy“ a peníze že před nimi „skáčou zrovna z kapes“.

Já neříkám, že také na mne nepůsobí tradice z jeviště. Stokrát raději než v „kostýmu občanském“ viděl bych na takovém bazaru slečnu Pospíšilovu v pavučinovém závoji Shakespearova Oberona, slečnu Laušmannovu v dobře jí přilehající kalhotkové úloze „malého vévody“, slečnu de Pauli co Puka v trikotu, krátkých, kratičkých sukýnkách a s drobounkými křidýlky na zádech. Ale — byl bych pak spolehlivě hodný? Netahal bych křidýlka za špagát? Nehádal bych se naposled, jsou-li portičky na kalhotkách z těžkého zlata nebo ne? — Je to smutné, ale já nemám pražádnou důvěru v sebe.

Také neříkám, že jsou, byly a budou u divadla *všechny* dámy hezky. Ach ne, mnohá je na to příliš pyšná a krásou přímo pohrdá. Ale i ty méně hezké divadelní dámy mívají půvab přímo neodolatelný. Jako by byly nějakým lesknavým zázračným lepem natřeny! Každý zůstane vězet, ať je to skákavý mladík, nebo usedlý muž, ať ještě lítá, nebo se už jen vleče. Ale to má své důvody:

za prvé, že ty dámy umějí se upřímně na člověka podívat, bez tísně se pousmát a duchaplně promluvit, — a

za druhé, že my mužští už jsme jednou takoví a krásy duše že ceníme si daleko výš než krásy těla. Že je nám nevinné srdce daleko milejší než hladká tvář, a třeba byla tato jako krev a mléko. Že dobře víme, jak křehkým zbožím je krása a kyprost těla, a jak věčně stejně vznešenou zůstává bělostnost čisté duše. Je to zrovna až hrůza, jak my mužští jsme do ženské nevinnosti zbláznění! Nu a u divadla je té nevinnosti přece dost — ne?

Jenže velké obecenstvo v ni vždycky nevěří. Velké obecenstvo má ve mnohém ohledu a velkou většinou členky divadla krátce a dobře za ty „pomocnice satanášovy“, — proč? — pro nic jiného, než že jsou doopravdy hezky. A dá-li

pánbůh, aby zvítězil monsignore Giovanni Perrone, nynější papežský sekretář, jenž zcela doopravdy a s oním unášejícím přesvědčením, kteréž za nezapomenutelných dob inkvizice zdobilo Petra Arbueze, tvrdí dnes, dne toho a toho února roku 1883: Ano, čarodějnice *jsou!* — může se pak velmi snadno stát, že spatříme herečky ještě ve zcela jiné záři, v jiném světle než tedy v tom divadelním. A myslím, že jim to nové světlo *také* bude jak náleží slušet.

Až by například vedli slečnu Pospíšilovu k „čarodějnické“ hranici na Císařské louce! Kráčela by divadelním pochodem Panny orleánské, tři kroky vždycky kupředu a pak maličká zastávka; a při té zastávce by se patičky pokaždé luzně srazily do „první pozice taneční“.

Nebo až by vedli slečnu Laušmannovu, ona cestou zpívala nábožný kuplet s veselým refrénem a po každé pěkné kadenci udělala rukou takhle! „Výborně — výborně!“

Byl by to jux! A slečnu Laušmannovu by mohli upálit dvakrát, třikrát, — třeba každý týden jednou — vždycky zapálit, nechat chvilku hořet a pak zhasit — a obecenstva by bylo pokaždé dost!

Jen by nesměla „slavnostní“ průvody ty pořádat naše nynější chvalně známá divadelní správa. Anebo kdyby, nesměly by ty průvody vskutku tedy na „denní světlo“ —

V Paříži právě teď zakládají nový podnik divadelní. Nazývá se Opéra populaire a má vzorným předváděním hudebních oper působit na nejširší kruhy obyvatelstva. Hlavní pravidlo: „*Zevnější úprava nesmí nikdy leskem svým* poutat obecenstvo; pozornost tohoto má cele zachována být hudbě.“ — K tomu docházejí v Paříži teprv teď! U nás se ten princip provádí už dávno, už — počkejme — po kolik let už blaží nás nynější ředitelstvo? Zbytečného krejcaru se nevydá u nás na hloupý zevnější lesk, to se musí říci!

Tedy „denní světlo“ ublížilo berlínskému bazaru a tamějším divadelním damám! Jiným, nedivadelním damám zase škodívá umělé světlo večerní — jak často slyší člověk, že to ono děvčátko vskutku hezounké nedocílilo navečer v plese „efektu pražádného“, alespoň ne očekávaného: „Ztratilo

náramně!“ A což bude teprv dělat světlo elektrické! Jednu chybičku už na něm našli. Dělá pihy, ano vyvolává na lidské kůži skvrny ještě horší a větší. Dámy budou musit mít v divadle zvláštní slunečníky, nebo jak se tomu bude říkat.

Zato se chválí elektrické světlo v telegramech z Paříže; mělo prý v masopostní úterek po bulvárech účinek obrovský. Jakože světlem tím teď přivádějí se rostliny k rychlejšímu květu, tak prý působilo na lidi: všichni byli veselejší, bujnější, všichni květli. Jediný ten večer byl prý náhradou za celý masopůst. A masopůst sám byl letos tak neskonale fádní, v Paříži, ba dle souhlasných zpráv, ve všech velkých městech!

Že prý musí půst dáti nějakou náhradu nebohým damám. Také ji už naštěstí našli: dopolední společné zábavy v elegantním jízdeckém cirku, dámy a páni na koních a při zvuku vojenských trumpet.

Dovoluji si včas upozornit naše dámy na tu zábavu novou. Ovšem bez vší naděje, že mužové jejich budou mně za to vděčni. Také toho není třeba — mně stačí věru vědomí vykonaného dobrého skutku!

NÁRODNÍ LISTY 11. února 1883

△ *V Praze 3. března*

Už to víte, že je v Praze mor? Ba je! Někteří dobromyslnější sice pořád ještě se domnívají, že prý je to jen „móda“ — móda! — vždyť je to mor, *pravý* mor, „albumový“ čili „památníkový“ — „pestis scribalis“! Už tu jednou ovšem byl, asi před čtyřiceti lety, a také od té doby nikdy zcela nevymizel — avšak zdálo se, že nemoc sice zdomácněla, avšak přece vší zhoubnosti pozbyla. Jenom tu a tam vyskytal se osamělý případ ochuravění, jednou za pět za šest let se člověku stalo, že mu domácí slečinka někde náhle řekla: „Napište mně prosím něco do památníku — ano?“

Zatím — — ach!! „Pestiferum virus“ — jed moronosný — tajně se rozšířil a propuk teď v síle přímo děsné! Nešanuje pohlaví, ne věku, ne krásy, ne rozumu — kácí všechno. Dívka jako lusk, tvářičky krev a mlíko, ústka k líbání, včera ještě plna kypícího života — a dnes už jde do Celetné ulice k Městu Paříži a koupí si za 2 zl 40 kr Illustriertes Album! Mladík, včera ještě zcela rozumný, vzdělaný, budící oprávněné naděje, že prospěje jednou vlasti a národu, — a dnes už se krčí, číhá — a sbírá „pro svou lásku“ příspěvky do památníku! A nejhroznější je, že morem napadený zůstává přitom zcela zdráv, při dobrém humóru a ještě lepším apetýtu, a za něho že to odstůňou ti ostatní! Běda tomu, o kom se morem posedlí dovědí, že umí například verše psát!

To ti tak ještě scházelo, zbědovaný básníče český! Usměje-li se cestou na tebe žena tak sladce, že samolibost tvá rozkvétá náhle jako jerišská růže, špulí-li ústka, mluví-li třeba i něco o „hubičkách“, — ach zahal si hlavu, pěvče, sedni na patník a rci: „Ó hadice — jdižiž!“ Přistoupí-li k tobě muž s pozdravem, ptá se dvorně, co dělá tvá noha churavá, — prašť ho, dej ho sebrat — hned ho dej sebrat! Neboť na gruntu duše

jeho dřímá památník černý! Zazní-li zvonek u mírumilovných dveří tvých — pro živý svět, bratře, neodvírej! — tam za dveřmi venku stojí sedmnáct děveček, jedenadvacet posluhů v dlouhé řadě — každá ti podává balík a psaní, každý — —

Vždyť jste si nás už musili všimnout, nás „synů Múz“, jak zbědovaně vypadáme! Jeden sotvaže oddychuje, vlečeť pod pážema Shakespeara, Molièra, Calderóna, „Geist aus Goethes und Schillers Werken“, „Pharus oder Gedanken eines Filosofen“, „Büchners geflügelte Worte“, Gollovu Antologii české lyriky, Vilímkův Besedník a několik centů jiných ještě spisů, z nichž lze „myšlenky krást“. Druhý běží s rukama k nebi vztaženýma, prsty pravé ruky divně hrajou po prstech levé ruky — on chudák skanduje, dělá verše. Třetí stojí u nároží, tluče hlavou do zdi — to tam křeše z mozku myšlenky, pro památníky! Zpočátku nás ještě některého někdy alespoň sebral udivený policajt, zavřeli nás na 24 hodin, a po ten čas měli jsme tedy od památníků pokoj — teď už si nás policajt ani nepovšimne! Zákon nemá pro nás ochrany žádné — — žádné!

Zprva jsme také ještě mysleli, že si od toho moru pomůžeme sami, „svým vtipem“ jako. Ó my bláhoví!

První napsal do památníku slečny A., hned na nejprvnější stránku, „upřímné nabídnutí k sňatku“. Že prý sice nemá nic, že ale vůbec ani tak nehledí na jmění vlastní, jako spíše na to, aby jeho žena měla něco. Co pak se týče krásy, že má on hlavně co do podlouhlosti ženského těla estetické náhledy své zvláštní. Která to tedy myslí upřímně, aby udala zde v tom památníku svou adresu a přiložila nit, spravedlivě naznačující, jak je dlouhá. A pak byl celý šťasten, že to jako dobře vyved. Že si zkaził všechno památníkové renomé a teď že už bude mít pokoj. — Chudák! Za týden byl památník plný adres, nití v něm bylo, že z nich mohl uplést punčochy pro celý bataillon, a slečna A. poslala básníkovi památník nový, aby prý „jí tam napsal zase něco krásného“.

Druhý vyvolenec boží napsal do památníku slečny B. také nabídku, ale jiného druhu. Že prý je zcela ochoten psát do památníků všech a komukoli. Ale: za řádku žádá honoráře

zlatku. Radostí nad svým nápadem plácal si pak do ručiček jako dítě. A kterákoli dáma to čtla, každá — mu poslala svůj památník a malý přípisek: „Ó Vy čtveráku! Napište mně taky něco tak žertovného — ano?“

Třetí se opravdově dopálil a napsal tam slečně C. nějakou nezdvořilost — „Čert vezmi všechny památníky“, nebo tak něco. A památník to klidně přijal, a kdokoliv přišel, památník ho to nechal číst. Cynismus děsný!

Ještě kdyby v těch památnících, jak denně na náš psací stolek naprší, bylo pro „nás“ nějaké zajímavé čtení! Kdybychom tam psali jenom „my“, lidé duchaplní! Ale to je to, že mor rozdílů nezná! Že padl na „nás“ lidi „mor totižto velmi těžký, nýbrž i na koně, i osly, i velbloudy, i voly, i ovce“.

Právě dnes mi byl dodán jeden památník zas nový. Četl jsem na prvním listu:

„Spíše slon že přestane se v Nilu koupat,
nežli duše... (jeho)
přestane se na té upomínce houpat —“

že ji poprvé spatřil minulou neděli odpoledne, za branou u Vonásků.

Na druhém listu:

„Děsně hučí, žlutě valí veletok se Mississippi,
a má duše v roztoužení smutně obě uši chlípí —“

že mu jako její rodiče nedávají už zadarmo oběd.

Na třetím —

Ale já dnes mám pořád „první — druhý — třetí“ a už mne od toho až huba bolí! Copak můžeme proti tomu moru dělat? — *nic!* Užijte proti památníku například bezoáru morového nebo „mornych pilulek“, o nichž mluví rukopis císařské bibliotéky číslo 27 na stránce 3, — památník se vám jenom vysměje! Nebo se vždycky velebí jarní větry, že prý

všechno zlé ve vzduchu odfouknou a odnesou. Teď ty větry přece fičí a bouří den co den a — mor roste spokojeně a klidně dál! Nezbývá než čekat jako při každém moru. Najednou jej pánbůh dal — najednou jej pánbůh vezme.

Někdo to z nás vydrží a někdo to z nás nevydrží: padne a půjde do nebeského království. Vždyť uvidíme kdo!

Prozatím se vám uctivě poroučím! —

Pardon! — — Teď jsem spočítal napsané řádky — —

Ale ono je to jedno, zůstaneme-li ještě těch několik dní živi nebo ne! 29. září morného roku 1883 beztoho asi všichni půjdem.

Nešklebte se — *půjdem!*

Bylo to roku 1783 — letošní rok je tedy velký rok jubilejní —, kdy vyšla tiskem ve Frankfurtu a Lipsku předůležitá zpráva „O nastávající velké revoluci země, týkající se hlavně Evropy jižní“. Dvojctihodný superintendent Ziehen, na základě pozorování zcela neklamného, sdělil ve zprávě té uleklému světu, že dne 29. září téhož roku nastane zemětřesení zrovna děsně velké. Jižní Evropa pukne. Bodamské jezero, Rýn, Inn a jiné řeky alpské zmizí. Čechy se ulomí od Německa. 7000 míst v Evropě zhyne. Že se tak stane, nabídl se dvojctihodný dvěma vysokým kolejím zemským stvrdit slavnou *přísahou*, a sice kurfiřstské brunšvicko-glinské vysoké zemské vládě v Hannovru a vysoké knížecí brunšvicko-wolfenbüttelské v Brunšviku.

Nevyzpytatelnou náhodou se stalo, že se to 29. září 1783 přece nestalo. Jaká to radost, kdyby se už tenkráte byly Čechy ulomily od Němec! Nu neškodí, stane se letos. Stoletý kalendář je neomylný, to se ví: co předpovídal, že se stane před stem let a ono se tenkráte nestalo, *musí* se stát zrovna letos. Rovněž je známo, že přísaha má svou plnou moc i za hrobem — čti kteroukoli báseň o tom.

Tedy: 29. září Evropa pukne. 7000 míst zhyne i s obyvateli — kdoví, nebude-li Praha mezi nimi. Opakuju: 29. září!

Je to naprosto jisté. Tak jisté, že můžete jed na to vzít. Kdyby se to ale *přece* nestalo dne 29. září, nu „tedy jsem se

mýlil a já budu 30. září první, který poctivě odvolá“, jak dvojctihodný pan superintendent řekl.

Prozatím se vám uctivě poroučím!

NÁRODNÍ LISTY 4. března 1883

△ *V Praze 10. března*

— „*Znamení jara.* Včera hned po poledni byl do naší redakce přinešen první exemplář dámy oblečené v jarních šatech. Laskavý doručitel nás ubezpečoval, že prý krátce před polednem nalezalo se na Příkopech — bylať neděle — více dam, jež bylo usmívající se slunko vylákalo ze zimních kuklí, že ale vesměs byly mrazným vzduchem bídně překřehlé. Exemplář nám dodaný byl celý modrý a cvakal zuby. Několik spolupracovníků našich, těch měkčích, soucitem omdlelo. ‚Hoďte ji na má, v boji pro vlast rozjizvená prsa!‘ křičel náš fejetonista N. tak dlouho, až jsme ho vyhodili. A mezitímco ho tři silní mužové drželi venku, vřadili jsme dámu do své redakční sbírky předčasných motýlů, chroustů a květů; má tam číslo 13 629.“ —

Tato zcela přirozená, a tedy naprosto věrohodná „denní zpráva“ v pondělním čísle Národních listů podivnou náhodou nestála. A přec jen to bylo pravda, že v neděli dne 4. března, tak asi kolem jedenácté hodiny dopoledne, bylo na Příkopech nějakých dvacet chudinek dam oblečených už v šatičky jarní! Snad ale nebyla žádná polapena. Nebo ji některou ulovil Němec a donesl pak do redakce českému národu nepřátelské.

Viděl jsem je sám. Mámť povinnost v této jarní době všimnout si dam — totiž *povrchně* si jich všimnout prosím. A když něco na jich toaletách zpozoruju nového, módního, tedy o tom psát — neboť se o mně tvrdí, že tomu, o čem psávám, někdy i rozumím. Ale nezahlédl jsem minulou neděli věru ani nitky, která by stála za řeč. Loňské látky, loňské barvy, loňský střih — jenže to vypadalo nějak unavené, jako by to bylo několik měsíců spalo a teď si teprv zívlo.

A přece — nemýlí-li nás všechno — stojíme na prahu

velké doby! Co do barev, co do vzorků začínáme už být, aniž bychom sobě lichotili, přímo nepřekonatelní. Barvy látek odpovídají výtečně všeobecné evropské situaci politické; vzorky pevně naznačují směr, jakým se béře naše vzdělanost.

Dříve byly v oblibě barvy takzvané *rozhodné*, energické. Říkalo se: barva „poctivě“ zelená, „poctivě“ červená, „poctivě“ modrá. Dnešního dne je chválabohu už dávno po vší energii a po vší poctivosti! My víme, že se takové věci „nahoře“ nelíbí, tedy jsme je nechali rozumně být a naše ženy se řídí věrně podle nás. Dnešního dne vypadá každá, ale každá barva zmazaná, nečistá, neurčitá, nejasná. A jako ty dřívější „rozhodné“ barvy člověka činily veselého a dodávaly mu životního popudu, tak jej činí barvy „nerozhodné“ teď tichým a ospalým, a to je dobře.

Jindy bylo před jarem tisíc ženských otázek, bude-li módní barva zelená nebo modrá nebo jaká. Dnes se už ani devítileté dívčí vyžle po tom neptá, vždyť jsou dnes všechny barvy, jako by je z bláta vytáh! Jindy si přála blondýnka, aby přišla do módy barva růžová, a bruneta, aby například světlezelená. Dnes je to blondýnce i brunetce náramně jedno — dnes nemáme vlastně už ani žádných blondýnek a brunetek! Slečna Máry je dopoledne světlá jako jasný den a slečna Máry je navečer hnědá jako snivá noc — slečně Máry stačí v poledne dvě tři hodiny, aby se přebarvila. Když se mají vzít do růžova šaty, nu tak se vezme dříve hrníček se žlutou barvou atd. Jen se podívejte, co máme teď u divadla blondýnek zajímavých! Jindy jim ani nenapadlo býti blondýnkami, dnes jim to napadá.

Co pak se týče vzorků — vznešené přírodní vědy, které dnešního dne určují veškerý pokrok lidstva, z nichž rodí se každá, ale každá myšlenka novodobá, určují ovšem i směr ve věci této důležité. Přírodopis má od nějakých tří desítiletí náramný vliv na mysl našich žen, větší, než jsou sobě samy vědomy! Před desíti ještě lety nosily dámy například v náprsních svých jehlách jenom podobizny svých manželů nebo těch, kteří se pořadem práva jimi státi měli, — dnes už je děsně úzký ten kruh nadobro protržen a dámy nosí na

krku již i zvířátka jiná, i hlavičku paviána, huňatého mopslíka, okaté sovy, ostrovidného supa, parohatého jelena, zubatého kance atd.

Ale ani na tom nezůstal všemohoucí pokrok lidstva ještě stát — bože, bože, kam my to přivedeme! Pojednou našli naši učenci, někde uprostřed siamských lesů, divokou rodinu, jednu z toho druhu, kterýž tvoří přechod z opice k člověku a dokazuje, že z nízkého zvířete byl jest pošel vznešený člověk. A od toho okamžiku už žádné udržení víc — člověk padl bratru zvířeti celou tíží svou na teplá prsa!

Ovšemže tedy u jemnocitnější a náruživější ženy nová láska ta jeví se ještě mnohem ohnivěji než u muže: žena popřála zvířátku ihned místa na tom nejmilejším, co má, na látce na nové šaty. Zvířátko je teď nejmodernější okrasou látek skvějících se v moderních barvách.

Z Berlína dochází právě zpráva o „tom nejnovějším“, co lze tam na damách vidět: hedvábná to, světlemodrá látka, potištěná řadami citrónově žlutých volouškú (!) — To musí být nevýslovně milý dojem! Není pražádná pochybnost: Němci překonali Francouze co do krasochuti už rozhodně. Ale zápas trval dlouho!

Nabíledni leží dalekosáhlé následky toho. Ujme-li se věci docela snad i *stát*, může věru z pouhé módy vyvinout se celý systém pouličního, názorného vyučování — systém, o jakémž otcové naši neměli ovšem ani tušení! Říšská rada potřebuje jen vydat zákon: Ženy a dcery mužů, kteří platí do 5 zl daně, přidělují se k botanice a budou nosit šaty kytičkované. Do 20 zl zvířátkované. Do 100 zl přidělují se k oddílu zeměpisnému a budou nosit šaty vzorkované mapami. Nad 100 zl pak šaty s letopočty historickými. Aby se přitom předešlo všem politickým nepřístojnostem, smějí Čechy být vzorkovány jen zároveň s celou ostatní Cislajtánií, nikdy pro sebe nebo docela snad ve spojení takzvaném „svatováclavském“, s Moravou a Slezskem. Husitská doba pak je z historického oddílu vyloučena naprosto. Naši stateční čeští poslanci na říšské radě budou zajisté tak dobří a pomohou zákonu, aby beze změny prošel.

Chudáci ty naše městské děti — o přírodě například neměly dosud téměř ani ponětí! Odkud také! Mnohý kluk byl už deset let, rost a tloust a nevěděl ani, jak kravička vypadá. O huse měl názor, abych tak řekl, jenom pekáčový, bezhlavý a bezperný. Telátko si myslil s nádivkou. Kapr mu plaval po kusech v omáčce perníkové a štika, když ráno vstala a k umývadlu se postavila, mydlila se sardelkami.

„Karlíčku, ukaž mi, znáš-li husu?“ řekne tatínek procházkou ku svému buclatému kluku. Karlíček se rozhlídne, zdvihne svou desítikrejcarovou španělku a ukáže na malou, vesele capající slečinku.

Tatínkovi se prsa šíří samolibostí a pýchou.

„Ale, tatínku,“ začne zas Karlíček, „tys mi slíbil, že mi jednou ukážeš koroptvičky. Ukaž!“

Zkušené oko tatínkovo točí se sem tam. „Honem se podívej tamhle na tu — ženskou, na tu s těmi kropenatými ptáčky! Zrovna nám ji sbírá policajt — škoda! A jiná tu teď není — navečer jich bývá víc — nu až budeš větší!“

A za chvilku opět: „Teď ale, Karlíčku, pozor! Co je to?“ a tatínek ukazuje holí na záda vysoké, volně před nimi se procházející dámy.

„Cislajtánie.“

„Dobře — a kde jsou bývalé Čechy?“

„Tadyhle.“

„A Praha? Jemnostpaní, račte přec trochu držet, můj kluk hledá Prahu!“

„Tatínku — zde!“

„A kudy bys jel do Brna?“

„Tadyhle pod ramenem.“

NÁRODNÍ LISTY 11. března 1883

△ *V Praze 17. března*

Že prý byl mně ze Ženilkova zaslán tyto dny ten přípis, který je podepsán „Za oceňující komisi mládenců tohoto království“, nadepsán „Klasifikovaná daň mládenecká“ a začíná slovy: „Vaše Blahorodí, jste nížepsanou komisí ohledně stáří, příjmů a schopností, které k vydržování malounké hezounké paničky a rodiny úplně postačují, uznán způsobilým a vřaděn do I. třídy daně mládenecké, které I čtvrtinu Vašich veškerých příjmů obnáší.“

— — — Hleďte, je mně vás v nynějším okamžiku upřímně líto! — Vidím, že si stíráte krůpěje potu z bledého čela. Slyším, že duše vaše koktá a strachy se zajiká: „Všemohoucí bože — teď začne zas s prastarými, plesnivými vtipy na stav manželský!“ A jak vaše nevýslovně dobré srdce chvějně se modlí: „Udeř ho bleskem, všemohoucí, nejmilostivější — zab ho, než bude moci pootevřít ústa!“

Nebojte se! Proti manželství byly napsány už celé biblioték. Vtipů proti němu narostly už celé kaktusové ploty. Bylo by tedy psaní moje 1. náramně laciné, 2. náramně zbytečné. A vždyť toho není třeba, když se přece jen neožením! Ne, ne, jsem na to příliš dobrým. Ano, příliš dobrým, povídám! Já, kdybych byl ženat, chodil bych se ženou i všedního dne po procházkách, vodil ji do všech módních krámů a nosil pak balíky poslušně za ní. Když by dělala dluhy, já bych je platil. V sobotu bych umyl sám schody a v pondělí bych nanosil na prádlo vody, mnoho-li třeba. Nechtěla-li by má ženuška dítě své sama kojit, — dobrá, učinil bych to za ni — když toho dovedou zaječí samečkové v Peru, proč bych toho nedovedl já, vzdělaný Evropan! Jaktěživ bych jí neodmlouval, a kdyby uznala za dobré pokárat mne kázáním, vyslechnul bych ji uctivě a políbil jí pak ruku. Má žena by musila tichým

vztekem umřít a — já bych pak zase neměl nic. — Tak — teď jste musili tedy přece jen spolknout několik vtipů starých!

Ale mne ten ženilkovský přípis vzdor tomu těšil. „Komisí ohledně stáří… uznán způsobilým.“ Tedy přec ještě ohledně stáří k něčemu! Už to začínalo se mnou vypadat divně. Kdykoli jsem se podíval do zrcadla, uklonil jsem se hluboce, z opravdové úcty. Kdykoli jsem si měl co vyčítat, učinil jsem to vždycky se šetrností věru všemožnou — člověk ví, čím je jistému stáří povinen. Ale když jsem si vzpomněl na budoucnost, na to, že by snad české spisovatelství následkem nějakého státního zákona pojednou přestalo, že bych si musil hledat zaměstnání nové, — přeběhl mne mráz! Za praktikanta by mne k magistrátu už nepřijali. Kdokoli hledá sluhu — „ne přes 40 let“, stojí v inzerátu. Kdykoli si přejou v Žatci nebo Lounech obecního policajta, — „v stáří do 45 let“. Všemohoucí bože — cožpak ten, který je přes 45, nehodí se už k ničemu, k praničemu než nanejvýš takhle za českého poslance na říšskou radu!? To je nevýslovně smutné!

Myslil jsem si tedy: počkej ještě nějaký okamžik. Měj trpělivost, modli se zatím a uvidíš: také se ti přihodí, že budeš padesáte let. A pak jsi vyplnil podmínku zákona a můžeš dát na rohy ceduli: „Nížepsaný český spisovatel hodlá adoptovat nějakého kluka.“ A uvidíš, že přijde kníže nebo hrabě nebo jiný člen nějaké hodně ctižádostivé rodiny, přiveze ti kluka, sto tisíc zlatých —

A ejhle, zatím mně ze Ženilkova píšou, že bych mohl mít kluka ještě v režii vlastní! Že jsem ohledně stáří k ženění ještě způsobilý. Že i po spisovatelství bych našel pořád ještě tedy zaměstnání slušné. Že je to pravda, co Rubeš děl: Teprv když člověk trochu zestárne, užije svého mládí.

Tedy si zavejsknu, řeknu si po starém způsobu: „A na to ženění pořád ještě času dost!“ — a budu „spisovat“ klidně dál.

Co? Cokoli! Třeba Praktického průvodce pražskými hostinci. Pivo je teď dobré, a člověk je tedy při chuti na studie.

Nebo O nejnovějším proudu dramaturgickém čili O ideálu moderního divadla. Němci praví skromně a trefně, že oni

nyní v dramaturgickém ohledu jsou nejdál, oni že určují ostatnímu světu směr divadla. My ostatní tedy teprv někdy přijdem tam, kde statní a pokročilí Němci jsou už dnes.

Beru zrovna dnešní číslo jednoho berlínského časopisu do ruky a čtu, jak následuje:

Walhalla-Theater: Vystoupení pana profesora Blennowa s vycvičenými *psy*.

Theater der Reichshallen: Pět vycvičených *volů* — Pan Semele, napodobitel *ptačích hlasů*.

Quarg's Vaudeville-Theater: Klaun Wolff se svými vycvičenými *prasaty* — Pohostinská hra profesora Harryho se *psy* a *holuby* — Vystoupení napodobitele *zvířecích hlasů p. Vaughana*.

Theater —

Ale aby už do toho udeřil ten první jarní hrom, který letos přijde nejspíše někdy k svatému Václavu! To je už děsné! Kruť se, člověče, přetvařuj se, že máš humor, — náhle ti to škubne zastuzenou nohou, ruka jede po zvonci — „Pročpak netopíte? Myslíte, že jsme někde v Africe?“ — a zrak, sotvaže šlehnul oknem ven, smutně zas se klopí a hledí na podlahu. Nebe jako pytel. Střechy plny sněhu. U žlabů rampouchů. A okno drnčí pod nárazy mrazivého větru.

Čert prý letos zanesl od severní točny obrovské ledy mořem až někam daleko dolů k jihu, a my máme z toho teď své nadělení. Nejen „my“ v Praze, také „my“ v Bozenu, „my“ v Nizze, a vůbec kde je kdo z českého našeho kruhu. — „Ačkoli mně ruce mrznou, že sotva péro držím,“ začíná přátelský list ze středomořské, „teploučké“ Nizzy, a pak následuje popis, jak prý se to zcela zvláště vyjímá, když na zlatolesklých pomorančích, na kvetoucích růžích spočívá sníh — —

Nám v Praze, alespoň pokud sedíme doma, hej, mámeť svoje kachlová kamna; ale běda, když chceme z domu ven!

Přes ulici se nemůže, o tom není ani řeči. Sněhové vršíčky, způli tak asi Žižkova, dělí nás neuprositelně od protějších domů, z nichž vidíme leda střechy. A člověk si nemůže cestou ani odlehčit navyklým hubováním na magistrát — i nejzu-

řivější nespokojenec teď zmalomocní a ret jeho zašeptne si: „Kdepak by se nabrali for!“ — Zbývá tedy procházka podél strany jedné! Té ovšem nevadí překážky snad přílišné. Když dáš od domu k domu domovníkovi po šestáku, aby s metením ustál, až kolem něho přejdeš, přece se dostaneš znenáhla dál. Totiž neupadneš-li a neodnesou tě do nemocnice. Neboť „sypáno“ není nikde, leda zas novým, tím věčně poletujícím sněhem. Chodníky okluzké, na podešvech sbalený sníh — milovaní blížní padají vpravo vlevo — a člověk se jim nemůže ani zasmát, nemůže se z toho ani upřímně potěšit, neboť musí upřeně hledět sám k zemi, sic tu leží ihned s hlavou rozbitou!

A opět si nesmět ani zahubovat „na magistrát“! Obec činí věru s dlaždičkami zkoušky nejrozmanitější, za deset, nejvýš dvacet let alespoň jednu zkoušku — kdopak může za ty perfidní dlaždičky, že se nikdy neosvědčí! Pamatujeme na svých chodnících už dláždění nejrozmanitější. Dlouhými vápencovitými kameny, které staly se hladky jako mýdlo — každý jednotlivý rozkošnou klouzačkou pro pány kluky. Železnými plotnami, jako byly například na Kamenném mostě, — klouzačka ještě příhodnější! Pak drobnou mozaikou, která byla brána v různé tvrdosti, tak aby se dláždění různě vyšlapávalo a mládež měla plezír zas v letě a po dešti si tu hrála na „rybníčky“. A nyní zase cihlami, které zameteny — nejsou-li ihned také zas posypány — jsou ještě kluzší než mýdlo. Nesmírné štěstí, že nebývalo hned v prvním roce těch cihel, letos, žádného náledí! Že prý chce obec teď „upravit“ zase Václavské náměstí. Dát široké chodníky, na chodníky pak ty cihly dlaždičky. Lze se na to už těšit. Václavské náměstí jde hezky z kopce. Až bude náledí —

Povede se obci jako s Proutkovými alejemi. Teď se aleje začnou vykopávat. Vtip „lidu“ praví, že prý chtějí z těch proutků mít „bukety na uvítání pánů poslanců ze říšské rady“.

Páni poslanci přijedou si teď na svátky domů. Pěkné svátky!

Zítra už je Květná neděle. Jakpak mohu zítra ráno polknout sedm „kočiček“, když není ani jedna!

Jakpak mohu o Zelený čtvrtek hodit na sadě kabát a vestu

pozpátku přes hlavu, když pro kožich nedostanu se ani k tomu!

Jakpak mohu o Velký pátek před slunce východem jít ku studánce, abych se umyl, a pak vedle ní do bláta kleknout, abych se pomodlil!

A jakpak mohu o Hod boží ráno čekat, že si sluníčko třikrát poskočí! Vždyť by to bylo zrovna nelidské, žádat od nebohého, zkřehlého sluníčka, aby v tomhle počasí ještě si taky skákalo!

Ne, nikdy — proto ale přece vinšuju šťastné a veselé svátky!

NÁRODNÍ LISTY 18. března 1883

△ *V Praze 31. března*

Chcete několik hanebně pernych (podotýkám, že ne mých, nýbrž jen „od souseda“ vypůjčených) vtipů na letošní „jaro“ ?

„Proč nedostala letos paní Marjánka o Boží hod v žádném kostele pražském svěcené vody ?“ — No — čtenáři! ? Neuhodneš ? Jeje! Inu proto, že měli všude jen svěcený led! —

„Proč sobě přejou pražští domácí páni, aby na levém břehu Vltavy místo Petřínu stála soptící Etna ?“ — No tedy ? — Ale, ale! — Kvůli tomu, že z Etny prší popel — aby nemusili chodníky dát sypat!

Zlé vtipy, kousavé, hanebně perné, jen zlomyslný Němec je jich schopen, ale na mou pravdu — „jaro“ už ani jiných nezasluhuje! Snad se zastydí, polepší, když se mu tak veřejně smějou! Máte číst ty písně, kterými se mu vyšklebují!

Písně — jarní písně! Sděluje-li nám Hálek v jedné ze svých jarních písní, že „vyběhla bříza z lesa ven“, můžeme jí jen upřímně radit, aby se obrátila a šla pěkně zase domů; sice si jí všimne některý pražský hokynář a za dva dny už praská někde v kamnech. A ptá-li se Vrchlický v „Jarní písni na hrobech“ soucitně: „Jak, mrtvý, je ti dole ?“, vydává se věru všanc, že uslyší posměšnou odpověď: „Děkuju za poptávku! Ještě to ujde — temperaturu zde máme příjemnou. A vy tam nahoře ?“ Ba i Heine, kdyby s ošatkou nejoblíbenějších svých písniček stál dnes vedle chodníku na Příkopech, pochodil by prabídně. Ovšem — on byl náramně prohnaný, on by ty písničky přizpůsobil a znělo by to známě, a přece zas nově:

Leť, malá jarní písničko,
leť do té chladné dáli,
však dovol, ať tě ruka má
dřív v kožich zaobalí.

A uzříš-li, že před krámem
kdes stojí uhlíř ztuhlý,
ach zeptej se ho, s donáškou
zač prodává cent uhlí.

Myslím věru, že je živnost básnická dnešního dne nejmizernějším kšeftem na světě! Z čehopak má být básník živ, když už ani z jara těch pár písní nevytluče! Totiž — ono se nejedná o produkci, ale o odbyt. K produkci jarních písní „my básníci“ ovšem konečně jara nepotřebujeme, takového něco my napíšeme podle pohodlí, kdykoli. Ale kdopak se nás po nich pak ptá, když není vůbec žádné jaro?

Když jsem v září minulého roku poprvé doma zas zatopit dát musil, pravil jsem k sobě, jak následuje: „Kamaráde, to bude zlá zima, tuze zlá a dlouhá! Vydržíš to do března? — Ukaž portmoné! — Vydržíš, ale s nouzí. Víš co, napiš mezitím svazeček jarních písní. V březnu ti je jistě některý nakladatel odkoupí!“ A napsal jsem. Povedly se mně tuze, to musím sám říci — slunce, fialky, slavík, prvosenky, chrousti, všechno jak náleží v pořádku. Také mne to stálo skoro celých pět dní, arci deštivých a ošklivých, kdy jsem nemoh ani na ulici. Ale kterýpak nakladatel je dnes ode mne koupí! Tak hloupý není žádný, to doufám sám, když máme asi čtyry neděle teď už zase podzim!

Rád bych věděl, jak to dělají básníci takzvaných „národních“ písní českých. Je to prapodivné, ale ti chlapíci mají vždycky pravdu, ať je jak chce. Například:

Podlíska, podlíska, podlíska,
tebe nebolejí očička!

Když ani nevykoukne, jakpak jí mohou očička bolet! Nebo:

Fiala, růže
kvésti nemůže,
až jí milý pánbůh
z nebe pomůže.

No to se rozumí! Opakování sice slovního kmenu v rýmu: „nemůže — pomůže“; patrně tenhle milý člověk ani nevěděl, co to je pořádný rým. Ale pravdu měl vzdor tomu.

Růžička se hněvá,
že lístečků nemá.

Opět ryzá, překonávající pravda! Letos *nemá*, kdepak by se jich nabrala! Leda ve skleníku, tam my básníci ale své písně nepaříme. My básníci paříme zcela jinde!

2. dubna

Tedy jsem se neklamal, nu to mne upřímně těší! Jsem abych tak řekl pohnut.

Přestal jsem v sobotu psát a položil napsané hezky nápadně k oknu. Soudil jsem: Jaro si to přečte. Uvidí, že to jde doopravdy. Zastydí se — jakpak by se nezastydělo! Vždyť je to přece jen tvor mladý, a mládí je nevinné, ctižádostivé; stud ale je bratrem nevinnosti a ctižádosti. A poněvadž je stud zase nejen bratrem, nýbrž také otcem, a sice prý otcem všech ctností, bude to pak jaro veskrz ctnostné, hodné a vůbec spořádané.

A ejhle! Už včera se namáhalo jaro, že mně to bylo až k radostnému smíchu. Usmívalo se na celé kolo. Hřálo jak blázen. — Ale čekal jsem ještě do dneška. Nu a dnes?

Vytáhl jsem hned svůj svazeček v září napsaných jarních písní. A čtu je. —

Jsou, to se rozumí, roztomily. — Vlastně se může říci: tuze roztomily. — Ale tak se mně nějak zdá — když sluníčko tak teple svítí —, že bych je dnes napsal trochu jinak. Řekl bych vzletněji. Tepleji. Téměř omočeny v pravém jarním vzduchu.

Počkejme — zkusme toho. — Vymysleme si dřív nějaké pěkné metrum. Například tedy:

⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑
⏑ — ⏑ ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ —
⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑ — ⏑
— ⏑

Dobře. Vypadá to vskutku pěkně. Poslední, ten přídavkový verš by ale mohl popřípadě také vypadnout takhle:

— ⏑ — ⏑ — ⏑

A zabručme si několik akordů a spusťme:

Jarní píseň

Teď rozhodl jsem se tedy pevně — neustupně —
je jasno — půjdu na procházku!
A vezmu si s sebou Dunajka, dle předpisu
však s košíkem a na provázku —

„Anna!“

Jen abych se nezastudil! Snad dva kabáty
mně stačí — pod ně lehkou kajdu —
a počkejme — vezmu flanelový obvinek,
jen kde jej honemhonem najdu —

„Anna!“

Chlad jarní, jak známo, má tak mnohou nebezpeč —
a límec náš je trochu krátký —
my pomůžem sobě, dáme si jej do výše
a na krk hedvábné dva šátky —

„Anna!“

A z jarního vzduchu, než mu člověk uvykne,
prý obyčejně nohy bolí,
radš trochu je dřív namažeme kořalkou
a dáme do ní trochu soli —

„Anna!“

To koukáte! — ano, já teď věru půjdu ven,
je jaro, patnáct prý je v stínu —
Vy zatím tu celé jedno okno odevřte,
a na celičkou půlhodinu —

„rozumíte, Anna!“

Rozkošné! Když člověk pěje v plném dojmu jara, je to ovšem hned jiná. Co je na těch několika slokách jarního pelu, co je v nich jarního dechu!

A teď si přečtěte tu píseň ještě jednou. To to lítá, to to skáče — he?!

NÁRODNÍ LISTY 3. dubna 1883

JARNÍ NOVINY

Vycházejí dnes

☛ Jediný jarní časopis ve světě — Předplatné žádné — Peníze za inzerty se nepřijímají — Fejeton je vyloučen ☚

Zvláštní telegram „Jar. n.“

A. *Z Plzně 7. dubna.* Od hodnověrných svědků sděluje se mně následující: Dnes, krátce po půl jedenácté dopoledne, ve směru severoseverozápadním od Plzně, tedy tak asi k Lochotínu, zpozorován pojednou v modré obloze černý bod. Skoro zároveň třepotala se vzduchem ptačí píseň. Lidé jinak zcela střízliví tvrdili, ten bod že prý byl *první letošní skřivánek.* Po celý den vybíhali zvědavci z města, shlukovali se venku v houfech po pěti, šesti, ano i osmi lidech a dívali se do nebe. Rozumí se samo sebou, že záhy dostavivší se četnictvo houfy ty ihned rozhánělo.

B. *Z České Lípy 7. dubna.* Obyvatelstvem lomcuje zimnice. Přišlať do našeho města odněkud — posud není vyšetřeno odkud — pojednou zpráva, že prý se blíží jaro. Že prý je to ale již zase jaro *české*, jako bylo loni, předloním, před třemi lety, zkrátka rok co rok už po nějaká dvě tisíciletí. Nesmírné rozčilení zmocnilo se obecenstva našeho, ryze *německy* smýšlejícího. Rámusy po hospodách, řeči na náměstí, bouřlivá schůze na radnici. Usnešeno podat k místodržitelstvu protest proti „českému“ jaru. Dr. Roser na telegram mu zaslaný odpověděl ihned slibem, že se stejně smýšlejícími druhy podá interpelaci na říšské radě. Městem teď kvečeru táhnou tlupy s prapory: „Nic společného s Čechy!“

C. *Z Nového Yorku 6. dubna.* Úřadní zpráva: Právě vypukla u nás nová mánie. Děvčata americká žádají nyní na mužích, aby jim do památníků místo dřívějších podpisů darovali po kadeři vlastních vlasů. Ty pak nalepí na list papíru a připíšou k nim samy poznámky, jež ale udržují v tajnosti. Není pochybnosti, že koráby zavlekou chorobnou mánii tu do Evropy co nejdřív. (Radíme čtoucím nás Evropanům, aby se dali hned ostříhat až na kůži. Dobrou zámin-
kou je jim nastalé jaro. Než vlasy zase narostou, přešla bouře už přes jejich hlavu. Red.)

My víme, co přijde

V čele našeho listu postavené telegramy zvěstují souhlasně: *jaro přijde!* Nechť sebou staročeské listy házejí a se tetelí, jak chtějí, nechť se posmívají zvolna se probouzejícímu pokroku: jaro přijde! Jsou to vskutku listy, ty staročeské, kteréž na stromě národního našeho života z božího dopuštění zbyly z minulého roku: uschlé, scvrklé, babsky harašivé. My jim věříme, že je jim jedině v plesnivině minulých dob volno, že se bojí jarní šťávy, aby je ze stromu neshodila. Avšak tou trouchní jejich tlačí se již život mladý. Jen ať se posmívají! Budou se posmívati, ažtě přijde první jarní bouře...

Končíme raději. Vždyť jsou vlastně již mrtvy! A také naší zásadou je: „De mortuis nil bene, nisi —“

Končíme s vědomím, že jsme napsali úvodník krátký, ale dobrý.

V Paříži 4. dubna

B. T. — Marna všechna naděje, marno veškeré doufání — Francouzové brzo ucítí, že klamali samy sebe! Snad šel ještě Gambetta s iluzemi do hrobu — Grévy je z nich asi již vyhojen. Nechť trvá republika již od roku 1871, nechť trvá tedy celých již *dvanácte* let — *poměry nejsou tím dodnes ustáleny nijak!* Ano panující nejistota je tak velka, že mnohé rodiny opouštějí raději Paříž, a to rodiny nejelegantnější.

Máme dnes 4. dubna — *čtvrtého dubna*, pravím. A *dnes* se ještě neví, jaká barva bude letos módní! Ptej se kterékoli

dámy, jaké barvy si šaty koupí: neodpoví, pohledne jen mlčky, slzička se jí zatřpytí v oku.

Byla už v módě barva modrá. Byla zelená. Červená i hnědá. Všechny ty barvy nositelky už unavily. Co *teď*? Šedivá sluší málokteré pleti. Ti, kdož vidí za kulisy světových dějin, vyslovují ovšem tajuplně „amarant", šeptají také cosi o „zcela nové barvě mandlové" — my, upřímně řečeno, nemáme více důvěry! Francie vynikala kdysi svými v diplomacii proslulými hlavami — má takové velké hlavy dnes? Má dnes jednu jedinou, která počítá i s jasným, revolučním světlem elektrickým? Pochybujeme.

Jděme do Bois de Boulogne. Co uvidíme? Vesměs jarní pláště z hladkého jen, černého aksamitu. Opravdu! Je pak divu, že srdce ženské pod tím pláštěm bije v živé zoufalosti? Ručka že se nervózně třese? Tvář že je nevýslovně, tak bolestně bleda? Ano — žena je dnes ve Francii vskutku nešťastna. Rodina je rozrušena. Společnost zničena. Stát na mizině.

Černé jarní pláště! — Dej pánbůh, aby jen váš korespondent viděl tak černě!

Denní zprávy

— *Nový vynález český*. Zajisté se každý čtenář někdy zasmál báchorce vypravující, že babička nasypala celou hrst řepového semene do jediné jamky a ze všeho toho semene že vyrostla obrovská řípa jediná. Snad také v duchu viděl, jak „devět lidí" tahá tu řípu ze země, a zasmál se znovu. Nu a vida: ta báchorka není přece jen tak hloupá. Zahradník pan Kopýtko učinil právě vynález, jenž mžikem předělá zahradnictví celého světa. Nasype do jednoho důlku různá, dobře vybraná semena květinná, a z důlku mu vyrůstá a pak rozkvétá hned zase celý hotový buket. Je potřebí jej jen dole uříznout a vstrčit do manšety. Kam to lidský duch ještě přivede!

— *Hromadný pohřeb* vzrušuje teď mysle Pražanů. Pochovávajíť nám Proutkové aleje z Václavského náměstí. Pohřeb trvá už třetí den a účastenství obecentva se nezmenšuje. Každý mrtvý je pěkně uložen na nejbližší hromadu hlíny a houfy lidu jej soucitně obstupují. Je pravda, byly to divné

stromy. Nejsilnější byl asi jako dvoukrejcarová tužka. Chvěly se a třásly až nahoru k bývalé Koňské bráně, když někdo dole u Suchého kýchnul. Listů neměly. O stínu ani řeči. Kvést by byly nemohly nikdy. Měly zkrátka nepopíratelně některé chybičky své. Ale co je to platno, když má člověk srdce tak měkké!

— *Starý vilník.* U Jindřichova Hradce je na takzvané Lysé hoře obrovský smrk, jemuž se hádá asi 350 let. Je to jediný smrk mužského pohlaví na výšině té a kolem něho jsou samé malé, mladé smrčky ženské, sotva desítileté. Již vloni prý starý smrk se s těmi mladicemi — snoubil! Letos nejspíš hodlá se snoubit zas. — Podotýkáme, že když se to tamějšímu panu okresnímu hejtmanu sdělilo, pan okresní hejtman se tomu jenom smál! — Naše tiskové poměry nám nedovolují, abychom činili poznámky další.

Ze soudní síně

Nový zločin. — Je mlada, sotva dvacet let. Má lesklé černé vlasy a nad přibledlými, krásně oválními tvářemi svítí jí jasné modré oči. Holčička k líbání. Jmenuje se Kačenka.

Co spáchala? Je šičkou. To ovšem není hřích; ale malér je, že šička může na procházku leda v neděli, kdy právě je za branami nejvíc zvědavých očí. A ještě větším malérem pro Kačenku byla její láska, totiž její láska k přírodě.

Kačenka chodí po okolí pražském. A kde najde nějaký šípkový keř, štěpuje na něj krásné plné růže. Byla při tom polapena a dodána soudu. Na všechny jí kladené otázky se Kačenka jen směje. Má roztomilé zoubky!

Obžaloba jí klade za vinu:

a) že chtěla předělávat přírodu vůbec a

b) že chtěla zvláště opravovat přírodu v Čechách, kde ani nesmí nic kvésti jinak než naplano.

Rozsudek bude pronešen zejtra.

Není pochyby: Kačenka na svobodě nezůstane. Je na to příliš hezka.

Národní hospodář

V Praze 7. dubna. (*Burza*) Naděje, že konverze zimních

hodnot na zlatou jarní rentu se konečně uskuteční, se utvrzují. Vlhké západní větry a pokračující kalendář slibují v přírodě náramnou hausse.

(*Líh*) Co mrazy přestaly, je poptávka stále menší. Jen někdy, když je mlhavo, žádá se transito nějaká štamprle slivovice. Cena 2 kr.

(*Plodiny*) *Tráva* ticha; *letorosty* mdly; *poupata* liknava. Poptávka už silna, nabídka slaba.

Špenát, malá hromádka, po 10 kr. — *Salát hlávkový*, s lehkou tendencí ke kozlím zadečkům, po 5 kr. — *Kopřivy s opencem*, na zelenou polívku, po 5, 4 a 3 kr. — *Kolník* vyšeptalý po 1 kr, nevyšeptalý po 2.

(*Dobytčí trh*) *Sluky* od milovníků hledány; ale málo se nabízely. — *Vlašťovek* přihnáno dnes do Čech 32 422 kusy. Ceny tak nízky, že každý domkář může mít párek. — *Pěnic* 320 kusů; *slavíků* 51 kus. Ihned mimo Prahu rozebráno.

Zabitých kusů přiveženo do Prahy málo. *Husičky* 3- až 4lotové po 4 zl, 5- až 6lotové 5 a 6 zl. — *Selata* barvy lidské 3 zl; modrá 2 zl 50, zelená 2 zl.

Inzeráty

„*Kdo — ach, kdo mně pomůže!?*“ naříká teď tak mnohý cítě, že v nastalém jarním vzduchu nápadně mu tělesní organismus slábne. Hlava ho bolí, oči se kmitají, kolena a lokte jako by byly zpřeráženy. Kdo ti pomůže? Jedině, ale bezpečně ti pomohou Ugéovy „*italské buřty*“. ☞ Třikrát denně čerstvé zboží! ☜ Pochvalných vysvědčení, od největších autorit, hojnost.

— — — — —

K. K. S. 300. — Odpusťte, že jsem v udanou vámi hodinu nepřišla do městského parku. Maminka povídala, že prý teď v přírodě stoupá míza. A maminka řekla, že prý není děvčátkům zdrávo chodit do parků, když míza stoupá.

Redaktor: △.

NÁRODNÍ LISTY 8. dubna 1883

△ *V Praze 14. dubna*

Počínaje letošním Novým rokem vidím „prvního“ každého měsíce nesmírně rád. Jsemť milovníkem jemných výjevů, dojemných okamžiků. Celé dopoledne jsem pak v kuchyni — až nadejde kýžený okamžik.

Najednou se pohne drát a zvonek zacinká. Ale tak zvláště, řekl bych neslýchaně, jako sladkým šepotem. Kuchařkou to škubne, tvář její se rozjasní a ruka chvějíc se sahá k zámku. Dvéře se otevrou: listonoš. Prst jeho spočívá na ústech. „Pst!“

„Pst!“ odpovídá kuchařka.

„Dopis od vídenského řiditelství poštovních spořitelen,“ šeptá listonoš tak tiše, že ho skutečně snad není slyšet ani o poschodí výš nebo níž. „Tajemství!“

„Tajemství —,“ opakuje kuchařka a beře podávaný list.

„Dejte pozor, až budete mít tisíc zlatých; z kapitálu *přes* jeden tisíc neplatí se pak už žádné úroky.“ — A zase prst křížem na ústa a tajuplně už jde listonoš po špičkách ke schodům. — Ticho. Posvátné ticho.

Kuchařka tone v blaženosti. Ne snad kvůli té naději na budoucí tisícovku — vždyť ona má v poštovní spořitelně teprv 3 zl 50 kr, do tisícovky je tedy ještě trochu daleko. Ale drží v ruce list až z Vídně, od velkého pána. A kvůli ní panuje velké „úřadní tajemství“. Ach — tajemství! „Nic není ve světě, co by oplétalo srdce lidské takovým blahem, jakým je oplétá tajemství,“ praví Maria Stuartka. Za 3 zl 50 kr! A to tajemství pořád *roste*! Pražský poštovní úřadník, vídenský řiditel, od Nového roku dnes už třetí listonoš — už pět osob — do konce roku jich snad bude dvanáct — za dvě leta —

V dopise z Vídně stojí potvrzení, že moje kuchařka si skutečně předevčírem uložila do spořitelny celou zlatku. Domlouvám jí, aby se za tu laskavou zprávu vídenskému

panu řiditeli slušně poděkovala. Malé psaníčko, jen zcela jednoduše stylizované — „Doufám, že Jich těmato párma řádkama při dobrém zdraví“ atd. A on by snad zas rovnoprávně odpověděl: „Prosím, prosím — verfluchte Schuldigkeit — nic víc!“ — A mohla by se za stálé, pečlivé rady mé korespondence vyvinout zcela pěkná. — Nevím arci, co kuchařka ještě učiní. Ale je vidět, že poštovní spořitelny mají svou poezii.

Už trvají ty spořitelny tři měsíce. A osvědčily se znamenitě. Některé chybičky mají ovšem; ale ty se mohou odstranit a každý nechť přispěje dle zkušenosti poctivou svou radou, jako činím zde například já. Já upřímně pravím, že je celé úřadování dosud příliš složité, že by mohlo být mnohem, mnohem *jednodušší*. Také podává vše dosud příliš málo ještě *osobní jistoty*. A celá procedura netěší se ve všech směrech dostatečné *jasnosti*.

Uvedu příklad překonávající. U každé poštovní filiálky (na hlavní poště prý také) zastává spořitelní službu *jeden jediný* úřadník. Ten má tedy každého příchozího poučit. Má přihlídnout, aby vkladatel správně napsal jmeno a příjmení, povolání neb zaměstnání, místo, měsíc a rok svého narození, své bydliště, svůj byt a jiné *naprosto nevyhnutelné* věci. Má obstarat podpis „lístku vzájemného“. Přijmout od „strany“ peníze. Vydat jí onu malou „příruční bibliotéku“, která se každému vkladateli věnuje zdarma. Připojit k ní těch několik set různých kuvertů, které se přidávají pro případy nejnutnější. Atd.! Každé dítě nahlédne, že pro jednotlivce je to úkol přec jen *kombinovaný až přespříliš*.

A zjednodušení je tak snadné! Leží zrovna na dlani a vyvinuje se téměř samo z dosavadních, vskutku rozumných principů celé správy.

U *každé* poštovní filiálky — oddíl: spořitelna — buď zkrátka postaven personál asi následující:

1. *kancelista*, který zodpoví stranám všechny dotazy. Nemají-li se strany co ptát, zeptá on se jich sám: jak se mají? — co dělá panička? — nemá-li nejmladší neštovice? — nebo na tak něco;

2. *protokolista*, který zapíše veškeré údaje stran rodiště, bydliště atd., jakož vyjmenováno už výše;

3. *kriminalista*, který prohnaně chytrými otázkami hledí vyzkoumat, nelže-li vkladatel v některém tom kuse. „Voni že bydlejí v Husově třídě? A kudy se tam jde?“ — „Ne, z Bydžova nejsou! Bydžováci nevypadají tak hloupě!“ — „22 let? — povídali, slečinko, povídali, — přidejme dvacítku, jak?“ — „A kdepak jste těch sedm zlatých sebral?“

4. *přísežný znalec písma*, který pozoruje, nepřetváří-li někdo svůj vlastnoruční podpis;

5. *kasír*, přijímající vklady;

6. *úřadník bankovní*, který zkoumá pravost přinešených peněz;

7. *fotograf*, který rychle zhotoví vkladatelův obraz pro případ, že by týž chtěl peníze zase zpět;

8. a 9. *knihovní* a *listovní*, kteří vkladateli vydají veškeré předepsané knihy vkladní, výpovědní, balíky s kuverty reklamačními, dotazními atd.;

10. *expeditor*, který vkladatele, když už tu nemá co dělat, vyhodí.

V menších spořitelnách personál tento snad stačí.

Arci není pak spořitelna pořád ještě *zcela* chráněna proti všem možným podvodům. Kdo nám stojí za to, že Kilián Vopršálek není vyslán, aby se zde podloudně podepsal jakožto František Hvížďal? Že osmnáctiletá Baruška Sokolova, uvádějíc se co vdaná, nelže, a sice kvůli tomu, že „dětem“ je vybírání spořitelních vkladů zapovězeno, ona ale že je vskutku „hezké dítě“? Že zase paní Šimandlová neřekne: „Jsem svobodna,“ a sice proto, aby nemusila červenajíc se přiznati se ku svému „zaměstnání“: *býti matkou*. Že Filip Anton, ukládající 3 zl, nemá u jiné poštovní kasy už 2 zl uloženy?

Jiným spořitelnám a záložnám je hej: ty se po tom všem neptají a je také dobře. Ale podobnou takzvanou „praktičnost“, recte lehkomyslnost, nemůžeme u spořitelny poštovské potřebovat.

Pomoc je na základě posavadních principů ostatně snadna.

A sice prostým přibráním takzvaných „hodnověrných“ *svědků* a pak jinde už také užívaných *notářů*.

Nemohu zde vypracovat celý systém; myslím ale, že stačí jediný příklad praktický, aby směr mé rady stal se jasný.

Dejme tomu, že paní Majdalena Horová si chce u poštovské spořitelny v Husově třídě v Praze uložiti pětku. Dobrá. Není tedy *praničeho* jiného potřebí, než aby tu pětku vzala do ruky a u dotýčné spořitelny dostavila se:

1. paní Majdalena Horová; 2. dva hodnověrní svědci, že je to ona; 3. čtyři notáři, dokazující, že svědkové jsou skutečně tím, zač se vydávají; 4. pan Hora, manžel; 5. dva jeho svědkové; 6. čtyři jich notáři; 7. měšťanosta pražský; 8. dva svědkové, že je to on; 9. čtyři jich notáři; 10. domácí pán Horových; 11. jeho dva svědkové; 12. jejich čtyři notáři. A snad už dost.

Nastává ovšem otázka, zdali by notáři neměli se také dostavit se svými svědky. Uvažovat se ta věc může. Ale snad by stačilo, kdyby přiložili k dotýčnému spořitelnímu aktu jen svou fotografii a úřadní svůj dekret a to vše aby se pak jednou týdně zaslalo notariátní komoře k revizi.

A pak myslím mohla by pošta už s jakous takous jistotou od paní Majdaleny Horové tu pětku přijmout.

Ovšem by musila před domem stát dostatečná policejní moc a odcházející pak průvod ihned důkladně zas rozehnat.

Sic by, „když už jednou jsou tak pohromadě“, je mohlo napadnout jít z Husovy třídy do Jindřišské ulice a uložit tam také pětku.

NÁRODNÍ LISTY 15. dubna 1883

△ *V Praze 28. dubna*

Nebojte se. A kdyby mně berlínští drožkáři stokrát psali a vídenští pekaři tisíckrát vzkazovali, já stávkovat nebudu. Já budu svoje fejetony ve vroucí lásce k milé čtenářce a dokonalé uctivosti k milému čtenáři pořád škrabat dál.

Beztoho — pročpak strajkujou ti jmenovaní? Asi dvěma berlínským drožkářům našli v krku kousek tenóru, „zamútovali“ hned na něj a dali jim prozatímně gáži. Teď chtějí „gáži“ také drožkáři ostatní. „Že prý umějí také na obecenstvo odvírat si huby“, jako kterýkoli tenór. A ti pekaři? Ti zas chtějí 1. slušný oběd, 2. míň práce, 3. víc platu, a já nevím, co ještě všechno. Ty moje nebe — jsme na sklonku 19. století a ti lidé pořád ani ještě nevědí, co je „dobrodiní práce“! Že kdybychom práce neměli, musili bychom si ji udělat. A udělat bez ohledu na to, máme-li z ní nějaký výdělek nebo nic, pranic. Cožpak myslí takový pekařský tovaryš, že kníže X. trmácí se celý den na honu, aby si ulovil kousek masa k večeři? Že sládek Y. dře se celé odpůldne na kuželníku, aby si vydělal těch několik krejcarů? Že mladý baron Z. hraje proto do rána karty, aby mohl druhého dne zaplatit svého krejčího? To je ten pekařský tovaryš náramně hloupý, když si to myslí! Ó ne, *práce sama* je vábí, práce, ten „boží dar“!

Nehledě ani k tomu, že pekařský mistr „zajisté“ tolik nevydělá, aby mohl dát sprostému tovaryši naposled snad i slušný oběd. „Oni mně nechtějí jíst už ani pařené housky — copak jim mám dát?“ naříkal si ondy u Donáta šestištokový pekařský mistr. „Vždyť bych musil naposled zadat, aby mne přijali k Svatému Bartoloměji!“ — „A nepřijali by vás tam ani, chudáčku,“ litoval ho soused, muž od kosti dobrý; „u Svatého Bartoloměje není stájů ani kolen — kampak byste

tam dal svoji ekypáži!“ — Hanebně perný vtip; snad proto, že je — tak starý!

Ne, já nestávkuju. Také by to nebylo pranic platno: ve Vídni komandovali do pekáren „erární pekaře“ a v Praze by komandovali do redakce „erární spisovatele“ — mají jich už dost, a „naši“ jsou při vládě. Ale, jak já už upřímný člověk jsem, já se přiznám — stávkoval bych — přece jen rád! Po čertech těžko se to už s českou politikou jde, ať už v míru, nebo štíru! A snad by bylo dobře, kdybychom my všichni stávkovali také hned *vůbec* — „co Češi“. Beztoho když dle náhledu našich „politiků“ má němčina před češtinou *přednost* od university až do obecní školy dolů, není vlastně už ani žádnou ctí být Čechem! Provolejme: „Sláva doktoru Riegrovi!“ a rozejděm se.

Česká politika! Jak to zvučně zní, tak rozumně, pansky, bohatě. As tak zvučně jako slova „bankovní dům“ v četných inzerátech. A když si to člověk vyhledá, vypadá „bankovní dům“ jako hokynářský krámek. — — — —

Vidíte, nemohu psát dál. Mám těžké ruce. Od toho okamžiku, co jsem spáchal ten bartolomějsko-pekařsko-starobylý vtip, jako by mi olova do ruky nalil. Aby mně tak někdo byl před dvaceti lety řekl — mně, který jsem i z divadelního parteru utekl, když začal kuplet o pekařích —, že přijde doba, kdy si sám zapekařím! Stárnem — slábnem — je-li pravda, pane doktore Riegře? Ach ano! Cožpak, vám je hej, vy žijete z minulosti — kdežto našinec je pořád ještě tak naivní, že myslí na nějakou budoucnost.

Slyšel jsem, že prý ráčíte vydávat teď řeči svoje. Dvacet sešitů — jejej, to bude velká kniha! Inu ano, já vždycky říkal, že děláte mnoho řečí. To se asi výtečně bavíte, když teď zase čtete, jak jste mluvíval — „svoboda“, „autonomie“, „nezadatelná práva“, „úplná rovnoprávnost“ — hehehehehe, tuze komické! Co tak mladému člověku všechno sklouzne ze rtů!

Ráčíte to přece teď korigovat sám, ne? No to se rozumí! Já také právě teď prohlížím své spisy psané před dvacíti lety, a co kde v nich mladistvého, takzvaného „dobrého“, pryč

s tím! Pak to předložím Svatoboru, aby posoudil, mám-li talent, a mohu-li tedy na spisovatelské dráze pokračovat dál, nebo mám-li se včas ještě věnovat jinému řemeslu. Ať mně nikdo nenamítá, že Svatobor tomu nerozumí. To já vím také, ale Svatobor je *instance*, a prosím, pro člověka, když pokročil jen trochu věkem, znamená instance už něco. Protože člověk nabývá rozumu.

Opakuju, že stárnem. Já i ty, milý čtenáři — ano, ty taky! Ba celý český národ, ačkoli by dle pravidla měl býti vlastně náramně ještě zeleným. Zešedivěl před časem. Aby jemu nebo zástupcům jeho byl někdo takhle před dvacíti lety dal hlasovat o rovnoprávnosti v „školské novele“ obsažené!

Ba i ty stárneš, milá čtenářko naše. Totiž přijde arci na to, jaký nosíš klobouk. Dnes panuje co do klobouků dvacet mód a každý sluší jinak. Nosí-li dáma klobouk malý, kulatý, mužský, vypadá jako mladý klučina. Nosí-li klobouk širostřechý, „valdštýnský“, s pštrosím pérem nebo kolem dokola do vln sebraný, zlatou šnůrou otočený, jaký nosí také universitní pedelové, vypadá už statnější a starší, tak do středověku. A nosí-li klobouk claurenovský, ten, který jde kupředu obloukovitě do výše jako budka napovědova a nazad nemá nic, zrovna tak jako „kusá“ slepice, vypadá dáma jako moje prababička. Ach ano, jako ta má milá, zlatá, sladounká prababička, kterou jsem nikdy neviděl. A jenom svému neobyčejně vyvinutému rodinnému citu připisuju, že bych tak leckteré té žabce v claurenovském klobouce, kterou potkávám, padl ihned kolem krku. Snad se to ještě stane — nechť mně pak nikdo proto nezazlívá — cit, nic než cit.

Nové letošní „módní barvy“ už se tedy ukazují. Vypadají náramně staře. Tak špinavě, obnošeně, vyvětrale — samé tóny, jakými příroda obmyslila leda některé pavouky, brouky, ropuchy — račte odpustit, ale je to pravda. Přece však se podobá, že nad nimi zvítězí barva jediná — ta do temna červená, „fraises écrasés“ se jí říká.

„Fraises écrasés“, *rozmačkané jahody*, jak zvláštní výraz! Břečka z rozmačkaných jahod má, jak známo, zvláštní svou červeň. Zpravidla se ovšem jahody nerozmačkávají, ale stává

se to přece někdy, viz Zolovu povídku O jahodách. Například když zamilovaný párek jde na jahody a pak na to jako zcela zapomene, že — už nějaké sebral. „Fraises écrasés“ tedy slibují pro letošek výlety „s bezohlednou láskou“. Mnoho štěstí!

Zvlášť krásně sluší barva ta dámě, která je hodně stara, hodně mala a hodně sucha. A má několik špatných, velkých, vyčnívajících zubů. Když se pak hezky doširoka rozesměje a přitom to rudé pštrosí péro na jejím klobouku zakývá, je na to podívaná.

Docela, je-li dáma také ozdobena „turnýrou“. „Turnýra“ — to je nejnovější artikul módní. Dříve se mu také říkalo „cul de Paris“ a je to hrb, který se nosí na zádech, ale zcela dole. Vypadá na dámě asi tak jako na malovaném pštrosu ta chocholka vzadu.

Jsem mudrc. Vždyť jsem kdysi řekl: „Není nesmyslu, aby ho nedovedla vzít žena na tělo a muž na jazyk.“

Nu ano, ano — „nebo i na péro“ — když tedy chceš, nezdvořilý čtenáři!

NÁRODNÍ LISTY 29. dubna 1883

△ *V Praze 5. května*

Ani za milión, milostivá paní! Máte sice pravdu — úplnou pravdu: neměl bych, nemusil bych psávat o módách jen ženských, měl bych i do mód mužských vrážet svoje výtečné péro (číslo 145, F A a.) — ale ani za milión! Zajíkavě, stydlivě, ano červenaje se panenským téměř studem svěřím vám příčinu: já — nejsem dáma. Ne, opravdu ne, — ale prosím — mlčelivost! — nu já vím — vím, člověk jen tak kvůli jistotě tento — Ano, a já jsem svatosvatě přesvědčen, že *jenom* dáma je s to psát dobře o mužských módách. Vždyť my mužští, když píšeme zase o mužských, jsme praví hulváti, nejmilostivější, — račte ale odpustit tomu hrubství!

„Ideálem dnešního pařížského lióna jest, aby vypadal jako kočí nebo štolknecht," psal tyto dny z Paříže jakýs Němec do berlínského listu. Podotýkám, že ovšem vím, co znamená po česku „štolknecht", že bych ale jen nerad setřel ten sprostý pel, jakým mimo německou nehonosí se žádná jiná „státní řeč" ve světě. On má arci pravdu, ten pařížský Němec. Pravý „boudiné" čili „chlapík *otočený*", který je zcela a doopravdy „pschutt" (vyslov „pšit", nové slovo, znamenající tolik co posavadní „šik" čili „moderní elegance"), vypadá ovšem prapodivně — vždyť jsou už i v Praze! Přilehavý kabátec, vlastně kazajka, s límcem tak nízkým, že krk končí nejspíše někde pod lopatkama. Cylindr jako hrnek na prádlo. Chůze rozkročená, do kolenou zapadající, tak jako by „boudiné"-ovi pořád kobyla nohama probíhala. Boty s anglickými nárty jako —

Ne, ne — vy vidíte, že to nejde, nejmilostivější! My můžeme o módě mužské mluvit hrubě, ano my ji můžem do upřímna nazvat *hloupou*, — zábavnou ale, *směšnou* není nikdy, privilej směšnosti zůstane povždy zachován jen módám

ženským. Může nevinná má duše za to? Lidstvo má své odvěké ideály, těžko jimi pohnout! Pročpak je každá matka „ideálem dobroty“? Pročpak je každá manželka v očích všech svobodných mužů „mučednicí“ — totiž když je hezka? Pročpak je každý, ale každý manžel již zase směšným? Nikdo na světě neví proč, on jím ale je, on jím zůstane — pomozme mu!

V té věci způsobí změnu jen všemohoucí čas. A on ji způsobí! Vztahuju věstecky svou ruku do budoucnosti, volám hlasem — pardon! — pročpak jste mne, nejmilostivější, teď vějířem svým přes věsteckou mou ruku uhodila? Abych nemluvil pořád o věcech, kterým nerozumím? Mužský o ženských módách, svobodník o manželství? Je pravda, já jsem muž svobodný. Já neměl ani jednu tak „nešťastnou lásku“, abych byl kvůli ní zhynul před oltářem; ale já mám za to rozum — náramný rozum! A proto mluvím.

Došlo mého sluchu (pouhá stylistická fráze, já to vlastně čtu zrovna teď v novinách), že na Slaném jezeře v Americe, v státu mormonském, vyvstal John Taylor, prorok nový, vydal manifest a promluvil v něm asi (zase jen stylistická fráze, opisujuť to doslova), jak následuje: „Zásady naší víry zakládají se na skalách věčných. Budou žíti a trvati, když i říše, mocnosti a národové zajdou; my budem považovati smlouvy své za svaté a zachováme si čistotu svou. — Ano my se spojíme na obranu nezadatelných, veškerou ústavu převyšujících práv lidských.“ Atd. — atd. — Připomínám k tomu, že přední zásadou mormonské víry je *mnohoženství*. Míti více žen než jednu — nebo arci také naopak více mužů než jednoho — zakládá se tedy „na skalách věčných“ a je „nezadatelným, veškerou ústavu převyšujícím právem lidským“. V tom, když je muž — nebo naopak zas žena — „věrným hned několika“, spočívá jedině „čistota“, jedině rozum

A teď k tomu přijdeme, že mormonské náboženství šíří se dnes již také Švédskem a Německem. Že dle Leonarda Wolseye Bacona v státech novoanglických panuje prozatím zas „mnohoženství puritánské“, rozvod že je totiž tak lehký a oblíbený, že má tam téměř každý manžel také několik žen, ale za sebou, ne najednou. Že tatáž zásada panuje nyní v Ně-

mecku, „v říši bohabojnosti a dobrých mravů“, a to dle hloupého bědování v tamějších časopisech v míře již až úžasné. Že v Americe velmi potěšitelně již rozkvétá také *obchod* s manžely a manželkami, a právě teď že je v Novém Yorku rámus proto, že si bohatá vdova koupila hezkého krejčíka, on ji pak tlouk, ona by ho tedy zase ráda prodala atd. A pak ať někdo řekne, že se neblíží na celé manželství revoluce obrovská! Že v ní jako v potopě nezahyne veškeren posavadní předsudek, veškerá nynější směšnost, vše hloupé a ještě nevyzrálé! Dejž to nebeský pánbůh!

Jak se to vše vyvine, ovšem se dnes nedá ani tušit! Já navrhuju „handl“, cestu čistě obchodní. Ať už novověkým způsobem za pomoci peněz a hodnot peněžních, neb třeba způsobem nejstarobylejším: cestou prosté výměny. Co do mravní zásady nedá se proti takovému obchodu namítat ale pranic. Nediví-li se dnešního dne nikdo, když muž sebe sama prodá i s duší a svědomím, *celého*, pročpak by nemohl prodat „svou *polovici*“? Žena s tím bude spokojena, vždyť s ní manžel zajisté bude vždycky zacházet šetrně, co nejlíp, jen aby pro případ prodeje tedy dobře vypadala. A ona zase, sezná-li, že manželství jí jde opravdu k duhu, a má-li dle toho peněžitých prostředků, proč by si nepřikoupila druhého, třetího atd. muže, aby jí šlo tedy k duhu ještě víc!?

Snad budou zvláštní výroční trhy, na nichž se vše ovšem odbude způsobem nejkratším a nejveselejším. A zvláštní budou pak asi také inzerty. Bude se v nich zrcadlit povaha každého jednotlivce.

Přímý, prostý, řekněm nevzdělaný člověk napíše:

„*Milovníkům mladé*, *pěkné ženy* oznamuju, že přijedu o svatohavelský trh do Prahy v průvodu dosavadní manželky své, kterou se svolením jejím za slušnou cenu a do dobrých rukou prodati hodlám. Blondýnka, 22 roky, zdravá, ve vaření a dohledu na veškeré domácí práce obeznalá, obstojně věrná, pravá dobračka. Podmínky mírné. Kdo ji koupí, musí si ji hned odvést k sobě. — A. B., rolník v Hromotřasích. — Také bych místo hotových peněz přijal parní pluh, jehož v obci potřebujeme.“

Lidé praktičtí zas řeknou:

„*Mýlili jsme se!* Ach, jako tak mnozí! Před třemi roky jsme věru myslili, že naše duše k sobě se hodí, že budeme šťastni. Jakkoli jsme se od toho času naučili vzájemné úctě, jakkoli nevíme, co bychom si zlého vytýkali, přece cítíme, že — — a po obapolné úmluvě jsme — Oboustranně stržené peníze zůstanou ženiným věnem do nového manželství. Dohazovači se vylučují.“

Inteligentní čtenář pak zvolá:

„*Výborné čtení za sníženou cenu!* Žena je kniha, praví básník. Dávám své ženě ochotné vysvědčení, že neseznal jsem při ní ani jedinou kapitolu nezajímavou, jediné slovo liché a prázdné. Avšak i čítání nejzajímavější knihy, když ji čteme na dvacátý již rok — —“

A idealisté se rozhovoří:

„*Jsme příliš — příliš spolu šťastni!* A přesvědčeni, že bychom každý dovedli obšťastniti rovněž i jiné, kdyby nás bylo nebe svedlo do spojení s nimi. Vidouce ale, že ne veškerá manželství jsou stejně šťastna, že mnohdy lidé jsou k sobě připoutáni, kteří jsou si jen vzájemně na obtíž, i rozželivše se nad těmi a takovými, rozhodli jsme se v okamžiku posvátné lásky k lidstvu — —“

Některá dáma snad zase napíše:

„*Změna.* Žiju v šťastném manželství. Avšak vroucně milovaný muž můj musí kvůli vojenskému povolání svému téměř co rok měniti sídlo a bydliště své. Jsem stálým stěhováním již unavena. Vím, že mnohá dáma přeje sobě zase života pohyblivějšího, zvláště lesku vojenského; já pak bych ráda vyměnila muže svého tedy již za muže pevně usedlého, za nějakého statkáře venkovského, mlynáře zámožného atd. — —“

A ještě jiná:

„*Hledám* vzdělaného, slušného manžela v prostředních letech, neomrzelého v provázení do divadla. Kdo se zná řádně ve frizérství, má přednost. — Dohazovačům provize.“

Jenže bude pak musit dáma dát pozor, aby jí dohazovač nepřivedl muže tak zfalšovaného, jako se falšuje kůň, kterému

se předělají zuby, přebarví srst, naleje na osvěžení do krku trochu „černého balzámu“ atd.

Ovšem bude pak už vůbec zcela jiná doba. Pak začnou hned ve školách poučovat děvčátka a —

A já raděj už mlčím!

NÁRODNÍ LISTY 6. května 1883

△ *V Praze 12. května*

Rád já chodím lučinami,
bývá po nich milá chůze,
ale když jsou trochu deště,
je tam zase mokro tuze.

Často mne už páry z lučin
k silné rýmě rozdráždily,
radil bych já tedy lidem,
aby louky vydláždili.

Pak ať prší, to je jedno,
hnedle je zas louka suchá,
řekne-li kdo: „Zkazíš trávu,“
je to výčitka jen hluchá.

Vždyť nám v Praze po náměstích
taky pěkně tráva bují:
tolik jí tu vždycky roste,
co jí lidé potřebují. —

Vidíte, takový já teď jsem: samý — samičký verš! Od rána do večera, na pevné zemi i na posteli, od hlavy k patě a v každé kapse, ať sáhnu, kam chci! Jaro, kypící jaro, už jsem to jednou řekl. Ale — než budu mluvit o jaře dál — prosím, nemám v té básni svatou pravdu? Mnoholipak my Pražané té trávy spotřebujeme? Mnoholipak jí spotřebuju například já — vlastně ne já, ale —

Naproti hokynář má Azorka. Tuze pěkný pejsek a příjemný. Den co den hafá ráno už v pět hodin pod mými okny, a když

mu dají košík a já vyjdu zrovna z domu, domnívá se to dobré zvířátko, že se košíku ani jinak nezbaví než o mé nohy. Je to pejsek moudrý, vzdělaný a zvláště v přírodních vědách obeznalý. Stávám u okna a čekám, cože Azorek. A když Azorek vykusuje mezi dlážděním trávu, vím neomylně, že dnes sprchne, a nepotřebuju číst pak už ani zprávu meteorologické stanice ústřední. Beztoho je to pouhý žvast; někdy k poledni-mu, když už to každý sám vidí, telegrafujou, jaké bude „dnes“ nejspíš počasí, a největší jejich prorocká moudrost je, že pro *duben* napíšou jakožto „povětří očekávané“: „Střídavě zamračeno; krátké pršky.“ Hokynářovic Azorek to ví stokrát lépe. Nu a vidíte —, u nás jezdí mnoho vozů, u nás není ani tolik trávy, mnoho-li v jiných ulicích, a Azorkovi ten krapítek přes leto přece stačí! A kdyby nebylo Azorka, ani bych nevěděl co s tou trávou.

Ach ano, jaro je už zde. Není pražádná pochybnost — kluci už hrajou na foukací harmoniky, a těch přece nemají odjinud než z *jarních* poutí. Třešně, merunky a broskve kvetou — my sice podle posavadních chladů nevíme proč, ale když se podíváme do kalendáře, musíme říci: právo k tomu mají! A příroda přece jen pokročila už tak daleko, že je po starosti alespoň největší: okurkového salátu bude o svatém Janě dost. Kampak by dobří svatojanští poutníčkové také přišli, kdyby si nemohli mimo špatným pivem a špatnou skopovou žaludek kazit ještě okurkovým salátem! Cožpak si mají kupovat hned cyankali nebo strychnin?

Ostatně ke mně příroda, když se mi chce zalichotit, nemluví salátem okurkovým. Ke mně mluví chřestem — šparglem — ach vy drsná, přímo děsná slova pro věc tak éterickou! Nejjemnější jídlo ve světě, a stvořené jen pro nejjemnější duše! Celé jaro se vším svým barevným leskem, s veškerou svou vonnou šťávou jako by bylo stlačeno do několika paliček, na jediný talířek mladoučkého chřestu! Když vezmu kousek do ruky, hlavičku mu starostlivě mastím zlatě se lesknoucím máslem a věnčím rubínově se svítícími drobečky, tu myšlenky moje zalétají náhle o tři tisíciletí zpět, do klasického Řecka, jež chřestu sobě vážilo jako lauru, a duší mou táhne průvod

vznešených olympických postav a k uchu mému nesou se vlny nesmrtelných pindarovských zpěvů. A kroutím očima a mlaskám. A když od hlavičky prokusuju se měkounkým stvolem dál, duch rozpíná svoje křídla a také on letí dále obrovitými dějinami lidstva, až blažen stane nad hvězdami středověku, nad kláštery zbožných mnichů. Zde, kde srdce se šlechtilo a nejčistší láska rostla, byl rostěn také špargl a pěstován se ctí velikou. A jemnily se jím duše a z klášterů vycházeli lidé jen svatí. Vždyť i já bývám po jediném talíři od poledne až do večera člověkem skoro zcela dobrým!

Jaro je zde, příroda bujní a s ní bujní také lidé. Kdo by to byl řekl, že dovede jaro galvanizovat i tu mrtvolu, kterouž nazýváme „českou delegací na říšské radě“! Vskutku, až i na banket se naše delegace vzmohla, tedy na něco zcela rozumného. A k neuvěření — při banketu tom dle věrohodných zpráv objevil se i humór! Pan hrabě Clam-Martinic připil na pana doktora Riegra jakožto na „přirozeného“ vůdce Českého klubu. — Ovšem to byl paprslek humóru jen jednotlivý, neboť nikdo panu hraběti dobře neporozuměl, nikdo nepřipil nato zase jemu jakožto vůdci „nepřirozenému“.

Achich! — Právě vyšel ve Vídni důležitý spis, bohužel jen po německu, ačkoli mohl s prací nepříliš velkou vyjít dobře i v jazycích ostatních. — Má asi titul: „Duchaplné řeči a závažné výroky i velké myšlénky, jež za posledního období zrodila a pronesla pravice na říšské radě.“ Za titulem následuje celá řada listů — prázdných. — A kdyby byl spisovatel a vydavatel důležité knihy té připojil k ní jen několik ještě listů takových, mohl je označit jakožto „Zcela stručný seznam činů, jež vykonala; a velkých vymožeností, jichž pro národ svůj vydobyla delegace česká“, a my měli dobrý dějepis posledních svých čtyr let. Počítám, že by bylo deset až dvanáct prázdných listů stačilo.

Je náramně důležito, aby byl napsán dějepis poslední té doby včas a zaveden do škol co kniha učební, by nám v témž duchu vychovával už příští generaci. Také byl už učiněn dosti praktický návrh, aby dějiny ty byly tištěny na kapesní šátky. Že prý je pak musí každý Čech nosit stále při sobě, mít často

na očích atd. Ale kvůli jistému, nepříliš salónnímu českému řikadlu zase od návrhu upuštěno. Neboť se jedná také o rešpekt.

Potomci českých husitů! — Tadyhle jsem četl zajímavou zprávu. Z hloubi Rýnu vyvážili velké dubové jehly, jež byly před dvěma tisíci lety základem Drusova mostu. Dubové dříví to je velice zachovalé a podnikavý průmyslník zhotovuje nyní z něho pianina. Druhdy duněly dřevem tím kroky železných římských legií; dnes — pianino, na něž stačí prstík kteréhokoli dítěte.

A také jsem četl, že v Postupímě, kde teď hvězdáři berou pod spektroskopem hvězdy do konskripce, jsou celí udiveni, že je na nebi pojednou tolik hvězd červených, které dřív byly čistě bílé.

Já se těm hvězdám nedivím, když musí se pořád koukat na nás lidi dolů! Já, kdybych byl hvězdou a musil například stát nad Čechy, byl bych už dávno zelený a modrý.

Ovšem, málokdy bývají potomci těmitéž chlapíky, jakými bývali jich předci. Jen málo je takových rodin, které ve stejném směru se zachovávají až na nejpozdější věk a v nichž na prapotomku poznává se zase určitý typ praotcův. Takovou rodinou velkou a šťastnou je například šlechtická rodina Boos-Waldeckův.

Německý básník Gustav Pfarrius vypravuje nám ve výtečné, nadšeně se nesoucí romanci *Der Trunk aus dem Stiefel** událost následující:

Seděli a popíjeli v staré rytířské síni na tvrzi Steinu. I řekl pan „Rheingraf“: „Ondy mně tu zanechal jistý kurýr tuto botu; kdo ji na jeden doušek vypije, tomu připadne vesnice Hüffelsheim!“ A vlastní rukou naplnil botu až po kraj.

Mezi pány nato velké rozpaky. Johann von Sponheim je tichý a přeje sousedovi Meinhartu z Dhaunů mnoho štěstí; ale ten svrašťuje jen nesměle obočí své. V rozpacích si Flörsheim hladí bradu, Kunz ze Strombergu se otřásá, ano i srdnatý zámecký kaplan hledí s hrůzou na obrovskou botu.

Avšak Boos z Waldecku volá: „Sem s tou kapkou! Nazdar,

* Das Nahetal in Liedern

pánové!“ Zdvihl botu, vypil ji a sklesl těžce do sedadla zpět. „Pane hrabě,“ zvolal, „nenechal tady kurýr také druhou botu? Rád bych sázkou také ještě Roxheim vyhrál.“

A smáli se všichni a velebili Boosa, že je bezedný. —

Už je tomu snad několik set let, co se to stalo. Nu a vidíte, podnes, kdykoli některý z Boos-Waldecků otevře ústa, ihned zase slyšíte — botu. —

NÁRODNÍ LISTY 13. května 1883

△ *V Praze 19. května*

Nakreslil jsem co nejpečlivěji starobylý svůj trojhran, připsal k němu věrně dátum, až ku kterémuž nás pánbíček ve své svrchované lásce dnes dovésti ráčil, založil jsem si ruce a čekám, až mně něco napadne. Čtenář by ani neuvěřil, jak je těžko psát, když člověku nic nenapadá!

Dívám se do stropu, po stěnách, po prostorách svého bytu. Všechno je tu v pořádku nejdávnějším, ani pírkem není hnuto. Prádlo leží v skříni, šatstvo visí v almaře, cestovní vaky leží klidně na břiše — nu ano, vždyť jsem se už rozhod: já do Moskvy nepojedu, ať si tam korunujou, mnoho-li chtějí! — Je arci pravda: nikdo mne tam nezve a nevolá. Rovněž je pravda, že mne tam nikdo neposílá. A ještě rovněji je pravda, že kdybych tam šel sám a — jak se říká — z dobrého srdce, oni by mne odtamtud ihned zase vyhodili. Ale já tam přece nejdu.

Za prvé tam bude všechno zadarmo: jíst, pít, ano snad i nocleh na policejní strážnici. A zadarmo jít se někam najíst slušnému člověku nesluší.

Za druhé — Bismarck tam také nejde. Čekal jsem dosti dlouho, ale on nejde. Snad nechce nechat těch čtrnáct dní, když budou všichni diplomaté v Moskvě, nás západní Evropu přece jen beze všeho otcovského dohledu. Snad má i něco jiného za lubem — kdož to ví; bude tedy dobře, když tu zůstane *ještě* někdo. Posadím se naschvál zády k Berlínu a budu se tvářit, jako by mne zajímalo, že teď dole v Římě dělají z kapucína Fra Diega Giuseppa du Cadice nového svatého. Konečně mne to vskutku zajímá. Já také nebudu věčně živ — a kdoví, co se pak stane! — Fra Diego Giuseppe du Cadice — pěkné jmeno a svou krátkostí jakoby stvořeno pro kapesní kalendáře! Až se ožením a budu mít kluka, takhle

ho pokřtím. Budeme s maminkou na něho volat „Fráčku!“

Ostatně, sedět nezůstanu, třeba bych do Moskvy nejel. Ale jen tak malé, zcela maličké cestičky, bez kufru a revolveru. Myslím, že z vlastního okolí Prahy ani nevyjedu. Co my tu máme v okolí krásných míst pro polodenní vycházku! Jak zajímavých historicky, geologicky, botanicky, svou polohou, svým krajinářským rázem! Snad žádné město Evropy není stejně bohaté na vycházky tak krásné, tak osvěžující, tak půvabné! Člověk věru neví kam dřív.

Letná s tou svou rozkošnou vyhlídkou na stověžatou Prahu. Pěkně zarostlá stráň z břidlic silurských (D d_4), mezi nimiž sůl Glauberova vykvétá. Zkamenělíny třetí silurské fauny. Pohodlné (nahoře) cesty, hojné stromoví, květiny. Jenže bohužel teprv stý člověk je dost silný a statečný, aby se odvážil po strmé stráni až tam nahoru.

Stromovka. Sady rozkošné, stinná dlouhá stromořadí, šťavnaté lučiny, vlnící se pole, záhony květin, vodotrysky. Každý Pražan by tam měl putovat týdně alespoň jednou. Jenže bohužel jezdí Stromovkou každou půlhodinu nějaký železniční vlak a kouře valí se z něho všude tolik, že tam člověk nevydrží ani pět minut.

Nuselská louka. Procházka luzná, velice vábivá, tuze poutavá. Jenže bohužel tu není pražádný stín a potok Botič nelibě smrdí.

Krč a *Kunratice.* Krásný les borový a dubový. Osvěžující procházka podél potoka a po lučině obklíčené lesem a vrbovím. Vzduch ozónovitý. Jenže bohužel tu stojí hajní s holemi v ruce, jimiž výletníkům přívětivě naznačují, že půjdou-li „tadyhle“, budou mít zpřeráženy kosti.

Cibulka. Velká, košatá zahrada s umělou zříceninou, ku kteréž vede jen as hodinu dlouhá cesta přívětivým košířským údolím. Jenže je bohužel údolí to dnes už celé zastaveno, takže tu jeho přívětivost není vidět. A když přijde člověk konečně ku Cibulce, že tam nesmí.

Údolí svatoprokopské. Odporučuju co nejpřátelštěji. Nesmírně poučný výlet. Mnoho vzácných rostlin. Památné uložení vrstev G g 3, g 1, H, E. Jenže bohužel plno tu vápenek,

a mnohý navštěvovatel, nalákav se výparů, padá do mdlob.

Údolí šárecké. Romantika, divoké skály, balvany a potok, který bublá. Dobré a četné hostince. Cesta jde mezi stromy, zahradami, chaloupkami, vilami, domky — jenže je bohužel těmi stavbami ta cesta už tak úzká jako ulička v starém Židovském Městě a prachu na ní celé mraky. Kdo si ostatně z několika centů prachu nic nedělá, může si po silnici vyjíti také

do *Vysočan.* Pěkná zahrada, chutné pivo, na nějakou hodinku milé posezení. Ostatně může výletník odebrat se po pískovci a opuce nahoru na *Prosek* a pak přemýšlet, proč tam lez. Což mu ale zajisté vaditi nebude, aby nešel dále až na *Ladví* u Ďáblic (336 metrů nad mořem), odkud rozhled daleký, kouzelný. Jenže pak má člověk bohužel náramnou žízeň, a hospoda tu není žádná. Neškodí, chutě o nějakou poštovskou míli dál! — tamhle kyne již *klecanský zámek* se svým stinným parkem. Škoda, že bývá ten park někdy nepřístupný; totiž zrovna vždycky, když do něho někdo chce!

Ano, Pražan může v krásách, v řídkých půvabech nejbližší mu přírody pokochat se věru až do únavy. Což je velmi zdrávo. Není také čtenář už tímto pouhým *stylistickým* výletem unaven?

Pražan *nemusí* sbírat krásy teprv po celé české zemi. Jet osm hodin po dráze a parolodi, čtyry hodiny nato vozem, a pak teprv chodit týden pěšky. A přitom vléci s sebou Řivnáčova Průvodce po Království českém: a) část popisnou, b) mapy a plány. Beztoho nám Řivnáč tou knihou všechnu radost zkazil! Kdyby ji byl vydal jenom německy, co jsme my mohli při ní užít! Jak krásně jsme mohli hubovat, vlastenecky očima kroutit, deklamovat o nutnosti poznat nadevše drahou otčinu a o povinnostech českého nakladatelstva k nám. Takhle ale vynaloží Řivnáč na to mnoho a mnoho tisíců, vydá důkladný, krásný, ano ve mnohém ohledu znamenitý český spis, a zkazí nám všechnu radost. Není pak arci divu, že si toho spisu nikdo z nás ve své hubatosti uražených Čechů ani nevšimne.

Jinde — což jinde by ta kniha zrovna teď, na počátku letních výletů, blýštila se všude. I šosák by si dle ní upravil nějaký pohodlný, a přece vděčný výlet do Abršpachu a Teplic,

do Podmokel, Děčína a vůkolí, na Sychrov nebo Hlubokou, Kutnou Horu nebo Prachatice, Milešovku nebo Řip. A studenti, umlouvající se, jakže stráví prázdniny, věděli by „dle Řivnáče“ už dnes, za kolik dní proberou Sněžku s vůkolím, Šumavu až ku Hluboké, světoznámé severozápadní lázně české atd. Jinde — to je to, že jsou jinde hloupi!

My — ale nechme toho: my nás nepředěláme! Zato skládám zde do rukou čtenáře mile překvapující slib, že ať si vyjdu za leta na výlet tady kamkoli, do kterékoli hospody ve vůkolí pražském, dám o tom pokaždé co nejobšírnější zprávu. Neděkuj se, laskavý čtenáři, je to moje povinnost. Moltke právě cestuje Švýcarskem a severní Itálií a časopisy podávají zprávy o každém žejdlíku piva, který vypije. To už je jednou osud nás vynikajících mužů, že zajímáme. Já ovšem umím pěkně psát, což Moltke neumí, a proto už od let seznamuju čtenáře sám a ochotně o každičké události svého života.

Lituju jen čtenáře, že „elektroskop“, nejnovější ten vynález, kterým se vlny světelné právě tak přenášejí jako „telefonem“ vlny zvukové, není ještě dost rozšířen. Pak by mne mohl čtenář ze svého pokoje také na vlastní oči vidět, jak například sedím na Kovárně ve Vršovicích a piju pivo a jím kozí syrečky na jeho, na čtenářovo zdraví. Čím by se čtenářova rozkoš zvýšila nesmírně.

A potom by se mohl čtenář „elektroskopem“ item z kanapé rozhlídnout po vůkolních vrších, jakže stojí obilí. Letos prý budeme mít všeho dost: ovoce, chleba, buchet, čočky, všeho. Přicházejí zprávy věru co nejpotěšitelnější. Jen o baletky prý bude velká nouze. Náramný vývoz letos, hlavně do Ameriky; jistý newyorský dodavatel jich potřebuje sám jediný na 600. Tu ovšem nastane po Evropě pak citelný hlad. Tak mnohý mládenec nebude vědít — —

Já ale pravím čtenáři ještě jednou, že je těžko, tuze těžko psát, když člověku nic slušného nenapadá.

NÁRODNÍ LISTY 20. května 1883

PSÁNO PO SLAVNOSTI PRAŽSKÝCH SLÁDKŮ

△ *V Praze 26. května*

„Není dvou v různých městech vařených piv ve světě, aby byla úplně stejna. Jako není dvou lidí, povahou a tělem sobě dokona rovných. Drž se všech pravidel co nejúzkostlivěji, napodob při úpravě a vaření vše do podrobností nejmenších, přece bude pivo z města A. jiné a z města B. zase jiné.“

A proto, letně žíznivý čtenáři, nehledej na svých parných poutích za branami ani „plzenského“, ani „pražského“, a najdeš-li například u Svaté Markyty skutečně dobré „svatomarkytské“ nebo v Nuslích skutečně dobré „nuselské“ atd., věnuj si mezi prvním a druhým džbánem na to deset minut, sejmi klobouk a děkuj nebesům vroucně.

A mezi džbánem druhým a třetím jdi k panu sládkovi, pochval mu várku a dej se od něho za to pozvat na oběd. On sice žádný, tebou takto obzvláště vyznamenaný sládek za to tak příliš nemůže, že vaří pivo dobré; ale chvála ho potěší a zadarmo oběd bývá také dobrý.

Vždyť je vlastně *ten* sládek sládkem *nejlepším*, který o svém kumstu sám ani „dále“ nemyslí a sám „vynalezá“ co možná málo. Který jen dbá, aby chmel a slad byl napořád dobrý, úprava pak aby byla co nejpečlivější, třeba po způsobě již staleté. Beztoho se v základech pivovarnictví nezměnilo od tisíciletí podstatného nic, a nejpřednějším základem jeho je po všechny časy jenom poctivost. A proto když jdu pražským Perštýnem a čtu tam pamětní desku „Slavný reformátor českého sladovnictví Poupě“, pomyslím si: „Reformátor? To zajisté za jeho doby sládci už příliš sobě všímali jalovce a šišek jedlových, dymiánu a marjánky, sušených šípků, švestek a sirobu, a on, Poupě, vrátil se zase k starodávné chmelové a sladové poctivosti!“ A pak smeknu uctivě klobouk, neboť poctivost bývá za všech časů řídka. —

Ty a podobné myšlénky křížily se mi mozkem, když jsem

před několika dny viděl, jak „Společenstvo sládků pražských“ si světí prapor svůj. Ty pevné kroky! Ty pyšné oči a sebevědomé tváře! Jako by byl každý z nich sám vynalezl to velké dobrodiní lidstva, jemuž se říká *pivo*!

Ach žádný starožitník a žádný historik na světě nám nedovede říci, kdože vynalezl pivo. Jako ne, kdo vynalezl oheň. Dobrodiní nebes, položené do ruky lidstva, jakmile začal se tomuto rozum klubat — „Pij, člověče, a buď silen, abys vydržel na cestě ku vrcholkům vzdělanosti!“

Myslím věru rozhodně, že pivo sahá až do *nejstarších* dob pohanských. Soudím to už dle křesťanských „patronů“, jež sladovničtí ctějí. Majíť hned tři — svatého Adriána, svatého Arnolda a svatého Mikoláše — a o žádném se neví *proč*.

Že prý už „nektar“ olympických bohů byl vlastně jen pivem, a první sládek prý se jmenoval Morfeus — tvrdí náš, ovšem skoro vždy pravdomluvný Havlíček. Že prý vynálezcem byl král Gambrinus a ten prý byl Němcem — tvrdí zas Němci — ačkoli v Německu nalezáme nějaký „pivní řád“ teprv někdy v století 15., kdežto ve Francii měli sládci už v 13. století svůj cech a v Anglii už v 11. století vydán zákon stran piva, nazvaného „Ale“. Že prý to byl ovšem král, ale jmenoval se Ječmínek — tvrdí zase Poláci. Nu snad to byl král; dobrý král vždycky rád prokazuje dobrodiní poddaným svým. Tolik je ale jisto, že pivo bylo u nás Slovanů od časů nejdávnějších známo. Že každý si vařil nejprv své „kvasy“ sám doma, že pak teprv budovaly si obce společné pivovary, kde „pravovárečné“ rodiny vařily si zásoby své jedna po druhé, a tak že se pivovarnictví vyvinulo znenáhla u nás jako všude jinde. A je to jedno, ať vynalezl pivo vlastně kdo chtěl. My Češi jsme nanejvýš spravedlivi, my jsme světoobčané, my máme uznání a zpíváme zcela všeobecně: „Blahoslavený sládek, který první — — “

Ostatně bych se vsadil, my Češi že jsme piva *ne*vynalezli. Ze starších českých dob jsou zprávy o něm naprosto řídky. Ani žádní historicky vynikající mužové naši nejsou co zvláštní „pivodové“ známi. Německý Luther byl „pivec“ přímo pověstný; o našem Husovi smíme snad jen dle okolnosti, že

meškával tak rád u Václava „češíře“ (hotovitele číší) soudit že byl aspoň někdy „pivničníkem“. Ano, trochu více piva pít platívalo v Čechách téměř za hanbu. „Konšel nemá v hospodě na řadích sedati, a opil-li by se, nemá nazejtří do rady jíti.“ A pochvalné pořekadlo o „slánských holubářích, litoměřických vinařích, rakovnických pivovárnících a žateckých sládcích“ povstalo ve věku teprve minulém. Pak ovšem přišli „piváci a češpivové“, „pivní moli, pivničníci a piva pitelové“ také u nás rychle ku cti. A národní naše píseň přilnula k pivu pojednou s láskou skutečně dojemnou. „Kde se pivo vaří, tam se dobře daří,“ hlaholí basy statečných otců. — „Když jsou naši pívávali, taky my pít budem,“ odpovídají před hospodou zdární synové altem. — „Kdybych já věděla, co dělá Matěj, já bych mu poslala na pivo zlatej,“ vzdychá roztoužená sopranistka Kačenka. A tenor Matěj, k slzám pohnut takovým množstvím lásky a piva, sotvaže z hrdla dostává bolnou otázku: „Pivo, kdo tě bude pít, až já budu v hrobě hnít?“ Ale ihned se chrabře zase vzmuží, pěst jeho bouchne do stolu: „Pak tě budou naši kluci pít! Ti zas budou kluky mít, ti zas budou pivo pít“ — — Těš se, Kačenko, to bude kluků! Těš se, národe, pokolení ti povstane za pokolením, ty budeš žít věčně! —

Naši praotcové znali hlavně dva druhy piva: silného „samce“ a slabé „pírko“. Ze starých spisův jsem si ještě během let vypsal „drž-se-ho“, „lípové“, „doškové“, „chuděnské“, „Šillingovo“, „klášterské“ a „rybí“. Snad a nejspíše měli ale naši otcové druhů ještě víc. Jenže přece ne tolik, mnoho-li naši sousedé Němci. U těch mělo dle Schmidt-Weissenfelsa pivo v každém městě jiné jmeno, a v některém městě jmen hned několik. V Lipsku „gose“, ve Vratislavi „skopec“, v Brémách „pes“, v Buxtehude „Ichweißnichtwie“, v Eislebenu „Krabbelanderwand“, v Grimě „bolobřich“, v Jeně „lidské sádlo“, v Stade „kocour“, v Mnichově „kozel“ atd. A dodnes má jediný Mnichov svůj světoznámý „Hofbräu“, „Löwenbräu“, „Spatenbräu“, „Salvator“ čili „Franziskanerbräu“, „Bock“ atd., kdežto celé rozsáhlé Čechy mají jen „plzenské“ a pak jsme s pivní světoznámostí svou už

hotovi. To je to, že u Němců o zdar pivovárečnictví starala se i knížata. Vzpomeňme si jen na krásný zápas, jejž podnikl bavorský vévoda Maxmilián roku 1600 s brunšvickým Jindřichem a při němž proslulé brunšvické „mumme“ podlehlo naproti tehdy téměř ještě neznámému mnichovskému „kozlu“. Jindřich byl „kozlem“ namol, kdežto Maxmilián „po mummě“ dovedl ještě navlíknout jehlu, stoje na jedné noze. A pak také že u Němců pomáhaly pilně i ruce zbožné. Sotvaže mnichovští augustiáni začali vynikat svým „kozlem“, již tamější otcové jezovité vařili výtečnou svou „kozu“ a bratři františkáni ještě výtečnější „salvátorský olej“. České kněžstvo sobě nikdy nevšímalo pravého prospěchu národa. Teprv teď začínají páteři augustiáni na pražské Malé Straně se trochu snažit a vaří „samce“. Nu — projde!

Teď ale — jakpak se to má s pány sládky? Musím se toho dotknout — třeba *nerád*. Bylo to arci vlastně jako při všem, jedni sládci byli chváleni, druzí hanobeni. Stalo se, že těmto bývalo pivo do stok nebo do kádí vypouštěno, bylo-li špatné, a pan starý že musil v něm plavat, že jej síly opustily. Domy si ale kupovali i ti chválení, i ti hanobení.

Jedna je věc ale naprosto zvláštní, a té se dotýkám již až *tuze nerád*! Mezi jiného druhu živnostníky bývají totiž nalezáni jednotlivci, kteří vyniknou i vědou, uměním, politikou a působením svým pak zapisují se provždy do dějin lidských. U sládků toho nenalezáme. Ze všech těch sládků, kteří kdy v Evropě žili a tyli, zapsal se do dějin jen *Santerre*, jenž byl velitelem pařížské národní obrany za doby Velké revoluce, a *Buxton*, jenž v londýnském parlamentu prorazil zákon o zrušení otroctví ve všech osadách anglických.

Nejspíš tedy — skromnost; jiné příčiny bych věru nevěděl. O talentu přece nemůže být řeči!? Zvláště ale ne u nás v Praze. Každý mladý sládek náš může věru být u pražských ostrostřelců ihned aspoň lajtnantem. Jen když chce!

A to svědectví jim musím sám dát, že pro „pokrok“, pro „politický ruch“ jsou téměř všichni. Zvláště pro tento. Neboť když je „politický ruch“, křičí se mnoho a — pije ještě víc.

NÁRODNÍ LISTY 27. května 1883

PSÁNO NA POČÁTKU PAMÁTNÉ DOBY KYSELÝCH OKUREK

(Co do těch okurek jubilejní rok 120)*

△ *V Praze 2. června*

Lodní kapitán americký, pan Augustus G. Hall, dává překvapující, vysoce zajímavou, a tedy vítanou zprávu o *želvě mořské*. Je 40 stop dlouha, 30 široka a 30 vysoka.

Časopisy celého světa jsou u vytržení. Právem prorokují želvě té nesmírnou budoucnost. Praví, že když se narodil chválně známý mořský had, nebyl také delší než 40 stop; že se ale dopracoval už délky 200. Avšak při síle pořád jen 6 stop (za 120 let!) — kam to tedy může v poměrně stejné době přivést páně Hallova mořská želva! Totiž bude-li se s ní zacházet šetrně a bude-li ona musit obtížnou cestu novinami konat jen jednou takhle za rok, v letě.

Ano, ano, nebohý čtenáři, už v ní letos jsme, v té době „mořských hadů". A přec posud ani růže ještě nekvětou! Ještě není téměř ani vidět dámy, aby měly vlasy ozdobeny rozkvětlou růžičkou a na ňadrech aby se jim skvěla růže co šperk. Ještě kvůli tomu přirozenému šperku nemůže žádný nadšenec parket divadelní srovnat s „růžovým záhonem", mezi nímž jen zde onde sedí jednotlivý muž jako přiklopený šedý hrnec květinový na chytání škvorů. A *přece* už parno — kyselé okurky — had mořský —

Ach, dnešního dne je čtenář už náramně chytrý! Dnešního dne mu s takovým něčím už věru nesmíme přijít. Také toho chválabohu nemáme ani více zapotřebí. Jako by byl lidstvo, ba celou zeměkouli naši pojednou vyměnil! V zimě v letě plno zpráv pikantních, pořád stejný proud, novinky zvláštní, rozrušující. Tak výdatný proud, že vydavatel jistého, dosud jen ranního listu londýnského se odhodlal tisknouti *každou*

* Doufáme, že pouhý ten pokyn stačí, aby neunavní naši národovci „vzmužili se k slavnosti zajisté krásné", zvolili slavnostní komitét, dali jmena všech výborů do novin a — atd.

hodinu (od rána do večera) přílohu novou, se zprávami *nejnovějšími*.

Jsem trochu dětinský. Sepisuju si každého dne, co najdu v novinách zajímavého a nového, abych viděl, kterýže den je úrodnější dnů jiných. Podávám zde například výsledek dnešního svého čtení; ať si náš čtenář pochutná s sebou.

a) *Mozek skotského krále Jakuba II.*, od roku 1789, tedy od Velké francouzské revoluce pohřešovaný, konečně se nyní v jakés pařížské jezovitské koleji zase našel. V kapsli cínové a s nápisem jasným. — Čtenář beře zprávu tu prostě k vědomosti. Snad si vzpomene, když už se o Paříž jedná, také například na Karla IX., původce „bartolomějské noci", kývne hlavou a šeptne: „Ano, už tomu docela 300 let, a tomu králi pořád ještě na mozek nepřišli!" —

b) *Poslední Mohykán* přece tedy již zemřel. V krajině Atala, kamž se bylo as před padesáti lety posledních několik rodin mohykánských uteklo. Bývalí lovci oddali se zde orbě, ale znenáhla vyhynuli přece. — Čtenář si vzpomíná na Cooprova Posledního Mohykána, jenž události předběhl tedy o mnohá desítiletí. Myslí si na dlouhého Natty Bumpa, výtečného střelce; na jeho šlechetného přítele, divocha Mohykána; na jich poutě šerými pralesy a po chladných vlnách řeky Susquehanah: a vzpomínka ta ovane ho v panujícím vedru chladivou svou perutí a bude mu příjemna. —

c) *Největší perla* nalezena jakýms šťastným plavcem v Tichém oceánu při lovu. Je nejen velká, nýbrž i zářivě bělostná, její cena páčí se na 30 000 zlatých a nálezce půjde s ní do Paříže, aby ji tu prodal. — Čtenář si myslí pojednou na svou dcerušku, která příští zimu půjde poprvé do bálu. „Žabička — ta by jí slušela! A k ní kolem krčku řadu safírů, třeba jen jako lískový ořech velkých, a do vlasů — ech co!" a čtenář odfoukne kouř z čtyrkrejcarového kuba až do protějšího koutu světnice. —

d) *Nejhlubší místo* v oceánu již nalezeno. Montblank by se do něho třikrát vešel. — I ať se vejde! — Čtenář si nemyslí přitom pranic a nechá nejhlubší místo být nejhlubším místem. —

e) *Vzácná rodinná slavnost*, o níž zpráva z malého fran-

couzského města. Otec 105 let, matka 96. Dětí měli spolu 11, k nim 17 snach a 8 zeťů, pak dodnes 213 vnuků a pravnuků a — Vtom se zdá čtenáři, jak by se bylo něco dotknulo jeho mozku. Jak — 11 dětí a 17 snach a 8 zeťů (?), přec jen trochu divno! — Čtenář mrkne nedůvěřivě stranou okem — na mou pravdu — tady se válí žurnalista radostí po podlaze, plácá do ručiček, louská prstičkama a směje se veleváženému čtenáři zrovna do očí!

Ach, můj milý, dobrý, až tuze dobrý čtenáři! Jakže to stojí v Písmě svatém? „Chytrost kde nalezena bývá? Propast praví: Není ve mně; a moře mluví: Není u mne.“ Ale u mne je, u *mne*! řve veskrz naskrz prohnaný žurnalista. Vždyť jsou to samí a samí „mořští hadi“! Už ten londýnský vydavatel, který tiskne každou hodinu novou přílohu, a jen proto se vine napřed, aby čtenáře zklamal zcela jistě. A ten „poslední Mohykán“, který je už mnohonásobným svým vlastním pravnukem, a ten mozek krále Jakuba, který se nalezá rok co rok, a ta největší perla a to nejhlubší místo v moři a ta šťastná rodina — všechno, všechno — máme těch „mořských hadů“ ve své redakční registratuře jedenáct set druhů — vytoč se z nich, čtenáři nebohý!

Ale neboj se, drahoušku, *letos* se neboj! To teď mluvím *zcela doopravdy*. Pro letošek můžeme svou registraturu zavřít na devatery zámky a klíčky hodit klidně někam do vody. Politická akce zemských sněmů přeložena na leto, sněm český bude zasedat zrovna za nejparnějších dnů. Nebude věru nouze o materiál pro noviny.

Český sněm konečně jednou zase vskutku *český*! Již se blíží, krok jeho duní zdaleka a srdce naše se zachvívá blahem. Spravedlivým volebním řádem bude bytnost českého národa již zabezpečena navždy. Řada vymožeností, po nichž jsme toužili dvacet let, zazáří nám jakoby sluncem živým. Věhlas našich politických vůdců konečně vynikne nade všechnu pochybnost. Jenom musíme být těch vůdců hezky poslušni a nesmíme žádat najednou příliš —

„Mořský had! Mořský had!“ volá teď zase čtenář, zacpává si uši a brání se nohama.

Přece jen chlapík, ten čtenář! Nu — přiznám se: chtěl jsem, nepovedlo se — Zdalipak si ale čtenář všimnul kandidátní listiny našich pánů velkostatkářů? Šest proboštů, opatů a kanovníků — je to radost, co?

Velebný dojem! Jen aby se zase nějakou neopatrností nezkazil! Aby Český klub ponavrhl dle toho vhodné kandidáty tedy také pro města a pro obce venkovské! Počítám, že na jednoho probošta tři faráři co asistence stačí; 3 × 6 „dělá“ osmnáct. A vyberou-li se ostatní, ti světští, alespoň tak, aby se hodili za kostelníky a ministranty, může se pak za český národ odbýt rekviem už zcela pěkné.

Škoda přeškoda, že se nedá v skupině svěřených statků v tom ohledu nic dělat! — Ale — že se opravdu nedá? Cožpak by věru nešlo nějakým fideikomisním zákonem postarat se také například o děti bisku — —

Nu, já už mlčím, já se beztoho nevyznám dost v přírodopisu, abych věděl jak tento. Ale já si myslím — ech, já si nemyslím už pranic!

Bože, to parno!

NÁRODNÍ LISTY 3. června 1883

△ *V Praze 28. července*

Cholera a dluhy — o jiném se teď v novinách nepíše. Nebesa vědí, proč *teď* najednou noviny tolik píšou, sdělují a vypravují o dluzích, — zrovna choleru by mohl člověk z toho dostat!

Dluhy jsou zcela nepěkná, naprosto nelíbezná, ano myslím že i samému pánubohu nemilá věc. Neměly by ve světě ani být. Také by nemusily být, kdyby lidé nezapomínali platit nebo vůbec si nějak tyhlety věci srovnat. Mohl by si každý vzít příklad ze mne. Také mám starostí dost, musím na tisíceré věci myslet; abych ale na nic nezapomněl, užívám mnemotechnických prostředků: čísluju si všechno a to číslo si pamatuju pak prostě pomocí nějaké události historické, shodující se s číslem oním letopočtem svým. Moje dluhy například a ostatní mé „povinnosti“ k lidem mají číslo 711 — a zrovna téhož roku po Kr. udála se mezi Maury a Španěly bitva u Xeres de la Frontera. Kdykoli si tedy vzpomenu na bitvu u Xeres de la Frontera, což se neděje ani tak zcela zřídka, mohou být moji věřitelé úplně jisti, že si vzpomenu také vždy na ně. Poněvadž pak považuju své věřitele za lidi vskutku hodné, stavím je v té bitvě vždycky na stranu zbožných Španělů. Mohu já za to, že tenkráte Španělé prohráli? A že ta historická chyba nedá se už nikdy, ach pranikdy odčinit? — —

Vidím čtenáře, jak s náramným udivením hledí na tyto moje řádky. — Nehněvej se, milý, drahounký čtenáři — je to arci plácot, rozhodný plácot — ale vždyť já za to ani snad nemohu — podívej se na mne, čtenáři, až slzy mně vstouply do očí! Také vznešený žurnalista je konečně jen člověkem — a my lidé máme teď největší leto, psí dny, kyselé okurky, a pánbůh už jednou určil, aby v době té cítil žurnalista ve

své hlavě pokaždé takovou nějakou divnou, prapodivnou prázdnotu. — —

Parno neparno, to je pak všechno jedno. Tyhle dny máme například chládek. Tak příjemný chládek, že ani český poslanec, a byť musil za jedinou sněmovní schůzi třeba třikrát ruku zdvihnout, přespříliš se přitom nezapotí. Nu a vidíš, čtenáři, co je nám žurnalistům ten počasový chlad platen? Jakmile nadejde bohem nám určená doba, je žurnalista zkrátka hotov, v bryndě. Ano řekl bych, že pak téměř trochu zhloupne. Přicházejíť přece i v této době ze světa věci dosti zajímavé — — umí on jich dnes ale použít?

Přišla například teď z Ameriky ta velice pěkná, zvlášť pro milovníky přírody důležitá zvěst o výletu tří lovců kamsi do nevadských hor. Na noc si rozdělali oheň, lehli, a tu se slezlo na ně tolik kousavých hadů, že jich lovci musili pobít 7121, než se z nich dobyli ven! Jenom nejmenší z lovců, jakýs John, byl kousnut 1371krát! A ten byl pokousán ještě nejmíň, protože byl nejmenší. — „Hehe," napíše k tomu žurnalista, „jen jestli to není kousek mořského hada!" a — zkazí překrásnou zprávu nadobro.

Nebo přijde z Ameriky zpráva umělecká. Tam totiž hlediště divadelní, kdykoliv se dává nová veselohra nebo fraška, naplňují teď jistým, ostatně také evropským lučebníkům dávno známým plynem, jenž neodolatelně nutí člověka k smíchu, — a obecenstvo se pak může zrovna uřehtat. — „Hehe," ušklíbne se k tomu zase žurnalista, „to se líhne v tom parnu!" — Nemůže mlčet?

Chudák — vypadá, když takhle sám pak chce zase býti vtipným, sám čtenáře bavit!

„*Tadyhle* jel jistý biskup," čtu právě dnes v jistém „světovém" listu německém, „s několika kněžskými soudruhy za město na procházku. Slezli, procházeli se a přišli k hochovi, který pásl štětináče. ‚Mnoho-li máš platu ročně?' ptal se arcibiskup. — ‚Platu nemám; ale dostanu pát bot a košili.' — ‚Vidíš, jsem také pastevec, ale to já mám víc!' — ‚Nejspíš také pasete štětináčů víc.'"

Kdyby teď čtenář mohl nahlédnout na grunt mého srdce!

Kdyby viděl, jak hluboce, jak bolestně ho lituju, že musil tohleto číst! Taková stará, děsná, zrovna zoufalá anekdota! Přihodilo se to totiž ve skutečnosti už dne 28. července roku 12 883 před Kr. jistému bramínovi země hindostánské, a od té doby vypravujou to lidem každých sto let jednou jakožto „nejnovější vtip“ a nebohý, politováníhodný čtenář aby se tomu dnes, v tom letním dusnu, pořád ještě chechtal! Nikdy bych nebyl s to něco takového spáchat — ne, nikdy! Také jej mám, ten šestisvazkový Konversationslexikon des Witzes, Humors und der Satire — tamhle stojí —, také bych mohl čtenáře soužit, bodat a mučit — nikdy!

Raději nejsem ani vtipný — dovolávám se spravedlivosti čtenářovy, aby mi to dosvědčil. Ostatně si věru myslím, že vtip *není* zrovna předním úkolem žurnalistovým! Že tento má vždy spíše hleděti k pravdě, ke skutečnosti, k tomu, aby něčím prospěl. Proto já si všímám raději vždy věcí obecních, záležitostí politických, hledím láskyplně upozorňovat na chyby, duchaplně poučovat atd.

Jenže mně jedno i druhé, obec i politika, dělá doposud náramně malou radost. Pořád se mně donášejí nějaké žaloby.

Znáte přece pana Bubulku, domácího pána z -ské ulice — i ne, tam naproti! — ano, toho! Řádný člověk, je-li pravda? A slovo takového muže má už nějakou váhu, viďte?

„Zdalipak si všímáte, co ta naše obec zase děsného vyvádí?“ rozkřikl se ondy na mne.

Uleknul jsem se, mámť tu naši obec, ačkoli je neposlušna a nezvedena, přece trochu rád. „Nu —?“

„I tam s tou pumpičkou, kterou postavili před radnici — povětrný sloup ji jmenujou nebo tak nějak. Stojí na ní leda-cos psáno: jak je zeměpisná Praha široká a dlouhá, kde v Praze vychází slunce atd. Nu ať by se lid poučil, ať by se na to dal nějaký groš, ale u nás — u nás!“ — pan Bubulka zlostným smíchem se až křečovitě rozkašlal. „Postavili to tam — a od toho okamžiku pranikdo o to se více nestará, to se rozumí! Dobře jsem se přesvědčil! Šel jsem tam ráno, když bylo hezky i ošklivo, ano i za největšího větru — víte, minulý týden — jsem nelitoval chůze a schválně jsem tam od Křížků

zašel. A kostel na Petříně je prý pořád 322 metrů nad mořem, *pořád* 322. To byste neřek — ano! A přece ví každé dítě, že moře není skoro nikdy tiché a země že se také točí! Ale já dám do novin nějaké zasláno!“

Ovšem jsem mu to hleděl nějak vymluvit. Nejsem věru z těch, kteří pořád a pořád jen na obec hubujou, ale myslím si, že ti, kteří mají její správu, a tedy zodpovědnost, měli by si hlasů vážených občanů přec jen dobře všimnout. Pan Bubulka je věru s to a přinese nějaké zasláno do naší redakce. Už za posledních voleb byl s jedním takovým, jedovatě psaným u nás a měli jsme s ním práci. Stěžoval si tenkráte trpce, že je už po dvacet let v druhé třídě voličů, pořád jen v druhé třídě; jako by prý nebyl ani hoden přijít do první. „Obec“ arci řekne: „Co dělat, když pan Bubulka pořád platí jen stejně mnoho daně,“ — a trochu pravdy konečně ta omluva do sebe má, ale každý mi přisvědčí, že řádný občan je řádný občan a slušný ohled že je jenom zdvořilost.

Je to s tou „obcí“ kříž. A tyhle dny jsem se věru bál, že i politika mne zase pozlobí, spravedlivě rozčertí. Ale ještě to jakžtakž odešlo. Chtěli mít totiž pro Český klub nové stanovy a už se začali hádat. Ale pak si vzpomněli: Nač to? — česká politika je beztoho jen řadou funusů — vypůjčme my si stanovy od některého pořádného pražského spolku pohřebního, a je to.

Mají pravdu.

Beztoho se žádá od českého poslance jenom, aby vždycky šel hezky rovně a slušně vedle pohřebního vozu, aby cestou nemluvil a sebou nevrtěl.

Český národ může být klidný: bude pochován ve všem pořádku. A lacino, úžasně lacino!

NÁRODNÍ LISTY 29. července 1883

△ *V Praze 18. srpna*

Podával mně již zdaleka obě ruce. Oči se mu leskly, tváře svítily, vypadal výborně, jako skoro každý „venkovem vykoupaný“.

„Vy jste se tam spravil!“

„Já? — kde?“

„No — venku.“

„I toto! Já už jsem čtrnáct dní zase zde. Víte, já na venkov nedám. Já tam jedu rok co rok, je pravda, ale víte: jen proto, aby mne pak zase tím víc těšila Praha. Moje radost z výletu začíná tím dnem, kdy píšu své hospodyni: ‚Milá Kačenko. Drhněte podlahu. Požádejte domovníka, aby Vám vysadil okna. Ať je všechno umyto a sucho, přijedu příští středu.‘ Pak vidím v duchu, jaký rámus se svede kvůli mně v celém bytě. Jak se počítají dny, hodiny. — ‚Za půl hodiny už přihrčí drožka s *pánem*,‘ — a Kačenka honem ještě běží s lahví pro čerstvou vodu. Víte, jsem člověk citu, to mi dělá dobře. Očekává mne takhle někdo na venkově? Je tam kvůli mně nějaký shon a spěch? Umývají tam kvůli mně vesnické domky? oprašujou stromy? otvírají květiny?“

„Ale vzduch — vzduch! Vždyť je vidět, jak na vás působil.“

„Pánbůh zachraň! Přijel jsem suchý jako slabikář. Prosím vás, venku ta masa, to pivo! Ba ani mléko tam nestojí za nic — dal jsem si sloužit, já ho ovšem nepil. To si dojdu do Saského dvora na nějakou srnčí, nebo k Petzoldovi na ragoût en coquille, nebo k Bindrovi na husičku, zčervenají mi tváře až samou radostí! A pak to pivo — kdybych vylezl až na Alpy, nedostanu tam takové pivo jako u Štause nebo Makovského. Hlavní ale věc — už jsem řekl: já jsem člověk citu. Prosím vás: když venku neprší a je prach, mohu tam nadávat, že se nekro-

pí? — Když prší a je bláto, mohu se vztekat na metaře? — Když v lese padnu přes kořen, mohu láteřit na špatné dláždění? — Když na mne kape ze stromů, mohu hubovat na špatné žlaby střešní a na magistrát? To mně tam *všechno* schází! — Já hubuju nesmírně rád!“ — A podíval se přitom na mne tak upřímně, jako by chtěl říci: Vy ne? — Stiskl jsem mu ruku.

Má pravdu, ten Pražan myslivý. Proto ale Praha přece teď nestojí za nic. Je mrtva, fádní. A já už jsem se výročně zase rozzlobil. Neuplyne jediného roku, aby některý z turistů nenapsal: „Krásné město — plno vzácných památek; ale nejpamátnější je, že je v Praze tak málo krásných ženských.“ — I aby tě! Drž se své červené knihy, prohlížej si staré věže, obdivuj historické patníky — do naší ženské krásy ti pranic není.

Čert by člověka vzal vzteky — — a přece jen se člověk pak zas tajně směje a mne si ruce. Bodejť, my vystavíme tu svou krásu potulnému světu na obdiv, ne? Ó my jsme chytří! Jakmile se přiblíží doba vandrovní, sebereme své ženy a své dcery a schováme si je někde venku, po vesnicích, po hájovnách, samotách. Piš si pak, turisto, co chceš; my víme, co máme.

Jenže je pak Praha fádní. Něco opravdových krásek tu zbude ovšem, řekněm deset — ale co je to na čtvrt miliónu hladových mužských zraků! A poněvadž nemáme dosud bohužel žádného zákona, po kterém by každá skutečně krásná žena musila denně chodit osm hodin po Příkopech, potkáš některou z těch desíti za týden jednou. A pak je samá pýcha a pořádného, vyprůbovaného a osvědčeného mládence si ani nevšimne.

Fadesa! Letos máme pravou sezónu morte: cholera — Ischia — český sněm a řeči o rozdělení Čech. Žádná protiváha. Alespoň kdyby se byla uskutečnila ta „výstava piva“ v Praze, o níž se mluvilo. Závodění piva, vlastně piv, kteréže je nejlepší. Myšlénka zrovna mlaskná, ale smělá! Pivo však ztratilo kuráž a nechalo svou vyzývavost být. My bychom mu byli dali!

Zato je teď všude po českém venkově asi krásně. Všude to

květe, všude hraje a zvučí. Časopisy aby měly zvláštní přílohu, věnovanou jen venkovským slavnostem a zábavám. Ach — jakž my jsme chudě co studenti bývali živi! Když my jsme vylítli na férie, copak jsme tam dělali! Hledali jsme houby nebo pomáhali nakládat podávkami na vůz nebo sbírali kameny, květiny, to bylo všechno. Slavností nebylo žádných — jeden ten obligátní oběd na faře, pak posvícení a obžinky a někde jarmark. Vlastenecké činnosti také bylo málo, ledaže jsme přibásnili lokální nějakou sloku ku „Kde domov můj“, že jsme v sadech a na návsi zpívali s nadšením a pohnutím národní písně a pak — že jsme trochu opravovali pořekadla národní. Nejraději a nejčastěji jsme arci opravovali to jedno jisté, které pak zcela správně znělo:

Sedávej s panenkou v koutě,
budeš-li hodně tichý, nenajdou tě.

Přec jen je trochu škoda těch zapadlých, zpěvných, bájně šumných dob. Klíčila v nich poezie. Ach kéž má každá ta pustá naše náves česká svou košatou lípu a pod ní lávku pro sousedské táčky a k tomu za letní doby večerní svůj studentský kvartet! Tak je to všude v Krajině, mezi Slovinci, a podivil jsem se, jakže ty krásné zpěvy na slovanský lid působí. Radil bych —

Ale já mám malér se svými radami. Po dvacet let radím, kdykoli přijde jaro, aby se zavedl u nás obyčej uherský. Aby za volných chvil vycházeli dámy i mužští do přírody, ozbrojeni potřebným náčiním, aby hledali šípky a očkovali na ně pěkné růže plné. Po dvacet let! Konečně se našel přece bodrý jeden muž, který se krásnému zaměstnání tomu oddal s celou duší! Ale — malér! On to neumí. Z několika set oček, kterými okrašloval břeh labský, neujalo se ani jediné. Byl předevčírem u mne a děkoval mi vřele.

Snad by se mně s novou nějakou radou dařilo zrovna tak. Ovšem bych nemohl bohužel radit, aby se sázely lípy „stoleté“; ale pod mladými lipkami prý se to také dobře sedí. Kdybych pak šel dál, až k tomu zpěvu — ten jeden jediný,

který by konečně snad uposlechl, by předně nebyl žádný kvartet a za druhé by nejspíš neuměl ani zpívat. Nechám radění a — radím studentům, aby si tedy dělali, co chtějí. Ať tančí, řečnějí, jubilují, aranžují — hlavně ale ať aranžují a tančí — v Praze aranžovali a tančili po celý rok tolik, že si musí na fériích přece nějak odpočinout.

Na všechen způsob dělají celkem přece jen rozumnější věci, než jsme dělávali my. Ostatně se podobá, že ta oslavovací zimnice, která námi teď některou chvíli zrovna až zmítá, rozšířila se už po celé Evropě — „kráčíme v čele civilizace“. V Německu právě teď slaví každý den něco. A ve Francii zrovna tak. Ano ve Francii to jde ještě dál. Neuplyne týden, aby tam neodhalili hned nějaký celý pomník nebo nesvolávali komitéty zas pro pomníky nové. Jenom v Paříži odhalí se teď pomníky Dumasův, Paul de Kockův a Bérangerův najednou.

A přitom pak šťastní žurnalisté žijí z prastarých anekdot tak pohodlně, tak dobře! Jak Alexandr Dumas st., když se už za jeho živobytí jednalo o ten pomník, prý radil, aby na podstavec dali jmena jeho věřitelů — 80 řádek. Jak Paul de Kock, když byl pozván k obědu, dlužil se frak — 50 řádek. Jak Béranger se svou Lisettou vlastně jen jednou za čtvrt roku obědvali zcela řádně, když on bral čtvrtletní svou penzičku; jak on, ten Béranger, nosil kabát ošumělý — ach tak zázračně ošumělý, a klobouk tak prapodivně už zkřivený — 140 řádek.

Ale přejme jim toho. My, kdybychom se ještě trochu nestyděli, mohli bychom z bídy svých Chocholoušků, Tylů atd. atd. žít zrovna jako knížata. To my Čechové také dovedeme: vidět na našem spisovateli špatný kabát — třicet let po jeho smrti.

NÁRODNÍ LISTY 19. srpna 1883

△ *V Praze 22. září*

Praha už nám sotva stačí. Nahrnuli jsme se sem ze všech konců českých vlastí, staří mladí, zvláště ale mladí, takže to mezi těmi počoudlými zdmi staré matky Prahy vypadá přece zase jednou jarně. Opakuju: zvláště mladí — po čertech hezké žabičky například jsme se sem nahrnuly, to musíme samy říci! Jenže se neumíme ještě strojit. A že nám ty naše — ty naše šněrovačky jak náleží nesluší. Místo pěkně rovných nebo přirozeně a upřímně oblých zádíček máme tam vzadu celé sedmihrady. I fuj!

Náramně nerad jsem denunciantem, a když už, tedy leda tak někdy při sobotě, abych mohl v nedělní zpovědi se hned zas z toho očistit. Ale na ty šněrovačky bych vskutku rád upozornil slavné úřady naše. Mohly by velmi krásně přispívat k rozmnožení státních příjmů, ty šněrovačky totiž. Mohly by se například cimentovat jako nádoby — jako půllitr, čtvrtce, hektolitr. He ?! — Ne snad že by dámy dávaly do svých šněrovaček obyčejně příliš málo, míň, než do nich patří, jako činí hanební hospodští, nýbrž že ony do nich — — nu vždyť si rozumíme. A úřadní dohled by snad ani nestál tak mnoho peněz. Vždyť máme přece jen dosti občanů řádných, spolehlivých a ochotných, budiž zřízen sbor „dozorců dobrovolných“ a — a nechme toho.

Také ale ta mužská, do Prahy napršená mládež poutá pozornost. U té menší jeví se zvláštní a vskutku pozoruhodný talent překážet celému světu, totiž na ulici. Je to až zázračné, kam takový studentík dovede se všude postavit, jak obratně umí vrážet do lidí, do všech, ať jich potká cokoli, a když se přece někomu vyhne, jak mistrně zná užít té příležitosti, aby dvěma jiným skočil na nohy. Ale pozoroval jsem, že naše obecenstvo zjevný ten talent nepodporuje. Šťouchá do stu-

dentíků, okřikuje je hrubým „No!“, ano někdy jim i vynadá. Uvidíte, že to ty mladé, snaživé mužíky konečně tedy omrzí a že začnou chodit po ulicích také jen zcela všedně jako jiní obyčejní lidé.

Velcí studující — nu ano, ti se dívají na Prahu už zcela jinak, jen tak jako na vhodnou stafáži ku svým příštím novelám. Neboť každý druhý bude z nich spisovatelem, o tom je rozhodnuto. On má již jednu tuze pěknou látku na novelu — letos učinil o prázdninách první své vyznání lásky, tak vtipně, že se tomu věru až sám musil divit, a za tak naprosto zvláštních, poetických okolností — no! A sotvaže přišel do Prahy, přihodila se mu aféra — jaktěživo se cos podobného nikomu nestalo. „To by byl fejeton!“ řekl jeho přítel, bystrá hlava, více se ale klonící ku kritice než k uměleckému plození. A budoucí spisovatel si sedne a napíše fejeton — ukuckat se mohou smíchy, on a přítel kritik, když to pak spolu čtou.

Dobrá, zašle se do redakce — „odpověď v listárně redakce“. Spisovatel chodí ten den po Praze jako ve snách — duševním svým zrakem vidí, jak „redaktor části fejetonní“ odvírá dopis, jak čte, jak vyskočí: „Hoši! — hrome to je talent — toho kdybychom mohli získat!“ — Ale ono zasvitne následující jitro — žádná odpověď redakce. Nadejde druhý, třetí den, pořád nic. Malý korespondenční lístek: „Slavná redakce! Již před *třemi* dny zaslal jsem —“ Ale přece zase nic! — Učiní se tedy druhý pokus, tak někdy za čtyry neděle. Výsledek — tentýž. — Nu tedy ještě jeden pokus a k tomu lístek, že „by honorár velmi přispěl spisovateli, jenž je chud“ (nadešla totiž doba bálů). Ale redakce nemá patrně ani citu mravního, vůbec pražádného citu! Snad se tedy spisovatel pak už konečně rozzlobí a nechá psaní být. Že ano? — svolávám požehnání na jeho hlavu milou!

Praha je hezká, malebná, památná — ale ze všeho, co do ní bohatě naseto, zajímá nové naše spoluobčany přece nejvíc jen divadlo. Ne to velké Národní, které vyhořevši puklo pak zpředu a teď zas puklo zezadu, načež mu ještě zbývá, aby puklo z pravé a pak z levé strany, nýbrž to divadlo zabranské,

ve kterém se hraje. Prapodivné dojmy! — čtenář snad pozoruje dle mého přízvuku, že kladu důraz více na slovo „divné“ než na „prapo“. Nováčkovi ve velkoměstském divadle děje se zpravidla jako tomu, kdo přijde poprvé k moři: on si to myslil ve své fantazii přec ještě všechno velkolepější, než to je. Což budí tedy hned kritiku a kritika zas budí pocit nadmíru příjemný. Neboť kritika — —

Já si nemohu pomoci — musím si teď stylisticky skočit — poodskočit. Čtu dnes totiž, že se v Německu po novinách náramně smějou, a sice jakémus vysvědčení, které jistý policejní úřadník ve východním Prusku vydal slečně B., „herečce a zpěvačce“. Že prý slečna B. „zpívala u divadla města K. s úspěchem velmi pěkným a získala sobě obliby všeobecné, čehož dokladem“ páně úřadníkův podpis i policejní pečeť.

Povídám: ono se to směje, když člověk ničemu nerozumí! Cožpak je ta věc tak náramně směšna? Není v ní snad spíše símě věcí budoucích, pravého oživení a občerstvení divadla? Nemluvme přec do větru, jednejme jako rozumní lidé: přemýšlejme dřív!

Policejní pan komisař musí do divadla na inspekci den co den, je-li pravda? Musí tam být od začátku hry až do konce, je-li pravda? Když je tam každý den, musí se tomu také naučit rozumět, je-li pravda? A psát umí pan komisař zcela jistě — ne? Nu tak! Nemohl by tedy policejní raport následujícího dne přinést už také divadelní referát? A nemohli by si jej „lokální referenti“ místních časopisů, do jichž dohledu raport ten patří, prostě pro své dotýčné listy pak opisovat?

Že prý je tam inspekční úřadník vlastně kvůli tomu, aby dohlédl, hraje- a mluví-li se skutečně jen to, co povolila cenzura, aby chránil bezpečnost obecenstva, aby zabránil nepořádkům, vždy možným politickým demonstracím atd. Nu to je od něho zajisté zcela pěkné, že chrání například naši bezpečnost. Ale ono každý den divadlo nehoří, a kdyby tam bylo deset komisařů, děvčátkům se budou přece srdce krást, lidé si budou na jistou vzdálenost — přece na cti utrhovat, paničky se budou napořád očima svádět atd. A když dá pan komisař pozor co referent, dá zajisté zároveň také

pozor co cenzor. A co se týče politických demonstrací — svrchované nebe, například dnešní české obecenstvo a demonstrace politická! Bývalo — bývalo; hlučelo to někdy českým divadlem, svištělo a kypělo skoro jako v nějakém živém těle, a pan komisař míval dosti práce, ale dnes — dnes se nudí. Uzívat se může, jeho síla leží téměř ladem, a to je hřích proti společenskému, národnímu i politickému hospodářství. Nerozšíří-li se mu posavadní inspekční povinnost, neuloží-li se panu komisaři, aby zapisoval, kdo přijde pozdě, kdo „vynechal“ bez náležité omluvy, kdo šel „za“ divadlo, kdo nedával pozor atd., tedy ať on se zanáší alespoň s uměleckým referátem, v tom mu nevadí věru pranic!

Že je k tomu třeba zvláštního povolání, zvláštních estetických studií atp.? K smíchu! Herec stojí o estetiku jen tenkrát, když ho „estetika“ chválí. A co se týče obecenstva — bude-li stát v referátu, že herec A. dostal pro „pozdní objevení se“ na scéně 48 hodin, herec B. pro „nedovedné ponětí Koriolána“ tři neděle zostřené postem a zpěvačka C. pro „rušení taktu v Bílé paní“ 12 hodin, bude to obecenstvo najisto víc zajímat než nejpěkněj estetizující článek. A na herce to bude jistě mít vliv zcela jiný než referáty dosavadní. Už se beztoho říkalo dávno, že by divadelní referent měl mít nějakou „exekutivu“. Arci — nesmělo by se to přehnat. Devět měsíců stačí například snad i na největší „hříšnici v umění“; hříšník muž snese ovšem už něco více.

Zcela zvláštní referentský sloh by se pak vyvinul, referáty by dostaly novou, příjemně stručnou formu. Snad by se držely jen negativně, jako úřadní „vysvědčení mravnosti“; například: „Slečna A. zpívala včera Lidunku; není o ní v té příčině nic špatného známo.“ Podpis, pečeť. — Nebo zpolovice pozitivně, zpolovice negativně: „Včera vystoupla na jevišti poprvé slečna B., a sice co Valentina. Dává se pravdě svědectví, že slečnin hlas pohybuje se v zákonitých mezích a že nebyla ani jednou přistižena při vydávání falešné noty.“ Nebo zcela pozitivně, as jako na vysvědčení pro služebné: „Slečna C. hrála včera od 7 do 10 $^1/_2$ hodiny Markétku; hrála ji po veškerý ten čas věrně, obratně a mravně, a může

se tedy k dalším službám v podobných úlohách co nejvřeleji odporučit.“

Také sedí v divadle denně inspekční lékař. A přece nenapadne do roka ani dvakrát někoho, aby tam, kde se může bavit, přišlo mu naposled nanic! Inspekční lékař by se mohl tedy snad zase zanášet nějak s obecenstvem, dávat referáty o tomto. Například: „Pan N. N. je sice teprve osmnáct let stár, ale tak statný, že vydrží už i balet.“ — Nebo — — Nu, nemrkejte, nepoškubávejte mne, já rozumím. Já třeba končím: ale tolik musím říci, že z Pruska můžeme se naučit ještě ledačemu, a samým věcem rozumným.

NÁRODNÍ LISTY 23. září 1883

△ *V Praze 29. září*

Pana Jana Rambouska, soukromníka, kterého jsem včera o posvícení na Vyskočilce před několika svědky urazil, žádám tímto za odpuštění a odvolávám urážky jemu učiněné jakožto neoprávněné a liché. J. N. —

To je totiž takhle: Já sice neznám žádného Rambouska. Tím méně nějakého Rambouska Jana. A kdyby mně někdo dal třeba ihned dva poplužní dvory za to, abych mu Vyskočilku našel na české mapě, já bych mu Vyskočilku nenašel — ale móda je móda. Když odprošují jiní, proč bych já si nezaodprošoval také!

To se musí říci, my Čechové jsme vzdor všem svým polemikám a vnitřním svým bojům přec jen jako z jedné litiny. Alespoň co do pera. Když přišly „historické novely" do módy, psali jsme všichni historické novely; když začlo být veršování módou, psali jsme všichni verše; a teď píšeme tedy zase všichni „odvolání". Copak si tak asi myslí o nás, kdo to čte!? Že se opíjíme a pak ani nevíme, co mluvíme? Že jsme utrhači na cti? Že jsme baby, nedovedoucí nést následky z toho, co jsme spáchali? To je už jedno, ať si myslí co chce! Jen když naše jmeno přijde do novin. A když máme v časopisech svých tak zvláštní „stálou rubriku", že by ji marně hledal po novinách kraj světa. Chraňme si svou českou zvláštnost, původní, pyšné, bujné květy národního ducha! Denně dvoje troje veřejné „odprošení", denně dvě tři lokálky o tom, jak by byli tam a tam Češi „brzy" nějakému urážeči naší národnosti natloukli, kdyby — nebyli měli strach, a národní ráz českého časopisu je zachován. Hanba to přec není, uznat svou chybu? A je-li konečně přece jen trochu hanbou, když někde uteče dvacet lidí před člověkem jedním, nu tedy se

ta hanba rozdělí na dvacet hlav, a ten ždibek svůj už každý nějak snese.

Ale bylo by zajímavo zvědět stav každého toho odvolávajícího „urážeče“. Výtečný příspěvek k náuce, jakže stav, zaměstnání atd. působí na vychování povahy lidské! Jeť dávno známo, že zvláštní zaměstnání vyvolává také zvláštní neduhy, nemoce; nyní ale dokazuje jistý francouzský lékař, že zaměstnání předělává i duši, mysl a určuje povahu. Podle něho bychom například my tak „zhorka nakvašení“ Češi byli samí truhláři, bednáři, vůbec lidé zaměstnávající se s dřívím. Kdo zachází s cukrem, například cukráři, šokoládníci a bonboňáci, stává prý se mrzutým. Kdo s kůží, stává se prý mírným a trpělivým (u nás švec platí za vzor vzteklosti). Kdo s papírem, například papírníci a nakladatelé kněhkupci, stává se prý skoupým a škrobeným (to by štemovalo). Kdo upravuje nebo prodává tabák, je zamilovaný (u nás se „zamilovanost“ přičítá hlavně kominíkům a kaplanům). Kdo zanáší se s pletivem, košikáři například a rohožkáři, má prý věčně žízeň (u nás ji má kovář, parukář a ponocný). Kdo s moukou, jiným melivem a plodinami, stává se pyšným (štemuje). Kdo s politikou, velice zdvořilým (štemuje, čti staročeské časopisy). — Nu, bude to ovšem u každého národu tedy asi trochu jiné. Tolik se zdá ale jisto, že ta věc stojí za prostudování, abychom věděli, v čemže tedy shodujeme se s lidstvem ostatním a v čem jsme my Češi zas zcela svoji, a budu za původně vypozorované příspěvky p.t. obecenstvu velice povděčen. Francouzské časopisy se teď jen hemží takovými, dotýčnému lékaři poskytovanými příspěvky, a mají tedy teď také svůj „zvláštní ráz“.

Ba mají jej teď i některé časopisy německé. Jejich „listárna administrace“ skví se svěžím životem, naprosto novým ruchem. Kdo je totiž abonentem, smí v rubrice té oznámit spoluabonentům jakoukoli *věc*, které by se rád zbavil, kterou by rád vyměnil za věc jinou, a za jakou. Myslím, ta rubrika že by měla u nás štěstí. — „Mám pěkná kachlová kamna, nahoře s překrásným hlíněným tulipánem. Slouží teprv dvě zimy a rád bych je vyměnil za zánovní, dobře vycpanou

pohovku.“ — „Kdo se chce zbavit obehraného, ale zachovaného piana a získat za ně zelenou rypsovou garnituru pro salón? Laskavá nabídnutí…“ — „Dám teď Jungmannův Slovník za úplné, byť i trochu již opotřebované Jahnovo Deutsches Volkstum. Upřímný Čech, bydlící…“ — „Dosavadního svého zemského poslance, sloužícího nám již na patnáctý rok, dobře vycvičeného a poslušného, rádi bychom pro nahodilé okolnosti vyměnili za větší obecní stříkačku. Obec…“ —

Ale já vás k zavedení té rubriky nenutím, aby se neřeklo, že napodobujeme.

Beztoho — naše obecenstvo! Je přece jen otázka, zdali a jak by se sdílelo. Ono se sdílí jen co nejřídčej, a když, tedy zpravidla dosti divně. Přede mnou leží doklad. List redakci došlý.

„Začíná školský rok, s ním nové, často věru až přílišné svízele rodičův, a vy, páni novináři, ač u nás stále se mluví o školství a důležitosti jeho zvláště pro českou chudinu, všímáte si chudiny té nápadně a podivně málo. Dovolte otci, aby vás upozornil na slova německého pedagoga dr. Wendta, na zlatá slova.

Obec má vidět ve škole svou pýchu, rodičové v ní své potěšení, a všemu tedy se má pokud možno zabránit, co vyvolává nechuť ku škole. Jak často ale stává se, že již po roce bratr neb sestra nemohou užíti knihy, jež byla koupena staršímu dítěti; neboť učitelé přihlédají tak přísně k tomu, by se užilo vždy jen vydání nejnovějšího! A přece bývá obsah těch knih (zvláště zeměpisných a dějepisných) tak málo rozdílný, že různé věci mohlo by dítě zcela dobře po krajích si připsat. Což ale se má teprve říci o vydajích po celý rok pak pokračujících, na kresební a jiné sešity, pera a tužky, prýže, barevné břidle, linkovaný papír atd., vše a vždy ‚dle předpisu‘, v určitém formátu, s určitou etiketou atd.!

Cožpak skutečně na tom záleží, aby sešity formátem a velikostí až na milimetr souhlasily? Mají se držet v čistotě, správně se plnit, svědomitě opravovat — více nemůže ani sebepřísnější školský inspektor na nich žádat! A nač zcela

stejných per, když je i dokázáno, že každá ruka žádá si jiného pera? Nač na ty kresby jednoduché drahých tužek, když stačí i tužka lacinější? Což leží spása v uniformitě?

Jak často krvácí chudým rodičům srdce, když jsou stále a stále upomínáni o potřeby odporučované, abych neřekl přímo přikázané! Jen o něco více ohledu na chudinu, pánové! Šetřte groše rodičův!

Měl jsem jakožto otce za svou povinnost...“

Čistý otec! Není většího štěstí na světě nad štěstí otcovské, a tenhleten otec počítá krejcary, které ho to štěstí stojí! Otec má přece svlíknout kvůli dítěti vlastní kůži svou, a tenhleten nechce dítěti dopřát ani plát linkovaného papíru! Péro by mu od huby utrh, sousta tužky by mu nepopřál! Bože — já kdybych měl kluka! Prošpikoval bych ho tužkami jako zajíce, a každá by měla jinou barvu!

A ta vděčnost k učiteli, k vychovateli národa! Tak mnohý učitel „nevynalezl“ ve světě nic (u nás totiž každý pan učitel něco vynalezá) než nový modrý papír na sešity, novou mezeru mezi psacími linkami nebo tak něco, a o tu radost ze svého vynálezu by měl přijít — on chudák, kvůli necitelnému otci!

S takovým otcem nejlíp ani nemluvit. Kladu jeho směšný list prostě stranou.

Snad jste přec zpozorovali, jak obratně, mohu říci mistrně vyhnul jsem se dnes politice — co? Ani nezavadil!

Přiznám se vám proč. Když někde něčemu nerozumím, když nejsem a nejsem s to záhadnou mně věc proniknout, pochopit, jsem celý zaražen: oněmím.

Zrovna před desíti dny měli jste v Národních listech zprávu, že exministr pan Jireček je povolán na Balkán. A připojili jste ku zprávě té upřímnou naději, že nám tuhleto pan Jireček neudělá, že neopustí českou naši vlast, „kde je ho nyní tak náramně zapotřebí“.

Deset dní už sedím nad tou zprávou. Deset dní už si lámu hlavu, k čemuže tak asi je nám ho zapotřebí, — deset dlouhých dní — —

NÁRODNÍ LISTY 30. září 1883

△ *V Praze 6. října*

Nejsme už děti — škoda! Sic bych si teď mohl přiložit dva prsty k ústům a škodolibě zpívavým hlasem na Eduarda volat: „Póčkéj — ty dóstanéš!“

Bodejť že dostane! Ujímat se takové věci, jako je čeština, když člověk ví, že ji nemají páni rádi; ani ti cizí, ani ti naši! Milý Eduarde Grégře, doktore, nehněvej se proto na mne, nepokládej to za urážku, ale — ty bys namouvěru také mohl být českým vůdcem! Také jsi se nenaučil z minulosti praničemu. Vždyť se děje u nás už po nějaké století vždy a pořád jen totéž! Do roku 1848 říkali těm, kdož všude se blýskali češtinou a češtinu za první věc na světě pokládali, vlastní naši lidé, Češi, posměšně jen „vlastenci“ a ukazovali po nich prstem; dnes nám říkají „boucharoni“ a ukazujou ještě pořád po nás prstem. Vidíš, já jsem také někdy vlastencem; já také někdy, když mám prázdnou chvíli, trochu miluju, češtinu totiž: ale když vím, že naši páni ji nemají rádi a že já jakožto neoblíbená osoba spíše bych jí ublížil než prospěl, tedy mlčím. Jenom pozoruj, jaký se hned strhne pekelný rámus v panských našich časopisech, kdykoli se Národní listy něčeho českého ujímají! Už jsem chtěl kvůli tomu několikrát Národním listům psát a je poprosit, aby toho vlastenčení nechaly; ale když nevím, co by člověku řekly.

Tak je to, můj milý! Pozorovals, že jsem ti „můj milý“ řekl už třikrát? To proto, že se mi tvá brošura takto vlastně líbí — — mezi námi řečeno. Je psána tak od srdce, tak mužně, tak — kdybych se nebál, že to budou jiní opakovat po mně a že tím všestranným lichocením zpejchneš, řekl bych tak neomaleně upřímně. Připadáš mi jako ježek, na všechny strany osten, a to samý ostrý. Uvidíš, že tvé „Osudné slovo“ projede jako zdravá bouře tím českým ovzduším, kteréž

následkem jiného „osudného slova“ stávalo se už tak olověné, tak dusné. Ale proto přece „dostaneš“. Výborně ti již odpověděl pan ředitel Lepař, že „o potřebě a nepotřebě znalosti jazyka německého rozhodnou skutečné poměry životní“.

Koukej se, můj milý (už počtvrté!). Pozoruju dva naše české vůdce už po třicet let. Nebudu je jmenovat, jen to řeknu, že jednomu sluší dle urozeného hraběcího výroku vůdcovství tak přirozeně, jako by je na něho ulil, a druhý že je zas náramně přísný komandant, zvláště při parádách, a že při těchto sedává krásně na vysokém oři, také jako by ho ulil. Za těch třicet let jsem je potkal tedy přec vícekráte, že šli pospolu. Ale nikdy jsem je neslyšel, že by spolu byli mluvili česky. Vidíš, to jsou ty „skutečné poměry životní“.

Dostaneš! Včera a předevčírem jsem nabízel každému, koho jsem potkal, sázku, že dostaneš, ale nikdo nechtěl ji přijmout. Nemám v tom štěstí. Když se jednalo nedávno o to, že pan — ale já nebudu jmenovat ani jeho, vždyť náš národ pozná miláčky své skrz devaterou zeď! — že tedy ten pán má příliš mnoho úřadů na svých ramenou, zemské výborství, poslanectví na říšské radě a bezplatné radovství v pražském městském zastupitelstvu, a že se musí jednoho z nich vzdát, nabízel jsem zase každému sázku, že on se vzdá toho městského radovství. Mohl jsem přitom nesmírné peníze vyhrát, ale nikdo se nechtěl se mnou sázet. Všichni měli v našeho výtečníka tutéž důvěru.

Také bych se například sázel, že ty, můj milý (!), nebudeš nikdy ministrem. Nebo že — ale já raději už toho hazardu nechám, naposled by mne slavný soud dal pod kuratelu jako ondy toho nebohého hraběte, s přísným rozkazem, že nesmí utratit ročně víc než 12 000 zl.

Beztoho je a bude peněz teď na jiné věci potřebí. Nastane teď doba svateb, člověk bude šestkrát týdně za svědka brán, což dělá šestkrát týdně výdaj 3 zl 55 kr. (Mám to vypočteno: drožka, rukavičky, vlastní vizitková fotografie jakožto „nejvhodnější“ svatební dárek a několik diškrec.) Pak nastane doba z venkova do Prahy zas přestěhovaných akademií a koncertů, z čehož výdaj na vyvrtání okénka do dveří, na zámek

s dobrou petlicí, na ceduli s tištěným nápisem „Nejsem doma“ a jiné ochranné pomůcky proti zvoucím výborům. A pak přijde abonmá do Národního divadla. Neboť se skutečně podobá pravdě, že někdy kolem svatého Mikuláše v něm už budou hrát.

Škoda, že nebylo hotovo o svatém Václavě! A že nebyla přitom velká, hodně velká národní slavnost. Ne snad že bych pro svou osobu o takovou slavnost zvláště stál, vždyť se beztoho potácíme od jedné slavnosti k druhé, ale —

Teď měli v Německu slavné odhalení pomníku niederwaldského. Bylo nesmírně navštíveno a Němci vyslovují největší radost nad tím, že při té příležitosti hodně se pilo, a že tedy veškeré zásoby špatného vína byly asi zničeny.

A my měli letos tak srdečně špatná piva v Praze! Už se dnes končí i pověstný v tom ohledu oktáv archanděla Michala, a ono, to pivo, pořád ještě není lepší. Jak rádi bychom ho byli popřáli milým svým hostům venkovským! Jak bychom je byli nutili k veselosti, k všeobecnému, všenárodnímu, velkolepému pití si na bratrství! Mohli něčeho užít. Mohli mít památku z toho. A teď oni nemají z toho nic a my máme brndu. Chodíme jako Hamlet: „Pít či nepít?“

Tedy to Národní divadlo! Nu — splní-li nám jen dvacátou část toho, co jsme sobě během třiceti let od něho sami naslibovali, a — buďme skrovni: řekněm jen čtvrtou část toho, co nám slibuje divadelní ředitelstvo, my budeme spokojeni. Třeba by skutečně nastalo pak i nebezpečí, že nás opera svým vzletem až unese a činohra svým mistrným provedením až porazí!

Že prý to bude divadlo hned vzorné. Snad ale ne podle vzoru jiných vzorných? Takové teď povstalo například v Berlíně, jmenuje se Deutsches Theater a časopisy jsou o něm plny zpráv.

Divadlo to nedovoluje, aby herec na potlesk obecenstva vyšel a se děkoval. Nevím, jak by o této novotě smýšleli naši páni umělci. Aplaus je sice věc příjemná, vskutku příjemná, ale zdržuje kus a herec přijde pak pozdě k večeři. Což je arci zas velice nepříjemno — zvláště těm, kteří aplaudováni nebyli.

Divadelní kusy dávají se v D. Th. nezkráceně, úplně tak, jak je spisovatel napsal. Nu to by bylo většině našich pánů

konečně lhostejno: dlouhá úloha nebo krátká úloha, oni se neučí žádné.

Divadelní cedule tam neuvádějí nikde „pán“, „slečna“ nebo „paní“, vždycky jen hercovo jmeno. Také věc vedlejší, ale může se přijmout. Ten, kdo hraje třeba dvakrát týdně krále nebo markýza, nestojí ani o obyčejný titul „pán“. A co se týče dam, copak je komu do toho, je-li herečka svobodna nebo vdána, — „paní“ nebo „panna“, jak se psávalo na dávných divadelních cedulích českých. Co kde v divadelních kusech panenského, beztoho se všechno během večera provdá, a Goethe nás poučil, že ani ideální Markétka nezůstává věčně „pannou“.

A pak ještě několik „vzorných“ divadelních nařízení, ale jen už capart, samý capart. Humoristický list německý Ulk sděluje proto i rozkazy „vzorného“ ředitelstva, jakže se mají herci chovat mezi sebou, k úlohám, k ředitelstvu atd. Že prý si mají vzájemně „onikat“. Kdo z nich obdrží od ředitelstva list, má s ním vejít do nejlepší své světnice, číst jej stoje a při čtení podpisu se uklonit. Úlohám svým má se každý učit v lakovaných botkách a bílých rukavičkách. Poslední zkoušce nemá se nikdy jinak říci než „Její Excelence zkouška jenerální“. Vůbec se mají chovat vzdělaně a brouseně.

Bohudík, my nemáme ani sebemenšího důvodu, abychom s takovými vtipy šli na naše pány herce. Oni „onikají“ i každému statistovi. Kdo z nich obdrží od ředitelstva list, čte jej s takovou úctou, že se o tom vypravují až ty nejtlustší historky. Pro zkoušky mají tituly co nejvybranější. A co se týká vzdělanosti — copak nemluví naši čeští herci pořád mezi sebou jen německy?

Arci by se jim měla poskytovat příležitost také ku „konverzaci vyšší“. Jakpak kdyby se hrálo v Národním divadle třikrát za týden německy? Beztoho každý „vzdělaný Čech umí německy“. Nebo aby se hrálo po česku jen v neděli odpůldne? Vždyť se tak dělo už před třiceti lety, a — „přece jsme se neponěmčili“.

Nu uvidíme. Něco se dá snad dělat, jen dobrou vůli — dobrou vůli!

NÁRODNÍ LISTY 7. října 1883

△ *V Praze 27. října*

Nebe jako by lehalo až k samé zemi, sluníčko den co den později vstává, šero a mlhy nám plní zvlhlé ulice a člověk chtěj nechtěj zavadí si myšlenkami o ten „dřevěný kožich“, jak náš lid rakvi říká. „Dušičky“ hledí kalnýma svýma očima až do oken — kupujme sloupky!

Dobrý Polland si také ještě do toho posledního kožichu pospíšil a o půlnočním průvodu dušičkovém půjde už s sebou co jeden „z nejmladších“. Zase jeden osmačtyřicátník! Už je jich tak málo, že by se podobizny jich vešly na pramaličké skupení a nynější generace měla by pohled na lidi, jichž myšlenkám, touhám a snům, jichž duchu a srdci věru že ani nerozumí. „Vlastně by se jim mělo říkat ‚sedmapadesátníci‘ nebo ‚osmapadesátníci‘“ — tvrdíval přítel Polland se smíchem — „neboť jen ti, kteří ještě roku 1858 za něco stáli, byli ‚ti praví‘ osmačtyřicátníci.“

Měl trochu pravdu. Ale těch zkažených bylo tak málo, a pak: každá věc a každá osoba nazývá se dle svého původu. V březnovém vzduchu se vyprali a na tehdejším tak zázračně teplém březnovém slunci se vybílili už pro celý život. Vždyť i z nás hochů, kteří jsme tenkráte teprve na jinochy vyzrávali — „Märzhaseln“ říkal nám nekáranějším nebožtík prefekt Janda —, odrodil a zvrhl se zaplať pánbůh jen málokterý!

Ej — ten šedivý a blikavý, plačtivý a mazavý, smutný, mrazivý podzimek český! Aby tak člověk mohl před ním pokaždé včas někam utéct! Nejlíp takhle tam, odkud teď přišel krajan náš dr. Stecker.

Hned bych tam utekl, ale — ! Doktor Holub, doktor Feistmantel, doktor Stecker, doktor Durdík — ono se věru podobá, že když chce člověk dnes někam mezi Indiány nebo mouřeníny, musí být alespoň doktorem. Aby mne tam tak nějaký

mouřenínský policajt zastavil a černým svým jazykem na mne spustil: „Jsou voni doktor?“ — „Nejsem,“ bych odvětil dle pravdy a začervenal se přitom jako pivoňka. — „Nu tak co tady chtějí?“ A za děsného, v pravém slova smyslu mouřenínského skandálu bych musel obrátit a jít zase domů.

Zpátky — k tomu mizernému, pra — — abych neklel českému pivu! Copak není žádný, pražádný paragraf na tohle otravování lidu!? Zpíváme sto a jednu písničku na české pivo, velebíme české sládky jakoby nějaké skutečné lidi, a když se dnes chceme napít, musíme si dojít na kulmbašské z Bavor! Ono se to řekne: miluj vlast! Já už rozumím doktoru Riegrovi a vím teď, co je „vzdělanost“. Bohužel že stojí ale litr o celý šesták víc!

A obdivuju hraběte Taaffe. Řekl při velké audienci delegace — jak vhodný okamžik! —: „Vy Češi vždycky naříkáte, a tadyhle dostal jeden ubožák slavomam, mysle, že je Čechem.“ Vtip znamenitý! Arci ne zcela nový. Vídeňák už dávno říká: „Ja, in den ist jetzt der Hoffartsteufel einig'fahren. Der bild't sich am End' a noch ein, daß er a Böhm' ist!“ — Ale vtip přece jen výborný a — jak povídám — v okamžiku vskutku vhodném pronešený. Zdalipak by byl pan hr. Taaffe řekl, že dostal někdo slavomam, mysle, že je Polákem? Nebo že je Maďarem?

Hehehe! — hehehehe! — to je ve světě veselo, to jsme lidem k smíchu! — no tak hehehejkejte přec taky!

Je pravda! Alespoň kdybychom se mohli samým sobě smát, ale pořádně! Alespoň kdyby ta komika naší politické situace přišla ku vědomí všeobecnému, pronikla všechno — náprava by pak nastala nesmírně rychlá. Snad toho dosáhnem — jednotlivé drobty už se ukazují.

„Zaplať pánbůh,“ řekl tyto dny kdosi, „že tu historii stran němčiny a českého národu pan ředitel Lepař svou brošurou ukončil. Ne sice obsahem jejím, ale samým hned titulem ‚*Spor* o němčinu‘. Oči se nám otevřely — ne ne! o němčinu nemá být spor mezi bratry v národě: my mladočeši staročechům němčinu darujeme, ať si ji nechají celou, a je po *sporu*!“

Druhý žert je ale ještě přítrefnější. Kolportujeť se o jistém českém divadelním ředitelstvu, že k žádosti statistek, které

v jednom historickém kuse jakožto *dvorské dámy španělské* vystupovati měly a k tomu cíli o přídavek na rukavičky žádaly, odpovědělo následovně: „Litujeme, že žádosti vaší z důvodných příčin vyhověti nelze. Jsme Češi, situace českého národu není ale dle toho, abychom měli vliv na politiku zahraničnou, nebo se snad docela do *záležitostí cizích dvorů* míchati směli. S úctou…“

Ovšem — po čertech to připomíná starou známou anekdotu o Bedřichu Velkém, ale co na tom! Jen kdybychom mohli dobré politické nápady a výdatné politické myšlenky k nám odjinud převádět tak lehce, jako převádíme dobré anekdoty, romantické příběhy a třeba i pikantní „soudní síň“!

Pořád se teď po časopisech, a to celého světa, přemílají hlavně anekdoty a zprávy divadelní. Nejvíce o gážích a honorárech, jakže ty gáže rostly a vzrostly. Od nějakých sto let totiž, od doby, kdy například nejpřednější komik vídeňský Prehauser směl dávat týdenní účty své a v nich počítat obdržený výprask „s dvěma modřinami po 34 kr“, pohlavky o 20 kr dráž a polití vodou jako modřiny, takže hra i výprasky vynesly mu kdysi za týden až 13 zlatých. Arci se pak musil čtrnáct dní léčit. Když člověk naproti tomu čte, co dostane za jednu árii dnes slečna Pattiova, za jediný večer dnes herec Coquelin atd., svádí to neodolatelně k statistickým hříčkám a počtům, a já jsem si dnes tedy vypočetl, skupiv celou řadu spolehlivých cifer, že od šedesáti let honoráře se z - 1378 - násobily. Zde to sděluju, skromně, nežádaje díků.

Bylo by ovšem ještě zajímavější zjistit ciferně, jakže se gáže herců našich českých znásobily od 25 let, od těch dob, kdy naši Šimanovští, Lapilové atd. brali zlatku honoráře jednou týdně, a takto — už nic víc. Ale kdybych to vypočetl a sdělil, díků bych nedostal, i kdybych žádal.

Náramně rád se denně probírám onou rubrikou velkých i malých časopisů, která pod nejrůznějšími tituly „miscel“, „strakatin“, „mozaiky“, „různých zpráv“ atd. přináší pravé „světové ragú“ skutků a lží nejsmutnějších a nejveselejších, divokých a krotkých, překvapujíc nových a úžasně starých. Ale dávno už jsem nečetl nic tak pěkného jako tyhle dny tu

zprávu z Benátek — nevím, zdali jste si jí všimli? Zkrátka: Paní Adéla Vinaldová našla v kostele sv. Marka peněženku, v níž bylo 30 000 franků. Poctivá ta žena odevzdala peněženku hned na úřadě. Jakmile o tom zvěděl výtečný její muž, ztlouk ji a zadal ihned o manželský rozvod. Že prý „každý nahlídne, že s takovou ženou není možno být živu“.

To překvapuje a je zcela nové. Nevíme sice ještě, uzná-li soud důvod pana Vinalda za pravý, ale doufejme. Dobrý příklad by pak byl dán a na všechen způsob následovaly by zajímavé případy další.

Paní A., půvabná malá brunetka, která se zalíbila bohatému bankéři Z., jenž si ji nadcházel všemi možnými způsoby a velkými dary, vyhodila dotýčného bankéře ze dveří, chtíc prý zůstat věrnou ženou. Manžel pan A., zvěděv o tom, ztlouk ji a žádal ihned o rozvod, neboť „každý nahlídne“ atd.

Paní B. je tak výborná kuchařka, že manžel pan B. po tři leta trvajícího již manželství neměl ani jednou příčinu hodit jí nějaké jídlo i s mísou na hlavu, vzít kabát a jít ke kamarádům do hospody. „Každý nahlídne — —“

Paní C. je s panem C. oddána už po celý rok. Jak přísahou pana C., tak výpovědmi zcela hodnověrných svědků, ano i vlastním přiznáním paní C. je zjištěno, že nebylo po celý ten rok ani sebemenší hádky mezi oběma manžely, paní C. že ve všem a dopodrobna je muže svého poslušna, nikdy neodmlouvá a nikomu si nestěžuje, i když je bita. „Každý nahlídne — —“

Přitom ovšem potrvají také ještě všechny ostatní příčiny rozvodu, jak je známe dosud. Paničky budou spleteny, nebudou ani vědět, jakže se chovat, — nastane v manželském oboru nesmírný ruch — všude plno skandálů, plno novinek — jux nevídaný neslýchaný!

A my mládenci budeme mít přece jednou pořádnou radost ze života.

Tak! — —

A teď si ještě přečtu fejeton. Jsem sám žádostiv, o čemže *vlastně* jsem dnes psal.

NÁRODNÍ LISTY 28. října 1883

△ *V Praze 3. listopadu*

Hu! To byla předevčírem o Všechny svaté na Volšanském hřbitově hrůza! Za bílého dne, o pravých polednách, strašili tam pražští granátníci čepicemi a němčinou!

A nejen městští granátníci, i jeden jiný ještě, bůhví kterou silou seslaný duch tam v stejnou dobu řádil. Byl prý asi metr vysoký a pobíhal ve způsobě jakoby pražského kluka od jednoho granátníka k druhému. „Poslouchají, že vím, proč voni jsou ozbrojení!? Aby když tady strašejí o Dušičkách, jeden se nebáli druhého!“

Že to byl skutečný, opravdovský duch, není ani pochybnosti. Neboť se jenomu svědkovi podobal být učedníkem ševcovským, druhému truhlářským, třetímu dokonce kožešnickým, každému jinak. A pokaždé zmizel tak — tak nevýslovně rychle!

Ha! To bude zejtra tady u nás veselo! Totiž — no — no řekněme třeba veselo. Bude zkrátka svatba: starý Vyšehrad bude si brát mladou — no řekněme za posledních dvacet let do mlada nalíčenou Prahu. Ano, ano — dnes je Praha ještě svoje — „jako na nebi ta bílá hvězdička“ — a v pondělí ráno, při česání, bude si už zpívat:

Kohouti zpívají
za lesem:
byla jsem panenkou,
už nejsem.

Ano — že jako byla panenkou — no, nechme toho!

To bude náramně pohnutlivé, až nevěsta Praha nám rodičům — přece snad nikdo neupře, že já jsem pražský „rodič“? — zulíbá nohy, s pláčem se poděkuje za svoje vychování a

„propánaboha“ nás poprosí, kdyby „se jí ten stav manželský nepovedl“, abychom jí neopouštěli. Ne, cukrlátko, já tě neopustím!

A „světské“ slávy bude až až! Několik purkmistrů co svědkové, několik kanovníků co mládenci, sedmdesát pět bíle oblečených osmdesátiletých družiček, a svatebčanů celé tři ostrostřelecké kumpanie! Nabídl jsem se jim sám za tlampače, a byl bych učinil některé opravdu pěkné řeči, ale nechtěli. Nu — když nechtěli — také dobrá! Světské slávy, jak už řečeno, bude dost, ale nic tedy „pro ducha“. Ani jitrnicová polívka nebude se lidem do hrnků lejt a o rozhazování koláčků „metaček“ už docela ani řeči. Šófl!

Vzdor tomu ale a vzdor té osobní urážce jsem přece jen rád, že se to už odbude. Vždyť už to byl skandál! Tolik set let leželi pospolu abych tak řek na jednom břehu, a před lidmi pořád nebyli „svoji“. Už ukazovali lidé na Prahu prstem.

Arci — jakpak to bude později? Vyšehrad je sice ještě pevný, statný, svalnatý, ale přec jen už trochu starý. A náramně mrzutý — ani si nedal na svatbu „bradu opucovat“. Já nechci nic říci, ale ti fešní mladíci: Karlín, Smíchov — povídá se, že Praha po čertech na ně bere! To však je starost Vyšehradu. Rozum má. Už teď se zpívá jeho jakás písnička složená na Prahu:

Můžeš mně, ženuško, poděkovat,
že jsem tě naučil děti chovat,
děti chovat, kaši vařit,
ještě tě naučím hospodařit!

Dejž to nebeský pánbůh!

Zdalipak se bude na té svatbě vybírat také na Ústřední matici školskou? To je tuze pěkný svatební zvyk! Novomanželé aspoň vědí, že bude o jejich děti duševně postaráno, — pocit příjemný — svatebčané nemohou se ani líp zavděčit.

A jakpak asi bude nevěsta oblečena? Šlojíř tenounký jako z mlhy. Šaty šedivé (protože už tedy není tak mlada), s vlečkou až za Holešovice. Na hlavě vínek (jen kvůli tak zvyku),

darovaný Petřínem, — už trochu zežloutlý. A nad čelem královský diadém Hradčan. Vcelku dosti pěkná ženská.

Škoda, že to trvá vždycky celou věčnost, než nové módy přijdou až k nám! Místo líčidla mohla by se Praha například teď rozkošně — natetovovat. Ano, indiánské tetovování přichází teď dle novojorských časopisů u dam i pánů amerických do módy!

Ovšem už jednou tento způsob tělesné okrasy u nás panoval. Hlavně pekaři, po nich i jiní řemeslníci pracující obnaženýma rukama, dávali si na mohutné ruční svaly své jehlou vypíchat obraz a písmeny a pak to řádně natřít — myslím — střelným prachem, takže obraz nezmizel už do smrti. Preclík a v něm slovo Matěj znamenalo „Matěje, jenž jest pekařem“; kolo a v něm Franc znamenalo koláře France; žebřík a na něm Josef znamenalo kominíka Josefa — to bylo tuze hezké. Ale zůstalo obmezeno na kruhy „nižší“, pak se na to zapomnělo a teď se to ujímá pojednou zas už v kruzích „nejlepších“.

Novojorské dámy dávají si na ruce ostrými jehlami napíchat a čínským inkoustem pak potřít jmena svých milenců, verše, náramky a prsteny. Jedna z nich dala prý si dle fotografie vleptat obraz milencův — na záda. Jistý pán dal si natetovovat kus Poslední večeře dle Leonarda da Vinci, jiný docela Golgatu s celým tragickým dějem jejím atd. Také tyto veškeré obrazy jsou neodstranitelny, vyblédají, ale nemizí.

Až to přijde k nám, radil bych damám především rozumnou ekonomii. Která má hodně dlouhé ruce, arci snad jimi stačí například na jmena svých milenců; ale přece bude líp brát jen písmo drobné, vypadá to také mnohem něžněji. Co se týká těch fotografií na zádech, je věc arci už obtížnější. Ovšem lze první fotografii umístit hned zcela nahoře na lopatce a volit jen takzvané fotografie „palečkovské“ a dát natetovovat jen „andílky“, totiž jen hlavičky a kousek kravaty s vlajícími cípy k tomu, jakoby s křídélky; ale několik málo tuctů zabere přece jen už mnoho místa. Také bude dobře hledět hned na počátku k pěknému budoucímu skupení, k příštímu uměleckému celku. Zato arci pak může některá nevěsta reprezentovat cenu celé obrazárny. A ta zábava, když

bude milenec od lokte až k zápěstí studovat jmena svých předchůdců! A ta moje zlost, když se budu na plesu bavit s nějakou poetickou slečinkou a budu na kulatém rameni jejím číst samé verše od Čecha a Heyduka a Vrchlického a žádné od sebe!

Arci — než to k nám dojde! Žijeme jako na ostrově — žádná souvislost se světem. Nemáme čilých zprostředkovatelů. Naši cestovatelé přejdou kraj světa a vrátí se, jak odešli: neviděli tam nic a neslyšeli tam nic!

Tento týden byl u pana Vojty Náprstka „dychánek“ na počest českých cestovatelů přišedších z vnitřku Afriky, od úpatí Himálaje, z úžiny Panamské, bůhví odkud.

Šel jsem tam také. Jsemť trochu znalec takových věcí. Teprv před třemi nedělmi stál jsem před boudou na Smíchově celou půlhodinu a díval se na skutečného Indiána. Dělal rukama takhle a takhle a zpíval národní píseň; nerozuměl jsem mu, ale bylo to hezké.

Očekával jsem, že ti „čeští cestovatelé“ budou tedy také „něco dělat“. Sedět na zemi, zpívat (nebo alespoň hvízdat) a jíst živé králíky. My pak Evropané že budem na židlích kolem, že je budem dráždit „kš, kš!“ a mít svůj jux.

Oni ale chodili po pokoji jako my, mluvili věru skoro tak rozumně jako já a jedli k tomu — srnčí kýtu, uzený jazyk a sardýnky! Opravdu!

Inu — *české nátury:* nic nezapomenout, ničemu se nenaučit.

— —

Ráčíte kroutit povážlivě hlavou? Obracet oči ke mně s ukrutným podivením?

„Strejčku, prosím tě, piš zase jednou hloupě! My se nasmějeme vždycky nejvíc, když píšeš něco tak — hloupého — víš?“ prosila mne má malá neteř. Je jí osm let a jmenuje se Pepička.

To milé dítě! Proč bych mu nevyhověl! Vždyť mne to nestojí žádného přemáhání!

NÁRODNÍ LISTY 4. listopadu 1883

△ *V Praze 1. prosince*

Nám, kteří o Nový rok smíme spropitné dávat, je teď hej! Na každé tváři slastný úsměv, ze všech oči letí nám horoucí láska vstříc, klobouky před námi se mihají až po samé zemi dole a plešaté i neplešaté hlavy zůstávají v nejdokonalejší uctivosti nepokryty, jako by říci chtěly: „Nahlédni nám až na dno, pane vznešený — ty vrchole dokonalosti, předměte obdivu nejupřímnějšího! —“ Člověk se začíná cítit. Poznává, že nežil přec jen nadarmo, že sobě vydobyl platného místa v řadách lidstva. I děkuje bohu, jenž mu popřál talentu, aby jím vyniknul nad jiné.

Ano, teď je nám hej. A bude ještě pořád hejej! Přeškoda jen, že ta úcta a ten sladký pocit netrvá trochu déle! Uplynou čtyry neděle, přijde Nový rok, přijde — odejde a tři dny nato listonoš už jen zase na nás mrkne, jako by chtěl říci: „Vždyť my dva se známe!“ — servieta sklepníkova, oprašujíc se stolu drobty, smete nám je prostě na klín, a zavítá-li k nám kominík, zůstaví po kuchyni sazí zcela bezohledně alespoň na coul. „Mohu já za to, když se mi při smejčení koule vysmekne a spadne!?“ — Kupodivu, v listopadu a prosinci koule se mu nevysmekla!

Smutný, šedivý listopad tedy už zašel, veselý, světelný prosinec už nadešel. Je to praošklivý měsíc, ten listopad — Dušičkami u nás katolíků začíná, Smrtnou nedělí u protestantů končí. Jenže si protestanté v ten svůj den smutku počínají jinak než my, alespoň u nás v Čechách; oni truchlejí pianissimo, pro sebe, kdežto my, když jsme smutni, činíme to s tureckou muzikou a co možná tak, aby nás celý svět také viděl. Po Dušičkách byly noviny tedy plny zpráv, jakže jsme uctili na pražských hřbitovech své mrtvé, a zvláště ty „o národ zasloužilé“ mrtvé; po protestantském 25. listopadu bylo

v novinách ticho. — Jakpak abychom do těch novinářsky dušičkových zpráv přivedli jednou nějakou změnu? Abychom uvedli hroby těch, na něž — si nevzpomněl už nikdo? Těch Kalinů, Máchů, Hněvkovských atd.?

Nebylo by ostatně divu, kdybychom zapomínali na ty své národní pracovníky hned houfně. Nejraději si člověk vzpomíná těch, kterým — ublížil, a věru že u nás nebylo pracovníka jediného, abychom mu život jeho nebyli ztrpčili co nejvýdatněji! A přece, jakž nám i v hrobě ještě slouží, a jak *mohou* sloužit! Vzpomínám si vždycky na Purkyňovu ze Scheffera přeloženou báseň: Jsme v národních věcech tak často bez rady, bez pomoci, na váhách — jděme přece tam, na to hřbitovní pole, každý pro sebe, klidně a tiše, a tažme se: „Co radil bys nám teď, Havlíčku?“ — „A ty, Jungmanne?“ A uslyšíme hlasy jasného zvuku a rady zlaté — ach zlaté!

Avšak — vždyť jsem nechtěl o kazatelnu ani zavadit. Došel jsem až ku hřbitovním zdem jen proto, že byl listopad a že jsem chtěl poukázat na něco německého — i v Němcích chvalno „získat pravdu“, když je to vskutku pravda! V severním Německu zaražen totiž v každém městě spolek, jehož zajisté krásným účelem je hřbitovy oživit zpěvným ptactvem. U nás slavil právě „okrašlovací spolek pražský“ svoje myslím dvacítileté jubileum. Učinil rozhodně velmi mnoho pro Prahu a její okolí za dobu tu, učinil, co vlastně celé zemi činit slušelo, kdyby u nás bylo smyslu a opravdového vlastenectví, ale — nemohl by spolek náš domácí svou činnost ještě rozšířit po tom způsobě severoněmeckém? Se hřbitovy německé ty spolky začly, na městské sady pozornost svou přenesly a odtud rozestřely činnost ještě dál, na městská okolí, na háje a celé lesnaté krajiny. Výsledek je překvapující: není tam vody, aby se po ní nenesly krásné labutě, a není sadu a háje, aby nebyl pln zpěvného ptactva. — My zde v Čechách sedíme o tolik jižněji a polovina země naší je hotová, němá poušť! —

Smutný listopad zašel, veselý prosinec nadešel. On je prosinec ovšem dle tváře své také dost smutný, siný, mlhavý, ale pro ty, kteří peníze mají, jde prý co do příjemnosti hned

po máji. Až do svatého Eligia jsme neměli jaksi ani ještě dost času, abychom si upravili „zimní sezónu“; ale jakmile minul den jmenovaného svatého, který tak účinně a horlivě proti tanci a podobným lichým radovánkám světským kázal, máme už „taneční hodiny“ s kroužkem svých známých smluveny, víme už, na kolikže půjdeme plesů, jsme abonováni v divadle a zaslíbili jsme se návštěvou asi půl tuctu koncertistů. Zima ubíhá pak dosti rychle — jen peníze! Ba i ten, který už bálů atd. nenavštěvuje a jen doma při čerstvě upečeném selátku, při drobtu lososu a doušku burgundského čas svůj tráví, nežije zcela snad nepříjemně — jen peníze!

Tomu, kdo jich nemá, těch peněz, ovšem jich také nikdo nedá. Máme už listopad, ale ještě jsem nečetl v novinách ani řádky, že by byl letos někdo přispěl například na útulnu pražskou, na tu pomocnou stanici pro největší, pro nejkrutější bídu a nouzi. Nechceme snad opravovat pánaboha, který při stvoření světa dle starého, ale pořád stejně bolestného vtipu zapomněl chuďasům stvořit chalupy! — Inu chudoba je právě chudoba a má za zimy zas zábavy svoje, zcela jen svoje: od rána do večera hlad, od večera do rána mráz, a mezi tím lámání údů a nemoce. Ať si z toho nic nedělá, není prý hanbou býti chudým, praví ještě starší vtip, ne hanbou, nýbrž jen — něčím ještě horším.

Ostatně — něco se pro chudinu učiní přece. O vánocích dostane každé druhé nebo alespoň třetí chudé dítě zdarma teplý kabátek, punčochy, bačkorky, půl kopy ořechů, kus vánočky a snad ještě něco. Arci je do vánoc ještě daleko, děti mohou do té doby třeba pomrznout, ale dříve to věru nejde. Dokud majetnému nezašlo alespoň jednou při procházce za nehty, nevěří, že zima bolí, a nedá příspěvek. A pak chtějí mít majetní za ty své peníze také přece nějakou zábavu. Pěkně upravený sál a v něm výstava darů, s cedulkami, od koho co je; pěknou poděkovací řeč; přítomnost pana arcibiskupa, pana měšťanosty nebo jiného hodnostáře; trochu zpěvu hladových dětí — hladové děti mají prý obzvláště líbezné a tenké hlasy!

A při tom stojí otec dělník, matka dělnice — dusí dech ve svých prsou a hledí se vděčně usmívat. Kdo to u nás nazval

dělníka „dobrodincem lidstva?“ — myslím, že Sladkovský. My tedy prokazujeme milosti svému dobrodinci!

Co dělat! Zatím to nepředěláme a uplyne ještě hezky vody, než bude jinak. Nechť se děje tedy alespoň něco! Nechť přispěje k těm vánočním koledám školským, kdo jen může.

Právě se obecenstva dovolávají školy naší Ústřední maticí zřízené. Ty jsou útulkem vskutku jen rodin dělnických, českých rodin chudých po nepřívětivém kraji roztroušených — nenech se nikdo dvakráte prosit, hlas se každý, kdo můžeš, sám!

U nás ostatně nemají ani děti zámožnější o vánocích nic tak zcela zvláštního. Ba také ne lidé velcí. Není zde té pravé podnikavosti obchodní. V Berlíně — už zase v Němcích získám pravdu! — po celý již týden skvěje se a láká výroční vánoční výstava Krollova. V jednom sále jesle velké, umělecky zbudované; v druhém výstava všech možných hraček; v třetím výstava tunelů, mostů, továren, dolů a jiných poučných moderních podniků; ve čtvrtém divadlo, na jehož jevišti dává se vánoční, pro děti složená féerie atd. A vše to za vstupné nízké, každému možné. Alespoň to divadelní představení dětské mohlo by se k nám přenést!

Pro nás pak velké a tak ve všeličem dorostlé stačila by výstava zcela jednoduchá. Dlouhý sál, v něm dlouhé stoly a po nich různě dlouhé metly. Abychom chodili mezi stoly sem tam a vybíral jeden druhému dle zásluh.

NÁRODNÍ LISTY 2. prosince 1883

△ *V Praze 8. prosince*

Nejbohatší dáma ve světě je prý velkokněžna Kateřina ruská. Nejkrásnější dáma ve světě je prý janovská hraběnka Granadiglia. Nejduchaplnější dáma na světě jste ale rozhodně vy, velectěná anonymní dopisovatelko na modrém papíře! Ne snad proto, že jste našla ve mně tak asi padesát škaredých a zrovna děsných chyb — vždyť kárati náleží mezi nejvlastnější talenty ženské a přesvědčil jsem se o tom jasně teprve zas před třemi dny, v předvečer svatého Mikuláše — dej mu pánbůh nebe! —, kdy každá druhá ženská osobnost nesla si z trhu plnou náruč metel domů. Nýbrž proto, že pravíte: veškeré mé chyby že jste vyčtla z fejetonů mých, neboť fejeton že je prý zrcadlem fejetonisty, svého otce. *Fejeton je zrcadlem* — výrok geniální!

Fejeton, to vtipné a zas opravdové, naivní a zas prohnané, vesele jarní i mlhavě podzimní stvořeníčko je teď na světě už brzy sto let a ještě lidé nepřipadli na vlastní bytost jeho a nevědí, *čím* je. Jedni říkají, že holá hloupost. A druzí, že rozkošný květ bujného, denně se různě rozvíjejícího lidského ducha. Ondy napsal někdo, že kdyby Schiller a Goethe žili dnes a byli novináři (a oni by jimi byli, neboť „kdo dnes má ducha, nese jej do časopisecké redakce“, a kdo ho nemá, píše učené knihy), Schiller že by psal úvodní články a Goethe fejetony. Protože Schiller byl jako ideální rétorik a Goethe duch reálnější — onen že měl směr všeobecný a tento směr individuelní, lyrický. — A definici fejetonu, úsečnou a pravou, není prý nikdo ani s to podat — praví zase Fritz Lemmermayer — definovat jej je prý tolik jako chtít definovat oblak nebo květinu nebo ženu. Nanejvýš prý možno jej s něčím nebo s někým vhodně porovnat. — A vy jste jej, velectěná anonymko, porovnala tedy tak znamenitě! „*Fejeton je zrcadlem.*“ Zrcadlem svého otce. Geniální!

Přitom jste ale tak skromna, jako byste váhu těch tří slov svých ani neznala. Tváříte se, jako by vám věru daleko více záleželo na těch mých hloupých padesáti vadách, a tážete se mne zlomyslně, zdali znám — „nejnovější náramky dámské“? Ty prosté kroužky s malými návěsky ve formě knížeček a na každé knížečce v emailu jmeno některého spisovatele, takže se hned vidí, jakouže lekturu dáma si oblíbila. „*Mne* že zajisté nebudete mít na náramku svém,“ hrozíte.

Vzdor té hrdinnosti ale přece o řádku dále pak prozrazujete, že jste — žena. Zvědavá. Nemohoucí zatajit tu zvědavost svou. Ptáte se totiž, jakže se vlastně fejetony tedy „dělají“?

Povím vám to. My křesťané říkáme: „Čiň nepříteli dobře.“ — Fejetony „dělají se“ následovně:

Dejme tomu, že je sobota. Čas: po obědě. Bližší okolnosti: černá káva už je vypita.

Učiníte tedy volně, co možná volně svoje přípravy: seříznete dva neb tři oktávové kousky papíru, dle toho, jaký váš časopis nosí velký opatek, a nastrčíte do držadla čerstvé, hladké pero. Nato vykreslíte na papír do první řádky svou šifru a připíšete k ní datum. Tak — a teď si zapálíte cigáro (pardon!), natáhnete nohy pod stůl, hodíte hlavu nazpět a očima se zabodnete do stropu.

Nevíte sice pořád ještě, o čem psát, ale to neškodí.

Přemýšlejme. Máme rok 1883. Před třemi sty lety, roku 1583, jak nám starý Strnad vypravuje, sešly se dne 29. dubna na nebi všechny planety v hromadu; astrologové prorokovali, že je schůze ta už nejposlednější ve světě, a tvrdili, že do *prosince* svět s ukrutným zemětřesením, v plamenech a vzedmutých vlnách mořských pojde. Hm — teď máme prosinec — ti astrologové měli asi dnes před tři sta lety naháňky, že svět pořád a pořád ještě nechce pojít! Mohli bychom tedy slavit třistaleté jubileum prorocké blamáže. Ale — nesmějme se jim! My žurnalisté také pořád prorokujeme. A ono se to také nevyplňuje. Jenže my ovšem máme „stylistické obraty“. My řekneme pak: „Jakož jsme dobře předvídali...“ Ale nechme toho!

Nemusíme ani o celé století zpátky, přečtěme si v novi-

nách, čeho poskytuje nynějšek, snad se něco najde. *Politika zahraniční:* „Přátelé Bismarckovi," praví Berliner Tagblatt, „podiví se, až ho zase spatří; stal se štíhlým, váží už jen 195 liber." — *Politika vnitřní:* „Dr. Edvard Grégr nebyl přijat do Českého klubu na říšské radě." Nepředpovídal jsem to Eduardovi? Nevolal jsem na něho: „Počkej, ty dostaneš!?" Teď má „osudné slovo"! Vždyť ve své brošuře zcela přímo si vynucoval odpověď! Teď má tedy odpověď! Arci to trvalo dlouho, než přišla, ale třeba „o berlách trest kulhavý se vleče, zločinec mu neuteče", nebo jak to v Kollárově čítance stojí. — Trochu je mi ho ovšem přece líto, toho Eduarda. Má děti — „děti vypovězence", to je strašné! Jenže člověk nesmí příliš zjevně soucit mu ukazovat. Člověk neví, nemá-li sám také někde vroubek. Ještě štěstí, že naši nejmilostivější páni a velitelé čeští nemají *příliš* mnoho moci — to by nás vandrovalo s uzlíčkem na holi k bavorským hranicím, to by byl mohutný sbor: „Zasviť mi ty slunko zlaté"...! — A co se Bismarcka týče, podotknul bych pro ty, kteří jsou v politickém přírodopise méně obeznalí, že vážil před půlrokem 220. Co se asi teď stane?! Před rokem 1870 spadlo mu pojednou patnáct liber, načež spolknul Elsasy a Lotarinky s garniturou pěti miliard. Teď mu spadlo o deset liber víc... Nemalujme čerta na zeď, velectěná anonymko!

Držme se raději třeba věcí nevinných, lokálních. Jakož jsem vás už přátelsky upozornil, je teď prosinec. Blíží se vánoce, doba nadělování. Podívejme se tedy trochu do Prahy, jen — prosím — nepříliš daleko, moje nohy dobře nenesou, a kdyby mne chtěl národ za mé veliké, skoro až nesmírné zásluhy odměnit, vyžádal bych si jako Rosegger nějakého „čestného osla". Ovšem také na něho pěknou stáj, v pěkném domě, a čeledína a slušnou roční rentu, abych mohl vydržovat pána toho čeledína. Tedy — na Příkopy? — třeba! Ke krámům s těmi porculánovými pannami v dlouhých plavých vlasech, hedvábných šatech a s prapodivně černýma, vypoulenýma očima. Plno tam před výlohou lidí, lze je kreslit. Elegantní dáma, které se zdá ta padesátizlatová panna pro její robátko příliš ještě všední, sprostá. Chudá žena, která táhne zmrzlou svou hol-

čičku rychle dál, aby se v té mladé duši nebudily nevyplnitelné chtíče. Drobné děvčátko se sestřičkou o málo větší, obě oblečeny nuzně, takřka v pavučiny, a tetelící se mrazem. Ta menší drží si na ruce dřívko obalené hadrem, „panenku“ svou. Dívá se hloupoučkýma očima na draze vyšperkované loutky — jsou jí tak cizy, skorem by se jich bála — to je jí to její dřívko milejší stokrát, dá se oblíkat, ošetřovat…

Nebo byste chtěla, velectěná, trochu ujmouti se pronásledované nevinnosti? Nikoli ženské, to ne — ty by nám daly, ty nebohé oběti, kdybychom chtěli zahánět jejich pronásledovníky! Nýbrž té nevinnosti ozbrojené, měšťanských našich granátníků, ostrostřelců, kavaleristů atd. Ze všech stran do nich bijou, do těch bytostí milých, hravých! Každý se jim posmívá. „Krejčí! — Krejčí!“ píšou zlomyslní novináři. „Links, rechts — krejčí, švec, to jsou dva rytíři!“ pošklebuje se národní píseň. Jaká tu příležitost pro řádného fejetonistu, ujmout se těch nebohých a vyniknout přitom duchem a učeností! Krejčí! Snad ze žádného řemesla na světě nevyvinulo se přece tolik mužů velkých jako z krejčovského! Od praotce Jakuba, který svému synu Josefu ušil „roucho pestré“, od velkého Mojžíše, který na rozkaz boží šil Áronovi a kněžím šaty z hedvábí i plátna, až do našich Chvapilů, kteří obstarávají pyšná roucha dnešního českého lidstva!

Annibale Carracci vyměnil krejčovský loket za malířský štětec a stal se nesmrtelným. Leží vedle Raffaela.

Jan Bockelsohn vyměnil loket za žezlo a stal se panovníkem.

Jiří Derfflinger vyměnil loket za palaš a stal se slavným vojevůdcem.

Že tedy pražští krejčové nehodí se za vojíny? Že jim nesluší štuc na rameně? Po boku sečná zbraň?

Věřte, velectěná: fejeton je dříve hotov, než si jen pomyslíte!

NÁRODNÍ LISTY 9. prosince 1883

rusko-turecké osvobodila ruská vojska Bulharsko z tureckého područí. První sněm byl zahájen 19. ledna; *Nějaké nové ministerstvíčko ve Vídni* — na začátku r. 1879 se očekávalo sestavení nového kabinetu, kterým byl v únoru pověřen Taaffe; *Nějaký nový zákoneček Bismarckův* — Bismarck předložil spolkové radě sněmovní k projednání nový trestní zákon; *lord Beaconsfield* — Benjamin Disraëli (1804—1881), vůdce panské sněmovny; „*suché lámání*“ — zastaralý výraz pro kloubový revmatismus; *Bulwer* — Lytton Edward George B. (1805—1873), angl. spisovatel; *Cavour* — Camille conte di C. (1810—1861), sardinský státník, který se zasloužil o sjednocení Itálie; *Humboldt* — Alexander H. (1769—1859), něm. přírodopisec, zeměpisec a cestovatel; „*jenerál Tom Pouce*“ — generál Tom Thumb (vl. jm. Charles Stratton, 1837—1883);

18: *reduta* — viz vysv. ke str. 14;

19: „*tremblante*“ — druh tance, třasák; *Abraham a Santa Clara* — vl. jm. Hans Ulrich Megerle (1644—1709), populární vídeňský kazatel;

20: *velká krádež u zlatníka na Příkopech* — 20. ledna bylo ve zlatnictví Munelese a Inwalda na Příkopě č. 5 ukradeno za 15 000 zl skvostů; *hantýrka uveřejňovaná teď v Humorech* — 21. ročník Humoristických listů otiskoval v č. 1—10 slovníček zlodějského slangu pod titulem Hantýrka;

21: *Job* — starozákonná postava muže, jehož trpělivost Bůh zkouší různými ranami osudu; *Kikeriki a Figaro* — vídeňský humoristický a vídeňský satirický časopis; *vyrovnávací škádlení* — nová vláda Taaffeho usilovala o to, aby se Češi vrátili do říšské rady a upustili od své politiky trpného odporu, viz dále vysv. ke str. 101; *v literatuře samá humoreska* — tehdy oblíbený žánrový útvar, publikovaný v denním i periodickém tisku řadou spisovatelů, ze známějších zejména F. Heritesem, I. Herrmannem, J. Lierem aj.; *reduta* — viz vysv. ke str. 14; *pan Šrut volně dle Palackého* — narážka na Palackého výrok „Kdyby nebylo Rakouska, musili bychom je vytvořit“; Šrut viz vysv. ke str. 14; *první šestnáctistránkový zákoníček* — byl vydán 23. dubna 1855; Neruda o něm napsal fejeton Zákoník černohorský, viz Spol. III, str. 304—306; *Presse* — Neue freie Presse, vídeňský list nacionalistických liberálů, vycházel od r. 1864;

23: *trumeau* — skříň se stojacím zrcadlem;

24: *Ginevra čili Mor ve Florenci* — „velká opera“ Guido a Ginevra (text E. Scribe, hudba E. Halévy), v Praze byla poprvé uvedena 8. února 1879;

28: *z německé trikolóry* — při návštěvě císaře Viléma 29. července 1878; *pumpování* — vypůjčování peněz (hovorově), slovní hříčka; *Mariašajn* — spr. Mariaschein, Šejnov u Teplic; *Glasbrenner* — Adolf G. (1810—1876), něm. humorista a satirik;

29: *od Hippokrata až po Hamrníka* — Hippokrates (asi 460—370 př. n. l.), řecký lékař; Josef Hamerník (1810—1887), český lékař inter-

nista, profesor Karlovy university; *dle Biltzova předpisu* — Friedrich Eduard Bilz (1842—1922), něm. přírodní lékař; *9 lidí jsem utopil: 3 mužské* — v básních Divoký zvuk, Nestálí druhové, Skočme, hochu; *6 ženských* — v básních Kolovrátek, Balada stará a stará, Prosté motivy, Zimní 6, v próze Fraňo a Z povídek měsíce (poslední se nepodařilo zjistit); *2 jsem nechal oběsit* — v básni Oběšenec a v povídce Jak si pan Vorel nakouřil pěnovku; *1 dámu jsem nechal... uhořet* — nepodařilo se zjistit; *1 ženskou jsem... nechal zavřít* — v povídce Za půl hodiny; *2 děti* — v Baladě dětské a v próze Trhani; *1 dívku ... vzbudil jsem* — v Mrtvé nevěstě;

30: *1 žebráka jsem nechal zmrznout* — v povídce Přivedla žebráka na mizinu; *1 dal jsem ukradnout* — v próze Trhani;

31: *od poslední návštěvy císaře Viléma v Teplicích* — viz vysv. ke str. 28;

32: *že jsme se s nimi smířili* — pokusu o smíření Čechů a Němců v Čechách na poradách v Emmersdorfu u Wörthského jezera se za Čechy zúčastnil dr. Rieger, za Němce dr. Fischhof a Etienne, hlavní redaktor Neue freie Presse (viz vysv. ke str. 21). Předák Němců Herbst nejprve s úmluvami souhlasil, ale pak svůj názor změnil. Etienne se za dohodu s Čechy vřele přimlouval v článcích z 25. prosince 1878 a 1. ledna 1879, avšak jeho nečekanou smrtí byla jednání skončena;

33: „*Hájkovo elektrické slunce*“ — František H., mechanik pražské university;

34: *Concordie* — spolek německých spisovatelů a žurnalistů v Praze; *Tagesbote* — Tagesbote aus Böhmen, pražský deník, od šedesátých let Čechům krajně nepřátelský, zal. r. 1852;

37: *Michel* — François M. (1809—1887), franc. přírodovědec; *Perty* — Josef Anton Maxmilian P. (1804—1884), něm. zoolog a antropolog; *Martin* — Saint-Ange Gaspard Joseph M. (1803—1888), franc. přírodovědec;

38: *Dr. Gray* — patrně Elisha G. (1835—1901), amer. fyzik a vynálezce; *elektrické slunce* — viz str. 33; *Za nejšťastnějšího... považuju teď pana knížete Adolfa Auersperga* — vládní krize v Rakousku byla v únoru 1879 vyřešena pádem ministerstva Auerspergova (1821—1885), jehož nástupcem se stal, po krátkém údobí Stremayerově, Eduard Taaffe (1833—1895), viz Spol. IV, vysv. ke str. 188;

39: *auch das Glück...* — také štěstí má svůj vlastní žal; *κατ' ἐξόχην* — obzvlášť; „*příční štítky*“ — šlo o štítky s označením ulic; *joujou* — ozdobný přívěsek; *tuhý boj o maso* — polská firma Bavorovská-Bahl podala žalobu na redaktora NL pro článek v č. 17, v němž se vyslovují pochybnosti o kvalitě masa dodávaného na pražský trh; *otázka „ústředních jatek“* — součástí akce za ozdravění Prahy bylo i přemístění jatek ze středu města (z Rybné ulice) do Holešovic; stavba však byla dokončena až r. 1894;

40: „*Choche und choechere Heršoften!*“ — volně přel. Vysoce vážení vašnostové!; *Was sich der Cirkus erzählt* — Co si cirkus vypráví;

Heinrich Wilhelm D. (1803—1879), něm. meteorolog, známý pracemi o ovzduší a klimatologii;

61: *pápa Leone* — papež Lev XIII.; *náš Lev* — Josef L. (1832—1898), český pěvec barytonista, Nerudův přítel; viz Pod. I, str. 62; *slečna Laušmannova* — Marie L. (1858—1933), česká zpěvačka; *salmi* — jemné ragú; *národ za Garibaldiho zaplatil* — neapolská banka prominula Garibaldimu půjčku, již mu poskytla;

62: *dostane například Chocholoušek... pomník* — pomník Prokopa Ch. (1819—1864) byl odhalen 24. srpna 1879 v Nadějkově, slavnostní řeč pronesl J. Barák; *Beust roku 1867* — Friedrich Ferdinand B. (1809—1886), saský diplomat, v r. 1867 rak. ministerský předseda, jeden ze strůjců rakousko-uherského vyrovnání; *kynoucí smír s německými krajany* — viz vysv. ke str. 32; *naši venkovští hosté o svatém Janě* — 16. května se v Praze konala tradiční pouť; *Výstava s krásným obrazem Brožíkovým* — na žofínské výstavě Krasoumné jednoty byl Brožíkův obraz Poselstvo Ladislava, krále českého a uherského, u dvoru francouzského krále Karla VII., viz Umění, str. 351—354; *Krásný obraz Siemiradzkého* — Henryk S. (1843 až 1902), polský malíř, vystavoval svůj obraz Živé pochodně Neronovy v České polytechnice na Karlově náměstí, viz Umění, str. 369—375;

63: *J. S. Skrejšovský* — narážka na S. aféru, viz vysv. ke str. 49;

64: *Teď přicházíte* — viz vysv. ke str. 62;

65: *„Jungfer Hanne“* — panna Jana; *braunes Haar...* — hnědé vlasy a buclaté tváře;

66: *Jan Augusta* (1500—1572), člen jednoty bratrské, skladatel duchovních písní; *Jan Beckovský* (1658—1725), historik období protireformace; *Jan Flaška* — Smil F. z Pardubic (1350—1403), autor Nové rady, byl chybně nazýván Jan Smil z Riesenberka; *Jan Hýbl* (1786 až 1834), obrozenecký spisovatel a vydavatel časopisů, jeho překlad robinsonády Mladší Speelhofen vyšel r. 1819 v Jindřichově Hradci; *Jan Rulík* (1744—1812), upravovatel a vydavatel. Hra Vlastenecký malý rekruta vyšla r. 1808, historický příběh Veselý Kubíček aneb V horách Kašparských zaklený dudák, r. 1799; *Jan Blasius* (1684 až 1749, nebo syn, 1708—1773), skladatel duchovních písní;

68: *u Knoblocha* — oblíbená Nerudova restaurace U Knoblochů v Liliové ulici;

69: *Kamenný most* — Karlův; *Řetězový most* — na místě dnešního mostu 1. máje; *k Halánkům* — bývalá vinopalna a hostinec v Praze 1, Betlémské nám., její spolumajitel Vojta Náprstek (1826—1894), pokrokový český liberál, založil zde Náprstkovo průmyslové muzeum; *u Siemiradského, u Brožíka* — viz vysv. ke str. 62; *Elegantní akademie!* — viz str. 62 a Umění, str. 376;

70: *„Festa di Calendimaggio“* — májová slavnost;

71: *Rochholtz* — Ernst R. (1809—1892), něm. historik; *Breton* — Jules B. (1827—1906), franc. malíř krajinář;

73: *superstice* — pověra; *Makart* — viz vysv. ke str. 14; *My Čechové se... smíříme s Němci* — viz vysv. ke str. 32;
74: *Frenclovy legendy* — ve spise Postila čili Výklad epištol a evangelií celého roku církevního (1854—1861) čes. církevního spisovatele Inocence Antonína Frencla (1818—1862); *Jan Votka* (1825—1899), pův. spolupracovník Havlíčkův, r. 1854 vstoupil do řádu jezuitského; *dr. Karel Prucha* (1818—1883); *když jsem kdysi z barky vylézal* — srov. Obrazy z ciziny, str. 90;
75: *Brutus* — Marcus Antonius B. (85—42 před n. l.), účastník spiknutí proti Caesarovi; *1800leté „jubileum"* — starověké město Pompeje ve střední Itálii bylo r. 79 zničeno výbuchem Vesuvu; *dr. Jäger ze Stuttgartu* — srov. zprávu NL 14. června;
78: *Rotura* — srov. zprávu Senzační vynález, NL 3. června;
80: *nový park* — viz vysv. ke str. 7;
81: *Metternich* — Klemens Lothar Wenzel M. (1773—1859), představitel rakouského policejního absolutismu; *hrabě Rechberg* — Johann Bernhard Graf von R. und Rottenlöwen (1806—1899), rak. diplomat, r. 1859—1860 ministerský předseda a ministr zahraničí. Bunt (Bundesverein der deutschen Staaten) ovládalo do r. 1866 Rakousko, po vítězství nad Rakouskem a vyloučení Rakouska z Buntu Prusko; *Gyulay* — Ferenz hr. G. (1798—1868), rak. generál, r. 1859 vrchní velitel rakouského vojska ve válce proti Francii a Sardinsku. Po porážce u Magenty r. 1859 se vzdal velení;
82: *rosička* — rosnička;
83: *rapilli* — sopečný popel smíšený s kamením; *„seint immer af'n Weg"* — jsou stále na cestě;
84: *do říšské rady musíme jít* — v r. 1879 se začalo jednat o vstup českých zástupců do říšské rady, jíž se čeští politikové z protestních důvodů nezúčastňovali od r. 1863; *výsledky dvacetileté činnosti* — Nerudova narážka na neúčinnost české politiky pasívního odporu; *volby* — jde o volby poslanců do říšské rady; o průběhu voleb byly denně přinášeny zprávy pod titulem Volební ruch;
85: *zřídit také pro Prahu „Azyl"* — útulna byla založena 19. listopadu 1879 baronkou Webrovou z Ebenhofu;
87: *Lulu* — princ Ludvík Napoleon, syn Napoleona III., zahynul 3. června 1879 v jižní Africe v boji se Zulukafry; *Paleček* — humoristický obrázkový týdeník, vydávaný od r. 1872, v r. 1879 Slavíkem a Borovým; *Caligula* — římský hrůzovládce v l. 37—41;
88: *Arbuez* — Petr A. de Epila (1441—1458), španělský inkvizitor; *ten vynález australský* — viz str. 78; *nějaký astronom* — A. Borelly v Marseille, viz zprávu NL 20. června; *Bohemie* — viz vysv. ke str. 16; list přinášel časté zprávy o událostech v Bosně a Hercegovině, které byly podle usnesení mírového kongresu r. 1878 okupovány Rakouskem; *die bosnische Sprache* — bosenská řeč;
89: *„in der stuttgarter" ... „in der pfreimter Sprache"* — ve štutgartské,

Wenzel kommt" — Vašek přichází, narážka na příchod českých zástupců na říšskou radu, začátek pamfletu vídeňského žurnalisty Lindera;

106: „*fundamentální články*" — 18 bodů vypracovaných komisí složenou ze zástupců staročechů, mladočechů a historické šlechty r. 1871. Na jejich základě se mělo jednat o tzv. rakousko-českém vyrovnání; pro odpor císaře a německých centralistů nebyly však přijaty za základ jednání; *Herbst* — Eduard H. (1820—1892), rak. něm. liberál, jeden z největších odpůrců vyrovnání s Čechy; *utvoříme deklarantskou bandu* — tzv. deklarace z 22. srpna 1868 zdůvodňovala nemožnost účasti českých politiků v říšské radě i na českém sněmu; „*unsriges*" — našeho, narážka na ministra krajana dr. A. Pražáka; *Witz auf Witz...* — vtip na vtip, ničím nepodložený, blesk na blesk, a žádný nepodpálí;

107: *ombrometrický* — dešťoměrný;

108: *oprava volebního řádu* — narážka na český požadavek příznivějšího volebního řádu pro český sněm;

112: *Židovské pece* — okrajová část Žižkova s nevalnou pověstí; *o Stěmpinovi, Fialovi* — Josef S. byl za účast na vraždě spoluvězně oběšen r. 1853 na okraji Žižkova. Fialou Neruda patrně míní Otakara F., který byl v r. 1870 odsouzen za spoluúčast na pumovém atentátu na 6 let do těžkého žaláře;

118: *Hájek* — Václav H. z Libočan (†1553) v Kronice české; *Wer den Dichter...* — Kdo chce rozumět básníkovi, musí jít do jeho země;

119: „*bierokratie*" — hříčka se slovem das Bier (pivo) a byrokratie; *Hajnišova Piviáda* — František H. (1815—1885), český humorista, jehož humoristická skladba Piviáda vyšla před r. 1850, viz Pod. III, str. 18; *Monika* — hrdinka stejnojmenné tříaktové tragédie J. J. Kolára, uvedená poprvé 20. prosince 1846;

120: *Když povstalo samostatné divadlo české* — Prozatímní divadlo bylo otevřeno 18. listopadu 1862; *můj přítel kněhkupec* — F. Dattel, viz vysv. ke str. 15;

123: *Saphir* — Moriz Gottlieb S. (1795—1858), rak. satirik; *Adolf Auersperg* (1821—1885), rak. státník, v l. 1871—1879 ministerský předseda, viz vysv. ke str. 38; *při asentýrce* — při odvodech; *dcery Venuše policinellské* — podle Policinella, postavy italské komedie dell'arte, šaškovitého, neohrabaného a hrbatého sluhy;

124: *Novoměstské divadlo* — Nové české divadlo bylo otevřeno 6. července 1876 za bývalými hradbami na pozemcích mezi Koňskou a Žitnou branou;

126: *klerikální časopis Čech* — katolický politický týdeník, založený r. 1864. Narážka se týká patrně úvodníku Mladí v klubu poslanců, 11. října, kde se píše kriticky o jednání mladočeských poslanců na říšské radě a výtky končí slovy: „...než o těch dietách nechceme mluviti"; *po celých šestnácte let bránili se* — tj. od r. 1863, kdy se většina českých

poslanců nedostavila na zasedání říšské rady na protest proti dualistickému programu vlády. Období pasívní rezistence skončilo 7. října 1879, viz vysv. ke str. 101; *vyšehradský probošt* — Václav Štulc (1814—1887); *vídenské sedání už zase započalo* — 8. října 1879, srov. Nerudovy zprávy ze zasedání, Spol. IV, str. 188 a n.; *domácí rozhovor o řeči Riegrově* — dr. Rieger mluvil 30. října na říšském sněmu mj. také o vídeňské nevraživosti vůči Čechům. Tato část řeči vzbudila nelibost v tisku, NL 4. listopadu ji kritizovaly za nevhodně zvolený tón;

127: *páter Škampa* — Alois Š. (1813—1879), kněz kdysi pověstný svou zálibou zpovídat mladé dívky; *příznivec Mareš* — viz vysv. ke str. 101;

128: *Goethův Erlkönig* — známá balada Král víl;

129: *Schmerling* — Anton Sch. (1805—1893), rak. státník, tvůrce únorové ústavy z r. 1861, od r. 1867 vůdce ústavodárné strany v panské sněmovně a opozice proti hraběti Taaffemu; *Nicht Stimmenmehrheit...* — většina hlasů není zkouškou práva; *Man soll die Stimmen...* — hlasy se mají vážit, a ne počítat; „*Interessenvertretung*" — zájmové zastoupení; *Sei im Besitze...* — měj majetek, a jsi v právu; *Auf Bergen ist Freiheit* — na horách je svoboda; *Der schrecklichste der Schrecken* — nejhroznější z hrůz je lidský sebeklam;

130: *Bach* — Alexander B. (1813—1893), rak. ministr vnitra v l. 1849 až 1859. Jeho vládní systém, tzv. bachovský absolutismus, se vyznačoval národnostním a politickým útlakem; *černožlutým mlékem* — černá a žlutá byly rakouské státní barvy; *Karlíček Bum* — vl. jm. Rudolf Kadleček, pražská figurka; z nešťastné lásky se pomátl a hrál na klavír po hospodách; zprávu o jeho smrti přinesly NL 13. listopadu; *Koubek* — Jan Pravoslav K. (1805—1854), český buditel a básník, viz Lit. I, str. 12 a 136;

131: *homérské sybosie* — stáda sviní;

133: *Rubeš* — viz vysv. ke str. 46; *mým šocínkem* — potěšením (z něm. der Schatz, poklad); *Basedow* — Johann Bernhard B. (asi 1723—1790), něm. pedagog; *Angličané... v Afganistanu* — za anglo-afgánské války v r. 1878—1881, která skončila podrobením Afganistanu;

134: *rumfordská polívka* — polévka pro chudinu, název podle amerického přírodozpytce a filosofa Benjamina Rumforda (1753—1814);

135: *Praha se konečně vzmohla na útulnu* — viz vysv. ke str. 85;

136: *God Nacht...* — dial. Dobrou noc, dobrou honbu na blechy; „*stržený hák*" — polámání; *Philopsyllus* — utvořeno z řeckých slov filein (milovati) a psylla (blecha), milovník blech; *Masenius* (1606 až 1681), jezuitský spisovatel belg. původu; *Pigault-Lebrun* — Charles Antoine Guillaume P.-L. (1753—1835), franc. romanopisec;

137: „*puce*" — blecha;

138: *Aldrovandi* — Ulysses A. (1522—1605), it. přírodovědec a lékař; *à la Sainte Luce...* — na svatou Lucii přibude dne o bleší skok;

139: *doktor Holub* — Emil H. (1847—1902), cestovatel po Africe; *La Puce*

zásobovány vodou vltavskou. To bylo však realizováno až na přelomu století; práce na kanalizaci začaly r. 1893;

175: *Zámecké naše hodiny* — hodiny chrámu sv. Víta;

176: *pulbír* — viz vysv. ke str. 46; *„vyrovnání" je na cestě* — viz vysv. ke str. 101;

177: *o „státním pruském pravopisu"* — r. 1880 vyšla v Prusku první úřední pravidla německého pravopisu; *městská rada dala pobít všechny divoké holuby* — na podzim r. 1879 byla v NL zpráva, že divocí holubi mají být z Prahy vypuzeni, viz Spol. IV, str. 184; *sledovat pražské ostrostřelce* — Neruda ironizoval často pražské ostrostřelce zvláště pro jejich národnostní vlažnost; *jezovité se vypovídají z Francie* — srov. zprávy v NL 30. března a 2. dubna a úvodník Tah černého ptactva do Čech ze dne 3. dubna;

179: *dva moji známí* — jedním z nich byl pravděpodobně fejetonista Neményi z Pester Lloydu;

180: *v parku městském* — viz vysv. ke str. 7;

181: *Paris-Murcia, Národ sobě* — viz vysv. ke str. 167; *Rozkošný* — Josef Richard R. (1833—1913); *Karel Bendl* (1838—1897); *paní Malá* — viz vysv. ke str. 149;

184: *Džami* — Mauláná Abdu'r-Rahmán Džámí (1414—1492); *u Knoblocha* — viz vysv. ke str. 68;

185: *Bettina* — Elisabeth (Bettina) von Armin (1785—1859), nejvýznamnější ženská představitelka mladší německé romantiky, sestra Clemense Brentana a žena Achima von Armin; *pětadvacítileté jubileum* — podle Miloslava Novotného (Rok Jana Nerudy, 1952, str. 36) napsal Neruda svůj první fejeton pod šifrou oo (z pseudonymu Janko Hovora) do Tagesbote aus Böhmen 4. února 1857 s názvem Reise- und Lebensbilder aus Prag;

186: *Anthus* — Antonius A., autor díla Vorlesungen über die Eßkunst (Přednášky o umění, jak jíst, 1852), které ovlivnilo Nerudovy Labužnické listy, fejetony ze Studií II;

187: *říšští radové vrátili se* — v polovině května 1880 skončilo zasedání vídeňského parlamentu, jež komentovaly NL 16. května úvodníkem Ztracený rok!; *hrabě Clam-Martinic* — Jindřich Jaroslav C.-M. (1826—1887), vůdce české historické šlechty; *kníže Lobkovic* — Jiří Kristián L. (1835—1908), poslanec na zemském sněmu za velkostatkářskou kurii. Neruda naráží na fakt, že česká šlechta stála stranou národních i kulturních snah; *Bazar* — pražský německý čtrnáctideník s podtitulem Dámské módní noviny se střihy a módními obrazy;

188: *Alfréd Windischgrätz* (1787—1862), velitel rakouských sborů proti českému povstání v revolučním roce 1848, kdy nechal bombardovat Prahu; *Koperník* — Mikuláš K. (1473—1543); *Jenner* — Edward J. (1749—1823); *Linné* — Carl L. (1707—1778); *Agassiz* — Louis A. (1807—1873); *Mesmer* — Franz Anton M. (1734—1815); *Fahrenheit* — Gabriel Daniel F. (1686—1736); *Cuvier* — Georges C.

(1769—1832); *Humboldt* — viz vysv. ke str. 17; *Lavoisier* — Antoine-Laurent L. (1743—1794); *Guillotin* — Joseph-Ignace G. (1738 až 1814);

189: *do Košíř* — míněn bývalý malostranský hřbitov v Košířích; *Národ sobě* — viz vysv. ke str. 167; *Lichtenstein* — Alfréd L. (1842—1907), rak. politik;

192: *Ovocná ulice* — viz vysv. ke str. 53;

193: *ze štěpánské věže* — gotického chrámu sv. Štěpána ve Vídni; *udělat z něho jakéhos Ubryka* — Barbora Ubryková, jeptiška krakovského kláštera, byla mučená pro porušení slibu panenské čistoty, viz Studie II, str. 298 a n.;

195: *Minulou neděli* — viz zde str. 194; *Damit Sie...* — abyste do ní mohl strkat svůj obličej! Německá odpověď. Praha;

198: *Pivovarnictví, jež sepsal Antonín Bělohoubek* — spis z r. 1874; *Piviáda* — viz vysv. ke str. 119;

200: *obligace* — cenné papíry;

201: *zahrajme si na Hansena* — dánský magnetizér prof. Hansen vystoupil poprvé 31. ledna 1880 ve vídeňském Ringtheatru a vzbudil svými pokusy velkou pozornost; *V Znojmě... V Brně a v Praze* — týká se nacionalistické kampaně, kterou vyvolali mezi Němci v Čechách němečtí liberálové po vydání Stremayerových jazykových nařízení zrovnoprávňujících částečně češtinu v úředním styku v českých zemích. NL přinesly například 19. března zprávu, že v Brně bylo soudní jednání proti Čechu vedeno německy;

203: *továrníky likérek* — srov. zprávu Zdraví nebezpečná vanilka, NL 18. června; *na krajany Chebany* — rovněž krajský soud v Chebu nechtěl koncem května 1880 přijmout český obžalovací spis;

204: *o opravě volebního řádu* — většina sněmovní komise zamítla na českém sněmu, který se sešel 8. června 1880 po téměř dvouleté přestávce, vládní předlohu na opravu volebního řádu;

206: *náš Štěpánek* — Jan Nepomuk Š. (1783—1884), český dramatický spisovatel;

207: *rúta* — cesta (počeštěné franc. slovo route);

209: *Háfiz* (1326—1389), perský lyrický básník;

211: *stůňu* — v létě 1880 odjel Neruda na Šumavu, na zpáteční cestě onemocněl zánětem žil, viz Dop. I, str. 483 a n.;

212: *Jean qui rit...* — Jan, který se směje... Jan, který pláče, analogie podle názvu veselohry A. Labiche Anna pláče — Anna se směje;

213: *v září tomu rok* — viz vysv. ke str. 101; *Maďaři obdrží teď už „universitu třetí“* — za Rakousko-Uherska měli Maďaři universitu v Budapešti, založenou r. 1777, a v Kolozsváru, založenou r. 1872; *za Hohenwarta, když Jireček byl ministrem* — za ministerského předsednictví hraběte Karla H. r. 1871 (1824—1899) byl Josef Jireček (1825—1888), právník a filolog, ministrem kultu a vyučování; *povolení miliardy peněz a miliónu vojska* — v prosinci 1879 se v posla-

necké sněmovně debatovalo o osnově militaristického branného zákona, který stanovil početní sílu armády na 800 000 mužů. Čeští poslanci hlasovali pro předlohu, viz vysv. ke str. 233;

215: *Škořápkova ulička* — dnešní Skořepka;

216: *Ferdinandova třída* — dnešní Národní; *Rabelais* — François R. (kolem 1494—1553), autor Hrůzostrašné historie velkého Gargantuy, otce Pantagruelova; obr Pantagruel je typ poživačného veselého pijáka a epikurejského filosofa; *Oskar Blumenthal* (1852—1917), něm. spisovatel a divadelník;

217: *Makartové* — viz vysv. ke str. 14; *Offenbach se Sardouovou řečí akademickou* — Jaques O. (1819—1880), představitel klasické francouzské operety; Victorien Sardou (1831—1908), franc. dramatik, akademik od r. 1877; *svatý Havel* — viz vysv. ke str. 52;

219: *hřbitovy volšanské... jsou... „na vymření"* — okresní hejtmanství zakázalo ze zdravotních důvodů pochovávat na Olšanech, pražská obec se však odvolala; *diurnum* — denní plat; *Nový náš pan policejní ředitel* — rytíř Stejskal; *Ovocná ulice* — viz vysv. ke str. 53; *Ferdinandská třída* — viz vysv. ke str. 216;

220: *Jalovcová ulice* — na Starém Městě, jméno jí zůstalo dodnes; *sbírky na pražskou útulnu* — viz vysv. ke str. 85; *byla teď konvertována pražská půjčka* — v článku Dluhopisy pražské konvertované půjčky, NL 5. listopadu, se píše, že dluhopisy města Prahy budou kolovat „na všech burzách" jako „loterní zástavní listy vídeňského Ústavu pozemkového";

221: *v Jungmannově rozmluvě s Adamem Veleslavínou* — myšlen dialog O jazyku českém (Hlasatel 1, 1803), kde v Rozmlouvání prvním hovoří Daniel Adam z Veleslavína, Čech a Němec; *con amore* — láskyplně; *Em. Škramlík* — Emilián Skramlik, starosta Prahy v l. 1876 až 1882;

222: *Congrève* — William C. (1772—1828), angl. inženýr a generál, vynálezce rakety;

224: *Hamerling* — Robert H. (1830—1889), něm. básník;

225: *na tu licitaci francouzských korunních klenotů* — tendence k obnově monarchie ve Francii, reprezentované otevřeným monarchistou presidentem Mac Mahonem, ztratily r. 1879 naděje na realizaci, když se třetím presidentem stal umírněný republikán Jules Grévy; *Macbethové, Richardové III., Závišové* — postavy vládychtivých ctižádostivců ze Shakespearových dramat Macbeth a Richard III. a z Hálkovy hry Záviš z Falkenštejna; *Milton* — John M. (1608 až 1764), angl. spisovatel; *Figaro* — viz vysv. ke str. 21, karikoval často svatováclavskou korunu; *Car a tesař* — opera Alberta Lortzinga (1801—1851); *Saint-Just* — Antoine Louis Léon de S.-J. (1767 až 1794 na popravišti), franc. revoluční politik;

226: *Napoleon III.* — Charles Louis N. (1808—1873);

227: *trumeaux* — viz vysv. ke str. 23;

228: *dr. Tanner* — asi Matěj T. (1630—1692), teolog, jezuita, přísný moralista; *František Pravda* (1817—1904), vl. jménem Vojtěch Hlinka, katolický sociálně cítící autor idylických venkovských povídek; *Karel Tůma* (1843—1917), humoristický spisovatel a žurnalista, Nerudův mladší druh v Národních listech, později známý jako autor humoristických příběhů Z českých mlýnů;

229: *pohádku o českém Honzovi* — Veršované pohádky Hloupý Honza od L. Quise s ilustracemi Karla Krejčíka, vydal J. R. Vilímek;

233: *Když nám nedají universitu* — viz vysv. ke str. 91; *povolíme jim budžet, vojsko* — ministr financí Dunajewski předložil 30. listopadu 1880 poslanecké sněmovně rozpočet na r. 1881, který vypisoval nové daně a v němž nebylo ani zmínky o české universitě. O návrhu branného zákona viz vysv. ke str. 213; *o zdravé vodě „pitelné"* — viz vysv. ke str. 174; *v městském parku* — viz vysv. ke str. 7;

235: *přítel D.* — viz vysv. ke str. 15;

236: *Koubek* — viz vysv. ke str. 130;

237: *konskripční komise* — při sčítání lidu (viz Nerudův fejeton Věru jsem se až doopravdy bál, Spol. IV, str. 300) užívali Němci ke zvýšení počtu obyvatelstva německé národnosti nátlaku, podvodů aj.;

238: *excelenc-Jireček* — viz vysv. ke str. 213; po odstoupení Hohenwartova ministerstva byl pronásledován vídeňskými liberálními kruhy, odstěhoval se do Prahy a byl poslancem českého sněmu. Neruda naráží na jeho členství v říšské radě (od r. 1879);

239: *elektrické slunce* — viz vysv. ke str. 33; *o sokolských šibřinkách* — srov. NL 13. února; *ve Ferdinandově třídě* — viz vysv. ke str. 216;

240: *v gotthardském tunelu* — byl dokončen r. 1881 ve Švýcarsku;

241: *co základ toho budoucího městského muzea* — bylo založeno r. 1883 v dnešních sadech J. Švermy; *Quido Mánes* (1828—1880); *Adolf Kosárek* (1830—1859); *Praha... dostane... zoologickou zahradu* — po několikaletých úvahách se ujal myšlenky na zřízení zoologické zahrady hrabě Špork a navrhl vybudovat ji ve Stromovce;

242: *Vražda v lesích černokosteleckých* — v noci na 17. února byl zavražděn na cestě z Prahy Josef Strejček, majitel usedlosti v Černém Kostelci; *Převedení Labe od Čelakovic ku Praze* — NL přinesly 20. února zprávu z Vídně, že se mezi českými poslanci uvažuje o regulaci českých řek, především o převedení Labe k Praze. Bohemie (viz vysv. ke str. 16) reagovala na tuto zprávu ironizujícím titulem Praha námořní město. Rovněž staročeský deník Pokrok 22. února zprávu zesměšňoval. NL uveřejnily 23. února Zasláno: Pánům z Pokroku a jeho „inženýrům", podepsané „z kruhů inženýrských"; *inžinýr Václavík* — František V. (1836—1873), zemědělský inženýr, odborník pro melioraci;

244: *na německost pražské university nesáhnem* — viz vysv. ke str. 91; *Bismarck... nám udělal Králové Hradec* — Otto B. (1815—1898) stál v čele pruské vlády v době prusko-rakouské války, která skončila

porážkou rakouských vojsk v bitvě u Hradce Králové r. 1866; *přes „Kratzigbaude" na „Pfeifferhäusel"* — místa v Krkonoších; *Krolmus* — Václav K. (1787—1861), archeolog; *Gallaš* — Josef Heřman Agapit G. (1756—1840), český spisovatel buditel; *Michaelis* — Otto M. (1826—1890), něm. národohospodář; *Grosse* — asi Gustav Robert Gross (1823—1890), něm. technik; *Bauer* — asi Max Bauer (1844—1917), něm. mineralog; *Pokrok... poukázal... na Ústřední matici školskou* — 24. února odpovídá Pokrok v glose Inženýři Národních listů na Zasláno v NL (viz vysv. ke str. 242) a oprávněnost svého stanoviska dokládá větším výnosem sbírky na Ústřední matici školskou (byla založena r. 1880 na obranu proti německému Schulvereinu, aby chránila podporováním českých škol děti českých hraničářů před poněmčením); *brumajzl* — starý foukací hudební nástroj, později dětská hračka; *Pokrok... dokázal to právě dnes* — viz zprávu Polemika po telegrafu, NL 27. února. Pokrok obvinil NL, že chtějí dělat politiku za poslance a že dostaly dr. Riegra s českou delegací do říšské rady;

245: *Husaři Taaffovi* — podle „husaři Bachovi", četníci. Narážka na Český poslanecký klub, v němž část poslanců naléhala, aby se nehlasovalo pro rozpočet a berní předlohy, dokud vláda neučiní něco pro rovnoprávnost při úředních jednáních a v otázce české university. Tento názor byl však brzděn dr. Riegrem, který prosadil do zřízených komisí konzervativní poslance;

246: *převedení Labe* — viz vysv. ke str. 242;

247: *dle Jirečka* — narážka na filologickou činnost J. Jirečka (viz vysv. ke str. 238); *bachusové* — masopustní masky (podle řeckého boha úrody a vína Bakchuse); *z „Řehořova vojska"* — Řehořovo vojsko nebo řehořská jízda je dětská hra, provozovaná 12. března. Podobně jako průvod tříkrálový byla spojena s chozením po staveních a s vybíráním dárků;

250: *rusko-turecká válka* — v l. 1877—1878; *Moltke* — Helmuth Karl Bernard M. (1800—1891), pruský polní maršálek a stratég, který řídil vojenské operace r. 1866 za války proti Rakousku i r. 1870—1871 za války prusko-francouzské;

251: *Jenny Lind* (1820—1887), švédská zpěvačka a klavíristka;

252: *z té zahrady zoologické* — viz vysv. ke str. 241; *pejsek Tobiášův* — podle legendy vodil osleplého Tobiáše; *Storm* — Theodor S. (1817 až 1888), něm. spisovatel;

253: *Benda* — Jiří Antonín B. (1722—1795), český skladatel;

255: *Bazar* — viz vysv. ke str. 187;

256: *Napoleon III.* — viz vysv. ke str. 226; *Louis Filip* — Ludvík Filip Orleánský (1773—1850), byl po červencové revoluci franc. králem (1830—1848); *Viktorie* (1819—1901), královna anglická; *nový car* — Alexandr III.;

257: *Šalomoun v Písni a Příslovích* — viz vysv. ke str. 45. Kniha přísloví

je část Starého zákona; *několik nových, pěkných daní* — zvýšení cen se dotklo především chudších vrstev, viz též vysv. ke str. 7;

258: *u příležitosti pohřbu Jablonského* — Boleslav J. (1813—1881) byl pochován s velkou pompou 13. března na Vyšehradě, viz Lit. III, vysv. ke str. 138; *Václav Levý* (1820—1870), sochař; *o nebožtíku carovi* — viz zde str. 256;

259: *imperiál* — ruská měnová jednotka; *park pro děti* — měl být na místě zbořených hradeb mezi Koňskou a Žitnou branou; *ve „velkém" parku* — viz vysv. ke str. 7; *kýžená zahrada zoologická* — viz vysv. ke str. 241; *„Fremdenindustrie"* — cizinecký průmysl;

260: *opadne* — zhubne; *Vzpomeň si na Saula a Achába, Námana a Asu* — biblické postavy. Saul nalehl na meč po prohrané bitvě, Acháb padl v boji, Náman trpěl malomocenstvím a Asa se ke konci života roznemohl; *kdy jsem se ve fejetonu zmínil o „škubánkách"* — viz zde str. 258; *kucmoch* — jídlo podobné škubánkům, vařené někde z brambor a mouky, jinde z krupice; *prachanda* — na prášek utlučené sušené hrušky;

263: *„kraple"* — taštičky; *„Platí deset zlatých"* — na nově vydaných desetizlatkových bankovkách byly nápisy pouze německé a maďarské. Češi psali na okraj bankovek „platí deset zlatých". Tyto bankovky odmítali někteří obchodníci přijímat, jiní sráželi 20 % nebo připisovali věty urážející českou národnost;

264: *Saphir* — viz vysv. ke str. 123; *v páté čtvrti* — Židovské Město (Josefov); *v kronice Reinhardově* — Reinhardsbrunnerchronik (z let 1340 až 1349);

265: *širtynkový* — z širtynku, tkaniny z jemného bavlněného přediva, podobné plátnu; *Karel Velký* (768?—814), král francký a císař římský; *Rogerius Baco* — Roger Bacon (1214—1294), angl. mnich a scholastický filosof, mj. autor díla De prolongatione vitae (O prodloužení života); *Epimenides Kretenčík* — E. z Kréty (asi kolem r. 500 před n. l.), prospal prý 57 let v diktajské jeskyni na Krétě; *tři kutnohorští havíři* — v pověsti o havířích z Kaňku, kteří se delší čas skrývali v dole při pronásledování vzbouřených havířů;

266: *Ždibíček zápletek tunisko-francouzských, špetka bojechtivosti řecké a hrstka ruských nihilistů* — Na alžírsko-tuniské hranici vypukly nepokoje a francouzská vláda vyslala do Tunisu vojsko; mezi Řeckým královstvím a zbytky tureckého panství v Evropě byl veden spor o návrh nové hranice; denní tisk přinášel zprávy o soudním procesu s pachateli atentátu na Alexandra II., kteří byli příslušníky strany Narodnaja volja; *zápas mezi měnou zlatou a stříbrnou* — srov. stať Jana Vávry Boj zlata proti stříbru, NL 21. dubna a dále, kde se konstatuje pokles hodnoty stříbra; *Jób* — viz vysv. ke str. 21; *Ofír* — polobájná země, kam se plavili za bohatstvím plavci ve službách Šalamounových;

267: *„České desítky"* — viz vysv. ke str. 263;

268: *láže* — ážio, rozdíl mezi skutečnou a nominální hodnotou peněz; *otevřem brány... Národního divadla* — s prozatímním otevřením se počítalo 28. května při návštěvě korunního prince Rudolfa, definitivně mělo být Národní divadlo otevřeno 28. září na sv. Václava; správa Národního divadla připravovala jako první činoherní představení drama Lipany od Václava Vlčka. Ve zprávě NL 19. dubna se píše, že přípravy k představení byly zastaveny, „poněvadž prý by děj kusu, kterýž vzat jest z posledních dob husitských bojů, na českou šlechtu zlý dojem učiniti mohl“;

269: *kněhkupec Dattel* — viz vysv. ke str. 15; *Fra Bartolommeo* (1475 až 1517);

270: *páter Greuter* — Josef G. (1817—1888), tyrolský poslanec; *Pio Nono* — papež Pius IX.;

271: *baldrián* — lidový název pro kozlík lékařský; jeho oddenek zapáchá kočičí močí; *od Zlaté lodi v Mariánské ulici* — dnešní Opletalova; v č. 3 byla redakce Národních listů; *potáhnout všechny housle* — struny se vyráběly ze střev;

273: „*oktáv*“ — viz vysv. ke str. 46; *takovou jarní slavnost* — viz vysv. ke str. 62;

274: „*vlastenecká galerie*“ — malířská výstava na Žofíně, dnešním Slovanském ostrově; „*do Židů*“ — do Židovského Města (Josefov);

275: *odevření divadla* — viz vysv. ke str. 268; *neshody stran zamýšleného průvodu* — spolkům a korporacím se ponechalo na vůli, chtějí-li uspořádat v den otevření Národního divadla slavnostní průvod. Přípravy k lidovým slavnostem byly však nedlouho před datem otevření odřeknuty; „*diplomy divadelní*“ — pamětní listy účastníkům sbírek;

276: *šéf* — dr. Julius Grégr (1831—1896), politik, zakladatel NL;

277: *Paclt* — Čeněk P. (1815—1887); *dr. Feistmantel* — Otokar F. (1848 až 1891), geolog a paleontolog, v l. 1874—1883 působil v Kalkatě; *fashionable* — módní; *dokud se nesrovnají s Irčany* — spory o národní samostatnost Irska trvaly po celé 19. stol. a byly posléze řešeny kompromisem, tj. rozdělením Irska na část samostatnou a část spadající pod vládu Velké Británie; *dynamitové podkopy* — narážka na pumový atentát na cara Alexandra II., viz zde str. 256;

278: *Krejčí* — Jan K. (1825—1887), mineralog a geolog; *Kořistka* — Karel K. (1825—1906), zeměpisec; *Čelakovský* — Ladislav Č. (1834 až 1902), syn básníka Františka Ladislava Čelakovského, botanik; *Vejdovský* — František V. (1849—1939), zoolog;

280: *Mason* — Josiah M. zdokonalil r. 1828 psací ocelové pero; *Stephenson* — viz vysv. ke str. 99;

281: *bude odevřeno Národní divadlo* — bylo otevřeno bez lidových slavností, viz vysv. ke str. 275; *na tomto místě* — viz fejeton ze 14. května, Spol. IV, str. 330; *Dufaur* — Jules D. (1798—1881); *Irving* — John Henri Brodribb I. (1838—1905), velký angl. herec a spoluvydavatel

Shakespeara; *kapišonky a vikléry* — kapižona je dětská čepice, viklér ženský plášť, který se nosil v padesátých letech 19. stol.; *riviéra* — náhrdelník z několika šňůr; „*v glinské hospodě*“ — Neruda o ní mluví v 22. Písni kosmické (Seděly žáby v kaluži...); Gliń je slovanský název pro Lüneburk; „*v chuchelské restauraci*“ — buršácký akademický spolek Austria vyvolal svým provokativním chováním na výletě v Chuchli 28. června 1881 výtržnosti, které skončily rvačkou s českými studenty, dělníky a místními obyvateli, viz článek Buršácké výtržnosti v Chuchli, NL 30. června. Na příkaz ministerstva vyučování byly zastaveny přednášky a nařízeno disciplinární vyšetřování. Na znamení protestu začali nosit mladí muži bílomodročervené kravaty a dívky stužky v slovanských barvách, srov. zprávu NL 3. července;

283: *Popsal jsem to již kdysi* — viz Obrazy z ciziny, str. 297; „*Ein Stachelschweinhut*“ — klobouk jako ježek; *Pasteur* — Louis P. (1822—1895);

284: *jídla „du jour“* — denní; *Erlauben Sie...* — Dovolíte cizinci několik otázek?;

285: *garotta* — rdoušení; *pro Baedekry, Meyery, Gsell-Felsy, Busche* — vydavatelé knižních cestovních průvodců; *Platón* — viz vysv. ke str. 98; *Buckle* — Henry Thomas B. (1821—1862), angl. historik;

286: *rvačka Čechů s Němci* — viz vysv. ke str. 281; *dódónský háj* — v Dódóně v řeckém Epeiru byla ve starověku Diova věštírna, kde se Zeus zjevoval šelestěním dubu;

289: *král Ludvík „samotář“* — Ludvík II. (1845—1886), od r. 1864 král bavorský, vyhýbal se lidem a žil osaměle na svých přepychových zámcích;

290: *Sandová* — Georges S. (1804—1876), v díle Konsuelo (česky 1864); *Mademoiselle Deshoulières* — Antoinette-Thérèse D. (1662—1718), franc. básnířka, vydavatelka významnějšího básnického díla své matky (1638—1694);

291: „*cendres de Pompée*“ — doslova „popel z Pompejí“, barva látky;

297: *Laube* — Heinrich L. (1806—1884), něm. básník, v l. 1872—1879 řídil vídeňské městské divadlo; *Dingelstedt* — Franz D. (1814—1881), něm. spisovatel a dramatik, od r. 1871 do své smrti byl ředitelem vídeňského dvorního divadla;

298: *divadlo jedno jediné* — politické spory zasahovaly i do práce sboru pro postavení ND a vedly k staročeské kampani namířené proti mladočechům. Neruda se obával, aby tyto spory nebrzdily dokončení stavby; *Spolek českých žurnalistů* — byl ustaven 18. listopadu 1877, aby hájil zájmy novinářského stavu a vypomáhal svým členům v případě pracovní neschopnosti; Neruda byl zprvu místopředsedou, později předsedou; *pojednání o holích* — viz zde na str. 293; *na pana státního návladního* — státní návladní byl pověřen tiskovým dozorem a na jeho zásah byly NL v létě 1881 často konfiskovány;

301: *Jakož jsem už minule řekl* — viz zde na str. 297;

302: *u Svaté Markyty* — v Břevnově;

303: *Kléber* — Jean Baptiste K. (1735—1800), generál mladé francouzské republiky; *Mirabeau* — Gabriel Honoré de Riquetti de M. (1749 až 1791), franc. revoluční politik; *Bernadotte* — Jean Baptiste Jules B. (1763—1844), franc. generál a politik, příbuzný Napoleonův, od r. 1818 byl králem švédským jako Karel XIV.; *Talleyrand* — Charles Maurice de T. (1754—1838), franc. diplomat; *pražský „Svatý Václav"* — věznice poblíž kostela sv. Václava na Zderaze. Byla vystavěna r. 1822 z bývalého augustiniánského kláštera a zbořena r. 1889; *universitu nemáme* — srov. vysv. ke str. 91; česká universita měla mít při otevření jen fakultu právnickou a filosofickou. Vyučování na těchto fakultách bylo zahájeno až ve školním roce 1882—1883;

304: *galerii výtečníků* — míněni čeští poslanci v říšské radě; *ne už s těmi ošklivými ráznými hesly* — např. Nedejme se!, V práci a vědění je naše spasení;

306: *August Storm* — Gustav S. (1845—1903), norský historik; *Ptolomejci* — dynastie makedonských králů v Egyptě, dosazená Alexandrem Velikým a vládnoucí až do doby Caesarovy; *Agathón* (kolem 448—403/401 př. n. l.), řecký dramatik; *Kolár a Vlček, Sokol a Krajník, Smetana a Bendl* — Nové české divadlo uvedlo tyto české hry: J. J. Kolár: Smiřičtí, V. Vlček: Lipany, A. H. Sokol: Starý vlastenec, M. Krajník: Jan Roháč z Dubé, B. Smetana: Tajemství, K. Bendl: Černohorci a F. B. Mikovec: Záhuba rodu Přemyslovců;

307: *jak se Němci rakouští... činí* — týká se prvního sjezdu česko-německých rolníků v Ústí n. Labem, viz NL 19. a 22. září;

308: *řízení jen české* — týká se zrovnoprávnění českého jazyka ve věcech úředních; *vydláždit Prahu* — srov. fejeton na str. 215 a časté Nerudovy narážky na liknavý postup městské správy;

309: *Bismarck* — viz vysv. ke str. 244; *Ignatěv* — Nikolaj Pavlovič I. (1828—1908), ruský státník a generál, velvyslanec v Cařihradě; vystupoval ve prospěch slovanských národností; *stran té hloupé university* — viz vysv. ke str. 91; *o ústředních jatkách* — viz vysv. ke str. 39;

310: *v člunku balónu páně Godardova* — bratří Eugène G. (1827—1890) a Louis G. (1829—1885), franc. vzduchoplavci; *Dlouhý dopis z venkova* — od obecního zastupitelstva Hradce Králové, NL 2. října;

311: *jiný dlouhý dopis* — petice starostů obcí táborských k sněmu zemskému; *dopis z Prahy na venek* — myšlen patrně článek Skvělý projev českého venkova, NL 8. října, který reaguje na list táborských obcí;

312: *humorista Glasbrenner* — viz vysv. ke str. 28;

313: *Herodot* (5. stol. př. n. l.), řecký historik;

315: *otázka šlesvicko-holštýnská* — r. 1864 bylo Dánsko poraženo Pruskem a muselo se zříci Lauenburska, Holštýnska a Šlesvicka; *Ludvík XI.* (1423—1483), energický, ale nedůvěřivý a potměšilý panovník;

316: *Je teď právě sněm* — byl zahájen 24. září. Čeští poslanci na něm pro svůj pasívní postoj nedosáhli žádných výsledků;
317: *nový park náš městský* — viz vysv. ke str. 7; *Haparanda* — nejsevernější město ve Švédsku;
318: *pomocí Frauenhoferových skel* — Josef von F. (1787—1826), něm. fyzik a výrobce dalekohledů; *Emilián Škramlík V.* — viz vysv. ke str. 221; *Rubeš* — viz vysv. ke str. 46;
319: *dle Hanuše* — Jan Ignác H. (1812—1869), narážka se týká jeho výkladu v knize Bájeslovný kalendář slovanský (1860); *Lesseps* — Ferdinand Marie de L. (1805—1894), franc. diplomat a inženýr, stavitel Suezského průplavu; *Schmerling* — viz vysv. ke str. 129; *Reclam* — Anton Philipp R. (1807—1896), něm. nakladatel;
321: *16. paophi, v němž panuje bůh Hapi* — staroegyptská datace; Hape je egyptský název Nilu jako božstva úrody;
323: *Noví pairové pro vídenskou sněmovnu panskou* — podle novinové zprávy měla být v době císařovy nepřítomnosti podepsána listina nově jmenovaných pairů. Návrh hraběte Taaffeho byl pro Čechy nepříznivý; *Nový klub „pravého středu"* — vznikl rozštěpením Hohenwartovy pravice proto, že se Hohenwart zdráhal postupovat rozhodně v otázkách klerikálních. Nově vzniklý klub stavěl zájmy klerikální do popředí; *židé se teď postěhujou do Palestiny* — hnutí pro sjednocení židovského národa a obnovení židovského státu (sionismus) vzniklo koncem sedmdesátých let 19. stol.; *pět osmiletých německých Fricků* — narážka na události v Chuchli, viz vysv. ke str. 281; *Kotzebue* — August von K. (1761—1819), něm. dramatik; *„do normálky"* — v rakouském školství byla od r. 1770 do r. 1869 v hlavním městě každé země zřizována škola obecná jako škola normální; *„k maltezákům"* — do církevní školy na Maltézském nám. na Malé Straně; *„traufy"* — střetnutí, potyčky (od něm. treffen);
324: *Bohemie* — viz vysv. ke str. 16; *Palmieri* — Luigi P. (1807—1896), it. fyzik;
325: *Dürer* — Albrecht D. (1471—1528), něm. malíř a rytec; *Zaccheri* — snad Zacchia Paolo, it. malíř v 16. stol.; *Casaubonus* — Isaac C. (1559—1614), franc. filolog;
326: *Lev Abarbanel* — Abravanel Juda (též Abardanel, Abrebanel), známý pod jménem Leone Ebreo (1460—1535), z nejstarších a nejvznešenějších židovských španělských rodin; *Francesco Loredano* (1606 až 1661), it. spisovatel; *v Uffiziích obraz Cranachův* — obraz Adam a Eva od Lukase Cranacha staršího (1472—1553) v Galleria degli Uffizi ve Florencii;
327: *jak u Erbena čteme* — v lidové baladě První hřích a pokuta. V Prostonárodních českých písních a říkadlech (str. 500) zaznamenává Erben tuto skladbu a dodává: „Byla... o dobrou polovici rozšířena nechutným přídavkem počátku tohoto: Tu máš, Evo, z tvého smíchu..."; *Hesiod* (9. stol. př. n. l.); *Feuerbach* — Ludwig F. (1804—1872),

něm. filosof, v knize Podstata křesťanství (1871); *současný náš poeta český* — Neruda v Prostých motivech, Letní 8, Básně II, str. 142;

328: *Holbein* — viz vysv. ke str. 148; *miniatury našeho Bohuše v Bibli jaroměřské* — za autora miniatur Bible jaroměřské byl považován Bohuš Litoměřický (13. stol.); údaj s jeho jménem i jménem písaře a letopočtem se dnes uznává za pozdější podvrh;

329: *Clam-Martinicové, Lobkovicové* — viz vysv. ke str. 187; *Hans Sachs* (1494—1576); *Rubeš* — viz vysv. ke str. 46;

330: *Když jsem už tak dlouho byl nepsal* — Neruda byl téměř celý rok 1882 nemocen vleklým zánětem žil. NL uveřejnily 22. prosince no-

ticku: „Milý náš kolega p. Jan Neruda po dlouhé trapné nemoci dnešním dnem opět zahájil činnost svou v těchto listech“;

332: *říká se tomu nemoc* — viz vysv. ke str. 330;

333: *A letos ve Vídni českým dětem* — nebylo povoleno zřízení české soukromé školy; *státovky s německým... textem* — viz vysv. ke str. 263; *živné vídenské „koncese“* — narážka na obcházení českých požadavků (otázka university apod.);

334: *pan hrabě Taaffe* — viz vysv. ke str. 38; *doktor Pražák* — viz vysv. ke str. 101; *baron Conrad* — Zikmund svob. pán C. von Eybesfeld, ministr vyučování v l. 1880—1885; *třicet dva epigramy* — z 353 členů poslanecké sněmovny byla česká města zastoupena 32 poslanci; *Mívali jsme druhdy „Kovářskou“* — báseň od dr. F. L. Riegra;

335: *podmokelská Sněžka* — Vysoký Sněžník Děčínský; *Poštovská ulice* — dnešní ul. Karolíny Světlé na Starém Městě; *Konviktská ulice* — Neruda bydlil v Konviktské ul. č. 28 na Starém Městě;

336: *Aj Vltavo...* — volný novočeský překlad prvních dvou veršů Libušina soudu z Rukopisu zelenohorského; *Kamenný most* — viz vysv. ke str. 69;

338: *„ostatky“* — poslední dny masopustu;

339: *Ústřední matice školská* — viz vysv. ke str. 244; *Berliner Tagblatt* — časopis založený r. 1872 Rudolfem Mossem; *Man spielt...* — Hrajeme, líbáme, tancujeme, ba docela se smějeme kvůli postiženým; *král David... „modlil se nohama“* — podle biblického vyprávění tančil izraelský král David před archou po vítězství nad Filištínskými;

340: *baron Conrad* — viz vysv. ke str. 334;

341: *arciotec Jakub obejme strýce Labana* — starozákonní postavy z Genese; *přání doktora Riegra* — podle Pokroku řekl dr. Rieger 7. ledna 1883 v Českém klubu při výroční bilanci: „Postrádáme silně politického dorostu“; viz článek Národ bez politického dorostu, NL 14. ledna;

342: *nápadně berlínčím* — 8. ledna 1883 zahájil svou činnost německý říšský sněm v Berlíně. Zahraniční politika rakousko-uherského státu se opírala o spolek s Německem, viz Spol. IV, vysv. ke str. 187;

343: *já teď spořím* — po Vídni byla také v Praze otevřena v lednu 1883 poštovní spořitelna; *doktor Dunajewski* — Julian rytíř D. (1822 až

1907), polský státník, v l. 1880—1891 ministr financí, hovořil na říšské radě o čtyřech nových berních předlohách, mimo jiné o osobní dani z příjmů;

345: *barón Pino* — Felix Maria P. z Friedenthalu (1826—1906), v l. 1881 až 1886 ministr obchodu;

346: *u paní Müllerové* — asi Kateřina M., dámská krejčová ve Štěpánské ulici; „*fraise ecrasée*“ — rozmačkaná jahoda;

347: *Armáda spásy* — náboženská společnost se sociálním zaměřením, založená r. 1878 Williamem Boothem v Londýně. Má vojenskou organizaci v čele s generálem a příslušníci nosí uniformu; prvním generálem byl William Booth (1829—1912);

349: *za Oujezdskou branou* — na hranicích Malé Strany a Smíchova stávala Újezdská brána, několikrát zrušená a znovu postavená; r. 1883 šlo o poslední Újezdskou bránu (1862—1891);

351: *věrný pan Bochníček* — viz Spol. III, str. 43; *v paláci sv. Václava* — viz vysv. ke str. 303;

352: *dr. Herbst* — viz vysv. ke str. 106; *zvěst o novém „dohledu přísném“* — vláda odebrala vídeňským listům Tagblatt a Vorstadtzeitung povolení k prodeji ve filiálkách, protože přinesly opoziční články proti berním předlohám. Proslýchalo se, že podobným zákazem budou postiženy i NL. Srov. článek Ráznost na nepravém místě, NL 31. ledna; *do Mariánské ulice* — viz vysv. ke str. 271; „*Uvolněte tisku!*“ — viz původní dopis z Vídně, NL 3. února, v němž se poukazuje na zákaz filiálek a volá se po uvolnění kolportáže a snížení novinářského kolku; *svobodu tisku máme... 23 roky* — po pádu Bachova absolutismu r. 1859 a po obnovení ústavnosti r. 1860 byla tisková svoboda zaručena zákonem ze 17. prosince 1862; *Nerudovy balady* — vyšly jako 1. sv. Poetických besed, redigovaných Nerudou;

355: *na nebožtíka Karla Zelinku* — viz vysv. ke str. 94; *oratorium Stvoření světa* — dílo Josepha Haydna (1732—1808) z r. 1798; *ve prospěch povodní poškozených* — viz str. 339;

356: *slečna Pospíšilova v... závoji Shakespearova Oberona* — Marie P. (1862—1943), od r. 1879 členka Prozatímního divadla. Oberon, král víl, postava ze Snu noci svatojanské; *slečna Laušmannova v úloze „malého vévody“* — viz vysv. ke str. 61; titulní role v Malém vévodovi od franc. skladatele A. Ch. Lecocqa byla jejím operním debutem; *slečna de Pauli co Puk* — Leopoldina de P. (1847—1903), herečka Prozatímního divadla. Puk je postava skřítka ze Shakespearova Snu noci svatojanské;

357: *Giovanni Perrone* (1794—1876), it. bohoslovec; *Petr Arbuez* — viz vysv. ke str. 88; *pochodem Panny orleánské* — podle dramatu Friedricha Schillera; *chvalně známá divadelní správa* — E. Skramlík byl jako předseda družstva Národního divadla často kritizován za liknavost v řešení provozních a dramaturgických otázek; srov. uveřejnění

dopisů intendanta dr. Škardy E. Skramlíkovi, NL 7. února, a jeho odpověď, NL 9. února;

359: *pestis scribalis* — psací mor;

360: *Calderón* — Pedro C. de la Barca (1600—1681), španělský dramatik; *Geist aus Goethes und Schillers Werken* — Myšlenky z Goethových a Schillerových děl; *Pharus oder Gedanken eines Filosofen* — Pharos neboli Myšlenky filosofa; podle majáku, jednoho z antických sedmi divů světa, na ostrově Pharu; *Büchners geflügelte Worte* — Okřídlená slova, sestavená spr. Georgem Büchmannem, vyšla poprvé r. 1864; *Gollova Antologie české lyriky* — vyšla r. 1871; *Vilímkův Besedník* — třídílný almanach Besedník, vydaný v l. 1861—1864 Josefem R. Vilímkem (1835—1911), pražským nakladatelem;

361: *u Vonásků* — hostinec za Strahovskou branou na hranicích Hradčan a Břevnova;

366: *Cislajtánie* — Předlitavsko, název pro země západní části rakousko-uherské monarchie;

369: *Rubeš* — viz vysv. ke str. 46;

371: *s dlaždičkami* — viz str. 215, 308; *Kamenný most* — viz vysv. ke str. 69; *s Proutkovými alejemi* — viz vysv. ke str. 50;

373: *„vyběhla bříza z lesa ven“* — správně „Vyběhla bříza bělička“, první verš jedenácté básně ve sbírce V přírodě (1872—1874); *Vrchlický v „Jarní písni na hrobech“* — z cyklu Mrtvým ve sbírce Co život dal (r. 1883); *Ba i Heine* — Heinrich H. (1797—1856), v cyklu básní Nové jaro z r. 1830 v knize Nové básně (1844); báseň Celý den zní v nitru mém přeložil Fr. Vítek (Básně, 1958) takto: „Celý den zní v nitru mém / tiše zvonek malý, / jarní písni, kolkolem / vyzváněj, zvoň v dáli. // Vyzváněj a v let se dej / k domku vprostřed květů. / Růžičku tam vyhledej, / pozdravuj ji v letu“;

378: *Dr. Roser* — Georg R. (1820—1891), rak. říšský poslanec;

379: *staročeské listy* — NL často ve svých úvodnících polemizovaly s konzervativním stanoviskem staročeských politiků; *De mortuis nil bene, nisi* — o mrtvých nic dobrého, jen —, obměněný původní výrok o mrtvých jen dobré; *Gambetta* — Léon G. (1838—1882), přední franc. burž. republikánský politik, protivník Napoleona III. a proti-klerikál; *Grévy* — François Jules Paul G. (1807—1891), franc. politik, president Franc. republiky v l. 1885—1887; *Nechť trvá republika již od roku 1871* — Francie byla od 4. září 1870 prohlášena republikou;

380: *Bois de Boulogne* — viz vysv. ke str. 172; *Proutkové aleje* — viz vysv. ke str. 50;

381: *k bývalé Koňské bráně* — viz vysv. ke str. 56; *u Suchého* — hodinářský závod v bývalé Ovocné ulici (nyní 28. října);

382: *hausse* — stoupání cen na burze; *openec* — polní rostlina, jejíž mladé listy jsou součástí takzvaných kořínkových polévek; *kolník* — tuřín;

383: *od vídenského ředitelství poštovních spořitelen* — viz vysv. ke str. 343;

praví Maria Stuartka — v stejnojmenném dramatu Friedricha Schillera;

384: *verfluchte Schuldigkeit* — zatracená povinnost;

387: *u Donáta* — v hostinci ve Spálené ulici na Novém Městě; *k Svatému Bartoloměji* — do chudobince u Sv. Bartoloměje ve Vyšehradské třídě na Novém Městě;

388: *dle náhledu našich „politiků" má němčina před češtinou přednost* — F. L. Rieger prohlásil, že vláda má právo porušit jazykovou rovnoprávnost (nařízení o státních zkouškách na právnické fakultě v němčině) a že znalost němčiny je nutná pro každého vzdělance; *vy žijete z minulosti* — dr. Rieger byl r. 1848 spolu s Palackým vůdcem české liberální buržoazie, r. 1860 podal císaři pamětní spis o požadavcích českého národa, při jednání o vyrovnání po r. 1867 byl z hlavních mluvčích české politiky; *ráčíte vydávat teď řeči svoje* — první díl Řečí dr. F. L. Riegra (do 1867) vydal J. Kalousek v l. 1884 až 1888;

389: *Svatobor* — spolek k podpoře českých spisovatelů a umělců, založený r. 1861 z podnětu F. Palackého; *hlasovat o rovnoprávnosti v „školské novele" obsažené* — prof. František Tilšer mluvil na říšské radě proti nové školní novele, která navrhovala snížení školní docházky z 8 na 6 let a v českých školách větší počet hodin německého jazyka; *klobouk claurenovský* — podle Heinricha Claurena (1771—1854), něm. spisovatele;

390: *viz Zolovu povídku O jahodách* — ve sbírce Nové povídky Ninoně (1874); *cul de Paris* — honzík;

391: *štolknecht* — podkoní;

392: *John Taylor* (1887), od r. 1857 hlava mormonů; učení této sekty je směsicí názorů z různých náboženství; *Leonard Wolsey Bacon* (1802 až 1881), amer. historik a teolog;

398: *pindarovských zpěvů* — Pindaros (522—442 př. n. l.); *i na banket se naše delegace vzmohla* — před rozchodem na letní prázdniny uspořádal Český klub banket na rozloučenou; *hrabě Clam-Martinic* — viz vysv. ke str. 187;

399: *Drusův most* — podle Tacita dal Nero Claudius D. (38—9 př. n. l.), syn císaře Nerona, vybudovat kanál mezi Rýnem a Isselou (v dnešním Holandsku); *šlechtická rodina Boos-Waldeckův* — B.-W. v obci Voselec u Nepomuku byl předsedou něm. nacionálního spolku pro západní Čechy. Založil Schulverein, ačkoliv v obci Němci nebyli, viz NL 8. května; *Der Trunk aus dem Stiefel* — Doušek z boty, ze sbírky Údolí Nahy v písních (z r. 1833; Nahe je levý přítok Rýna v Sársku);

401: *já do Moskvy nepojedu* — na korunovaci Alexandra III. koncem května, jíž se měli zúčastnit přední evropští státníci. Pruský kancléř Otto Bismarck byl v té době nemocen;

403: *Řivnáč* — František Ř. (1807—1888), knihkupec a nakladatel;

404: *Moltke* — viz vysv. ke str. 250;

405: *u Svaté Markyty* — viz vysv. ke str. 302; *Poupě* — František P. (1753—1805), český sládek;
406: *Gambrinus* — bavorský král Gambrinus (podle Aventinovy kroniky);
407: *u Václava „češíře"* — M. Jan Protiva ve svých žalobách proti Husovi v r. 1409 dosvědčuje, že diskutoval s Husem r. 1401 v domě Václava češíře o popravě Jana z Pomuka, přičemž se prý Hus vyslovoval proti církvi. Hus píše o své návštěvě u Václava češíře v lat. spise z r. 1414 Depositiones testium (Výpovědi svědků, Mistra Jana Husi Sebrané spisy díl I, 1904, str. 55), kde Protivovy žaloby odmítá; *Schmidt-Weissenfels* — Eduard S.-W., něm. spisovatel;
408: *páteři augustiáni na pražské Malé Straně* — u Sv. Tomáše v Letenské ul.; *Santerre* — Antoine Joseph S. (1752—1809), franc. revoluční generál, dříve ředitel aclocqueského pivovaru v pařížském předměstí Saint-Antoine; *Buxton* — Thomas Fowell B. (1786—1845), angl. filantrop a bohatý pivovarník;
410: *Jakub II.* — angl. král jako král, skotský J. VII. (1633—1701), krutý katolický panovník, který musel nakonec uprchnout do Francie, kde zemřel v Saint-Germainu; *Karel IX.* (1550—1574), franc. katolický král. O bartolomějské noci z 23. na 24. srpna dal zrádně vyvraždit hugenoty; *Cooprův Poslední Mohykán* — román Poslední Mohykán Jamese Fenimora C. (1798—1851) vyšel r. 1826;
411: *sněm český bude zasedat* — sněm byl zahájen 5. července;
412: *kandidátní listina* — byla uveřejněna v NL 1. června; *Český klub* — zde míněn Klub českých poslanců při českém sněmu; *svěřené statky* — statky, které majitel zajišťuje pro svůj rod ustanovením o dědické posloupnosti a nezcizitelnosti; *fideikomisní zákon* — zákon jednající o svěřenských statcích;
413: *Cholera a dluhy* — NL přinášely zprávy o epidemii cholery v Egyptě a v rubrice Různé zprávy a Ze soudní síně informace o dlužních a podvodových aférách;
414: *český poslanec ... se nezapotí* — smířlivé stanovisko českých poslanců na zemském sněmu se projevilo kompromisním a pasívním postupem v jednání;
415: *Konversationslexikon des Witzes ...* — Konversationslexicon für Geist, Witz und Humor (Konverzační sborník pro ducha, vtip a humor, 1852) od M. G. Saphira, viz vysv. ke str. 123; *od Křížků* — restaurace U zlatého křížku na Staroměstském náměstí;
416: *v druhé třídě voličů* — v době Nerudově se konaly volby do říšské rady ve čtyřech třídách neboli skupinách: a) velkostatkářské, b) městské, c) obchodních a živnostenských komor a d) venkovské. Tento volební řád zavedla únorová ústava z r. 1861 a prosincová ústava z r. 1867 jej převzala; *Český klub* — viz vysv. ke str. 101;
417: *Saský dvůr* — v Hybernské ulici na Novém Městě; *k Petzoldovi* — na Malostranském náměstí; *ragoût en coquille* — ulita, škeble; *k Bindrovi* — vinárna na Staroměstském náměstí; *u Štause nebo Makov-*

skéhо — na Starém Městě v Husově ulici, na Novém Městě v Palackého ulici;

418: *Drž se své červené knihy* — průvodce v červených deskách; *cholera* — viz vysv. ke str. 413; *Ischia* — ostrov v Neapolském zálivu, postižený r. 1881 a 1883 zemětřesením; *český sněm* — viz vysv. ke str. 411; *řeči o rozdělení Čech* — týká se hrozby předsedy Klubu německých poslanců Schmeykala administrativním rozdělením Čech, jež by zamezilo národnostním třenicím;

420: *oslavovací zimnice* — v létě 1883 probíhalo mnoho slavnostních akcí, například studentský sjezd Jizerana v Mladé Boleslavi, slavnost jihočeských studentů v Sušici, pořádaná akademickým spolkem Štítný, Havlíčkovy oslavy v Kutné Hoře, sokolské slavnosti v Humpolci aj.; *pomníky Dumasův, Paul de Kockův a Bérangerův* — Alexandra D. (1803—1870), Charlese P. de K. (1794—1871), franc. spisovatele, autora populárních románů, a Pierra Jeana de B. (1780 až 1857), franc. básníka šansonů, většinou s revoluční tendencí; *Chocholoušek* — viz vysv. ke str. 62;

422: *velké Národní* — Národní divadlo vyhořelo 12. srpna 1881; *divadlo zabranské* — viz vysv. ke str. 124; v létě 1883 zde pohostinsky vystupovala herecká družina vévody Jiřího II. z Meiningenu v Durynsku a uvedla mj. Schillerův Valdštýnův tábor a Picolomini. Představení hodnotila kritika NL jako „nešetrná, hlučná a nepodařená“;

424: *hlučelo to někdy českým divadlem* — v letech šedesátých, viz vysv. ke str. 120; *Koriolán* — titulní postava Shakespearovy tragédie z římských dějin; *Bílá paní* — komická opera franc. skladatele Françoise Adriena Boieldieu (1775—1834); *Lidunka* — postava z opery Viléma Blodka (1834—1874) V studni; *Valentina* — postava z opery Hugenoti od Giacoma Meyerbeera (1791—1864); *Markétka* — postava z opery Charlesa Gounoda (1818—1893) Faust a Markétka;

428: *Jahnovo Deutsches Volkstum* — Friedrich Ludwig J. (1778—1852), zakladatel německého tělocviku, vydal spis Německá národnost (1810); *dr. Wendt* — Ferdinand Maria W. (1839—1904), něm. pedagog a psycholog;

429: *Jireček je povolán na Balkán* — NL 19. září ocitovaly zprávu z Reichenberger Zeitung, že exministr Jireček (viz vysv. ke str. 213) přijal místo knihovníka ve Sredci, a komentovaly ji takto: „Reichenberger Zeitung snad si popletla pana exministra se synem jeho Konstantinem, neboť víře se nepodobá, že by ctihodný pán chtěl vale dáti své vlasti, kde ho nyní tak náramně jest zapotřebí“;

430: *Ujímat se takové věci, jako je čeština* — Eduard Grégr vydal vlastním nákladem brožuru Slovo osudné. Byla věnována „k bedlivému uvážení hraběti Jindřichu Clam-Martinicovi, dr. Fr. L. Riegrovi, dr. K. Mattušovi a všem poslancům českým, kteří zaváděti chtějí německý jazyk jako předmět povinný do středních škol českých“;

Jan Lepař (1827—1902) vydal proti Grégrově brožuře polemickou stať s titulem Spor o němčinu;

431: *dva naše české vůdce* — dr. F. L. Riegra a hraběte Clam-Martinice (viz vysv. ke str. 187), který nazval Riegra přirozeným vůdcem českým; *ten pán má příliš mnoho úřadů* — Antonín Otakar Zeithammer (1832—1919), český konzervativní politik;

432: *nebylo hotovo o svatém Václavě* — Národní divadlo mělo být znovuotevřeno 28. září 1883, lhůta však byla prodloužena do 15. listopadu; *od jedné slavnosti k druhé* — viz vysv. ke str. 420; *odhalení pomníku niederwaldského* — 28. září byl v Niederwaldu v záp. Německu odhalen na paměť německo-francouzské války 1870—1871 národní pomník Germanie, dílo Schillingovo;

433: *Markétka* — postava z Fausta; *Ulk* — polit. humoristická příloha deníku Berliner Tagblatt, viz vysv. ke str. 339; *„vzdělaný Čech umí německy“* — narážka na výrok F. L. Riegra, že znalost němčiny je nutná pro každého vzdělance; *už před třiceti lety* — ve Stavovském divadle;

434: *Polland* — Jindřich P., člen administrace NL, Nerudův přítel, NL 28. října přinesly jeho úmrtní oznámení; *Märzhaseln* — březnoví zajíci; *prefekt Janda* — Jan J. (1. pol. 19. stol.); *dr. Stecker* — Antonín S. (1855—1888), cestovatel po severových. Africe; *Doktor Holub, doktor Feistmantel* — viz vysv. ke str. 139 a 277; *doktor Durdík* — Pavel D. (1843—1903), český cestovatel zejména po Indonésii;

435: *Já už rozumím doktoru Riegrovi* — žádal znalost německého jazyka, viz vysv. ke str. 433; *Taaffe* — viz vysv. ke str. 38 a zprávu o přijetí české delegace císařem, NL 26. října, kde se píše o rozmluvě hraběte Taaffa s poslancem Trojanem; *Ja, in den ist...* — Ano, do toho teď vjel čert dvorního rady. Nakonec si ještě bude představovat, že je Čech; *pan ředitel Lepař* — viz vysv. ke str. 430;

436: *Prehauser* — Gottfried P., vynikající představitel hanswursta; *slečna Pattiova* — Adelina P. (1843—1919), it. operní pěvkyně, působila zvláště v Paříži; *herec Coquelin* — Benoît Constant C. (1841—1909), franc. komik; *Šimanovský* — Karel Š. (vl. jm. Karel Šíma, 1825 až 1904), člen divadla Stavovského, Prozatímního i Národního; *Lapil* — Jan L. (vl. jm. Jan Roštlapil, 1816—1867), od r. 1842 člen Stavovského divadla, později působil v Prozatímním divadle;

438: *strašili tam pražští granátníci* — viz zprávu NL 2. listopadu, v níž se konstatuje, že „o pořádek na hřbitovech pečovali četní policejní strážníci“; *Vyšehrad bude si brát... Prahu* — spojení Vyšehradu s Prahou v jednu obec bylo chápáno jako významný národní akt a provázeno řadou slavností, mj. také koncertem ve prospěch Ústřední matice školské, viz vysv. ke str. 244;

440: *Poslední večeře dle Leonarda da Vinci* — nástěnný obraz z l. 1494 až 1497; *Golgata* — místo ukřižování Ježíše Krista, častý námět malířských děl; *fotografie „palečkovské“* — podle humoristického časopisu Paleček, který vycházel v l. 1872—1887;

441: *„dychánek" na počest českých cestovatelů* — 29. října; byl přítomen dr. Stecker, dr. Durdík, dr. Feistmantel a Rözl;

442: *jakže jsme uctili... své mrtvé* — NL přinesly 2. listopadu zprávu o květinových darech položených na hrob mužů „o národ zasloužilých" — Havlíčka, Sladkovského, Jungmanna, Čelakovského, Fügnera, Friče aj. Mácha a Kalina (Josef Jaroslav K., 1816—1847, básník, překladatel a filosof) nebyli mezi jmenovanými, ale Hněvkovský (Šebestián H., 1770—1847, básník družiny Puchmajerovy) ano;

443: *na Purkyňovu ze Scheffera přeloženou báseň* — Jan Evangelista P. (1787—1869), český fyziolog; Leopold Sch. (1784—1862), něm. lyrik a novelista;

444: *do svatého Eligia* — do 1. prosince; *na útulnu pražskou* — viz vysv. ke str. 85;

445: *Sladkovský* — Karel S. (1823—1880), český liberální politik, viz Spol. IV, str. 240 a n.; *školy... Ústřední maticí zřízené* — viz vysv. ke str. 244; *už zase v Němcích získám pravdu!* — nechvalno nám v Němcích iskat pravdu, verš z Rukopisu zelenohorského (Libušin soud);

446: *Fejeton... je teď na světě už brzy sto let* — fejeton jako literární útvar vznikl kolem r. 1800 ve Francii;

447: *starý Strnad* — Antonín S. (1749—1799), český matematik a hvězdář;

448: *Bismarck* — viz vysv. ke str. 244; *Berliner Tagblatt* — viz vysv. ke str. 339; *Dr. Edvard Grégr nebyl přijat* — viz NL 7. prosince, kde se v článku Nepřipuštění dr. Edvarda Grégra do Klubu poslanců českých uvádí jako důvod jeho osobní rozepře s F. L. Riegrem; *Nepředpovídal jsem to* — viz str. 430; *v Kollárově čítance* — J. Kollár sestavil čítanku pro mládež (r. 1825); *spolknul Elsasy a Lotarinky s garniturou pěti miliard* — po prohrané válce s Pruskem (1870—1871) se musila Francie vzdát části Lotrinska a celého Alsaska a zaplatit Prusku pět miliard jako válečnou náhradu; *Rosegger* — Peter R. (1843 až 1918), rak. spisovatel;

449: *ujmouti se pronásledované nevinnosti* — pražské měšťanské sbory byly v této době prohlášeny za „qua militaris", tj. řídily se vojenským řádem, což vyvolalo řadu ironických invektiv; *až do našich Chvapilů* — Antonín a Rudolf Ch., c. a k. dvorní závod krejčovský na Václavském nám. a obchod s módním zbožím pro pány na Příkopě; *Annibale Carracci* — viz vysv. ke str. 45; *Jan Bockelsohn* (1509—1536), „král" náboženské sekty novokřtěnců v Münsteru; *Jiří Derfflinger* (1606—1695), braniborský polní maršál.

OBSAH

Rozumím, proč jste změnili hlavičku Národních listů... 7
O masopostním zvířeti 10
Skláníme nehodnou šíji svou... 14
Nic není v těch novinách... 17
Už dávno nezajalo mysle našeho obecenstva... 20
U pana Kabuňky vypadá dnes všechno... 23
Proto má lidský pokrok takovou cenu... 27
Začínám sám už věřit v léčivou moc... 31
V českých šibřinkách se objevil průvod koček... 34
Dr. Gray, autorita, praví... 38
Nerad teď chodím po ulicích, velmi nerad... 41
Zima již pominula... 45
Jen kdybych nechtěl být... 48
Léta a léta jsou tomu... 52
Nejdříve jsem „se slavnostně vlnil“... 56
Německá Vierzeilige má přece pravdu... 60
Teď přicházíte, když má Praha... 64
Ve čtvrtek 108, včera 360... 68
Jsme v „prosebních dnech“... 71
Z „janských“ slavností ten měsíc už nevylezem... 74
Těš se, lidstvo!... 78
V červnu není o jubilea žádná nouze... 81
Když jsem to uvážil včera všestranně... 84
On — princ „Lulu“ — si to už odbyl... 87
Tyto dny začaly hodiny na dominikánské věži... 90
Vlastně jsem doufal, že budu datovat... 93
Řeč k mému starému cestovnímu vaku, k tomu olivově zelenému 96
Ano, poradím vám, milostivá anonymko... 99
Prosím slavné obecní zastupitelstvo města Prahy... 103
Dnes mně to není příjemno, že mne vytrhujete... 107
Ubezpečí-li tě lékař tvůj... 110
Zejtra je neděle, pozejtří pondělek... 114
Buďto — ale ne, ne!... 118
Pravou rukou držím péro... 121
Také jsou — upozorňuju naši zdravotní policii na to —... 125
Budiž pochváleno jmeno svatého Martina... 128
Nemýlím-li se ve vševědoucnosti své... 132
O jednom zvířátku 136

Zaplaťpánbůh, že zejtra už začíná *prosinec*... 142
Studie o svaté Barboře 146
Jenom jsem ondy o statistiku zavadil... 150
Štědrovečerní dary 154
Někteří lidé si k Novému roku vzájemně posílají kartičky... 159
Je to dnešního dne kříž s abonenty... 162
Na tohle pánbůh nepřišel!... 165
Ne, ne — vy jste se zmýlil, milý pane... 168
To jsem si včera pochutnal na pobožnosti... 172
Zámecké naše hodiny odbily si šestou... 175
Skvělé vítězství lidské vůle!... 179
Jdu lesem šumivým a úsměvným jdu polem... 183
Už nám svatojanští venkovští hosté z Prahy zase odjeli... 187
Domnívám se, že je tomu už alespoň pět neděl... 191
Hodné obecenstvo, hezké obecenstvo!... 195
Letní šplechty 199
Vlastně — snad je to ode mne neopatrnost... 203
Čtyřicet studentů jisté americké university se usneslo... 207
Já jsem náramně prohnaný!... 211
Vyzdvihuju levý ukazováček do výše —... 215
Komu se letošní Dušičky líbily... 219
Teď je tomu už několik neděl... 223
Jsem po večeři a dívám se na kliku... 227
Víš co, panebože, dělej si roku 1881, co sám chceš! —... 231
Snad nám už pánbůh hříchy minulého roku spáchané... 235
Škoda, že Národní listy pořád ještě nevycházejí s ilustracemi!... 239
Ó! — Ó! — ó! — Tluče to do mne... 242
Co je to platno, Praha je přec jen „hnízdo“... 246
Je veselo — jako v Macbethu... 250
Obdržel jsem velmi lichotivý přípis... 254
Kdybych chtěl, mohl bych teď čtenáře... 257
Kdybych se netřás zlostí!... 260
Doufám pevně, že je všechno v nejlepším pořádku... 263
Ubezpečuju čtenáře, že kdyby čtenář... 266
Celé dopoledne mluvil dnes do mne kněhkupec Dattel... 269
Letos se svatý Jan na Prahu nezaškaredil... 273
Včera mně řekl šéf... 276
Držím právě teď „královnu“ ve své demokratické ruce... 280
Praštil jsem jídelním lístkem o stůl... 284
Totiž v *Praze*, to se rozumí —... 289
Stál jsem uprostřed Příkopů... 293
Ó dobo švestek — dobo kyselých okurek — ó! —... 297
Jakož jsem už minule řekl... 301
„Na podzim lžíce vody a konev bláta“ —... 305
Čím se bavit!... 309

Četl jsem tyto dny o pařížské schůzi ateistů... 313
Ať se slavná městská správa pražská nebojí... 317
Tyhlety dny řekl kdosi velmi trefně... 321
Adama a Evy 325
Tedy k novému roku 331
Telegram je zde... 335
Domnívám se, že můžete být od Nového roku... 339
Odpusť, panebože, ale teď věru nemohu... 343
Velectěný hříšníku, vroucně milovaná hříšnice!... 347
Čtenářstvo mně odpustí... 351
Tyto dny jsem si vzpomněl na nebožtíka Karla Zelinku... 355
Už to víte, že je v Praze mor?... 359
Znamení jara. Včera hned po poledni... 364
Že prý byl mně ze Ženilkova zaslán... 368
Chcete několik hanebně perných... 373
Jarní noviny 378
Počínaje letošním Novým rokem... 383
Nebojte se. A kdyby mně berlínští drožkáři... 387
Ani za milión, milostivá paní!... 391
Rád já chodím lučinami, bývá po nich milá chůze... 396
Nakreslil jsem co nejpečlivěji starobylý svůj trojhran... 401
Psáno po slavnosti pražských sládků 405
Psáno na počátku památné doby kyselých okurek 409
Cholera a dluhy — o jiném se teď v novinách nepíše... 413
Podával mně již zdaleka obě ruce... 417
Praha už nám sotva stačí... 421
Pana Jana Rambouska, soukromníka... 426
Nejsme už děti — škoda!... 430
Nebe jako by lehalo až k samé zemi... 434
Hu! To byla předevčírem o Všechny svaté... 438
Nám, kteří o Nový rok smíme spropitné dávat... 442
Nejbohatší dáma ve světě... 446

Ediční poznámka 450
Vysvětlivky 451

KNIHOVNA KLASIKŮ
SPISY JANA NERUDY

Svazek třicátý třetí

DROBNÉ KLEPY
IV

Svazek připravila Zina Trochová
Graficky upravil František Muzika

Spisy Jana Nerudy řídí Ústav pro českou literaturu Československé akademie věd. Hlavní redaktor Jan Mukařovský. Redakční rada: Aleš Haman, Miloslav Novotný, Miloš Pohorský, Rudolf Skřeček, Felix Vodička. Výkonní redaktoři Aleš Haman a Jarmila Víšková

Vydal Odeon, nakladatelství krásné literatury a umění, n. p., jako svou 2318. publikaci v redakci krásné literatury. Praha 1967. Odpovědná redaktorka Alena Vaňková

Vytisklo Rudé právo, tiskárna vydavatelství ÚV KSČ, Praha 1. 24,65 autorských archů, 25,21 vydavatelských archů — 601 22 865 — D 15*70131 — Vydání první — Náklad 1000 výtisků

01 — 138 — 67
13/11 — Vázané 22,50 Kčs

SPISY JANA NERUDY

vycházejí v tomto pořadí

1. Básně I*
2. II*
3. Arabesky*
4. Povídky malostranské*
5. Studie, krátké a kratší I*
6. II*
7. Žerty, hravé i dravé*
8. Obrazy z ciziny*
9. Menší cesty*
10. Divadelní hry*
11. Literatura I*
12. II*
13. III*
14. České divadlo I*
15. II*
16. III*
17. IV*
18. V*
19. VI
20. Výtvarné umění a hudba*
21. Česká společnost I*
22. II*
23. III*
24. IV*
25. V
26. Drobné klepy I*
27. II*
28. III*
29. Podobizny I*
30. II*
31. III*
32. IV*
33. Drobné klepy IV*
34. V
35. VI
36. Aforismy a dodatky
37. Dopisy I*
38. II*
39. III*
40. Rejstříky, bibliografie a životopisná data

Svazky označené hvězdičkou již vyšly, a to v tomto pořadí: 1950 4, 8; 1951 1, 29, 15, 21; 1952 3, 30; 1954 7, 16, 38, 31; 1955 5; 1956 22, 2; 1957 11, 32; 1958 17, 26. 6; 1959 14, 27; 1960 23; 1961 9, 10, 12; 1962 20, 28; 1963 37; 1964 24; 1965 39, 13; 1966 18; 1967 33.